

TAM TẶNG SONG NGŨ PĀḶI - VIỆT

VESAK 2550

*Sabbadānam dhammadānam jināti.
Sự bố thí Pháp vượt trên tất cả các sự bố thí.*

Thí Chủ: _____

Dâng đến: _____

Ước Nguyện: _____

Hồi hương đến: _____

TAM TẠNG SONG NGŨ PĀḶI - VIỆT - TẬP 37

SUTTANTAPIṬAKE KHUDDAKANIKĀYE

PAṬISAMBHIDĀMAGGAPAKARAṆA

PAṬHAMO BHĀGO

TẠNG KINH - TIỂU BỘ

PHÂN TÍCH ĐẠO

TẬP MỘT

PHẬT LỊCH 2551

DƯƠNG LỊCH 2007

In lần thứ nhất:
PL 2551 - DL 2007

Số Lượng 600 cuốn

ISBN: 955-1222-38-3

@Buddhist Cultural Centre
125 Anderson Road
Nedimala, Dehiwala - Sri Lanka

Tel: 2734256, 2728468
Fax: 2736737
Email: bcc@sri.lanka.net
Website: www.buddhistcc.com

MỤC LỤC TỔNG QUÁT

Mục Lục Tổng Quát	iii
Lời Tựa - Sinhala và Việt ngữ	v - xiv
Văn Bản của Bộ Tôn Giáo - Anh và Việt ngữ	xv - xvi
Thành Phần Nhân Sự	xvii
Lược Đồ Tam Tạng	xviii - xix
Lời Giới Thiệu	xxiii - xxvi
Các Chữ Viết Tắt	xxvii
Mẫu Tự Pāli - Sinhala	xxviii - xxix
Mục Lục Phân Tích Đạo - Tập Một	xxxi - xxxv
Phân Tích Đạo - Tập Một	2 - 523
Phụ Chú	525 - 532
Thư Mục Câu Kệ Pāli	533 - 534
Thư Mục Từ Đặc Biệt	535 - 544
Phương Danh Thí Chủ	545 - 546

--ooOoo--

*“Tathāgatappavedito dhammavinayo, bhikkhave, vivaṭo virocati,
no paṭicchanno.”*

*“Này các tỳ khưu, Pháp và Luật đã được công bố bởi đức Như Lai
là bộc lộ, chói sáng, không che giấu.”*

(Aṅguttaranikāya Tikanipātapāḷi Kusinaravagga Paṭichannasutta,
Parivārapāḷi Ekuttarikanaya Tikavāra - Bộ Tăng Chi, Chương Ba
Pháp, Phẩm Kusinārā, Kinh Được Che Giấu; Luật Tập Yếu, Chương
Tăng Theo Từng Bậc, Nhóm Ba).

ප්‍රස්තාවනා

සතා සංඛ්‍යා කල්ප ලක්ෂ්‍යයක් මනෝ ප්‍රණීධාන පුරාන නවාසංඛ්‍යා කල්ප ලක්ෂ්‍යයක් වාක් ප්‍රණීධාන පුරාන සාරාසංඛ්‍යා කල්ප ලක්ෂ්‍යයක් කාය වාක් ප්‍රණීධාන පුරාන සම්මා සම්බුදුවරුන් විසි හතර නමකගෙන් නියත විවරණ ලබා ක්‍රි.පූ 623 දී පමණ බුද්ධත්වයට පත්වූ බරණැස මිගදායේ දී ධර්ම වක්‍රය පැවැත් වූ තැන් පටන් පන්සාලිස් වසක් කුළ දේශනා කරන ලද ධර්මය ත්‍රිමස ධර්මය නම් වෙයි ඒ ත්‍රිමස ධර්මය ධම්ම-ධම්මඛකක-සද්ධම්ම ධම්මවිනයං බුහ්මවරියි සාන-පාවචන - ආදී නාමයනගෙන් හඳුන්වා දී ඇති මෙම සද්ධර්මයම ආනන්දය මාගේ ඇවෑමෙන් තොපගේ ශාස්තෘ වන්නේ යයි ත්‍රිමසයන් වහන්සේ විසින්ම පරිනිර්වාණයේ දී වදාරා ඇති එයින් පෙනෙන්නේ බුදුන් වදාළ ධර්මයම භික්ෂුන් ගේ මර්ගෝපදේශකයා වූ වගයි එසේ තිබියදීත් බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් පසුව සුභද්‍ර නම් භික්ෂුවගේ මතය වූයේ ත්‍රිමසයන් වහන්සේ නැති නිසා තම තමන්ට වුවමනා පරිදි භික්ෂුන්ට ජීවත්වීමට පුළුවන් බවයි සුභද්‍ර භික්ෂුව ත්‍රිමස පරිනිර්වාණය ගැන සිතා ඇත්තේ කරදරයකින් මිදුණු අවස්ථාවක් ලෙසයි සමහර විට වෙනත් මත ප්‍රකට නුවුවද තවත් භික්ෂුන් අතර මෙවැනි විනාශකාරී මති මතාන්තර පවතින්නට ඇති සර්වඥයන් වහන්සේ ජීවත් ව සිටියදීම දේවදත්ත සුනක්ඛත්තං අරිට්ඨං සාතිං ආදී භික්ෂුහු මෙවැනි මත උපදවන ලදහි

ධර්මය සම්බන්ධව ගැටලුවක් මතුවූයේ කලතුරකින් වූවද බුද්ධ ධර්මයේ පිරිසිදු බව ඒ අයුරින්ම රැක ගැනීමේ අවශ්‍යතාවයට බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් පසුව ශාසන භාරධාරී වූ මහා කාශ්‍යපට උපාලි ආදී මහරහතන් වහන්සේලාට පැහැදිලි වියි උන්වහන්සේලා බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් සිවුවන මස දෙවනදා රජගහනුවර වෙහාර පර්වත ප්‍රාන්තයේ සප්ත පර්ණි ගුහාද්වාරයෙහි අජාසත් රජු විසින් තරවන ලද මණ්ඩපයට රැස් වූ පන්සියයක් මහ රහතන් වහන්සේලාගේ සහභාගිත්වයෙන් පළමුවන ධර්ම සංගීතිය පැවැත්වූහි

ධර්ම විනයධර අනුබද්ධ මහාකාශ්‍යපට ධර්ම භාණ්ඩාගාරික ආනන්දට අග්‍ර විනයධර උපාලි ආදී සිව්පිළිසිඹියා පත් මහරහතන් වහන්සේලා විසින් පවත්වන ලද මෙම සංගායනාව සෙසු සියලු සංගායනාවන්ට පාදක වූ බවත් සමස්ත බෞද්ධ භික්ෂු සංඝයා විසින්ම පිළිගන්නා ලද බවත් අවිධිකථාවන්හි සඳහන් වෙයි මෙම ප්‍රථම සංගායනාව කප්පියා කප්පිය සිකාපද පැනවීමත් බුද්දානු බුද්දක ශික්ෂාපද විනිශ්චයත් නිදානකොට පවත්වන ලද බැවින් පඤ්චසතික විනය සංගීතිය නමින් එය හඳුන්වයි බුද්ධ වචනය නැතිනම් ශ්‍රී සද්ධර්මය පිටක වසයෙහි බෙදුවේන ඒ ඒ පිටක එක් එක් සඛ්‍ය පරම්පරාවලට දුන්නේත් මෙම සංගායනාවේ දීයි

ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාවෙන් වසර සියයක් ඉක්ම ගිය පසු කලාශෛව්‍ය රජු දවස විශාල මහනුවර වැසි වජ්ජ භික්ෂුන් විසින් විනය විරෝධී වස්තු දහයක් විනයානුකූල කිරීමට උත්සාහයක් ගත්හි මෙම දස වස් පිළිවෙත නීතියට පටහැනි මෙන්ම සදාචාරාත්මක නොවන බවද

ප්‍රකාශිතයහි වජ්ජ භික්ෂුන්ගේ මෙම විනය විරෝධී උත්සාහයෙන් බුද්ධ ධර්මය රැක ගැනීම සඳහා දෙවැනි සංගායනාව පැවැත්වීම්

කාකණ්ඩ ප්‍රතන යස නම් මහරහතන් වහන්සේට සබ්බකාමීට රේවතට සාල්හට බුජ්ජ සෝභිත වාසභගාමීට සුමනට සාණවාසී සම්භුත යන රහතන් වහන්සේලා සාකඡ්ඡාකර මෙම සංගායනාව පවත්වන ලදී සන් සියයක් රහතන් වහන්සේලා විසින් මෙම සංගායනාව පවත්වන ලදහි සතක සතක විනය සංගීති නමින් යන නමින් හඳුන්වන මෙම සංගායනාවේදී වුල්ලවග්ගයේ සංගීති බැඳී දෙකට මුණඩරාජ සූත්‍රයට සෙරිස්සක විමාන කථා උත්තරවාදට ජේතවස්තු ආදිය පික පාලියට කතු කළහි

විවිධ නිකායන් හට ගැනීමත් ඒ ඒ නිකායයන්වල අයිතිවාසිකම්ට ඉගැන්වීම්ට හා වත් පිළිවෙත් මගින් බුදු දහම කිලිට්ටිමකී දුශ්ශීලයන් වැඩි වීමත් ඒ නිසාම සිල්වතුන් විනය කර්ම සිදු නොකර සිටිමකී විනයධර බහුශ්‍රැත සුපේශල භික්ෂාකාමී රහතන් වහන්සේලා ගම් දනවි අතහැර වනවාසී වීමත් යන අවස්ථා බුදුන් පිරිනිවී දෙසියපන්තිස් වසර වන විට දක්නට ලැබුනී මෙම තත්වයෙන් සම්බුද්ධ ධර්මය ආරක්ෂාකර ගැනීම සඳහා බුද්ධ වර්ෂ දෙසිය පන්තිස් වැන්නේ දී අශෝක අධිරාජයාගේ දායකත්වයෙන් පැළලුප් නුවර දී තුන්වන සංගායනාව පැවැත්වීයී මෙම සංගායනාව පවත්වන ලද්දේ මොග්ගලී ප්‍රතක තිස්ස මහ රහතන් වහන්සේගේ ප්‍රධානත්වයෙන් රහතුන් වහන්සේලා දාහක් සම්බන්ද වෙමින්ට අශෝකරාම යේදීයී කථා වස්තුපපකරණය මෙහිදී සංගීති විසී කථාවස්තුපපකරණය සංගායනා කර ඇත්තේ සම්මිතියට ගෝකුලික ආදී නිකායයන් විසින් වැරදි කරුණු ගෙන විග්‍රහ කරන ලද ධර්ම කරුණු නිවැරදි කොට පිරිසිදු බුද්ධ ධර්මය රැකගනු සඳහායී නව මසකින් නිම වූ මෙම සංගායනාව සාහස්සි ක නමින් හඳුන්වයි

උපාලි රහතන් වහන්සේගේ ශිෂ්‍ය පරම්පරාව විසින් විනය පිටකය දට ආනන්ද පරපුරෙහි දීසභාණකට සාරිපුතක පරපුරෙහි මජ්ඣිම භාණකට මහාකාශ්‍යප පරපුරෙහි සංයුතක භාණක අනුරුද්ධ පරපුරෙහි අංගුත්තර භාක ආදීන් විසින් සූත්‍ර පිට කය දට ශාරිපුත්‍ර ශිෂ්‍ය පරපුරින් අභිධර්ම පිටකයද මෙම සංගායනාව වෙත පවත්වාගෙන ආහී

භාණකයන්ගේ ප්‍රභවය

සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් තෙමසකට පසු මහා කාශ්‍යප මහ රහතන්ගේ ප්‍රධානත්වයෙන් රජගහනුවර දී පවත්වන ලද ප්‍රථම සංගායනාවේදී ධර්මය කියාව පිටකවලට කොටස්වලට බෙදුනි ඒ එක් එක් ධර්ම කොට්ඨාශයක් එක් එක් භික්ෂු පිරිසකට භාර කිරීම උචිත යයි මෙහි දී කල්පනා කර ඇති කට පාඩමනේ තථාගත ධර්මය ආරක්ෂා කිරීමේ අවශ්‍යතාවය නිසා මෙලෙස වැඩ බෙදාගැනීමේ උවමනාව ඇතිවීයී ඒ ඒ ධර්ම කොටස් භාරදෙන ලද්දේ ඒ ඒ කොටස් පිළිබඳව ප්‍රවීනත්වයක් දැක් වූ භික්ෂු පිරිස් වලටයී උදාහරණ වසයෙන් විනය පිටකය භාරදෙන ලද්දේ විනය පිළිබඳ අග්‍රස්ථානය හෙබ වූ උපාලි රහතන් වහන්සේ ප්‍රමුඛ පරපුරටයී සූත්‍ර පිටකය භාරදී ඇත්තේ ධර්ම භාණ්ඩාගාරික ආනන්ද

රහතන් වහන්සේගේ පිරිසටයි අභිධර්මය භාර දී ඇත්තේ ධර්ම සේනාපති සැරියුත් රහතන් වහන්සේගේ පරපුරටයි

දීස භාණක - මජ්ඣිම භාණක - සංයුක්ත භාණක - අංගුත්තර භාණකා ජාතක

භාණකට ධම්මපද භාණකට උභතෝ විභඛග භානකට මහා අරියවංස භාණක ආදී වසයෙන් මෙම ශිෂ්‍ය පරම්පරා දිගින් දිගටම පිරිසිඳු බුද්ධ ධර්මය රැකගෙන ආහි මෙම භාණක පරම්පරාවල අවසාන පුරුක් ලංකාවේ විසූහි භාණක වසයෙන් ත්‍රිපිටක බුද්ධ වචනය කට පාඩමින් රැකගෙන ආ මෙම පිරිස් අතර සුතතනතිකා - විනයධරා - අභිධම්මිකා - ධම්මධරා අට්ඨකථිකා - තිපිටකා - වතුනිකායිකා ආදී වශයෙන්ද ඒ ඒ ධර්ම කොටස් කට පාඩමින් ගෙන ආ හිඤ්ඤන් වහන්සේලා වූහි

තුන්වන ධර්ම සංගායනාවෙන් පසුව දඹදිව ථේරවාදාවරිය පරම්පරාවේ අවසාන පුරුක් වූ මොගගලි පුත්ත තිස්ස මහරහතන් වහන්සේගේ පාදාවනන අග්‍ර ශිෂ්‍යයා වූ මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේ විසින් සංගාහිත ථේරවාදී බුද්ධ ධර්මය ලක්දිවට ගෙන ආහි

ථේරවාද -

ථේර යනුවෙන් හැඳින්වෙන පිරිස වැඩිමහල්ලන් ස්ථවිරයන් වසයෙන් ගැනේ එනම් වැඩිමහල්ලන්ගේ ආයතනයට ථේරවාදයට අයත් සාමාජිකයෝයි මෙහි ථේර යනුවෙන් හඳුන්වන්නේ ප්‍රථම ද්විතීයට සංගායනාවලට සහභාගි වූ මහා කාශ්‍යපට උපාලි - යසට ආදී වූ මහරහතන් වහන්සේලා විසින් සංගායනා කළ පාලි ධර්මය ථේරවාද නම් වේ “දෙව සඛගීතයෝ ආරුළුහ පාලියේ වෙසු ථේරවාදො-ති බෙදිතබබං - සාහිමහා කසසප භුතීතං මහා ථේරානං වාදතතා ථේරවාදකොති වූවති” යනුවෙන් සරසු දීපනී ටීකාවෙහි එයි ථේරිකා යනුවෙන් හඳුන්වන ථේරවාදීහු මගධ්‍ය සහ ජජයිනිය මූලස්ථාන කර ගත්හි මෙයින් ලංකාවට පැමිණියේ උජ්ජයිනී ශාඛාවයි ථේරවාද ශාසනයේ පීතෘවරු වූවෝ පෝරාණයෝ වෙති පෝරාණයෝ වූකලි සම්භාවනීය ආචාර්ය පිරිසක් වූ අතර ථේරවාද ශාසනය ඇතිවීමේදී හා තහවුරු කිරීමෙහි දී වැදගත් තැනක් ගත් බව පෙනේ

තුන්වන ධර්ම සංගායනාවෙන් පසුව මිහිඳු හරහතන් වහන්සේ විසින් ලංකාවට ගෙන එන ලද්දේ ථේරවාදී ත්‍රිපිටකයයි මහින්දාගමනයෙන් පසුව ලංකාවේ ශ්‍රී ලාංකික හිඤ්ඤ පිරිසක් ඇති වූහි උන්වහන්සේලා ඒ ත්‍රිපිටකය හදාළහි සිංහලෙන් අටුවා උයූහි දේවානම්පියතිස්ස රජුගේ ප්‍රධාන අමාත්‍යයකු වූ අරිට්ඨ පෑවිදි වී රහත්වැ උන්වහන්සේගේ ප්‍රධානත්වයෙන් දේවානම් පියතිස්ස රාජ සමයේ (ක්‍රි.පූ 247-207) දී ලංකාවේ පළමුවන සංගායනාව කර ඇති මෙම සංගායනාවට සැටදහසක් රහතන් වහන්සේලා සහභාගි වූ බව සඳහන්යි සත්දෙනෙකුගේ යුත් ශිෂ්‍යහු ශිෂ්‍ය පරම්පරාවට අනුව මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේගේ ප්‍රථම ශිෂ්‍යයා වූයේ අරිට්ඨ තෙරුන්යි අනුරාධපුරයෙහිට ථූපාරාමයේ මෙම සංගායනාව පවත්වා ඇති

ධර්මශෝක රජුගේ මෙහෙයවීමෙන් ලංකාවට බුදු සමය ගෙන ආ මිහිඳු හිමියන් උදෙසා අනුරාධ පුරයෙහි ඉදි වූ ඉතා වැදගත් වූද ඉතා විශාල වූද ආරාමය මහා විහාරයයි මෙම විහාරයෙහි වැඩ සිටි හික්කුන් වහන්සේලා සමාක් දෘෂ්ටික ථේරවාදීහු වූහී ථේරවාදය ආරක්ෂා වූයේ මෙම විහාරයේදීයි

ථේරවාදී බුද්ධශාසනයට ආ බලපෑම්

ථේරවාදී බුද්ධශාසනය කෙරෙහි වරින්වර යම් යම් මතවාදිවල බලපෑම් ද ඇතිවීයී එයින් එකක් නම් බුදුන් අතිමානුෂිකයයි විශ්වාස කළ ලෝකෝත්තර වාදයයි ශ්‍රේෂ්ඨ ශාස්තෘවරුන්ගේ අභාවයෙන් පසුව අනුගාමිකයන් විසින් ඔහුගේ මිනිස් බව අමතක කොට ඔහු දේවත්වයෙන් සැලකීම ස්වාභාවිකයි ඔවුන් එසේ කරන්නේ ශාස්තෘවරයා කෙරෙහි දැඩි භක්තිය නිසායි එහෙත් ථේරවාදීහු ඒ අතින් වැඩිදුර ගියේ නැති ඔවුන් බුද්ධ කාය දෙස යථා තත්වයෙන් බැලූ බව පෙනේ එයට අමතරව වෛකුලයවාදය නිලපට දර්ශනට ගුලහවාද ආදී නම්වලින් ථේරවාද ක්‍රිපිටකයට අයත් නොවූ විශේෂාංග බිහි වූවද ථේරවාද බුදු සමය විසින් ඒවා බැහැර කරන ලදී මේ ආදී වසයෙන් වෛකුලය වාදීන්ගෙන් ඇතිවුණු නොයෙක් උපද්‍රව වලින් ථේරවාදය මහා විහාරික හික්කුන් විසින් බලවත් දුෂ්කරතා මැද ආරක්ෂා කරන ලදී අන්‍යවාදී ධර්මයන් ථේරවාදයට ඇතුල්වනු වළක්වනු සඳහා ථේර වාදීහු හැම අයුරින්ම සටන් කළහි මහාසේන රාජ්‍ය සමයේදී මෙම සටනන ප්‍රකටව කෙරුණු විට ථේරවාදීහු ජය ගත්හි මෙම මහා විහාරය පිළිබඳව කීර්තිරාවය හැම තැනම පැතිර පැවතිණි නිර්මල ධර්මය ලබා ගැනීම සඳහා විදේශිකයෝ ලංකාවට ආහි විශාබ පිතිමල්ලට බුද්ධ ඝොෂ යන අය ඉන් සමහරෙකී

පොඤ්ඤා සංගීතිය

මිහිඳු හිමියන් විසින් ලංකාවට ගෙන එන ලද ක්‍රිපිටක ධර්මය වසර හාරසියයක් පමණ කට පාඩමින් පැමිණි මහා විහාරික හික්කුන් වහන්සේලා ඒ පිරිසිදු ථේරවාදය පරපුරෙන් පරපුරට ගෙනයාමේ උදාර වූ ද පවිත්‍ර වූද චේතනාවෙන් බුද්ධ වර්ෂ 440-454 අතර කාලයේ වළගම්බා රජු දවස පොත්වල ලියවීයී වළගම්බා රජු දවස ලේඛනාරූඪ කළේ රජගහ - වේසාලී - පාටලී පුත්‍ර - නගරවල පැවැත් වූ ධර්ම සංගායනාවන් හි දී තෝරා බේරාගෙන සංග්‍රහ කළ ක්‍රිපිටකයයි ලෝකයේ ප්‍රථම වරට සිංහල රහතුන් විසින් කරන ලද මෙම පොඤ්ඤා සංගීතියෙන් පසුවට බුද්ධ ශ්‍රාවකයන් අතුරෙන් ඉතා උසස් විනය ධරයා වූ උපාලී තෙරුන්ගෙන් පැවත එන්නේ යයි සලකන ථේරවාදී පාලී ක්‍රිපිටකය සියම්ම කාමිබෝජට බුරුම ආදී දකුණු දිග රටවල පැතිර ගියහි

වම්පා (වියටිනාමය)

ඉන්දු චීන අර්ධ ද්වීපයේ නැගෙනහිර ප්‍රාන්තයේ දකුණු කොටස වන වත්මන් වියටිනාමය ඇති අතීතයේ වම්පා නමින් හඳුන්වා ඇති බුදු සමය ක්‍රිවී 3 වැනිසිය වසේදී පමණ මෙහි තහවුරු වන්නට ඇතැයි සිතිය හැකියි ක්‍රිවී 605 දී වම්පා අග නගරය විනුන් විසින් ආක්‍රමණය කොට බෞද්ධ වස්තූන් විනයට ගෙනගිය බව චීන ලියවිලි වල සඳහන්ව ඇති මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ ක්‍රිවී 7 වන සියවස ට පෙර වර්තමාන වියටි නාමයේ බුදු දහම ප්‍රචලිතව පැවති බවයි වම්පාහි බෞද්ධයන් පොදු

වසයෙන් ආර්ය සම්මිතිය නිකායට අයත් වූ අතර සර්වාස්ති නිකායේ ස්වල්ප දෙනෙකු ද සිටි බවයි ක්‍රිවී 8 වැනි සියවසේ ශිලා ලේඛනයකින් පෙනී යන්නේ වම්පානි මහායාන බුදු දහම බලවත්ව පැවැති බවත් සමහර රජවරුන්ගේ ද ආශීර්වාදය ලද බවත්යි පසු කාලයක දී මහායානයෙන් කැඩී ආ තන්ත්‍රයානය ද එහි වූ බව පැහැදිලියි

ක්‍රිවී 15 වන සියවසේදී උතුරේ අන්තම්චරුන් විසින් රට අල්ලා ගන්නාතෙක් මහායාන ස්වරූපයේ බුද්ධාගම වම්පානි (වියට්නාමයේ) ජීවමාන බලවේගයක් වියි පසුව වම්පානි පැරණි ආගම වෙනුවට චීන ස්වරූපයෙන් යුත් බුදු සමය එහි බලපවත්වා ඇති

වියට්නාම ජාතික භික්ෂු ඉන්දුවන්ද

වියට්නාම ජාතික ඉන්දුවන්ද භික්ෂුන් වහන්සේ වසර කීපයකට පෙර ලංකාවට වැඩමවා කෝට්ටේ සිරි ජයවර්ධනාරාමයේ වැඩ සිටිමින් සිංහල භාෂාව කියවීමටද පාළුභාෂාවද හදාරා ඇති බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය මගින් මුද්‍රිත බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ සමූහය පරිශීලනය කළ මෙම භාමුදුරුවෝ පාලියෙන් ඇති ත්‍රිපිටකය සිංහලෙන් හදාරා වියට්නාමී භාසාවට පරිවර්තනය කර ඇති වියට්නාම ඉතිහාසය දෙසත් ත්‍රිපිටකයේ ඉතිහාසය දෙසත් බැලූ විට එය ඉතා වැදගත් ප්‍රාතිහාර්යමය කටයුත්තකි මුළු ථේරවාදී ත්‍රිපිටකයම වියට්නාම බසට පරිවර්තනය කිරීම උන්වහන්සේගේ උත්සාහයයි බලාපොරොත්තුවයි එය එසේ වූ විට එය වර්තමාන වියට් නාමයේ සමයක් දෘෂ්ටිය ථේරවාදී ත්‍රිපිටකය ප්‍රචලිත වී ථේරවාදී බෞද්ධයන් ඇති වීමට හේතුවක් වනු ඇති ඒ අනුව වියට්නාම දේශයට ථේරවාදී ත්‍රිපිටකය ගෙන ගිය ධර්මදූතයා ඉන්දුවන්ද භික්ෂුව වසයෙන් වියට්නාම ඉතිහාසයේත් ලංකා ඉතිහාසයේත් ඉතිහාස ගතවනු නියතයි

උන්වහන්සේ ගේ චේතනාව උදාරතරයි අප්‍රතිහත ධෛර්යය විශ්මය ජනකයි උන්වහන්සේගේ මෙම සත් ක්‍රියාවට ලංකාවේත් - වියට්නාමයේත් බෞද්ධයෝ සහයෝගය දැක්විය යුතුයි වියට්නාමයට ථේරවාදය ගෙනයන ධර්ම දූතයා උන්වහන්සේ වන බැවිනි

උන්වහන්සේ ඉටාගත් කාර්යය නිරූපිතව ඉටු කරන්නට ආරෝග්‍ය සුවයත් ආර්ථික සම්පතත් ලැබේවායි ! ඉති සිතින් පත්මිහි

කිරම විමලජෝති ස්ථවිර
අධ්‍යක්ෂ
බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය
නැදිමාල
දෙහිවල
2550 නිකිණි මස

LỜI TỰA

(Lời dịch Việt của bản tiếng Sinhala)

--ooOoo--

Đức Phật của chúng ta sau khi trải qua vô số kiếp thực hành các pháp toàn hảo và lần lượt tiếp nhận sự thọ ký của hai mươi bốn vị Phật tiền nhiệm rồi đã chứng quả Toàn Giác vào năm 623 trước Tây Lịch. Ngài đã thuyết giảng bài Pháp đầu tiên, tức là bài Kinh Chuyển Pháp Luân, ở tại Migadāya thành Bārāṇasī. Lời giảng dạy của đức Phật được biết đến với nhiều tên gọi: Giáo Pháp, Chánh Pháp, Pháp và Luật, Phạm Hạnh là một số tên gọi đã được nói đến. Đức Phật đã nói với vị trưởng lão Ānanda rằng: “Sau khi ta Niết Bàn, chính các Pháp và Luật đã được ta giảng dạy sẽ là thầy của các người.” Điều ấy có nghĩa là Giáo Pháp của đức Phật sẽ là kim chỉ nam cho các vị tỳ khưu tu tập. Tuy nhiên, ngay sau sự ra đi của đức Phật vị tỳ khưu tên Subhadda đã có quan điểm rằng: “Bởi vì đức Phật đã không còn, các đệ tử của Ngài có thể sống cuộc sống theo như ước muốn của mình.” Và còn có những vị tỳ khưu khác như Devadatta, Sunakkhatta, Ariṭṭha ngay lúc đức Phật còn tại tiền cũng đã có các suy nghĩ như vị tỳ khưu Subhadda.

Tuy nhiên, khi vấn đề liên quan đến Giáo Pháp của đấng Toàn Giác vừa mới nảy sinh, các vị A-la-hán hộ trì Giáo Pháp như Ngài Mahā Kassapa và Ngài Upāli đã nghĩ đến sự cần thiết của việc bảo vệ tính chất thuần khiết của Giáo Pháp. Do đó, vào ngày thứ hai của tháng thứ tư sau khi đức Phật Niết Bàn, cuộc Kết Tập lần thứ nhất đã được thực hiện với sự tham dự của năm trăm vị A-la-hán tại hang động Sattapaṇṇī dưới sự bảo trợ của đức vua Ajātasattu (A-xà-thế). Cuộc Kết Tập Giáo Pháp được tiến hành bởi các vị tỳ khưu Mahā-kassapa, Ānanda, Upāli, và các vị Thánh A-la-hán khác đã là nền tảng cho các cuộc kết tập về sau. Chú Giải đề cập rằng cuộc Kết Tập Giáo Pháp này đã được tất cả các vị tỳ khưu thừa nhận. Cuộc Kết Tập Giáo Pháp lần thứ nhất này còn được gọi là Cuộc Kết Tập về Luật của năm trăm vị vì có liên quan đến các điều học nhỏ nhặt và ít quan trọng (khuddānukhuddakasikkhā). Giáo Pháp của đức Phật đã được phân chia thành Tạng (Piṭaka) trong cuộc kết tập này.

Cuộc Kết Tập lần thứ nhì đã được tổ chức vào khoảng một trăm năm sau lần thứ nhất vào thời trị vì của đức vua Kālasoka. Cuộc kết tập này dựa trên nền tảng của “Mười sự việc không được phép.” Các vị tỳ khưu xứ Vajjī đã ra sức vận động để hợp thức hóa mười sự việc xét ra có bản chất không đúng với Luật. Cuộc Kết Tập lần thứ nhì đã

được tiến hành bằng hình thức hội thảo giữa các vị tỳ khưu A-la-hán Sabbakāmi, Revata, Sālha, Ujjasobhita, Vāsabhagāmika, Sambhūta Sānavāsī, Yasa Kākaṇḍakaputta, và Sumana. Bảy trăm vị A-la-hán đã tham dự cuộc Kết Tập này. Cuộc Kết Tập Giáo Pháp lần thứ nhì này còn được gọi là Cuộc Kết Tập về Luật của bảy trăm vị. Trong cuộc Kết Tập này, hai chương về Kết Tập ở Cullavagga (Luật Tiểu Phẩm), bài kinh Muṇḍarājasutta, Serissaka Vimānakathā Uttaravāda, Petavatthu, v.v... đã được công nhận vào Chánh Tạng Pāli.

Do sự xuất hiện của nhiều bộ phái, tính chất đúng đắn về giáo lý và sở hành của các bộ phái chính bị suy giảm, các vị tỳ khưu chân chánh đều lui vào rừng ở ẩn. Nhằm bảo vệ phẩm chất của Giáo Pháp đức Phật trong tình trạng này, vào khoảng hai trăm ba mươi năm sau thời kỳ đức Phật Niết Bàn cuộc Kết Tập lần thứ ba đã được tổ chức ở tại Āsokārāma do đức vua Asoka. Cuộc Kết Tập này đã được tiến hành bởi vị tỳ khưu A-la-hán Moggaliputta Tissa cùng với một ngàn vị A-la-hán. Đặc biệt bộ Kathāvatthupakaraṇa đã được trùng tụng nhằm chỉnh đốn những sai lầm đang được thực hành bởi các bộ phái. Cuộc Kết Tập này đã hoàn tất sau chín tháng và đã được gọi là cuộc Kết Tập của một ngàn vị.

Sau cuộc Kết Tập lần thứ nhất, Tạng Luật đã được duy trì do các vị tỳ khưu thuộc nhóm của vị Thánh A-la-hán Upāli, Tạng Kinh gồm có Trường Bộ do nhóm của ngài Ānanda, Trung Bộ do nhóm của ngài Sāriputta, Tương Ưng do nhóm của ngài Kassapa, Tăng Chi do nhóm của ngài Anuruddha, và Tạng Vi Diệu Pháp do nhóm của ngài Sāriputta .

Sự thành lập các nhóm trì tụng (bhāṇaka):

Sau Cuộc Kết Tập lần thứ nhất, Giáo Pháp đã được phân chia thành nhiều phần và các phần chính yếu đã được giao cho các vị tỳ khưu tinh thông về lãnh vực ấy có nhiệm vụ duy trì và phổ biến. Một số nhóm trì tụng chính là nhóm Trì Tụng Trường Bộ (Dīghabhāṇaka), nhóm Trì Tụng Trung Bộ (Majjhimbhāṇaka), nhóm Trì Tụng Tương Ưng (Saṃyuttabhāṇaka), nhóm Trì Tụng Tăng Chi (Aṅguttarabhāṇaka), nhóm Trì Tụng Kinh Bốn Sanh (Jātakabhāṇaka), nhóm Trì Tụng Kinh Pháp Cú (Dhammapadabhāṇaka), nhóm Trì Tụng hai Bộ Luật (Ubhato Vibhaṅgabhāṇaka), nhóm Trì Tụng bộ Đại Sư về Thánh Nhân (Mahā Ariyavaṃsa), v.v... Các vị đệ tử này đã làm phong phú và gìn giữ Giáo Pháp bằng phương tiện trùng tụng bằng trí nhớ. Nhóm cuối cùng của các vị trì tụng này đã sống tại Sri Lanka. Sau cuộc Kết Tập lần thứ ba, Giáo Pháp của đức Phật đã được truyền sang Sri Lanka do

công của Trưởng Lão Mahinda là vị đệ tử của ngài tỳ khuu A-la-hán Moggaliputta Tissa.

Theravāda: Ý nghĩa của từ “Thera” là “Trưởng Lão.” Các thành viên của Theravāda là các vị trưởng lão. Các vị tỳ khuu Mahākassapa, Upāli, Yasa, v.v... đã tham dự cuộc Kết Tập Giáo Pháp lần thứ nhất và thứ nhì đã trùng tụng Chánh Tạng, và các lời trùng tụng ấy được gọi là Theravāda. Sớ giải tên Sāratthadīpanī Tīkā có đề cập rằng: “Sabbam theravādanti dve saṅgītiyo āruḥhā pāliyevettha “theravādo”ti veditabbā. Sā hi mahākassapapabhutīnaṃ mahātherānaṃ vādattā “theravādo”ti vuccati.” Các vị Theravāda còn được gọi là Therika (thuộc về các vị Trưởng Lão). Các vị này sống chủ yếu ở Magadhya và Ujjayini. Trong số các vị này, nhóm Ujjayini đã đến Sri Lankā. Các vị trưởng thượng “Porāṇa” của Giáo Hội Theravāda là những vị thầy lỗi lạc và đã đóng vai trò vô cùng quan trọng trong việc thành lập Giáo Hội Theravāda.

Sau cuộc Kết Tập lần thứ ba, ngài tỳ khuu Mahinda đã đem Tam Tạng của Theravāda đến xứ sở Sri Lanka và đã chuyển hóa được rất đông người xuất gia theo Phật Giáo. Các vị ấy đã học tập Tam Tạng và đã viết Chú Giải bằng tiếng Sinhala. Cuộc Kết Tập Giáo Pháp đầu tiên ở Sri Lanka đã được thực hiện bởi vị tỳ khuu A-la-hán Ariṭṭha trước đây là vị quan đại thần của đức vua Devānampiya Tissa (247-207 trước Tây Lịch). Đã có sáu mươi ngàn vị A-la-hán tham dự. Tỳ khuu Ariṭṭha chính là vị đệ tử đầu tiên của ngài Mahinda. Cuộc Kết Tập đã được tổ chức tại tu viện Thūpārāma ở Anurādhapura.

Tu viện Mahā Vihāra đã được xây dựng cho ngài Mahinda và đã có một vị trí vô cùng lớn lao và quan trọng đối với Giáo Hội Theravāda. Lúc bấy giờ đã xảy ra nhiều sự kiện có liên quan đến lời Giáo Huấn của đức Phật, sự kiện Lokuttaravāda là một. Mặc dầu có nhiều khó khăn phải đối phó nhưng các vị tỳ khuu ở Mahā Vihāra đã bảo vệ được sự thuần khiết của Giáo Pháp và đã được khắp nơi biết tiếng. Do đó, nhiều người ngoại quốc đã đến Sri Lanka để tiếp thu Phật Giáo, trong đó có Visākha, Pītimalla, Buddhaghosa, v.v...

Sự Kết Tập thành sách:

Tam Tạng Giáo Pháp do Ngài Mahinda đem đến và giảng dạy cho các vị tỳ khuu ở Mahā Vihāra đã được duy trì bằng trí nhớ trong bốn trăm năm. Vào thời trị vì của đức vua Vaḷagamba (440-454 theo Phật Lịch), Tam Tạng đã được ghi lại thành các tập sách. Sau đó, Tam Tạng Pāli này đã được truyền sang các nước như là Thái Lan, Cambodia, và Miến Điện.

Champa (Việt Nam):

Được biết Champa là vùng đất ở về phía đông nam của bán đảo Đông Dương, hiện nay là Việt Nam. Điều được phỏng đoán là triết học Phật Giáo đã được thiết lập tại xứ này vào khoảng thế kỷ thứ 3 sau Tây Lịch. Vào khoảng năm 605 sau Tây Lịch, thủ đô Champa đã bị chiếm đóng bởi người Trung Quốc và họ đã du nhập Phật Giáo vào Trung Quốc; điều này được ghi lại trong văn kiện của Trung Quốc. Điều rõ rệt là Phật Giáo đã được phổ biến tại Việt Nam trước thế kỷ thứ bảy sau Tây Lịch và Phật Giáo Champa là chánh yếu và được liệt kê vào bộ phái Arya Sammiti là một nhóm nhỏ thuộc bộ phái Sravasti. Tư liệu của thế kỷ thứ tám sau Tây Lịch được ghi lại trên bia đá chứng tỏ rằng Phật Giáo Mahāyāna đã hiện diện ở Việt Nam và Tantrayāna phát xuất từ Mahāyāna cũng có mặt.

Vào thế kỷ thứ 15 sau Tây Lịch, người Annam ở phía bắc đã kiểm soát xứ sở và Phật Giáo mang đặc điểm của Mahāyāna đã có sự tác động. Về sau, Phật Giáo mang đặc điểm của Trung Quốc đã tác động đến xứ sở này thay vì Phật Giáo Champa trước đây.

Vị tỳ khưu Indacanda người Việt Nam đã đến Sri Lanka trong những năm gần đây và đang ngụ tại tu viện Sri Jayawardhanaramaya khu vực Kotte. Vị này đã học Pāli và đã sử dụng Tam Tạng Pāli ấn bản Buddha Jayanti do Buddhist Cultural Centre ấn hành. Vị này đã học Tam Tạng và sau đó dịch sang tiếng Việt Nam. Khi xem xét đến lịch sử của nước Việt Nam và lịch sử của Tam Tạng, chúng tôi nhận thấy rằng sự nỗ lực và ước nguyện thực hiện Tam Tạng Song Ngữ của vị này thật là phi thường. Nếu việc làm ấy được thành tựu thì sự hiểu biết về Tam Tạng của Theravāda ở Việt Nam sẽ được phổ biến và Phật Giáo Theravāda ở Việt Nam sẽ thêm phần phát triển. Khi ấy, vị tỳ khưu Indacanda sẽ là người sứ giả có công đóng góp cho sự hoằng Pháp của Phật Giáo Theravāda ở Việt Nam và điều này sẽ được ghi nhận bởi lịch sử của hai nước, Việt Nam cũng như của Sri Lanka.

Ý định của vị tỳ khưu này thật lớn lao, và sự nỗ lực của vị này thật đáng khâm phục. Chư Phật tử sống ở Sri Lanka và Việt Nam hãy nên hỗ trợ tỳ khưu Indacanda trong công việc dẫn thân này.

Chúng tôi phúc chúc cho tỳ khưu Indacanda được sức khỏe, sống lâu, và đạt đến sự thành công đối với điều ước nguyện của mình.

Venerable Kirama Wimalajothi

Giám Đốc Buddhist Cultural Centre

Nedimala, Dehiwala, Sri Lanka

Tháng Nikini 2550.

ආගමික කටයුතු අමාත්‍යාංශය
 மத விவகார அமைச்சு
 MINISTRY OF RELIGIOUS AFFAIRS

මගේ අංකය }
 என் எண் }
 My No }

ඔබේ අංකය }
 உமது எண் }
 Your No }

24th May, 2006

This is to certify that the bilingual Tripitaka in Pali and Sinhala in connection with the 2550th Buddha Jayanthi Commemoration is the correct version of the Pali Text. The Pali text in Roman Characters has its equivalence in content and validity to the original in Sinhala characters.

 B.N.Jinasena
 Secretary
 Ministry of Religious Affairs

115, විජේරාම මාවත, කොළඹ 07, ශ්‍රී ලංකාව. 115, வீஜேராம மாறதிகள், கொழும்பு 07, ஸ்ரீ லங்கா. 115. Wijerama Mawatha, Colombo 07. Sri Lanka.

කාර්යාලය asifan@usal Office } 94-11-2690896	ෆැක්ස් සැ.ස.ස. } 94-11-2690897 Fax	මහාමාත්‍ය අමාත්‍ය பிரதி அமைச்சர் } 94-11-5375128 Deputy Minister } 94-11-2690898	ලේකම් செயலாளர் } 94-11-2690736 Secretary

Ministry of Religious Affairs

--ooOoo--

Ngày 24 tháng 05 năm 2006

Xác nhận rằng Tam Tạng song ngữ Pali và Sinhala ấn tống vào dịp lễ kỷ niệm Buddha Jayanthi lần thứ 2550 là chính xác về phần Pali văn. Phần Pali văn được phiên âm sang mẫu tự Roman có giá trị tương đương về nội dung so với văn bản gốc bằng mẫu tự Sinhala.

B. N. Jinasena
Thư Ký
Chánh văn phòng

Địa Chỉ: 115 Wijerama Mawatha, Colombo 07, Sri Lanka

Office: 94-11-2690896

Fax: 94-11-2690897

Deputy Minister: 94-11-5375128, 94-11-2690898

Secretary: 94-11-2690736

THÀNH PHẦN NHÂN SỰ:

CỐ VẤN DANH DỰ:

Ven. Devahandiye Paññāsekara Nāyaka Mahāthera
President of the Thimbirigasyaya Religious Association
“Sasana Arakshaka Mandalaya”
Tu Viện Trưởng Tu Viện Sri Jayawardhanaramaya Colombo

CỐ VẤN THỰC HIỆN:

Ven. Kirama Wimalajothi Nāyaka Mahāthera
Giám Đốc nhà xuất bản Buddhist Cultural Centre

CỐ VẤN VI TÍNH:

Ven. Mettāvihārī (Đan Mạch)
Ban điều hành Mettānet Foundation
(www.metta.lk)

ĐIỀU HÀNH TỔNG QUÁT:

Tỳ Khưu Indacanda

PHỤ TRÁCH PHIÊN DỊCH:

- Tỳ Khưu Indacanda (Trương Đình Dũng)
- Tỳ Khưu Brahmāpalita (Thạch Long Thịnh)

PHỤ TRÁCH PHIÊN ÂM:

- Ven. CandraBangsha (Bangladesh)

PHỤ TRÁCH VI TÍNH:

- Tỳ Khưu Đức Hiền (Nguyễn Đăng Khoa)

TIPITAKAPĀḲI - TAM TẠNG PĀḲI

Piṭaka	Tạng	Tên PāḲi	Tựa Việt Ngữ	Số tt.
V I N A Y A	L U Ậ T	PārājikapāḲi	Phân Tích Giới Tỳ Khuru I	01
		PācittiyapāḲi bhikkhu	Phân Tích Giới Tỳ Khuru II	02
		PācittiyapāḲi bhikkhunī	Phân Tích Giới Tỳ Khuru Ni	03
		MahāvaggapāḲi I	Đại Phẩm I	04
		MahāvaggapāḲi II	Đại Phẩm II	05
		CullavaggapāḲi I	Tiểu Phẩm I	06
		CullavaggapāḲi II	Tiểu Phẩm II	07
		ParivārapāḲi I	Tập Yếu I	08
		ParivārapāḲi II	Tập Yếu II	09
S U T T A N T A	K I N H	Dīghanikāya I	Trường Bộ I	10
		Dīghanikāya II	Trường Bộ II	11
		Dīghanikāya III	Trường Bộ III	12
		Majjhimanikāya I	Trung Bộ I	13
		Majjhimanikāya II	Trung Bộ II	14
		Majjhimanikāya III	Trung Bộ III	15
		Saṃyuttanikāya I	Tương Ứng Bộ I	16
		Saṃyuttanikāya II	Tương Ứng Bộ II	17
		Saṃyuttanikāya III	Tương Ứng Bộ III	18
		Saṃyuttanikāya IV	Tương Ứng Bộ IV	19
		Saṃyuttanikāya V (1)	Tương Ứng Bộ V (1)	20
		Saṃyuttanikāya V (2)	Tương Ứng Bộ V (2)	21
		Āṅguttaranikāya I	Tăng Chi Bộ I	22
		Āṅguttaranikāya II	Tăng Chi Bộ II	23
		Āṅguttaranikāya III	Tăng Chi Bộ III	24
		Āṅguttaranikāya IV	Tăng Chi Bộ IV	25
		Āṅguttaranikāya V	Tăng Chi Bộ V	26
		Āṅguttaranikāya VI	Tăng Chi Bộ VI	27

Piṭaka	Tạng	Tên Pāḷi	Tựa Việt Ngữ	Số tt.
S U T T A N T A	K I N H	K Khuddakapāṭha	Tiểu Tụng	28
		H Dhammapadapāḷi	Pháp Cú	-
		U Udānapāḷi	Phật Tự Thuyết	-
		D Itivuttakapāḷi	Phật Thuyết Như Vậ	-
		D Suttanipāṭapāḷi	Kinh Tập	29
		A Vimānavatthupāḷi	Chuyện Thiên Cung	30
		K Petavatthupāḷi	Chuyện Nga Quỷ	-
		A Theragathāpāḷi	Trưởng Lão Kệ	31
		N Therīgāthāpāḷi	Trưởng Lão Ni Kệ	-
		I Jātakapāḷi I	Bổn Sanh I	32
		K Jātakapāḷi II	Bổn Sanh II	33
		Ā Jātakapāḷi III	Bổn Sanh III	34
		Y Mahāniddeśapāḷi	(chưa dịch)	35
		A Cullaniddeśapāḷi	(chưa dịch)	36
		Paṭisambhidāmagga I	Phân Tích Đạo I	37
		* Paṭisambhidāmagga II	Phân Tích Đạo II	38
		Apadānapāḷi I	(chưa dịch)	39
		T Apadānapāḷi II	(chưa dịch)	40
		I Apadānapāḷi III	(chưa dịch)	41
		Ē ♦ Buddhavaṃsapāḷi	♦ Phật Sử	42
		U ♦ Cariyāpiṭakapāḷi	♦ Hạnh Tạng	-
Nettipakaraṇa	(chưa dịch)	43		
B Peṭakopadesa	(chưa dịch)	44		
Ō Milindapañhāpāḷi	Mi Tiên Vấn Đáp	45		
A B H I D H A M M A	V I D Ē U P H Á P	Dhammasaṅgani-pakaraṇa	Bộ Pháp Tự	46
		Vibhaṅgapakaraṇa I	Bộ Phân Tích I	47
		Vibhaṅgapakaraṇa II	Bộ Phân Tích II	48
		Kathāvatthu I	Bộ Ngữ Tông I	49
		Kathāvatthu II	Bộ Ngữ Tông II	50
		Kathāvatthu III	Bộ Ngữ Tông III	51
		Dhātukathā	Bộ Chất Ngữ	-
		Puggalapaññattipāḷi	Bộ Nhân Chế Định	52
		Yamakapakaraṇa I	Bộ Song Đối I	53
		Yamakapakaraṇa II	Bộ Song Đối II	54
		Yamakapakaraṇa III	Bộ Song Đối III	55
Patthānapakaraṇa I	Bộ Vị Trí I	56		
Patthānapakaraṇa II	Bộ Vị Trí II	57		
Patthānapakaraṇa III	Bộ Vị Trí III	58		

SUTTANTAPIṬAKE KHUDDAKANIKĀYE

PAṬISAMBHIDĀMAGGO

PAṬHAMO BHĀGO

TẶNG KINH - TIÊU BỘ

PHÂN TÍCH ĐẠO

TẬP MỘT

Tāni ca sutte otāriyamānāni vinaye sandassiyamānāni sutte ceva otaranti vinaye ca sandissanti, niṭṭham ettha gantabbaṃ: ‘Addhā idaṃ tassa bhagavato vacanaṃ, tassa ca therassa suggahitaṃ’.

(Dīghanikāya II, Mahāparinibbānasutta).

Các điều ấy (những lời đã được nghe thuyết giảng) cần được đối chiếu ở Kinh, cần được xem xét ở Luật, và chỉ khi nào chúng hiện diện ở Kinh và được thấy ở Luật, thì điều kết luận có thể rút ra ở đây là: “Điều này chắc chắn là lời giảng dạy của đức Thế Tôn và đã được vị trưởng lão ấy tiếp thu đúng đắn.

(Trường Bộ II, Kinh Đại Bát-Niết-Bàn).

LỜI GIỚI THIỆU

--ooOoo--

Paṭisambhidāmagga là tựa đề của tập Kinh thứ mười hai thuộc Tiểu Bộ. Chúng tôi đề nghị từ dịch tương đương của tiếng Việt là *Phân Tích Đạo Magga* (Đạo) ở đây có nghĩa là đường lối, cách thức, nghệ thuật, phương pháp. Về từ *Paṭisambhidā* (Phân Tích), chúng tôi ghi nhận đây là danh từ, có cấu trúc như sau: *paṭi+sam+vbhid+ā* với nghĩa nôm na là “sự chia chẻ toàn diện về một vấn đề nào đó.” “Vấn đề” ở đây là một số giáo lý quan trọng của Phật Giáo và “sự chia chẻ toàn diện” là nghệ thuật phân tích được đề cập về bốn khía cạnh: về ý nghĩa, kết quả, hiệu quả (*attha*), về pháp, nguyên nhân, giáo lý, sự việc (*dhamma*), về ngôn từ, tên gọi (*nirutti*), và về phép biện giải, sự sáng suốt về vấn đề (*paṭibhāna*).

Chú Giải của tập Kinh này có tên là *Saddhammappakāsinī*. Bài kệ mở đầu của tập Chú Giải này cho chúng ta biết được tác giả của *Paṭisambhidāmagga* là ngài Sāriputta (Pṭsa. 1, 01). Và bài kệ kết thúc xác nhận tập Chú Giải *Saddhammappakāsinī* được thực hiện do công của vị trưởng lão tên là Mahābhīdhāna ở tại một liêu phòng đã được xây dựng bởi viên quan đại thần tên Uttaramantī thuộc tu viện Mahāvihāra (Tích Lan), và thời điểm được ghi nhận là ba năm sau ngày băng hà của đức vua Moggallāna (Pṭsa. 2, 703-704), tính ra ở vào khoảng đầu thế kỷ thứ 6 sau Tây Lịch. Vì ‘*abhidhāna*’ là từ đồng nghĩa của ‘*nāma*’ nên tác giả của tập Chú Giải này được mặc nhiên công nhận là vị Mahānāma. Học Giả G. P. Malalasekera, trong tài liệu nghiên cứu *The Pāli Literature of Ceylon* (Nền văn học Pāli của xứ Tích Lan), còn xác định rằng vị Mahānāma này cũng chính là tác giả của bộ sử thi Mahāvamsa của nước Sri Lanka (trang 141).

Về nội dung, tập Kinh *Paṭisambhidāmagga - Phân Tích Đạo* gồm có ba Phẩm (*vagga*): Phẩm Chính Yếu (*Mahāvagga*), Phẩm Kết Hợp Chung (*Yuganaddhavagga*), và Phẩm Tuệ (*Paññāvagga*). Mỗi phẩm gồm có mười bài giảng (*kathā*) của mười đề tài khác nhau được trình bày chi tiết và được phân tích theo nhiều khía cạnh, không những về phương diện giáo lý căn bản mà còn đề cập đến phương pháp thực hành trong công việc tu tập nữa. Trong quá trình in ấn, tập Kinh *Paṭisambhidāmagga - Phân Tích Đạo* được phân làm hai: Tập Một trình bày chỉ một Phẩm Chính Yếu (*Mahāvagga*) nhưng lại có số lượng trang gấp đôi, còn lại Phẩm Kết Hợp Chung (*Yuganaddhavagga*), và Phẩm Tuệ (*Paññāvagga*) được xếp vào Tập

Hai. Mở đầu Phẩm Chánh Yếu là phần Tiêu Đề (*Mātikā*) giới thiệu về 73 loại trí từ Phàm đến Thánh, trong số đó đặc biệt sáu loại trí cuối cùng chỉ dành riêng cho đức Phật Chánh Đẳng Chánh Giác mà không phổ biến đến các vị Thánh Văn. Các trí này được giải thích ở phần Giảng về Trí (*Nānakathā*) kế tiếp. Theo sự hiểu biết của chúng tôi, sự liệt kê đầy đủ về 73 loại trí này chỉ có riêng ở tập Kinh *Paṭisambhidāmagga - Phân Tích Đạo* mà không được tìm thấy ở nơi nào khác thuộc Tam Tạng *Pāli*. Riêng phần Giảng về Trí này đã chiếm hết một nửa nội dung của Tập Một, nghĩa là một phần ba của toàn bộ tập Kinh *Paṭisambhidāmagga - Phân Tích Đạo*. Chín chủ đề còn lại giảng giải về các quan điểm sai trái (*ditṭhi*), về niệm hơi thở vào hơi thở ra (*ānāpānasati*), về các quyền (*indriya*), về sự giải thoát (*vimokkha*), về cõi tái sinh (*gati*), về nghiệp (*kamma*), về sự lầm lạc (*vipallāsa*), về Đạo (*magga*), và về tịnh thủy nên được uống (*maṇḍapeyya*).

Sự trình bày và giảng giải ở tập Kinh *Paṭisambhidāmagga - Phân Tích Đạo* này chi tiết hơn và có nhiều điểm khác biệt so với các tập Kinh khác. Đặc biệt, đối với các độc giả chuyên chú về tu tập thiền Chỉ Tĩnh và Minh Sát, tập Kinh này có nhiều tư liệu giúp cho quý vị vững tin hơn trong việc thực hành và không còn có sự lăm lăm hoặc phân biệt về hai phương pháp tu tập hầu tránh khỏi những sự phân vân hay tranh luận không cần thiết. Có một số lời giảng về các pháp phát sanh trong lúc tu tập về thiền xét ra rất cần thiết và bổ ích cho các hành giả đang chuyên chú tâm cầu mục đích cao thượng. Đánh giá về nội dung của tập Kinh này, có quan điểm cho rằng tập Kinh *Paṭisambhidāmagga - Phân Tích Đạo* có thể được xem như là một tập sách giáo khoa về Phật học của truyền thống Theravāda.

Xét về hình thức, tập Kinh *Paṭisambhidāmagga - Phân Tích Đạo* được ghi lại ở thể văn xuôi, rải rác có một số bài kệ được xen vào. Tuy nhiên, do hình thức trình bày với Các Tiêu Đề (*Mātikā*) ở phần mở đầu và có sự tương tự về phương thức lý luận nên đã có quan điểm cho rằng tập Kinh *Paṭisambhidāmagga - Phân Tích Đạo* này nên được xếp vào Tạng Vi Diệu Pháp (*Abhidhammapiṭaka*), thay vì Tiểu Bộ thuộc Tạng Kinh. Ngược lại, cũng có ý kiến cho rằng tập Kinh *Paṭisambhidāmagga - Phân Tích Đạo* đã được sắp xếp vào Tiểu Bộ thuộc Tạng Kinh cũng có thể vì có chứa đựng một số bài kinh được bắt đầu với những câu văn quen thuộc: “*Evaṃ me sutam: Ekam samayaṃ ...*” (Tôi đã được nghe như vậy: Một thời, ...).

Về khía cạnh dịch thuật, có một số điểm cần được nêu lên như sau: Bản dịch này đã được chúng tôi hoàn tất vào cuối năm 2005 nhưng e ngại không dám phổ biến vì có nhiều nghi vấn chưa được giải quyết xong. Điều khó khăn chủ yếu cho chúng tôi khi ghi lại

tiếng Việt cho tập Kinh này là việc sử dụng văn tự để mô tả các pháp vô hình vô tướng không thể dùng năm giác quan để quan sát, mà chỉ dùng kiến thức hạn hẹp và sự tu tập thấp thôi để liên hệ và miêu tả lại. Thêm vào đó, việc dùng trí tuệ phàm nhân để diễn tả lại pháp đặc chứng của các bậc Thánh là điều có thể gọi là hồ đồ; vì thế chúng tôi chỉ cố gắng căn cứ vào văn tự và viết lại tiếng Việt theo khả năng hiểu biết về văn phạm của mình. Điều không thể tránh khỏi là những sai sót xảy ra do nguyên nhân này không hẳn là ít. Một điểm khó khăn khác là phải chọn lựa từ dịch Việt cho một số từ vựng có ý nghĩa rất gần gũi với nhau, vấn đề quan trọng là việc chọn lựa ấy phải được thống nhất và phù hợp với nhiều ngữ cảnh xuyên suốt toàn bộ tập Kinh; điều này cũng gây ra cho chúng tôi nhiều sự lúng túng và đã để lại nhiều điểm vướng về trong lời dịch Việt của tập Kinh này. Có lời đề nghị rằng: “Sau khi hoàn tất bản dịch, nên quên đi câu văn *Pāli* và tra chuốt lại theo cấu trúc của tiếng Việt;” vấn đề không đơn giản như vậy, vì sau khi được tra chuốt lại câu văn tiếng Việt mới này lại gợi lên nhiều cách diễn giải khác nữa và xét ra lại xa rời với văn bản gốc *Pāli* do việc hoán chuyển nhiệm vụ của các loại tự và vị trí các nhóm từ ở trong câu. Thật ra, mục tiêu của chúng tôi là cố gắng hiểu đúng văn bản *Pāli* và tạo điều kiện cho người khác hiểu được như thế, chúng tôi không đủ sức để vươn đến các tiêu chuẩn cao hơn đối với công việc phiên dịch các văn bản cổ ngữ của Ấn Độ. Một số sai sót trong quá trình phiên dịch đương nhiên không thể tránh khỏi, chúng tôi xin chịu hoàn toàn trách nhiệm về trình độ yếu kém. Về mọi trường hợp, nếu có những đoạn văn nào kém phân chính xác hoặc không rõ nghĩa, xin quý vị tham khảo văn bản *Pāli* để hiểu được ý nghĩa của lời Phật dạy một cách tận tường.

Về kỹ thuật trình bày, tập Kinh Song Ngữ Pāli Việt này của chúng tôi được trình bày theo khuôn mẫu Tam Tạng Pāli-Sinhala, ấn bản Buddha Jayanti Tripitaka của nước Sri Lanka (Tích Lan). Văn bản Pāli-Roman được trình bày ở đây đã được chúng tôi phiên âm lại từ văn bản Pāli-Sinhala của bộ Tam Tạng nói trên và đã cố gắng giữ đúng theo số trang của văn bản gốc để tiện việc đối chiếu so sánh. Ở phần thư mục từ đặc biệt, các số trang trích lục đã được chúng tôi kiểm tra lại và bổ túc thêm. Riêng về phần Phụ Chú, trước đây chính là những cước chú đã được chúng tôi ghi lại trong quá trình phiên dịch nhưng do việc không thể trình bày trong khuôn khổ của trang Kinh bị hạn chế nên một số cước chú đành phải được tách ra và xếp thành mục Phụ Chú. Một đôi nơi lời dịch không tương ứng với văn bản *Pāli* vì các lý do sau: một số từ đã được dịch theo Chú Giải để ý nghĩa được rõ ràng, một số phần trùng lặp đã được giản lược nhiều hơn so với văn bản gốc, các phần trùng lặp này được ghi lại bằng nhiều ký hiệu ...(như trên)..., ...(nt)..., hoặc ..., nhưng đều có giá trị giống nhau. Về các từ hoặc các đoạn văn có ghi dấu [*] báo hiệu sẽ có

lời giải thích ở phần Phụ Chú theo số trang thích hợp. Nhân đây, chúng tôi cũng xin thành tâm tán dương công đức của Ven. Mettāvihārī đã hoan hỷ cho phép chúng tôi sử dụng văn bản đã được phiên âm sẵn đang phổ biến trên mạng internet. Điều này đã tiết kiệm cho chúng tôi nhiều thời gian và công sức trong việc nhận diện mặt chữ và đánh máy; tuy nhiên việc kiểm tra đối chiếu lại với văn bản chánh cũng đã chiếm khá nhiều thời gian.

Trước khi chấm dứt, chúng tôi xin thành kính tri ân về sự nhiệt tâm khích lệ và hỗ trợ của Quý Ngài Trưởng Lão: Ven. Devahandiye Paññāsekara Nāyaka Mahāthera đã quan tâm tạo điều kiện thuận tiện cho chúng tôi về mọi mặt cũng như đã cung cấp cho chúng tôi những văn bản Sinhala quan trọng, Ven. Kirama Wimalajothi Nāyaka Mahāthera trong cương vị giám đốc Buddhist Cultural Centre đã khuyến khích và dành cho chúng tôi mọi ưu tiên về việc in ấn, Ven. Giác Chánh Mahāthera đã nhiệt tâm khuyến khích, chỉ bảo, và vận động cho Công Trình Ấn Tống Tam Tạng Song Ngữ Pāli Việt về nhiều mặt. Không thể quên không đề cập đến sự nhiệt tình khích lệ và góp ý của hai vị Đại Đức Tâm Quang và Đại Đức Dhammapālo (Trần Văn Tha); trong những công việc có tính cách dài hạn, chính những sự hỗ trợ về tinh thần mới là điều kiện quan trọng để duy trì tâm lực. Nhân đây, chúng tôi cũng xin thành tâm ghi nhận công đức của các vị sau đây: Ông B. N. Jinasena, Thư Ký chánh văn phòng của Bộ Tôn Giáo Sri Lanka, Ông B. Nandasiri, quản trị viên của Buddhist Cultural Centre, phụ trách nhà sách chi nhánh tại Baudhaloka Mawatha - Colombo 07, Ông Palita Liyanage quản trị viên phụ trách ấn loát của Buddhist Cultural Centre đã hướng dẫn và giúp đỡ cho chúng tôi trong mọi công việc về in ấn, và các nhân viên nhà in của trung tâm đã dành mọi ưu tiên về kỹ thuật cũng như đã phối trí thời gian cho công việc ấn tống tập Kinh này được hoàn tất nhanh chóng. Trước khi chấm dứt, chúng tôi thành tâm tùy hỷ và tán dương công đức của các thí chủ đã nhiệt tâm đóng góp tài chánh cho việc ấn tống tập Kinh *Paṭisambhidāmagga - Phân Tích Đạo* này được thành tựu, mong sao phước báu Pháp thí này luôn dẫn dắt quý vị vào con đường tu tập đúng theo Chánh Pháp, thành tựu Chánh Trí, chứng ngộ Niết Bàn, không còn luân hồi sanh tử nữa.

Cuối cùng, ngưỡng mong phước báu phát sanh trong công việc soạn thảo và ấn tống tập Kinh này được thành tựu đến thân, song thân, và tất cả chúng sanh trong tam giới. Nguyên cho hết thấy đều được an vui, sức khỏe, có trí tuệ, và tinh tấn tu tập ngõ hầu thành đạt cứu cánh giải thoát, chấm dứt khổ đau.

Kính bút,
ngày 31 tháng 12 năm 2006
Tỳ Khuru Indacanda (Trưởng đình Dũng)

CÁC CHỮ VIẾT TẮT:

Văn Bản Pāli:

Sī 1.	: Pavacanādesa potthakālaya - tālapaṇṇapotthakaṃ
Sī 2.	: Sirisiddhatthārāmapotthakālaya - tālapaṇṇapotthakaṃ
Sī 3.	: ‘Pulmaḍulla’ mahāvihārapotthakālaya - tālapaṇṇapot.
Machasaṃ.	: Marammachatthasaṅgāyanā sodhitapaṭisambhidāmaggo (Tặng Miến Điện kỳ kết tập lần thứ 6).
Syā.	: Syāma (Nāy)akṣara Mudita Grantha (Tặng Thái Lan).
PTS.	: Pali Text Society (Tặng Anh).
Sam	: Muddita-Saṃyuttanikāyapāḷi
Ani	: Muddita-Aṅguttaranikāyapāḷi
Sa	: Saddhammappakāsanī - Paṭisambhidāmaggaṭṭhakathā Saddhammappakāsanī - Chú Giải Phân Tích Đạo
Vi	: Visuddhimaggo
Pu.	: Aṭṭhakathāgatāni Porāṇakapāṭhantarāni

Văn Bản Tiếng Việt:

PtsA.	: Paṭisambhidāmaggapakaraṇa-Aṭṭhakathā (PTS) - Chú Giải Phân Tích Đạo.
ND	: Chú thích của Người Dịch.
nt	: như trên
PTS	: Nhà Xuất Bản Pali Text Society (Anh Quốc)
Sdd.	: Sách đã dẫn
[*]	: Xem phần Chú Thích

MĀU TṬ PĀLI - SINHALA

NGUYÊN ÂM

අ a ආ ā ඉ i ඊ ī උ u ඌ ū එ e ඔ o

PHỤ ÂM

ක ka	ඛ kha	ග ga	ඝ gha	ඞ ña
ච ca	ඡ cha	ජ ja	ඣ jha	ඤ ña
ට ṭa	ඨ ṭha	ඩ ḍa	ඪ ḍha	ණ ṇa
ත ta	ථ tha	ද da	ධ dha	න na
ප pa	ඵ pha	ඞ ba	භ bha	ම ma

ය ya	ර ra	ල la	ව va	ස sa	හ ha	ළ ḷa	ං ṁ
ක ka	කා kā	කි ki	කී kī	කු ku	කූ kū	කෙ ke	කෝ ko
ඛ kha	ඛා khā	ඛි khi	ඛී khī	ඛු khu	ඛූ khū	ඛෙ khe	ඛෝ kho
ග ga	ගා gā	ගි gi	ගී gī	ගු gu	ගූ gū	ගෙ ge	ගෝ go

PHỤ ÂM LIÊN KẾT

කක kka	කඤ්ඤ ñña	ත්‍ර tra	මඵ mpha
කඛ kkha	ණභ ṇha	දද dda	මඞ mba
කය kya	කඳුඵ ñca	දධ ddha	මභ mbha
ක්‍රී kri	කඳුඡ ñcha	ද්‍ර dra	මම mma
කච kva	කඳුඡ ñja	දච dva	මභ mha
කය ක්‍යා khya	කඳුකධ ñjha	ධච dhva	යය, යය yya
කච ක්‍භා khva	ටට ṭṭa	භභ nta	යභ yha
ගග gga	ටධ ṭṭha	භථ ntha	ලල lla
ගඝ gggha	ඩඩ ḍḍa	භ්‍ර, ඳ nda	ලය lya
ඩක ñka	ඩඪ ḍḍha	භධ ndha	ලභ lha
ග්‍ර gra	ණණ ṇṇa	භන nna	චය vha
ඩඞ ñkha	ණට ṇṭa	භභ nha	සස ssa
ඩග ñga	ණධ ṇṭha	පප ppa	සම sma
ඩඝ ñgha	ණඩ ṇḍa	පඵ ppha	සච sva
චච cca	භභ tta	ඞඞ bba	භම hma
චඡ ccha	භථ ttha	ඞභ bbha	භච hva
ඡඡ jja	භඵ tva	ඞ්‍ර bra	භ්‍ර ḷha
ඡකධ jjha		මප mpa	

-ට ā ටි i ටී ī ටු u ටූ ū මෙ e මෝ o

VĀN BĀN ĐÓI CHIẾU
PĀḶI - SINHALA & PĀḶI - ROMAN

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස
Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.

බුද්ධං සරණං ගච්ඡාමි
Buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
ධම්මං සරණං ගච්ඡාමි
Dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
සංඝං සරණං ගච්ඡාමි
Saṅghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
දුතියම්පි බුද්ධං සරණං ගච්ඡාමි
Dutiyampi buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
දුතියම්පි ධම්මං සරණං ගච්ඡාමි
Dutiyampi dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
දුතියම්පි සංඝං සරණං ගච්ඡාමි
Dutiyampi saṅghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
තතියම්පි බුද්ධං සරණං ගච්ඡාමි
Tatīyampi buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
තතියම්පි ධම්මං සරණං ගච්ඡාමි
Tatīyampi dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
තතියම්පි සංඝං සරණං ගච්ඡාමි
Tatīyampi saṅghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.

පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං සමාදියාමි
Pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi.

අදින්නාදානා වෙරමණී සික්ඛාපදං සමාදියාමි
Adinnādānā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi.

කාමෙසුමිච්ඡාවාරා වෙරමණී සික්ඛාපදං සමාදියාමි
Kāmesu micchācārā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi.

මුසාවාදා වෙරමණී සික්ඛාපදං සමාදියාමි
Musāvādā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi.

සුරාමෙරසමජ්ඣපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං
සමාදියාමි
Surāmerayamajjhapaṃmādatṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ
samādiyāmi.

PAṬISAMBHIDĀMAGGASSA
Paṭhamabhāga - visayasūci

PHÂN TÍCH ĐẠO
Mục Lục Tập Một

A. MAHĀVAGGO - PHẨM CHÍNH YẾU:

I. Nāṇakathā - Giảng về Trí:

Mātikā - Tiêu Đề	02 - 09
1. Sutamayañāṇa - Trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe	10 - 79
2. Sīlamayañāṇa - Trí về yếu tố tạo thành giới	80 - 91
3. Samādhībhāvanāmayañāṇa - Trí về yếu tố tạo thành việc tu tập định	91 - 95
4. Dhammatṭhitiñāṇa - Trí về sự hiện diện của các pháp	94 - 101
5. Sammasaṇāṇa - Trí về sự thấu hiểu	100 - 103
6. Udayabbayānupassanañāṇa - Trí quán xét sự sanh diệt	104 - 109
7. Vipassanañāṇa - Trí về minh sát	108 - 111
8. Ādinavañāṇa - Trí về điều tai hại	112 - 115
9. Saṅkhārupekkhāñāṇa - Trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi	114 - 125
10. Gotrabhūñāṇa - Trí chuyển tộc	124 - 129
11. Maggañāṇa - Trí về Đạo	128 - 133
12. Phalañāṇa - Trí về Quả	132 - 137

13. Vimuttiññāṇa - Trí về giải thoát	136 - 139
14. Paccavekkhanaññāṇa - Trí về việc quán xét lại	138 - 143
15. Vatthunānattaññāṇa - Trí về tính chất khác biệt của các vật nương	142 - 147
16. Gocaranānattaññāṇa - Trí về tính chất khác biệt của các hành xứ	148 - 153
17. Cariyānānattaññāṇa - Trí về tính chất khác biệt của các hành vi	152 - 159
18. Bhūminānattaññāṇa - Trí về tính chất khác biệt của các lãnh vực	160 - 161
19. Dhammanānattaññāṇa - Trí về tính chất khác biệt của các pháp	162 - 167
20 - 24. Nāṇapañcaka - Năm loại trí	166 - 167
25 - 28. Paṭisambhidāññāṇa - Trí về sự phân tích	168 - 175
29 - 31. Nāṇattaya - Ba loại trí	174 - 179
32. Ānantarikasamādhīññāṇa - Trí về định không gián đoạn	180 - 183
33. Araṇavihāraññāṇa - Trí về sự an trú không uế nhiễm	184 - 185
34. Nirodhasamāpattiññāṇa - Trí về sự chứng đạt thiền diệt	186 - 191
35. Parinibbānaññāṇa - Trí về sự viên tịch Niết Bàn	190 - 193
36. Samasīsaṭṭhaññāṇa - Trí về ý nghĩa của các pháp đứng đầu được tịnh lặng	192 - 195
37. Sallekhaṭṭhaññāṇa - Trí về ý nghĩa của việc dứt trừ	194 - 197
38. Viriyārambhaññāṇa - Trí về việc khởi sự tinh tấn	196 - 197
39. Atthasandassanaññāṇa -	

Trí về sự trực nhận ý nghĩa	198 - 199
40. Dassanavisuddhiñāṇa -	
Trí về sự thanh tịnh trong việc nhận thức	198 - 201
41. Khantiñāṇa - Trí về việc chấp nhận	200 - 201
42. Pariyogāhanañāṇa - Trí về sự thâm nhập	202 - 203
43. Padesavihārañāṇa - Trí về sự an trú vào các lãnh vực	202 - 203
44 - 49. Vīvaṭṭañāṇachakka - Trí về sự ly khai (nhóm 6)	204 - 209
50. Iddhividhañāṇa - Trí về thể loại của thần thông	210 - 211
51. Sotadhātuvisuddhiñāṇa - Trí thanh tịnh của nhĩ giới	212 - 213
52. Cetopariyañāṇa - Trí biết được tâm	212 - 215
53. Pubbenivāsānussatiñāṇa -	
Trí nhớ về các kiếp sống trước	214 - 217
54. Dibbacakkhuñāṇa -	
Trí về thiên nhãn	216 - 217
55. Āsavakkhayañāṇa -	
Trí về sự đoạn tận của các lậu hoặc	218 - 221
56 - 63. Saccañāṇacatukkadvaya -	
Trí về Chân Lý (Hai nhóm bốn)	222 - 223
64 - 67. Suddhikaṭṭhisambhidāñāṇa -	
Trí về sự phân tích có tính chất thuần túy	224 - 227
68. Indriyaparopariyattañāṇa -	
Trí biết được khả năng của người khác về các quyền	226 - 231
69. Āsayānusayañāṇa -	
Trí về thiên kiến và xu hướng ngủ ngầm	230 - 233
70. Yamakapāṭihirañāṇa -	
Trí song thông	234 - 235
71. Mahākaruṇāsamāpattiñāṇa -	
Trí về sự thể nhập đại bi	236 - 243
72 - 73. Sabbaññuta-anāvaraṇañāṇa -	
Trí Toàn Giác không bị ngăn che	242 - 249

II. Diṭṭhikathā - Giảng về Kiến:

Diṭṭhipucchā - Các câu hỏi về Kiến	250 - 261
1. Assādaditṭhi - Khoái lạc kiến	262 - 267
2. Attānuditṭhi - Tùy ngã kiến	266 - 281
3. Micchāditṭhi - Tà kiến	282 - 283
4. Sakkāyaditṭhi - Thân kiến	282 - 283
5. Sakkāyavatthukāsassataditṭhi - Thường kiến lấy thân làm nền tảng,	284 - 285
6. Sakkāyavatthukā-ucchedaditṭhi - Đoạn kiến lấy thân làm nền tảng	284 - 285
7. Antaggāhikāditṭhi - Hữu biên kiến	286 - 295
8. Pubbantānuditṭhi - Quá khứ hữu biên kiến	294 - 295
9. Aparantānuditṭhi - Vị lai hữu biên kiến	294 - 295
10. Saṃyojanikāditṭhi - Kiến có sự ràng buộc	294 - 296
11. Ahantimānavinibandhāditṭhi - Kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘tôi,’	296 - 297
12. Mamantimānavinibandhāditṭhi - Kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘của tôi,’	296 - 297
13. Attavādapaṭisaṃyuttāditṭhi - Kiến có liên hệ đến luận thuyết về tự ngã	298 - 299
14. Lokavādapaṭisaṃyuttāditṭhi - Kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới	298 - 299
15 - 16. Bhavaditṭhi - Vibhavaditṭhi Hữu kiến - Phi hữu kiến	300 - 307

III. Ānāpānasatikathā - Giảng về Niệm Hơi Thở Vào Hơi Thở Ra:

1. Gaṇanuddesa - Liệt Kê Số Lượng	308 - 309
2. Paripantha-upakārasoḷasañña - 16 Trí Ngăn Trở và Hỗ Trợ	308 - 311

3. Upakkilesañāṇa - Trí về tùy phiền não	310 - 317
4. Vodānañāṇa - Trí trong việc Thanh Lọc	316 - 331
5. Satokāriñāṇa - Trí về việc Thực Hành Niệm	330 - 373
6 - 11. Nāṇarāsichakkaṃ - Nhóm Sáu về Trí	374 - 377

IV. Indriyakathā - Giảng về Quyền:

1. Paṭhamasutta - Bài Kinh thứ nhất	378 - 383
2. Dutiyasutta - Bài Kinh thứ nhì	382 - 401
3. Tatiyasutta - Bài Kinh thứ ba	400 - 413
4. Catutthasutta - Bài Kinh thứ tư	412 - 423
Indriyasamodhānaya - Tổng Hợp về Quyền	422 - 435

V. Vimokkhakathā - Giảng về Giải Thoát:

436 - 495

VI. Gatikathā - Giảng về Cõi Tái Sanh:

496 - 503

VII. Kammakathā - Giảng về Nghiệp:

504 - 505

VIII. Vipallāsakathā - Giảng về sự Lầm Lạc:

506 - 509

IX. Maggakathā - Giảng về Đạo:

508 - 513

X. Maṇḍapeyyakathā - Giảng về Tịnh Thủy Nên Uống:

514 - 521

--ooOoo--

SUTTANTAPIṬAKE KHUDDAKANIKĀYE

PAṬISAMBHIDĀMAGGO

PAṬHAMO BHĀGO

&

TẠNG KINH - TIỂU BỘ

PHÂN TÍCH ĐẠO

TẬP MỘT

**SUTTANTAPIṬAKE
KHUDDAKANIKĀYO**

PAṬISAMBHIDĀMAGGO

Paṭhamo paṇṇāsako

A. MAHĀVAGGO

Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.

Mātikā

1. Sotāvadhāne paññā sutamaye ñāṇaṃ.
2. Sutvāna saṃvare paññā sīlamaye ñāṇaṃ.
3. Saṃvaritvā samādahane paññā samādhībhāvanāmaye ñāṇaṃ.
4. Paccayapariggahe paññā dhammatṭhiti ñāṇaṃ.
5. Atitānāgatapaccuppannānaṃ dhammānaṃ saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammāsane ñāṇaṃ.
6. Paccuppannānaṃ dhammānaṃ vipariṇāmānupassane paññā udayabbayānupassane ñāṇaṃ.
7. Ārammaṇaṃ paṭisaṅkhā bhaṅgānupassane paññā vipassane ñāṇaṃ.
8. Bhayatupaṭṭhāne paññā ādinave ñāṇaṃ.
9. Muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ.
10. Bahiddhāvutṭhānavivaṭṭane paññā gotrabhū ñāṇaṃ.
11. Dubhatovuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ.
12. Payogapaṭippassaddhi paññā phale ñāṇaṃ.
13. Chinnavaṭṭamanupassane¹ paññā vimuttiñāṇaṃ.

¹ chinnavaṭṭumānupassane - Machasaṃ; chinnamanupassane - Syā, PTS.

TẶNG KINH TIÊU BỘ

PHÂN TÍCH ĐẠO

Nhóm mười lăm thứ nhất

A. PHẨM CHÍNH YẾU:

Kính lễ đức Thế Tôn, bậc A-la-hán, đấng Chánh Biến Tri!

Tiêu Đề:

1. Tuệ (*paññā*) về sự ghi nhận ở tai là trí (*ñāṇam*) về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.
2. Sau khi đã nghe, tuệ về sự thu thúc là trí về yếu tố tạo thành giới.
3. Sau khi đã thu thúc, tuệ về sự tập trung là trí về yếu tố tạo thành việc tu tập định.
4. Tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp.
5. Sau khi đã tổng hợp các pháp trong quá khứ hiện tại và vị lai, tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu.
6. Tuệ về việc quán xét sự chuyển biến của các pháp đang hiện hữu là trí về việc quán xét sự sanh diệt.
7. Sau khi đã phân biệt rõ đối tượng, tuệ về việc quán xét sự tan rã là trí về minh sát.
8. Tuệ về sự thiết lập của kinh hãi là trí về điều tai hại.
9. Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi.
10. Tuệ về sự thoát ra và ly khai ngoại phần là trí chuyển tộc.
11. Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.
12. Tuệ về sự tịnh lặng của việc thực hành là trí về Quả.
13. Tuệ về việc quán xét phiền não đã được cắt lìa là trí về giải thoát.

14. Tadā samudāgate¹ dhamme passane² paññā paccavekkhane ñāṇaṃ.
15. Ajjhattavavathhāne paññā vatthunānatte ñāṇaṃ.
16. Bahiddhāvavathhāne paññā gocaranānatte ñāṇaṃ.
17. Cariyāvavathhāne³ paññā cariyānānatte ñāṇaṃ.
18. Catudhammavavathhāne paññā bhūminānatte ñāṇaṃ.
19. Navadhammavavathhāne paññā dhammanānatte ñāṇaṃ.
20. Abhiññāpaññā ñātaṭṭhe ñāṇaṃ.
21. Pariññāpaññā tīraṇaṭṭhe ñāṇaṃ.
22. Pahāne paññā pariccāgaṭṭhe ñāṇaṃ.
23. Bhāvanāpaññā ekarasaṭṭhe ñāṇaṃ.
24. Sacchikiriyāpaññā phusanatṭhe⁴ ñāṇaṃ.
25. Atthanānatte paññā atthapaṭisambhide ñāṇaṃ.
26. Dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ.
27. Niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ.
28. Paṭibhāna⁵nānatte paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ.
29. Vihāranānatte paññā vihāraṭṭhe ñāṇaṃ.
30. Samāpattinānatte paññā samāpattaṭṭhe ñāṇaṃ.
31. Vihārasamāttinānatte paññā vihārasamāpattaṭṭhe ñāṇaṃ.
32. Avikkheparisuddhattā āsavasamucchede paññā ānantarikasamādhismiṃ⁶ ñāṇaṃ.
33. Dassanādhipeyyaṃ santo ca vihārādhigamo paṇitādhimuttatā paññā araṇavihāre ñāṇaṃ.
34. Dvīhi balehi samannāgatattā tayo ca saṅkhārānaṃ paṭippassaddhiyā soḷasahi ñāṇacariyāhi navahi samādhicariyāhi vasibhāvatā⁷ paññā nirodhasamāpattiyā ñāṇaṃ.
35. Sampajānassa pavattapariyādāne paññā parinibbāne ñāṇaṃ.
36. Sabbadhammānaṃ sammā samucchede nirodhe ca anupaṭṭhānatā paññā samasīsaṭṭhe ñāṇaṃ.
37. Puthunānattatejapariyādāne⁸ paññā sallekhaṭṭhe ñāṇaṃ.

¹ samupāgate - Syā.

² vipassane - PTS.

³ cariyavavathhāne - Pu.

⁴ phassanatṭhe - Machasaṃ, Syā.

⁵ paṭibhāṇa - Syā.

⁶ samādhismi - Machasaṃ, Syā.

⁷ vasibhāvatā - Pu.

⁸ nānattepariyādāne - Sī 1;

nānattejapariyādāne - Sī 2.

14. Tuệ về việc nhìn thấy các pháp đã được khởi lên vào khi ấy là trí về việc quán xét lại.
15. Tuệ về việc xác định nội phần là trí về tính chất khác biệt của các vật nương.
16. Tuệ về việc xác định ngoại phần là trí về tính chất khác biệt của các hành xứ.
17. Tuệ về việc xác định hành vi là trí về tính chất khác biệt của các hành vi.
18. Tuệ về việc xác định bốn pháp là trí về tính chất khác biệt của các lãnh vực.
19. Tuệ về việc xác định chín pháp là trí về tính chất khác biệt của các pháp.
20. Tuệ về sự biết rõ là trí về ý nghĩa của điều đã được biết.
21. Tuệ về sự biết toàn diện là trí về ý nghĩa của quyết đoán.
22. Tuệ về sự dứt bỏ là trí về ý nghĩa của buông bỏ.
23. Tuệ về sự tu tập là trí về ý nghĩa của nhất vị.
24. Tuệ về sự tác chứng là trí về ý nghĩa của sự chạm đến.
25. Tuệ về tính chất khác biệt của các ý nghĩa là trí về sự phân tích các ý nghĩa.
26. Tuệ về tính chất khác biệt của các pháp là trí về sự phân tích các pháp.
27. Tuệ về tính chất khác biệt của các ngôn từ là trí về sự phân tích các ngôn từ.
28. Tuệ về tính chất khác biệt của các phép biện giải là trí về sự phân tích các phép biện giải.
29. Tuệ về tính chất khác biệt của các sự an trú là trí về ý nghĩa của các sự an trú.
30. Tuệ về tính chất khác biệt của các sự chứng đạt là trí về ý nghĩa của các sự chứng đạt.
31. Tuệ về tính chất khác biệt của các sự an trú và chứng đạt là trí về ý nghĩa của các sự an trú và chứng đạt.
32. Tuệ về sự đoạn trừ các lậu hoặc do tính chất hoàn toàn trong sạch của sự không tán mạn là trí về định không gián đoạn.
33. Là pháp chủ đạo ở việc nhận thức và có sự an trú đặc chứng thanh tịnh, tuệ có khuynh hướng cao quý là trí về sự an trú không ướnhiễm.
34. Tuệ có tính chất hội đủ với hai lực và có ưu thế với sự tịnh lặng của ba hành, với mười sáu hành vi của trí, và với chín hành vi của định là trí về sự chứng đạt thiền diệt.
35. Tuệ về sự chấm dứt việc vận hành ở vị có sự nhận biết rõ rệt là trí về sự viên tịch Niết Bàn.
36. Tuệ có tính chất không thiết lập ở sự đoạn trừ hoàn toàn và ở sự diệt tận đối với tất cả các pháp là trí về ý nghĩa của các pháp đứng đầu được tịnh lặng.
37. Tuệ về sự chấm dứt các quyền lực riêng biệt có bản chất khác nhau hoặc giống nhau là trí về ý nghĩa của việc dứt trừ.

38. Asallīnatta-pahitatta-paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe ñāṇaṃ.
39. Nānādhammapakāsanatā¹ paññā atthasandassane ñāṇaṃ.
40. Sabbadhammānaṃ ekasaṅgahatānānattekattapaṭivedhe paññā dassanavisuddhiñāṇaṃ.
41. Veditattā paññā khantiñāṇaṃ.
42. Phuṭṭhattā paññā pariyogāhane² ñāṇaṃ.
43. Samodahane³ paññā padesavihāre ñāṇaṃ.
44. Adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ.
45. Nānatte paññā cetovivaṭṭe ñāṇaṃ.
46. Adhiṭṭhāne paññā cittavivaṭṭe ñāṇaṃ.
47. Suññate paññā ñāṇavivaṭṭe ñāṇaṃ.
48. Vossagge paññā vimokkhavivaṭṭe ñāṇaṃ.
49. Tathaṭṭhe paññā saccavivaṭṭe ñāṇaṃ.
50. Kāyampi cittampi ekavavatthānatā sukhasaññañca lahusaññañca adhiṭṭhānavasena ijjanaṭṭhe paññā iddhiṇḍhe ñāṇaṃ.
51. Vitakkavipphāravasena nānattekatta saddanimittānaṃ pariyogāhane² paññā sotadhātuvisuddhiñāṇaṃ.
52. Tiṇṇaṃ⁴ cittānaṃ vipphārattā indriyānaṃ pasādavasena nānattekattaviññācariyāpariyogāhane paññā cetopariyañāṇaṃ.
53. Paccayappavattānaṃ dhammānaṃ nānattekattakamma-vipphāravasena pariyogāhane² paññā pubbenivāsānussati ñāṇaṃ.
54. Obhāsavasena nānattekattarūpanimittānaṃ dassanaṭṭhe paññā dibbacakkhuñāṇaṃ.
55. Catusaṭṭhiyā ākārehi tiṇṇaṃ indriyānaṃ vasibhāvatā paññā āsavānaṃ khaye ñāṇaṃ.
56. Pariññaṭṭhe paññā dukkhe ñāṇaṃ.
57. Pahānaṭṭhe paññā samudaye ñāṇaṃ.

¹ dhammappakāsanatā - Syā, Machasaṃ.

² pariyogāhane - Machasaṃ.

³ samodhāne - Pu.

⁴ tiṇṇannaṃ - Machasaṃ.

38. Tuệ về ý nghĩa của việc ra sức có trạng thái không thối giảm và có tính năng động là trí về việc khởi sự tinh tấn.
39. Tuệ làm sáng tỏ các pháp khác biệt là trí về sự trực nhận ý nghĩa.
40. Tuệ về sự thấu triệt tính tổng hợp chung và về bản chất khác nhau hoặc giống nhau của tất cả các pháp là trí về sự thanh tịnh trong việc nhận thức.
41. Tuệ với trạng thái đã được biết là trí về việc chấp nhận.
42. Tuệ với trạng thái đã được chạm đến là trí về sự thâm nhập.
43. Tuệ về sự phối hợp lại là trí về sự an trú vào các lãnh vực.
44. Tuệ với trạng thái chủ đạo là trí về sự ly khai do tướng.
45. Tuệ về bản chất khác nhau là trí về sự ly khai do suy nghĩ.
46. Tuệ về sự khẳng định là trí về sự ly khai do tâm.
47. Tuệ về không tách là trí về sự ly khai do trí.
48. Tuệ về sự xả ly là trí về sự ly khai do giải thoát.
49. Tuệ về ý nghĩa của thực thể là trí về sự ly khai do sự thật.
50. Với sự xác định cả thân lẫn tâm là một, tuệ về ý nghĩa của sự thành tựu do năng lực của sự chú nguyện lạc tướng và khinh tướng là trí về thể loại của thần thông.
51. Tuệ về sự thâm nhập các hiện tượng âm thanh có bản chất khác nhau hoặc giống nhau bằng cách triển khai tầm là trí thanh tịnh của nhĩ giới.
52. Với tính chất triển khai của ba loại tâm, tuệ về sự thâm nhập các hành vi của thức có bản chất khác nhau hoặc giống nhau bằng năng lực tự tin của các quyền là trí biết được tâm.
53. Tuệ về sự thâm nhập bằng năng lực triển khai các nghiệp có bản chất khác nhau hoặc giống nhau đối với các pháp có sự vận hành do duyên là trí nhớ về các kiếp sống trước.
54. Tuệ về ý nghĩa của việc nhìn thấy các hiện tượng của sắc có bản chất khác nhau hoặc giống nhau nhờ vào năng lực của ánh sáng là trí về thiên nhãn.
55. Tuệ về chủ thể đối với ba quyền theo sáu mươi bốn biểu hiện là trí về sự đoạn tận của các lậu hoặc.
56. Tuệ về ý nghĩa biết toàn diện là trí về Khổ.
57. Tuệ về ý nghĩa dứt bỏ là trí về nhân sanh (Khổ).

58. Sacchikiriyaṭṭhe paññā nirodhe ñāṇaṃ.
59. Bhāvanaṭṭhe paññā magge ñāṇaṃ.
60. Dukkhe ñāṇaṃ.
61. Dukkhasamudaye ñāṇaṃ.
62. Dukkhanirodhe ñāṇaṃ.
63. Dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ.
64. Atthapaṭisambhide ñāṇaṃ.
65. Dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ.
66. Niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ,
67. Paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ.
68. Indriyaparopariyattañāṇaṃ.¹
69. Sattānaṃ āsayānusaye ñāṇaṃ.
70. Yamakapāṭihire ñāṇaṃ.
71. Mahākaruṇāsamāpattiyā ñāṇaṃ.
72. Sabbaññutañāṇaṃ.
73. Anāvaraṇañāṇaṃ.

Imāni tesattati ñāṇāni. Imesaṃ tesattatiyā² ñāṇānaṃ sattaṣaṭṭhi ñāṇāni sāvakaśādhāraṇāni. Cha ñāṇāni asādhāraṇāni sāvekehi.³

Mātikā niṭṭhitā.

--ooOoo--

¹ indriyavaropariyattañāṇaṃ - Pu;

indriyaparopariyatte ñāṇaṃ - Pu, Machasaṃ, Syā, PTS, Sī 1, 2, 3.

² tesattatīnaṃ - PTS.

³ sāvekehī - Syā.

58. Tuệ về ý nghĩa tác chúng là trí về sự diệt tận (Khổ).
59. Tuệ về ý nghĩa tu tập là trí về Đạo.
60. Trí về Khổ.
61. Trí về nhân sanh Khổ.
62. Trí về sự diệt tận Khổ.
63. Trí về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ.
64. Trí về sự phân tích ý nghĩa.¹
65. Trí về sự phân tích pháp.²
66. Trí về sự phân tích ngôn từ.
67. Trí về sự phân tích phép biện giải.
68. Trí biết được khả năng của người khác về các quyền.
69. Trí về thiên kiến và xu hướng ngu ngầm của chúng sanh.
70. Trí về song thông.
71. Trí về sự thể nhập đại bi.
72. Trí Toàn Giác.
73. Trí không bị ngăn che.

Đây là bảy mươi ba loại trí. Trong số bảy mươi ba loại trí này, sáu mươi bảy loại trí là phổ thông đến các vị Thánh Văn, sáu loại trí (68-73) là không phổ thông đến các vị Thánh Văn.

Dứt phần tiêu đề.

--ooOoo--

¹ *tattha attho* 'ti saṅkhepato hetuphalaṃ (Pṭsa. 1, 3) = Trong trường hợp ấy, 'ý nghĩa' nói gọn lại là nhân quả.

² *dhammo* 'ti saṅkhepato paccayo (Sđđ.) = 'Pháp' nói gọn lại là duyên.

I. ÑĀṄAKATHĀ

1. Sutamayañāṇaṃ

(1)

Kathaṃ sotāvadhāne paññā sutamaye ñāṇaṃ?

‘Ime dhammā abhiññeyyā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ.

‘Ime dhammā pariññeyyā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ.

‘Ime dhammā pahātabbā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ.

‘Ime dhammā bhāvetabbā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ.

‘Ime dhammā sacchikātabbā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ.

‘Ime dhammā hānabhāgiyā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ.

‘Ime dhammā ṭhitibhāgiyā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ.

‘Ime dhammā visesabhāgiyā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ.

‘Ime dhammā nibbedhabhāgiyā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ.

‘Sabbe saṅkhārā aniccā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ.

‘Sabbe saṅkhārā dukkhā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ.

‘Sabbe dhammā anattā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ.

‘Idaṃ dukkhaṃ ariyasaccā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ.

‘Idaṃ dukkhasamudayo¹ ariyasaccā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ.

¹ dukkhasamudayaṃ - Machasaṃ.

I. GIẢNG VỀ TRÍ:

1. Trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe:

(1)

Tuệ về sự ghi nhận ở tai là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe là (có ý nghĩa) thế nào?

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này cần được biết rõ,*’^[*] tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này cần được biết toàn diện,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này cần được dứt bỏ,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này cần được tu tập,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này cần được tác chứng,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này đưa đến thoái hóa,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này đưa đến bên vững,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này đưa đến thù thắng,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này đưa đến thông suốt,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Tất cả các hành là vô thường,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Tất cả các hành là khổ não,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Tất cả các pháp là vô ngã,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Đây là chân lý cao thượng về Khô,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Đây là chân lý cao thượng về nhân sanh Khô,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

‘Idaṃ dukkhanirodho¹ ariyasaccan’ti sotāvadhānaṃ, taṃjānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ.

‘Idaṃ dukkhanirodhagāmini paṭipadā ariyasaccan’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ.

(2)

Kathaṃ ‘ime dhammā abhiññeyyā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ?

Eko dhammo abhiññeyyo: sabbe sattā āhāraṭṭhitikā.

Dve dhammā abhiññeyyā: dve dhātuyo.

Tayo dhammā abhiññeyyā: tisso dhātuyo.

Cattāro dhammā abhiññeyyā: cattāri ariyasaccāni.

Pañca dhammā abhiññeyyā: pañca vimuttāyatanāni.

Cha dhammā abhiññeyyā: cha anuttariyāni.

Satta dhammā abhiññeyyā: satta niddasavatthūni.

Aṭṭha dhammā abhiññeyyā: aṭṭha abhibhāyatanāni.

Nava dhammā abhiññeyyā: nava anupubbavihārā.

Dasa dhammā abhiññeyyā: dasa nijjaravatthūni.

(3)

“Sabbāṃ bhikkhave, abhiññeyyaṃ. Kiñca bhikkhave, sabbāṃ abhiññeyyaṃ?

Cakkhuṃ² bhikkhave, abhiññeyyaṃ, rūpā abhiññeyyā, cakkhuviññāṇaṃ abhiññeyyaṃ, cakkhusamphasso abhiññeyyo, yampidaṃ³ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi abhiññeyyaṃ.

Sotaṃ abhiññeyyaṃ, saddā abhiññeyyā —pe— Ghānaṃ abhiññeyyaṃ, gandhā abhiññeyyā —pe— Jivhā abhiññeyyā, rasā abhiññeyyā, —pe— Kāyo abhiññeyyo, phoṭṭhabbā abhiññeyyā —pe— Mano abhiññeyyo, dhammā abhiññeyyā, manoviññāṇaṃ abhiññeyyaṃ, manosamphasso abhiññeyyo, yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi abhiññeyyaṃ. [*]

Rūpaṃ abhiññeyyaṃ, vedanā abhiññeyyā, saññā abhiññeyyā, sañkhārā abhiññeyyā, viññāṇaṃ abhiññeyyaṃ.

¹ dukkhanirodhaṃ - Machasaṃ.

² cakkhu - Machasaṃ.

³ yadidaṃ - PTS.

[*] Vedanāsaṃyutta - Aniccavagge catutthaṃ.

Sự nhận định ở tai là ‘*Đây là chân lý cao thượng về sự diệt tận Khổ,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Đây là chân lý cao thượng về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

(2)

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này cần được biết rõ,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe là (có ý nghĩa) thế nào?

Một pháp cần được biết rõ là: Tất cả chúng sanh được tồn tại nhờ vật thực.

Hai pháp cần được biết rõ là: Hai giới (hữu vi giới và vô vi giới).

Ba pháp cần được biết rõ là: Ba giới (dục giới, sắc giới, vô sắc giới).

Bốn pháp cần được biết rõ là: Bốn Chân Lý cao thượng.

Năm pháp cần được biết rõ là: Năm yếu tố đưa đến giải thoát.^[*]

Sáu pháp cần được biết rõ là: Sáu điều tối thượng.^[*]

Bảy pháp cần được biết rõ là: Bảy sự việc không hạn chế.^[*]

Tám pháp cần được biết rõ là: Tám thẳng xứ (của thiên).

Chín pháp cần được biết rõ là: Chín an trú theo tuần tự.^[*]

Mười pháp cần được biết rõ là: Mười sự việc làm thoái hóa.^[*]

(3)

Này các tỳ khưu, tất cả cần được biết rõ. Và này các tỳ khưu, điều gì là tất cả cần được biết rõ?

Này các tỳ khưu, mắt cần được biết rõ, các sắc cần được biết rõ, nhãn thức cần được biết rõ, nhãn xúc cần được biết rõ, cảm thọ nào được sanh lên do duyên nhãn xúc đầu là lạc, hoặc là khổ, hoặc là không khổ không lạc, cảm thọ ấy cũng cần được biết rõ.

Tai cần được biết rõ, các thanh cần được biết rõ, ... (như trên) ... Mũi cần được biết rõ, các khí cần được biết rõ. ... (như trên) ... Lưỡi cần được biết rõ, các vị cần được biết rõ. ... (như trên) ... Thân cần được biết rõ, các xúc cần được biết rõ. ... (như trên) ... Ý cần được biết rõ, các pháp cần được biết rõ, ý thức cần được biết rõ, ý xúc cần được biết rõ, cảm thọ nào được sanh lên do duyên ý xúc đầu là lạc, hoặc là khổ, hoặc là không khổ không lạc, cảm thọ ấy cũng cần được biết rõ.

Sắc cần được biết rõ, thọ cần được biết rõ, tưởng cần được biết rõ, các hành cần được biết rõ, thức cần được biết rõ.

Cakkhuṃ abhiññeyyaṃ, sotaṃ abhiññeyyaṃ, ghānaṃ¹ abhiññeyyaṃ, jivhā abhiññeyyā, kāyo abhiññeyyo, mano abhiññeyyo.

Rūpā abhiññeyyā, saddā abhiññeyyā, gandhā abhiññeyyā, rasā abhiññeyyā, phoṭṭhabbā abhiññeyyā, dhammā abhiññeyyā.

Cakkhuviññāṇaṃ abhiññeyyaṃ, sotaviññāṇaṃ abhiññeyyaṃ, ghānaviññāṇaṃ abhiññeyyaṃ, jivhāviññāṇaṃ abhiññeyyaṃ, kāyaviññāṇaṃ abhiññeyyaṃ, manoviññāṇaṃ abhiññeyyaṃ.

Cakkhusamphasso abhiññeyyo, sotasamphasso abhiññeyyo, ghānasamphasso abhiññeyyo, jivhāsamphasso abhiññeyyo, kāyasamphasso abhiññeyyo, manosamphasso abhiññeyyo.

Cakkhusamphassajā vedanā abhiññeyyā, sotasamphassajā vedanā abhiññeyyā, ghānasamphassajā vedanā abhiññeyyā, jivhāsamphassajā vedanā abhiññeyyā, kāyasamphassajā vedanā abhiññeyyā, manosamphassajā vedanā abhiññeyyā.

Rūpasaññā abhiññeyyā, saddasaññā abhiññeyyā, gandhasaññā abhiññeyyā, rasasaññā abhiññeyyā, phoṭṭhabbasaññā abhiññeyyā, dhammasaññā abhiññeyyā.

Rūpasañcetanā abhiññeyyā, saddaścetanā abhiññeyyā, gandhasañcetanā abhiññeyyā, rasasañcetanā abhiññeyyā, phoṭṭhabbasañcetanā abhiññeyyā, dhammasañcetanā abhiññeyyā.

Rūpataṇhā abhiññeyyā, saddataṇhā abhiññeyyā, gandhataṇhā abhiññeyyā, rasataṇhā abhiññeyyā, phoṭṭabbataṇhā abhiññeyyā, dhammataṇhā abhiññeyyā.

Rūpavitakko abhiññeyyo, saddavitakko abhiññeyyo, gandhavitakko abhiññeyyo, rasavitakko abhiññeyyo, phoṭṭhabbavitakko abhiññeyyo, dhammavitakko abhiññeyyo.

Rūpavicāro abhiññeyyo, saddavicāro abhiññeyyo, gandhavicāro abhiññeyyo, rasavicāro abhiññeyyo, phoṭṭhabbavicāro abhiññeyyo, dhammavicāro abhiññeyyo.

Paṭhavīdhātu² abhiññeyyā, āpodhātu abhiññeyyā, tejodhātu abhiññeyyā, vāyodhātu abhiññeyyā, ākāsadhātu abhiññeyyā, viññāṇadhātu abhiññeyyā.

Paṭhavīkasiṇaṃ³ abhiññeyyaṃ, āpokasiṇaṃ abhiññeyyaṃ, tejokasiṇaṃ abhiññeyyaṃ, vāyokasiṇaṃ abhiññeyyaṃ, nīlakasiṇaṃ abhiññeyyaṃ, pītakasiṇaṃ abhiññeyyaṃ, lohitakasiṇaṃ abhiññeyyaṃ, odātakasiṇaṃ abhiññeyyaṃ, ākāsakasiṇaṃ abhiññeyyaṃ, viññāṇakasiṇaṃ abhiññeyyaṃ.

¹ ghānaṃ - Machasaṃ.

² pathavīdhātu - Machasaṃ.

³ pathavīkasiṇaṃ - Machasaṃ.

Mắt cần được biết rõ, tai cần được biết rõ, mũi cần được biết rõ, lưỡi cần được biết rõ, thân cần được biết rõ, ý cần được biết rõ.

Các sắc cần được biết rõ, các thanh cần được biết rõ, các khí cần được biết rõ, các vị cần được biết rõ, các xúc cần được biết rõ, các pháp cần được biết rõ.

Nhãn thức cần được biết rõ, nhĩ thức cần được biết rõ, tỷ thức cần được biết rõ, thiệt thức cần được biết rõ, thân thức cần được biết rõ, ý thức cần được biết rõ.

Nhãn xúc cần được biết rõ, nhĩ xúc cần được biết rõ, tỷ xúc cần được biết rõ, thiệt xúc cần được biết rõ, thân xúc cần được biết rõ, ý xúc cần được biết rõ.

Cảm thọ sanh lên do nhãn xúc cần được biết rõ, cảm thọ sanh lên do nhĩ xúc cần được biết rõ, cảm thọ sanh lên do tỷ xúc cần được biết rõ, cảm thọ sanh lên do thiệt xúc cần được biết rõ, cảm thọ sanh lên do thân xúc cần được biết rõ, cảm thọ sanh lên do ý xúc cần được biết rõ.

Sắc tướng^[*] cần được biết rõ, thanh tướng cần được biết rõ, khí tướng cần được biết rõ, vị tướng cần được biết rõ, xúc tướng cần được biết rõ, pháp tướng cần được biết rõ.

Sắc tư^[*] cần được biết rõ, thanh tư cần được biết rõ, khí tư cần được biết rõ, vị tư cần được biết rõ, xúc tư cần được biết rõ, pháp tư cần được biết rõ.

Sắc ái^[*] cần được biết rõ, thanh ái cần được biết rõ, khí ái cần được biết rõ, vị ái cần được biết rõ, xúc ái cần được biết rõ, pháp ái cần được biết rõ.

Sắc tầm^[*] cần được biết rõ, thanh tầm cần được biết rõ, khí tầm cần được biết rõ, vị tầm cần được biết rõ, xúc tầm cần được biết rõ, pháp tầm cần được biết rõ.

Sắc tứ^[*] cần được biết rõ, thanh tứ cần được biết rõ, khí tứ cần được biết rõ, vị tứ cần được biết rõ, xúc tứ cần được biết rõ, pháp tứ cần được biết rõ.

Địa giới cần được biết rõ, thủy giới cần được biết rõ, hỏa giới cần được biết rõ, phong giới cần được biết rõ, hư không giới cần được biết rõ, thức giới cần được biết rõ.

Đề mục đất cần được biết rõ, đề mục nước cần được biết rõ, đề mục lửa cần được biết rõ, đề mục gió cần được biết rõ, đề mục xanh cần được biết rõ, đề mục vàng cần được biết rõ, đề mục đỏ cần được biết rõ, đề mục trắng cần được biết rõ, đề mục hư không cần được biết rõ, đề mục thức cần được biết rõ.

Kesā abhiññeyyā, lomā abhiññeyyā, nakhā abhiññeyyā, dantā abhiññeyyā, taco abhiññeyyo, maṃsaṃ abhiññeyyaṃ, nahārū¹ abhiññeyyā, aṭṭhī abhiññeyyā, aṭṭhimiñjaṃ² abhiññeyyaṃ, vakkāṃ abhiññeyyaṃ, hadayaṃ abhiññeyyaṃ, yakanāṃ abhiññeyyaṃ, kilomakāṃ abhiññeyyaṃ, pihakāṃ abhiññeyyaṃ, papphāsaṃ abhiññeyyaṃ, antaṃ abhiññeyyaṃ, antagaṇaṃ abhiññeyyaṃ, udariyaṃ abhiññeyyaṃ, karisaṃ abhiññeyyaṃ, pittaṃ abhiññeyyaṃ, semhaṃ abhiññeyyaṃ, pubbo abhiññeyyo, lohitaṃ abhiññeyyaṃ, sedo abhiññeyyo, medo abhiññeyyo, assu abhiññeyyaṃ, vasā abhiññeyyā, kheḷo abhiññeyyo, siṅghāṇikā abhiññeyyā, lasikā abhiññeyyā, muttaṃ abhiññeyyaṃ, matthaluṅgaṃ abhiññeyyaṃ.

Cakkhāyatanaṃ abhiññeyyaṃ, rūpāyatanaṃ abhiññeyyaṃ, sotāyatanaṃ abhiññeyyaṃ, saddāyatanaṃ abhiññeyyaṃ, ghānāyatanaṃ ..., gandhāyatanaṃ ..., jivhāyatanaṃ ..., rasāyatanaṃ ..., kāyāyatanaṃ abhiññeyyaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ abhiññeyyaṃ, manāyatanaṃ abhiññeyyaṃ, dhammāyatanaṃ abhiññeyyaṃ.

Cakkhūdhātu abhiññeyyā, rūpadhātu abhiññeyyā, cakkhuviññāṇadhātu abhiññeyyā, sotadhātu ..., saddadhātu ..., sotaviññāṇadhātu ..., ghānadhātu ..., gandhadhātu ..., ghānaviññāṇadhātu ..., jivhādhātu ..., rasadhātu ..., jivhāviññāṇadhātu ..., kāyadhātu ..., phoṭṭhabbadhātu ..., kāyaviññāṇadhātu ..., manodhātu abhiññeyyā, dhammadhātu abhiññeyyā, manoviññāṇadhātu abhiññeyyā.

Cakkhundriyaṃ abhiññeyyaṃ, sotindriyaṃ ..., ghānindriyaṃ ..., jivhindriyaṃ ..., kāyindriyaṃ ..., manindriyaṃ ..., jīvitindriyaṃ ..., itthindriyaṃ ..., purisindriyaṃ ..., sukhindriyaṃ ..., dukkhindriyaṃ ..., somanassindriyaṃ ..., domanassindriyaṃ ..., upekkhindriyaṃ ..., saddhindriyaṃ ..., viriyindriyaṃ³ ..., satindriyaṃ ..., samādhindriyaṃ ..., paññindriyaṃ ..., anaññātāññassāmītindriyaṃ ..., aññindriyaṃ abhiññeyyaṃ, aññātāvindriyaṃ abhiññeyyaṃ.

Kāmadhātu abhiññeyyā, rūpadhātu abhiññeyyā, arūpadhātu ..., kāmabhavo abhiññeyyo, rūpabhavo ..., arūpabhavo ..., saññābhavo ..., asaññābhavo ..., nevasaññānāsaññābhavo ..., ekavokārabhavo ..., catuvokārabhavo abhiññeyyo, pañcavokārabhavo abhiññeyyo.

Paṭhamaṃ jhānaṃ⁴ abhiññeyyaṃ, dutiyaṃ jhānaṃ abhiññeyyaṃ, tatiyaṃ jhānaṃ abhiññeyyaṃ, catutthaṃ jhānaṃ abhiññeyyaṃ, mettācetovimutti abhiññeyyā, karuṇācetovimutti abhiññeyyā, muditācetovimutti abhiññeyyā, upekkhācetovimutti abhiññeyyā, ākāsañācāyatanaṃ samāpatti abhiññeyyā, viññānañcāyatanaṃ samāpatti abhiññeyyā, ākiñcaññāyatanaṃ samāpatti abhiññeyyā, nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpatti abhiññeyyā.

¹ nhārū - Machasaṃ.

² aṭṭhimañjaṃ abhiññeyyaṃ - Syā.

³ viriyindriyaṃ - Machasaṃ.

⁴ paṭhamajjhānaṃ - Syā.

Tóc cần được biết rõ, lông cần được biết rõ, móng cần được biết rõ, răng cần được biết rõ, da cần được biết rõ, thịt cần được biết rõ, gân cần được biết rõ, xương cần được biết rõ, tủy xương cần được biết rõ, thận cần được biết rõ, tim cần được biết rõ, gan cần được biết rõ, cơ hoành cần được biết rõ, lá lách cần được biết rõ, phổi cần được biết rõ, ruột cần được biết rõ, màng ruột cần được biết rõ, thực phẩm chưa tiêu cần được biết rõ, phân cần được biết rõ, mật cần được biết rõ, đờm cần được biết rõ, mủ cần được biết rõ, máu cần được biết rõ, mồ hôi cần được biết rõ, mỡ cần được biết rõ, nước mắt cần được biết rõ, nước mỡ (huyết tương) cần được biết rõ, nước miếng cần được biết rõ, nước mũi cần được biết rõ, nước ở khớp xương cần được biết rõ, nước tiểu cần được biết rõ, não cần được biết rõ.

Nhãn xứ cần được biết rõ, sắc xứ cần được biết rõ, nhĩ xứ cần được biết rõ, thính xứ cần được biết rõ, tỷ xứ cần được biết rõ, khí xứ cần được biết rõ, thiệt xứ cần được biết rõ, vị xứ cần được biết rõ, thân xứ cần được biết rõ, xúc xứ cần được biết rõ, ý xứ cần được biết rõ, pháp xứ cần được biết rõ.

Nhãn giới cần được biết rõ, sắc giới cần được biết rõ, nhãn thức giới cần được biết rõ, nhĩ giới ..., thính giới ..., nhĩ thức giới ..., tỷ giới ..., khí giới ..., tỷ thức giới ..., thiệt giới ..., vị giới ..., thiệt thức giới ..., thân giới cần được biết rõ, xúc giới cần được biết rõ, thân thức giới cần được biết rõ, ý giới cần được biết rõ, pháp giới cần được biết rõ, ý thức giới cần được biết rõ.

Nhãn quyền cần được biết rõ, nhĩ quyền cần được biết rõ, tỷ quyền cần được biết rõ, thiệt quyền cần được biết rõ, thân quyền cần được biết rõ, ý quyền cần được biết rõ, mạng quyền cần được biết rõ, nữ quyền cần được biết rõ, nam quyền cần được biết rõ, lạc quyền cần được biết rõ, khổ quyền cần được biết rõ, hỷ quyền cần được biết rõ, ưu quyền cần được biết rõ, xả quyền cần được biết rõ, tín quyền cần được biết rõ, tấn quyền cần được biết rõ, niệm quyền cần được biết rõ, định quyền cần được biết rõ, tuệ quyền cần được biết rõ, vị tri quyền^[*] cần được biết rõ, dĩ tri quyền^[*] cần được biết rõ, cụ tri quyền^[*] cần được biết rõ.

Dục giới cần được biết rõ, sắc giới cần được biết rõ, vô sắc giới cần được biết rõ, dục hữu ..., sắc hữu ..., vô sắc hữu ..., tưởng hữu ..., phi tưởng hữu ..., phi tưởng phi phi tưởng hữu ..., nhất uẩn hữu cần được biết rõ, tứ uẩn hữu cần được biết rõ, ngũ uẩn hữu cần được biết rõ.

Sơ thiên cần được biết rõ, nhị thiên cần được biết rõ, tam thiên cần được biết rõ, tứ thiên cần được biết rõ. Từ tâm giải thoát cần được biết rõ, bi tâm giải thoát cần được biết rõ, hỷ tâm giải thoát cần được biết rõ, xả tâm giải thoát cần được biết rõ. Sự chứng đạt không vô biên xứ cần được biết rõ, sự chứng đạt thức vô biên xứ cần được biết rõ, sự chứng đạt vô sở hữu xứ cần được biết rõ, sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ cần được biết rõ.

Avijjā abhiññeyyā, saṅkhārā abhiññeyyā, viññāṇaṃ abhiññeyyaṃ, nāmarūpaṃ abhiññeyyaṃ, saḷāyatanaṃ abhiññeyyaṃ, phasso abhiññeyyo, vedanā abhiññeyyā, taṇhā abhiññeyyā, upādānaṃ abhiññeyyaṃ, bhavo abhiññeyyo, jāti abhiññeyyā, jarāmaṇaṃ abhiññeyyaṃ.

Dukkhaṃ abhiññeyyaṃ, dukkhasamudayo abhiññeyyo, dukkhanirodho abhiññeyyo, dukkhanirodhagāminī paṭipadā abhiññeyyā.

Rūpaṃ abhiññeyyaṃ, rūpasamudayo abhiññeyyo, rūpanirodho abhiññeyyo, rūpanirodhagāminī paṭipadā abhiññeyyā.

Vedanā abhiññeyyā —pe— Saññā abhiññeyyā —pe— Saṅkhārā abhiññeyyā —pe— Viññāṇaṃ abhiññeyyaṃ —pe—.

Cakkhuṃ¹ abhiññeyyaṃ —pe— jarāmaṇaṃ abhiññeyyaṃ, jarāmaṇasamudayo abhiññeyyo, jarāmaṇanirodho abhiññeyyo, jarāmaṇanirodhagāminī paṭipadā abhiññeyyā.

Dukkhaṃ pariññatṭho abhiññeyyo, dukkhasamudayassa pahānatṭho abhiññeyyo, dukkhanirodhassa sacchikiriyaṭṭho abhiññeyyo, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya bhāvanatṭho abhiññeyyo.

Rūpassa pariññatṭho abhiññeyyo, rūpasamudayassa pahānatṭho abhiññeyyo, rūpanirodhassa sacchikiriyaṭṭho abhiññeyyo, rūpanirodhagāminiyā paṭipadāya bhāvanatṭho abhiññeyyo.

Vedanāya —pe— Saññāya —pe— Saṅkhārānaṃ —pe— Viññāṇassa —pe— Cakkhussa —pe— Jarāmaṇassa pariññatṭho abhiññeyyo, jarāmaṇasamudayassa pahānatṭho abhiññeyyo, jarāmaṇanirodhassa sacchikiriyaṭṭho abhiññeyyo, jarāmaṇanirodhagāminiyā paṭipadāya bhāvanatṭho abhiññeyyo.

Dukkhaṃ pariññāpaṭivedhatṭho abhiññeyyo, dukkhasamudayassa pahānapaṭivedhatṭho —pe—, dukkhanirodhassa sacchikiriyaṭṭho —pe—, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya bhāvanāpaṭivedhatṭho abhiññeyyo.

Rūpassa pariññāpaṭivedhatṭho abhiññeyyo, rūpasamudayassa pahānapaṭivedhatṭho —pe—, rūpanirodhassa sacchikiriyaṭṭho —pe—, rūpanirodhagāminiyā paṭipadāya bhāvanāpaṭivedhatṭho abhiññeyyo.

Vedanāya —pe— Saññāya —pe— Saṅkhārānaṃ —pe— Viññāṇassa —pe— Cakkhussa —pe— Jarāmaṇassa pariññāpaṭivedhatṭho abhiññeyyo, jarāmaṇasamudayassa pahānapaṭivedhatṭho abhiññeyyo, jarāmaṇanirodhassa sacchikiriyaṭṭho abhiññeyyo, jarāmaṇanirodhagāminiyā paṭipadāya bhāvanāpaṭivedhatṭho abhiññeyyo.

¹ cakkhu - Machasaṃ.

Vô minh cần được biết rõ, các hành cần được biết rõ, thức cần được biết rõ, danh sắc cần được biết rõ, sáu xứ cần được biết rõ, xúc cần được biết rõ, thọ cần được biết rõ, ái cần được biết rõ, thủ cần được biết rõ, hữu cần được biết rõ, sanh cần được biết rõ, lão tử cần được biết rõ.

Khổ cần được biết rõ, nhân sanh Khổ cần được biết rõ, sự diệt tận Khổ ... (nt) ..., pháp hành đưa đến sự diệt tận Khổ cần được biết rõ.

Sắc cần được biết rõ, nhân sanh sắc cần được biết rõ, sự diệt tận sắc cần được biết rõ, pháp hành đưa đến sự diệt tận sắc cần được biết rõ.

Thọ cần được biết rõ ... (nt) ... Tưởng cần được biết rõ ... (nt) ... Các hành cần được biết rõ ... (nt) ... Thức cần được biết rõ ... (nt) ...

Nhãn cần được biết rõ, ... (như trên) ... Lão tử cần được biết rõ, nhân sanh lão tử cần được biết rõ, sự diệt tận lão tử cần được biết rõ, pháp hành đưa đến sự diệt tận lão tử cần được biết rõ.

Ý nghĩa của sự biết toàn diện về Khổ cần được biết rõ, ý nghĩa của sự dứt bỏ nhân sanh Khổ cần được biết rõ, ý nghĩa của sự tác chứng về sự diệt tận Khổ cần được biết rõ, ý nghĩa của sự tu tập pháp hành đưa đến sự diệt tận Khổ cần được biết rõ.

Ý nghĩa của sự biết toàn diện về sắc cần được biết rõ, ý nghĩa của sự dứt bỏ nhân sanh sắc cần được biết rõ, ý nghĩa của sự tác chứng về sự diệt tận sắc cần được biết rõ, ý nghĩa của sự tu tập pháp hành đưa đến sự diệt tận sắc cần được biết rõ.

Ý nghĩa của sự biết toàn diện về thọ ... về tưởng ... về các hành ... về thức ... về mắt ... về lão tử cần được biết rõ, ý nghĩa của sự dứt bỏ nhân sanh lão tử cần được biết rõ, ý nghĩa của sự tác chứng về sự diệt tận lão tử cần được biết rõ, ý nghĩa của sự tu tập pháp hành đưa đến sự diệt tận lão tử cần được biết rõ.

Ý nghĩa của sự thấu triệt do biết toàn diện về Khổ cần được biết rõ, ý nghĩa của sự thấu triệt do dứt bỏ nhân sanh Khổ ..., ý nghĩa của sự thấu triệt do tác chứng về sự diệt tận Khổ ..., ý nghĩa của sự thấu triệt do tu tập pháp hành đưa đến sự diệt tận Khổ cần được biết rõ.

Ý nghĩa của sự thấu triệt do biết toàn diện về sắc cần được biết rõ, ý nghĩa của sự thấu triệt do dứt bỏ nhân sanh sắc ..., ý nghĩa của sự thấu triệt do tác chứng về sự diệt tận sắc ..., ý nghĩa của sự thấu triệt do tu tập pháp hành đưa đến sự diệt tận sắc cần được biết rõ.

Ý nghĩa của sự thấu triệt do biết toàn diện về thọ ... về tưởng ... về các hành ... về thức ... về mắt ... về lão tử cần được biết rõ, ý nghĩa của sự thấu triệt do dứt bỏ nhân sanh lão tử cần được biết rõ, ý nghĩa của sự thấu triệt do tác chứng về sự diệt tận lão tử cần được biết rõ, ý nghĩa của sự thấu triệt do tu tập pháp hành đưa đến sự diệt tận lão tử cần được biết rõ.

Dukkhaṃ abhiññeyyaṃ, dukkhasamudayo abhiññeyyo, dukkhanirodho abhiññeyyo, dukkhassa samudayanirodho abhiññeyyo, dukkhassa chandarāganirodho abhiññeyyo, dukkhassa assādo abhiññeyyo, dukkhassa ādīnavo abhiññeyyo, dukkhassa nissaraṇaṃ abhiññeyyaṃ.

Rūpaṃ abhiññeyyaṃ, rūpasamudayo abhiññeyyo, rūpanirodho abhiññeyyo, rūpassa samudayanirodho abhiññeyyo, rūpassa chandarāganirodho abhiññeyyo, rūpassa assādo abhiññeyyo, rūpassa ādīnavo abhiññeyyo, rūpassa nissaraṇaṃ abhiññeyyaṃ.

Vedanā abhiññeyyā —pe— Saññā abhiññeyyā —pe— Saṅkhārā abhiññeyyā —pe— Viññāṇaṃ abhiññeyyaṃ —pe— Cakkhuṃ abhiññeyyaṃ —pe— Jarāmaṇaṃ abhiññeyyaṃ, jarāmaṇa-samudayo abhiññeyyo, jarāmaṇanirodho abhiññeyyo, jarāmaṇassa samudayanirodho abhiññeyyo, jarāmaṇassa chandarāganirodho abhiññeyyo, jarāmaṇassa assādo abhiññeyyo, jarāmaṇassa ādīnavo abhiññeyyo, jarāmaṇassa nissaraṇaṃ abhiññeyyaṃ.

Dukkhaṃ abhiññeyyaṃ, dukkhasamudayo abhiññeyyo, dukkhanirodho abhiññeyyo, dukkhanirodhagāminī paṭipadā abhiññeyyā, dukkhassa assādo abhiññeyyo, dukkhassa ādīnavo abhiññeyyo, dukkhassa nissaraṇaṃ abhiññeyyaṃ.

Rūpaṃ abhiññeyyaṃ, rūpasamudayo abhiññeyyo, rūpanirodho abhiññeyyo, rūpanirodhagāminī paṭipadā abhiññeyyā, rūpassa assādo abhiññeyyo, rūpassa ādīnavo abhiññeyyo, rūpassa nissaraṇaṃ abhiññeyyaṃ.

Vedanā abhiññeyyā —pe— Saññā abhiññeyyā —pe— Saṅkhārā abhiññeyyā —pe— Viññāṇaṃ abhiññeyyaṃ —pe— Cakkhum. abhiññeyyaṃ —pe— Jarāmaṇaṃ abhiññeyyaṃ, jarāmaṇa-samudayo abhiññeyyo, jarāmaṇanirodho abhiññeyyo, jarāmaṇanirodhagāminī paṭipadā abhiññeyyā, jarāmaṇassa assādo abhiññeyyo, jarāmaṇassa ādīnavo abhiññeyyo, jarāmaṇassa nissaraṇaṃ abhiññeyyaṃ.

Aniccānupassanā abhiññeyyā, dukkhānupassanā abhiññeyyā, anattānupassanā abhiññeyyā, nibbidānupassanā abhiññeyyā, virāgānupassanā abhiññeyyā, nirodhānupassanā abhiññeyyā, paṭinissaggānupassanā abhiññeyyā.

Rūpe aniccānupassanā abhiññeyyā, rūpe dukkhānupassanā abhiññeyyā, rūpe anattānupassanā abhiññeyyā, rūpe nibbidānupassanā¹ abhiññeyyā, rūpe virāgānupassanā abhiññeyyā, rūpe nirodhānupassanā abhiññeyyā, rūpe paṭinissaggānupassanā abhiññeyyā.

¹ nibbānupassanā - PTS.

Khổ cần được biết rõ, nhân sanh Khổ cần được biết rõ, sự diệt tận Khổ cần được biết rõ, sự diệt tận nhân sanh Khổ cần được biết rõ, sự diệt tận ước muốn và tham ái đối với Khổ cần được biết rõ, sự khoái lạc đối với Khổ cần được biết rõ, sự tai hại của Khổ cần được biết rõ, sự xuất ly đối với Khổ cần được biết rõ.

Sắc cần được biết rõ, nhân sanh sắc cần được biết rõ, sự diệt tận sắc cần được biết rõ, sự diệt tận nhân sanh sắc cần được biết rõ, sự diệt tận ước muốn và tham ái đối với sắc cần được biết rõ, sự khoái lạc đối với sắc cần được biết rõ, sự tai hại của sắc cần được biết rõ, sự xuất ly đối với sắc cần được biết rõ.

Thọ cần được biết rõ, ...(như trên)... Tưởng cần được biết rõ, ...(như trên)... Các hành cần được biết rõ, ...(như trên)... Thức cần được biết rõ, ...(như trên)... Mắt cần được biết rõ, ...(như trên)... Lão tử cần được biết rõ, nhân sanh lão tử cần được biết rõ, sự diệt tận lão tử cần được biết rõ, sự diệt tận nhân sanh lão tử cần được biết rõ, sự diệt tận ước muốn và tham ái đối với lão tử cần được biết rõ, sự khoái lạc đối với lão tử cần được biết rõ, sự tai hại của lão tử cần được biết rõ, sự xuất ly đối với lão tử cần được biết rõ.

Khổ cần được biết rõ, nhân sanh Khổ cần được biết rõ, sự diệt tận Khổ cần được biết rõ, pháp hành đưa đến sự diệt tận Khổ cần được biết rõ, sự khoái lạc đối với Khổ cần được biết rõ, sự tai hại của Khổ cần được biết rõ, sự xuất ly đối với Khổ cần được biết rõ.

Sắc cần được biết rõ, nhân sanh sắc cần được biết rõ, sự diệt tận sắc cần được biết rõ, pháp hành đưa đến sự diệt tận sắc cần được biết rõ, sự khoái lạc đối với sắc cần được biết rõ, sự tai hại của sắc cần được biết rõ, sự xuất ly đối với sắc cần được biết rõ.

Thọ cần được biết rõ, ...(như trên)... Tưởng cần được biết rõ, ...(như trên)... Các hành cần được biết rõ, ...(như trên)... Thức cần được biết rõ, ...(như trên)... Mắt cần được biết rõ, ...(như trên)... Lão tử cần được biết rõ, nhân sanh lão tử cần được biết rõ, sự diệt tận lão tử cần được biết rõ, pháp hành đưa đến sự diệt tận lão tử cần được biết rõ, sự khoái lạc đối với lão tử cần được biết rõ, sự tai hại của lão tử cần được biết rõ, sự xuất ly đối với lão tử cần được biết rõ.

Quán xét về vô thường cần được biết rõ, quán xét về khổ não cần được biết rõ, quán xét về vô ngã cần được biết rõ, quán xét về nhàm chán cần được biết rõ, quán xét về ly tham ái cần được biết rõ, quán xét về diệt tận cần được biết rõ, quán xét về từ bỏ cần được biết rõ.

Quán xét về vô thường ở sắc cần được biết rõ, quán xét về khổ não ở sắc cần được biết rõ, quán xét về vô ngã ở sắc cần được biết rõ, quán xét về nhàm chán ở sắc cần được biết rõ, quán xét về ly tham ái ở sắc cần được biết rõ, quán xét về diệt tận ở sắc cần được biết rõ, quán xét về từ bỏ ở sắc cần được biết rõ.

Vedanāya —pe— Saññāya —pe— Saṅkhāresu —pe— Viññāṇe —pe— Cakkhusmiṃ —pe— Jarāmarāṇe aniccānupassanā abhiññeyyā, jarāmarāṇe dukkhānupassanā abhiññeyyā, jarāmarāṇe anattānupassanā abhiññeyyā, jarāmarāṇe nibbidānupassanā abhiññeyyā, jarāmarāṇe virāgānupassanā abhiññeyyā, jarāmarāṇe nirodhānupassanā abhiññeyyā, jarāmarāṇe paṭinissaggānupassanā abhiññeyyā.

Uppādo abhiññeyyo, pavattaṃ¹ abhiññeyyaṃ, nimittaṃ abhiññeyyaṃ, āyūhanā abhiññeyyā, paṭisandhi abhiññeyyā, gati abhiññeyyā, nibbatti abhiññeyyā, upapatti abhiññeyyā, jāti abhiññeyyā, jarā abhiññeyyā, vyādhi abhiññeyyo, maraṇaṃ abhiññeyyaṃ, soko abhiññeyyo, paridevo abhiññeyyo, upāyāso abhiññeyyo.

Anuppādo abhiññeyyo, appavattaṃ abhiññeyyaṃ, animittaṃ abhiññeyyaṃ, anāyūhanā abhiññeyyā, appaṭisandhi abhiññeyyā, agati abhiññeyyā, anibbatti abhiññeyyā, anupapatti abhiññeyyā, ajāti abhiññeyyā, ajarā abhiññeyyā, avyādhi abhiññeyyo, amaraṇaṃ abhiññeyyaṃ, asoko abhiññeyyo, aparidevo abhiññeyyo, anupāyāso abhiññeyyo.

Uppādo abhiññeyyo, anuppādo abhiññeyyo, pavattaṃ abhiññeyyaṃ, appavattaṃ abhiññeyyaṃ, nimittaṃ abhiññeyyaṃ, animittaṃ abhiññeyyaṃ, āyūhanā abhiññeyyā, anāyūhanā abhiññeyyā, paṭisandhi abhiññeyyā, appaṭisandhi abhiññeyyā, gati abhiññeyyā, agati abhiññeyyā, nibbatti abhiññeyyā, anibbatti abhiññeyyā, upapatti abhiññeyyā, anuppatti abhiññeyyā, jāti abhiññeyyā, ajāti abhiññeyyā, jarā abhiññeyyā, ajarā abhiññeyyā, vyādhi abhiññeyyo, avyādhi abhiññeyyo, maraṇaṃ abhiññeyyaṃ, amaraṇaṃ abhiññeyyaṃ, soko abhiññeyyo, asoko abhiññeyyo, paridevo abhiññeyyo, aparidevo abhiññeyyo, upāyāso abhiññeyyo, anupāyāso abhiññeyyo.

Uppādo dukkhanti abhiññeyyaṃ, pavattaṃ dukkhanti abhiññeyyaṃ, nimittaṃ dukkhanti abhiññeyyaṃ, āyūhanā² dukkhanti abhiññeyyaṃ, paṭisandhi dukkhanti abhiññeyyaṃ, gati dukkhanti abhiññeyyaṃ, nibbatti dukkhanti abhiññeyyaṃ, upapatti dukkhanti abhiññeyyaṃ, jāti dukkhanti abhiññeyyaṃ, jarā dukkhanti abhiññeyyaṃ, vyādhi dukkhanti abhiññeyyaṃ, maraṇaṃ dukkhanti abhiññeyyaṃ, soko dukkhanti abhiññeyyaṃ, paridevo dukkhanti abhiññeyyaṃ, upāyāso dukkhanti abhiññeyyaṃ.

Anuppādo sukhanti abhiññeyyaṃ, appavatti sukhanti ..., animittaṃ sukhanti ..., anāyūhanā sukhanti ..., appaṭisandhi sukhanti ..., agati sukhanti ..., anibbatti sukhanti ..., anuppatti sukhanti ..., ajāti sukhanti ..., ajarā sukhanti ..., avyādhi sukhanti ..., amaraṇaṃ sukhanti ..., asoko sukhanti abhiññeyyaṃ, aparidevo sukhanti abhiññeyyaṃ, anupāyāso sukhanti abhiññeyyaṃ.

¹ pavatti - Syā. ² āyūhanā - Syā.

Quán xét về vô thường ở thọ...(như trên)... ở tướng...(như trên)... ở các hành...(như trên)... ở thức...(như trên)... ở mắt...(như trên)... ở lão tử cần được biết rõ, quán xét về khổ não ở lão tử cần được biết rõ, quán xét về vô ngã ở lão tử cần được biết rõ, quán xét về nhàm chán ở lão tử cần được biết rõ, quán xét về ly tham ái ở lão tử cần được biết rõ, quán xét về diệt tận ở lão tử cần được biết rõ, quán xét về từ bỏ ở lão tử cần được biết rõ.

Sự tái sinh cần được biết rõ, sự vận hành cần được biết rõ, hiện tướng cần được biết rõ, (nghiệp) tích lũy cần được biết rõ, mầm tái sinh cần được biết rõ, cảnh giới tái sinh cần được biết rõ, sự tái tạo cần được biết rõ, sự sanh lên cần được biết rõ, sự sanh (ra) cần được biết rõ, sự già cần được biết rõ, sự bệnh cần được biết rõ, sự chết cần được biết rõ, sự sâu muộn cần được biết rõ, sự than vãn cần được biết rõ, sự thất vọng cần được biết rõ.

Sự không tái sinh cần được biết rõ, sự không vận hành cần được biết rõ, không hiện tướng..., không (nghiệp) tích lũy..., không mầm tái sinh..., không cảnh giới tái sinh..., sự không tái tạo..., sự không sanh lên..., sự không sanh (ra)..., sự không già..., sự không bệnh..., sự không chết..., sự không sâu muộn..., sự không than vãn cần được biết rõ, sự không thất vọng cần được biết rõ.

Sự tái sinh cần được biết rõ, sự không tái sinh cần được biết rõ, sự vận hành..., sự không vận hành..., hiện tướng..., không hiện tướng..., (nghiệp) tích lũy..., không (nghiệp) tích lũy..., mầm tái sinh..., không mầm tái sinh..., cảnh giới tái sinh..., không cảnh giới tái sinh..., sự tái tạo..., sự không tái tạo..., sự sanh lên..., sự không sanh lên..., sự sanh (ra)..., sự không sanh (ra)..., sự già..., sự không già..., sự bệnh..., sự không bệnh..., sự chết..., sự không chết..., sự sâu muộn..., sự không sâu muộn..., sự than vãn..., sự không than vãn..., sự thất vọng cần được biết rõ, sự không thất vọng cần được biết rõ.

‘Sự tái sinh là khổ’ cần được biết rõ, ‘sự vận hành là khổ’ cần được biết rõ, ‘hiện tướng là khổ’..., ‘(nghiệp) tích lũy là khổ’..., ‘mầm tái sinh là khổ’..., ‘cảnh giới tái sinh là khổ’..., ‘sự tái tạo là khổ’..., ‘sự sanh lên là khổ’..., ‘sự sanh (ra) là khổ’..., ‘sự già là khổ’..., ‘sự bệnh là khổ’..., ‘sự chết là khổ’..., ‘sự sâu muộn là khổ’..., ‘sự than vãn là khổ’ cần được biết rõ, ‘sự thất vọng là khổ’ cần được biết rõ.

‘Sự không tái sinh là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự không vận hành là lạc’ cần được biết rõ, ‘không hiện tướng là lạc’..., ‘không (nghiệp) tích lũy là lạc’..., ‘không mầm tái sinh là lạc’..., ‘không cảnh giới tái sinh là lạc’..., ‘sự không tái tạo là lạc’..., ‘sự không sanh lên là lạc’..., ‘sự không sanh (ra) là lạc’..., ‘sự không già là lạc’..., ‘sự không bệnh là lạc’..., ‘sự không chết là lạc’..., ‘sự không sâu muộn là lạc’..., ‘sự không than vãn là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự không thất vọng là lạc’ cần được biết rõ.

Uppādo dukkhaṃ anuppādo sukhanti abhiññeyyaṃ, pavattaṃ dukkhaṃ appavattaṃ sukhanti abhiññeyyaṃ, nimittaṃ dukkhaṃ animittaṃ sukhanti abhiññeyyaṃ, āyūhanā dukkhaṃ anāyūhanā¹ sukhanti abhiññeyyaṃ, paṭisandhi dukkhaṃ appaṭisandhi sukhanti abhiññeyyaṃ, gati dukkhaṃ agati sukhanti abhiññeyyaṃ, nibbatti dukkhaṃ anibbatti sukhanti abhiññeyyaṃ, uppatti dukkhaṃ anuppatti sukhanti abhiññeyyaṃ, jāti dukkhaṃ ajāti sukhanti abhiññeyyaṃ, jarā dukkhaṃ ajarā sukhanti abhiññeyyaṃ, vyādhi dukkhaṃ avyādhi sukhanti abhiññeyyaṃ, maraṇaṃ dukkhaṃ amaraṇaṃ sukhanti abhiññeyyaṃ, soko dukkhaṃ asoko sukhanti abhiññeyyaṃ, paridevo dukkhaṃ aparidevo sukhanti abhiññeyyaṃ, upāyāso dukkhaṃ anupāyāso sukhanti abhiññeyyaṃ.

Uppādo bhayanti abhiññeyyaṃ, pavattaṃ bhayanti abhiññeyyaṃ, nimittaṃ bhayanti abhiññeyyaṃ, āyūhanā bhayanti abhiññeyyaṃ, paṭisandhi bhayanti abhiññeyyaṃ, gati bhayanti abhiññeyyaṃ, nibbatti bhayanti abhiññeyyaṃ, upapatti bhayanti abhiññeyyaṃ, jāti bhayanti abhiññeyyaṃ, jarā bhayanti abhiññeyyaṃ, vyādhi bhayanti abhiññeyyaṃ, maraṇaṃ bhayanti abhiññeyyaṃ, soko bhayanti abhiññeyyaṃ, paridevo bhayanti abhiññeyyaṃ, upāyāso bhayanti abhiññeyyaṃ.

Anuppādo khemanti abhiññeyyaṃ, appavattaṃ khemanti abhiññeyyaṃ, animittaṃ khemanti abhiññeyyaṃ, anāyūhanā khemanti abhiññeyyaṃ, appaṭisandhi khemanti abhiññeyyaṃ, agati khemanti abhiññeyyaṃ, anibbatti khemanti abhiññeyyaṃ, anupapatti khemanti abhiññeyyaṃ, ajāti khemanti abhiññeyyaṃ, ajarā khemanti abhiññeyyaṃ, avyādhi khemanti abhiññeyyaṃ, amaraṇaṃ² khemanti abhiññeyyaṃ, asoko khemanti abhiññeyyaṃ, aparidevo khemanti abhiññeyyaṃ, anupāyāso khemanti abhiññeyyaṃ.

Uppādo bhayaṃ anuppādo khemanti abhiññeyyaṃ, pavattaṃ bhayaṃ appavattaṃ khemanti abhiññeyyaṃ, nimittaṃ bhayaṃ animittaṃ khemanti abhiññeyyaṃ, āyūhanā bhayaṃ anāyūhanā¹ khemanti abhiññeyyaṃ, paṭisandhi bhayaṃ appaṭisandhi khemanti abhiññeyyaṃ, gati bhayaṃ agati khemanti abhiññeyyaṃ, nibbatti bhayaṃ anibbatti khemanti abhiññeyyaṃ, uppatti bhayaṃ anuppatti khemanti abhiññeyyaṃ, jāti bhayaṃ ajāti khemanti abhiññeyyaṃ, jarā bhayaṃ ajarā khemanti abhiññeyyaṃ, vyādhi bhayaṃ avyādhi khemanti abhiññeyyaṃ, maraṇaṃ bhayaṃ amaraṇaṃ² khemanti abhiññeyyaṃ, soko bhayaṃ asoko khemanti abhiññeyyaṃ, paridevo bhayaṃ aparidevo khemanti abhiññeyyaṃ, upāyāso bhayaṃ anupāyāso khemanti abhiññeyyaṃ.

¹ āyūhanā - anāyūhanā - Syā.

² amataṃ - Machasaṃ, Syā, PTS.

‘Sự tái sinh là khổ, sự không tái sinh là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự vận hành là khổ, sự không vận hành là lạc’ cần được biết rõ, ‘hiện tướng là khổ, không hiện tướng là lạc’ cần được biết rõ, ‘(nghiệp) tích lũy là khổ, không (nghiệp) tích lũy là lạc’ cần được biết rõ, ‘mầm tái sinh là khổ, không mầm tái sinh là lạc’ cần được biết rõ, ‘cảnh giới tái sinh là khổ, không cảnh giới tái sinh là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự tái tạo là khổ, sự không tái tạo là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự sanh lên là khổ, sự không sanh lên là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự sanh (ra) là khổ, sự không sanh (ra) là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự già là khổ, sự không già là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự bệnh là khổ, sự không bệnh là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự chết là khổ, sự không chết là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự sâu muộn là khổ, sự không sâu muộn là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự than vãn là khổ, sự không than vãn là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự thất vọng là khổ, sự không thất vọng là lạc’ cần được biết rõ.

‘Sự tái sinh là kinh hãi’ cần được biết rõ, ‘sự vận hành là kinh hãi’ cần được biết rõ, ‘hiện tướng là kinh hãi’ ..., ‘(nghiệp) tích lũy là kinh hãi’ ..., ‘mầm tái sinh là kinh hãi’ ..., ‘cảnh giới tái sinh là kinh hãi’ ..., ‘sự tái tạo là kinh hãi’ ..., ‘sự sanh lên là kinh hãi’ ..., ‘sự sanh (ra) là kinh hãi’ ..., ‘sự già là kinh hãi’ ..., ‘sự bệnh là kinh hãi’ ..., ‘sự chết là kinh hãi’ ..., ‘sự sâu muộn là kinh hãi’ ..., ‘sự than vãn là kinh hãi’ cần được biết rõ, ‘sự thất vọng là kinh hãi’ cần được biết rõ.

‘Sự không tái sinh là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự không vận hành là an ổn’ ..., ‘không hiện tướng là an ổn’ ..., ‘không (nghiệp) tích lũy là an ổn’ ..., ‘không mầm tái sinh là an ổn’ ..., ‘không cảnh giới tái sinh là an ổn’ ..., ‘sự không tái tạo là an ổn’ ..., ‘sự không sanh lên là an ổn’ ..., ‘sự không sanh (ra) là an ổn’ ..., ‘sự không già là an ổn’ ..., ‘sự không bệnh là an ổn’ ..., ‘sự không chết là an ổn’ ..., ‘sự không sâu muộn là an ổn’ ..., ‘sự không than vãn là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự không thất vọng là an ổn’ cần được biết rõ.

‘Sự tái sinh là kinh hãi, sự không tái sinh là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự vận hành là kinh hãi, sự không vận hành là an ổn’ cần được biết rõ, ‘hiện tướng là kinh hãi, không hiện tướng là an ổn’ cần được biết rõ, ‘(nghiệp) tích lũy là kinh hãi, không (nghiệp) tích lũy là an ổn’ cần được biết rõ, ‘mầm tái sinh là kinh hãi, không mầm tái sinh là an ổn’ cần được biết rõ, ‘cảnh giới tái sinh là kinh hãi, không cảnh giới tái sinh là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự tái tạo là kinh hãi, sự không tái tạo là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự sanh lên là kinh hãi, sự không sanh lên là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự sanh (ra) là kinh hãi, sự không sanh (ra) là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự già là kinh hãi, sự không già là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự bệnh là kinh hãi, sự không bệnh là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự chết là kinh hãi, sự không chết là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự sâu muộn là kinh hãi, sự không sâu muộn là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự than vãn là kinh hãi, sự không than vãn là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự thất vọng là kinh hãi, sự không thất vọng là an ổn’ cần được biết rõ.

Uppādo sāmisanṭi abhiññeyyaṃ, pavattaṃ sāmisanṭi abhiññeyyaṃ, nimittaṃ sāmisanṭi abhiññeyyaṃ, āyūhanā¹ sāmisanṭi abhiññeyyaṃ, paṭisandhi sāmisanṭi abhiññeyyaṃ, gati sāmisanṭi abhiññeyyaṃ, nibbatti sāmisanṭi abhiññeyyaṃ, upapatti sāmisanṭi abhiññeyyaṃ, jāti sāmisanṭi abhiññeyyaṃ, jarā sāmisanṭi abhiññeyyaṃ, vyādhi sāmisanṭi abhiññeyyaṃ, maraṇaṃ sāmisanṭi abhiññeyyaṃ, soko sāmisanṭi abhiññeyyaṃ, paridevo sāmisanṭi abhiññeyyaṃ, upāyāso sāmisanṭi abhiññeyyaṃ.

Anuppādo nirāmisanti abhiññeyyaṃ, appavattaṃ nirāmisanti abhiññeyyaṃ, animittaṃ nirāmisanti abhiññeyyaṃ, anāyūhanā nirāmisanti abhiññeyyaṃ, appaṭisandhi nirāmisanti abhiññeyyaṃ, agati nirāmisanti abhiññeyyaṃ, anibbatti nirāmisanti abhiññeyyaṃ, anupapatti nirāmisanti abhiññeyyaṃ, ajāti nirāmisanti abhiññeyyaṃ, ajarā nirāmisanti abhiññeyyaṃ, avyādhi nirāmisanti abhiññeyyaṃ, amaraṇaṃ nirāmisanti abhiññeyyaṃ, asoko nirāmisanti abhiññeyyaṃ, aparidevo nirāmisanti abhiññeyyaṃ, anupāyāso nirāmisanti abhiññeyyaṃ.

Uppādo sāmisaṃ anuppādo nirāmisanti abhiññeyyaṃ, pavattaṃ sāmisaṃ appavattaṃ nirāmisanti abhiññeyyaṃ, nimittaṃ sāmisaṃ animittaṃ nirāmisanti ..., āyūhanā sāmisaṃ anāyūhanā nirāmisanti ..., paṭisandhi sāmisaṃ appaṭisandhi nirāmisanti ..., gati sāmisaṃ agati nirāmisanti ..., nibbatti sāmisaṃ anibbatti nirāmisanti ..., upapatti sāmisaṃ anupapatti nirāmisanti ..., jāti sāmisaṃ ajāti nirāmisanti ..., jarā sāmisaṃ ajarā nirāmisanti ..., vyādhi sāmisaṃ avyādhi nirāmisanti ..., maraṇaṃ sāmisaṃ amaraṇaṃ² nirāmisanti abhiññeyyaṃ, soko sāmisaṃ asoko nirāmisanti ..., paridevo sāmisaṃ aparidevo nirāmisanti abhiññeyyaṃ, upāyāso sāmisaṃ anupāyāso nirāmisanti abhiññeyyaṃ.

Uppādo saṅkhārāti abhiññeyyaṃ, pavattaṃ saṅkhārāti abhiññeyyaṃ, nimittaṃ saṅkhārāti abhiññeyyaṃ, āyūhanā saṅkhārāti abhiññeyyaṃ, paṭisandhi saṅkhārāti abhiññeyyaṃ, gati saṅkhārāti abhiññeyyaṃ, nibbatti saṅkhārāti abhiññeyyaṃ, upapatti saṅkhārāti abhiññeyyaṃ, jāti saṅkhārāti abhiññeyyaṃ, jarā saṅkhārāti abhiññeyyaṃ, vyādhi saṅkhārāti abhiññeyyaṃ, maraṇaṃ saṅkhārāti abhiññeyyaṃ, soko saṅkhārāti abhiññeyyaṃ, paridevo saṅkhārāti abhiññeyyaṃ, upāyāso saṅkhārāti abhiññeyyaṃ.

Anuppādo nibbānanti abhiññeyyaṃ, appavattaṃ nibbānanti abhiññeyyaṃ, animittaṃ nibbānanti ..., anāyūhanā nibbānanti ..., appaṭisandhi nibbānanti ..., agati nibbānanti ..., anibbatti nibbānanti ..., anupapatti nibbānanti ..., ajāti nibbānanti ..., ajarā nibbānanti ..., avyādhi nibbānanti ..., amaraṇaṃ nibbānanti ..., asoko nibbānanti ..., aparidevo nibbānanti ..., anupāyāso nibbānanti abhiññeyyaṃ.

¹ āyūhanā - Syā.

² amataṃ - Machasaṃ, Syā, PTS.

‘Sự tái sinh là hệ lụy vật chất’ cần được biết rõ, ‘sự vận hành là hệ lụy vật chất’ ..., ‘hiện tượng là ...’ ..., ‘(nghiệp) tích lũy là ...’ ..., ‘mầm tái sinh là ...’ ..., ‘cảnh giới tái sinh là ...’ ..., ‘sự tái tạo là ...’ ..., ‘sự sinh lên là ...’ ..., ‘sự sanh (ra) là ...’ ..., ‘sự già là ...’ ..., ‘sự bệnh là ...’ ..., ‘sự chết là ...’ ..., ‘sự sâu muộn là ...’ ..., ‘sự than vãn là ...’ cần được biết rõ, ‘sự thất vọng là hệ lụy vật chất’ cần được biết rõ.

‘Sự không tái sinh là không hệ lụy vật chất’ cần được biết rõ, ‘sự không vận hành là không hệ lụy vật chất’ ..., ‘không hiện tượng là không ...’ ..., ‘không (nghiệp) tích lũy là không ...’ ..., ‘không mầm tái sinh là không ...’ ..., ‘không cảnh giới tái sinh là không ...’ ..., ‘sự không tái tạo là không ...’ ..., ‘sự không sinh lên là không ...’ ..., ‘sự không sanh (ra) là không ...’ ..., ‘sự không già là không ...’ ..., ‘sự không bệnh là không ...’ ..., ‘sự không chết là không ...’ ..., ‘sự không sâu muộn là không ...’ ..., ‘sự không than vãn là không ...’ ..., ‘sự không thất vọng là không hệ lụy vật chất’ cần được biết rõ.

‘Sự tái sinh là hệ lụy vật chất, sự không tái sinh là không hệ lụy vật chất’ cần được biết rõ, ‘sự vận hành là ..., sự không vận hành là không ...’ ..., ‘hiện tượng là ..., không hiện tượng là không ...’ ..., ‘(nghiệp) tích lũy là ..., không (nghiệp) tích lũy là không ...’ ..., ‘mầm tái sinh là ..., không mầm tái sinh là không ...’ ..., ‘cảnh giới tái sinh là ..., không cảnh giới tái sinh là không ...’ ..., ‘sự tái tạo là ..., sự không tái tạo là không ...’ ..., ‘sự sinh lên là ..., sự không sinh lên là không ...’ ..., ‘sự sanh (ra) là ..., sự không sanh (ra) là không ...’ ..., ‘sự già là ..., sự không già là không ...’ ..., ‘sự bệnh là ..., sự không bệnh là không ...’ ..., ‘sự chết là ..., sự không chết là không ...’ ..., ‘sự sâu muộn là ..., sự không sâu muộn là không ...’ ..., ‘sự than vãn là ..., sự không than vãn là không ...’ ..., ‘sự thất vọng là hệ lụy vật chất, sự không thất vọng là không hệ lụy vật chất’ cần được biết rõ.

‘Sự tái sinh là pháp hữu vi’ cần được biết rõ, ‘sự vận hành là pháp hữu vi’ cần được biết rõ, ‘hiện tượng là pháp hữu vi’ ..., ‘(nghiệp) tích lũy là pháp hữu vi’ ..., ‘mầm tái sinh là pháp hữu vi’ ..., ‘cảnh giới tái sinh là pháp hữu vi’ ..., ‘sự tái tạo là pháp hữu vi’ ..., ‘sự sinh lên là pháp hữu vi’ ..., ‘sự sanh (ra) là pháp hữu vi’ ..., ‘sự già là pháp hữu vi’ ..., ‘sự bệnh là pháp hữu vi’ ..., ‘sự chết là pháp hữu vi’ ..., ‘sự sâu muộn là pháp hữu vi’ ..., ‘sự than vãn là pháp hữu vi’ cần được biết rõ, ‘sự thất vọng là pháp hữu vi’ cần được biết rõ.

‘Sự không tái sinh là Niết Bàn’ cần được biết rõ, ‘sự không vận hành là Niết Bàn’ cần được biết rõ, ‘không hiện tượng là Niết Bàn’ ..., ‘không (nghiệp) tích lũy là Niết Bàn’ ..., ‘không mầm tái sinh là Niết Bàn’ ..., ‘không cảnh giới tái sinh là Niết Bàn’ ..., ‘sự không tái tạo là Niết Bàn’ ..., ‘sự không sinh lên là Niết Bàn’ ..., ‘sự không sanh (ra) là Niết Bàn’ ..., ‘sự không già là Niết Bàn’ ..., ‘sự không bệnh là Niết Bàn’ ..., ‘sự không chết là Niết Bàn’ ..., ‘sự không sâu muộn là Niết Bàn’ cần được biết rõ, ‘sự không than vãn là Niết Bàn’ cần được biết rõ, ‘sự không thất vọng là Niết Bàn’ cần được biết rõ.

Uppādo saṅkhārā anuppādo nibbānanti abhiññeyyaṃ, pavattaṃ saṅkhārā appavattaṃ nibbānanti abhiññeyyaṃ, nimittaṃ saṅkhārā animittaṃ nibbānanti abhiññeyyaṃ, āyūhanā saṅkhārā anāyūhanā nibbānanti abhiññeyyaṃ, paṭisandhi saṅkhārā appaṭisandhi nibbānanti abhiññeyyaṃ, gati saṅkhārā agati nibbānanti abhiññeyyaṃ, nibbatti saṅkhārā anibbatti nibbānanti abhiññeyyaṃ, upapatti saṅkhārā anupapatti nibbānanti abhiññeyyaṃ, jāti saṅkhārā ajāti nibbānanti abhiññeyyaṃ, jarā saṅkhārā ajarā nibbānanti abhiññeyyaṃ, vyādhi saṅkhārā avyādhi nibbānanti abhiññeyyaṃ, maraṇaṃ saṅkhārā amaraṇaṃ nibbānanti abhiññeyyaṃ, soko saṅkhārā asoko nibbānanti abhiññeyyaṃ, paradevo saṅkhārā aparidevo nibbānanti abhiññeyyaṃ, upāyāso saṅkhārā anupāyāso nibbānanti abhiññeyyaṃ.

Paṭhamakabhāṇavāraṃ.

Pariggahaṭṭho abhiññeyyo, parivāraṭṭho abhiññeyyo, paripūraṭṭho¹ abhiññeyyo, ekaggaṭṭho abhiññeyyo, avikkhepaṭṭho abhiññeyyo, paggaṭṭho abhiññeyyo, avisāraṭṭho abhiññeyyo, anāvilaṭṭho abhiññeyyo, aniñjanaṭṭho abhiññeyyo, ekattupaṭṭhānavasena² cittassa ṭhitaṭṭho abhiññeyyo, ārammaṇaṭṭho abhiññeyyo, gocaraṭṭho abhiññeyyo, pahānaṭṭho abhiññeyyo, pariccāgaṭṭho abhiññeyyo, vuṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, nivattanaṭṭho abhiññeyyo, santaṭṭho abhiññeyyo, paṇitaṭṭho abhiññeyyo, vimuttaṭṭho abhiññeyyo, anāsavaṭṭho abhiññeyyo, taraṇaṭṭho abhiññeyyo, animittaṭṭho abhiññeyyo, appaṇihitaṭṭho abhiññeyyo, suññataṭṭho abhiññeyyo, ekarasaṭṭho abhiññeyyo, anativattanaṭṭho abhiññeyyo, yuganandhaṭṭho³ abhiññeyyo, niyyānaṭṭho abhiññeyyo, hetuṭṭho abhiññeyyo, dassanaṭṭho abhiññeyyo, ādhipateyyaṭṭho abhiññeyyo.

Samathassa avikkhepaṭṭho abhiññeyyo, vipassanāya anupassanaṭṭho abhiññeyyo, samathavipassanānaṃ ekarasaṭṭho abhiññeyyo, yuganandhassa⁴ anativattanaṭṭho abhiññeyyo.

Sikkhāya samādānaṭṭho abhiññeyyo, ārammaṇassa gocaraṭṭho abhiññeyyo, līnassa cittassa paggaṭṭho abhiññeyyo, uddhatassa cittassa niggaṭṭho⁵ abhiññeyyo, ubhoviuddhānā ajjupekkhanaṭṭho abhiññeyyo, bhāvanā visesādhigamaṭṭho⁶ abhiññeyyo, uttari paṭivedhaṭṭho abhiññeyyo, saccābhisamayaṭṭho abhiññeyyo, nirodhe patiṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo.

¹ paripuritṭho - Sa.

² ekattapaṭṭhānavasena - PTS.

³ yuganaddhaṭṭho - Machasaṃ.

⁴ yuganaddhassa - Machasaṃ.

⁵ viniggaṭṭho - PTS.

⁶ visesādhigamaṭṭho - Machasaṃ, Syā.

‘Sự tái sinh là pháp hữu vi, sự không tái sinh là Niết Bàn’ cần được biết rõ, ‘sự vận hành là pháp hữu vi, sự không vận hành là Niết Bàn’ cần được biết rõ, ‘hiện tướng là pháp hữu vi, không hiện tướng là Niết Bàn’ ..., ‘(nghiệp) tích lũy là pháp hữu vi, không (nghiệp) tích lũy là Niết Bàn’ ..., ‘mầm tái sinh là pháp hữu vi, không mầm tái sinh là Niết Bàn’ ..., ‘cảnh giới tái sinh là pháp hữu vi, không cảnh giới tái sinh là Niết Bàn’ ..., ‘sự tái tạo là pháp hữu vi, sự không tái tạo là Niết Bàn’ ..., ‘sự sanh lên là pháp hữu vi, sự không sanh lên là Niết Bàn’ ..., ‘sự sanh (ra) là pháp hữu vi, sự không sanh (ra) là Niết Bàn’ ..., ‘sự già là pháp hữu vi, sự không già là Niết Bàn’ ..., ‘sự bệnh là pháp hữu vi, sự không bệnh là Niết Bàn’ ..., ‘sự chết là pháp hữu vi, sự không chết là Niết Bàn’ ..., ‘sự sâu muộn là pháp hữu vi, sự không sâu muộn là Niết Bàn’ ..., ‘sự than vãn là pháp hữu vi, sự không than vãn là Niết Bàn’ cần được biết rõ, ‘sự thất vọng là pháp hữu vi, sự không thất vọng là Niết Bàn’ cần được biết rõ.

Dứt tưng phẩm thứ nhất.

Ý nghĩa của sự gìn giữ cần được biết rõ, ý nghĩa của sự phụ trợ cần được biết rõ, ý nghĩa của sự hoàn bị ..., ý nghĩa của sự chuyên nhất ..., ý nghĩa của sự không tán mạn ..., ý nghĩa của sự ra sức ..., ý nghĩa của sự không tán loạn ..., ý nghĩa của sự không xao động ..., ý nghĩa của sự không loạn động ..., ý nghĩa của sự trụ tâm do tác động của việc thiết lập tính nhất thể ..., ý nghĩa của (cảnh) đối tượng ..., ý nghĩa của hành xử ..., ý nghĩa của sự dứt bỏ ..., ý nghĩa của sự buông bỏ ..., ý nghĩa của sự thoát ra ..., ý nghĩa của sự quay lại ..., ý nghĩa của tịnh ..., ý nghĩa của sự cao quý .., ý nghĩa của giải thoát ..., ý nghĩa của vô lậu ..., ý nghĩa của sự vượt qua ..., ý nghĩa của vô tướng ..., ý nghĩa của vô nguyện ..., ý nghĩa của không tánh ..., ý nghĩa của nhất vị ..., ý nghĩa của sự không vượt trội¹ ..., ý nghĩa của sự kết hợp chung ..., ý nghĩa của sự dẫn xuất (ra khỏi luân hồi) ..., ý nghĩa của chùng tử ..., ý nghĩa của sự nhận thức cần được biết rõ, ý nghĩa của pháp chủ đạo cần được biết rõ.

Ý nghĩa không tán mạn của chỉ tịnh cần được biết rõ, ý nghĩa quán xét của minh sát ..., ý nghĩa nhất vị của chỉ tịnh và minh sát ..., ý nghĩa không vượt trội của sự kết hợp chung cần được biết rõ.

Ý nghĩa thọ trì của việc học tập cần được biết rõ, ý nghĩa hành xử của (việc duy trì) đối tượng cần được biết rõ, ý nghĩa ra sức đối với tâm bị trì trệ ..., ý nghĩa kiềm chế đối với tâm bị vọng động ..., ý nghĩa dừng dừng (có trạng thái xả) đối với hai trạng thái (trì trệ và vọng động) đã được thanh tịnh ..., ý nghĩa của sự đặc chứng thù thắng do sự tu tập ..., ý nghĩa của sự thấu triệt bậc trên ..., ý nghĩa của sự lãnh hội chân lý ..., ý nghĩa của sự an lập Niết Bàn cần được biết rõ.

¹ Sự không vượt trội lẫn nhau giữa chỉ tịnh và minh sát (PṭsA. 1, 94).

Saddhindriyassa adhimokkhaṭṭho abhiññeyyo, viriyindriyassa paggaḥaṭṭho abhiññeyyo, satindriyassa upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, samādhindriyassa avikkhepaṭṭho abhiññeyyo, paññindriyassa dassanaṭṭho abhiññeyyo.

Saddhābalassa assaddhiye akampiyaṭṭho abhiññeyyo, viriyabalassa kosajje akampiyaṭṭho abhiññeyyo, satibalassa pamāde akampiyaṭṭho abhiññeyyo, samādhibalassa uddhacce akampiyaṭṭho abhiññeyyo, paññābalassa avijjāya akampiyaṭṭho abhiññeyyo.

Satisambojjhaṅgassa upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, dhammavicaya-sambojjhaṅgassa pavicayaṭṭho abhiññeyyo, viriyasambojjhaṅgassa paggaḥaṭṭho abhiññeyyo, pītisambojjhaṅgassa pharaṇaṭṭho abhiññeyyo, passaddhisambojjhaṅgassa upasamaṭṭho abhiññeyyo, samādhisambojjhaṅgassa avikkhepaṭṭho abhiññeyyo, upekkhā-sambojjhaṅgassa paṭisaṅkhānaṭṭho abhiññeyyo.

Sammādiṭṭhiyā dassanaṭṭho abhiññeyyo, sammāsaṅkappassa abhiniropanaṭṭho abhiññeyyo, sammāvācāya pariggaḥaṭṭho abhiññeyyo, sammākammantassa samuṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, sammā-ājivassa vodānaṭṭho abhiññeyyo, sammāvāyāmassa paggaḥaṭṭho abhiññeyyo, sammāsatiyā upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, sammāsamaḍhissa avikkhepaṭṭho abhiññeyyo.

Indriyānaṃ ādhipateyyaṭṭho¹ abhiññeyyo, balānaṃ akampiyaṭṭho abhiññeyyo, bojjaṅgānaṃ niyyānaṭṭho abhiññeyyo, maggassa hetuṭṭho abhiññeyyo, satipaṭṭhānānaṃ upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, sammappadhānānaṃ padhanaṭṭho² abhiññeyyo, iddipādānaṃ ijjhanaṭṭho abhiññeyyo, saccānaṃ tathaṭṭho abhiññeyyo, payogaṅgaṃ³ paṭippasadaḥaṭṭho abhiññeyyo, phalānaṃ sacchikiriyaṭṭho abhiññeyyo.

Vitakkassa abhiniropanaṭṭho abhiññeyyo, vicāraṃ upavicāraṭṭho abhiññeyyo, pītiyā pharaṇaṭṭho abhiññeyyo, sukhaṃ abhisandanaṭṭho abhiññeyyo, cittassa ekaggaṭṭho abhiññeyyo.

Āvajjanaṭṭho abhiññeyyo, vijānaṭṭho abhiññeyyo, pajānaṭṭho abhiññeyyo, sañjānaṭṭho abhiññeyyo, [ekārammaṇaṭṭho abhiññeyyo,] ekodaṭṭho abhiññeyyo, abhiññāya ñātaṭṭho abhiññeyyo, pariññāya tīraṇaṭṭho abhiññeyyo, pahānaṃ pariccāgaṭṭho abhiññeyyo, bhāvanāya ekarasatṭho abhiññeyyo, sacchikiriyaṃ phassaṇaṭṭho abhiññeyyo, khandhānaṃ khandhaṭṭho abhiññeyyo, dhātunaṃ dhātuṭṭho⁶ abhiññeyyo, āyatānaṃ āyatanaṭṭho abhiññeyyo, saṅkhatānaṃ saṅkhatatṭho abhiññeyyo, asaṅkhatassa asaṅkhatatṭho abhiññeyyo.

¹ adhipateyyaṭṭho - PTS.

⁴ vijānaṭṭho - Syā.

² padhānaṭṭho - Pu.

⁵ ekarasatṭho - Machasaṃ; ekārammaṇaṭṭho - Sam.

³ maggaṅgaṃ - Machasaṃ; yogaṅgaṃ - Sam.

⁶ dhātutṭho - Syā.

Ý nghĩa cương quyết của tín quyền cần được biết rõ, ý nghĩa ra sức của tấn quyền cần được biết rõ, ý nghĩa thiết lập của niệm quyền cần được biết rõ, ý nghĩa không tán mạn của định quyền cần được biết rõ, ý nghĩa nhận thức của tuệ quyền cần được biết rõ.

Ý nghĩa về tính chất không dao động của tín lực ở sự không có đức tin cần được biết rõ, ý nghĩa về tính chất không dao động của tấn lực ở sự biếng nhác ..., ý nghĩa về tính chất không dao động của niệm lực ở sự buông lung ..., ý nghĩa về tính chất không dao động của định lực ở sự phóng dật ..., ý nghĩa về tính chất không dao động của tuệ lực ở sự không sáng suốt cần được biết rõ.

Ý nghĩa thiết lập của niệm giác chi cần được biết rõ, ý nghĩa suy xét của trạch pháp giác chi ..., ý nghĩa ra sức của cần giác chi ..., ý nghĩa lan tỏa của hỷ giác chi ..., ý nghĩa an tịnh của tịnh giác chi ..., ý nghĩa không tán mạn của định giác chi ..., ý nghĩa phân biệt rõ của xả giác chi cần được biết rõ.

Ý nghĩa nhận thức của chánh kiến cần được biết rõ, ý nghĩa gắn chặt (tâm vào cảnh) của chánh tư duy ..., ý nghĩa gìn giữ của chánh ngữ ..., ý nghĩa nguồn sanh khởi của chánh nghiệp ..., ý nghĩa trong sạch của chánh mạng ..., ý nghĩa ra sức của chánh tinh tấn ..., ý nghĩa thiết lập của chánh niệm ..., ý nghĩa không tán mạn của chánh định cần được biết rõ.

Ý nghĩa chủ đạo của các quyền cần được biết rõ, ý nghĩa về tính chất không dao động của các lực ..., ý nghĩa dẫn xuất (ra khỏi luân hồi) của các giác chi ..., ý nghĩa chủng tử của Đạo ..., ý nghĩa thiết lập của các sự thiết lập niệm ..., ý nghĩa ra sức của các chánh cần ..., ý nghĩa thành tựu của các nền tảng của thần thông ..., ý nghĩa thực thể của các chân lý ..., ý nghĩa tịnh lặng của các việc thực hành (Thánh Đạo) ..., ý nghĩa tác chứng của các Quả cần được biết rõ.

Ý nghĩa đưa tâm (đến cảnh) của tầm cần được biết rõ, ý nghĩa khẩn khít (vào cảnh) của tứ cần được biết rõ, ý nghĩa lan tỏa của hỷ cần được biết rõ, ý nghĩa tràn ngập của lạc cần được biết rõ, ý nghĩa chuyên nhất của tâm (định) cần được biết rõ.

Ý nghĩa của sự hướng tâm cần được biết rõ, ý nghĩa của sự nhận biết (của thức) cần được biết rõ, ý nghĩa của sự nhận biết (của tuệ) cần được biết rõ, ý nghĩa của sự nhận biết (của tướng) cần được biết rõ, [ý nghĩa của nhất cảnh cần được biết rõ,] ý nghĩa của sự độc nhất cần được biết rõ, ý nghĩa đã được biết của sự biết rõ cần được biết rõ, ý nghĩa quyết đoán của sự biết toàn diện cần được biết rõ, ý nghĩa buông bỏ của sự dứt bỏ cần được biết rõ, ý nghĩa nhất vị của sự tu tập cần được biết rõ, ý nghĩa chạm đến của sự tác chứng cần được biết rõ, ý nghĩa tập hợp của các uẩn cần được biết rõ, ý nghĩa bản thể của các giới cần được biết rõ, ý nghĩa vị thế của các xứ cần được biết rõ, ý nghĩa tạo tác của các pháp hữu vi cần được biết rõ, ý nghĩa không tạo tác của Niết Bàn cần được biết rõ.

Cittatṭho abhiññeyyo, cittānantariyatṭho¹ abhiññeyyo, cittassa vuṭṭhānatṭho abhiññeyyo, cittassa vivaṭṭhanatṭho abhiññeyyo, cittassa hetuṭṭho² abhiññeyyo, cittassa paccayatṭho abhiññeyyo, cittassa vatthuṭṭho abhiññeyyo, cittassa bhummatṭho³ abhiññeyyo, cittassa ārammaṇatṭho abhiññeyyo, cittassa gocaratṭho abhiññeyyo, cittassa cariyatṭho abhiññeyyo, cittassa gatatṭho abhiññeyyo, cittassa abhinīhāratṭho abhiññeyyo, cittassa niyyānatṭho abhiññeyyo, cittassa nissaraṇatṭho abhiññeyyo.

Ekatte āvajjanatṭho abhiññeyyo, ekatte vijānanatṭho abhiññeyyo, ekatte pajānanatṭho abhiññeyyo, ekatte sañjānanatṭho abhiññeyyo, ekatte ekodatṭho abhiññeyyo, ekatte upanibandhanatṭho⁴ abhiññeyyo, ekatte pakkhandanatṭho⁵ abhiññeyyo, ekatte pasīdanatṭho abhiññeyyo, ekatte santiṭṭhanatṭho abhiññeyyo, ekatte vimuccanatṭho⁶ abhiññeyyo, ekatte ‘etaṃ santan’ti passanatṭho abhiññeyyo, ekatte yānikatatṭho abhiññeyyo, ekatte vatthukatatṭho abhiññeyyo, ekatte anuṭṭhitatṭho abhiññeyyo, ekatte paricitatṭho abhiññeyyo, ekatte susamāraddhatṭho abhiññeyyo, ekatte pariggahatṭho abhiññeyyo, ekatte parivāratṭho abhiññeyyo, ekatte paripūratṭho abhiññeyyo, ekatte samodhānatṭho abhiññeyyo, ekatte adhiṭṭhānatṭho abhiññeyyo, ekatte āsevanatṭho abhiññeyyo, ekatte bhāvanatṭho abhiññeyyo, ekatte bahulīkammaṭṭho abhiññeyyo, ekatte susamuggatatṭho abhiññeyyo, ekatte suvimuttatṭho abhiññeyyo, ekatte bujjhanatṭho abhiññeyyo, ekatte anubujjhanatṭho abhiññeyyo, ekatte paṭibujjhanatṭho abhiññeyyo, ekatte sambujjhanatṭho abhiññeyyo, ekatte bodhanatṭho abhiññeyyo, ekatte anubodhanatṭho abhiññeyyo, ekatte paṭibodhanatṭho abhiññeyyo, ekatte sambodhanatṭho abhiññeyyo, ekatte bodhapakkhiyatṭho⁷ abhiññeyyo, ekatte anubodhapakkhiyatṭho abhiññeyyo, ekatte paṭibodhapakkhiyatṭho abhiññeyyo, ekatte sambodhapakkhiyatṭho abhiññeyyo, ekatte jotanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte ujjotanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte anujotanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte paṭijotanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte sañjotanaṭṭho abhiññeyyo.

¹ cittānantarikatṭho - PTS.

² hetatṭho - Syā.

³ bhūmatṭho - Machasaṃ.

⁴ upanibandhatṭho - Syā.

⁵ pakkhandhanatṭho - Sa.

⁶ muccanatṭho - Sa.

⁷ bodhipakkhiyatṭho - Machasaṃ, Syā, PTS.

Ý nghĩa của tâm cần được biết rõ, ý nghĩa không gián đoạn của tâm cần được biết rõ, ý nghĩa thoát ra của tâm ..., ý nghĩa ly khai của tâm ..., ý nghĩa chùng tụt của tâm ..., ý nghĩa về duyên của tâm ..., ý nghĩa vật nương của tâm ..., ý nghĩa lãnh vực của tâm ..., ý nghĩa cảnh (đối tượng) của tâm ..., ý nghĩa hành xử của tâm ..., ý nghĩa hành vi của tâm ..., ý nghĩa (cảnh) đã đạt đến của tâm ..., ý nghĩa quả quyết của tâm ..., ý nghĩa dẫn xuất (ra khỏi cảnh) của tâm cần được biết rõ, ý nghĩa xuất ly của tâm cần được biết rõ.

Ý nghĩa hướng tâm ở nhất thể cần được biết rõ, ý nghĩa nhận biết (của thức) ở nhất thể cần được biết rõ, ý nghĩa nhận biết (của tuệ) ở nhất thể ..., ý nghĩa nhận biết (của tướng) ở nhất thể ..., ý nghĩa độc nhất ở nhất thể ..., ý nghĩa bám vào nhất thể ..., ý nghĩa tiến vào nhất thể (đối với sơ thiên) ..., ý nghĩa hoan hỷ ở nhất thể (đối với nhị thiên) ..., ý nghĩa an trụ ở nhất thể (đối với tam thiên) ..., ý nghĩa giải thoát ở nhất thể (đối với tứ thiên) ..., ý nghĩa của sự nhận thức ‘Đây là tịnh’ ở nhất thể ..., ý nghĩa đã tạo thành phương tiện ở nhất thể ..., ý nghĩa đã tạo thành nền tảng ở nhất thể ..., ý nghĩa đã hiện hữu ở nhất thể ..., ý nghĩa đã được tích lũy ở nhất thể ..., ý nghĩa đã được khởi sự vô cùng thanh tịnh ở nhất thể ..., ý nghĩa gìn giữ ở nhất thể ..., ý nghĩa phụ trợ ở nhất thể ..., ý nghĩa hoàn bị ở nhất thể ..., ý nghĩa liên kết ở nhất thể ..., ý nghĩa khẳng định ở nhất thể ..., ý nghĩa rèn luyện ở nhất thể ..., ý nghĩa tu tập ở nhất thể ..., ý nghĩa làm cho sung mãn ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự khéo được hiện khởi ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự khéo được giải thoát ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự tinh ngộ (Sơ Đạo) ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự tinh ngộ (Nhị Đạo) ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự tinh ngộ (Tam Đạo) ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự tinh ngộ (A-la-hán Đạo)¹ ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự giác ngộ (Sơ Đạo) ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự giác ngộ (Nhị Đạo) ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự giác ngộ (Tam Đạo) ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự giác ngộ (A-la-hán Đạo)² ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự dự phần giác ngộ (Sơ Đạo) ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự dự phần giác ngộ (Nhị Đạo) ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự dự phần giác ngộ (Tam Đạo) ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự dự phần giác ngộ (A-la-hán Đạo)³ ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự phát quang (Sơ Đạo) ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự phát quang (Tam Đạo) ở nhất thể cần được biết rõ, ý nghĩa của sự phát quang (A-la-hán Đạo)⁴ ở nhất thể cần được biết rõ.

¹ *bujjhana, anubujjhana, paṭibujjhana, sambujjhana* là bốn từ *Pāli* được dịch chung với một từ Việt là “tinh ngộ.”

² *bodhana, anubodhana, paṭibodhana, sambodhana* là bốn từ *Pāli* được dịch chung với một từ Việt là “giác ngộ.”

³ *bodhipakkhiya, anubodhipakkhiya, paṭibodhipakkhiya, sambodhipakkhiya* là bốn từ *Pāli* được dịch chung với một từ Việt là “dự phần giác ngộ.”

⁴ *jotana, anujotana, paṭijotana, samjotana* là bốn từ *Pāli* của “phát quang.”

Pakāsanattho¹ abhiññeyyo, virocanaṭṭho abhiññeyyo, kilesānaṃ santāpanaṭṭho abhiññeyyo, amalaṭṭho abhiññeyyo, vimalaṭṭho abhiññeyyo, nimmalaṭṭho abhiññeyyo, samaṭṭho abhiññeyyo, samayaṭṭho abhiññeyyo, vivekaṭṭho abhiññeyyo, vivekacariyaṭṭho abhiññeyyo, virāgaṭṭho abhiññeyyo, virāgacariyaṭṭho abhiññeyyo, nirodhaṭṭho abhiññeyyo, nirodhacariyaṭṭho abhiññeyyo, vossagaṭṭho² abhiññeyyo, vossaggacariyaṭṭho abhiññeyyo, vimuttaṭṭho abhiññeyyo, vimutticariyaṭṭho abhiññeyyo.

Chandaṭṭho abhiññeyyo, chandassa mūlaṭṭho abhiññeyyo, chandassa pādaṭṭho abhiññeyyo, chandassa padhānaṭṭho abhiññeyyo, chandassa ijjanaṭṭho abhiññeyyo, chandassa adhimokkhaṭṭho abhiññeyyo, chandassa paggaṭṭho abhiññeyyo, chandassa upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, chandassa avikkhepaṭṭho abhiññeyyo, chandassa dassanaṭṭho abhiññeyyo.

Viriyaṭṭho³ abhiññeyyo, viriyassa⁴ mūlaṭṭho abhiññeyyo, viriyassa pādaṭṭho abhiññeyyo, viriyassa padhānaṭṭho abhiññeyyo, viriyassa ijjanaṭṭho abhiññeyyo, viriyassa adhimokkhaṭṭho abhiññeyyo, viriyassa paggaṭṭho abhiññeyyo, viriyassa upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, viriyassa avikkhepaṭṭho abhiññeyyo, viriyassa dassanaṭṭho abhiññeyyo.

Cittaṭṭho abhiññeyyo, cittassa mūlaṭṭho abhiññeyyo, cittassa pādaṭṭho abhiññeyyo, cittassa padhānaṭṭho abhiññeyyo, cittassa ijjanaṭṭho abhiññeyyo, cittassa adhimokkhaṭṭho abhiññeyyo, cittassa paggaṭṭho abhiññeyyo, cittassa upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, cittassa avikkhepaṭṭho abhiññeyyo, cittassa dassanaṭṭho abhiññeyyo.

Vīmaṃsaṭṭho abhiññeyyo, vīmaṃsāya mūlaṭṭho abhiññeyyo, vīmaṃsāya pādaṭṭho abhiññeyyo, vīmaṃsāya padhānaṭṭho abhiññeyyo, vīmaṃsāya ijjanaṭṭho abhiññeyyo, vīmaṃsāya adhimokkhaṭṭho abhiññeyyo, vīmaṃsāya paggaṭṭho abhiññeyyo, vīmaṃsāya upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, vīmaṃsāya avikkhepaṭṭho abhiññeyyo, vīmaṃsāya dassanaṭṭho abhiññeyyo.

[*] Dukkhaṣṣa piḷanaṭṭho abhiññeyyo, dukkhaṣṣa saṅkhataṭṭho abhiññeyyo, dukkhaṣṣa santāpaṭṭho abhiññeyyo, dukkhaṣṣa vipariṇāmaṭṭho abhiññeyyo.

Samudayassa āyūhanaṭṭho⁵ abhiññeyyo, samudayassa nidānaṭṭho abhiññeyyo, samudayassa saññogaṭṭho abhiññeyyo, samudayassa paḷibodhaṭṭho⁶ abhiññeyyo.

¹ patāpanaṭṭho - Machasaṃ, Syā, PTS.

² vosaggaṭṭho - Machasaṃ.

³ viriyaṭṭho - Machasaṃ.

[*] dukkhaṭṭhoti āditi mūlapadānīmaramma chaṭṭhasaṅgītipotthakādīsu adhikāni.

⁴ viriyassa - Machasaṃ.

⁵ āyūhanaṭṭho - Syā.

⁶ paḷibodhanaṭṭho - PTS.

Ý nghĩa làm sáng tỏ cần được biết rõ, ý nghĩa chói sáng cần được biết rõ, ý nghĩa thiêu đốt các phiền não ..., ý nghĩa không như bản ..., ý nghĩa tách rời như bản ..., ý nghĩa hết như bản ..., ý nghĩa tĩnh lặng ..., ý nghĩa của thời điểm ..., ý nghĩa tách ly ..., ý nghĩa của hành vi tách ly ..., ý nghĩa ly dục ..., ý nghĩa của hành vi ly dục ..., ý nghĩa diệt tận ..., ý nghĩa của hành vi diệt tận ..., ý nghĩa xả ly ..., ý nghĩa của hành vi xả ly ..., ý nghĩa giải thoát cần được biết rõ, ý nghĩa của hành vi giải thoát cần được biết rõ.

Ý nghĩa của ước muốn¹ cần được biết rõ, ý nghĩa nguồn cội của ước muốn cần được biết rõ, ý nghĩa cơ sở của ước muốn ..., ý nghĩa nỗ lực của ước muốn ..., ý nghĩa thành tựu của ước muốn ..., ý nghĩa cương quyết của ước muốn ..., ý nghĩa ra sức của ước muốn ..., ý nghĩa thiết lập của ước muốn ..., ý nghĩa không tán mạn của ước muốn ..., ý nghĩa nhận thức của ước muốn cần được biết rõ.

Ý nghĩa của tinh tấn cần được biết rõ, ý nghĩa nguồn cội của tinh tấn ..., ý nghĩa cơ sở của tinh tấn ..., ý nghĩa nỗ lực của tinh tấn ..., ý nghĩa thành tựu của tinh tấn ..., ý nghĩa cương quyết của tinh tấn ..., ý nghĩa ra sức của tinh tấn ..., ý nghĩa thiết lập của tinh tấn ..., ý nghĩa không tán mạn của tinh tấn cần được biết rõ, ý nghĩa nhận thức của tinh tấn cần được biết rõ.

Ý nghĩa của tâm cần được biết rõ, ý nghĩa nguồn cội của tâm cần được biết rõ, ý nghĩa cơ sở của tâm ..., ý nghĩa nỗ lực của tâm ..., ý nghĩa thành tựu của tâm ..., ý nghĩa cương quyết của tâm ..., ý nghĩa ra sức của tâm ..., ý nghĩa thiết lập của tâm cần được biết rõ, ý nghĩa không tán mạn của tâm cần được biết rõ, ý nghĩa nhận thức của tâm cần được biết rõ.

Ý nghĩa của thẩm định cần được biết rõ, ý nghĩa nguồn cội của thẩm định cần được biết rõ, ý nghĩa cơ sở của thẩm định cần được biết rõ, ý nghĩa nỗ lực của thẩm định cần được biết rõ, ý nghĩa thành tựu của thẩm định cần được biết rõ, ý nghĩa cương quyết của thẩm định cần được biết rõ, ý nghĩa ra sức của thẩm định cần được biết rõ, ý nghĩa thiết lập của thẩm định cần được biết rõ, ý nghĩa không tán mạn của thẩm định cần được biết rõ, ý nghĩa nhận thức của thẩm định cần được biết rõ.

Ý nghĩa áp bức của Khổ cần được biết rõ, ý nghĩa tạo tác của Khổ cần được biết rõ, ý nghĩa nóng nảy của Khổ cần được biết rõ, ý nghĩa chuyển biến của Khổ cần được biết rõ.

Ý nghĩa tích lũy (nghiệp) của nhân sanh (Khổ) cần được biết rõ, ý nghĩa căn nguyên của nhân sanh (Khổ) cần được biết rõ, ý nghĩa ràng buộc của nhân sanh (Khổ) cần được biết rõ, ý nghĩa vương bận của nhân sanh (Khổ) cần được biết rõ.

¹ *Chanda*: sự ước muốn, động lực thúc đẩy, thuộc về tứ như ý túc: dục, cần, tâm, thẩm được trình bày kế tiếp (ND).

Nirodhassa nissaraṇaṭṭho abhiññeyyo, nirodhassa vivekaṭṭho abhiññeyyo, nirodhassa asaṅkhataṭṭho abhiññeyyo, nirodhassa amataṭṭho abhiññeyyo.

Maggassa niyyānaṭṭho abhiññeyyo, maggassa hetuṭṭho¹ abhiññeyyo, maggassa dassanaṭṭho abhiññeyyo, maggassa ādhipateyyaṭṭho abhiññeyyo.

Tathaṭṭho abhiññeyyo, anattaṭṭho abhiññeyyo, saccaṭṭho abhiññeyyo, paṭivedhaṭṭho abhiññeyyo, abhijānanaṭṭho abhiññeyyo, pari jānaṭṭho abhiññeyyo, dhammaṭṭho abhiññeyyo, dhātuṭṭho² abhiññeyyo, ñātaṭṭho abhiññeyyo, sacchikiriyaṭṭho abhiññeyyo, phassaṇaṭṭho abhiññeyyo, abhisamayaṭṭho abhiññeyyo.

Nekkhammaṃ abhiññeyyaṃ, avyāpādo abhiññeyyo, ālokasaññā abhiññeyyo, avikkhepo abhiññeyyo, dhammavavathānaṃ abhiññeyyaṃ, ñāṇaṃ abhiññeyyaṃ, pāmojjaṃ abhiññeyyaṃ.

Paṭhamaṃ jhānaṃ abhiññeyyaṃ, dutiyaṃ jhānaṃ ..., tatiyaṃ jhānaṃ ..., catutthaṃ jhānaṃ abhiññeyyaṃ, ākāsañācāyatana-samāpatti abhiññeyyā, viññāṇañcāyatana-samāpatti ..., ākiñcaññā-yatana-samāpatti ..., nevaññānāsaññāyatana-samāpatti abhiññeyyā.

Aniccānupassanā abhiññeyyā, dukkhānupassanā abhiññeyyā, anattānupassanā ..., nibbidānupassanā ..., virāgānupassanā ..., nirodhānupassanā ..., paṭinissaggānupassanā ..., khayānupassanā ..., vayānupassanā ..., vipariṇāmānupassanā ..., animittānupassanā ..., appaṇihitānupassanā ..., suññatānupassanā ..., adhipaññādhama-vipassanā abhiññeyyā, yathābhūtañānadassanaṃ abhiññeyyaṃ, ādinavānupassanā abhiññeyyā, paṭisaṅkhānupassanā abhiññeyyā, vivaṭṭānupassanā abhiññeyyā.

Sotāpattimaggo abhiññeyyo, sotāpattiphala-samāpatti abhiññeyyā, sakadāgāmimaggo abhiññeyyo, sakadāgāmiphala-samāpatti abhiññeyyā, anāgāmimaggo abhiññeyyo, anāgāmiphala-samāpatti abhiññeyyā, arahattamaggo abhiññeyyo, arahattaphala-samāpatti abhiññeyyā.

Adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ abhiññeyyaṃ, paggaṭṭhena viriyindriyaṃ abhiññeyyaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ abhiññeyyaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ abhiññeyyaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ abhiññeyyaṃ.

Assaddhiye akampiyatṭhena saddhābalaṃ abhiññeyyaṃ, kosajje akampiyatṭhena viriyabalaṃ abhiññeyyaṃ, pamāde akampiyatṭhena satibalaṃ abhiññeyyaṃ, uddhacce akampiyatṭhena samādhibalaṃ abhiññeyyaṃ, avijjāya akampiyatṭhena paññābalaṃ abhiññeyyaṃ.

¹ hetuṭṭho - Syā.

³ pāmujaṃ - Syā.

⁴ paṭhamajjhānaṃ (ādi) Syā, PTS.

² dhātuṭṭho - Syā.

⁵ viriyindriyaṃ - Machasaṃ.

Ý nghĩa xuất ly của Niết Bàn cần được biết rõ, ý nghĩa viên ly của Niết Bàn cần được biết rõ, ý nghĩa không tạo tác của Niết Bàn cần được biết rõ, ý nghĩa bất tử của Niết Bàn cần được biết rõ.

Ý nghĩa dẫn xuất của Đạo cần được biết rõ, ý nghĩa chủng tử của Đạo cần được biết rõ, ý nghĩa nhận thức của Đạo cần được biết rõ, ý nghĩa pháp chủ đạo của Đạo cần được biết rõ.

Ý nghĩa của thực thể cần được biết rõ, ý nghĩa của vô ngã ..., ý nghĩa của chân lý ..., ý nghĩa của thấu triệt ..., ý nghĩa của biết rõ ..., ý nghĩa của biết toàn diện ..., ý nghĩa của hiện tượng ..., ý nghĩa của bản thể ..., ý nghĩa của điều đã được biết ..., ý nghĩa của tác chứng ..., ý nghĩa của chạm đến ..., ý nghĩa của lãnh hội cần được biết rõ.

Sự thoát ly cần được biết rõ, sự không sân độc cần được biết rõ, sự nghĩ tưởng đến ánh sáng cần được biết rõ, sự không tản mạn cần được biết rõ, sự xác định pháp cần được biết rõ, trí (đối kháng vô minh) cần được biết rõ, sự hân hoan cần được biết rõ.

Sơ thiên cần được biết rõ, nhị thiên cần được biết rõ, tam thiên cần được biết rõ, tứ thiên cần được biết rõ, sự chứng đạt không vô biên xứ cần được biết rõ, sự chứng đạt thức vô biên xứ cần được biết rõ, sự chứng đạt vô sở hữu xứ cần được biết rõ, sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ cần được biết rõ.

Quán xét về vô thường cần được biết rõ, quán xét về khổ não cần được biết rõ, quán xét về vô ngã cần được biết rõ, quán xét về nhàm chán ..., quán xét về ly tham ái ..., quán xét về diệt tận ..., quán xét về từ bỏ ..., quán xét về đoạn tận ..., quán xét về biến hoại ..., quán xét về chuyển biến ..., quán xét về vô tướng ..., quán xét về vô nguyện ..., quán xét về không tánh ..., minh sát các pháp bằng thẳng tuệ ..., sự biết và thấy đúng theo thực thể ..., quán xét về tai hại ..., quán xét về phân biệt rõ cần được biết rõ, quán xét về ly khai cần được biết rõ.

Đạo Nhập Lưu cần được biết rõ, sự chứng đạt Quả Nhập Lưu cần được biết rõ, Đạo Nhất Lai cần được biết rõ, sự chứng đạt Quả Nhất Lai cần được biết rõ, Đạo Bất Lai cần được biết rõ, sự chứng đạt Quả Bất Lai cần được biết rõ, Đạo A-la-hán cần được biết rõ, sự chứng đạt Quả A-la-hán cần được biết rõ.

Tín quyền theo ý nghĩa cương quyết cần được biết rõ, tấn quyền theo ý nghĩa ra sức cần được biết rõ, niệm quyền theo ý nghĩa thiết lập cần được biết rõ, định quyền theo ý nghĩa không tản mạn cần được biết rõ, tuệ quyền theo ý nghĩa nhận thức cần được biết rõ.

Tín lực theo ý nghĩa không dao động ở sự không có đức tin cần được biết rõ, tấn lực theo ý nghĩa không dao động ở sự biếng nhác cần được biết rõ, niệm lực theo ý nghĩa không dao động ở sự buông lung cần được biết rõ, định lực theo ý nghĩa không dao động ở sự phóng dật cần được biết rõ, tuệ lực theo ý nghĩa không dao động ở sự không sáng suốt cần được biết rõ.

Upaṭṭhānaṭṭhena satisambojjhaṅgo abhiññeyyo, pavicayaṭṭhena dhammavicayasambojjhaṅgo abhiññeyyo, paggahaṭṭhena viriyasambojjhaṅgo abhiññeyyo, pharaṇaṭṭhena pītisambojjhaṅgo abhiññeyyo, upasamaṭṭhena passaddhisambojjhaṅgo abhiññeyyo, avikkhepaṭṭhena samādhisambojjhaṅgo abhiññeyyo, paṭi-sāṅkhānaṭṭhena upekkhāsambojjhaṅgo abhiññeyyo.

Dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi abhiññeyyā, abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappo abhiññeyyo, pariggahaṭṭhena sammāvācā abhiññeyyā, samuṭṭhānaṭṭhena sammākammanto abhiññeyyo, vodānaṭṭhena sammā-ājīvo abhiññeyyo, paggahaṭṭhena sammāvāyāmo abhiññeyyo, upaṭṭhānaṭṭhena sammāsati abhiññeyyā, avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi abhiññeyyo.

Ādhipateyyaṭṭhena indriyā abhiññeyyā, akampiyaṭṭhena balā abhiññeyyā, niyyānaṭṭhena bojjhaṅgā abhiññeyyā, hetuṭṭhena maggo abhiññeyyo, upaṭṭhānaṭṭhena satipaṭṭhānā abhiññeyyā, padhanaṭṭhena sammappadhānā abhiññeyyā, ijjhanaṭṭhena iddhipādā abhiññeyyā, tathaṭṭhena saccā abhiññeyyā.

Avikkhepaṭṭhena samatho abhiññeyyo, anupassanaṭṭhena vipassanā abhiññeyyā, ekarasatṭhena samathavipassanā abhiññeyyā, anativattanaṭṭhena yuganandhaṃ¹ abhiññeyyaṃ.

Samvaraṭṭhena sīlavisuddhi abhiññeyyā, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi abhiññeyyā, dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi abhiññeyyā, muttaṭṭhena vimokkho abhiññeyyo, paṭivedhaṭṭhena vijjā abhiññeyyā, pariccāgaṭṭhena vimutti abhiññeyyā, samucchedaṭṭhena khaye ñāṇaṃ abhiññeyyaṃ, paṭippassaddhaṭṭhena anuppāde ñāṇaṃ abhiññeyyaṃ.

Chando mūlaṭṭhena abhiññeyyo, manasikāro samuṭṭhānaṭṭhena abhiññeyyo, phasso samodhānaṭṭhena abhiññeyyo, vedanā samosaraṇaṭṭhena abhiññeyyā, samādhi pamukhaṭṭhena abhiññeyyo, sati ādhipateyyaṭṭhena abhiññeyyā, paññā taduttaraṭṭhena² abhiññeyyā, vimutti sāraṭṭhena abhiññeyyā, amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena abhiññeyyaṃ.

Ye ye dhammā abhiññatā honti, te te dhammā ñātā honti. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Ime dhammā abhiññeyyā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ” ti.

Abhiññeyyaniddeso.

Dutiyaka bhāṇavāraṃ.

¹ yuganaddhaṃ - Machasaṃ.

² tatuttaraṭṭhena - Machasaṃ.

Niệm giác chi theo ý nghĩa thiết lập cần được biết rõ, trạch pháp giác chi theo ý nghĩa suy xét cần được biết rõ, cần giác chi theo ý nghĩa ra sức cần được biết rõ, hỷ giác chi theo ý nghĩa lan tỏa cần được biết rõ, tịnh giác chi theo ý nghĩa an tịnh cần được biết rõ, định giác chi theo ý nghĩa không tán mạn cần được biết rõ, xả giác chi theo ý nghĩa phân biệt rõ cần được biết rõ.

Chánh kiến theo ý nghĩa nhận thức cần được biết rõ, chánh tư duy theo ý nghĩa gắn chặt (tâm vào cảnh) cần được biết rõ, chánh ngữ theo ý nghĩa gìn giữ ..., chánh nghiệp theo ý nghĩa nguồn sanh khởi ..., chánh mạng theo ý nghĩa trong sạch ..., chánh tinh tấn theo ý nghĩa ra sức ..., chánh niệm theo ý nghĩa thiết lập cần được biết rõ, chánh định theo ý nghĩa không tán mạn cần được biết rõ.

Các quyền theo ý nghĩa của pháp chủ đạo cần được biết rõ, các lực theo ý nghĩa không dao động ..., các giác chi theo ý nghĩa dẫn xuất (ra khỏi luân hồi) ..., Đạo theo ý nghĩa chúng tử ..., các sự thiết lập niệm theo ý nghĩa thiết lập ..., các chánh cần theo ý nghĩa nỗ lực ..., các nền tảng của thân thông theo ý nghĩa thành tựu cần được biết rõ, chân lý theo ý nghĩa của thực thể cần được biết rõ.

Chỉ tịnh theo ý nghĩa không tán mạn cần được biết rõ, minh sát theo ý nghĩa quán xét ..., chỉ tịnh và minh sát theo ý nghĩa của nhất vị ..., sự kết hợp chung theo ý nghĩa không vượt trội cần được biết rõ.

Giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc cần được biết rõ, tâm thanh tịnh theo ý nghĩa không tán mạn cần được biết rõ, kiến thanh tịnh theo ý nghĩa nhận thức ..., giải thoát theo ý nghĩa được thoát khỏi ..., minh theo ý nghĩa thấu triệt ..., giải thoát theo ý nghĩa buông bỏ ..., trí về sự đoạn tận theo ý nghĩa đoạn trừ cần được biết rõ, trí về sự vô sanh theo ý nghĩa tĩnh lặng cần được biết rõ.

Ước muốn theo ý nghĩa của nguồn cội cần được biết rõ, tác ý theo ý nghĩa của nguồn sanh khởi cần được biết rõ, xúc theo ý nghĩa liên kết cần được biết rõ, thọ theo ý nghĩa hội tụ cần được biết rõ, định theo ý nghĩa dẫn đầu cần được biết rõ, niệm theo ý nghĩa của pháp chủ đạo cần được biết rõ, tuệ theo ý nghĩa của sự cao thượng trong các pháp thiện cần được biết rõ, sự giải thoát theo ý nghĩa của cốt lõi cần được biết rõ, Niết Bàn liên quan đến bất tử theo ý nghĩa kết thúc cần được biết rõ.

Các pháp nào cần được biết rõ, các pháp ấy là đã được biết. Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Sự nhận định ở tại là ‘Các pháp này cần được biết rõ,’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.*”

Phần giải thích về ‘Cần được biết rõ.’

Tụng phẩm thứ nhì.

(1)

Kathaṃ ‘ime dhammā pariññeyyā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ?

Eko dhammo pariññeyyo: phasso sāsavo upādānīyo.
 Dve dhammā pariññeyyā: nāmañca rūpañca.
 Tayo dhammā pariññeyyā: tisso vedanā.
 Cattāro dhammā pariññeyyā: cattāro āhārā.
 Pañca dhammā pariññeyyā: pañcupādānakkhandhā.
 Cha dhammā pariññeyyā: cha ajjhattikāni āyatanāni.
 Satta dhammā pariññeyyā: satta viññāṇaṭṭhitiyo.
 Atṭha dhammā pariññeyyā: atṭha lokadhammā.
 Nava dhammā pariññeyyā: nava sattāvāsā.
 Dasa dhammā pariññeyyā: dasāyatanāni.

(2)

Sabbaṃ bhikkhave, pariññeyyaṃ, kiñca bhikkhave, sabbaṃ pariññeyyaṃ?

Cakkhuṃ¹ bhikkhave, pariññeyyaṃ, rūpā pariññeyyā, cakkhuviññāṇaṃ pariññeyyaṃ, cakkhusamphasso pariññeyyo, yampidaṃ² cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi pariññeyyaṃ.

Sotaṃ pariññeyyaṃ, saddā pariññeyyā —pe— Ghānaṃ pariññeyyaṃ, gandhā pariññeyyā —pe— Jivhā pariññeyyā, rasā pariññeyyā —pe— Kāyo pariññeyyo, phoṭṭhabbā pariññeyyā —pe— Mano pariññeyyo, dhammā pariññeyyā, manoviññāṇaṃ pariññeyyaṃ, manosamphasso pariññeyyo, yampidaṃ² manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi pariññeyyaṃ. [*]

Rūpaṃ pariññeyyaṃ, vedanā pariññeyyā, saññā pariññeyyā, sañkhārā pariññeyyā, viññāṇaṃ pariññeyyaṃ, cakkhuṃ¹ pariññeyyaṃ, —pe— jarāmaṇaṃ pariññeyyaṃ, —pe— amatogaḍhaṃ nibbānaṃ pariyoṣāṇaṭṭhena pariññeyyaṃ —pe—

Yesaṃ yesaṃ dhammānaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa te te dhammā paṭiladdhā honti. Evaṃ te dhammā pariññātā ceva honti tīritā ca.

Nekkhammaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa nekkhammaṃ paṭiladdhaṃ hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Abyāpādaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa abyāpādo paṭiladdho hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

¹ cakkhu - Machasaṃ.

² yadidaṃ - PTS.

[*] Vedanāsaṃyutta - Aniccavagge pañcamaṃ.

(1)

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này cần được biết toàn diện,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe là (có ý nghĩa) thế nào?

Một pháp cần được biết toàn diện là: Xúc hữu lậu đưa đến thù.

Hai pháp cần được biết toàn diện là: Danh và sắc.

Ba pháp cần được biết toàn diện là: Ba thọ.^[*]

Bốn pháp cần được biết toàn diện là: Bốn loại vật thực.^[*]

Năm pháp cần được biết toàn diện là: Năm thủ uẩn.^[*]

Sáu pháp cần được biết toàn diện là: Sáu nội xứ.^[*]

Bảy pháp cần được biết toàn diện là: Bảy trụ xứ của thức.^[*]

Tám pháp cần được biết toàn diện là: Tám pháp thế gian.^[*]

Chín pháp cần được biết toàn diện là: Chín trú xứ của chúng sinh.^[*]

Mười pháp cần được biết toàn diện là: Mười xứ.^[*]

(2)

Này các tỳ khuru, tất cả cần được biết toàn diện. Và này các tỳ khuru, điều gì là tất cả cần được biết toàn diện?

Này các tỳ khuru, mắt cần được biết toàn diện, các sắc cần được biết toàn diện, nhãn thức ..., nhãn xúc ..., cảm thọ nào được sanh lên do duyên nhãn xúc đầu là lạc, hoặc là khổ, hoặc là không khổ không lạc, cảm thọ ấy cũng cần được biết toàn diện.

Tai cần được biết toàn diện, các thính cần được biết toàn diện, ... (như trên) ... Mũi cần được biết toàn diện, các khí cần được biết toàn diện. ... (như trên) ... Lưỡi cần được biết toàn diện, các vị cần được biết toàn diện. ... (như trên) ... Thân cần được biết toàn diện, các xúc cần được biết toàn diện. ... (như trên) ... Ý cần được biết toàn diện, các pháp cần được biết toàn diện, ý thức ..., ý xúc ..., cảm thọ nào được sanh lên do duyên ý xúc đầu là lạc, hoặc là khổ, hoặc là không khổ không lạc, cảm thọ ấy cũng cần được biết toàn diện.

Sắc cần được biết toàn diện, thọ ..., tưởng ..., các hành ..., thức ... mắt ... lão tử ... Niết Bàn liên quan đến bất tử theo ý nghĩa kết thúc cần được biết toàn diện...(như trên)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu những pháp nào, thì những pháp ấy là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, những pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự thoát ly, sự thoát ly là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự không sân độc, sự không sân độc là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Ālokasaññaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa ālokasaññaṃ paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Avikkhepaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa avikkhepo paṭiladdho hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Dhammavavattānaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa dhammavavattānaṃ paṭiladdhaṃ hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Ñāṇaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa ñāṇaṃ paṭiladdhaṃ hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Pāmojjaṃ¹ paṭilābhatthāya vāyamantassa pāmojjaṃ paṭiladdhaṃ hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Paṭhamaṃ jhānaṃ² paṭilābhatthāya vāyamantassa paṭhamaṃ jhānaṃ paṭiladdhaṃ hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Dutiyaṃ jhānaṃ² —pe— Tatiyaṃ jhānaṃ² —pe— Catutthaṃ jhānaṃ² paṭilābhatthāya vāyamantassa catutthaṃ jhānaṃ paṭiladdhaṃ hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Ākāsaññāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa ākāsaññāyatanasamāpattiṃ paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Viññāṇāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa viññāṇāyatanasamāpattiṃ paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Ākiñcaññāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa ākiñcaññāyatanasamāpattiṃ paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiṃ paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Aniccānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa aniccānupassanā paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Dukkhānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa dukkhānupassanā paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Anattānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa anattānupassanā paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Nibbidānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa nibbidānupassanā paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

¹ pāmujjaṃ - Syā. ² paṭhamajjhānaṃ, dutiyajjhānaṃ, ..., catutthajjhānaṃ - PTS.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự nghĩ tưởng về ánh sáng, sự nghĩ tưởng về ánh sáng là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự không tản mạn, sự không tản mạn là được thành tựu ...(như trên)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự xác định pháp, sự xác định pháp là được thành tựu ...(như trên)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu trí, trí là được thành tựu ...(như trên)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự hân hoan, sự hân hoan là được thành tựu ...(như trên)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sơ thiên, sơ thiên là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu nhị thiên, ... tam thiên, ... tứ thiên, tứ thiên là được thành tựu ...(nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt không vô biên xứ, sự chứng đạt không vô biên xứ là được thành tựu ...(như trên)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt thức vô biên xứ, sự chứng đạt thức vô biên xứ là được thành tựu ...(nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt vô sở hữu xứ, sự chứng đạt vô sở hữu xứ là được thành tựu ...(nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ, sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về vô thường, sự quán xét về vô thường là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy ...(nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về khổ não, quán xét về khổ não là được thành tựu ...(nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về vô ngã, quán xét về vô ngã là được thành tựu ...(nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về nhàm chán, sự quán xét về nhàm chán là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Virāgānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa virāgānupassanā paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Nirodhānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa nirodhānupassanā paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Paṭinissaggānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa paṭinissaggānupassanā paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Khayānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa khayānupassanā paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Vayānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa vayānupassanā paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Vipariṇāmānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa vipariṇāmānupassanā paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Animittānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa animittānupassanā paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Appaṇihitānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa appaṇihitānupassanā paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Suññatānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa suññatānupassanā paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Adhipaññādhammavipassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa adhipaññādhammavipassanā paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Yathābhūtañānadassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa yathābhūtañānadassanaṃ paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Ādīnavānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa ādīnavānupassanā paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Paṭisaṅkhānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa paṭisaṅkhānupassanā paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về ly tham ái, sự quán xét về ly tham ái là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về diệt tận, sự quán xét về diệt tận là được ...(nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về từ bỏ, sự quán xét về từ bỏ là được thành tựu ...(nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về đoạn tận, sự quán xét về đoạn tận là được ...(nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về biến hoại, sự quán xét về biến hoại là được thành tựu ...(nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về chuyển biến, sự quán xét về chuyển biến là được thành tựu ...(nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về vô tướng, sự quán xét về vô tướng là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về vô nguyện, sự quán xét về vô nguyện là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về không tánh, sự quán xét về không tánh là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự minh sát các pháp bằng thắng tuệ, sự minh sát các pháp bằng thắng tuệ là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự biết và thấy đúng theo thực thể, sự biết và thấy đúng theo thực thể là được thành tựu ...(nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về tai hại, sự quán xét về tai hại là được thành tựu ...(nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về phân biệt rõ, sự quán xét về phân biệt rõ là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Vivaṭṭānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa vivaṭṭānupassanā paṭiladdhā hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Sotāpattimaggaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa sotāpattimaggo paṭiladdho hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Sakadāgāmimaggaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa sakadāgāmimaggo paṭiladdho hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Anāgāmimaggaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa anāgāmimaggo paṭiladdho hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Arahattamaggaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa arahattamaggo paṭiladdho hoti, evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Yesaṃ yesaṃ dhammānaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa te te dhammā paṭiladdhā honti, evaṃ te dhammā pariññātā ceva honti tīritā ca. Taṃ ñātattṭhena ñāṇaṃ, pajānanattṭhena paññā. Tena vuccati: “Ime dhammā pariññeyyā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ” ti.

Pariññeyyaniddeso.

(3)

Kathaṃ ‘ime dhammā pahātabbā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ?

Eko dhammo pahātabbo: asmimāno.

Dve dhammā pahātabbā: avijjā ca bhavataṇhā ca.

Tayo dhammā pahātabbā: tisso taṇhā.

Cattāro dhammā pahātabbā: cattāro oghā.

Pañca dhammā pahātabbā: pañca nīvaraṇāni.

Cha dhammā pahātabbā: cha taṇhākāyā.

Satta dhammā pahātabbā: sattānusayā.

Aṭṭha dhammā pahātabbā: aṭṭha micchattā.

Nava dhammā pahātabbā: nava taṇhā mūlakā.

Dasa dhammā pahātabbā: dasa micchattā.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về lý khai, sự quán xét về lý khai là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu Đạo Nhập Lưu, Đạo Nhập Lưu là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu Đạo Nhất Lai, Đạo Nhất Lai là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu Đạo Bất Lai, Đạo Bất Lai là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu Đạo A-la-hán, Đạo A-la-hán là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu những pháp nào, thì những pháp ấy là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, những pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành. Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Sự nhận định ở tai là ‘Các pháp này cần được biết toàn diện,’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.*”

Phân giải thích về ‘Cần được biết toàn diện.’

(3)

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này cần được dứt bỏ,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe là (có ý nghĩa) thế nào?

Một pháp cần được dứt bỏ là: Ngã mạn.

Hai pháp cần được dứt bỏ là: Vô minh và hữu ái.

Ba pháp cần được dứt bỏ là: Ba ái.

Bốn pháp cần được dứt bỏ là: Bốn pháp cuốn trôi.^[*]

Năm pháp cần được dứt bỏ là: Năm pháp ngăn che.^[*]

Sáu pháp cần được dứt bỏ là: Sáu nhóm ái.^[*]

Bảy pháp cần được dứt bỏ là: Bảy pháp ngũ ngầm.^[*]

Tám pháp cần được dứt bỏ là: Tám tính chất sai trái.^[*]

Chín pháp cần được dứt bỏ là: Chín pháp có nguồn cội là ái.^[*]

Mười pháp cần được dứt bỏ là: Mười tính chất sai trái.^[*]

Dve pahānāni: samucchedappahānaṃ paṭippassaddhippahānaṃ. Samucchedappahānaṃca lokuttaraṃ khayagāmiṃmaggaṃ bhāvayato, paṭippassaddhippahānaṃca phalakkhaṇe.

Tiṇi pahānāni: kāmānametaṃ nissaraṇaṃ yadidaṃ nekkhammaṃ, rūpānametaṃ nissaraṇaṃ yadidaṃ āruppaṃ, yaṃ kho pana kiñci bhūtaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ nirodho tassa nissaraṇaṃ. Nekkhammaṃ paṭiladdhassa kāmā pahīnā ceva honti pariccattā ca, āruppaṃ paṭiladdhassa rūpā pahīnā ceva honti pariccattā ca. Nirodhaṃ paṭiladdhassa saṅkhārā pahīnā ceva honti pariccattā ca.

Cattāri pahānāni: dukkhasaccaṃ pariññāpaṭivedhaṃ paṭivijjhanto pajahāti,¹ samudayasaccaṃ pahānapaṭivedhaṃ paṭivijjhanto pajahāti,¹ nirodhasaccaṃ sacchikiriyāpaṭivedhaṃ paṭivijjhanto pajahāti,¹ maggasaccaṃ bhāvanāpaṭivedhaṃ paṭivijjhanto pajahāti.¹

Pañca pahānāni: vikkhambhanappahānaṃ tadanāgappahānaṃ samucchedappahānaṃ paṭippassaddhippahānaṃ nissaraṇa-pahānaṃ. Vikkhambhanappahānaṃca nīvaraṇānaṃ paṭhamā jhānaṃ bhāvayato, tadanāgappahānaṃca ditthigatānaṃ nibbedhabhāgiyaṃ samādhim bhāvayato, samucchedappahānaṃca lokuttaraṃ khayagāmiṃmaggaṃ bhāvayato, paṭippassaddhippahānaṃca phalakkhaṇe, nissaraṇappahānaṃca nirodho nibbānaṃ.

(4)

“Sabbā bhikkhave, pahātabbā, kiñca bhikkhave, sabbā pahātabbā?”

Cakkhuṃ² bhikkhave, pahātabbā, rūpā pahātabbā, cakkhuviññānaṃ pahātabbā, cakkhusamphasso pahātabbo, yampidaṃ³ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi pahātabbā.

Sotaṃ pahātabbā, saddā pahātabbā, —pe— Ghānaṃ pahātabbā, gandhā pahātabbā, —pe— Jivhā pahātabbā, rasā pahātabbā, —pe— Kāyo pahātabbo, phoṭṭhabbā pahātabbā, —pe— Mano pahātabbo, dhammā pahātabbā, manoviññānaṃ pahātabbā, manosamphasso pahātabbo, yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi pahātabbā. [*]

¹ pajahati - Pu, Machasaṃ, Syā.

² cakkhu - Machasaṃ.

³ yadidaṃ - PTS.

[*] Vedanāsanyutta - Aniccavagge chaṭṭhaṃ.

Hai sự dứt bỏ: Sự dứt bỏ do đoạn trừ và sự dứt bỏ do tĩnh lặng. Sự dứt bỏ do đoạn trừ là đối với (hành giả) đang tu tập Đạo đưa đến sự đoạn tận là (Đạo) tối thượng ở đời, và sự dứt bỏ do tĩnh lặng là ở vào sát-na Quả.

Ba sự dứt bỏ: Đối với các dục sự xuất ly này tức là sự thoát ly, đối với các sắc sự xuất ly này tức là trạng thái vô sắc, hơn thế nữa bất cứ hiện hữu nào là pháp hữu vi và tùy thuận sanh khởi, sự diệt tận là sự xuất ly khỏi điều ấy. Đối với (hành giả) đã thành tựu sự thoát ly, các dục không những đã được dứt bỏ mà còn đã được buông bỏ. Đối với (hành giả) đã thành tựu trạng thái vô sắc, các sắc không những đã được dứt bỏ mà còn đã được buông bỏ. Đối với (hành giả) đã thành tựu sự diệt tận, các hành không những đã được dứt bỏ mà còn đã được buông bỏ.

Bốn sự dứt bỏ: Trong khi thấu triệt chân lý về Khổ với sự thấu triệt của biết toàn diện, (hành giả) dứt bỏ; trong khi thấu triệt chân lý về nhân sanh (Khổ) với sự thấu triệt của dứt bỏ, (hành giả) dứt bỏ; trong khi thấu triệt chân lý về sự diệt tận (Khổ) với sự thấu triệt của tác chứng, (hành giả) dứt bỏ; trong khi thấu triệt chân lý về Đạo với sự thấu triệt của tu tập, (hành giả) dứt bỏ.

Năm sự dứt bỏ: Sự dứt bỏ do áp chế, sự dứt bỏ do thay thế, sự dứt bỏ do đoạn trừ, sự dứt bỏ do tĩnh lặng, sự dứt bỏ do xuất ly. Sự dứt bỏ do áp chế đối với các pháp ngăn che của (hành giả) đang tu tập sơ thiên, sự dứt bỏ do thay thế đối với các khuynh hướng tà kiến của (hành giả) đang tu tập định đưa đến sự thấu triệt, sự dứt bỏ do đoạn trừ của (hành giả) đang tu tập Đạo tối thượng ở đời đưa đến sự đoạn tận, sự dứt bỏ do tĩnh lặng là ở vào sát-na Quả, và sự dứt bỏ do xuất ly là sự diệt tận, Niết Bàn.

(4)

Này các tỳ khuru, tất cả cần được dứt bỏ. Và này các tỳ khuru, điều gì là tất cả cần được dứt bỏ?

Này các tỳ khuru, mắt cần được dứt bỏ, các sắc cần được dứt bỏ, nhãn thức cần được dứt bỏ, nhãn xúc cần được dứt bỏ, cảm thọ nào được sanh lên do duyên nhãn xúc đầu là lạc, hoặc là khổ, hoặc là không khổ không lạc, cảm thọ ấy cũng cần được dứt bỏ.

Tai cần được dứt bỏ, các thính cần được dứt bỏ, ... (như trên) ... Mũi cần được dứt bỏ, các khí cần được dứt bỏ. ... (như trên) ... Lưỡi cần được dứt bỏ, các vị cần được dứt bỏ. ... (như trên) ... Thân cần được dứt bỏ, các xúc cần được dứt bỏ. ... (như trên) ... Ý cần được dứt bỏ, các pháp cần được dứt bỏ, ý thức cần được dứt bỏ, ý xúc cần được dứt bỏ, cảm thọ nào được sanh lên do duyên ý xúc đầu là lạc, hoặc là khổ, hoặc là không khổ không lạc, cảm thọ ấy cũng cần được dứt bỏ.

Rūpaṃ passanto pajahāti, vedanaṃ passanto pajahāti, saññaṃ passanto pajahāti, saṅkhāre passanto pajahāti, viññānaṃ passanto pajahāti, cakkhuṃ —pe— jarāmaṇaṃ —pe— amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena passanto pajahāti.

Ye ye dhammā pahīnā honti, te te dhammā pariccattā honti. Taṃ ñātaṭṭhena ñānaṃ, pajānaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Ime dhammā pahātabbā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñānaṃ” ti.

Pahātabbaniddeso.

Tatiyo bhāṇavāro.

(5)

Kathaṃ ‘ime dhammā bhāvetabbā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñānaṃ?

Eko dhammo bhāvetabbo: kāyagatā sati sātasahagatā.

Dve dhammā bhāvetabbā: samatho ca vipassanā ca.

Tayo dhammā bhāvetabbā: tayo samādhi.

Cattāro dhammā bhāvetabbā: cattāro satipaṭṭhānā.

Pañca dhammā bhāvetabbā: pañcaṅgiko samādhi.¹

Cha dhammā bhāvetabbā: cha anussatiṭṭhānāni.

Satta dhammā bhāvetabbā: satta bojjhaṅgā.

Aṭṭha dhammā bhāvetabbā: ariyo aṭṭhaṅgiko maggo.

Nava dhammā bhāvetabbā: nava pārisuddhipadhāniyaṅgāni.²

Dasa dhammā bhāvetabbā: dasa kasiṇāyatanāni.

¹ sammā samādhi - Syā.

² pārisuddhipadhāniyaṅgāni - Syā.

Trong khi nhận thấy sắc, (hành giả) dứt bỏ. Trong khi nhận thấy thọ, (hành giả) dứt bỏ. Trong khi nhận thấy tưởng, (hành giả) dứt bỏ. Trong khi nhận thấy các hành, (hành giả) dứt bỏ. Trong khi nhận thấy thức, (hành giả) dứt bỏ. Trong khi nhận thấy mắt, ...(như trên)... lỗ tai, ...(như trên)... Niết Bàn liên quan đến bất tử theo ý nghĩa kết thúc, (hành giả) dứt bỏ.

Các pháp nào là đã được dứt bỏ, các pháp ấy là đã được buông bỏ. Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Sự nhận định ở tai là ‘Các pháp này cần được dứt bỏ,’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.*”

Phân giải thích về ‘Cần được dứt bỏ.’

Tụng phẩm thứ ba.

(5)

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này cần được tu tập,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe là (có ý nghĩa) thế nào?

Một pháp cần được tu tập là: Niệm hướng đến thân có sự thoải mái đi cùng.

Hai pháp cần được tu tập là: Chỉ tịnh và minh sát.

Ba pháp cần được tu tập là: Ba định.^[*]

Bốn pháp cần được tu tập là: Bốn sự thiết lập niệm.

Năm pháp cần được tu tập là: Chánh định năm chi phần.

Sáu pháp cần được tu tập là: Sáu tùy niệm xứ.^[*]

Bảy pháp cần được tu tập là: Bảy giác chi.

Tám pháp cần được tu tập là: Thánh Đạo tám chi phần.

Chín pháp cần được tu tập là: Chín chi phần nỗ lực thanh tịnh.^[*]

Mười pháp cần được tu tập là: Mười nền tảng của đề mục (thiền).¹

¹ Mười nền tảng của đề mục thiền (*dasa kasīṇāyatanāni*): đất, nước, lửa, gió, xanh, vàng, đỏ, trắng, hư không, ánh sáng (PṭṣA. 1, 128-129). HT. Minh Châu dịch là ‘mười biến xứ,’ xin xem *Kinh Tập Thượng (Dasuttarasuttaṃ)*, Trường Bộ III.

Dve bhāvanā: lokiyā ca bhāvanā, lokuttarā ca bhāvanā.

Tisso bhāvanā: rūpāvacarakusalānaṃ dhammānaṃ bhāvanā, arūpāvacarakusalānaṃ dhammānaṃ bhāvanā, apariyāpanna¹ kusalā-naṃ dhammānaṃ bhāvanā. Rūpāvacarakusalānaṃ dhammānaṃ bhāvanā atthi hīnā, atthi majjhimā atthi paṇitā. Arūpāvacara-kusalānaṃ dhammānaṃ bhāvanā atthi hīnā, atthi majjhimā, atthi paṇitā. Apariyāpannakusalānaṃ dhammānaṃ bhāvanā paṇitā.

Catasso bhāvanā: dukkhasaccaṃ pariññāpaṭivedhaṃ paṭivijjhanto bhāveti, samudayasaccaṃ pahānapaṭivedhaṃ² paṭivijjhanto bhāveti, nirodhasaccaṃ sacchikiriyāpaṭivedhaṃ paṭivijjhanto bhāveti, maggasaccaṃ bhāvanāpaṭivedhaṃ paṭivijjhanto bhāveti. Imā catasso bhāvanā.

Aparāpi catasso bhāvanā: esanā bhāvanā, paṭilābhā bhāvanā, ekarasā bhāvanā, āsevanā bhāvanā.

Katamā esanā bhāvanā? Sabbesaṃ samādhim samāpajjantānaṃ tattha jātā dhammā ekarasā honti ayaṃ esanā bhāvanā.

Katamā paṭilābhā bhāvanā? Sabbesaṃ samādhim samāpannānaṃ tattha jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti ayaṃ paṭilābhā bhāvanā.

Katamā ekarasā bhāvanā? Adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ bhāvayato saddhindriyassa vasena cattāri indriyāni ekarasā hontīti indriyānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā, paggahaṭṭhena viriyindriyaṃ³ bhāvayato viriyindriyassa vasena cattāri indriyāni ekarasā hontīti indriyānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ bhāvayato satindriyassa vasena cattāri indriyāni ekarasā hontīti indriyānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ bhāvayato samādhindriyassa vasena cattāri indriyāni ekarasā hontīti indriyānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ bhāvayato paññindriyassa vasena cattāri indriyāni ekarasā hontīti indriyānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā.

Assaddhiye akampiyatṭhena saddhābalaṃ bhāvayato saddhābalassa vasena cattāri balāni ekarasā hontīti balānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā, kosajje akampiyatṭhena viriyabalaṃ bhāvayato viriyabalassa vasena cattāri balāni ekarasā hontīti balānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā, pamāde akampiyatṭhena satibalaṃ bhāvayato satibalassa vasena cattāri balāni ekarasā hontīti balānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā, uddhacce akampiyatṭhena samādhibalaṃ bhāvayato samādhibalassa vasena cattāri balāni ekarasā hontīti balānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā, avijjāya akampiyatṭhena paññābalaṃ bhāvayato paññābalassa vasena cattāri balāni ekarasā hontīti balānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā.

¹ apariyāpannānaṃ - Syā.

² pahānapaṭivedhaṃ - Machasaṃ, Syā.

³ viriyindriyaṃ - Machasaṃ.

Hai sự tu tập: Sự tu tập thuộc thế gian và sự tu tập xuất thế gian.

Ba sự tu tập: Sự tu tập về các thiện pháp đưa đến cõi sắc giới, sự tu tập về các thiện pháp đưa đến cõi vô sắc giới, sự tu tập về các thiện pháp không bị lệ thuộc. Sự tu tập về các thiện pháp đưa đến cõi sắc giới có loại thấp kém, có loại trung bình, có loại cao quý. Sự tu tập về các thiện pháp đưa đến cõi vô sắc giới có loại thấp kém, có loại trung bình, có loại cao quý. Sự tu tập về các thiện pháp không bị lệ thuộc là cao quý.

Bốn sự tu tập: trong khi thấu triệt chân lý về Khổ với sự thấu triệt của sự biết toàn diện, (hành giả) tu tập; trong khi thấu triệt chân lý về nhân sanh (Khổ) với sự thấu triệt của sự dứt bỏ, (hành giả) tu tập; trong khi thấu triệt chân lý về sự diệt tận (Khổ) với sự thấu triệt của sự tác chứng, (hành giả) tu tập; trong khi thấu triệt chân lý về Đạo với sự thấu triệt của sự tu tập, (hành giả) tu tập. Đây là bốn sự tu tập.

Bốn sự tu tập khác nữa: tâm cầu là sự tu tập, thành đạt là sự tu tập, nhất vị là sự tu tập, rèn luyện là sự tu tập.

Tâm cầu gì là sự tu tập? ‘Đối với các vị đang thể nhập định thuộc mọi (đề mục), các pháp sanh khởi vào thời điểm ấy là có nhất vị.’ Tâm cầu này là sự tu tập.

Thành đạt gì là sự tu tập? ‘Đối với các vị đang thể nhập định thuộc mọi (đề mục), các pháp sanh khởi vào thời điểm nhập định ấy không vượt trội lẫn nhau.’ Thành đạt này là sự tu tập.

Nhất vị gì là sự tu tập? ‘Đối với vị đang tu tập tín quyền theo ý nghĩa cương quyết, do tác động của tín quyền bốn quyền (còn lại) là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các quyền. ‘Đối với vị đang tu tập tấn quyền theo ý nghĩa ra sức, do tác động của tấn quyền ... ‘Đối với vị đang tu tập niệm quyền theo ý nghĩa thiết lập, do tác động của niệm quyền ... ‘Đối với vị đang tu tập định quyền theo ý nghĩa không tản mạn, do tác động của định quyền ... ‘Đối với vị đang tu tập tuệ quyền theo ý nghĩa nhận thức, do tác động của tuệ quyền bốn quyền (còn lại của vị ấy) là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các quyền.

‘Đối với vị đang tu tập tín lực theo ý nghĩa không dao động ở sự không có đức tin, do tác động của tín lực bốn lực (còn lại) là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các lực. ‘Đối với vị đang tu tập tấn lực theo ý nghĩa không dao động ở sự biếng nhác, do tác động của tấn lực ... ‘Đối với vị đang tu tập niệm lực theo ý nghĩa không dao động ở sự buông lung, do tác động của niệm lực ... ‘Đối với vị đang tu tập định lực theo ý nghĩa không dao động ở sự phóng dật, do tác động của định lực ... ‘Đối với vị đang tu tập tuệ lực theo ý nghĩa không dao động ở sự không sáng suốt, do tác động của tuệ lực bốn lực (còn lại) là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các lực.

Upaṭṭhānaṭṭhena satisambojjhaṅgaṃ bhāvayato satisambojjhaṅgassa vasena cha bojjhaṅgā ekarasā hontīti bojjhaṅgānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā, pavicayaṭṭhena dhammavicayasambojjhaṅgaṃ bhāvayato dhammavicayasambojjhaṅgassa vasena cha bojjhaṅgā ekarasā hontīti bojjhaṅgānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā, paggaḥaṭṭhena viriyasambojjhaṅgaṃ bhāvayato viriyasambojjhaṅgassa vasena cha bojjhaṅgā ekarasā hontīti ..., pharaṇaṭṭhena pītisambojjhaṅgaṃ bhāvayato pītisambojjhaṅgassa vasena cha bojjhaṅgā ekarasā hontīti ..., upasamaṭṭhena passaddhisambojjhaṅgaṃ bhāvayato passaddhisambojjhaṅgassa vasena cha bojjhaṅgā ekarasā hontīti ..., avikkhepaṭṭhena samādhisambojjhaṅgaṃ bhāvayato samādhisambojjhaṅgassa vasena cha bojjhaṅgā ekarasā hontīti ..., paṭisaṅkhānaṭṭhena upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāvayato upekkhāsambojjhaṅgassa vasena cha bojjhaṅgā ekarasā hontīti bojjhaṅgānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā.

Dassanaṭṭhena sammādiṭṭhiṃ bhāvayato sammādiṭṭhiyā vasena satta maggaṅgā ekarasā hontīti maggaṅgānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā, abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappaṃ bhāvayato sammāsaṅkappassa vasena satta maggaṅgā ekarasā hontīti maggaṅgānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā, pariggaḥaṭṭhena sammāvācaṃ bhāvayato sammāvācāyaṃ vasena satta maggaṅgā ekarasā hontīti ..., samuṭṭhānaṭṭhena sammākammantaṃ bhāvayato sammākammantassa vasena satta maggaṅgānaṃ ekarasā hontīti maggaṅgānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā, vodānaṭṭhena sammā-ājīvaṃ bhāvayato sammā-ājīvassa vasena satta maggaṅgā ekarasā hontīti maggaṅgānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā, paggaḥaṭṭhena sammāvāyāmaṃ bhāvayato sammāvāyāmassa vasena satta maggaṅgā ekarasā hontīti maggaṅgānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā, upaṭṭhānaṭṭhena sammāsatiṃ bhāvayato sammāsatiyā vasena satta maggaṅgā ekarasā hontīti maggaṅgānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā, avikkhepaṭṭhena sammāsamādhim bhāvayato sammāsamādhissa vasena satta maggaṅgā ekarasā hontīti maggaṅgānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā. Ayaṃ ekarasā bhāvanā.

Katamā āsevanā bhāvanā? 'Idha bhikkhu pubbanhasamayampi¹ āsevati, majjhantikasamayampi² āsevati, sāyanhasamayampi āsevati, purebhattampi āsevati, pacchābhattampi āsevati, purimepi yāme āsevati, majjhimepi yāme āsevati, pacchimepi yāme āsevati, rattimpi āsevati, divāpi āsevati, rattindivāpi āsevati, kālepi āsevati, juṇhepi āsevati, vassepi āsevati, hemantepe āsevati, gimhepi āsevati, purimepi vayokhandhe āsevati, majjhimepi vayokhandhe āsevati, pacchimepi vayokhandhe āsevati. Ayaṃ āsevanā bhāvanā.

Imā catasso bhāvanā.

¹ pubbaṇhasamayaṃ - Machasaṃ.

² majjhanhikasamayampi - Machasaṃ.

‘Đối với vị đang tu tập niệm giác chi theo ý nghĩa thiết lập, do tác động của niệm giác chi sáu giác chi (còn lại) là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các giác chi. ‘Đối với vị đang tu tập trạch pháp giác chi theo ý nghĩa suy xét, do tác động của trạch pháp giác chi sáu giác chi (còn lại) là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các giác chi. ‘Đối với vị đang tu tập cần giác chi theo ý nghĩa ra sức, do tác động của cần giác chi sáu giác chi (còn lại) ... ‘Đối với vị đang tu tập hỷ giác chi theo ý nghĩa lan tỏa, do tác động của hỷ giác chi sáu giác chi (còn lại) ... ‘Đối với vị đang tu tập tịnh giác chi theo ý nghĩa an tịnh, do tác động của tịnh giác chi sáu giác chi (còn lại) ... ‘Đối với vị đang tu tập định giác chi theo ý nghĩa không tán mạn, do tác động của định giác chi sáu giác chi (còn lại) ... (như trên)... ‘Đối với vị đang tu tập xả giác chi theo ý nghĩa phân biệt rõ, do tác động của xả giác chi sáu giác chi (còn lại) là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các giác chi.

‘Đối với vị đang tu tập chánh kiến theo ý nghĩa nhận thức, do tác động của chánh kiến bảy chi đạo (còn lại) là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các chi đạo. ‘Đối với vị đang tu tập chánh tư duy theo ý nghĩa gắn chặt (tâm vào cảnh), do tác động của chánh tư duy bảy chi đạo (còn lại) ... (như trên)... ‘Đối với vị đang tu tập chánh ngữ theo ý nghĩa gìn giữ, do tác động của chánh ngữ bảy chi đạo (còn lại) ... (như trên)... ‘Đối với vị đang tu tập chánh nghiệp theo ý nghĩa nguồn sanh khởi, do tác động của chánh nghiệp bảy chi đạo (còn lại) ... (như trên)... ‘Đối với vị đang tu tập chánh mạng theo ý nghĩa trong sạch, do tác động của chánh mạng bảy chi đạo (còn lại) ... (như trên)... ‘Đối với vị đang tu tập chánh tinh tấn theo ý nghĩa ra sức, do tác động của chánh tinh tấn bảy chi đạo (còn lại) ... (như trên)... ‘Đối với vị đang tu tập chánh niệm theo ý nghĩa thiết lập, do tác động của chánh niệm bảy chi đạo (còn lại) ... (như trên)... ‘Đối với vị đang tu tập chánh định theo ý nghĩa không tán mạn, do tác động của chánh định bảy chi đạo (còn lại) là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các chi đạo. Nhất vị này là sự tu tập.

Rèn luyện gì là sự tu tập? Ở đây, vị tỳ khưu rèn luyện vào buổi sáng, rèn luyện luôn cả vào giữa trưa, rèn luyện luôn cả vào buổi tối, rèn luyện luôn cả trước bữa ăn, rèn luyện luôn cả sau bữa ăn, rèn luyện luôn cả vào canh đầu, rèn luyện luôn cả vào canh giữa, rèn luyện luôn cả vào canh cuối, rèn luyện luôn cả ban đêm, rèn luyện luôn cả ban ngày, rèn luyện luôn cả ban đêm và ban ngày, rèn luyện luôn cả trong nửa tháng đầu, rèn luyện luôn cả trong nửa tháng cuối, rèn luyện luôn cả trong mùa mưa, rèn luyện luôn cả trong mùa lạnh, rèn luyện luôn cả trong mùa nóng, rèn luyện luôn cả trong giai đoạn đầu của cuộc đời, rèn luyện luôn cả trong giai đoạn giữa của cuộc đời, rèn luyện luôn cả trong giai đoạn cuối của cuộc đời. Rèn luyện này là sự tu tập.

Đây là bốn sự tu tập.

Aparāpi catasso bhāvanā: tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā, indriyānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā, tadupagaviriyavāhanaṭṭhena bhāvanā, āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Kathaṃ tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā?

Kāmacchandaṃ pajahato nekkhammasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Byāpādaṃ pajahato abyāpādasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Thīnamiddhaṃ¹ pajahato ālokasaññāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Uddhaccaṃ pajahato avikkhepavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Vicikicchaṃ pajahato dhammavathānavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Avijjaṃ pajahato ñāṇavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Aratiṃ pajahato pāmojjasena² jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā.

Nīvaraṇaṃ³ pajahato paṭhamajjhānavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Vitakkavicāre pajahato dutiyajjhānavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Pītiṃ pajahato tatiyajjhānavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Sukhadukkhe pajahato catutthajjhānavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā.

¹ thīnamiddhaṃ - Machasaṃ.

² pāmojjasena - Syā.

³ nīvaraṇaṃ - PTS.

Bốn sự tu tập khác nữa: là sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy, là sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các quyền, là sự tu tập theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến giải thoát Niết Bàn, là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ ước muốn trong các dục, các pháp sanh lên do tác động của sự thoát ly không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sân độc, các pháp sanh lên do tác động của sự không sân độc không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự lơ đãng buồn ngủ, các pháp sanh lên do tác động của sự nghĩ tưởng đến ánh sáng không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ phóng dật, các pháp sanh lên do tác động của sự không tán mạn không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ hoài nghi, các pháp sanh lên do tác động của sự xác định pháp không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự không hừng thú, các pháp sanh lên do tác động của sự hân hoan không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy.

‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ các pháp ngăn che, các pháp sanh lên do tác động của sơ thiền không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ tâm tứ, các pháp sanh lên do tác động của nhị thiền không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ hỷ, các pháp sanh lên do tác động của tam thiền không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ lạc và khổ, các pháp sanh lên do tác động của tứ thiền không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy.

‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nghĩ tưởng về sắc, sự nghĩ tưởng về bất bình, sự nghĩ tưởng về khác biệt, các pháp sanh lên do tác động của sự chứng đạt không vô biên xứ không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nghĩ tưởng về không vô biên xứ, các pháp sanh lên do tác động của sự chứng đạt thức vô biên xứ không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nghĩ tưởng về thức vô biên xứ, các pháp sanh lên do tác động của sự chứng đạt vô sở hữu xứ không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nghĩ tưởng về vô sở hữu xứ, các pháp sanh lên do tác động của sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy.

‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nghĩ tưởng về thường còn, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về vô thường không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nghĩ tưởng về lạc, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về khổ không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nghĩ tưởng về ngã, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về vô ngã không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự vui thích, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về nhàm chán không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ tham ái, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về ly tham ái không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ nhân sanh khởi, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về diệt tận ... ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nắm lấy, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về từ bỏ ... ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nghĩ tưởng về tiếp diễn, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về đoạn tận ... ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ (nghiệp) tích lũy, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về biến hoại ... ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nghĩ tưởng về bền vững, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về chuyển biến các pháp sanh lên không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ hiện tướng, các

animittānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Paṇidhiṃ pajahato appaṇihitānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Abhinivesaṃ pajahato suññatānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Sārādānābhinivesaṃ pajahato adhipaññaṃ dhammavipassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Sammohābhinivesaṃ pajahato yathābhūtañāḍassana-vasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Ālayābhinivesaṃ pajahato ādīnavānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Appaṭisaṅkhaṃ pajahato paṭisaṅkhānupassāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Saññogābhinivesaṃ pajahato vivatṭanānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā.

Diṭṭhekaṭṭhe kilese pajahato sotāpattimaggavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Oḷārike kilese pajahato sakadāgāmimaggavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Aṇusahagate kilese pajahato anāgāmimaggavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Sabbakilese pajahato arahatta-maggavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā.

Evaṃ tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā.

pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về vô tướng không vượt trội lẫn nhau,' (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. 'Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nguyện ước, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về vô nguyện không vượt trội lẫn nhau,' (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. 'Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự cố chấp, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về không tánh không vượt trội lẫn nhau,' (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. 'Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự cố chấp về thực chất (của thường còn, của tự ngã), các pháp sanh lên do tác động của sự minh sát các pháp bằng thẳng tuệ không vượt trội lẫn nhau,' (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. 'Đối với (hành giả) đang dứt bỏ cố chấp vào sự lâm lãn, các pháp sanh lên do tác động của sự biết và thấy đúng theo thực thể không vượt trội lẫn nhau,' (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. 'Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự cố chấp vào sự lệ thuộc, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về tai hại không vượt trội lẫn nhau,' (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. 'Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự không phân biệt rõ, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về phân biệt rõ không vượt trội lẫn nhau,' (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. 'Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự cố chấp vào sự ràng buộc, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về ly khai không vượt trội lẫn nhau,' (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy.

'Đối với (hành giả) đang dứt bỏ các phiền não thuần về tà kiến, các pháp sanh lên do tác động của Đạo Nhập Lưu không vượt trội lẫn nhau,' (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. 'Đối với (hành giả) đang dứt bỏ các phiền não thô thiển, các pháp sanh lên do tác động của Đạo Nhất Lai không vượt trội lẫn nhau,' (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. 'Đối với (hành giả) đang dứt bỏ các phiền não có tính chất vi tế, các pháp sanh lên do tác động của Đạo Bất Lai không vượt trội lẫn nhau,' (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. 'Đối với (hành giả) đang dứt bỏ toàn bộ phiền não, các pháp sanh lên do tác động của Đạo A-la-hán không vượt trội lẫn nhau,' (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy.

Như vậy là sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy.

Kathaṃ indriyānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā?

Kāmacchandaṃ pajahato nekkhammasena pañcindriyāni ekarasā hontīti indriyānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā. Byāpādaṃ pajahato abyāpādasena pañcindriyāni ekarasā hontīti indriyānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā. —pe— Sabbakilese pajahato arhattamaggavasena pañcindriyāni ekarasā hontīti indriyānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā.

Evaṃ indriyānaṃ ekarasatṭhena bhāvanā.

Kathaṃ tadupagaviriyavāhanaṭṭhena bhāvanā?

Kāmacchandaṃ pajahanto¹ nekkhammasena viriyaṃ² vāhetīti tadupagaviriyavāhanaṭṭhena bhāvanā. Byāpādaṃ pajahanto¹ abyāpādasena viriyaṃ² vāhetīti tadupagaviriyavāhanaṭṭhena bhāvanā. —pe— Sabbakilese pajahanto¹ arahattamaggavasena viriyaṃ² vāhetīti tadupagaviriyavāhanaṭṭhena bhāvanā.

Evaṃ tadupagaviriyavāhanaṭṭhena bhāvanā.

Kathaṃ āsevanaṭṭhena bhāvanā?

Kāmacchandaṃ pajahanto¹ nekkhammaṃ āsevatīti āsevanaṭṭhena bhāvanā, byāpādaṃ pajahanto¹ abyāpādaṃ āsevatīti āsevanaṭṭhena bhāvanā. —pe— Sabbakelese pajahanto arahattamaggaṃ āsevatīti āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Evaṃ āsevanaṭṭhena bhāvanā. Imā catasso bhāvanā.

Rūpaṃ passanto bhāveti, vedanaṃ passanto bhāveti, saññaṃ passanto bhāveti, sañkhāre passanto bhāveti, viññānaṃ passanto bhāveti, cakkhuṃ —pe— jarāmarāṇaṃ —pe— amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyośanaṭṭhena passanto bhāveti.

Ye ye dhammā bhāvitā honti, te te dhammā ekarasā honti. Taṃ ñātaṭṭhena ñānaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Ime dhammā bhāvetabbā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñānaṃ” ti.

Bhāvetabbaniddeso.

Catuttho bhānavāro.

¹ pajahato - Machasaṃ, Syā.

² viriyaṃ - Machasaṃ.

Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các quyền là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ ước muốn trong các dục, do tác động của sự thoát ly khiến năm quyền là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các quyền. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sân độc, do tác động của sự không sân độc...(như trên)... ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ toàn bộ phiền não, do tác động của Đạo A-la-hán khiến năm quyền là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các quyền.

Như vậy là sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các quyền.

Sự tu tập theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến giải thoát Niết Bàn là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Trong khi dứt bỏ ước muốn trong các dục, do tác động của sự thoát ly (hành giả) khởi động sự tinh tấn,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến giải thoát Niết Bàn. ‘Trong khi dứt bỏ sân độc, do tác động của sự không sân độc (hành giả) khởi động sự tinh tấn,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến giải thoát Niết Bàn. ...(như trên)... ‘Trong khi dứt bỏ toàn bộ phiền não, do tác động của Đạo A-la-hán (hành giả) khởi động sự tinh tấn,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến giải thoát Niết Bàn. Như vậy là sự tu tập theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến giải thoát Niết Bàn.

Sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Trong khi dứt bỏ ước muốn trong các dục, vị ấy rèn luyện sự thoát ly,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện. ‘Trong khi dứt bỏ sân độc, vị ấy rèn luyện không sân độc,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện. ...(nt)... ‘Trong khi dứt bỏ toàn bộ phiền não, vị ấy rèn luyện Đạo A-la-hán,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Như vậy là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện. Đây là bốn sự tu tập.

Trong khi nhận thấy sắc, (vị ấy) tu tập; trong khi nhận thấy thọ, (vị ấy) tu tập; trong khi nhận thấy tưởng, (vị ấy) tu tập; trong khi nhận thấy các hành, (vị ấy) tu tập; trong khi nhận thấy thức, (vị ấy) tu tập. Trong khi nhận thấy mắt, ...(như trên)... lão tử, ...(như trên)... Niết Bàn liên quan đến bất tử theo ý nghĩa kết thúc, (vị ấy) tu tập.

Các pháp nào là đã được tu tập, các pháp ấy là có nhất vị. Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Sự nhận định ở tại là ‘Các pháp này cần được tu tập, tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.’*”

Phân giải thích về ‘Cần được tu tập.’

Tụng phẩm thứ tư.

(6)

Kathaṃ ‘ime dhammā sacchikātabbā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ?

Eko dhammo sacchikātabbo: akuppā cetovimutti.

Dve dhammā sacchikātabbā: vijjā ca vimutti ca.

Tayo dhammā sacchikātabbā: tisso vijjā.

Cattāro dhammā sacchikātabbā: cattāri sāmāññaphalāni.

Pañca dhammā sacchikātabbā: pañca dhammakkhādhā.

Cha dhammā sacchikātabbā: cha abhiññā.

Satta dhammā sacchikātabbā: satta khīṇāsavabalāni.

Aṭṭha dhammā sacchikātabbā: aṭṭha vimokkhā.

Nava dhammā sacchikātabbā: nava anupubbanirodhā.

Dasa dhammā sacchikātabbā: dasa asekkhā dhammā.

(7)

“Sabbhaṃ, bhikkhave, sacchikātabbaṃ, kiñca bhikkhave, sabbhaṃ sacchikātabbaṃ?

Cakkhuṃ¹ bhikkhave, sacchikātabbaṃ, rūpā sacchikātabbā, cakkhuviññāṇaṃ sacchikātabbaṃ, cakkhusamphasso sacchikātabbo, yampidaṃ² cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi sacchikātabbaṃ.

Sotaṃ sacchikātabbaṃ, saddā sacchikātabbā —pe— ghānaṃ sacchikātabbaṃ, gandhā sacchikātabbā —pe— jivhā sacchikātabbā, rasā sacchikātabbā —pe— kāyo sacchikātabbo, phoṭṭhabbā sacchikātabbā —pe— mano sacchikātabbo, dhammā sacchikātabbā, manoviññāṇaṃ sacchikātabbaṃ, manosamphasso sacchikātabbo, yampidaṃ² manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi sacchikātabbaṃ.” [*]

Rūpaṃ passanto sacchikaroti, vedanaṃ passanto sacchikaroti, saññaṃ passanto sacchikaroti, sañkhāre passanto sacchikaroti, viññāṇaṃ passanto sacchikaroti, cakkhuṃ —pe— jarāmaṇaṃ —pe— amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena passanto sacchikaroti.

¹ cakkhu - Machasaṃ.

² yadidaṃ - PTS.

[*] Vedanāsaṃyutta - Aniccavagge - sattamaṃ.

(6)

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này cần được tác chứng,*’¹ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe là (có ý nghĩa) thế nào?

Một pháp cần được tác chứng là: Tâm giải thoát là không chuyển đổi.

Hai pháp cần được tác chứng là: Minh và giải thoát.

Ba pháp cần được tác chứng là: Ba minh.^[*]

Bốn pháp cần được tác chứng là: Bốn Quả vị của Sa-môn.^[*]

Năm pháp cần được tác chứng là: Năm pháp uẩn.^[*]

Sáu pháp cần được tác chứng là: Sáu thẳng trí.^[*]

Bảy pháp cần được tác chứng là: Bảy lực của bậc Lộ Tận.^[*]

Tám pháp cần được tác chứng là: Tám giải thoát.^[*]

Chín pháp cần được tác chứng là: Chín sự diệt tận theo tuần tự.^[*]

Mười pháp cần được tác chứng là: Mười pháp của bậc Vô Học.^[*]

(7)

Này các tỳ khuu, tất cả cần được tác chứng. Và này các tỳ khuu, điều gì là tất cả cần được tác chứng?

Này các tỳ khuu, mắt cần được tác chứng, các sắc cần được tác chứng, nhãn thức cần được tác chứng, nhãn xúc cần được tác chứng, cảm thọ nào được sanh lên do duyên nhãn xúc đầu là lạc, hoặc là khổ, hoặc là không khổ không lạc, cảm thọ ấy cũng cần được tác chứng.

Tai cần được tác chứng, các thanh cần được tác chứng, ... (như trên) ... Mũi cần được tác chứng, các khí cần được tác chứng. ... (như trên) ... Lưỡi cần được tác chứng, các vị cần được tác chứng. ... (như trên) ... Thân cần được tác chứng, các xúc cần được tác chứng. ... (như trên) ... Ý cần được tác chứng, các pháp cần được tác chứng, ý thức cần được tác chứng, ý xúc cần được tác chứng, cảm thọ nào được sanh lên do duyên ý xúc đầu là lạc, hoặc là khổ, hoặc là không khổ không lạc, cảm thọ ấy cũng cần được tác chứng.

Trong lúc nhận thấy sắc, (hành giả) tác chứng; trong lúc nhận thấy thọ, (hành giả) tác chứng; trong lúc nhận thấy tướng, (hành giả) tác chứng; trong lúc nhận thấy các hành, (hành giả) tác chứng; trong lúc nhận thấy thức, (hành giả) tác chứng; trong lúc nhận thấy mắt ... (như trên) ... lỗ tai ... (như trên) ... Niết Bàn liên quan đến bất tử theo ý nghĩa kết thúc, (hành giả) tác chứng.

¹ Xin tham khảo *Kinh Thập Thượng (Dasuttarasuttam)*, Trường Bộ III.

Ye ye dhammā sacchikatā honti te te dhammā phassitā honti. Taṃ nātattṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Ime dhammā sacchikātabbā”ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇan” ti.

Sacchikātabbaniddeso.

(8)

Kathaṃ “ime dhammā hānabhāgiyā, ime dhammā tṭhitibhāgiyā, ime dhammā visesabhāgiyā, ime dhammā nibbedhabhāgiyā”ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ?

Paṭhamassa jhānassa¹ lābhiṃ kāmasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, hānabhāgiyo dhammo. Tadanudhamatā sati santiṭṭhati tṭhitibhāgiyo dhammo. Avitakkasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, visesabhāgiyo dhammo. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasamhitā, nibbedhabhāgiyo dhammo.

Dutiyassa jhānassa² lābhiṃ vitakkasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, hānabhāgiyo dhammo. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati, tṭhitibhāgiyo dhammo. Upekkhāsukhasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, visesabhāgiyo dhammo. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasamhitā, nibbedhabhāgiyo dhammo.

Tatīyassa jhānassa³ lābhiṃ pītisukhasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, hānabhāgiyo dhammo. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati, tṭhitibhāgiyo dhammo. Adukkhamasukhasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, visesabhāgiyo dhammo. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasamhitā, nibbedhabhāgiyo dhammo.

Catutthassa jhānassa⁴ lābhiṃ upekkhāsukha saḥagatā saññāmanasikārā samudācaranti, hānabhāgiyo dhammo. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati, tṭhitibhāgiyo dhammo. Ākāsañācāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, visesabhāgiyo dhammo. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasamhitā, nibbedhabhāgiyo dhammo.

¹ paṭhamajjhānassa - Syā, PTS.

² dutiyajjhānassa - Syā, PTS.

³ tatīyajjhānassa - Syā, PTS.

⁴ catutthajjhānassa - Syā, PTS.

Các pháp nào đã được tác chứng, các pháp ấy là đã được chạm đến. Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Sự nhận định ở tại là ‘Các pháp này cần được tác chứng,’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.*”

Phân giải thích về ‘Cần được tu tập.’

(8)

Sự nhận định ở tại là ‘*Các pháp này đưa đến thoái hóa, các pháp này đưa đến bền vững, các pháp này đưa đến thù thắng, các pháp này đưa đến thông suốt,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe là (có ý nghĩa) thế nào?

Đối với vị đã đắc sơ thiền, tướng và tác ý đi cùng với dục sanh khởi là pháp đưa đến thoái hóa, niệm có bản chất thuận theo pháp (thiền) ấy được an trụ là pháp đưa đến bền vững, tướng và tác ý không đi cùng với tầm sanh khởi là pháp đưa đến thù thắng, tướng và tác ý đi cùng với nhàm chán sanh khởi và tương ưng với ly tham ái là pháp đưa đến thông suốt.

Đối với vị đã đắc nhị thiền, tướng và tác ý đi cùng với tâm sanh khởi là pháp đưa đến thoái hóa, niệm có bản chất thuận theo pháp (thiền) ấy được an trụ là pháp đưa đến bền vững, tướng và tác ý đi cùng với xả và lạc sanh khởi là pháp đưa đến thù thắng, tướng và tác ý đi cùng với sự nhàm chán sanh khởi và tương ưng với ly tham ái là pháp đưa đến thông suốt.

Đối với vị đã đắc tam thiền, tướng và tác ý đi cùng với hỷ và lạc sanh khởi là pháp đưa đến thoái hóa, niệm có bản chất thuận theo pháp (thiền) ấy được an trụ là pháp đưa đến bền vững, tướng và tác ý đi cùng với không khổ và không lạc sanh khởi là pháp đưa đến thù thắng, tướng và tác ý đi cùng với sự nhàm chán sanh khởi và tương ưng với ly tham ái là pháp đưa đến thông suốt.

Đối với vị đã đắc tứ thiền, tướng và tác ý đi cùng với xả và lạc sanh khởi là pháp đưa đến thoái hóa, niệm có bản chất thuận theo pháp (thiền) ấy được an trụ là pháp đưa đến bền vững, tướng và tác ý đi cùng với không vô biên xứ sanh khởi là pháp đưa đến thù thắng, tướng và tác ý đi cùng với sự nhàm chán sanh khởi và tương ưng với ly tham ái là pháp đưa đến thông suốt.

Ākāsānañcāyatanassa lābhiṃ rūpasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, hānabhāgiyo dhammo. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati, ṭhitibhāgiyo dhammo. Viññāṇañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, visesabhāgiyo dhammo. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasamhitā, nibbedhabhāgiyo dhammo.

Viññāṇañcāyatanassa lābhiṃ ākāsānañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, hānabhāgiyo dhammo. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati, ṭhitibhāgiyo dhammo. Ākiñcaññāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, visesabhāgiyo dhammo. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasamhitā, nibbedhabhāgiyo dhammo.

Ākiñcaññāyatanassa lābhiṃ viññāṇañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, hānabhāgiyo dhammo. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati, ṭhitibhāgiyo dhammo. Nevasaññānāsaññāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, visesabhāgiyo dhammo. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasamhitā, nibbedhabhāgiyo dhammo.

Taṃ nātattḥena ñāṇaṃ, pajānanattḥena paññā. Tena vuccati: “Ime dhammā hānabhāgiyā, ime dhammā ṭhitibhāgiyā, ime dhammā visesabhāgiyā, ime dhammā nibbedhabhāgiyā”ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ” ti.

Hānabhāgiyacatukkaniddeso.

(9)

Kathaṃ ‘sabbe saṅkhārā aniccā, sabbe saṅkhārā dukkhā, sabbe dhammā anattā’ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ?

“Rūpaṃ aniccaṃ khayattḥena, dukkhaṃ bhayaṭṭhena, anattā asārakaṭṭhenā”ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ.

“Vedanā —pe— Saññā —pe— Saṅkhārā —pe— Viññāṇaṃ —pe— Cakkhuṃ —pe— Jarāmaṇaṃ aniccaṃ khayattḥena, dukkhaṃ bhayaṭṭhena, anattā asārakaṭṭhenā”ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ.

Taṃ nātattḥena ñāṇaṃ, pajānanattḥena paññā. Tena vuccati: “Sabbe saṅkhārā aniccā, sabbe saṅkhārā dukkhā, sabbe dhammā anattā”ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ” ti.

Lakkhaṇattikaniddeso.

Đối với vị đã đắc không vô biên xứ, tướng và tác ý đi cùng với sắc sanh khởi là pháp đưa đến thoái hóa, niệm có bản chất thuận theo pháp (thiền) ấy được an trụ là pháp đưa đến bền vững, tướng và tác ý đi cùng với thức vô biên xứ sanh khởi là pháp đưa đến thù thắng, tướng và tác ý đi cùng với sự nhàm chán sanh khởi và tương ưng với ly tham ái là pháp đưa đến thông suốt.

Đối với vị đã đắc thức vô biên xứ, tướng và tác ý đi cùng với không vô biên xứ sanh khởi là pháp đưa đến thoái hóa, niệm có bản chất thuận theo pháp (thiền) ấy được an trụ là pháp đưa đến bền vững, tướng và tác ý đi cùng với vô sở hữu xứ sanh khởi là pháp đưa đến thù thắng, tướng và tác ý đi cùng với sự nhàm chán sanh khởi và tương ưng với ly tham ái là pháp đưa đến thông suốt.

Đối với vị đã đắc vô sở hữu xứ, tướng và tác ý đi cùng với thức vô biên xứ sanh khởi là pháp đưa đến thoái hóa, niệm có bản chất thuận theo pháp (thiền) ấy được an trụ là pháp đưa đến bền vững, tướng và tác ý đi cùng với phi tướng phi phi tướng xứ sanh khởi là pháp đưa đến thù thắng, tướng và tác ý ... (nt)... là pháp đưa đến thông suốt.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Sự nhận định ở tai là ‘Các pháp này đưa đến thoái hóa, các pháp này đưa đến bền vững, các pháp này đưa đến thù thắng, các pháp này đưa đến thông suốt,’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.*”

Phân giải thích nhóm bốn về ‘Đưa đến thoái hóa.’

(9)

Sự nhận định ở tai là ‘*Tất cả các hành là vô thường, tất cả các hành là khổ não, tất cả các pháp là vô ngã,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe là (có ý nghĩa) thế nào?

Sự nhận định ở tai là ‘*Sắc là vô thường theo ý nghĩa đoạn tận, là khổ não theo ý nghĩa kinh hãi, là vô ngã theo ý nghĩa không có cốt lõi,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Thọ ... Tướng ... Các hành ... Thức ... Mắt ... Lão tử là vô thường theo ý nghĩa đoạn tận, là khổ não theo ý nghĩa kinh hãi, là vô ngã theo ý nghĩa không có cốt lõi,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Sự nhận định ở tai là ‘Tất cả các hành là vô thường, tất cả các hành là khổ não, tất cả các pháp là vô ngã,’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.*”

Phân giải thích nhóm ba về ‘Hiện tướng.’

(10)

Kathaṃ “idaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ, idaṃ dukkhasamudayo ariyasaccaṃ, idaṃ dukkhanirodho¹ ariyasaccaṃ, idaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ”ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ?

Tattha katamaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ? Jātipi dukkhā jarāpi dukkhā maraṇampi dukkhaṃ sokaparidevadukkhadomanassu-pāyāsāpi dukkhā appiyehi sampayogo dukkho piyehi vippayogo dukkho yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ saṅkhittena pañcupādānakkhandhā² dukkhā.

Tattha katamā jāti? Yā tesam tesam sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jāti sañjāti okkanti abhinibbatti khandhānaṃ pātubhāvo āyatanānaṃ paṭilābho, ayaṃ vuccati jāti.

Tattha katamā jarā? Yā tesam tesam sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jarā jīraṇatā khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko, ayaṃ vuccati jarā.

Tattha katamaṃ maraṇaṃ? Yā tesam tesam sattānaṃ tamhā tamhā sattanikāyā cuti cavanatā bhedo antaradhānaṃ maccu maraṇaṃ kālakiriya khandhānaṃ bhedo kalebarassa³ nikkhepo jīvitindriyassa upacchedo, idaṃ vuccati maraṇaṃ.

Tattha katamo soko? Yo ñātibyaśanena vā phuṭṭhassa bhogabyaśanena vā phuṭṭhassa rogabyaśanena vā phuṭṭhassa sīlabyaśanena vā phuṭṭhassa diṭṭhibyaśanena vā phuṭṭhassa aññataraññatarena byaśanena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa soko socanā socitattaṃ anto soko anto parisoko cetaso pariijjhāyanā domanassaṃ sokasallaṃ, ayaṃ vuccati soko.

Tattha katamo paridevo? Yo ñātibyaśanena vā phuṭṭhassa bhogabyaśanena vā phuṭṭhassa rogabyaśanena vā phuṭṭhassa sīlabyaśanena vā phuṭṭhassa diṭṭhibyaśanena vā phuṭṭhassa aññataraññatarena byaśanena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa ādevo paridevo ādevanā paridevanā ādevitattaṃ paridevitattaṃ vācā palāpo vippalāpo lālappo lālappanā lālappitattaṃ, ayaṃ vuccati paridevo.

¹ dukkhanirodhaṃ - Machasaṃ.

² pañc' upādānakkhandhā pi - PTS.

³ kalevarassa - Machasaṃ, Syā.

(10)

Sự nhận định ở tai là ‘*Đây là chân lý cao thượng về Khổ, đây là chân lý cao thượng về nhân sanh Khổ, đây là chân lý cao thượng về sự diệt tận Khổ, đây là chân lý cao thượng về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe là (có ý nghĩa) thế nào?

Ở đây, chân lý cao thượng về Khổ là (có ý nghĩa) thế nào?[*] Sanh là khổ, già cũng là khổ, chết cũng là khổ, sự sầu muộn-than vãn-khổ đau-ưu phiền-thất vọng cũng là khổ, sự liên hệ với những gì không yêu thích là khổ, sự xa lìa với những gì yêu thích là khổ, mong muốn mà không đạt được cũng là khổ, tóm tắt lại năm thủ uẩn là khổ.

Ở đây, sanh là (có ý nghĩa) thế nào? Là sự sanh ra, sự sanh khởi, sự hạ sanh, sự tái sanh, sự hiện khởi của các uẩn, sự thành tựu của các xứ đối với các chúng sanh ấy ở tập thể của các chúng sanh ấy, sự việc này được gọi là sanh.

Ở đây, già là (có ý nghĩa) thế nào? Là sự già nua, sự hư hoại, sự rụng răng, tình trạng bạc tóc, da nhăn, sự rút ngắn tuổi thọ, sự suy nhược các căn đối với các chúng sanh ấy ở tập thể của các chúng sanh ấy, sự việc này được gọi là già.

Ở đây, chết là (có ý nghĩa) thế nào? Là sự từ trần, sự tiêu hoại, sự phân rã, sự biến mất, sự tử, sự chết, sự hết thời kỳ, sự tan rã các uẩn, sự bỏ lại xác thân, sự gián đoạn các quyền đối với các chúng sanh ấy ở tập thể của các chúng sanh ấy, sự việc này được gọi là chết.

Ở đây, sầu muộn là (có ý nghĩa) thế nào? Là sự sầu muộn, sự buồn rầu, trạng thái buồn phiền, sự sầu muộn ở nội tâm, sự buồn thảm ở nội tâm, nỗi ưu phiền do trạng thái bực bội ở tâm, sự sầu muộn ví như mũi tên của người bị tác động bởi sự rui ro về thân quyền, bị tác động bởi sự rui ro về của cải, bị tác động bởi sự rui ro về tật bệnh, bị tác động bởi sự suy giảm về giới hạnh, bị tác động bởi sự suy giảm về kiến thức, bị gặp phải sự rui ro này hoặc rui ro khác, bị tác động bởi sự khổ đau này hoặc sự khổ đau khác; điều này được gọi là sầu muộn.

Ở đây, than vãn là (có ý nghĩa) thế nào? Là sự phàn nàn, sự than vãn, sự kể lể, sự kêu gào, trạng thái kể lể, trạng thái kêu gào, lời nói lầm nhảm, sự lải nhải, sự rên rỉ, sự khóc than, trạng thái khóc than của người bị tác động bởi sự rui ro về thân quyền, bị tác động bởi sự rui ro về của cải, bị tác động bởi sự rui ro về tật bệnh, bị tác động bởi sự suy giảm về giới hạnh, bị tác động bởi sự suy giảm về kiến thức, bị gặp phải sự rui ro này hoặc rui ro khác, bị tác động bởi sự khổ đau này hoặc sự khổ đau khác; điều này được gọi là than vãn.

Tattha katamaṃ dukkhaṃ? Yaṃ kāyikaṃ asātaṃ, kāyikaṃ dukkhaṃ, kāyasamphassaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ, kāyasamphassajā asātā dukkhā vedanā, idaṃ vuccati dukkhaṃ.

Tattha katamaṃ domanassaṃ? Yaṃ cetasikaṃ asātaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ, cetosamphassaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ, cetosamphassajā asātā dukkhā vedanā, idaṃ vuccati domanassaṃ.

Tattha katamo upāyāso? Yo ñātibayasanena vā phuṭṭhassa bhogabyasanena vā phuṭṭhassa rogabyasanena vā phuṭṭhassa sīlabyanena vā phuṭṭhassa diṭṭhibyanena vā phuṭṭhassa aññataraññatarena byasanena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa āyāso upāyāso¹ āyāsitattaṃ upāyāsitattaṃ, ayaṃ vuccati upāyāso.

Tattha katamo appiyehi sampayogo dukkho? Idha yāssa² te honti anitṭhā akantā amanāpā rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā, ye vā panassa te honti anattakāmā ahitakāmā aphāsukāmā ayogakkhemakāmā, yā tehi³ saṅgati samāgamo samodhānaṃ missibhāvo, ayaṃ vuccati appiyehi sampayogo dukkho.

Tattha katamo piyehi vippayogo dukkho? Idha yāssa² te honti itṭhā kantā manāpā rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā, ye vā panassa te honti atthakāmā hitakāmā phāsukāmā yogakkhemakāmā mātā vā pitā vā bhātā vā bhaginī vā mittā vā amaccā vā ñāti vā sālohitā vā⁴ yā tehi³ asaṅgati asamāgamo asamodhānaṃ amissibhāvo, ayaṃ vuccati piyehi vippayogo dukkho.

Tattha katamaṃ yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ? Jātidhammānaṃ sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati: ‘Aho vata mayaṃ na jātidhammā assāma, na ca vata no jāti āgaccheyyā’ti, na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ, idampi yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ. Jarādhammānaṃ sattānaṃ —pe— Vyādhidhammānaṃ sattānaṃ —pe— Maraṇadhammānaṃ sattānaṃ —pe— Sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammānaṃ sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati: ‘Aho vata mayaṃ na sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammā assāma, na ca vata no sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā āgaccheyyū’ti, na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ, idampi yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ.

¹ ‘āyāsanā upāyāsanā’ iti - Machasaṃ, PTS.

² yassa - Machasaṃ.

³ tehi saddhiṃ - Machasaṃ.

⁴ mittāmaccā vā ñātisālohitā vā - Vipā.

Ở đây, khổ đau là (có ý nghĩa) thế nào? Điều nào là sự không thoải mái thuộc thân, khổ đau thuộc thân, được nhận biết là không thoải mái và khổ đau sanh lên do thân xúc, là cảm thọ không thoải mái và khổ đau sanh lên do thân xúc; điều này được gọi là khổ đau.

Ở đây, ưu phiền là (có ý nghĩa) thế nào? Điều nào là sự không thoải mái thuộc tâm, khổ đau thuộc tâm, được nhận biết là không thoải mái và khổ đau sanh lên do ý xúc, là cảm thọ không thoải mái và khổ đau sanh lên do ý xúc; điều này được gọi là ưu phiền.

Ở đây, thất vọng là (có ý nghĩa) thế nào? Điều nào là sự lo âu, sự thất vọng, sự bồn chồn, sự tuyệt vọng, trạng thái bồn chồn, trạng thái tuyệt vọng của người bị tác động bởi sự rủi ro về thân quyến, bị tác động bởi sự rủi ro về của cải, bị tác động bởi sự rủi ro về tật bệnh, bị tác động bởi sự rủi ro về giới hạnh, bị tác động bởi sự suy giảm về kiến thức, bị gặp phải sự rủi ro này hoặc rủi ro khác, bị tác động bởi khổ đau này hoặc khổ đau khác; điều này được gọi là thất vọng.

Ở đây, sự liên hệ với những gì không yêu thích là khổ là (có ý nghĩa) thế nào? Trong trường hợp này, điều nào sự giao tiếp, sự kết hợp, sự liên kết, tình trạng dính líu với các sắc, các thính, các khí, các vị, các xúc khó chịu, khó ưa, không hợp ý, hoặc là với những người không tầm cầu điều hữu ích, không tầm cầu điều có lợi, không tầm cầu sự an lạc, không tầm cầu sự yên ổn khỏi các vương bận; điều này được gọi là sự liên hệ với những gì không yêu thích là khổ.

Ở đây, sự xa lìa với những gì yêu thích là khổ là (có ý nghĩa) thế nào? Trong trường hợp này, điều nào là sự không giao tiếp, sự không kết hợp, sự không liên kết, tình trạng không dính líu với các sắc, các thính, các khí, các vị, các xúc dễ chịu, đáng ưa, hợp ý, hoặc là với những người tầm cầu điều hữu ích, tầm cầu điều có lợi, tầm cầu sự an lạc, tầm cầu sự yên ổn khỏi các vương bận, hoặc là với mẹ, với cha, với anh em trai, với chị em gái, với bạn bè, với thân hữu, với họ hàng, hay là với quyến thuộc; điều này được gọi là sự xa lìa với những gì yêu thích là khổ.

Ở đây, mong muốn mà không đạt được cũng là khổ là (có ý nghĩa) thế nào? Đối với các chúng sanh là đối tượng của sự sanh có mong muốn khởi lên như vậy: “*Ôi, ước sao chúng ta không là đối tượng của sự sanh! Và ước sao sự sanh không thể tác động đến chúng ta!*” Tuy nhiên, điều ấy không thể đạt được do mong muốn, điều này chính là mong muốn mà không đạt được cũng là khổ. Đối với các chúng sanh là đối tượng của sự già ...(như trên)... là đối tượng của sự bệnh ...(như trên)... là đối tượng của sự chết ...(như trên)... là đối tượng của sầu muộn-than vãn-khổ đau-ưu phiền-thất vọng, “*Ôi, ước sao chúng ta không là đối tượng của sự sầu muộn-than vãn-khổ đau-ưu phiền-thất vọng! Và ước sao sự sầu muộn-than vãn-khổ đau-ưu phiền-thất vọng không thể tác động đến chúng ta!*” Tuy nhiên, điều ấy không thể đạt được do mong muốn; điều này chính là mong muốn mà không đạt được cũng là khổ.

Tattha katame¹ saṅkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā? Seyyathīdam² rūpūpādānakkhandho vedanūpādānakkhandho saññūpādānakkhandho saṅkhārūpādānakkhandho viññānūpādānakkhandho, ime vuccanti saṅkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā. Idam vuccati dukkham ariyasaccaṃ.

Dukkhasaccaniddeso.

Tattha katamaṃ dukkhasamudayo³ ariyasaccaṃ?

Yāyaṃ taṇhā ponobhavikā⁴ nandirāgasahagatā tatra tatrābhinandinī, seyyathīdam:² kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā. Sā kho panesā taṇhā kattha uppajjamānā uppajjati, kattha nivisaṃmānā nivisati? Yaṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisaṃmānā nivisati.

Kiñca loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ? Cakkhum⁵ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisaṃmānā nivisati. Sotaṃ loke —pe— Ghānaṃ loke —pe— Jivhā loke —pe— Kāyo loke —pe— Mano loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisaṃmānā nivisati.

Rūpā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisaṃmānā nivisati. Saddā loke —pe— Dhammā loke —pe— Cakkhuvīññāṇaṃ loke —pe— Manovīññāṇaṃ loke —pe— Cakkhusamphasso loke —pe— Manosamphasso loke —pe— Cakkhusamphassajā vedanā loke —pe— Manosamphassajā vedanā loke —pe— Rūpasaññā loke —pe— Dhammasaññā loke —pe— Rūpasāñcetanā loke —pe— Dhammasāñcetanā loke —pe— Rūpataṇhā loke —pe— Dhammataṇhā loke —pe— Rūpavitakko loke —pe— Dhammavitakko loke —pe— Rūpavicāro loke —pe— Dhammavicāro loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisaṃmānā nivisati, idam vuccati dukkhasamudayo³ ariyasaccaṃ.

Samudayasaccaniddeso.

Tattha katamaṃ dukkhanirodho⁶ ariyasaccaṃ?

Yo tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo, sā kho panesā taṇhā kattha pahīyamānā⁷ pahiyati, kattha nirujjhamānā nirujjhati? Yaṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahiyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

¹ katamā - PTS.

² seyyathīdam - Machasaṃ.

³ dukkhasamudayaṃ - Machasaṃ, PTS.

⁴ ponobbhavikā - Syā.

⁵ cakkhu - Machasaṃ.

⁶ dukkhanirodhaṃ - Machasaṃ.

⁷ pahiyamānā - Syā.

Ở đây, tóm tắt lại năm thủ uẩn là khổ là (có ý nghĩa) thế nào? Tức là: sắc thủ uẩn, thọ thủ uẩn, tưởng thủ uẩn, hành thủ uẩn, thức thủ uẩn; các điều này tóm tắt lại được gọi là năm thủ uẩn là khổ. Điều này được gọi là chân lý cao thượng về Khổ.

Phân giải thích ‘Chân lý về Khổ.’

Ở đây, chân lý cao thượng về nhân sanh Khổ là (có ý nghĩa) thế nào?

Điều này là ái đưa đến tái sanh, đi cùng với sự vui thích và tham ái, có sự thích thú nơi này nơi nọ, tức là dục ái, hữu ái, phi hữu ái.^[*] Vậy ái ấy khi sanh lên thì sanh lên ở đâu? Khi trụ lại thì trụ lại ở đâu? Ở đời, vật nào được yêu thích vật nào đem lại sáng khoái, ái ấy khi sanh lên thì sanh lên ở nơi ấy, khi trụ lại thì trụ lại ở nơi ấy.

Vậy ở đời, vật được yêu thích vật đem lại sáng khoái là gì? Ở đời, mắt là vật được yêu thích, là vật đem lại sáng khoái, ái ấy khi sanh lên thì sanh lên ở nơi ấy, khi trụ lại thì trụ lại ở nơi ấy. Ở đời, tai ... (như trên)... Ở đời, mũi ... (như trên)... Ở đời, lưỡi ... (như trên)... Ở đời, thân ... (như trên)... Ở đời, ý là vật được yêu thích, là vật đem lại sáng khoái, ái ấy khi sanh lên thì sanh lên ở nơi ấy, khi trụ lại thì trụ lại ở nơi ấy.

Ở đời, các sắc là vật được yêu thích, là vật đem lại sáng khoái, ái ấy khi sanh lên thì sanh lên ở nơi ấy, khi trụ lại thì trụ lại ở nơi ấy. Ở đời, các thính ... (như trên)... Ở đời, các pháp ... (như trên)... Ở đời, nhãn thức ... (như trên)... Ở đời, ý thức ... (như trên)... Ở đời, nhãn xúc ... (như trên)... Ở đời, ý xúc ... (như trên)... Ở đời, cảm thọ sanh lên do nhãn xúc ... (như trên)... Ở đời, cảm thọ sanh lên do ý xúc ... (như trên)... Ở đời, sắc tưởng ... (như trên)... Ở đời, pháp tưởng ... (như trên)... Ở đời, sắc tư ... (như trên)... Ở đời, pháp tư ... (như trên)... Ở đời, sắc ái ... (như trên)... Ở đời, pháp ái ... (như trên)... Ở đời, sắc tâm ... (như trên)... Ở đời, pháp tâm ... (như trên)... Ở đời, sắc tứ ... (như trên)... Ở đời, pháp tứ là vật được yêu thích, là vật đem lại sáng khoái, ái ấy khi sanh lên thì sanh lên ở nơi ấy, khi trụ lại thì trụ lại ở nơi ấy. Điều này được gọi là chân lý cao thượng về nhân sanh Khổ.

Phân giải thích ‘Chân lý về Nhân Sanh (Khô).’

Ở đây, chân lý cao thượng về sự diệt tận Khổ là (có ý nghĩa) thế nào?

Là sự ly tham ái và sự diệt tận hoàn toàn, là sự xả bỏ, là sự từ bỏ, là sự thoát khỏi, là sự không dính líu đối với chính ái ấy. Vậy ái ấy khi được dứt bỏ thì được dứt bỏ ở đâu? Khi được diệt tận thì được diệt tận ở đâu? Ở đời, vật nào được yêu thích vật nào đem lại sáng khoái, ái ấy khi được dứt bỏ thì được dứt bỏ ở nơi ấy, khi được diệt tận thì được diệt tận ở nơi ấy.

Kiñca loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ? Cakkhuṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. —pe— Dhammavicāro loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Idaṃ vuccati dukkhanirodho ariyasaccaṃ.

Nirodhasaccaniddeso.

Tattha katamaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ?

Ayameva ariyo atthaṅgiko maggo seyyathidaṃ: sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammā-ājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi.

Tattha katamā sammādiṭṭhi? Dukkhe ñāṇaṃ, dukkhasamudaye ñāṇaṃ, dukkhanirodhe ñāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ, ayaṃ vuccati sammādiṭṭhi.

Tattha katamo sammāsaṅkappo? Nekkhammasaṅkappo, avyāpādasāṅkappo, avihiṃsāsaṅkappo ayaṃ vuccati sammāsaṅkappo.

Tattha katamā sammāvācā? Musāvādā veramaṇī, pisunāvācā veramaṇī, pharusāvācā veramaṇī, samphappalāpā veramaṇī, ayaṃ vuccati sammāvācā.

Tattha katamo sammākammanto? Pāṇātipātā veramaṇī, adinnādānā veramaṇī, kāmesu micchācārā veramaṇī, ayaṃ vuccati sammākammanto.

Tattha katamo sammā-ājīvo? Idha ariyasāvako micchā-ājīvaṃ pahāya sammā-ājīvena jīvikāṃ¹ kappeti, ayaṃ vuccati sammā-ājīvo.

Tattha katamo sammāvāyāmo? Idha bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati viriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti —pe—, anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya —pe—, uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhīyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati viriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, ayaṃ vuccati sammāvāyāmo.

¹ jīvitaṃ- PTS.

Vậy ở đời, vật được yêu thích vật đem lại sáng khoái là gì? Ở đời, mắt là vật được yêu thích, là vật đem lại sáng khoái, ái ấy khi được dứt bỏ thì được dứt bỏ ở nơi ấy, khi được diệt tận thì được diệt tận ở nơi ấy. ...(như trên)... Ở đời, pháp tứ là vật được yêu thích, là vật đem lại sáng khoái, ái ấy khi được dứt bỏ thì được dứt bỏ ở nơi ấy, khi được diệt tận thì được diệt tận ở nơi ấy. Điều này được gọi là chân lý cao thượng về sự diệt tận Khổ.

Phần giải thích ‘Chân lý về Nhân Sanh (Khổ).’

Ở đây, chân lý cao thượng về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ là (có ý nghĩa) thế nào?

Điều này chính là Thánh Đạo tám chi phần, tức là chánh kiến, chánh tư duy, chánh ngữ, chánh nghiệp, chánh mạng, chánh tinh tấn, chánh niệm, chánh định.

Ở đây, chánh kiến là (có ý nghĩa) thế nào? Là trí về Khổ, trí về nhân sanh Khổ, trí về sự diệt tận Khổ, trí về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ; điều này được gọi là chánh kiến.

Ở đây, chánh tư duy là (có ý nghĩa) thế nào? Là tư duy về sự thoát ly, tư duy về không sân độc, tư duy về không hãm hại; điều này được gọi là chánh tư duy.

Ở đây, chánh ngữ là (có ý nghĩa) thế nào? Là sự ngăn ngừa việc nói láo, sự ngăn ngừa việc nói đâm thọc, sự ngăn ngừa việc nói độc ác, sự ngăn ngừa việc nói nhảm nhí; điều này được gọi là chánh ngữ.

Ở đây, chánh nghiệp là (có ý nghĩa) thế nào? Là sự ngăn ngừa việc giết hại mạng sống, sự ngăn ngừa việc trộm cắp, sự ngăn ngừa hành động sai trái trong các dục; điều này được gọi là chánh nghiệp.

Ở đây, chánh mạng là (có ý nghĩa) thế nào? Trong Giáo Pháp này, vị đệ tử Phật dứt bỏ sự nuôi mạng sai trái và duy trì mạng sống bằng sự nuôi mạng chân chánh; điều này được gọi là chánh mạng.

Ở đây, chánh tinh tấn là (có ý nghĩa) thế nào? Vị tỳ khưu trong Giáo Pháp này khởi lên ước muốn về việc không làm sanh khởi của các ác bất thiện pháp chưa được sanh khởi, (vị ấy) cần mẫn, khởi sự tinh tấn, quyết tâm, nỗ lực, khởi lên ước muốn về việc dứt bỏ các ác bất thiện pháp đã được sanh khởi ...(như trên) ..., khởi lên ước muốn về việc làm sanh khởi các thiện pháp chưa được sanh khởi ...(như trên) ..., khởi lên ước muốn về việc duy trì, về sự không tiêu hoại, về tình trạng tăng trưởng, về sự lớn mạnh, về sự phát triển, về sự toàn vẹn của các thiện pháp đã được sanh khởi, (vị ấy) cần mẫn, khởi sự tinh tấn, quyết tâm, nỗ lực; điều này được gọi là chánh tinh tấn.

Tattha katamā sammāsati? Idha bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ, vedanāsu vedanānupassī —pe— citte cittānupassī —pe— dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ, ayaṃ vuccati sammāsati.

Tattha katamo sammāsamādhi? Idha bhikkhu vivicca kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamam jhānaṃ¹ upasampajja viharati, vitakka-vicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhaṃ ca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: ‘upekkhako satimā sukhavihārī’ti taṃ tatiyaṃ jhānaṃ² upasampajja viharati, sukhasa ca pahānā dukkhasa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsati pārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, ayaṃ vuccati sammāsamādhi. Idaṃ vuccati dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ.

Maggasaccaniddeso.

Taṃ ñātattṭhena ñāṇaṃ, pajānanattṭhena paññā. Tena vuccati: “Idaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ, idaṃ dukkhasamudayo ariyasaccaṃ, idaṃ dukkhanirodho ariyasaccaṃ, idaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccan”ti sotāvadhānaṃ, taṃ pajānanā paññā sutamaye ñāṇan” ti.

Evaṃ sotāvadhāne paññā sutamaye ñāṇaṃ.

Catusaccaniddeso.

Sutamayañāṇaniddeso.

--ooOoo--

¹ paṭhamajjhānaṃ - Syā, PTS, Sīmu.

² sukhavihārīti tatiyajjhānaṃ - bahūsu.

Ở đây, chánh niệm là (có ý nghĩa) thế nào? Vị tỳ khưu trong Giáo Pháp này sống có sự quán xét thân trên thân, với nhiệt tâm, tinh giác, có niệm, (vị ấy) có thể chế ngự tham đắm và ưu phiền ở chính bản thân. ... có sự quán xét thọ trên các thọ, ... có sự quán xét tâm trên tâm, ... có sự quán xét pháp trên các pháp, với nhiệt tâm, tinh giác, có niệm, (vị ấy) có thể chế ngự tham đắm và ưu phiền ở chính bản thân; điều này được gọi là chánh niệm.

Ở đây, chánh định là (có ý nghĩa) thế nào? Vị tỳ khưu trong Giáo Pháp này ngay sau khi tách ly các dục, tách ly các bất thiện pháp, (vị ấy) đạt đến và an trú sơ thiền có tâm có tứ có hỷ lạc sanh lên do sự tách ly; do sự vắng lặng của tâm và tứ, (vị ấy) đạt đến và an trú nhị thiền với nội phần tĩnh lặng, có trạng thái nhất tâm, không tâm không tứ, có hỷ lạc sanh lên do định; ly hỷ và ly tham ái, (vị ấy) an trú xả, có niệm và tinh giác, và (vị ấy) cảm nhận lạc bằng thân, các bậc Thánh gọi điều ấy là: ‘Có xả, có niệm, trú vào lạc,’ (vị ấy) đạt đến và an trú tam thiền ấy; do sự dứt bỏ lạc và do sự dứt bỏ khổ, do sự biến mất của hỷ và ưu ngay trước đây, (vị ấy) đạt đến và an trú tứ thiền không khổ không lạc, có sự thanh tịnh của xả và niệm; điều này được gọi là chánh định. Điều này được gọi là chân lý cao thượng về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ.

Phân giải thích ‘Chân lý về Đạo.’

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Đây là chân lý cao thượng về Khổ, đây là chân lý cao thượng về nhân sanh Khổ, đây là chân lý cao thượng về sự diệt tận Khổ, đây là chân lý cao thượng về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ, tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.*”

Tuệ về sự ghi nhận ở tai là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe là (có ý nghĩa) như thế.

Phân giải thích về ‘Bốn Chân Lý.’

Phân giải thích ‘Trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.’

--ooOoo--

2. Sīlamayañāṇaṃ

Kathaṃ sutvāna saṃvare paññā sīlamaye ñāṇaṃ?

Pañca sīlāni: pariyaṇṭapārisuddhisīlaṃ, aperiyaṇṭapārisuddhisīlaṃ, paripuṇṇapārisuddhisīlaṃ, aparāmaṭṭhapārisuddhisīlaṃ, paṭippassaddhipārisuddhisīlanti.¹

Tattha katamaṃ pariyaṇṭapārisuddhisīlaṃ? Anupasampannānaṃ pariyaṇṭasikkhāpadānaṃ, idaṃ pariyaṇṭapārisuddhisīlaṃ.

Katamaṃ aperiyaṇṭapārisuddhisīlaṃ? Upasampannānaṃ aperiyaṇṭasikkhāpadānaṃ, idaṃ aperiyaṇṭapārisuddhisīlaṃ.

Katamaṃ paripuṇṇapārisuddhisīlaṃ? Puthujjanakalyāṇakānaṃ kusaladhamme yuttānaṃ sekkhapariyaṇṭe² paripūrakārīnaṃ kāye ca jīvite ca anapekkhānaṃ pariccattajīvitānaṃ, idaṃ paripuṇṇapārisuddhisīlaṃ.

Katamaṃ aparāmaṭṭhapārisuddhisīlaṃ? Sattannaṃ sekkhānaṃ,³ idaṃ aparāmaṭṭhapārisuddhisīlaṃ.

Katamaṃ paṭippassaddhipārisuddhisīlaṃ? Tathāgatasāvakaṇaṃ khīṇāsavānaṃ, paccekabuddhānaṃ, tathāgatānaṃ arahantānaṃ sammāsambuddhānaṃ, idaṃ paṭippassaddhipārisuddhisīlaṃ.

Atthi sīlaṃ pariyaṇṭaṃ,⁴ atthi sīlaṃ aperiyaṇṭaṃ.

Tattha katamaṃ taṃ sīlaṃ pariyaṇṭaṃ? Atthi sīlaṃ lābhapariyaṇṭaṃ, atthi sīlaṃ yasapariyaṇṭaṃ, atthi sīlaṃ ñātipariyaṇṭaṃ, atthi sīlaṃ aṅgapariyaṇṭaṃ, atthi sīlaṃ jīvitapariyaṇṭaṃ.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ lābhapariyaṇṭaṃ? Idhekacco lābhahetu lābhapaccayā lābhakāraṇā yathāsamādinnaṃ sikkhāpadaṃ vītikkamati, idaṃ taṃ sīlaṃ lābhapariyaṇṭaṃ.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ yasapariyaṇṭaṃ? Idhekacco yasahetu yasapaccayā yasakāraṇā yathāsamādinnaṃ sikkhāpadaṃ vītikkamati, idaṃ taṃ sīlaṃ yasapariyaṇṭaṃ.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ ñātipariyaṇṭaṃ? Idhekacco ñātihetu ñātipaccayā ñātikāraṇā yathāsamādinnaṃ sikkhāpadaṃ vītikkamati, idaṃ taṃ sīlaṃ ñātipariyaṇṭaṃ.

¹ sīlaṃ - PTS.

² asekkhapariyaṇṭe - Syā; sekkhapariyaṇṭe - Sīsi.

³ sekhāna - Vasi.

⁴ sapariyaṇṭaṃ - Vima.

2. Trí về yếu tố tạo thành giới:

Sau khi đã nghe, tuệ về sự thu thúc là trí về yếu tố tạo thành giới là (có ý nghĩa) thế nào?

Có năm loại giới: giới có sự thanh tịnh giới hạn, giới có sự thanh tịnh không giới hạn, giới có sự thanh tịnh toàn vẹn, giới có sự thanh tịnh chưa được tuyệt đối, giới có sự thanh tịnh tĩnh lặng.

Ở đây, giới có sự thanh tịnh giới hạn là thế nào? Là đối với các điều học đã được giới hạn của những người chưa tu lên bậc trên; đây là giới có sự thanh tịnh giới hạn.

Giới có sự thanh tịnh không giới hạn là thế nào? Là đối với các điều học không được giới hạn của những người đã tu lên bậc trên; đây là giới có sự thanh tịnh không giới hạn.

Giới có sự thanh tịnh toàn vẹn là thế nào? Là của các phạm nhân hoàn thiện, gấn bó với các thiện pháp, có sự thực hành đầy đủ các phần đã được giới hạn dành cho bậc hữu học, không xem trọng thân thể và sanh mạng, có mạng sống đã được buông bỏ; đây là giới có sự thanh tịnh toàn vẹn.

Giới có sự thanh tịnh chưa tuyệt đối là thế nào? Là của bảy hạng hữu học; đây là giới có sự thanh tịnh chưa tuyệt đối.

Giới có sự thanh tịnh tĩnh lặng là thế nào? Là của các vị Thinh Văn của đức Như Lai có các lậu hoặc đã được đoạn tận, của các vị Phật Độc Giác, của các đức Như Lai A-la-hán Chánh Đẳng Giác; đây là giới có sự thanh tịnh tĩnh lặng.

Có loại giới bị hạn chế, có loại giới không bị hạn chế.

Ở đây, loại giới bị hạn chế ấy là thế nào? Có loại giới bị hạn chế vì lợi, có loại giới bị hạn chế vì danh, có loại giới bị hạn chế vì thân quyền, có loại giới bị hạn chế vì chi phần (thân thể), có loại giới bị hạn chế vì mạng sống.

Giới bị hạn chế vì lợi ấy là thế nào? Ở đây, có người do nhân lợi, do duyên lợi, do động cơ lợi vi phạm điều học đã được thọ trì; đây chính là giới bị hạn chế vì lợi.

Giới bị hạn chế vì danh ấy là thế nào? Ở đây, có người do nhân danh vọng, do duyên danh vọng, do động cơ danh vọng vi phạm điều học đã được thọ trì; đây chính là giới bị hạn chế vì danh.

Giới bị hạn chế vì thân quyền ấy là thế nào? Ở đây, có người do nhân thân quyền, do duyên thân quyền, do động cơ thân quyền vi phạm điều học đã được thọ trì; đây chính là giới bị hạn chế vì thân quyền.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ aṅgapariyantamaṃ? Idhekacco aṅgahetu aṅgapaccayā aṅgakāraṇā yathāsamādinnaṃ sikkhāpadaṃ vītikkamati, idaṃ taṃ sīlaṃ aṅgapariyantamaṃ.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ jīvitapariyantamaṃ? Idhekacco jīvitahetu jīvitapaccayā jīvitakāraṇā yathāsamādinnaṃ sikkhāpadaṃ vītikkamati, idaṃ taṃ sīlaṃ jīvitapariyantamaṃ.

Evarūpāni sīlāni khaṇḍāni chiddāni sabalāni kammāsāni, na bhujissāni, na viññuppasatthāni, parāmaṭṭhāni, na samādhisamvattanikāni,¹ na avipphaṭṭasāravatthukāni, na pāmojjavatthukāni,² na pīvatthukāni, na passaddhivatthukāni, na sukhavatthukāni, na samādhivatthukāni, na yathābhūtañāṇadassanavatthukāni, na ekantanibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya samvattanti, idaṃ taṃ sīlaṃ pariyantaṃ.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ apariyantamaṃ? Atthi sīlaṃ na lābhapariyantamaṃ, atthi sīlaṃ na yasapariyantamaṃ, atthi sīlaṃ na ñātipariyantamaṃ, atthi sīlaṃ na aṅgapariyantamaṃ, atthi sīlaṃ na jīvitapariyantamaṃ.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ na lābhapariyantamaṃ? Idhekacco lābhahetu lābhapaccayā lābhakāraṇā yathāsamādinnaṃ sikkhāpada³vītikkamāya cittampi na uppādeti, kiṃ so vītikkamissati. Idaṃ taṃ sīlaṃ na lābhapariyantamaṃ.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ na yasapariyantamaṃ? Idhekacco yasahetu yasapaccayā yasakāraṇā yathāsamādinnaṃ sikkhāpadavītikkamāya cittampi na uppādeti, kiṃ so vītikkamissati. Idaṃ taṃ sīlaṃ na yasapariyantamaṃ.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ na ñātipariyantamaṃ? Idhekacco ñātihetu ñātipaccayā ñātikāraṇā yathāsamādinnaṃ sikkhāpadavītikkamāya cittampi na uppādeti, kiṃ so vītikkamissati. Idaṃ taṃ sīlaṃ na ñātipariyantamaṃ.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ na aṅgapariyantamaṃ? Idhekacco aṅgahetu aṅgapaccayā aṅgakāraṇā yathāsamādinnaṃ sikkhāpadavītikkamāya cittampi na uppādeti, kiṃ so vītikkamissati. Idaṃ taṃ sīlaṃ na aṅgapariyantamaṃ.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ na jīvitapariyantamaṃ? Idhekacco jīvitahetu jīvitapaccayā jīvitakāraṇā yathāsamādinnaṃ sikkhāpadavītikkamāya cittampi na uppādeti, kiṃ so vītikkamissati. Idaṃ taṃ sīlaṃ na jīvitapariyantamaṃ.

¹ asamādhisamvattanikāni - Machasaṃ, Syā.

² na pāmujjavatthukāni - Syā.

³ yathāsamādinnaṃ sikkhāpadaṃ - Machasaṃ, Syā, PTS.

Giới bị hạn chế vì chi phần (thân thể) ấy là thế nào? Ở đây, có người do nhân chi phần (thân thể), do duyên chi phần (thân thể), do động cơ chi phần (thân thể) vi phạm điều học đã được thọ trì; đây chính là giới bị hạn chế vì chi phần (thân thể).

Giới bị hạn chế vì mạng sống ấy là thế nào? Ở đây, có người do nhân mạng sống, do duyên mạng sống, do động cơ mạng sống vi phạm điều học đã được thọ trì; đây chính là giới bị hạn chế vì mạng sống.

Các giới có hình thức như vậy là bị sút mẻ, bị đổ vỡ, có các vết lấm, có các đốm nhơ, không làm cho giải thoát, không được bậc trí ngợi khen, bị tiêm nhiễm, không đưa đến định, không là các nền tảng cho sự không ăn năn, không là các nền tảng cho sự hân hoan, không là các nền tảng cho hỷ, không là các nền tảng cho tịnh, không là các nền tảng cho lạc, không là các nền tảng cho định, không là các nền tảng cho sự biết và thấy đúng theo thực thể, không đưa đến sự nhàm chán toàn diện, sự ly tham ái, sự diệt tận, sự an tịnh, thắng trí, sự giác ngộ hoàn toàn, Niết Bàn; đây là giới bị hạn chế ấy.

Giới không bị hạn chế ấy là thế nào? Có giới không bị hạn chế vì lợi, có giới không bị hạn chế vì danh, có giới không bị hạn chế vì thân quyến, có giới không bị hạn chế vì chi phần (thân thể), có giới không bị hạn chế vì mạng sống.

Giới không bị hạn chế vì lợi ấy là thế nào? Ở đây, có người do nhân lợi, do duyên lợi, do động cơ lợi vẫn không khởi tâm vi phạm điều học đã được thọ trì, vậy vị ấy sẽ vi phạm điều gì? Đây chính là giới không bị hạn chế vì lợi.

Giới không bị hạn chế vì danh ấy là thế nào? Ở đây, có người do nhân danh vọng, do duyên danh vọng, do động cơ danh vọng vẫn không khởi tâm vi phạm điều học đã được thọ trì, vậy vị ấy sẽ vi phạm điều gì? Đây chính là giới không bị hạn chế vì danh.

Giới không bị hạn chế vì thân quyến ấy là thế nào? Ở đây, có người do nhân thân quyến, do duyên thân quyến, do động cơ thân quyến vẫn không khởi tâm vi phạm điều học đã thọ trì, vậy vị ấy sẽ vi phạm điều gì? Đây chính là giới không bị hạn chế vì thân quyến.

Giới không bị hạn chế vì chi phần (thân thể) ấy là thế nào? Ở đây, có người do nhân chi phần (thân thể), do duyên chi phần (thân thể), do động cơ chi phần (thân thể) vẫn không khởi tâm vi phạm điều học đã được thọ trì, vậy vị ấy sẽ vi phạm điều gì? Đây chính là giới không bị hạn chế vì chi phần (thân thể).

Giới không bị hạn chế vì mạng sống ấy là thế nào? Ở đây, có người do nhân mạng sống, do duyên mạng sống, do động cơ mạng sống vẫn không khởi tâm vi phạm điều học đã được thọ trì, vậy vị ấy sẽ vi phạm điều gì? Đây chính là giới không bị hạn chế vì mạng sống.

Evarūpāni sīlāni akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhisaṃvattanikāni avipphaṭṭisāravatthukāni pāmojjavatthukāni pīvatthukāni passaddhivatthukāni sukhavatthukāni samādhivatthukāni yathābhūtañāṇa-dassanavatthukāni ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattanti. Idaṃ taṃ sīlaṃ apariyaṃtaṃ.

Kiṃ sīlaṃ, kati sīlāni, kiṃ samuṭṭhānaṃ sīlaṃ, katidhammasamodhānaṃ sīlaṃ?

Kiṃ sīlanti? Cetanā sīlaṃ, cetasikaṃ sīlaṃ, saṃvaro sīlaṃ, avītikkammo sīlaṃ.

Katisīlānīti? Tīṇi sīlāni: kusalasīlaṃ, akusalasīlaṃ, abyākatasīlaṃ.

Kiṃsamuṭṭhānaṃ sīlanti? Kusalacittasamuṭṭhānaṃ kusalasīlaṃ, akusalacittasamuṭṭhānaṃ akusalasīlaṃ, abyākatacittasamuṭṭhānaṃ abyākatasīlaṃ.

Katidhammasamodhānaṃ sīlanti? Saṃvarasamodhānaṃ sīlaṃ, avītikkamasamodhānaṃ sīlaṃ, tathābhāve jātacetanāsamodhānaṃ sīlaṃ.

Pāṇātipātaṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Adinnādānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Kāmesu micchācāraṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Musāvādaṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Pisunaṃ vācaṃ¹ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Pharusāṃ vācaṃ² saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Samphappalāpaṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Abhijjaṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Byāpādaṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Micchādīṭṭhiṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ.

Nekkhammena kāmachandaṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Abyāpādena byāpādaṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Ālokasaññāya thīnamiddhaṃ³ —pe— Avikkhepaṭṭhena uddhaccaṃ —pe— Dhammavavattānena vicikicchaṃ —pe— Ānāneṇa avijjaṃ —pe— Pāmojjena⁴ aratiṃ —pe—

¹ pisunā vācaṃ - Vasi; piṣuṇāvācaṃ - Syā, PTS.

² pharusā vācaṃ - Vasi; pharusavācaṃ - Syā, PTS.

³ thīnamiddhaṃ - Machasaṃ.

⁴ pāmujjena - Vasi, Syā.

Các giới có hình thức như vậy là không bị sút mẻ, không bị đổ vỡ, không có các vết lấm, không có các đốm nhơ, làm cho giải thoát, được các bậc trí ngợi khen, không bị tiêm nhiễm, đưa đến định, là các nền tảng cho sự không ăn năn, là các nền tảng cho sự hân hoan, là các nền tảng cho hỷ, là các nền tảng cho tịnh, là các nền tảng cho lạc, là các nền tảng cho định, là các nền tảng cho sự biết và thấy đúng theo thực thể, đưa đến sự nhàm chán toàn diện, sự ly tham ái, sự diệt tận, sự an tịnh, thẳng trí, sự giác ngộ hoàn toàn, Niết Bàn. Đây là giới không bị hạn chế ấy.

Giới là gì? Có bao nhiêu loại giới? Giới có nguồn sanh khởi là gì? Giới có sự liên kết với bao nhiêu pháp?

Giới là gì? Sự cố ý là giới, thuộc về tâm là giới, sự thu thúc là giới, sự không vi phạm là giới.

Có bao nhiêu loại giới? Có ba loại giới: thiện giới, bất thiện giới, vô ký giới.

Giới có nguồn sanh khởi là gì? Thiện giới có nguồn sanh khởi là các tâm thiện, bất thiện giới có nguồn sanh khởi là các tâm bất thiện, vô ký giới có nguồn sanh khởi là các tâm vô ký.

Giới có sự liên kết với bao nhiêu pháp? Giới có sự liên kết với sự thu thúc, giới có sự liên kết với sự không vi phạm, giới có sự liên kết với sự cố ý đã sanh lên trong trường hợp như thế.

Sự giết hại sanh mạng theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Trộm cắp theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Hành động sai trái trong các dục theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Nói láo theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Nói đâm thọc theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Nói độc ác theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Nói nhảm nhí theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Tham ác theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Sân độc theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Tà kiến theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới.

Do sự thoát ly, sự ước muốn trong các dục theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Do sự không sân độc, sự sân độc theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Do sự nghĩ tưởng đến ánh sáng, sự lờ đờ buồn ngủ ...(như trên)... Do sự không tàn mạn, sự phóng dật ...(như trên)... Do sự xác định pháp, sự hoài nghi ...(như trên)... Do trí, vô minh ...(như trên)... Do sự hân hoan, sự không hứng thú theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới.

Paṭhamena jhānena¹ nīvaraṇe² —pe— Dutiyena jhānena vitakkavicāre —pe— Tatiyena jhānena pītiṃ —pe— Catutthena jhānena sukhadukkhaṃ —pe— Ākāsānañcāyatanasamāpattiyā rūpasaññaṃ paṭighasaññaṃ nānattasaññaṃ —pe— Viññāṇañcāyatanasamāpattiyā ākāsānañcāyatanasaññaṃ —pe— Ākiñcaññāyatanasamāpattiyā viññāṇañcāyatanasaññaṃ —pe— Nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā ākiñcaññāyatanasaññaṃ —pe—

Aniccānupassanāya niccasaññaṃ —pe— Dukkhānupassanāya sukhasaññaṃ —pe— Anattānupassanāya attasaññaṃ —pe— Nibbidānupassanāya nandiṃ —pe— Virāgānupassanāya rāgaṃ —pe— Nirodhānupassanāya samudayaṃ —pe— Paṭinissaggānupassanāya ādānaṃ —pe— Khayānupassanāya ghanasaññaṃ³ —pe— Vayānupassanāya āyūhanaṃ⁴ —pe— Vipariṇāmānupassanāya dhuvasaññaṃ —pe— Animittānupassanāya nimittaṃ —pe— Appaṇihitānupassanāya paṇidhiṃ —pe— Suññatānupassanāya abhinivesaṃ —pe— Adhipaññādhammavipassanāya sārādānābhinivesaṃ⁵ —pe— Yathābhūtaññadassanena sammohābhinivesaṃ —pe— Ādināvānupassanāya ālayābhinivesaṃ —pe— Paṭisaṅkhānupassanāya appaṭisaṅkhaṃ —pe— Vivatṭānupassanāya saññogābhinivesaṃ —pe—

Sotāpattimaggena ditṭhekaṭṭhe kilese —pe— Sakadāgāmi-maggena oḷārike kilese —pe— Anāgāmi-maggena aṇusahagata kilese —pe— Arahatta-maggena sabbakilese saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ.

Pañca sīlāni: pañātipātassa pahānaṃ sīlaṃ, veramaṇī sīlaṃ, cetanā sīlaṃ, saṃvaro sīlaṃ, avītikkamo sīlaṃ, evarūpāni sīlāni cittaṃ avippaṭisārāya saṃvattanti, pāmojjāya⁶ saṃvattanti, pītiyā saṃvattanti, passaddhiyā saṃvattanti, somanassāya saṃvattanti, āsevanāya saṃvattanti, bhāvanāya saṃvattanti, bahulīkammāya saṃvattanti, alaṅkāyā saṃvattanti, parikkhārāya saṃvattanti, parivārāya saṃvattanti, pāripūriyā saṃvattanti, ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattanti.

Evarūpānaṃ sīlānaṃ saṃvara-pārisuddhi adhisīlaṃ, saṃvara-pārisuddhiyā ṭhitaṃ cittaṃ na vikkhepaṃ⁷ gacchati, avikkhepa-pārisuddhi adhicittaṃ, saṃvara-pārisuddhiṃ sammā passati, avikkhepa-pārisuddhiṃ sammā passati, dassana-pārisuddhi adhipaññā, yo tattha saṃvaraṭṭho ayaṃ adhisīlasikkhā, yo tattha avikkhepaṭṭho ayaṃ adhicittasikkhā, yo tattha dassanaṭṭho ayaṃ adhipaññāsikkhā.

¹ paṭhamajjhānena - Syā, PTS.

² nīvaraṇaṃ - PTS.

³ ghāṇasaññaṃ - Vasi.

⁴ āyūhanaṃ - Syā.

⁵ sārāgābhinivesaṃ - PTS.

⁶ pāmojjāya - Vasi, Syā.

⁷ avikkhepaṃ - Machasaṃ.

Do sơ thiên, các pháp ngăn che...(như trên)... Do nhị thiên, tầm tứ...(như trên)... Do tam thiên, hỷ... Do tứ thiên, lạc và khổ... Do sự chứng đạt không vô biên xứ, sự nghĩ tưởng về sắc, nghĩ tưởng về bất bình, nghĩ tưởng về sự khác biệt... Do sự chứng đạt thức vô biên xứ, sự nghĩ tưởng về không vô biên xứ... Do sự chứng đạt vô sở hữu xứ, sự nghĩ tưởng về thức vô biên xứ... Do sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ, sự nghĩ tưởng về vô sở hữu xứ...(như trên)...

Do quán xét về vô thường, sự nghĩ tưởng về thường còn...(như trên)... Do quán xét về khổ, sự nghĩ tưởng về lạc...(như trên)... Do quán xét về vô ngã, sự nghĩ tưởng về ngã... Do quán xét về nhàm chán, sự vui thích... Do quán xét về ly tham ái, tham ái... Do quán xét về diệt tận, nhân sanh khởi... Do quán xét về từ bỏ, sự nắm giữ... Do quán xét về đoạn tận, sự nghĩ tưởng về sự tiếp nối... Do quán xét về biến hoại, (nghiệp) tích lũy... Do quán xét về chuyển biến, sự nghĩ tưởng về vững chắc... Do quán xét về vô tướng, hiện tướng... Do quán xét về vô nguyện, sự nguyện ước... Do quán xét về không tánh, sự cố chấp... Do minh sát các pháp bằng thẳng tuệ, sự cố chấp trong việc chấp giữ mãnh lực (của lòng ham muốn là thường còn)... Do quán xét về sự biết và thấy đúng theo thực thể, sự cố chấp vào sự lầm lẫn... Do quán xét về tai hại, sự cố chấp vào sự nương tựa... Do quán xét về phân biệt rõ, sự không phân biệt rõ...(như trên)... Do quán xét về ly khai, sự cố chấp vào sự ràng buộc...(như trên)...

Do Đạo Nhập Lưu, các phiền não thuần về tà kiến...(như trên)... Do Đạo Nhất Lai, các phiền não thô thiển... Do Đạo Bất Lai, các phiền não có tính chất vi tế... Do Đạo A-la-hán, toàn bộ phiền não theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới.

Năm loại giới: Đối với việc giết hại mạng sống, sự dứt bỏ là giới, sự ngăn ngừa là giới, sự cố ý là giới, sự thu thúc là giới, sự không vi phạm là giới. Các giới có hình thức như vậy đưa đến sự không ăn năn của tâm, đưa đến sự hân hoan, đưa đến hỷ, đưa đến tịnh, đưa đến tâm vui mừng, đưa đến sự rèn luyện, đưa đến sự tu tập, đưa đến hành động được sung mãn, đưa đến việc thực hiện được đầy đủ, đưa đến điều thiết yếu, đưa đến điều phụ trợ, đưa đến sự vẹn toàn, đưa đến sự nhàm chán toàn diện, đưa đến ly tham ái, đưa đến sự diệt tận, đưa đến sự an tịnh, đưa đến thẳng trí, đưa đến sự giác ngộ hoàn toàn, đưa đến Niết Bàn.

Sự thanh tịnh do thu thúc đối với các giới có hình thức như vậy là thẳng giới. Tâm trụ vào sự thanh tịnh do thu thúc không đi đến tán mạn, sự thanh tịnh do không tán mạn là thẳng tâm. (Hành giả) nhận thấy một cách đúng đắn sự thanh tịnh do thu thúc, nhận thấy một cách đúng đắn sự thanh tịnh do không tán mạn, sự thanh tịnh trong sự nhận thấy là thẳng tuệ. Ở đây, việc nào có ý nghĩa thu thúc, việc ấy là sự học tập về thẳng giới. Ở đây, việc nào có ý nghĩa không tán mạn, việc ấy là sự học tập về thẳng tâm. Ở đây, việc nào có ý nghĩa nhận thấy, việc ấy là sự học tập về thẳng tuệ.

Imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkhati, jānanto sikkhati, passanto sikkhati, paccavekkhanto sikkhati, cittaṃ adhiṭṭhahanto sikkhati, saddhāya adhimuccanto sikkhati, viriyaṃ paggahanto sikkhati, satiṃ upaṭṭhapento sikkhati, cittaṃ samādahanto sikkhati, paññāya pajānanto sikkhati, abhiññeyyaṃ abhijānanto sikkhati, pariññeyyaṃ parijānanto sikkhati, pahātabbaṃ pajahanto sikkhati, bhāvetabbaṃ bhāvento sikkhati, sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkhati. [*]

Pañca silāni: Adinnādānassa —pe— Kāmesu micchācārassa —pe— Musāvādassa —pe— Pisunāya vācāya —pe— Pharusāya vācāya —pe— Samphappalāpassa —pe— Abhijjhāya —pe— Vyāpādassa —pe— Micchādiṭṭhiyā —pe—

Nekkhammena kāmachandassa —pe— Abyāpādena byāpādassa —pe— Ālokasaññāya thīnamiddhassa¹ —pe— Avikkhepena uddhaccassa —pe— Dhammavavattānena vicikicchāya —pe— Āṅgānena avijjāya —pe— Pāmojjena² aratiyā —pe—

Paṭhamena jhānena³ nīvaraṇānaṃ —pe— Dutiyena jhānena vitakkavicāraṇaṃ —pe— Tatiyena jhānena pītiyā —pe— Catutthena jhānena sukhadukkhānaṃ —pe— Ākāsaññācāyatanasamāpattiyā rūpasaññāya paṭighasaññāya nānattasaññāya —pe— Viññāṇācāyatanasamāpattiyā ākāsaññācāyatanasaññāya —pe— Ākiñcaññāyatanasamāpattiyā viññāṇācāyatanasaññāya —pe— Nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā ākiñcaññāyatanasaññāya —pe—

Aniccānupassanāya niccasaññāya —pe— Dukkhānupassanāya sukhasaññāya —pe— Anattānupassanāya attasaññāya —pe— Nibbidānupassanāya nandiyā —pe— Virāgānupassanāya rāgassa —pe— Nirodhānupassanāya samudayassa —pe— Paṭinissaggānupassanāya ādānassa —pe— Khayānupassanāya ghanasaññāya⁴ —pe— Vayānupassanāya āyūhanassa⁵ —pe— Vipariṇāmanupassanāya dhuvasaññāya —pe— Animittānupassanāya nimittassa —pe— Appaṇihitānupassanāya paṇidhiyā —pe— Suññatānupassanāya abhinivesassa —pe— Adhipaññādharmavipassanāya sārādānābhinivesassa⁶ —pe— Yathābhūtañāṇadassanena sammohābhinivesassa —pe— Ādinavānupassanāya ālayābhinivesassa —pe— Paṭisañkhānupassanāya appaṭisañkhāya —pe— Vivattānupassanāya saññogābhinivesassa —pe—

¹ thīnamiddhassa - Machasaṃ.

² pāmujjena - Syā, Vasi.

³ paṭhamajjhānena (iccādi) - Syā, PTS.

⁴ ghānasaññāya - Vasi.

⁵ āyūhanassa - Syā.

⁶ sārāgābhinivesassa - PTS.

[*] bhāvetabba-sacchikātabbapadāni Machasaṃ potthake viparītāni dissanti.

Trong khi hướng tâm đến ba sự học tập này, vị ấy học tập. Trong khi nhận biết, vị ấy học tập. Trong khi nhận thấy, vị ấy học tập. Trong khi quán xét lại, vị ấy học tập. Trong khi khẳng định tâm, vị ấy học tập. Trong khi hướng đến đức tin, vị ấy học tập. Trong khi ra sức tinh tấn, vị ấy học tập. Trong khi thiết lập niệm, vị ấy học tập. Trong khi tập trung tâm, vị ấy học tập. Trong khi nhận biết bởi tuệ, vị ấy học tập. Trong khi biết rõ điều cần được biết rõ, vị ấy học tập. Trong khi biết toàn diện điều cần được biết toàn diện, vị ấy học tập. Trong khi dứt bỏ điều cần được dứt bỏ, vị ấy học tập. Trong khi tu tập điều cần được tu tập, vị ấy học tập. Trong khi tác chứng điều cần được tác chứng, vị ấy học tập.

Năm loại giới: Đối với trộm cắp ...(nt)... Đối với hành động sai trái trong các dục ...(nt)... Đối với lời nói láo ... Đối với lời nói đâm thọc ... Đối với lời nói độc ác ... Đối với lời nói nhảm nhí ... Đối với tham ác ... Đối với sân độc ... Đối với tà kiến ...(như trên)...

Do sự thoát ly, đối với ước muốn trong các dục ...(như trên)... Do sự không sân độc, đối với sân độc ... Do sự nghĩ tưởng đến ánh sáng, đối với sự lơ đãng buồn ngủ ... Do sự không tàn mạn, đối với sự phóng dật ... Do sự xác định pháp, đối với sự hoài nghi ... Do trí, đối với vô minh ... Do sự hân hoan, đối với sự không hứng thú ...(như trên)...

Do sơ thiền, đối với các pháp ngăn che ...(như trên)... Do nhị thiền, đối với tâm tứ ...(như trên)... Do tam thiền, đối với hỷ ... Do tứ thiền, đối với lạc và khổ ... Do sự chứng đạt không vô biên xứ, đối với sự nghĩ tưởng về sắc, nghĩ tưởng về bất bình, nghĩ tưởng về sự khác biệt ... Do sự chứng đạt thức vô biên xứ, đối với sự nghĩ tưởng về không vô biên xứ ... Do sự chứng đạt vô sở hữu xứ, đối với sự nghĩ tưởng về thức vô biên xứ ... Do sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ, đối với sự nghĩ tưởng về vô sở hữu xứ ...(như trên)...

Do quán xét về vô thường, đối với sự nghĩ tưởng về thường còn ...(như trên)... Do quán xét về khổ não, đối với sự nghĩ tưởng về lạc ... Do quán xét về vô ngã, đối với sự nghĩ tưởng về ngã ... Do quán xét về nhàm chán, đối với sự vui thích ... Do quán xét về ly tham ái, đối với tham ái ... Do quán xét về diệt tận, đối với nhân sanh khởi ... Do quán xét về từ bỏ, đối với sự nắm giữ ... Do quán xét về đoạn tận, đối với sự nghĩ tưởng về sự tiếp nối ... Do quán xét về biến hoại, đối với (nghiệp) tích lũy ... Do quán xét về chuyển biến, đối với sự nghĩ tưởng về sự vững chắc ... Do quán xét về vô tướng, đối với hiện tướng ... Do quán xét về vô nguyện, đối với sự nguyện ước ... Do quán xét về không tánh, đối với sự cố chấp ... Do minh sát các pháp bằng thẳng tuệ, đối với sự cố chấp trong việc chấp giữ mãnh lực (của lòng ham muốn là thường còn) ... Do quán xét về sự biết và thấy đúng theo thực thể, đối với cố chấp vào sự lầm lẫn ... Do quán xét về tai hại, đối với sự cố chấp vào sự nương tựa ... Do quán xét về phân biệt rõ, đối với sự không phân biệt rõ ... Do quán xét về ly khai, đối với sự cố chấp vào sự ràng buộc ...(như trên)...

Sotāpattimaggena ditṭhekaṭṭhānaṃ kilesānaṃ —pe—
 Sakadāgāmimaggena oḷārikānaṃ kilesānaṃ —pe—
 Anāgāmimaggena aṇusahagatānaṃ kilesānaṃ —pe—
 Arahattamaggena sabbakilesānaṃ pahānaṃ sīlaṃ, veramaṇī sīlaṃ,
 cetanā sīlaṃ, saṃvaro sīlaṃ, avitikkamo sīlaṃ. Evarūpāni sīlāni,
 cittassa avippaṭṭisārāya saṃvattanti, pāmojjāya saṃvattanti, pītiyā
 saṃvattanti, passaddhiyā saṃvattanti, somanassāya saṃvattanti,
 āsevanāya saṃvattanti, bhāvanāya saṃvattanti, bahulīkammāya
 saṃvattanti, alaṅkārayā saṃvattanti, parikkhārāya saṃvattanti,
 parivārāya saṃvattanti, pāripūriyā saṃvattanti, ekantanibbidāya
 virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya
 saṃvattanti.

Evarūpānaṃ sīlānaṃ saṃvarapārisuddhi adhisīlaṃ,
 saṃvarapārisuddhiyā ṭhitaṃ cittaṃ na vikkhepaṃ¹ gacchati,
 avikkhepapārisuddhi adhicittaṃ, saṃvarapārisuddhiṃ sammā
 passati, avikkhepapārisuddhiṃ sammā passati, dassanapārisuddhi
 adhipaññā, yo tattha saṃvaraṭṭho ayaṃ adhisīlasikkhā, yo tattha
 avikkhepaṭṭho ayaṃ adhicittasikkhā, yo tattha dassanaṭṭho ayaṃ
 adhipaññāsikkhā.

Imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkhati, jānanto sikkhati, passanto
 sikkhati, paccavekkhanto sikkhati, cittaṃ adhiṭṭhahanto sikkhati,
 saddhāya adhimuccanto sikkhati, viriyaṃ² paggaṇhanto sikkhati,
 satiṃ upaṭṭhapento sikkhati, cittaṃ samādahanto sikkhati, paññāya
 pajānanto sikkhati, abhiññeyyaṃ abhijānanto sikkhati, pariññeyyaṃ
 parijānanto sikkhati, pahātabbaṃ pajahanto sikkhati, bhāvetabbaṃ
 bhāvento sikkhati, sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkhati.

Taṃ nātattṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati:
 “Sutvāna saṃvare paññā sīlamaye ñāṇaṃ.”

Sīlamayañāṇaniddeso.

3. Samādhībhāvanāmayañāṇaṃ

Kathaṃ saṃvaritvā samādahane paññā sāmādhībhāvanāmāyey
 ñāṇaṃ?

Eko samādhi: cittassa ekaggatā.

Dve samādhi: lokiyo samādhi, lokuttaro samādhi.

Tayo samādhi: savitakkasavicāro samādhi, avitakkavicāramatto
 samādhi, avitakka-avicāro samādhi.

¹ avikkhepaṃ - Machasaṃ.

² viriyaṃ - Machasaṃ.

Do đạo Nhập Lưu, đối với các phiền não thuần về tà kiến...(nt)... Do Đạo Nhất Lai, đối với các phiền não thô thiển...(nt)... Do Đạo Bất Lai, đối với các phiền não có tính chất vi tế...(nt)... Do Đạo A-la-hán, đối với toàn bộ phiền não sự dứt bỏ là giới, sự ngăn ngừa là giới, sự cố ý là giới, sự thu thúc là giới, sự không vi phạm là giới. Các giới có hình thức như vậy đưa đến sự không ăn năn, đưa đến sự hân hoan, đưa đến hỷ, đưa đến tịnh, đưa đến tâm vui mừng, đưa đến sự rèn luyện, đưa đến sự tu tập, đưa đến hành động được sung mãn, đưa đến việc thực hiện được đầy đủ, đưa đến điều thiết yếu, đưa đến điều phụ trợ, đưa đến sự vẹn toàn, đưa đến sự nhàm chán toàn diện, đưa đến ly tham ái, đưa đến sự diệt tận, đưa đến sự an tịnh, đưa đến thắng trí, đưa đến sự giác ngộ hoàn toàn, đưa đến Niết Bàn.

Đối với các giới có hình thức như vậy, sự thanh tịnh do thu thúc là thắng giới. Tâm đã được trụ vào sự thanh tịnh do thu thúc không đi đến tán mạn, sự thanh tịnh do không tán mạn là thắng tâm. (Hành giả) nhận thấy một cách đúng đắn sự thanh tịnh do thu thúc, nhận thấy một cách đúng đắn sự thanh tịnh do không tán mạn, sự thanh tịnh trong sự nhận thấy là thắng tuệ. Ở đây, việc nào có ý nghĩa thu thúc, việc ấy là sự học tập về thắng giới. Ở đây, việc nào có ý nghĩa không tán mạn, việc ấy là sự học tập về thắng tâm. Ở đây, việc nào có ý nghĩa nhận thấy, việc ấy là sự học tập về thắng tuệ.

Trong khi hướng tâm đến ba sự học tập này, vị ấy học tập. Trong khi nhận biết, vị ấy học tập. Trong khi nhận thấy, ... Trong khi quán xét lại, ... Trong khi khẳng định tâm, ... Trong khi hướng đến đức tin, ... Trong khi ra sức tinh tấn, ... Trong khi thiết lập niệm, ... Trong khi tập trung tâm, ... Trong khi nhận biết bởi tuệ, ... Trong khi biết rõ điều cần được biết rõ, ... Trong khi biết toàn diện điều cần được biết toàn diện, ... Trong khi dứt bỏ điều cần được dứt bỏ, ... Trong khi tác chứng điều cần được tác chứng, vị ấy học tập. Trong khi tu tập điều cần được tu tập, vị ấy học tập.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “Sau khi đã nghe, tuệ về sự thu thúc là trí về yếu tố tạo thành giới.”

Phần giải thích ‘Trí về yếu tố tạo thành giới.’

3. Trí về yếu tố tạo thành việc tu tập định:

Sau khi đã thu thúc, tuệ về sự tập trung là trí về yếu tố tạo thành việc tu tập định là (có ý nghĩa) thế nào?

Một loại định: là trạng thái chuyên nhất của tâm.

Hai loại định: là định thuộc thế gian và định vượt trên thế gian.

Ba loại định: là định có tầm có tứ, định không tầm có tứ, định không tầm không tứ.

Cattāro samādhi: hānabhāgiyo samādhi, ṭhitibhāgiyo samādhi, visesabhāgiyo samādhi, nibbedhabhāgiyo samādhi.

Pañca samādhi: pītipharaṇatā, sukhapharaṇatā, upekkhāpharaṇatā, ālokapharaṇatā, paccavekkhanānimittam.

Cha samādhi: buddhānussativasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi, dhammānussativasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi, saṅghānussativasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi, sīlānussativasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi, cāgānussativasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi, devatānussativasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi.

Satta samādhi: samādhikusalatā, samādhissa samāpattikusalatā samādhissa ṭhitikusalatā, samādhissa vuṭṭhānakusalatā, samādhissa kallatākusalatā,¹ samādhissa gocarakusalatā, samādhissa abhinīhārakusalatā.

Aṭṭha samādhi: paṭhavīkasiṇa²vasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi, āpokasiṇavasena —pe— tejokasiṇavasena —pe— vāyokasiṇavasena —pe— nīlakasiṇavasena —pe— pītakasiṇavasena —pe— lohītakasiṇavasena —pe— odātakasiṇavasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi.

Nava samādhi: rūpāvacaro samādhi atthi hīno, atthi majjhimo, atthi paṇīto. Arūpāvacaro samādhi atthi hīno, atthi majjhimo atthi paṇīto. Suññato samādhi, animitto samādhi, appaṇihito samādhi.

Dasa samādhi: uddhumātakasaññāvasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi, vinīlakasaññāvasena —pe— vipubbakasaññāvasena —pe— vicchiddakasaññāvasena —pe— vikkhāyītakasaññāvasena —pe— vikkhittakasaññāvasena —pe— hatavikkhittakasaññāvasena —pe— lohītakasaññāvasena —pe— puḷavakasaññāvasena —pe— aṭṭhīkasaññāvasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi.

Ime pañcapaññāsa samādhi.

¹ kalyatā kusalatā - PTS; kallitakusalatā - Syā; kallakusalatā - Vasi;

² pathavīkasiṇa - Machasaṃ.

Bốn loại định: là định đưa đến giảm thiểu, định đưa đến thoái hóa, định đưa đến bền vững, định đưa đến thù thắng, định đưa đến thấu triệt.

Năm loại định: là trạng thái lan tỏa của hỷ, trạng thái lan tỏa của lạc, trạng thái lan tỏa của xả, trạng thái lan tỏa của ánh sáng, hiện tượng của sự quán xét lại.

Sáu loại định: là định có sự không tán mạn và có trạng thái chuyên nhất của tâm do năng lực của việc tưởng niệm đến (ân đức) Phật, định có sự không tán mạn và có trạng thái chuyên nhất của tâm do năng lực của việc tưởng niệm đến (ân đức) Pháp, định có sự không tán mạn và có trạng thái chuyên nhất của tâm do năng lực của việc tưởng niệm đến (ân đức) Tăng, định có sự không tán mạn và có trạng thái chuyên nhất của tâm do năng lực của việc tưởng niệm đến (đức tính của) giới, định có sự không tán mạn và có trạng thái chuyên nhất của tâm do năng lực của việc tưởng niệm đến (đức tính của) sự xả bỏ, định có sự không tán mạn và có trạng thái chuyên nhất của tâm do năng lực của việc tưởng niệm đến (đức tính của) chư thiên.

Bảy loại định: là thiện xảo trong định, thiện xảo trong việc thể nhập định, thiện xảo trong việc duy trì định, thiện xảo trong việc ra khỏi định, thiện xảo về thể chất của định, thiện xảo về hành xử của định, thiện xảo về sự quả quyết của định.

Tám loại định: là định có sự không tán mạn và có trạng thái chuyên nhất của tâm do năng lực của đề mục đất, ... do năng lực của đề mục nước, ... do năng lực của đề mục lửa, ... do năng lực của đề mục gió, ... do năng lực của đề mục xanh, ... do năng lực của đề mục vàng, ... do năng lực của đề mục đỏ, ... do năng lực của đề mục trắng.

Chín loại định: là định sắc giới có hạng thấp kém, có hạng trung bình, có hạng cao quý, định vô sắc giới có hạng thấp kém, có hạng trung bình, có hạng cao quý, không tánh định, vô tướng định, vô nguyện định.

Mười loại định: là định có sự không tán mạn và có trạng thái chuyên nhất của tâm do năng lực của tưởng về sự sinh trượng (của xác chết), ... do năng lực của tưởng về sự đổi màu xanh (của xác chết), ... do năng lực của tưởng về sự chảy nước vàng (của xác chết), ... do năng lực của tưởng về sự nứt nẻ (của xác chết), ... do năng lực của tưởng về sự bị (thú) gặm nhắm (của xác chết), ... do năng lực của tưởng về sự bị hoại rã (của xác chết), ... do năng lực của tưởng về sự bị cắt đứt lìa (của xác chết), ... do năng lực của tưởng về máu me (của xác chết), ... do năng lực của tưởng về giò bọ (của xác chết), định có sự không tán mạn và có trạng thái chuyên nhất của tâm do năng lực của tưởng về bộ xương khô (của xác chết).

Đây là năm mươi lăm loại định.

Api ca pañcavīsati samādhissa samādhiṭṭhā: pariggahaṭṭhena samādhi, parivāraṭṭhena samādhi, paripūraṭṭhena samādhi, ekaggaṭṭhena samādhi, avikkhepaṭṭhena samādhi, avisāraṭṭhena samādhi, anāvilaṭṭhena samādhi, aniñjanaṭṭhena samādhi, vimuttaṭṭhena samādhi, ekattupaṭṭhānavasena cittassa ṭhitattā samādhi, samaṃ esatīti samādhi, visamaṃ nesatīti samādhi, samaṃ esitattā samādhi, visamaṃ nesitattā samādhi, samaṃ ādiyatīti samādhi, visamaṃ anādiyatīti samādhi, samaṃ ādinnattā samādhi, visamaṃ anādinnattā samādhi, samaṃ paṭipajjatīti samādhi, visamaṃ nappaṭipajjatīti samādhi, samaṃ paṭipannattā samādhi, visamaṃ nappaṭipannattā samādhi, samaṃ jhāyatīti samādhi, visamaṃ jhāpetīti samādhi, samaṃ jhātattā samādhi, visamaṃ jhāpitattā samādhi, samo ca hito ca sukho cāti samādhi. Ime pañcavīsati samādhissa samādhiṭṭhā.

Taṃ nātattṭhena nāṇaṃ, pajānanattṭhena paññā. Tena vuccati; “Saṃvaritvā samādahane paññā samādhibhāvanāmāyē nāṇaṃ.”

Samādhibhāvanāmāyāñāṇaniddeso.

4. Dhammaṭṭhitiñāṇaṃ

Kathaṃ paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ?

Avijjā saṅkhārānaṃ uppādaṭṭhiti ca, pavattaṭṭhiti ca, nimittaṭṭhiti ca, āyūhanaṭṭhiti ca, saññogaṭṭhiti ca, paḷibodhaṭṭhiti ca, samudayaṭṭhiti ca, hetuṭṭhiti ca, paccayaṭṭhiti ca. Imehi navahākārehi avijjā paccayo, saṅkhārā paccayasamuppannā. Ubhohete dhammā paccayasamuppannā’ti paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhiti nāṇaṃ.

Atitampi addhānaṃ anāgatampi addhānaṃ avijjā saṅkhārānaṃ uppādaṭṭhiti ca, pavattaṭṭhiti ca, nimittaṭṭhiti ca, āyūhanaṭṭhiti ca, saññogaṭṭhiti ca, paḷibodhaṭṭhiti ca, samudayaṭṭhiti ca, hetuṭṭhiti ca, paccayaṭṭhiti ca. Imehi navahākārehi avijjā paccayo, saṅkhārā paccayasamuppannā. Ubhohete dhammā paccayasamuppannā’ti paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ.

Hơn nữa, còn có hai mươi lăm ý nghĩa về định của định: định theo ý nghĩa gìn giữ, định theo ý nghĩa phụ trợ, định theo ý nghĩa hoàn bị, định theo ý nghĩa chuyên nhất, định theo ý nghĩa không tán mạn, định theo ý nghĩa ra sức, định theo ý nghĩa không tán loạn, định theo ý nghĩa không xao động, định theo ý nghĩa không loạn động, định theo ý nghĩa giải thoát, định có sự trụ vững của tâm do năng lực thiết lập tính nhất thể, ‘tâm cầu sự thuần chủng’ là định, ‘không tâm cầu sự không thuần chủng’ là định, trạng thái đã tâm cầu sự thuần chủng là định, trạng thái đã không tâm cầu sự không thuần chủng là định, ‘nắm giữ sự thuần chủng’ là định, ‘không nắm giữ sự không thuần chủng’ là định, trạng thái đã nắm giữ sự thuần chủng là định, trạng thái đã không nắm giữ sự không thuần chủng là định, ‘thực hành sự thuần chủng’ là định, ‘không thực hành sự không thuần chủng’ là định, trạng thái đã thực hành sự thuần chủng là định, trạng thái đã không thực hành sự không thuần chủng là định, ‘tham thiền sự thuần chủng’ là định, ‘làm cho thiêu đốt sự không thuần chủng’ là định, trạng thái đã tham thiền sự thuần chủng là định, trạng thái đã làm cho thiêu đốt sự không thuần chủng là định. Đây là hai mươi lăm ý nghĩa về định của định.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Sau khi đã thu thúc, tuệ về sự tập trung là trí về yếu tố tạo thành việc tu tập định.*”

Phần giải thích ‘Trí về yếu tố tạo thành việc tu tập định.’

4. Trí về sự hiện diện của các Pháp:

Tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Đối với các hành, vô minh là sự hiện diện của sự sanh lên, là sự hiện diện của sự vận hành, là sự hiện diện của hiện tướng, là sự hiện diện của (nghiệp) tích lũy, là sự hiện diện của sự ràng buộc, là sự hiện diện của sự vướng bận, là sự hiện diện của sự sanh khởi, là sự hiện diện của nhân, và là sự hiện diện của duyên. Do chín biểu hiện này, vô minh là duyên, các hành được sanh lên do duyên, luôn cả hai pháp này được sanh lên do duyên;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy.

‘Ngay cả trong thời quá khứ, ngay cả trong thời vị lai, đối với các hành, vô minh là sự hiện diện của sự sanh lên, là sự hiện diện của sự vận hành, là sự hiện diện của hiện tướng, là sự hiện diện của (nghiệp) tích lũy, là sự hiện diện của sự ràng buộc, là sự hiện diện của sự vướng bận, là sự hiện diện của sự sanh khởi, là sự hiện diện của nhân, và là sự hiện diện của duyên. Do chín biểu hiện này, vô minh là duyên, các hành được sanh lên do duyên, luôn cả hai pháp này được sanh lên do duyên;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy.

Saṅkhārā viññāṇassa —pe— viññāṇaṃ nāmarūpassa —pe— nāmarūpaṃ saḷāyatanassa —pe— saḷāyatanaṃ phassassa —pe— phasso vedanāya —pe— vedanā taṇhāya —pe— taṇhā upādanassa —pe— upādānaṃ bhavassa —pe— bhavo jātiyā —pe— jāti jarāmarāṇassa uppādaṭṭhiti ca, pavattaṭṭhiti ca, nimittaṭṭhiti ca, āyūhanaṭṭhiti ca, saññogaṭṭhiti ca, paḷibodhaṭṭhiti ca, samudayaṭṭhiti ca, hetuṭṭhiti ca, paccayaṭṭhiti ca, imehi navahākārehi jāti paccayo, jarāmarāṇaṃ paccayasamuppannaṃ, ubhopete dhammā paccayasamuppannāti paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiññaṃ.

Atītampi addhānaṃ anāgatampi addhānaṃ jāti jarāmarāṇassa uppādaṭṭhiti ca, pavattaṭṭhiti ca, nimittaṭṭhiti ca, āyūhanaṭṭhiti ca, saññogaṭṭhiti ca, paḷibodhaṭṭhiti ca, samudayaṭṭhiti ca, hetuṭṭhiti ca, paccayaṭṭhiti ca, imehi navahākārehi jāti paccayo, jarāmarāṇaṃ paccayasamuppannaṃ, ubhopete dhammā paccayasamuppannāti paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiññaṃ.

Avijjā hetu, saṅkhārā hetusamuppannā, ubhopete dhammā hetusamuppannāti paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiññaṃ. Atītampi addhānaṃ anāgatampi addhānaṃ avijjā hetu, saṅkhārā hetusamuppannā, ubhopete dhammā hetusamuppannāti paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiññaṃ.

Saṅkhārā hetu, viññāṇaṃ hetusamuppannaṃ —pe— viññāṇaṃ hetu, nāmarūpaṃ hetusamuppannaṃ —pe— nāmarūpaṃ hetu, saḷāyatanaṃ hetusamuppannaṃ —pe— saḷāyatanaṃ hetu, phasso hetusamuppanno —pe— phasso hetu, vedanā hetusamuppannā —pe— vedanā hetu, taṇhā hetusamuppannā —pe— taṇhā hetu, upādānaṃ hetusamuppannaṃ —pe— upādānaṃ hetu, bhavo hetusamuppanno —pe— bhavo hetu, jāti hetusamuppannā —pe— jāti hetu, jarāmarāṇaṃ hetusamuppannaṃ, ubhopete dhammā hetusamuppannāti paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiññaṃ. Atītampi addhānaṃ anāgatampi addhānaṃ jāti hetu, jarāmarāṇaṃ hetusamuppannaṃ, ubhopete dhammā hetusamuppannāti paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiññaṃ.

Avijjā paṭicca, saṅkhārā paṭिकासamuppannā, ubhopete dhammā paṭिकासamuppannāti paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiññaṃ. Atītampi addhānaṃ anāgatampi addhānaṃ avijjā paṭicca, saṅkhārā paṭिकासamuppannā, ubhopete dhammā paṭिकासamuppannāti paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiññaṃ.

‘Đối với thức, các hành ...(nt)... Đối với danh sắc, thức ...(nt)... Đối với sáu xứ, danh sắc ...(nt)... Đối với xúc, sáu xứ ...(nt)... Đối với thọ, xúc ...(nt)... Đối với ái, thọ ...(nt)... Đối với thủ, ái ...(nt)... Đối với hữu, thủ ...(nt)... Đối với sanh, hữu ...(nt)... Đối với lão tử, sanh là sự hiện diện của sự sanh lên, là sự hiện diện của sự vận hành, là sự hiện diện của hiện tượng, là sự hiện diện của (nghệp) tích lũy, là sự hiện diện của sự ràng buộc, là sự hiện diện của sự vương bận, là sự hiện diện của sự sanh khởi, là sự hiện diện của nhân, và là sự hiện diện của duyên. Do chín biểu hiện này, sanh là duyên, lão tử được sanh lên do duyên, luôn cả hai pháp này được sanh lên do duyên;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy.

‘Ngay cả trong thời quá khứ, ngay cả trong thời vị lai, đối với các hành, sanh là sự hiện diện của sự sanh lên, là sự hiện diện của sự vận hành, là sự hiện diện của hiện tượng, là sự hiện diện của (nghệp) tích lũy, là sự hiện diện của sự ràng buộc, là sự hiện diện của sự vương bận, là sự hiện diện của sự sanh khởi, là sự hiện diện của nhân, và là sự hiện diện của duyên. Do chín biểu hiện này, sanh là duyên, lão tử được sanh lên do duyên, luôn cả hai pháp này được sanh lên do duyên;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy.

‘Vô minh là nhân, các hành được sanh lên do nhân, luôn cả hai pháp này được sanh lên do nhân;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy. ‘Ngay cả trong thời quá khứ, ngay cả trong thời vị lai, vô minh là nhân, các hành được sanh lên do nhân, luôn cả hai pháp này được sanh lên do nhân;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy.

‘Các hành là nhân, thức được sanh lên do nhân, ... ‘Thức là nhân, danh sắc được sanh lên do nhân, ... ‘Danh sắc là nhân, sáu xứ được sanh lên do nhân, ... ‘Sáu xứ là nhân, xúc được sanh lên do nhân, ... ‘Xúc là nhân, thọ được sanh lên do nhân, ... ‘Thọ là nhân, ái được sanh lên do nhân, ... ‘Ái là nhân, thủ được sanh lên do nhân, ... ‘Thủ là nhân, hữu được sanh lên do nhân, ... ‘Hữu là nhân, sanh được sanh lên do nhân, ... ‘Sanh là nhân, lão tử được sanh lên do nhân, luôn cả hai pháp này được sanh lên do nhân;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy. ‘Ngay cả trong thời quá khứ, ngay cả trong thời vị lai, sanh là nhân, lão tử được sanh lên do nhân, luôn cả hai pháp này được sanh lên do nhân;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy.

‘Tùy thuận vô minh, các hành được tùy thuận sanh lên, luôn cả hai pháp này được tùy thuận sanh lên;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy. ‘Ngay cả trong thời quá khứ, ngay cả trong thời vị lai, tùy thuận vô minh, các hành được tùy thuận sanh lên, luôn cả hai pháp này được tùy thuận sanh lên;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy.

Saṅkhārā paṭicca, viññāṇaṃ paṭiccasamuppannaṃ, —pe—
 Viññāṇaṃ paṭicca, nāmarūpaṃ paṭiccasamuppannaṃ, —pe—
 Nāmarūpaṃ paṭicca, saḷāyatanāṃ paṭiccasamuppannaṃ, —pe—
 Saḷāyatanāṃ paṭicca, phasso paṭiccasamuppanno, —pe—
 Phasso paṭicca, vedanā paṭiccasamuppannā, —pe—
 Vedanā paṭicca, taṇhā paṭiccasamuppannā, —pe—
 Taṇhā paṭicca, upādānaṃ paṭiccasamuppannaṃ, —pe—
 Upādānaṃ paṭicca, bhavo paṭiccasamuppanno, —pe—
 Bhavo paṭicca, jāti paṭiccasamuppannā, —pe—
 Jāti paṭicca, jarāmaṇaṃ paṭiccasamuppannaṃ, ubhopete
 dhammā paṭiccasamuppannāti paccayapariggahe paññā
 dhammaṭṭhitiñāṇaṃ. Atītaṃpi addhānaṃ anāgatampi
 addhānaṃ jāti paṭicca, jarāmaṇaṃ paṭiccasamuppannaṃ,
 ubhopete dhammā paṭiccasamuppannāti paccayapariggahe
 paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ.

Avijjā paccayo, saṅkhārā paccayasamuppannā, ubhopete
 dhammā paccayasamuppannāti paccayapariggahe paññā
 dhammaṭṭhitiñāṇaṃ. Atītaṃpi addhānaṃ anāgatampi addhānaṃ
 avijjāya paccayo, saṅkhārā paccayasamuppannā, ubhopete
 dhammā paccayasamuppannāti paccayapariggahe paññā
 dhammaṭṭhitiñāṇaṃ.

Saṅkhārā paccayo,¹ viññāṇaṃ paccayasamuppannaṃ, —pe—
 Viññāṇaṃ paccayo, nāmarūpaṃ paccayasamuppannaṃ, —pe—
 Nāmarūpaṃ paccayo, saḷāyatanāṃ paccayasamuppannaṃ, —pe—
 Saḷāyatanāṃ paccayo, phasso paccayasamuppanno, —pe—
 Phasso paccayo, vedanā paccayasamuppannā, —pe—
 Vedanā paccayo, taṇhā paccayasamuppannā, —pe—
 Taṇhā paccayo, upādānaṃ paccayasamuppannaṃ, —pe—
 Upādānaṃ paccayo, bhavo paccayasamuppanno, —pe—
 Bhavo paccayo, jāti paccayasamuppannā, —pe—
 Jāti paccayo, jarāmaṇaṃ paccayasamuppannaṃ, ubhopete
 dhammā paccayasamuppannāti paccayapariggahe paññā
 dhammaṭṭhitiñāṇaṃ. Atītaṃpi addhānaṃ anāgatampi addhānaṃ
 jāti paccayo, jarāmaṇaṃ paccayasamuppannaṃ, ubhopete
 dhammā paccayasamuppannāti paccayapariggahe paññā
 dhammaṭṭhitiñāṇaṃ.

Purimakammabhavasmim̐ moho avijjā, āyūhanā saṅkhārā,
 nikanti taṇhā, upagamaṇaṃ upādānaṃ, cetanā bhavo, ime pañca
 dhammā purimakammabhavasmim̐ idha paṭisandhiyā paccayā.

Idha paṭisandhi viññāṇaṃ, okkanti nāmarūpaṃ, pasādo
 āyatanāṃ, phutṭho phasso, vedayitaṃ vedanā, ime pañca dhammā
 idhupapattibhavasmim̐ pure katassa kammaṃ paccayā.

¹ paccayā - Machasaṃ, Vasi.

² āyūhanā - Syā, PTS.

‘Tùy thuận các hành, thức được tùy thuận sanh lên ...(như trên)...
 ‘Tùy thuận thức, danh sắc được tùy thuận sanh lên, ...(như trên)...
 ‘Tùy thuận danh sắc, sáu xứ được tùy thuận sanh lên, ...(như trên)...
 ‘Tùy thuận sáu xứ, xúc được tùy thuận sanh lên, ...(như trên)...
 ‘Tùy thuận xúc, thọ được tùy thuận sanh lên, ...(như trên)...
 ‘Tùy thuận thọ, ái được tùy thuận sanh lên, ...(như trên)...
 ‘Tùy thuận ái, thủ được tùy thuận sanh lên, ...(như trên)...
 ‘Tùy thuận thủ, hữu được tùy thuận sanh lên, ...(như trên)...
 ‘Tùy thuận hữu, sanh được tùy thuận sanh lên, ...(như trên)...
 ‘Tùy thuận sanh, lão tử được tùy thuận sanh lên, luôn cả hai pháp này được tùy thuận sanh lên;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy. ‘Ngay cả trong thời quá khứ, ngay cả trong thời vị lai, tùy thuận sanh, lão tử được tùy thuận sanh lên, luôn cả hai pháp này được tùy thuận sanh lên;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy.

‘Vô minh là duyên, các hành được sanh lên do duyên, luôn cả hai pháp này được sanh lên do duyên;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy. ‘Ngay cả trong thời quá khứ, ngay cả trong thời vị lai, vô minh là duyên, các hành được sanh lên do duyên, luôn cả hai pháp này được sanh lên do duyên;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy.

‘Các hành là duyên, thức được sanh lên do duyên. ...(như trên)...
 ‘Thức là duyên, danh sắc được sanh lên do duyên. ...(như trên)...
 ‘Danh sắc là duyên, sáu xứ được sanh lên do duyên. ...(như trên)...
 ‘Sáu xứ là duyên, xúc được sanh lên do duyên. ...(như trên)...
 ‘Xúc là duyên, thọ được sanh lên do duyên. ...(như trên)...
 ‘Thọ là duyên, ái được sanh lên do duyên. ...(như trên)...
 ‘Ái là duyên, thủ được sanh lên do duyên. ...(như trên)...
 ‘Thủ là duyên, hữu được sanh lên do duyên. ...(như trên)...
 ‘Hữu là duyên, sanh được sanh lên do duyên. ...(như trên)...
 ‘Sanh là duyên, lão tử được sanh lên do duyên, luôn cả hai pháp này được sanh lên do duyên;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy. ‘Ngay cả trong thời quá khứ, ngay cả trong thời vị lai, sanh là duyên, lão tử được sanh lên do duyên, luôn cả hai pháp này được sanh lên do duyên;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy.

Về sự hiện hữu ở nghiệp quá khứ, si là vô minh, (nghiệp) tích lũy là các hành, sự ham thích là ái, sự đạt đến là thủ, sự cố ý là hữu; năm pháp này hiện diện ở nghiệp quá khứ (và) là duyên cho sự tái sanh ở thời hiện tại.

Trong thời hiện tại, sự tái sanh là thức, sự hạ sanh là danh sắc, sự hiển hiện là xúc, (hiện tượng) được chạm đến là xúc, (hiện tượng) được cảm nhận là thọ; năm pháp này hiện hữu trong sự sanh lên ở thời hiện tại (và) do duyên của nghiệp đã tạo trong quá khứ.

Idha paripakkattā āyatanānaṃ moho avijjā, āyūhanā saṅkhārā, nikanti taṇhā, upagamaṃ upādānaṃ, cetanā bhavo, ime pañca dhammā idha kammabhavasmiṃ āyatim paṭisandhiyā paccayā.

Āyatim¹ paṭisandhi viññānaṃ, okkanti nāmarūpaṃ, pasādo āyatanānaṃ, phuṭṭho phasso, vedayitaṃ vedanā, ime pañca dhammā āyatim upapattibhavasmiṃ idha katassa kamma paccayā.

Iti ime² catusaṅkhepe tayo addhe vīsatiyā ākārehi tisandhim paṭiccasamuppādaṃ jānāti, passati, aññāti, paṭivijjhati. Taṃ ñātaṭṭhena ñānaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñānaṃ.”

Dhammaṭṭhitiñānaniddeso.

5. Sammasanañānaṃ

Kathaṃ atītānāgatapaccuppannānaṃ dhammānaṃ saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñānaṃ?

Yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumāṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre vā santike vā, sabbaṃ rūpaṃ aniccato vavattheti, ekaṃ sammasanaṃ. Dukkato vavattheti, ekaṃ sammasanaṃ. Anattato vavattheti, ekaṃ sammasanaṃ.

Yā kāci vedanā —pe— Yā kāci saññā —pe— Ye keci saṅkhārā —pe— Yaṃ kiñci viññānaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumāṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññānaṃ aniccato vavattheti, ekaṃ sammasanaṃ. Dukkato vavattheti, ekaṃ sammasanaṃ. Anattato vavattheti, ekaṃ sammasanaṃ.

Cakkhum —pe— Jarāmarāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ aniccato vavattheti, ekaṃ sammasanaṃ. Dukkato vavattheti, ekaṃ sammasanaṃ. Anattato vavattheti, ekaṃ sammasanaṃ.

¹ āyati - Syā, Vasi.

² itime - Syā.

Do trạng thái chín muồi của các xứ trong thời hiện tại, si là vô minh, (nghiệp) tích lũy là các hành, sự ham thích là ái, sự đạt đến là thủ, sự cố ý là hữu; năm pháp này hiện diện ở nghiệp hiện tại (và) là duyên cho sự tái sinh ở thời vị lai.

Trong thời vị lai, sự tái sinh là thức, sự hạ sanh là danh sắc, sự hiển hiện là xứ, (hiện tượng) được chạm đến là xúc, (hiện tượng) được cảm nhận là thọ; năm pháp này hiện hữu trong sự sanh lên ở thời vị lai (và) do duyên của nghiệp đã tạo trong hiện tại.

Như thế (hành giả) biết, thấy, nhận biết, thấu triệt bốn phần tổng hợp này,¹ ba thời kỳ,² ba sự tiếp nối[*] là tùy thuận sanh khởi theo hai mươi biểu hiện.[*] Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp.*”

Phân giải thích ‘Trí về sự hiện diện của các pháp.’

5. Trí về sự thấu hiểu:

Sau khi đã tổng hợp các pháp trong (ba thời) quá khứ hiện tại vị lai, tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu là (có ý nghĩa) thế nào?

Bất cứ sắc nào thuộc quá khứ, hiện tại, vị lai, nội phần hoặc ngoại phần, thô hoặc tế, thấp kém hoặc cao quý, là ở xa hoặc ở gần, (hành giả) xác định toàn bộ sắc ấy là vô thường, (đây là) một sự thấu hiểu; (hành giả) xác định toàn bộ sắc ấy là khổ não, (đây là) một sự thấu hiểu; (hành giả) xác định toàn bộ sắc ấy là vô ngã, (đây là) một sự thấu hiểu.

Bất cứ thọ nào...(như trên)... Bất cứ tưởng nào...(như trên)... Bất cứ các hành nào...(như trên)... Bất cứ thức nào thuộc quá khứ, hiện tại, hoặc vị lai, nội phần hoặc ngoại phần, thô hoặc tế, thấp kém hoặc cao quý, là ở xa hoặc gần, (hành giả) xác định toàn bộ thức ấy là vô thường, (đây là) một sự thấu hiểu; (hành giả) xác định toàn bộ thức ấy là khổ não, (đây là) một sự thấu hiểu; (hành giả) xác định toàn bộ thức ấy là vô ngã, (đây là) một sự thấu hiểu.

Mắt...(như trên)... Lão tử thuộc quá khứ, hiện tại, hoặc vị lai, (hành giả) xác định là vô thường, (đây là) một sự thấu hiểu; (hành giả) xác định là khổ não, (đây là) một sự thấu hiểu; (hành giả) xác định là vô ngã, (đây là) một sự thấu hiểu.

¹ Bốn phần tổng hợp (*catusankhepe*): là nhân quá khứ, quả hiện tại, nhân hiện tại, quả vị lai (PṭsA. 1, 243).

² Ba thời kỳ (*tayo addhe*): là quá khứ, hiện tại, vị lai (*Sḍd.*)

Rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ aniccaṃ khayatṭhena, dukkhaṃ bhayaṭṭhena, anattā asāraḥatṭhena'ti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇaṃ. Vedanā —pe— Saññā —pe— Saṅkhārā —pe— Viññāṇaṃ —pe— Cakkhuṃ —pe— Jarāmaṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ aniccaṃ khayatṭhena, dukkhaṃ bhayaṭṭhena, anattā asāraḥatṭhena'ti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇaṃ.

Rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ aniccaṃ saṅkhataṃ paṭicasamuppannaṃ khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāga-dhammaṃ nirodhadhammaṃ'ti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇaṃ. 'Vedanā —pe— Saññā —pe— Saṅkhārā —pe— Viññāṇaṃ —pe— Cakkhuṃ —pe— Jarāmaṇaṃ atītānāgata-paccuppannaṃ aniccaṃ saṅkhataṃ paṭicasamuppannaṃ khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodha-dhammaṃ'ti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇaṃ.

Jātipaccayā jarāmaṇaṃ, asati jātiyā natthi jarāmaṇaṃ'ti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇaṃ. Atītaṃpi addhānaṃ anāgatampi addhānaṃ jātipaccayā jarāmaṇaṃ, asati jātiyā natthi jarāmaṇaṃ'ti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇaṃ.

Bhavaṃpaccayā jāti, asati —pe— Upādānaṃpaccayā bhavo, asati —pe— Taṇhāpaccayā upādānaṃ, asati —pe— Vedanāpaccayā taṇhā, asati —pe— Phassaṃpaccayā vedanā, asati —pe— Saḥāyatanapaccayā phasso, asati —pe— Nāmarūpaṃpaccayā saḥāyatanam, asati —pe— Viññāṇaṃpaccayā nāmarūpaṃ, asati —pe— Saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, asati saṅkhāresu —pe— Avijjāpaccayā saṅkhārā, asati avijjāya natthi saṅkhārā'ti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇaṃ.

'Atītaṃpi addhānaṃ anāgatampi addhānaṃ avijjāpaccayā saṅkhārā, asati avijjāya natthi saṅkhārā'ti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇaṃ.

Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānaṃ'thena paññā. Tena vuccati: "Atītānāgatapaccuppannānaṃ dhammānaṃ saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇaṃ."

Sammasanañāṇaniddeso.

Sau khi đã tổng hợp rằng: ‘Sắc thuộc quá khứ, hiện tại, vị lai là vô thường theo ý nghĩa đoạn tận, là khổ não theo ý nghĩa kinh hãi, là vô ngã theo ý nghĩa không có cốt lõi,’ tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu. Sau khi đã tổng hợp rằng: ‘Thọ ...(như trên)... ‘Tưởng ...(như trên)... ‘Các hành ...(như trên)... ‘Thức ...(như trên)... ‘Mắt ...(như trên)... Sau khi đã tổng hợp rằng: ‘Lão tử thuộc quá khứ, hiện tại, vị lai là vô thường theo ý nghĩa đoạn tận, là khổ não theo ý nghĩa kinh hãi, là vô ngã theo ý nghĩa không có cốt lõi,’ tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu.

Sau khi đã tổng hợp rằng: ‘Sắc thuộc quá khứ, hiện tại, vị lai là vô thường, là pháp hữu vi, được tùy thuận sanh khởi, là pháp của sự đoạn tận, là pháp của sự biến hoại, là pháp của sự ly tham ái, là pháp của sự diệt tận,’ tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu. Sau khi đã tổng hợp rằng: ‘Thọ ...(như trên)... ‘Tưởng ...(như trên)... ‘Các hành ...(như trên)... ‘Thức ...(như trên)... ‘Mắt ...(như trên)... Sau khi đã tổng hợp rằng: ‘Lão tử thuộc quá khứ, hiện tại, vị lai là vô thường, là pháp hữu vi, được tùy thuận sanh khởi, là pháp của sự đoạn tận, là pháp của sự biến hoại, là pháp của sự ly tham ái, là pháp của sự diệt tận,’ tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu.

Sau khi đã tổng hợp rằng: ‘Lão tử do duyên là sanh, nếu không có sự sanh thì không có lão tử,’ tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu. Sau khi đã tổng hợp rằng: ‘Ngay cả trong thời quá khứ, ngay cả trong thời vị lai, lão tử do duyên là sanh, nếu không có sự sanh thì không có lão tử,’ tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu.

Sau khi đã tổng hợp rằng: ‘Sanh do duyên là hữu, nếu không có ...(như trên)... ‘Hữu do duyên là thủ, nếu không có ...(như trên)... ‘Thủ do duyên là ái, nếu không có ...(nt)... ‘Ái do duyên là thọ, nếu không có ...(nt)... ‘Thọ do duyên là xúc, nếu không có ...(nt)... ‘Xúc do duyên là sáu xứ, nếu không có ...(nt)... ‘Sáu xứ do duyên là danh sắc, nếu không có ...(nt)... ‘Danh sắc do duyên là thức, nếu không có ...(nt)... ‘Thức do duyên là các hành, nếu không có các hành ...(như trên)... ‘Các hành do duyên là vô minh, nếu không có vô minh thì không có các hành,’ tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu.

Sau khi đã tổng hợp rằng: ‘Ngay cả trong thời quá khứ xa xăm, ngay cả trong thời vị lai xa xăm, các hành do duyên là vô minh, nếu không có vô minh thì không có các hành,’ tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “Sau khi đã tổng hợp các pháp trong quá khứ hiện tại vị lai, tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu.”

Phân giải thích ‘Trí về sự thấu hiểu’ là phần thứ năm.

6. Udayabbayañāṇaṃ

Kathaṃ paccuppannaṃ dhammānaṃ vipariṇāmaṇupassane paññā udayabbayaṇupassane ñāṇaṃ?

Jātaṃ rūpaṃ paccuppannaṃ, tassa nibbattilakkhaṇaṃ udayo, vipariṇāmalakkhaṇaṃ vayo, anupassanā ñāṇaṃ.

Jātā vedanā —pe— Jātā saññā —pe— Jātā saṅkhārā —pe— Jātaṃ viññāṇaṃ —pe— Jātaṃ cakkhu —pe— Jāto bhavo paccuppanno, tassa nibbattilakkhaṇaṃ udayo, vipariṇāmalakkhaṇaṃ vayo, anupassanā ñāṇaṃ.

Pañcannaṃ khandhānaṃ udayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati, vayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati, udayabbayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati?

Pañcannaṃ khandhānaṃ udayaṃ passanto pañcavīsati lakkhaṇāni passati, vayaṃ passanto pañcavīsati lakkhaṇāni passati, udayabbayaṃ passanto paññāsa lakkhaṇāni passati.

Rūpakkhandhassa udayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati, vayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati, udayabbayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati? Vedanākkhandhassa —pe— Saññākkhandhānaṃ —pe— Saṅkhārakkhandhānaṃ —pe— Viññāṇakkhandhānaṃ udayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati, vayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati, udayabbayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati?

Rūpakkhandhassa udayaṃ passanto pañca lakkhaṇāni passati, vayaṃ passanto pañca lakkhaṇāni passati, udayabbayaṃ passanto dasa lakkhaṇāni passati. Vedanākkhandhassa —pe— Saññākkhandhassa —pe— Saṅkhārakkhandhassa —pe— Viññāṇakkhandhassa udayaṃ passanto pañca lakkhaṇāni passati, vayaṃ passanto pañca lakkhaṇāni passati, udayabbayaṃ passanto dasa lakkhaṇāni passati.

Rūpakkhandhassa udayaṃ passanto katamāni pañca lakkhaṇāni passati? ‘Avijjāsamudayā rūpasamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena rūpakkhandhassa udayaṃ passati, ‘taṇhāsamudayā rūpasamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena rūpakkhandhassa udayaṃ passati, ‘kammāsamudayā rūpasamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena rūpakkhandhassa udayaṃ passati, ‘āhārasamudayā rūpasamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena rūpakkhandhassa udayaṃ passati, nibbattilakkhaṇaṃ passantopi rūpakkhandhassa udayaṃ passati. Rūpakkhandhassa udayaṃ passanto imāni pañca lakkhaṇāni passati.

6. Trí về sự sanh diệt:

Tuệ về việc quán xét sự chuyển biến của các pháp đang hiện hữu là trí quán xét sự sanh diệt là (có ý nghĩa) thế nào?

Sắc được sanh lên là đang hiện hữu, hiện tướng tái tạo của pháp ấy là sự sanh, hiện tướng chuyển biến là sự diệt, sự quán xét là trí.

Thọ được sanh lên ...(như trên)... Tưởng được sanh lên ...(như trên)... Các hành được sanh lên ...(như trên)... Thức được sanh lên ...(như trên)... Mắt được sanh lên ...(như trên)... Hữu được sanh lên là đang hiện hữu, hiện tướng tái tạo của pháp ấy là sự sanh, hiện tướng chuyển biến là sự diệt, sự quán xét là trí.

Đối với năm uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy bao nhiêu hiện tướng, trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy bao nhiêu hiện tướng, trong khi nhận thấy sự sanh diệt thì nhận thấy bao nhiêu hiện tướng?

Đối với năm uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy hai mươi lăm hiện tướng, trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy hai mươi lăm hiện tướng, trong khi nhận thấy sự sanh diệt thì nhận thấy năm mươi hiện tướng.

Đối với sắc uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy bao nhiêu hiện tướng, trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy bao nhiêu hiện tướng, trong khi nhận thấy sự sanh diệt thì nhận thấy bao nhiêu hiện tướng? Đối với thọ uẩn, ...(như trên)... Đối với tưởng uẩn, ...(như trên)... Đối với hành uẩn, ...(như trên)... Đối với thức uẩn, ...(như trên)...

Đối với sắc uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy năm hiện tướng, trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy năm hiện tướng, trong khi nhận thấy sự sanh diệt thì nhận thấy mười hiện tướng. Đối với thọ uẩn, ...(như trên)... Đối với tưởng uẩn, ...(nt)... Đối với hành uẩn, ...(nt)... Đối với thức uẩn, ...(như trên)...

Đối với sắc uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy năm hiện tướng gì? (Hành giả) nhận thấy sự sanh của sắc uẩn theo ý nghĩa của sự sanh khởi là do duyên: 'Do sự sanh khởi của vô minh, có sự sanh khởi của sắc,' (hành giả) nhận thấy sự sanh của sắc uẩn theo ý nghĩa của sự sanh khởi là do duyên: 'Do sự sanh khởi của ái, có sự sanh khởi của sắc,' (hành giả) nhận thấy sự sanh của sắc uẩn theo ý nghĩa của sự sanh khởi là do duyên: 'Do sự sanh khởi của nghiệp, có sự sanh khởi của sắc,' (hành giả) nhận thấy sự sanh của sắc uẩn theo ý nghĩa của sự sanh khởi là do duyên: 'Do sự sanh khởi của vật thực, có sự sanh khởi của sắc,' (hành giả) nhận thấy sự sanh của sắc uẩn ngay cả trong khi nhận thấy hiện tướng của sự tái tạo. Đối với sắc uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy năm hiện tướng này.

Vayaṃ passanto katamāni pañca lakkhaṇāni passati? ‘Avijjānirodhā rūpanirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena rūpakhandhassa vayaṃ passati, ‘taṇhānirodhā rūpanirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena rūpakkhandhassa vayaṃ passati, ‘kamma- nirodhā rūpanirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena rūpakkhandhassa vayaṃ passati, ‘āhāranirodhā rūpanirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena rūpakkhandhassa vayaṃ passati, vipariṇāmalakkhaṇaṃ passantopi rūpakkhandhassa vayaṃ passati, rūpakkhandhassa vayaṃ passanto imāni pañca lakkhaṇāni passati.

Udayabbayaṃ passanto imāni dasa lakkhaṇāni passati.

Vedanākkhandhassa udayaṃ passanto katamāni pañca lakkhaṇāni passati? ‘Avijjāsamudayā vedanāsamudayo’ti paccaya- samudayaṭṭhena vedanākkhandhassa udayaṃ passati, ‘taṇhā- samudayā vedanāsamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena vedanā- khandhassa udayaṃ passati, ‘kammāsamudayā vedanāsamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena vedanākkhandhassa udayaṃ passati, ‘phassasamudayā vedanāsamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena vedanākkhandhassa udayaṃ passati, nibbattilakkhaṇaṃ passantopi vedanākkhandhassa udayaṃ passati. Vedanākkhandhassa udayaṃ passanto imāni pañca lakkhaṇāni passati.

Vayaṃ passanto katamāni pañca lakkhaṇāni passati? ‘Avijjānirodhā vedanānirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena vedanā- khandhassa vayaṃ passati, ‘taṇhānirodhā vedanānirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena vedanākkhandhassa vayaṃ passati, ‘kammanirodhā vedanānirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena vedanā- khandhassa vayaṃ passati, ‘phassanirodhā vedanānirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena vedanākkhandhassa vayaṃ passati, vipariṇāmalakkhaṇaṃ passantopi vedanākkhandhassa vayaṃ passati. Vedanākkhandhassa vayaṃ passanto imāni pañca lakkhaṇāni passati.

Udayabbayaṃ passanto imāni dasa lakkhaṇāni passati.

Saññākkhandhassa —pe— Saṅkhārakkhandhassa —pe— Viññānakkhandhassa udayaṃ passanto katamāni pañca lakkhaṇāni passati? ‘Avijjāsamudayā viññāṇasamudayo’ti paccayasamu- dayāṭṭhena viññānakkhandhassa udayaṃ passati, ‘taṇhāsamudayā viññāṇasamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena viññānakkhandhassa udayaṃ passati, ‘kammāsamudayā viññāṇasamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena viññānakkhandhassa udayaṃ passati, ‘nāmarūpasamudayā viññāṇasamudayo’ti paccasamudayaṭṭhena viññānakkhandhassa udayaṃ passati, nibbattilakkhaṇaṃ passantopi viññānakkhandhassa udayaṃ passati. Viññānakkhandhassa udayaṃ passanto imāni pañca lakkhaṇāni passati.

(Đối với sắc uẩn), (hành giả) trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy năm hiện tướng gì? (Hành giả) nhận thấy sự diệt của sắc uẩn theo ý nghĩa của sự diệt tận là do duyên: ‘Do sự diệt tận của vô minh, có sự diệt tận của sắc,’ (hành giả) nhận thấy sự diệt của sắc uẩn theo ý nghĩa của sự diệt tận là do duyên: ‘Do sự diệt tận của ái, có sự diệt tận của sắc,’ (hành giả) nhận thấy sự diệt của sắc uẩn theo ý nghĩa của sự diệt tận là do duyên: ‘Do sự diệt tận của nghiệp, có sự diệt tận của sắc,’ (hành giả) nhận thấy sự diệt của sắc uẩn theo ý nghĩa của sự diệt tận là do duyên: ‘Do sự diệt tận của vật thực, có sự diệt tận của sắc,’ (hành giả) nhận thấy sự diệt của sắc uẩn ngay cả trong khi nhận thấy hiện tướng của sự chuyển biến. Đối với sắc uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy năm hiện tướng này.

(Đối với sắc uẩn), trong khi nhận thấy sự sanh diệt, (hành giả) nhận thấy mười hiện tướng này.

Đối với thọ uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy năm hiện tướng gì? (Hành giả) nhận thấy sự sanh của thọ uẩn theo ý nghĩa của sự sanh khởi là do duyên: ‘Do sự sanh khởi của vô minh, có sự sanh khởi của thọ,’ ... ‘Do sự sanh khởi của ái, có sự sanh khởi của thọ,’ ... ‘Do sự sanh khởi của nghiệp, có sự sanh khởi của thọ,’ ... ‘Do sự sanh khởi của xúc, có sự sanh khởi của thọ,’ (hành giả) nhận thấy sự sanh của thọ uẩn ngay cả trong khi nhận thấy hiện tướng của sự tái tạo. Đối với thọ uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy năm hiện tướng này.

(Đối với thọ uẩn), (hành giả) trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy năm hiện tướng gì? (Hành giả) nhận thấy sự diệt của thọ uẩn theo ý nghĩa của sự diệt tận là do duyên: ‘Do sự diệt tận của vô minh, có sự diệt tận của thọ,’ ... ‘Do sự diệt tận của ái, có sự diệt tận của thọ,’ ... ‘Do sự diệt tận của nghiệp, có sự diệt tận của thọ,’ ... ‘Do sự diệt tận của vật thực, có sự diệt tận của thọ,’ (hành giả) nhận thấy sự diệt của thọ uẩn ngay cả trong khi nhận thấy hiện tướng của sự chuyển biến. Đối với thọ uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy năm hiện tướng này.

(Đối với thọ uẩn), trong khi nhận thấy sự sanh diệt, (hành giả) nhận thấy mười hiện tướng này.

Đối với tưởng uẩn, ...(như trên)... Đối với hành uẩn, ...(như trên)... Đối với thức uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy năm hiện tướng gì? (Hành giả) nhận thấy sự sanh của thức uẩn theo ý nghĩa của sự sanh khởi là do duyên: ‘Do sự sanh khởi của vô minh, có sự sanh khởi của thức,’ ... ‘Do sự sanh khởi của ái, có sự sanh khởi của thức,’ ... ‘Do sự sanh khởi của nghiệp, có sự sanh khởi của thức,’ ... ‘Do sự sanh khởi của xúc, có sự sanh khởi của thức,’ (hành giả) nhận thấy sự sanh của thức uẩn ngay cả trong khi nhận thấy hiện tướng của sự tái tạo. Đối với thức uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy năm hiện tướng này.

Vayaṃ passanto katamāni pañca lakkhaṇāni passati? ‘Avijjānirodhā viññāṇanirodho’ti paccayanirodhatṭhena viññāṇakkhandhassa vayaṃ passati, ‘taṇhānirodhā viññāṇanirodho’ti paccayanirodhatṭhena viññāṇakkhandhassa vayaṃ passati, ‘kamma-nirodhā viññāṇanirodho’ti paccayanirodhatṭhena viññāṇakkhandhassa vayaṃ passati, ‘nāmarūpanirodhā viññāṇanirodho’ti paccayanirodhatṭhena viññāṇakkhandhassa vayaṃ passati, vipariṇāmalakkhaṇaṃ passantopi viññāṇakkhandhassa vayaṃ passati. Viññāṇakkhandhassa vayaṃ passanto imāni pañca lakkhaṇāni passati.

Udayabbayaṃ passanto imāni dasa lakkhaṇāni passati.

Pañcannaṃ khandhānaṃ udayaṃ passanto imāni pañcavīsati lakkhaṇāni passati. Vayaṃ passanto imāni pañcavīsati lakkhaṇāni passati. Udayabbayaṃ passanto imāni paññāsa¹ lakkhaṇāni passati.

Taṃ ñātattṭhena ñāṇaṃ pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Paccuppanānaṃ dhammānaṃ vipariṇāmānupassane paññā udayabbayaṇupassane ñāṇaṃ.”

Rūpakkhando āhārasamudayo,² vedanā saññā saṅkhārā³ tayo khandhā phassasamudayā, viññāṇakkhandho nāmarūpasamudayo.⁴

Udayabbayañāṇaniddeso.

7. Bhaṅgānupassanāñāṇaṃ

Kathaṃ ārammaṇaṃ paṭisaṅkhā bhaṅgānupassane paññā vipassane ñāṇaṃ?

Rūpārammaṇatā cittaṃ uppajjivā bhijjati, taṃ ārammaṇaṃ paṭisaṅkhā tassa cittassa bhaṅgaṃ anupassati.

Anupassatīti kathaṃ anupassati? Aniccato anupassati, no niccato. Dukkato anupassati, no sukhato. Anattato anupassati, no attato. Nibbindati, no nandati. Virajjati, no rajjati. Nirodheti, no samudeti. Paṭinissajjati, no ādiyati.

Aniccato anupassanto niccasaññaṃ pajahati, dukkhato anupassanto sukhasaññaṃ pajahati, anattato anupassanto attasaññaṃ pajahati, nibbindanto nandiṃ pajahati, virajjanto rāgaṃ pajahati, nirodhento samudayaṃ pajahati, paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati.

¹ paññāsaṃ - Syā

² rūpakkhandhā āhārasamudayā - Syā.

³ ... saṅkhārāti sesā - Vasi, Syā.

⁴ viññāṇakkhandhā nāmarūpasamudayā - Vasi, Syā.

(Đối với thức uẩn), (hành giả) trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy năm hiện tượng gì? (hành giả) nhận thấy sự diệt của thức uẩn theo ý nghĩa của sự diệt tận là do duyên: ‘Do sự diệt tận của vô minh, có sự diệt tận của thức,’ ... ‘Do sự diệt tận của ái, có sự diệt tận của thức,’ ... ‘Do sự diệt tận của nghiệp, có sự diệt tận của thức,’ ... ‘Do sự diệt tận của vật thực, có sự diệt tận của thức,’ (hành giả) nhận thấy sự diệt của thức uẩn ngay cả trong khi nhận thấy hiện tượng của sự chuyển biến. Đối với thức uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy năm hiện tượng này.

(Đối với thức uẩn), trong khi nhận thấy sự sanh diệt, (hành giả) nhận thấy mười hiện tượng này.

Đối với năm uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy hai mươi lăm hiện tượng này, trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy hai mươi lăm hiện tượng này, trong khi nhận thấy sự sanh diệt thì nhận thấy năm mươi hiện tượng này.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về việc quán xét sự chuyển biến của các pháp đang hiện hữu là trí quán xét sự sanh diệt.*”

Sắc uẩn có sự sanh khởi là vật thực. Ba uẩn thọ, tưởng, hành có sự sanh khởi là xúc. Thức uẩn có sự sanh khởi là danh sắc.

Phân giải thích ‘Trí về sự sanh diệt.’

7. Trí quán xét về sự tan rã:

Sau khi đã phân biệt rõ đối tượng, tuệ về việc quán xét sự tan rã là trí về minh sát là (có ý nghĩa) thế nào?

Với sắc là đối tượng, tâm sanh lên rồi bị phân hủy. Sau khi đã phân biệt rõ đối tượng ấy, (hành giả) quán xét về sự tan rã của tâm ấy.

(Hành giả) quán xét: Quán xét là (có ý nghĩa) thế nào? Quán xét là vô thường, không phải là thường. Quán xét là khổ não, không phải là lạc. Quán xét là vô ngã, không phải là ngã. (Hành giả) nhàm chán, không vui thích. (Hành giả) ly tham ái, không tham ái. (Hành giả) làm cho diệt tận, không làm cho sanh khởi. (Hành giả) từ bỏ, không nắm giữ.

Trong khi quán xét là vô thường, (hành giả) dứt bỏ thường tưởng; trong khi quán xét là khổ não, (hành giả) dứt bỏ lạc tưởng; trong khi quán xét là vô ngã, (hành giả) dứt bỏ ngã tưởng; trong khi nhàm chán, (hành giả) dứt bỏ sự vui thích; trong khi ly tham ái, (hành giả) dứt bỏ tham ái; trong khi làm cho diệt tận, (hành giả) dứt bỏ sự sanh khởi; trong khi từ bỏ, (hành giả) dứt bỏ sự nắm giữ.

Vedanārammaṇatā —pe— Saññārammaṇatā —pe—
 Saṅkhārārammaṇatā —pe— Viññānārammaṇatā —pe—
 Cakkhārammaṇatā¹ —pe— Jarāmarañārammaṇatā cittaṃ uppajjivā
 bhijjati, taṃ ārammaṇaṃ paṭisaṅkhā tassa cittaṃ bhaṅgaṃ
 anupassati.

Anupassatīti kathaṃ anupassati? Aniccato anupassati, no
 niccato. Dukkato anupassati, no sukhato. Anattato anupassati, no
 attato. Nibbindati, nonandati. Virajjati, no rajjati. Nirodheti, no
 samudeti. Paṭinissajjati, no ādiyati.

Aniccato anupassanto niccasaññaṃ pajahati, dukkhato
 anupassanto sukhasaññaṃ pajahati, anattato anupassanto
 attasaññaṃ pajahati, nibbindanto nandiṃ pajahati, virajjanto rāgaṃ
 pajahati, nirodhento samudayaṃ pajahati, paṭinissajjanto ādānaṃ
 pajahati.

1. Vatthusaṅkamanā ceva saññāya² ca vivaṭṭanā
 āvajjanābalaṃ ceva paṭisaṅkhā vipassanā.
2. Ārammaṇaṃ³ anvayena ubho ekavavatthanā
 nirodhe adhimuttatā⁴ vyalakkhaṇavipassanā.
3. Ārammaṇaṅca paṭisaṅkhā bhaṅgaṅca anupassati
 suññato ca upaṭṭhānaṃ adhipaññāvipassanā.
4. Kusalo tīsu anupassanāsu catasso ca⁵ vipassanāsu
 tayo upaṭṭhānakusalatā nānādiṭṭhisu na kampaṭī'ti.

Taṃ nātattṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati:
 “Ārammaṇaṃ paṭisaṅkhā bhaṅgānupassane paññā vipassane
 ñāṇaṃ.

Bhaṅgānupassanāñāṇaniddeso.

¹ cakkhu, cakkhuṃ - sabbattha.

² paññāya - Machasaṃ, Vīmahe, PTS.

³ ārammaṇā - Vasi, PTS; ārammaṇavasenāpi - Vimū.

⁴ āvimuttatā - PTS.

⁵ catusu ca - Syā; catūsu ca - PTS.

Với thọ là đối tượng, ...(như trên)... Với tướng là đối tượng, ...(như trên)... Với các hành là đối tượng, ...(như trên)... Với thức là đối tượng, ...(như trên)... Với mắt là đối tượng, ...(như trên)... Với lão tử là đối tượng, tâm sanh lên rồi bị phân hủy. Sau khi đã phân biệt rõ đối tượng ấy, (hành giả) quán xét sự tan rã của tâm ấy.

(Hành giả) quán xét, quán xét là (có ý nghĩa) thế nào? Quán xét là vô thường, không phải là thường. Quán xét là khổ não, không phải là lạc. Quán xét là vô ngã, không phải là ngã. (Hành giả) nhàm chán, không vui thích. (Hành giả) ly tham ái, không tham ái. (Hành giả) làm cho diệt tận, không làm cho sanh khởi. (Hành giả) từ bỏ, không nắm giữ.

Trong khi quán xét là vô thường, (hành giả) dứt bỏ thường tướng; trong khi quán xét là khổ não, (hành giả) dứt bỏ lạc tướng; trong khi quán xét là vô ngã, (hành giả) dứt bỏ ngã tướng; trong khi nhàm chán, (hành giả) dứt bỏ sự vui thích; trong khi ly tham ái, (hành giả) dứt bỏ tham ái; trong khi làm cho diệt tận, (hành giả) dứt bỏ sự sanh khởi; trong khi từ bỏ, (hành giả) dứt bỏ sự nắm giữ.

1. Do tiếp cận sự việc, với lực do hướng tâm,	→	và ly khai bằng tướng, phân rõ là minh sát.
2. Với sự tiếp nối cảnh, quyết đoán về diệt tận,		xác định chung cả hai, minh sát tướng hoại diệt.
3. Do phân biệt rõ cảnh, và thiết lập không tánh,		quán xét sự tan rã, thắng tuệ là minh sát.
4. Thiện xảo ba quán xét, ¹ thiện xảo ba thiết lập, ³		và về bốn minh sát, ² không động vì tà kiến.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “Sau khi đã phân biệt rõ đối tượng, tuệ về việc quán xét sự tan rã là trí về minh sát.”

Phân giải thích ‘Trí quán xét về sự tan rã.’

¹ Quán xét về vô thường, khổ não, và vô ngã (PtsA. 1, 260).

² Minh sát về nhàm chán, ly tham ái, làm cho diệt tận, và từ bỏ (Sđd.).

³ Thiện xảo về sự đoạn tận, sự biến hoại, và không tánh (Sđd.).

8. Ādīnavaññaṃ

Kathaṃ bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ?

‘Uppādo bhayan’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ.
 ‘Pavattaṃ bhayan’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ.
 Nimittaṃ bhayan’ti —pe— ‘Āyuhanā¹ bhayan’ti —pe—
 ‘Paṭisandhi bhayan’ti —pe— ‘Gati bhayan’ti —pe—
 ‘Nibbatti bhayan’ti —pe— ‘Upapatti bhayan’ti —pe—
 ‘Jāti bhayan’ti —pe— ‘Jarā bhayan’ti —pe—
 ‘Vyādhi bhayan’ti —pe— ‘Maraṇaṃ bhayan’ti —pe—
 ‘Soko bhayan’ti —pe— ‘Paridevo bhayan’ti —pe—
 ‘Upāyāso bhayan’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ.

‘Anuppādo kheman’ti santipade ñāṇaṃ, ‘appavattaṃ kheman’ti santipade ñāṇaṃ, —pe— ‘anupāyāso kheman’ti santipade ñāṇaṃ.

‘Uppādo bhayaṃ, anuppādo kheman’ti santipade ñāṇaṃ,
 ‘pavattaṃ bhayaṃ, appavattaṃ kheman’ti santipade ñāṇaṃ,
 —pe— ‘upāyāso bhayaṃ, anupāyāso kheman’ti santipade ñāṇaṃ.

‘Uppādo dukkhan’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ,
 ‘pavattaṃ dukkhan’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ,
 —pe— ‘upāyāso dukkhan’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ.

Anuppādo sukhan’ti santipade ñāṇaṃ, ‘appavattaṃ sukhan’ti santipade ñāṇaṃ, —pe— ‘anupāyāso sukhan’ti santipade ñāṇaṃ.

‘Uppādo dukkhaṃ, anuppādo sukhan’ti santipade ñāṇaṃ,
 ‘pavattaṃ dukkhaṃ, appavattaṃ sukhan’ti santipade ñāṇaṃ,
 —pe— ‘upāyāso dukkhaṃ, anupāyāso sukhan’ti santipade ñāṇaṃ.

‘Uppādo sāmisan’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ,
 ‘pavattaṃ sāmisan’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ,
 —pe— ‘upāyāso sāmisan’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ.

‘Anuppādo nirāmisan’ti santipade ñāṇaṃ, ‘appavattaṃ nirāmisan’ti santipade ñāṇaṃ, —pe— ‘anupāyāso nirāmisan’ti santipade ñāṇaṃ.

Uppādo sāmisaṃ, anuppādo nirāmisan’ti santipade ñāṇaṃ,
 ‘pavattaṃ sāmisaṃ, appavattaṃ nirāmisan’ti santipade ñāṇaṃ,
 —pe— ‘upāyāso sāmisaṃ, anupāyāso nirāmisan’ti santipade ñāṇaṃ.

¹ āyuhanā - Machasaṃ, Syā.

8. Trí về điều tai hại:

Tuệ về sự thiết lập của kinh hãi là trí về điều tai hại là (có ý nghĩa) thế nào?

Tuệ về sự thiết lập của kinh hãi rằng: ‘Sự tái sanh là kinh hãi’ là trí về điều tai hại. Tuệ về sự thiết lập của kinh hãi rằng: ‘Sự vận hành là kinh hãi’ ... ‘Hiện tượng là kinh hãi’ ... (Nghịệp) tích lũy là kinh hãi’ ... ‘Mâm tái sanh là kinh hãi’ ... ‘Cảnh giới tái sanh là kinh hãi’ ... ‘Sự tái tạo là kinh hãi’ ... ‘Sự sanh lên là kinh hãi’ ... ‘Sự sanh (ra) là kinh hãi’ ... ‘Sự già là kinh hãi’ ... ‘Sự bệnh là kinh hãi’ ... ‘Sự chết là kinh hãi’ ... ‘Sự sâu muộn là kinh hãi’ ... ‘Sự than vãn là kinh hãi’ ... ‘Sự thất vọng là kinh hãi’ là trí về điều tai hại.

Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không tái sanh là an ổn.’ Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không vận hành là an ổn.’ ... (nt)... Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không thất vọng là an ổn.’

Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự tái sanh là kinh hãi, sự không tái sanh là an ổn.’ Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự vận hành là kinh hãi, sự không vận hành là an ổn.’ ... (nt)... Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự thất vọng là kinh hãi, sự không thất vọng là an ổn.’

Tuệ về sự thiết lập của kinh hãi rằng: ‘Sự tái sanh là khổ’ là trí về điều tai hại. Tuệ về sự thiết lập của kinh hãi rằng: ‘Sự vận hành là khổ’ ... (như trên)... ‘Sự thất vọng là khổ’ là trí về điều tai hại.

Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không tái sanh là lạc.’ Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không vận hành là lạc.’ ... (như trên)... Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không thất vọng là lạc.’

Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự tái sanh là khổ, sự không tái sanh là lạc.’ Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự vận hành là khổ, sự không vận hành là lạc.’ ... (như trên)... Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự thất vọng là khổ, sự không thất vọng là lạc.’

Tuệ về sự thiết lập của kinh hãi rằng: ‘Sự tái sanh là hệ lụy vật chất’ là trí về điều tai hại. Tuệ về sự thiết lập của kinh hãi rằng: ‘Sự vận hành là hệ lụy vật chất’ ... (như trên)... ‘Sự thất vọng là hệ lụy vật chất’ là trí về điều tai hại.

Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không tái sanh là không hệ lụy vật chất.’ Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không vận hành là không hệ lụy vật chất.’ ... (như trên)... Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không thất vọng là không hệ lụy vật chất.’

Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự tái sanh là hệ lụy vật chất, sự không tái sanh là không hệ lụy vật chất.’ Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự vận hành là hệ lụy vật chất, sự không vận hành là không hệ lụy vật chất.’ ... (nt)... Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự thất vọng là hệ lụy vật chất, sự không thất vọng là không hệ lụy vật chất.’

‘Uppādo saṅkhārā’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ,
 ‘pavattaṃ saṅkhārā’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ,
 —pe— ‘upāyāso saṅkhārā’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ.

‘Anuppādo nibbānan’ti santipade ñāṇaṃ, ‘appavattaṃ
 nibbānan’ti santipade ñāṇaṃ, —pe— ‘anupāyāso nibbānan’ti
 santipade ñāṇaṃ.

‘Uppādo saṅkhārā, anuppādo nibbānan’ti santipade ñāṇaṃ,
 ‘pavattaṃ saṅkhārā appavattaṃ nibbānan’ti santipade ñāṇaṃ,
 —pe— ‘upāyāso saṅkhārā, anupāyāso nibbānan’ti santipade ñāṇaṃ.

1. Uppādañca pavattañca nimittaṃ dukkhanti passati
 āyūhanaṃ paṭisandhiṃ ñāṇaṃ ādīnave idaṃ.
2. Anuppādaṃ appavattaṃ animittaṃ sukhanti ca
 anāyūhanaṃ appaṭisandhiṃ¹ ñāṇaṃ santipade idaṃ.
3. Idaṃ ādīnave ñāṇaṃ pañcaṭṭhānesu jāyati
 pañcaṭṭhāne santipade dasa ñāṇe pajānāti.

Dvinnāṃ ñāṇānaṃ kusalātā nānādiṭṭhisu na kampaṭi’ti.

Taṃ ñāṭaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati:
 “Bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ.”

Ādīnavañāṇaniddeso.

9. Saṅkhārupekkhāñāṇaṃ

Kathaṃ muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā
 saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ?

Uppādaṃ² muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā
 saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ. Pavattaṃ³ muñcitukamyatā-
 paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ, nimittaṃ
 muñcitukamyatā —pe— āyūhanaṃ muñcitukamyatā —pe—
 paṭisandhiṃ muñcitukamyatā —pe— gatiṃ muñcitukamyatā —pe—
 nibbattiṃ muñcitukamyatā —pe— upapattiṃ muñcitukamyatā
 —pe— jātiṃ muñcitukamyatā —pe— jaraṃ muñcitukamyatā —pe—
 vyādhiṃ muñcitukamyatā —pe— maraṇaṃ muñcitukamyatā —pe—
 sokaṃ muñcitukamyatā —pe— paridevaṃ muñcitukamyatā —pe—
 upāyāsaṃ muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā
 saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ.

¹ anāyuhappaṭisandhi - Vima 2.

² uppādamuñci. . . - Syā.

³ pavattamuñcitu. . . (iccādi) - Syā.

Tuệ về sự thiết lập của kinh hải rằng: ‘Sự tái sanh là pháp hữu vi là trí về điều tai hại. Tuệ về sự thiết lập của kinh hải rằng: ‘Sự vận hành là pháp hữu vi’ ...(như trên)... Tuệ về sự thiết lập của kinh hải rằng: ‘Sự thất vọng là pháp hữu vi’ là trí về điều tai hại.

Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không tái sanh là Niết Bàn.’ Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không vận hành là Niết Bàn.’ ...(như trên)... Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không thất vọng là Niết Bàn.’

Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự tái sanh là pháp hữu vi, sự không tái sanh là Niết Bàn.’ Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự vận hành là pháp hữu vi, sự không vận hành là Niết Bàn.’ ...(như trên)... Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự thất vọng là pháp hữu vi, sự không thất vọng là Niết Bàn.’

1. Vị nhận thức tái sanh, mầm tái sanh là ‘khổ,’	→	vận hành, tướng, tích nghiệp, trí này là tai hại.
2. Không sanh, không vận hành, không mầm sanh là ‘lạc,’		không tướng, không tích nghiệp, trí này là bình yên.
3. Đây trí về tai hại, bình yên về năm nơi, ^[*]		sanh lên ở năm chốn, ^[*] vị nhận ra mười trí. ^[*]
Người thiện xảo hai trí, ^[*]		không động vì tà kiến.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự thiết lập của kinh hải là trí về điều tai hại.*”

Phân giải thích ‘Trí về điều tai hại.’

9. Trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi:

Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là (có ý nghĩa) thế nào?

Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với sự tái sanh là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với sự vận hành ...(như trên)... đối với hiện tướng ...(như trên)... đối với (nghiệp) tích lũy ...(nt)... đối với mầm tái sanh ...(nt)... đối với cảnh giới tái sanh ...(nt)... đối với sự tái tạo ...(nt)... đối với sự sanh lên ...(nt)... đối với sự sanh (ra) ...(nt)... đối với sự già ...(nt)... đối với sự bệnh ...(nt)... đối với sự chết ...(nt)... đối với sự sâu muộn ...(nt)... đối với sự than vãn ...(như trên)... Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với sự thất vọng là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi.

‘Uppādo dukkhan’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ. ‘Pavattaṃ dukkhan’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ —pe— ‘Upāyāso muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ.

‘Uppādo bhayan’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ. ‘Pavattaṃ bhayan’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ —pe— ‘Upāyāso bhayan’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ.

‘Uppādo sāmisan’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ. ‘Pavattaṃ sāmisan’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ —pe— ‘Upāyāso sāmisan’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ.

‘Uppādo saṅkhārā’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ. ‘Pavattaṃ saṅkhārā’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ —pe— ‘Upāyāso saṅkhārā’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ.

Uppādo saṅkhārā, te saṅkhāre ajjupekkhatīti saṅkhārupekkhā. Ye ca saṅkhārā yā ca upekkhā ubhopete saṅkhārā, te saṅkhāre ajjupekkhatīti saṅkhārupekkhā.

Pavattaṃ saṅkhārā —pe— Nimittaṃ saṅkhārā —pe— Āyūhanā saṅkhārā —pe— Paṭisandhi saṅkhārā —pe— Gati saṅkhārā —pe— Nibbatti saṅkhārā —pe— Upapatti saṅkhārā —pe— Jāti saṅkhārā —pe— Jarā saṅkhārā —pe— Byādhi saṅkhārā —pe— Maraṇaṃ saṅkhārā —pe— Soko saṅkhārā —pe— Paridevo saṅkhārā —pe— Upāyāso saṅkhārā, te saṅkhāre ajjupekkhatīti saṅkhārupekkhā. Ye ca saṅkhārā yā ca upekkhā ubhopete saṅkhārā, te saṅkhāre ajjupekkhatīti saṅkhārupekkhā.

Katīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti? Aṭṭhahākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti.

Puthujjanassa katīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti, sekkhassa katīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti, vītarāgassa katīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti?

Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với ‘Sự tái sinh là khổ’ là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với ‘Sự vận hành là khổ’ ...(như trên)... ‘Sự thất vọng là khổ’ là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi.

Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với ‘Sự tái sinh là kinh hãi’ là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với ‘Sự vận hành là kinh hãi’ ...(nt)... ‘Sự thất vọng là kinh hãi’ là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi.

Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với ‘Sự tái sinh là hệ lụy vật chất’ là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với ‘Sự vận hành là hệ lụy vật chất’ ...(như trên)... ‘Sự thất vọng là hệ lụy vật chất’ là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi.

Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với ‘Sự tái sinh là pháp hữu vi’ là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với ‘Sự vận hành là pháp hữu vi’ ...(như trên)... ‘Sự thất vọng là pháp hữu vi’ là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi.

‘Sự tái sinh là pháp hữu vi, (hành giả) dừng dừng đối với các pháp hữu vi ấy,’ như thế là trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. ‘Các pháp hữu vi và trạng thái xả, cả hai điều này đều là các pháp hữu vi, (hành giả) dừng dừng đối với các pháp hữu vi ấy,’ như thế là trạng thái xả đối với các pháp hữu vi.

‘Sự vận hành là pháp hữu vi, ...(nt)... ‘Hiện tượng là pháp hữu vi, ... ‘(Nghiệp) tích lũy ... ‘Mâm tái sinh ... ‘Cảnh giới tái sinh ... ‘Sự tái tạo ... ‘Sự sanh lên ... ‘Sự sanh (ra) ... ‘Sự già ... ‘Sự bệnh ... ‘Sự chết ... ‘Sự sâu muộn ... ‘Sự than vãn ... ‘Sự thất vọng là pháp hữu vi, (hành giả) dừng dừng đối với các pháp hữu vi ấy,’ như thế là trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. ‘Các pháp hữu vi và trạng thái xả, cả hai điều này đều là các pháp hữu vi, (hành giả) dừng dừng đối với các pháp hữu vi ấy,’ như thế là trạng thái xả đối với các pháp hữu vi.

Sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là với bao nhiêu biểu hiện? Sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là với tám biểu hiện.

Đối với phàm nhân, sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là với bao nhiêu biểu hiện? Đối với vị hữu học, sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là với bao nhiêu biểu hiện? Đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là với bao nhiêu biểu hiện?

Puthujjanassa dvīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro hoti, sekkhassa tīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro hoti, vītarāgassa tīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro hoti.

Puthujjanassa katamehi dvīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro hoti? Puthujjano saṅkhārupekkham abhinandati vā vipassati vā, puthujjanassa imehi dvīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro hoti.

Sekkhassa katamehi tīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro hoti? Sekkho saṅkhārupekkham abhinandati vā vipassati vā paṭisaṅkhāya vā phalasaṃpattim samāpajjati, sekkhassa imehi tīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro hoti.

Vītarāgassa katamehi tīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro hoti? Vītarāgo saṅkhārupekkhā vipassati vā paṭisaṅkhāya vā phalasaṃpattim samāpajjati, tadajjhupekkhitvā suññatavihārena vā animittavihārena vā appaṇihitavihārena vā viharati; vītarāgassa imehi tīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro hoti.

Katham puthujjanassa ca sekkhassa ca saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro ekattam hoti? Puthujjanassa saṅkhārupekkham abhinandato cittam kilissati, bhāvanāya paripantho hoti, paṭivedhassa antarāyo hoti, āyatim paṭisaṅkhiyā paccayo hoti, sekkhassapi saṅkhārupekkham abhinandato cittam kilissati, bhāvanāya paripantho hoti, uttarim paṭivedhassa antarāyo hoti, āyatim paṭisaṅkhiyā paccayo hoti. Evaṃ puthujjanassa ca sekkhassa ca saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro ekattam hoti abhinandanatṭhena.

Katham puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro ekattam hoti? Puthujjano saṅkhārupekkham aniccatopi dukkhatopi anattatopi vipassati, sekkhopi saṅkhārupekkham aniccatopi dukkhatopi anattatopi vipassati. Vītarāgopi saṅkhārupekkham aniccatopi dukkhatopi anattatopi vipassati evaṃ puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro ekattam hoti abhinīhāratṭhena.

Katham puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro nānattam hoti? Puthujjanassa saṅkhārupekkhā kusalā hoti, sekkhassa saṅkhārupekkhā kusalā hoti, vītarāgassa saṅkhārupekkhā abyākatā hoti. Evaṃ puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro nānattam hoti kusalābyākatatṭhena.

Đối với phạm nhân, sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là với hai biểu hiện. Đối với vị hữu học, sự quả quyết của tâm ... là với ba biểu hiện. Đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là với ba biểu hiện.

Đối với phạm nhân, sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là với hai biểu hiện gì? Phạm nhân hoặc là thích thú trạng thái xả đối với các pháp hữu vi hoặc là minh sát (trạng thái ấy). Đối với phạm nhân, sự quả quyết của tâm ... là với hai biểu hiện này.

Đối với vị hữu học, sự quả quyết của tâm ... là với ba biểu hiện gì? Vị hữu học hoặc là thích thú, hoặc là minh sát trạng thái xả đối với các pháp hữu vi, hoặc là phân biệt rõ rời thể nhập thiền quả. Đối với vị hữu học, sự quả quyết của tâm ... là với ba biểu hiện này.

Đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ... là với ba biểu hiện gì? Vị đã lìa tham ái hoặc là minh sát trạng thái xả đối với các pháp hữu vi, hoặc là phân biệt rõ rời thể nhập thiền quả, hoặc là dừng dừng với điều ấy rồi an trú với sự an trú không tánh, với sự an trú vô tướng, hoặc với sự an trú vô nguyện. Đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ... là với ba biểu hiện này.

Đối với phạm nhân và đối với vị hữu học, sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi có cùng một bản chất là thế nào? Đối với phạm nhân, trong khi thích thú trạng thái xả đối với các pháp hữu vi, tâm sẽ bị ô nhiễm, là sự ngăn trở cho việc tu tập, là chướng ngại cho sự thấu triệt, là duyên cho mầm tái sinh trong tương lai. Ngay cả đối với vị hữu học, trong khi thích thú trạng thái xả đối với các pháp hữu vi, tâm bị sẽ ô nhiễm, là sự ngăn trở cho việc tu tập, ... là duyên cho mầm tái sinh trong tương lai. Đối với phạm nhân và đối với vị hữu học, sự quả quyết của tâm ... có cùng một bản chất theo ý nghĩa thích thú là như vậy.

Đối với phạm nhân, đối với vị hữu học, và đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ... có cùng một bản chất là thế nào? Phạm nhân minh sát trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là vô thường, là khổ não, là vô ngã. Vị hữu học cũng minh sát ... là vô thường, là khổ não, là vô ngã. Vị đã lìa tham ái cũng minh sát trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là vô thường, là khổ não, là vô ngã. Đối với phạm nhân, đối với vị hữu học, và đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ... có cùng một bản chất theo ý nghĩa quả quyết là như vậy.

Đối với phạm nhân, đối với vị hữu học, và đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là có bản chất khác biệt như thế nào? Đối với phạm nhân, trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là thiện. Đối với vị hữu học, trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là thiện. Đối với vị đã lìa tham ái, trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là vô ký. Đối với phạm nhân, đối với vị hữu học, và đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ... là có bản chất khác biệt theo ý nghĩa thiện và vô ký là như vậy.

Kathaṃ puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro nānattaṃ hoti? Puthujjanassa saṅkhārupekkhā kiñci kāle suviditā hoti, kiñci kāle na suviditā hoti, sekkhassapi saṅkhārupekkhā kiñci kāle suviditā hoti, kiñci kāle na suviditā hoti, vītarāgassa saṅkhārupekkhā accantaṃ suviditā hoti. Evaṃ puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro nānattaṃ hoti viditaṭṭhena ca aviditaṭṭhena ca.

Kathaṃ puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro nānattaṃ hoti? Puthujjano saṅkhārupekkhā¹ atittattā vipassati, sekkhopi saṅkhārupekkhā¹ atittattā vipassati, vītarāgo saṅkhārupekkhā tittattā vipassati. Evaṃ puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro nānattaṃ hoti tittaṭṭhena ca atittaṭṭhena ca.

Kathaṃ puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro nānattaṃ hoti? Puthujjano saṅkhārupekkhāya tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya sotāpattimaggā paṭilābhatthāya vipassati, sekkho saṅkhārupekkhāya tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ pahīnattā uttaripaṭilābhatthāya vipassati, vītarāgo saṅkhārupekkhāya sabbakilesānaṃ pahīnattā diṭṭhadhammasukhavihāratthāya vipassati. Evaṃ puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro nānattaṃ hoti pahīnaṭṭhena ca appahīnaṭṭhena ca.

Kathaṃ sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro nānattaṃ hoti? Sekkho saṅkhārupekkhāya abhinandati vā vipassati vā paṭisaṅkhāya vā phalasaṃpattim samāpajjati, vītarāgo saṅkhārupekkhāya vipassati vā paṭisaṅkhāya vā phalasaṃpattim samāpajjati tadajjupekkhitvā suññatavihārena vā animittavihārena vā appaṇihitavihārena vā viharati. Evaṃ sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittaassa abhinīhāro nānattaṃ hoti viharasamāpattāṭṭhena.

Kati saṅkhārupekkhā samathavasena uppajjanti, kati saṅkhārupekkhā vipassanāvasena uppajjanti? Atṭha saṅkhārupekkhā samathavasena uppajjanti, dasa saṅkhārupekkhā vipassanāvayena uppajjanti.

¹ saṅkhārupekkhā - Syā.

Đối với phàm nhân, đối với vị hữu học, và đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi có bản chất khác biệt là thế nào? Đối với phàm nhân, trạng thái xả đối với các pháp hữu vi có lúc biết được rõ rệt có lúc không biết được rõ rệt. Luôn cả đối với vị hữu học, trạng thái xả ... Đối với vị đã lìa tham ái, trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là biết được hoàn toàn rõ rệt. Sự quả quyết của tâm ... của phàm nhân, của vị hữu học, và của vị đã lìa tham ái có bản chất khác biệt theo ý nghĩa đã được biết và theo ý nghĩa đã không được biết là như vậy.

Đối với phàm nhân, đối với vị hữu học, và đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ... có bản chất khác biệt là thế nào? Phàm nhân minh sát trạng thái xả đối với các pháp hữu vi không được toàn vẹn. Vị hữu học minh sát ... cũng không được toàn vẹn. Vị đã lìa tham ái minh sát trạng thái xả đối với các pháp hữu vi được toàn vẹn. Đối với phàm nhân, đối với vị hữu học, và đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ... có bản chất khác biệt theo ý nghĩa được toàn vẹn và theo ý nghĩa không được toàn vẹn là như vậy.

Đối với phàm nhân, đối với vị hữu học, và đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ... có bản chất khác biệt là thế nào? Phàm nhân minh sát trạng thái xả đối với các pháp hữu vi nhằm mục đích thành tựu Đạo Nhập Lưu để dứt bỏ ba sự ràng buộc.¹ Vị hữu học minh sát ... nhằm mục đích thành tựu cao hơn do trạng thái đã được dứt bỏ ba sự ràng buộc. Vị đã lìa tham ái minh sát ... nhằm mục đích lạc trú trong hiện tại do trạng thái đã được dứt bỏ toàn bộ phiền não. Sự quả quyết của tâm ... của phàm nhân, của vị hữu học, và của vị đã lìa tham ái là có bản chất khác biệt theo ý nghĩa đã được dứt bỏ và theo ý nghĩa chưa được dứt bỏ là như vậy.

Đối với vị hữu học và đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ... có bản chất khác biệt là thế nào? Vị hữu học hoặc là thích thú, hoặc là minh sát trạng thái xả đối với các pháp hữu vi, hoặc là phân biệt rõ ràng thể nhập thiên quả. Vị đã lìa tham ái hoặc là minh sát trạng thái xả đối với các pháp hữu vi, hoặc là phân biệt rõ ràng thể nhập thiên quả, hoặc là đứng vững đối với điều ấy rồi an trú với sự an trú không tánh, với sự an trú vô tướng, hoặc với sự an trú vô nguyện. Đối với vị hữu học và đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là có bản chất khác biệt theo ý nghĩa an trú và thể nhập là như vậy.

Có bao nhiêu trạng thái xả đối với các pháp hữu vi sanh lên do năng lực của chỉ tịnh? Có bao nhiêu trạng thái xả đối với các pháp hữu vi sanh lên do năng lực của minh sát? Có tám trạng thái xả đối với các pháp hữu vi sanh lên do năng lực của chỉ tịnh. Có mười trạng thái xả đối với các pháp hữu vi sanh lên do năng lực của minh sát.

¹ Là sự nhận thức sai trái về thân, sự hoài nghi, sự cố chấp vào giới và nghi thức (PtsA. 1, 272).

Katamā aṭṭha saṅkhārupekkhā samathavasena uppajjanti? Paṭhamam jhānam¹ paṭilābhatthāya nīvaraṇe paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam, dutiyam jhānam paṭilābhatthāya vitakkavicāre paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam, tatiyam jhānam paṭilābhatthāya pīṭim paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam, catuttham jhānam paṭilābhatthāya sukhadukkhe paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam, ākāsañācāyatanasamāpattim paṭilābhatthāya rūpasāññam paṭighasaññam nānattasaññam paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam, viññāñācāyatanasamāpattim paṭilābhatthāya ākāsañācāyatanasaññam paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam, ākiñcaññāyatanasamāpattim paṭilābhatthāya viññāñācāyatanasaññam paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam, nevasāññānāsaññāyatanasamāpattim paṭilābhatthāya ākiñcaññāyatanasaññam paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam. Imā aṭṭha saṅkhārupekkhā samathavasena uppajjanti.

Katamā dasa saṅkhārupekkhā vipassanāvasena uppajjanti? Sotāpattimaggaṃ paṭilābhatthāya uppādam pavattam nimittam āyūhanam² paṭisandhim gatim nibbattim upapattim jātim jaram vyādhim maraṇam sokaṃ paridevam upāyāsam paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam, sotāpattiphala-samāpattatthāya uppādam pavattam nimittam āyūhanam paṭisandhim —pe— upāyāsam paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam, sakadāgāmimaggaṃ paṭilābhatthāya —pe— sakadāgāmiphala-samāpattatthāya —pe— anāgāmimaggaṃ paṭilābhatthāya —pe— anāgāmiphala-samāpattatthāya —pe— arahattamaggaṃ paṭilābhatthāya —pe— arahattaphala-samāpattatthāya —pe— suññatavihārasamāpattatthāya —pe— animittavihārasamāpattatthāya uppādam pavattam nimittam āyūhanam paṭisandhim gatim nibbattim upapattim jātim jaram vyādhim maraṇam sokaṃ paridevam upāyāsam paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam. Imā dasa saṅkhārupekkhā vipassanāvasena uppajjanti.

Kati saṅkhārupekkhā kusalā, kati akusalā, kati abyākatā? Paṇṇarasa saṅkhārupekkhā kusalā, tisso saṅkhārupekkhā abyākatā, natthi saṅkhārupekkhā akusalā.

1. “Paṭisaṅkhā santiṭṭhanā paññā aṭṭha cittassa gocarā puthujjanassa dve honti tayo sekkhassa gocarā tayo ca vītarāgassa yehi cittaṃ vivaṭṭati.

¹ paṭhamajjhānam - PTS.

² āyūhanam - Syā, PTS.

Tám trạng thái xả đối với các pháp hữu vi sanh lên do năng lực của chỉ tịnh là gì? Tuệ do sự bình thản sau khi phân biệt rõ các pháp ngăn che nhằm mục đích thành tựu sơ thiên là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ do sự bình thản sau khi phân biệt rõ tâm tứ nhằm mục đích thành tựu nhị thiên là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ do sự bình thản sau khi phân biệt rõ hỷ nhằm mục đích thành tựu tam thiên là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ do sự bình thản sau khi phân biệt rõ lạc và khổ nhằm mục đích thành tựu tứ thiên là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ do sự bình thản sau khi phân biệt rõ sự nghĩ tưởng về sắc, sự nghĩ tưởng về bất bình, sự nghĩ tưởng về khác biệt nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt không vô biên xứ là trí về các trạng thái xả ... Tuệ do sự bình thản sau khi phân biệt rõ sự nghĩ tưởng về không vô biên xứ nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt thức vô biên xứ là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ do sự bình thản sau khi phân biệt rõ sự nghĩ tưởng về thức vô biên xứ nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt vô sở hữu xứ là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ do sự bình thản sau khi phân biệt rõ sự nghĩ tưởng về vô sở hữu xứ nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Đây là tám trạng thái xả đối với các pháp hữu vi sanh lên do năng lực của chỉ tịnh.

Mười trạng thái xả đối với các pháp hữu vi sanh lên do năng lực của minh sát là gì? Tuệ do sự bình thản sau khi phân biệt rõ sự tái sanh, sự vận hành, hiện tượng, (nghiệp) tích lũy, mầm tái sanh, cảnh giới tái sanh, sự tái tạo, sự sanh lên, sự sanh (ra), sự già, sự bệnh, sự chết, sự sầu muộn, sự than vãn, sự thất vọng nhằm mục đích thành tựu Đạo Nhập Lưu là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ do sự bình thản sau khi phân biệt rõ sự tái sanh, ...(như trên)... nhằm mục đích chứng đạt Quả Nhập Lưu ... nhằm mục đích thành tựu Đạo Nhất Lai ... nhằm mục đích chứng đạt Quả Nhất Lai ... nhằm mục đích thành tựu Đạo Bất Lai ... nhằm mục đích chứng đạt Quả Bất Lai ... nhằm mục đích thành tựu Đạo A-la-hán ... nhằm mục đích chứng đạt Quả A-la-hán ... nhằm mục đích chứng đạt sự an trú không tánh ... nhằm mục đích chứng đạt sự an trú vô tướng là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Đây là mười trạng thái xả đối với các pháp hữu vi sanh lên do năng lực của minh sát.

Có bao nhiêu trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là thiện? Có bao nhiêu là bất thiện? Có bao nhiêu là vô ký? Có mười lăm trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là thiện. Có ba trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là vô ký. Không có trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là bất thiện.

1. Tuệ phân biệt, bình thản, hai thuộc về phàm nhân, vị lìa ái có ba, → tám hành xứ của tâm: hữu học ba hành xứ, tâm ly khai với chúng.

2. Aṭṭha samādhissa paccayā dasa ñāṇassa gocarā
aṭṭhārasa saṅkhārupekkhā tiṇṇaṃ vimokkhāna paccayā.
3. Ime aṭṭhārasākārā paññā yassa paricitā¹
kusalo saṅkhārupekkhāsu nānādiṭṭhisu na kampaṭī” ti.

Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati:
“Muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu
ñāṇaṃ.”

Saṅkhārupekkhāñāṇaniddeso.

10. Gotrabhūñāṇaṃ

Kathaṃ bahiddhā vuṭṭhānavivaṭṭane paññā gotrabhū ñāṇaṃ?

Uppādaṃ abhibhuyyatīti gotrabhū, pavattaṃ abhibhuyyatīti
gotrabhū, nimittaṃ abhibhuyyatīti gotrabhū, āyūhanaṃ
abhibhuyyatīti gotrabhū, paṭisandhiṃ abhibhuyyatīti gotrabhū,
gatiṃ abhibhuyyatīti gotrabhū, nibbattiṃ abhibhuyyatīti gotrabhū,
upapattiṃ abhibhuyyatīti gotrabhū, jātiṃ abhibhuyyatīti gotrabhū,
jaraṃ abhibhuyyatīti gotrabhū, vyādhiṃ abhibhuyyatīti gotrabhū,
maraṇaṃ abhibhuyyatīti gotrabhū, sokaṃ abhibhuyyatīti gotrabhū,
paridevaṃ abhibhuyyatīti gotrabhū, upāyāsaṃ abhibhuyyatīti
gotrabhū, bahiddhā saṅkhāranimittaṃ abhibhuyyatīti gotrabhū.

Anuppādaṃ pakkhandatīti gotrabhū, appavattaṃ pakkhandatīti
gotrabhū —pe— nirodhaṃ nibbānaṃ pakkhandatīti gotrabhū.

Uppādaṃ abhibhuyyivā anuppādaṃ pakkhandatīti gotrabhū,
pavattaṃ abhibhuyyivā appavattaṃ pakkhandatīti gotrabhū,
nimittaṃ abhibhuyyivā animittaṃ pakkhandatīti gotrabhū, —pe—
bahiddhā saṅkhāranimittaṃ abhibhuyyivā nirodhaṃ nibbānaṃ
pakkhandatīti gotrabhū.

Uppādā vuṭṭhātīti gotrabhū, pavattā vuṭṭhātīti gotrabhū, nimittā
vuṭṭhātīti gotrabhū, āyūhanā vuṭṭhātīti gotrabhū, paṭisandhiyā
vuṭṭhātīti gotrabhū, gatiyā vuṭṭhātīti gotrabhū, nibbattiyā vuṭṭhātīti
gotrabhū, upapattiyā vuṭṭhātīti gotrabhū, jātiyā vuṭṭhātīti gotrabhū,
jarāyā vuṭṭhātīti gotrabhū byādhimhā vuṭṭhātīti gotrabhū, maraṇā
vuṭṭhātīti gotrabhū, sokā vuṭṭhātīti gotrabhū, paridevā vuṭṭhātīti
gotrabhū, upāyāsā vuṭṭhātīti gotrabhū, bahiddhā saṅkhāranimittā
vuṭṭhātīti gotrabhū.

¹ pariccitā - Machasaṃ.

2. Tám do duyên của định, → mười hành xứ của trí,
mười tám xả các hành là duyên ba giải thoát.^[*]
3. Mười tám biểu hiện này, vị có tuệ hiểu rõ,
thiện xảo trong xả hành, không động vì tà kiến.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi.*”

Phân giải thích

‘Trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi.’

10. Trí chuyển tộc:

Tuệ về sự thoát ra và ly khai ngoại phần là trí chuyển tộc là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Vượt trên sự tái sanh’ là chuyển tộc. ‘Vượt trên sự vận hành’ là chuyển tộc. ‘Vượt trên hiện tướng’ ... ‘Vượt trên (nghệp) tích lũy’ ... ‘Vượt trên mầm tái sanh’ ... ‘Vượt trên cảnh giới tái sanh’ ... ‘Vượt trên sự tái tạo’ ... ‘Vượt trên sự sanh lên’ ... ‘Vượt trên sự sanh (ra)’ ... ‘Vượt trên sự già’ ... ‘Vượt trên sự bệnh’ ... ‘Vượt trên sự chết’ ... ‘Vượt trên sự sâu muện’ ... ‘Vượt trên sự than vãn’ ... ‘Vượt trên sự thất vọng’ là chuyển tộc. ‘Vượt trên hiện tướng của các hành ở ngoại phần’ là chuyển tộc.

‘Dự phần vào¹ sự không tái sanh’ là chuyển tộc. ‘Dự phần vào sự không vận hành’ là chuyển tộc. ...(như trên)... ‘Dự phần vào sự diệt tận Niết Bàn’ là chuyển tộc.

‘Sau khi đã vượt trên sự tái sanh rồi dự phần vào sự không tái sanh’ là chuyển tộc. ‘Sau khi đã vượt trên sự vận hành rồi dự phần vào sự không vận hành’ ... ‘Sau khi đã vượt trên hiện tướng rồi dự phần vào không hiện tướng’ là chuyển tộc. ...(như trên)... ‘Sau khi đã vượt trên hiện tướng của các hành ở ngoại phần rồi dự phần vào sự diệt tận Niết Bàn’ là chuyển tộc.

‘Thoát ra khỏi sự tái sanh’ là chuyển tộc. ‘Thoát ra khỏi sự vận hành’ là chuyển tộc. ‘Thoát ra khỏi hiện tướng’ ... ‘Thoát ra khỏi (nghệp) tích lũy’ ... ‘Thoát ra khỏi mầm tái sanh’ ... ‘Thoát ra khỏi cảnh giới tái sanh’ ... ‘Thoát ra khỏi sự tái tạo’ ... ‘Thoát ra khỏi sự sanh lên’ ... ‘Thoát ra khỏi sự sanh (ra)’ ... ‘Thoát ra khỏi sự già’ ... ‘Thoát ra khỏi sự bệnh’ ... ‘Thoát ra khỏi sự chết’ ... ‘Thoát ra khỏi sự sâu muện’ ... ‘Thoát ra khỏi sự than vãn’ ... ‘Thoát ra khỏi sự thất vọng’ là chuyển tộc. ‘Thoát ra khỏi hiện tướng của các hành ở ngoại phần’ là chuyển tộc.

¹ Dự phần vào: được dịch từ *pakkhandati* hàm ý nhảy vào, lao vào, tiến vào (ND).

Anuppādaṃ pakkhandatīti gotrabhū, appavattaṃ pakkhandatīti gotrabhū, —pe— nirodhaṃ nibbānaṃ pakkhandatīti gotrabhū.

Uppādā vuṭṭhahitvā anuppādaṃ pakkhandatīti gotrabhū, pavattā vuṭṭhahitvā appavattaṃ pakkhandatīti gotrabhū, nimittā vuṭṭhahitvā animittaṃ pakkhandatīti gotrabhū, āyūhanā vuṭṭhahitvā anāyūhanaṃ pakkhandatīti gotrabhū, paṭisandhiyā vuṭṭhahitvā appaṭisandhiṃ pakkhandatīti gotrabhū, gatiyā vuṭṭhahitvā agatiṃ pakkhandatīti gotrabhū, nibbattiyā vuṭṭhahitvā anibbattiṃ pakkhandatīti gotrabhū, upapattiyā vuṭṭhahitvā anupapattiṃ pakkhandatīti gotrabhū, jātiyā vuṭṭhahitvā ajātiṃ pakkhandatīti gotrabhū, jarāya vuṭṭhahitvā ajaraṃ pakkhandatīti gotrabhū, byādhimhā vuṭṭhahitvā abyādhiṃ pakkhandatīti gotrabhū, maraṇā vuṭṭhahitvā amaraṇaṃ pakkhandatīti gotrabhū, sokā vuṭṭhahitvā asokaṃ pakkhandatīti gotrabhū, paridevā vuṭṭhahitvā aparidevaṃ pakkhandatīti gotrabhū, upāyāsā vuṭṭhahitvā anupāyāsaṃ pakkhandatīti gotrabhū, bahiddhāsaṅkhāraṇimittā vuṭṭhahitvā nirodhaṃ nibbānaṃ pakkhandatīti gotrabhū.

Uppādā vivaṭṭatīti gotrabhū, pavattā vivaṭṭatīti gotrabhū, —pe— bahiddhā saṅkhāraṇimittā vivaṭṭatīti gotrabhū.

Anuppādaṃ pakkhandatīti gotrabhū, appavattaṃ pakkhandatīti gotrabhū, —pe— nirodhaṃ nibbānaṃ pakkhandatīti gotrabhū,

Uppādā vivaṭṭitvā anuppādaṃ pakkhandatīti gotrabhū, pavattā vivaṭṭitvā appavattaṃ pakkhandatīti gotrabhū, —pe— bahiddhāsaṅkhāraṇimittā vivaṭṭitvā nirodhaṃ nibbānaṃ pakkhandatīti gotrabhū.

Kati gotrabhūddhammā samathavasena uppajjanti, kati gotrabhūddhammā vipassanāvasena uppajjanti? Aṭṭha gotrabhūddhammā samathavasena uppajjanti, dasa gotrabhūddhammā vipassanāvasena uppajjanti.

Katame¹ aṭṭha gotrabhūddhammā samathavasena uppajjanti? Paṭhamaṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya nīvaraṇe abhibhuyyatīti gotrabhū, dutiyaṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya vitakkavicāre abhibhuyyatīti gotrabhū, tatiyaṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya pītiṃ abhibhuyyatīti gotrabhū, catutthaṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya sukhadukkhe abhibhuyyatīti gotrabhū, ākāsaṇācāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya rūpasāññaṃ paṭighasaññaṃ nānattasaññaṃ abhibhuyyatīti gotrabhū, viññāṇācāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya ākāsaṇācāyatanasāññaṃ abhibhuyyatīti gotrabhū, ākiñcaññāyatana-samāpattiṃ paṭilābhatthāya viññāṇācāyatanasāññaṃ abhibhuyyatīti gotrabhū, nevasāññānāsaññāyatana-samāpattiṃ paṭilābhatthāya ākiñcaññāyatana-sāññaṃ abhibhuyyatīti gotrabhū. Ime aṭṭha gotrabhūddhammā samathavasena uppajjanti.

¹ katamā - Sī 1.

² paṭhamajjhānaṃ - PTS, Sī 1.

‘Dự phần vào sự không tái sanh’ là chuyển tộc. ‘Dự phần vào sự không vận hành’ là chuyển tộc. ...(như trên)... ‘Dự phần vào sự diệt tận Niết Bàn’ là chuyển tộc.

‘Sau khi thoát ra khỏi *sự tái sanh* rồi dự phần vào *sự không tái sanh*’ là chuyển tộc. ‘Sau khi thoát ra khỏi *sự vận hành* rồi dự phần vào *sự không vận hành*’ là chuyển tộc. ‘Sau khi thoát ra khỏi *hiện tướng ... không hiện tướng ...*(nt)... (nghị) tích lũy ... không (nghị) tích lũy ... (nt)... mầm tái sanh ... không mầm tái sanh ... (nt)... cảnh giới tái sanh ... không cảnh giới tái sanh ... (nt)... sự tái tạo ... sự không tái tạo ... (nt)... sự sanh lên ... sự không sanh lên ... (nt)... sự sanh (ra) ... sự không sanh (ra) ... (nt)... sự già ... sự không già ... (nt)... sự bệnh ... sự không bệnh ... (nt)... sự chết ... sự không chết ... (nt)... sự sâu muộn ... sự không sâu muộn ... (nt)... sự than vãn ... sự không than vãn ... (nt)... sự thất vọng ... sự không thất vọng ... ‘Sau khi thoát ra khỏi *hiện tướng của các hành ở ngoại phần* rồi dự phần vào *sự diệt tận Niết Bàn*’ là chuyển tộc.

‘Ly khai khỏi sự tái sanh’ là chuyển tộc. ‘Ly khai khỏi sự vận hành’ là chuyển tộc. ...(như trên)... ‘Ly khai khỏi hiện tướng của các hành ở ngoại phần’ là chuyển tộc.

‘Dự phần vào sự không tái sanh’ là chuyển tộc. ‘Dự phần vào sự không vận hành’ là chuyển tộc. ...(như trên)... ‘Dự phần vào sự diệt tận Niết Bàn’ là chuyển tộc.

‘Sau khi đã ly khai khỏi sự tái sanh rồi dự phần vào sự không tái sanh’ là chuyển tộc. ‘Sau khi đã ly khai khỏi sự vận hành rồi dự phần vào sự không vận hành’ là chuyển tộc. ...(như trên)... ‘Sau khi đã ly khai khỏi hiện tướng của các hành ở ngoại phần rồi dự phần vào sự diệt tận Niết Bàn’ là chuyển tộc.

Có bao nhiêu sự chuyển tộc được sanh lên do năng lực của chỉ tịnh? Có bao nhiêu sự chuyển tộc được sanh lên do năng lực của minh sát? Có tám sự chuyển tộc được sanh lên do năng lực của chỉ tịnh. Có mười sự chuyển tộc được sanh lên do năng lực của minh sát.

Tám sự chuyển tộc được sanh lên do năng lực của chỉ tịnh là gì? ‘Vượt trên các pháp ngăn che nhằm mục đích thành tựu sơ thiền’ là chuyển tộc. ‘Vượt trên tâm tứ nhằm mục đích thành tựu nhị thiền’ ... ‘Vượt trên hỷ nhằm mục đích thành tựu tam thiền’ ... ‘Vượt trên lạc và khổ nhằm mục đích thành tựu tứ thiền’ ... ‘Vượt trên sự nghĩ tưởng về sắc, sự nghĩ tưởng về bất bình, sự nghĩ tưởng về khác biệt nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt không vô biên xứ’ ... ‘Vượt trên sự nghĩ tưởng về không vô biên xứ nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt thức vô biên xứ’ ... ‘Vượt trên sự nghĩ tưởng về thức vô biên xứ nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt vô sở hữu xứ’ ... ‘Vượt trên sự nghĩ tưởng về vô sở hữu xứ nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ’ là chuyển tộc. Đây là tám sự chuyển tộc được sanh lên do năng lực của chỉ tịnh.

Katame dasa gotrabhūddhammā vipassanāvasena uppajjanti? Sotāpattimaggaṃ paṭilābhatthāya uppādaṃ pavattaṃ nimittaṃ āyūhanaṃ paṭisandhiṃ gatiṃ nibbattiṃ upapattiṃ jātiṃ jaraṃ byādhiṃ maraṇaṃ sokaṃ paridevaṃ upāyāsaṃ bahiddhā-saṅkhāranimittaṃ abhibhuyyatīti gotrabhū, sotāpattiphalasamāpattatthāya uppādaṃ pavattaṃ nimittaṃ āyūhanaṃ paṭisandhiṃ —pe— abhibhuyyatīti gotrabhū, sakadāgāmimaggaṃ paṭilābhatthāya —pe— sakadāgāmiphalasamāpattatthāya —pe— anāgāmimaggaṃ paṭilābhatthāya —pe— anāgāmiphalasamāpattatthāya —pe— arahattamaggaṃ paṭilābhatthāya uppādaṃ pavattaṃ nimittaṃ āyūhanaṃ paṭisandhiṃ gatiṃ nibbattiṃ upapattiṃ jātiṃ jaraṃ byādhiṃ maraṇaṃ sokaṃ paridevaṃ upāyāsaṃ bahiddhā-saṅkhāranimittaṃ abhibhuyyatīti gotrabhū, arahattaphalasamāpattatthāya —pe— suññatavihārasamāpattatthāya —pe— animittavihārasamāpattatthāya uppādaṃ pavattaṃ nimittaṃ āyūhanaṃ paṭisandhiṃ —pe— abhibhuyyatīti gotrabhū, ime dasa gotrabhūddhammā vipassanāvasena uppajjanti.

Kati gotrabhūddhammā kusalā, kati akusalā, kati abyākatā? Pannarasa gotrabhūddhammā kusalā, tayo gotrabhūddhammā abyākatā, natthi gotrabhūddhammā akusalā.

1. “Sāmisāṅca nirāmisāṃ paṇihitaṅca appaṇihitaṃ
Suññataṅca visaññuttaṃ vuṭṭhitaṅca avuṭṭhitaṃ.
2. Aṭṭha samādhissa paccayā dasa ñāṇassa gocarā
aṭṭhārasa gotrabhūddhammā tiṇṇaṃ vimokkhāna paccayā.
3. Ime aṭṭhārasākārā paññā yassa paricitā
kusalo vivaṭṭe vuṭṭhāne nānādiṭṭhisu na kampatī”ti.

Taṃ ñātattṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Bahiddhāvutṭhānavivaṭṭane paññā gotrabhū ñāṇaṃ.”

Gotrabhūñāṇaniddeso.

11. Maggañāṇaṃ

Kathaṃ dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ?

Sotāpattimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi micchādiṭṭhiyā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ.”

Mười sự chuyển tộc được sanh lên do năng lực của minh sát là gì? ‘Vượt trên sự tái sanh, sự vận hành, hiện tượng, (nghiệp) tích lũy, mầm tái sanh, cảnh giới tái sanh, sự tái tạo, sự sanh lên, sự sanh (ra), sự già, sự bệnh, sự chết, sự sâu muộn, sự than vãn, sự thất vọng, hiện tượng của các hành ở ngoại phần nhằm mục đích thành tựu Đạo Nhập Lưu’ là chuyển tộc. ‘Vượt trên sự tái sanh, sự vận hành, hiện tượng, (nghiệp) tích lũy, mầm tái sanh, ...(như trên)... nhằm mục đích chứng đạt Quả Nhập Lưu’ ...(như trên)... nhằm mục đích thành tựu Đạo Nhất Lai ...(như trên)... nhằm mục đích chứng đạt Quả Nhất Lai ...(như trên)... nhằm mục đích thành tựu Đạo Bất Lai ...(như trên)... nhằm mục đích chứng đạt Quả Bất Lai ...(như trên)... nhằm mục đích thành tựu Đạo A-la-hán’ ...(như trên)... nhằm mục đích chứng đạt Quả A-la-hán’ ...(như trên)... nhằm mục đích chứng đạt sự an trú không tánh ...(như trên)... ‘Vượt trên sự tái sanh, sự vận hành, hiện tượng, (nghiệp) tích lũy, mầm tái sanh, cảnh giới tái sanh, sự tái tạo, sự sanh lên, sự sanh (ra), sự già, sự bệnh, sự chết, sự sâu muộn, sự than vãn, sự thất vọng, hiện tượng của các hành ở ngoại phần nhằm mục đích chứng đạt sự an trú vô tướng’ là chuyển tộc. Đây là mười sự chuyển tộc được sanh lên do năng lực của minh sát.

Có bao nhiêu sự chuyển tộc là thiện? Có bao nhiêu là bất thiện? Có bao nhiêu là vô ký? Có mười lăm sự chuyển tộc là thiện. Có ba sự chuyển tộc là vô ký. Không có sự chuyển tộc là bất thiện.

1. Vật chất, không vật chất, ràng buộc, không ràng buộc,	→ có nguyện và vô nguyện, thoát được và không thoát.
2. Tám do duyên của định, mười tám sự chuyển tộc	mười hành xứ của trí, là duyên ba giải thoát.
3. Mười tám biểu hiện này, khéo ly khai, thoát khỏi,	vị có tuệ hiểu rõ, không động vì tà kiến.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự thoát ra và ly khai ngoại phần là trí chuyển tộc.*”

Phân giải thích ‘Trí chuyển tộc.’

11. Trí về Đạo:

Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo là (có ý nghĩa) thế nào?

Vào sát-na Đạo Nhập Lưu: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, thoát ra khỏi tà kiến, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần; vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.*”

Abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappo micchāsaṅkappā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti; tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ.”

Pariggahaṭṭhena sammāvācā micchāvācāya vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti; tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ.”

Samuṭṭhānaṭṭhena sammākammanto micchākammantā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti; tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ

Vodānaṭṭhena sammā-ājīvo micchā-ājīvā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti; tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ.”

Paggahaṭṭhena sammāvāyāmo micchāvāyāmā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti; tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ.”

Upaṭṭhānaṭṭhena sammāsati micchāsatiyā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti; tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ.”

Avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi micchāsamādhito vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti; tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ.”

Sakadāgāmimaggaḅhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi —pe— avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi oḷārikā kāmarāgasaññojanā paṭighasaññojanā oḷārikā kāmarāgānusayā paṭighānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti; tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ.”

Anāgāmimaggaḅhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi —pe— Avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi aṇusahagatā kāmarāgasaññojanā paṭighasaññojanā, aṇusahagatā kāmarāgānusayā paṭighānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti; tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ.”

Chánh tư duy, theo ý nghĩa gắn chặt (tâm vào cảnh), thoát ra khỏi tà tư duy, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần; vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.”*

Chánh ngữ, theo ý nghĩa gìn giữ, thoát ra khỏi tà ngữ, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần; vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.”*

Chánh nghiệp, theo ý nghĩa nguồn sanh khởi, thoát ra khỏi tà nghiệp, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần; vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.”*

Chánh mạng, theo ý nghĩa trong sạch, thoát ra khỏi tà mạng, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy ...

Chánh tinh tấn, theo ý nghĩa ra sức, thoát ra khỏi tà tinh tấn, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy ...

Chánh niệm, theo ý nghĩa thiết lập, thoát ra khỏi tà niệm, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần; vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.”*

Chánh định, theo ý nghĩa không tản mạn, thoát ra khỏi tà định, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần; vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.”*

Vào sát-na Đạo Nhất Lai: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, ...(như trên)... Chánh định, theo ý nghĩa không tản mạn, thoát ra khỏi sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất thô thiển, thoát ra khỏi ái dục ngủ ngầm và bất bình ngủ ngầm có tính chất thô thiển, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần; vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.”*

Vào sát-na Đạo Bất Lai: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, ...(như trên)... Chánh định, theo ý nghĩa không tản mạn, thoát ra khỏi sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất vi tế, thoát ra khỏi ái dục ngủ ngầm và bất bình ngủ ngầm có tính chất vi tế, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần; vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.”*

Arahattamaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi —pe— avikkhepaṭṭhena sammāsamādhī rūparāgā arūparāgā mānā uddhaccā avijjāya mānānusayā bhavarāgānusayā avijjānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti; tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ.”

1. “Ajātaṃ jhāpeti¹ jātena jhānaṃ² tena pavuccati jhānavimokkhe³ kusalatā nānādiṭṭhisu na kampaṭi.⁴
2. Samādahitvā yathā ce vipassati vipassamāno tathā ce samādahe vipassanā ca samatho tadā ahu samānabhāgā yuganandhā vattare.
3. Dukkhā saṅkhārā sukho nirodhoti dassanaṃ dubhato vuṭṭhitā paññā phasseti amataṃ padaṃ.
4. Vimokkhacariyaṃ jānāti nānattekatta⁵kovido dvinnaṃ ñāṇānaṃ kusalatā nānādiṭṭhisu na kampaṭi” ti.

Taṃ nātaṭṭhena ñāṇaṃ pajānanaṭṭhena paññā; tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ.”

Maggañāṇaniddeso.

12. Phalañāṇaṃ

Kathaṃ payogaṭṭhipassaddhipaññā phale ñāṇaṃ?

Sotāpattimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi micchādiṭṭhiyā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti, taṃpayoga⁶ṭṭhipassaddhattā uppajjati sammādiṭṭhi, maggasettaṃ phalaṃ.

¹ ñāpeti - PTS.

² ñāṇaṃ - PTS.

³ ñāṇavimokkhe - PTS.

⁴ na kampaṭi - PTS, Syā.

⁵ nānattekatte - PTS.

⁶ tappayoga - Vima.

Vào sát-na Đạo A-la-hán: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, ...(như trên)... Chánh định, theo ý nghĩa không tản mạn, thoát ra khỏi ái sắc, ái vô sắc, ngã mạn, phóng dật, vô minh, thoát ra khỏi ngã mạn ngủ ngẫm, ái hữu ngủ ngẫm, vô minh ngủ ngẫm, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần; vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.*”

1. Sanh thiêu đốt vô sanh, thiện xảo thiên, giải thoát,	→	vì thế gọi tham thiên, không động vì tà kiến.
2. Như thế định rời quán, khi ấy quán và chỉ		cũng vậy quán ở định, hành bình đẳng tương hợp.
3. Thấy ‘Các hành là khô, tuệ thoát khỏi cả hai		diệt tận là an lạc,’ đạt được Đạo Bất Tử.
4. Vị biết hành giải thoát, thiện xảo về hai trí,		rành rẽ dị và đồng, không động vì tà kiến.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.*”

Phân giải thích ‘Trí về Đạo.’

12. Trí về Quả:

Tuệ về sự tịnh lặng của việc thực hành¹ là trí về Quả là (có ý nghĩa) thế nào?

Vào sát-na Đạo Nhập Lưu: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, thoát ra khỏi tà kiến, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Chánh kiến được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

¹ *ajjhatabhiddhā vuṭṭhānapayogassa*: của việc thực hành thoát ra khỏi nội ngoại phần (PṭsA. 1, 284).

Abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappo micchāsaṅkappā vuṭṭhāti tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti, taṃpayoga¹paṭippassaddhattā uppajjati sammāsaṅkappo, maggassetam phalaṃ.

Pariggahaṭṭhena sammāvācā micchāvācāya vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Taṃpayogapaṭippassaddhattā uppajjati sammāvācā, maggassetam phalaṃ.

Samuṭṭhānaṭṭhena sammākammanto micchākammantā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti, taṃpayogapaṭippassaddhattā uppajjati sammākammanto, maggassetam phalaṃ.

Vodānaṭṭhena sammā-ājīvo micchā-ājīvā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti, taṃpayogapaṭippassaddhattā uppajjati sammā-ājīvo, maggassetam phalaṃ.

Paggahaṭṭhena sammāvāyāmo micchāvāyāmā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti, taṃpayoga¹paṭippassaddhattā uppajjati sammāvāyāmo, maggassetam phalaṃ.

Upaṭṭhānaṭṭhena sammāsati micchāsatiyā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti, taṃpayogapaṭippassaddhattā uppajjati sammāsati, maggassetam phalaṃ.

Avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi micchāsamādhitō vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti, taṃpayogapaṭippassaddhattā uppajjati sammāsamādhi, maggassetam phalaṃ.

Sakadāgāmimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi —pe— avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi oḷārikā kāmarāgasamyojanā paṭighasamyojanā oḷārikā kāmarāgānusayā paṭighānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti, taṃpayogapaṭippassaddhattā uppajjati sammāsamādhi, maggassetam phalaṃ.

¹ tappayoga... - Vima.

Chánh tư duy, theo ý nghĩa gắn chặt (tâm vào cảnh), thoát ra khỏi tà tư duy, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Chánh tư duy được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

Chánh ngữ, theo ý nghĩa gìn giữ, thoát ra khỏi tà ngữ, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Chánh ngữ được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

Chánh nghiệp, theo ý nghĩa nguồn sanh khởi, thoát ra khỏi tà nghiệp, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Chánh nghiệp được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

Chánh mạng, theo ý nghĩa trong sạch, thoát ra khỏi tà mạng, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Chánh mạng được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

Chánh tinh tấn, theo ý nghĩa ra sức, thoát ra khỏi tà tinh tấn, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Chánh tinh tấn được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

Chánh niệm, theo ý nghĩa thiết lập, thoát ra khỏi tà niệm, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Chánh niệm được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

Chánh định, theo ý nghĩa không tản mạn, thoát ra khỏi tà định, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Chánh định được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

Vào sát-na Đạo Nhất Lai: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, ...(như trên)... Chánh định, theo ý nghĩa không tản mạn, thoát ra khỏi sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất thô thiển, thoát ra khỏi ái dục ngủ ngầm và bất bình ngủ ngầm có tính chất thô thiển, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Chánh định được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

Anāgāmimaggaḅhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi —pe— avikkhepaṭṭhena sammāsamaḁhi aṇusahagatā kāmarāgasaṅṅojanā paṭighasaṅṅojanā aṇusahagatā kāmarāgānusayā paṭighānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti, taṃpayogapaṭippassaddhattā uppajjati sammāsamaḁhi, maggasetama phalaṃ.

Arahattamaggaḅhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi —pe— avikkhepaṭṭhena sammāsamaḁhi rūparāgā arūparāgā mānā uddhaccā avijjāya, mānānusayā bhavarāgānusayā avijjānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti, taṃpayogapaṭippassaddhattā uppajjati sammāsamaḁhi, maggasetama phalaṃ.

Tama ṅātaṭṭhena ṅāṇama, pajānanaṭṭhena paṅṅā. Tena vuccati: “Payogapaṭippassaddhipaṅṅā phale ṅāṇana” ti.

Phalaṅṅaniddeso.

13. Vimuttiṅṅama

Kathama chinnavatṭamanupassane¹ paṅṅā vimuttiṅṅama?

Sotāpattimaggena sakkāyadiṭṭhi vicikicchā sīlabbataparāmāso, diṭṭhānusayo vicikicchānusayo, attano cittassa upakkilesā sammāsamaucchinā honti, imehi paṅcahi upakkilesehi sapariyuṭṭhānehi cittaṃ vimuttaṃ hoti suvimuttaṃ. Tama vimutti ṅātaṭṭhena ṅāṇama, pajānanaṭṭhena paṅṅā. Tena vuccati: “Chinnavatṭamanupassane¹ paṅṅā vimuttiṅṅama.”

Sakadāgāmimaggena oḅarikaṃ kāmarāgasaṅṅojanaṃ, paṭighasaṅṅojanaṃ oḅariko kāmarāgānusayo paṭighānusayo attano cittassa upakkilesā sammā samucchinā honti, imehi catūhi upakkilesehi sapariyuṭṭhānehi cittaṃ vimuttaṃ hoti suvimuttaṃ. Tama vimutti ṅātaṭṭhena ṅāṇama, pajānanaṭṭhena paṅṅā. Tena vuccati: “Chinnavatṭamanupassane paṅṅā vimuttiṅṅama.”

¹ chinnavatṭamanupassane - Machasaṃ; chinmanupassane - Syā, PTS.

Vào sát-na Đạo Bất Lai: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, ...(như trên)... Chánh định, theo ý nghĩa không tản mạn, thoát ra khỏi sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất vi tế, thoát ra khỏi ái dục ngủ ngầm và bất bình ngủ ngầm có tính chất vi tế, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Chánh định được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

Vào sát-na Đạo A-la-hán: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, ...(như trên)... Chánh định, theo ý nghĩa không tản mạn, thoát ra khỏi ái sắc, ái vô sắc, ngã mạn, phóng dật, vô minh, thoát ra khỏi ngã mạn ngủ ngầm, hữu ngủ ngầm, vô minh ngủ ngầm, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Chánh định được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự tịnh lặng của việc thực hành là trí về Quả.*”

Phần giải thích ‘Trí về Quả.’

13. Trí về Giải Thoát:

Tuệ về việc quán xét phiền não đã được cắt lìa là trí về giải thoát là (có ý nghĩa) thế nào?

Nhờ vào Đạo Nhập Lưu, sự nhận thức sai trái về thân, sự hoài nghi, sự bám víu vào giới và nghi thức, tà kiến ngủ ngầm, hoài nghi ngủ ngầm là các tùy phiền não thuộc tâm của hành giả được đoạn trừ hoàn toàn. Tâm được giải thoát, được hoàn toàn giải thoát khỏi năm tùy phiền não này và các sự xâm nhập (của chúng). Việc giải thoát ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về việc quán xét phiền não đã được cắt lìa là trí về giải thoát.*”

Nhờ vào Đạo Nhất Lai, sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất thô thiển, ái dục ngủ ngầm và bất bình ngủ ngầm là các tùy phiền não có tính chất thô thiển thuộc tâm của hành giả được đoạn trừ hoàn toàn. Tâm được giải thoát, được hoàn toàn giải thoát khỏi bốn tùy phiền não này và các sự xâm nhập (của chúng). Việc giải thoát ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về việc quán xét phiền não đã được cắt lìa là trí về giải thoát.*”

Anāgāmimaggena aṇusahagataṃ kāmarāgasaññojanaṃ paṭigha-
saññojanaṃ aṇusahagato kāmarāgānusayo paṭighānusayo attano
cittassa upakkilesā sammā samucchinnā honti, imehi catūhi
upakkilesehi sapariyuṭṭhānehi cittaṃ vimuttaṃ hoti suvimuttaṃ.
Taṃvimutti ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati:
“Chinnaṇaṭṭamanupasane paññā vimuttiñāṇaṃ.”

Arahattamaggena rūparāgo arūparāgo māno uddhaccaṃ avijjā
mānānusayo bhavarāgānusayo avijjānusayo attano cittaṃ
upakkilesā sammā samucchinnā honti, imehi aṭṭhahi upakkilesehi
sapariyuṭṭhānehi cittaṃ vimuttaṃ hoti suvimuttaṃ, taṃvimutti
ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati:
“Chinnaṇaṭṭamanupassane paññā vimuttiñāṇaṃ.”

Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati:
“Chinnaṇaṭṭamanupassane paññā vimuttiñāṇaṃ.”

Vimuttiñāṇaniddeso.

14. Paccavekkhanañāṇaṃ

Kathaṃ tadā samudāgate¹ dhamme passane² paññā
paccavekkhane ñāṇaṃ?

Sotāpattimaggaṅkaṇe dassanaṭṭhena sammāditṭhi tadā
samudāgatā.³ Abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappo tadā
samudāgato, pariggahaṭṭhena sammāvācā tadā samudāgatā,
samuṭṭhānaṭṭhena sammākammanto tadā samudāgato,
vodānaṭṭhena sammā-ājivo tadā samudāgato, paggaṭṭhena
sammāvāyāmo tadā samudāgato, upaṭṭhānaṭṭhena sammāsati tadā
samudāgatā, avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi tadā samudāgato.

Upaṭṭhānaṭṭhena satisambojjhaṅgo tadā samudāgato,
pavicayaṭṭhena dhammavicayasambojjhaṅgo tadā samudāgato,
paggaṭṭhena viriyasambojjhaṅgo tadā samudāgato, pharaṇaṭṭhena
pītisambojjhaṅgo tadā samudāgato, upasamaṭṭhena passaddhi-
sambojjhaṅgo tadā samudāgato, avikkhepaṭṭhena samādhi-
sambojjhaṅgo tadā samudāgato, paṭisaṅkhānaṭṭhena upekkhā-
sambojjhaṅgo tadā samudāgato.

¹ samupāgate - Syā.

² vipassane - PTS.

³ samupāgatā - Syā.

Nhờ vào Đạo Bất Lai, sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất vi tế, ái dục ngũ ngàm và bất bình ngũ ngàm có tính chất vi tế là các tùy phiền não thuộc tâm của hành giả được đoạn trừ hoàn toàn. Tâm được giải thoát, được hoàn toàn giải thoát khỏi bốn tùy phiền não này và các sự xâm nhập (của chúng). Việc giải thoát ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về việc quán xét phiền não đã được cắt lìa là trí về giải thoát.”*

Nhờ vào Đạo A-la-hán, ái sắc, ái vô sắc, ngã mạn, phóng dật, vô minh, ngã mạn ngũ ngàm, hữu ngũ ngàm, vô minh ngũ ngàm là các tùy phiền não thuộc tâm của hành giả được đoạn trừ hoàn toàn. Tâm được giải thoát, được hoàn toàn giải thoát khỏi tám tùy phiền não này và các sự xâm nhập (của chúng). Việc giải thoát ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về việc quán xét phiền não đã được cắt lìa là trí về giải thoát.”*

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về việc quán xét phiền não đã được cắt lìa là trí về giải thoát.”*

Phân giải thích ‘Trí về giải thoát.’

14. Trí về việc quán xét lại:

Tuệ về việc nhìn thấy các pháp đã được sanh khởi vào khi ấy là trí về việc quán xét lại là (có ý nghĩa) thế nào?

Vào sát-na Đạo Nhập Lưu: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, đã được sanh khởi vào khi ấy. Chánh tư duy, theo ý nghĩa gắn chặt (tâm vào cảnh), đã được sanh khởi vào khi ấy. Chánh ngữ, theo ý nghĩa gìn giữ, đã được sanh khởi vào khi ấy. Chánh nghiệp, theo ý nghĩa nguồn sanh khởi, đã được sanh khởi vào khi ấy. Chánh mạng, theo ý nghĩa trong sạch, đã được sanh khởi vào khi ấy. Chánh tinh tấn, theo ý nghĩa ra sức, đã được sanh khởi vào khi ấy. Chánh niệm, theo ý nghĩa thiết lập, đã được sanh khởi vào khi ấy. Chánh định, theo ý nghĩa không tán mạn, đã được sanh khởi vào khi ấy.

Niệm giác chi, theo ý nghĩa thiết lập, đã được sanh khởi vào khi ấy. Trạch pháp giác chi, theo ý nghĩa suy xét, đã được sanh khởi vào khi ấy. Căn giác chi, theo ý nghĩa ra sức, đã được sanh khởi vào khi ấy. Hỷ giác chi, theo ý nghĩa lan tỏa, đã được sanh khởi vào khi ấy. Tịnh giác chi, theo ý nghĩa an tịnh, đã được sanh khởi vào khi ấy. Định giác chi, theo ý nghĩa không tán mạn, đã được sanh khởi vào khi ấy. Xả giác chi, theo ý nghĩa phân biệt rõ, đã được sanh khởi vào khi ấy.

Assaddhiye akampiyatṭhena saddhābalaṃ tadā samudāgataṃ, kosajje akampiyatṭhena viriyabalaṃ tadā samudāgataṃ, pamāde akampiyatṭhena satibalaṃ tadā samudāgataṃ, uddhacce akampiyatṭhena samādhibalaṃ tadā samudāgataṃ, avijjāya akampiyatṭhena paññābalaṃ tadā samudāgataṃ.

Adhimokkhatṭhena saddhindriyaṃ tadāsamudāgataṃ, paggahatṭhena viriyindriyaṃ tadā samudāgataṃ, upatṭhānatṭhena satindriyaṃ tadā samudāgataṃ, avikkhepatṭhena samādhindriyaṃ tadā samudāgataṃ, dassanatṭhena paññindriyaṃ tadā samudāgataṃ.

Ādhipateyyatṭhena indriyā tadā samudāgatā, akampiyatṭhena balā tadā samudāgatā, niyyānatṭhena bojjaṅgā tadā samudāgatā, hetutṭhena¹ maggo tadā samudāgato, upatṭhānatṭhena satipatṭhānā tadā samudāgatā, padahanatṭhena sammappadhānā tadā samudāgatā, ijghanatṭhena iddhipādā tadā samudāgatā, tathatṭhena saccā tadā samudāgatā, avikkhepatṭhena samatho tadā samudāgato, anupassanatṭhena vipassanā tadā samudāgatā, ekarasatṭhena samathavipassanā tadā samudāgatā, anativattanatṭhena yuganandhaṃ tadā samudāgataṃ, saṃvaratṭhena sīlavisuddhi tadā samudāgatā, avikkhepatṭhena cittavisuddhi tadā samudāgatā, dassanatṭhena ditṭhivisuddhi tadā samudāgatā, vimuttatṭhena vimokkhā tadā samudāgatā, paṭivedhatṭhena vijjā tadā samudāgatā, pariccāgatṭhena vimutti tadā samudāgatā, samucchedaṭṭhena khaye ñāṇaṃ tadā samudāgataṃ.

Chando mūlatṭhena tadā samudāgato, manasikāro samuṭṭhānatṭhena tadā samudāgato, phasso samodhānatṭhena tadā samudāgato, vedanā samosaraṇatṭhena tadā samudāgatā, samādhi pamukhatṭhena tadā samudāgato, sati ādhipateyyatṭhena tadā samudāgatā, paññā taduttaratṭhena tadā samudāgatā, vimutti sārattṭhena tadā samudāgatā, amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānatṭhena tadā samudāgataṃ, vuṭṭhahitvā paccavekkhati. Ime dhammā tadā samudāgatā.

¹ hetatṭhena - Syā.

Tín lực, theo ý nghĩa không dao động ở sự không có đức tin, đã được sanh khởi vào khi ấy. Tấn lực, theo ý nghĩa không dao động ở sự biếng nhác, đã được sanh khởi vào khi ấy. Niệm lực, theo ý nghĩa không dao động ở sự buông lung, đã được sanh khởi vào khi ấy. Định lực, theo ý nghĩa không dao động ở sự phóng dật, đã được sanh khởi vào khi ấy. Tuệ lực, theo ý nghĩa không dao động ở sự không sáng suốt, đã được sanh khởi vào khi ấy.

Tín quyền, theo ý nghĩa cương quyết, đã được sanh khởi vào khi ấy. Tấn quyền, theo ý nghĩa ra sức, đã được sanh khởi vào khi ấy. Niệm quyền, theo ý nghĩa thiết lập, đã được sanh khởi vào khi ấy. Định quyền, theo ý nghĩa không tán mạn, đã được sanh khởi vào khi ấy. Tuệ quyền, theo ý nghĩa nhận thức, đã được sanh khởi vào khi ấy.

Các quyền, theo ý nghĩa pháp chủ đạo, đã được sanh khởi vào khi ấy. Các lực, theo ý nghĩa không dao động, đã được sanh khởi vào khi ấy. Các giác chi, theo ý nghĩa dẫn xuất (ra khỏi luân hồi), đã được sanh khởi vào khi ấy. Đạo, theo ý nghĩa chùng tử, đã được sanh khởi vào khi ấy. Các sự thiết lập niệm, theo ý nghĩa thiết lập, đã được sanh khởi vào khi ấy. Các chánh cần, theo ý nghĩa nỗ lực, đã được sanh khởi vào khi ấy. Các nền tảng của thần thông, theo ý nghĩa thành tựu, đã được sanh khởi vào khi ấy. Các chân lý, theo ý nghĩa của thực thể, đã được sanh khởi vào khi ấy. Chi tịnh, theo ý nghĩa không tán mạn, đã được sanh khởi vào khi ấy. Minh sát, theo ý nghĩa quán xét, đã được sanh khởi vào khi ấy. Chi tịnh và minh sát, theo ý nghĩa nhất vị, đã được sanh khởi vào khi ấy. Sự kết hợp chung, theo ý nghĩa không vượt trội, đã được sanh khởi vào khi ấy. Giới thanh tịnh, theo ý nghĩa thu thúc, đã được sanh khởi vào khi ấy. Tâm thanh tịnh, theo ý nghĩa không tán mạn, đã được sanh khởi vào khi ấy. Kiến thanh tịnh, theo ý nghĩa nhận thức, đã được sanh khởi vào khi ấy. Sự giải thoát, theo ý nghĩa được phóng thích, đã được sanh khởi vào khi ấy. Minh, theo ý nghĩa thấu triệt, đã được sanh khởi vào khi ấy. Giải thoát, theo ý nghĩa buông bỏ, đã được sanh khởi vào khi ấy. Trí về sự đoạn tận, theo ý nghĩa đoạn trừ, đã được sanh khởi vào khi ấy.

Ước muốn, theo ý nghĩa nguồn cội, đã được sanh khởi vào khi ấy. Tác ý, theo ý nghĩa nguồn sanh khởi, đã được sanh khởi vào khi ấy. Xúc, theo ý nghĩa liên kết, đã được sanh khởi vào khi ấy. Thọ, theo ý nghĩa hội tụ, đã được sanh khởi vào khi ấy. Định, theo ý nghĩa dẫn đầu, đã được sanh khởi vào khi ấy. Niệm, theo ý nghĩa pháp chủ đạo, đã được sanh khởi vào khi ấy. Tuệ, theo ý nghĩa cao thượng trong các pháp thiện, đã được sanh khởi vào khi ấy. Sự giải thoát, theo ý nghĩa cốt lõi, đã được sanh khởi vào khi ấy. Niết Bàn liên quan đến bất tử, theo ý nghĩa kết thúc, đã được sanh khởi vào khi ấy. Sau khi đã thoát ra vị ấy quán xét lại. Đây là các pháp đã được sanh khởi vào khi ấy.

Sotāpattiṭṭhalakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi tadā samudāgatā. Abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappo tadā samudāgato, —pe— Paṭipassaddhaṭṭhena¹ anuppāde ñāṇaṃ tadā samudāgataṃ. Chando mūlaṭṭhena tadā samudāgato, manasikāro samuṭṭhānaṭṭhena tadā samudāgato, phasso samodhānaṭṭhena tadā samudāgato, vedanā samosaraṇaṭṭhena tadā samudāgatā, samādhi pamukhaṭṭhena tadā samudāgato, sati ādhipateyyaṭṭhena tadā samudāgatā, paññā taduttaraṭṭhena tadā samudāgatā, vimutti sāraṭṭhena tadā samudāgatā, amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena tadā samudāgataṃ, vuṭṭhahitvā paccavekkhati. Ime dhammā tadā samudāgatā.

Sakadāgāmimaggakkhaṇe —pe— Sakadāgāmiphalakkhaṇe —pe— Anāgāmimaggakkhaṇe —pe— Anāgāmiphalakkhaṇe —pe— Arahattamaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi tadā samudāgatā. —pe— Samucchedaṭṭhena khaye ñāṇaṃ tadā samudāgataṃ. Chando mūlaṭṭhena tadā samudāgato, —pe— amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena tadā samudāgataṃ, vuṭṭhahitvā paccavekkhati. Ime dhammā tadā samudāgatā.

Arahattaphalakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi tadā samudāgatā. —pe— Paṭippassaddhaṭṭhena¹ anuppāde ñāṇaṃ tadā samudāgataṃ. Chando mūlaṭṭhena tadā samudāgato, —pe— amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena tadā samudāgataṃ, vuṭṭhahitvā paccavekkhati. Ime dhammā tadā samudāgatā.

Taṃ ñātaṭṭhena² ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati “Tadā samudāgate dhamme passane³ paññā paccavekkhane ñāṇaṃ.”

Paccavekkhanañāṇaniddeso.

15. Vatthunānattañāṇaṃ

Kathaṃ ajjhataṃ vavattāne paññā vatthunānatte ñāṇaṃ?

Kathaṃ ajjhataṃ dhamme⁴ vavatteti?

Cakkaṃ ajjhataṃ vavatteti, sotaṃ ajjhataṃ vavatteti, ghānaṃ ajjhataṃ vavatteti, jivhaṃ ajjhataṃ vavatteti, kāyaṃ ajjhataṃ vavatteti, manaṃ ajjhataṃ vavatteti.

¹ paṭipassaddhaṭṭhena - PTS.

² tañ ñātaṭṭhena - PTS.

³ vipassane - PTS.

⁴ ajjhataṃ dhamme - Syā, PTS.

Vào sát-na Quả Nhập Lưu: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, đã được sanh khởi vào khi ấy. Chánh tư duy, theo ý nghĩa gắn chặt (tâm vào cảnh), đã được sanh khởi vào khi ấy. ... (như trên)... Trí về sự vô sanh, theo ý nghĩa tĩnh lặng, đã được sanh khởi vào khi ấy. Ước muốn, theo ý nghĩa nguồn cội, đã được sanh khởi vào khi ấy. Tác ý, theo ý nghĩa nguồn sanh khởi, đã được sanh khởi vào khi ấy. Xúc, theo ý nghĩa liên kết, đã được sanh khởi vào khi ấy. Thọ, theo ý nghĩa hội tụ, đã được sanh khởi vào khi ấy. Định, theo ý nghĩa dẫn đầu, đã được sanh khởi vào khi ấy. Niệm, theo ý nghĩa pháp chủ đạo, đã được sanh khởi vào khi ấy. Tuệ, theo ý nghĩa cao thượng trong các pháp thiện, đã được sanh khởi vào khi ấy. Sự giải thoát, theo ý nghĩa cốt lõi, đã được sanh khởi vào khi ấy. Niết Bàn liên quan đến bất tử, theo ý nghĩa kết thúc, đã được sanh khởi vào khi ấy. Sau khi đã thoát ra vị ấy quán xét lại. Đây là các pháp đã được sanh khởi vào khi ấy.

Vào sát-na Đạo Nhất Lai: ... (như trên)... Vào sát-na Quả Nhất Lai: ... (như trên)... Vào sát-na Đạo Bất Lai: ... (như trên)... Vào sát-na Quả Bất Lai: ... (như trên)... Vào sát-na Đạo A-la-hán: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, đã được sanh khởi vào khi ấy. ... (như trên)... Trí về sự đoạn tận, theo ý nghĩa đoạn trừ, đã được sanh khởi vào khi ấy. Ước muốn, theo ý nghĩa nguồn cội, đã được sanh khởi vào khi ấy. ... (như trên)... Niết Bàn liên quan đến bất tử, theo ý nghĩa kết thúc, đã được sanh khởi vào khi ấy. Sau khi đã thoát ra vị ấy quán xét lại. Đây là các pháp đã được sanh khởi vào khi ấy.

Vào sát-na Quả A-la-hán: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, đã được sanh khởi vào khi ấy. ... (như trên)... Trí về sự vô sanh, theo ý nghĩa tĩnh lặng, đã được sanh khởi vào khi ấy. Ước muốn với nguồn cội, đã được sanh khởi vào khi ấy. ... (như trên)... Niết Bàn liên quan đến bất tử, theo ý nghĩa kết thúc, đã được sanh khởi vào khi ấy. Sau khi đã thoát ra vị ấy quán xét lại. Đây là các pháp đã được sanh khởi vào khi ấy.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về việc nhìn thấy các pháp đã được sanh khởi vào khi ấy là trí về việc quán xét lại.”*

Phần giải thích “Trí về việc quán xét lại.”

15. Trí về tính chất khác biệt của các vật nương:

Tuệ về việc xác định nội phần là trí về tính chất khác biệt của các vật nương là (có ý nghĩa) thế nào?

Xác định các pháp thuộc nội phần là (có ý nghĩa) thế nào?

Xác định mắt thuộc nội phần, xác định tai thuộc nội phần, xác định mũi thuộc nội phần, xác định lưỡi thuộc nội phần, xác định thân thuộc nội phần, xác định ý thuộc nội phần.

Kathaṃ cakkhuṃ ajjhattaṃ vavattheti? Cakkhuṃ avijjāsambhūtan'ti vavattheti, cakkhuṃ taṇhāsambhūtan'ti vavattheti, cakkhuṃ kammasambhūtan'ti vavattheti, cakkhuṃ āhārasambhūtan'ti vavattheti, cakkhuṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāyā'ti vavattheti, 'cakkhuṃ uppannaṃ'ti vavattheti, 'cakkhuṃ samudāgatanti vavattheti, 'cakkhuṃ ahutvā sambhūtaṃ, hutvā na bhavissatī'ti vavattheti, cakkhuṃ antavantato vavattheti, cakkhuṃ addhavaṃ asassataṃ vipariṇāmadhamman'ti vavattheti, 'cakkhuṃ aniccaṃ saṅkhatāṃ paṭiccasamuppannaṃ khayadhammaṃ vaya-dhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhamman'ti vavattheti.

Cakkhuṃ aniccato vavattheti, no niccato, dukkhato vavattheti, no sukhato; anattato vavattheti, no attato, nibbindati, no nandati, virajjati, no rajjati, nirodhetti, no samudeti; paṭinissajjati, no ādiyati. Aniccato vavatthento niccasaññaṃ pajahati, dukkhato vavatthento sukhasaññaṃ pajahati, anattato vavatthento attasaññaṃ pajahati, nibbindanto nandiṃ pajahati, virajjanto rāgaṃ pajahati, nirodhento samudayaṃ pajahati, paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati. Evaṃ cakkhuṃ ajjhattaṃ vavattheti.

Kathaṃ sotaṃ ajjhattaṃ vavattheti? 'Sotaṃ avijjāsambhūtan'ti vavattheti, —pe— evaṃ sotaṃ ajjhattaṃ vavattheti.

Kathaṃ ghānaṃ ajjhattaṃ vavattheti? 'Ghānaṃ avijjāsambhūtan'ti vavattheti, —pe— evaṃ ghānaṃ ajjhattaṃ vavattheti.

Kathaṃ jivhaṃ ajjhattaṃ vavattheti? 'Jivhā avijjāsambhūtā'ti vavattheti, 'jivhā taṇhāsambhūtā'ti vavattheti, 'jivhā kamma-sambhūtā'ti vavattheti, 'jivhā āhārasambhūtā'ti vavattheti, 'jivhā catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāyā'ti vavattheti, 'jivhā uppannā'ti vavattheti, 'jivhā samudāgatā'ti vavattheti, 'jivhā ahutvā sambhūtā hutvā na bhavissatī'ti vavattheti, 'jivhā antavantato vavattheti, 'jivhā addhuvā asassatā vipariṇāmadhammā'ti vavattheti, 'jivhā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāga-dhammā nirodhadhammā'ti vavattheti.

Xác định mắt thuộc nội phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: ‘Mắt được hiện hữu do vô minh,’ xác định rằng: ‘Mắt được hiện hữu do ái,’ xác định rằng: ‘Mắt được hiện hữu do nghiệp,’ xác định rằng: ‘Mắt được hiện hữu do vật thực,’ xác định rằng: ‘Mắt nương vào tứ đại,’ xác định rằng: ‘Mắt được sanh lên,’ xác định rằng: ‘Mắt được hiện khởi,’ xác định rằng: ‘Mắt đã là không hiện hữu, sau khi hiện hữu sẽ không tồn tại,’ xác định mắt có sự hạn chế, xác định rằng: ‘Mắt là pháp không vững chắc, không thường còn, có sự chuyển biến,’ xác định rằng: ‘Mắt là vô thường, là pháp hữu vi, được tùy thuận sanh khởi, là pháp của sự đoạn tận, là pháp của sự biến hoại, là pháp của sự ly tham ái, là pháp của sự diệt tận.’

Đối với mắt, (hành giả) xác định là vô thường, không phải là thường; (hành giả) xác định là khổ não, không phải là lạc; (hành giả) xác định là vô ngã, không phải là ngã; (hành giả) nhàm chán, không vui thích; (hành giả) ly tham ái, không tham ái; (hành giả) làm cho diệt tận, không làm cho sanh khởi; (hành giả) từ bỏ, không nắm giữ. Trong khi xác định là vô thường, (hành giả) dứt bỏ thường tưởng; trong khi xác định là khổ não, (hành giả) dứt bỏ lạc tưởng; trong khi xác định là vô ngã, (hành giả) dứt bỏ ngã tưởng; trong khi nhàm chán, (hành giả) dứt bỏ sự vui thích; trong khi ly tham ái, (hành giả) dứt bỏ tham ái; trong khi làm cho diệt tận, (hành giả) dứt bỏ sự sanh khởi; trong khi từ bỏ, (hành giả) dứt bỏ sự nắm giữ. Xác định mắt thuộc nội phần là (có ý nghĩa) như thế.

Xác định tai thuộc nội phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: ‘Tai được hiện hữu do vô minh.’...(như trên)... Xác định tai thuộc nội phần là (có ý nghĩa) như thế.

Xác định mũi thuộc nội phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: ‘Mũi được hiện hữu do vô minh.’...(như trên)... Xác định mũi thuộc nội phần là (có ý nghĩa) như thế.

Xác định lưỡi thuộc nội phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: ‘Lưỡi được hiện hữu do vô minh,’ xác định rằng: ‘Lưỡi được hiện hữu do ái,’ xác định rằng: ‘Lưỡi được hiện hữu do nghiệp,’ xác định rằng: ‘Lưỡi được hiện hữu do vật thực,’ xác định rằng: ‘Lưỡi nương vào tứ đại,’ xác định rằng: ‘Lưỡi được sanh lên,’ xác định rằng: ‘Lưỡi được hiện khởi,’ xác định rằng: ‘Lưỡi đã là không hiện hữu, sau khi hiện hữu sẽ không tồn tại,’ xác định lưỡi có sự hạn chế, xác định rằng: ‘Lưỡi là pháp không vững chắc, không thường còn, có sự chuyển biến,’ xác định rằng: ‘Lưỡi là vô thường, là pháp hữu vi, được tùy thuận sanh khởi, là pháp của sự đoạn tận, là pháp của sự biến hoại, là pháp của sự ly tham ái, là pháp của sự diệt tận.’

Jivhaṃ aniccato vavattheti no niccato, —pe— paṭinissajjati no ādiyati. Aniccato vavattento niccasaññaṃ pajahati, —pe— paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati, evaṃ jivhaṃ ajjhattaṃ vavattheti.

Kathaṃ kāyaṃ ajjhattaṃ vavattheti? ‘Kāyo avijjāsambhūto’ti vavattheti, ‘kāyo taṇhāsambhūto’ti vavattheti, ‘kāyo kammaśambhūto’ti vavattheti, ‘kāyo āhārasambhūto’ti vavattheti, ‘kāyo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāyā’ti vavattheti, ‘kāyo uppanno’ti vavattheti, ‘kāyo samudāgato’ti vavattheti, ‘kāyo ahutvā sambhūto, hutvā na bhavissati’ti vavattheti, kāyaṃ antavantato vavattheti, ‘kāyo addhuvo asassato vipariṇāmadhammo’ti vavattheti, ‘kāyo anicco saṅkhato paṭicasamuppanno khayadhammo vayadhammo nirodhadhammo’ti vavattheti, kāyaṃ aniccato vavattheti, no niccato; dukkhato vavattheti, no sukhato —pe— paṭinissajjati, no ādiyati, aniccato vavattento, niccasaññaṃ pajahati, dukkhato vavattento sukhasaññaṃ pajahati —pe— paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati, evaṃ kāyaṃ ajjhattaṃ vavattheti.

Kathaṃ manaṃ ajjhattaṃ vavattheti? ‘Mano avijjāsambhūto’ti vavattheti, ‘mano taṇhāsambhūto’ti vavattheti, ‘mano kammaśambhūto’ti vavattheti, ‘mano āhārasambhūto’ti vavattheti, ‘mano uppanno’ti vavattheti, ‘mano samudāgato’ti vavattheti, ‘mano ahutvā sambhūto, hutvā na bhavissati’ti vavattheti, manaṃ antavantato vavattheti, ‘mano addhuvo asassato vipariṇāmadhammo’ti vavattheti, ‘mano anicco saṅkhato paṭicasamuppanno khayadhammo vayadhammo virāgadhammo nirodhadhammo’ti vavattheti, manaṃ aniccato vavattheti no niccato; dukkhato vavattheti no sukhato; anattato vavattheti, no attato; nibbindati, no nandati; virajjati, no rajjati; nirodheti, no samudeti; paṭinissajjati, no ādiyati. Aniccato vavattento niccasaññaṃ pajahati, dukkhato vavattento sukhasaññaṃ pajahati, anattato vavattento attasaññaṃ pajahati, nibbindanto nandiṃ pajahati, virajjanto rāgaṃ pajahati, nirodhento samudayaṃ pajahati, paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati, evaṃ manaṃ ajjhattaṃ vavattheti, evaṃ ajjhattadhamme¹ vavattheti.

Taṃ nātatṭhena nānaṃ, pajānanatṭhena paññā. Tena vuccati: “Ajjhattavavatthāne paññā vatthunānatte nānaṃ.”

Vatthunānattañāniddeso.

Đối với lười, (hành giả) xác định là vô thường, không phải là thường; ...(như trên)... (hành giả) từ bỏ, không nắm giữ. Trong khi xác định là vô thường, (hành giả) dứt bỏ thường tưởng; ...(như trên)... trong khi từ bỏ, (hành giả) dứt bỏ sự nắm giữ. Xác định lười thuộc nội phần là (có ý nghĩa) như thế.

Xác định thân thuộc nội phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: ‘Thân được hiện hữu do vô minh,’ xác định rằng: ‘Thân được hiện hữu do ái,’ xác định rằng: ‘Thân được hiện hữu do nghiệp,’ xác định rằng: ‘Thân được hiện hữu do vật thực,’ xác định rằng: ‘Thân nương vào tứ đại,’ xác định rằng: ‘Thân được sanh lên,’ ...(như trên)... Đối với thân, (hành giả) xác định là vô thường, không phải là thường; (hành giả) xác định là khổ não, không phải là lạc; ...(như trên)... (hành giả) từ bỏ, không nắm giữ. Trong khi xác định là vô thường, (hành giả) dứt bỏ thường tưởng; trong khi xác định là khổ não, (hành giả) dứt bỏ lạc tưởng; ...(như trên)... trong khi từ bỏ, (hành giả) dứt bỏ sự nắm giữ. Xác định thân thuộc nội phần là (có ý nghĩa) như thế.

Xác định ý thuộc nội phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: ‘Ý được hiện hữu do vô minh,’ xác định rằng: ‘Ý được hiện hữu do ái,’ xác định rằng: ‘Ý được hiện hữu do nghiệp,’ xác định rằng: ‘Ý được hiện hữu do vật thực,’ xác định rằng: ‘Ý được sanh lên,’ xác định rằng: ‘Ý được hiện khởi,’ xác định rằng: ‘Ý đã là không hiện hữu, sau khi hiện hữu sẽ không tồn tại,’ xác định ý có sự hạn chế, xác định rằng: ‘Ý là pháp không vững chắc, không thường còn, có sự chuyển biến,’ xác định rằng: ‘Ý là vô thường, là pháp hữu vi, được tùy thuận sanh khởi, là pháp của sự đoạn tận, là pháp của sự biến hoại, là pháp của sự ly tham ái, là pháp của sự diệt tận.’ Đối với ý, (hành giả) xác định là vô thường, không phải là thường; (hành giả) xác định là khổ não, không phải là lạc; (hành giả) xác định là vô ngã, không phải là ngã; (hành giả) nhàm chán, không vui thích; (hành giả) ly tham ái, không tham ái; (hành giả) làm cho diệt tận, không làm cho sanh khởi; (hành giả) từ bỏ, không nắm giữ. Trong khi xác định là vô thường, (hành giả) dứt bỏ thường tưởng; trong khi xác định là khổ não, (hành giả) dứt bỏ lạc tưởng; trong khi xác định là vô ngã, (hành giả) dứt bỏ ngã tưởng; trong khi nhàm chán, (hành giả) dứt bỏ sự vui thích; trong khi ly tham ái, (hành giả) dứt bỏ tham ái; trong khi làm cho diệt tận, (hành giả) dứt bỏ sự sanh khởi; trong khi từ bỏ, (hành giả) dứt bỏ sự nắm giữ. Xác định ý thuộc nội phần là (có ý nghĩa) như thế.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về việc xác định nội phần là trí về tính chất khác biệt của các vật nương.*”

Phân giải thích ‘Trí về tính chất khác biệt của các vật nương.’

16. Gocaranānattañāṇaṃ

Kathaṃ bahiddhā vavatthāne paññā gocaranānatte ñāṇaṃ?

Kathaṃ bahiddhā dhamme vavattheti? Rūpe bahiddhā vavattheti, sadde bahiddhā vavattheti, gandhe bahiddhā vavattheti, rase bahiddhā vavattheti, phoṭṭhabbe bahiddhā vavattheti, dhamme bahiddhā vavattheti.

Kathaṃ rūpe bahiddhā vavattheti? ‘Rūpā avijjāsambhūtā’ti vavattheti, ‘rūpā taṇhāsambhūtā’ti vavattheti, ‘rūpā kamma-sambhūtā’ti vavattheti, ‘rūpā āhārasambhūtā’ti vavattheti, ‘rūpā catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāyā’ti vavattheti, ‘rūpā uppannā’ti vavattheti, ‘rūpā samudāgatā’ti vavattheti, ‘rūpā ahutvā sambhūtā huttā na bhavissanti’ti vavattheti, rūpe antavantato vavattheti, ‘rūpā addhuvā asassatā vipariṇāmadhammā’ti vavattheti, ‘rūpā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā’ti vavattheti.

Rūpe aniccato vavattheti no niccato, dukkhato vavattheti no sukhato, anattato vavattheti no attato, nibbindati no nandati, virajjati no rajjati, nirodheti no samudeti, paṭinissajjati no ādiyati, aniccato vavatthento niccasaññaṃ pajahati, dukkhato vavatthento sukhasaññaṃ pajahati, dukkhato vavatthento sukhasaññaṃ pajahati, anattato vavatthento attasaññaṃ pajahati, nibbindanto nandiṃ pajahati, virajjanto rāgaṃ pajahati, nirodhento samudayaṃ pajahati, paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati. Evaṃ rūpe bahiddhā vavattheti.

Kathaṃ sadde bahiddhā vavattheti? [1] ‘Saddā catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāyāti vavattheti, ‘saddā uppannā’ti vavattheti, saddā samudāgatā’ti vavattheti ‘saddā ahutvā sambhūtā, hutvā na bhavissanti’ti vavattheti, sadde antavantato vavattheti, ‘saddā addhuvā asassatā vipariṇāmadhammā’ti vavattheti, saddā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā’ti vavattheti.

Sadde aniccato vavattheti, no niccato, —pe— evaṃ sadde bahiddhā vavattheti.

[1] ‘saddā avijjāsambhūtā’ti vavattheti —pe— iti Machasaṃ, Syā, Sī, PTS. potthakesu dissati, taṃ pana pālisā na sameti, saddassa utucitta samuṭṭhānattā, aṭṭhakathāyapi avijjā sambhūtādi catukkaṃ na vuttan’ti vuttaṃ.

16. Trí về tính chất khác biệt của các hành xứ:

Tuệ về việc xác định ngoại phần là trí về tính chất khác biệt của các hành xứ là (có ý nghĩa) thế nào?

Xác định các pháp thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định các sắc thuộc ngoại phần, xác định các thính thuộc ngoại phần, xác định các khí thuộc ngoại phần, xác định các vị thuộc ngoại phần, xác định các xúc thuộc ngoại phần, xác định các pháp thuộc ngoại phần.

Xác định các sắc thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: 'Các sắc được hiện hữu do vô minh,' xác định rằng: 'Các sắc được hiện hữu do ái,' xác định rằng: 'Các sắc được hiện hữu do nghiệp,' xác định rằng: 'Các sắc được hiện hữu do vật thực,' xác định rằng: 'Các sắc nương vào tứ đại,' xác định rằng: 'Các sắc được sanh lên,' xác định rằng: 'Các sắc được hiện khởi,' xác định rằng: 'Các sắc đã là không hiện hữu, sau khi hiện hữu sẽ không tồn tại,' xác định các sắc có sự hạn chế, xác định rằng: 'Các sắc là pháp không vững chắc, không thường còn, có sự chuyển biến,' xác định rằng: 'Các sắc là vô thường, là pháp hữu vi, được tùy thuận sanh khởi, là pháp của sự đoạn tận, là pháp của sự biến hoại, là pháp của sự ly tham ái, là pháp của sự diệt tận.'

Đối với các sắc, (hành giả) xác định là vô thường, không phải là thường; (hành giả) xác định là khổ não, không phải là lạc; (hành giả) xác định là vô ngã, không phải là ngã; (hành giả) nhằm chán, không vui thích; (hành giả) ly tham ái, không tham ái; (hành giả) làm cho diệt tận, không làm cho sanh khởi; (hành giả) từ bỏ, không nắm giữ. Trong khi xác định là vô thường, (hành giả) dứt bỏ thường tưởng; trong khi xác định là khổ não, (hành giả) dứt bỏ lạc tưởng; trong khi xác định là vô ngã, (hành giả) dứt bỏ ngã tưởng; trong khi nhằm chán, (hành giả) dứt bỏ sự vui thích; trong khi ly tham ái, (hành giả) dứt bỏ tham ái; trong khi làm cho diệt tận, (hành giả) dứt bỏ sự sanh khởi; trong khi từ bỏ, (hành giả) dứt bỏ sự nắm giữ. Xác định các sắc thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) như thế.

Xác định các thính thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: 'Các thính nương vào tứ đại,' xác định rằng: 'Các thính được sanh lên,' xác định rằng: 'Các thính được hiện khởi,' xác định rằng: 'Các thính đã là không hiện hữu, sau khi hiện hữu sẽ không tồn tại,' xác định các thính có sự hạn chế, xác định rằng: 'Các thính là pháp không vững chắc, không thường còn, có sự chuyển biến,' xác định rằng: 'Các thính là vô thường, là pháp hữu vi, được tùy thuận sanh khởi, là pháp của sự đoạn tận, là pháp của sự biến hoại, là pháp của sự ly tham ái, là pháp của sự diệt tận.'

Đối với các thính, (hành giả) xác định là vô thường, không phải là thường; ...(như trên)... Xác định các thính thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) như thế.

Kathaṃ gandhe bahiddhā vavattheti? ‘Gandhā avijjāsambhūtā’ti vavattheti, ‘gandhā taṇhāsambhūtā’ti vavattheti, —pe— evaṃ gandhe bahiddhā vavattheti.

Kathaṃ rase bahiddhā vavattheti? ‘Rasā avijjāsambhūtā’ti vavattheti, ‘rasā taṇhāsambhūtā’ti vavattheti, —pe— evaṃ rase bahiddhā vavattheti.

Kathaṃ phoṭṭhabbe bahiddhā vavattheti? ‘Phoṭṭhabbā avijjāsambhūtā’ti vavattheti, phoṭṭhabbā taṇhāsambhūtā’ti vavattheti, phoṭṭhabbā kammaśambhūtā’ti vavattheti, phoṭṭhabbā āhārasambhūtā’ti vavattheti, phoṭṭhabbā uppannā’ti vavattheti. phoṭṭhabbā samudāgatā’ti vavattheti —pe— evaṃ phoṭṭhabbe bahiddhā vavattheti.

Kathaṃ dhamme bahiddhā vavattheti? ‘Dhammā avijjāsambhūtā’ti vavattheti, ‘dhammā taṇhāsambhūtā’ti vavattheti, dhammā kammaśambhūtā’ti vavattheti, dhammā āhārasambhūtā’ti vavattheti, dhammā catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāyā’ti vavattheti, [1] dhammā uppannā’ti vavattheti, dhammā samudāgatā’ti vavattheti, ‘dhammā ahutvā sambhūtāti, hutvā na bhavissanti’ti vavattheti, dhamme antavantato vavattheti, dhammā addhuvā asassatā vipariṇāmadhammā’ti vavattheti, dhammā aniccā saṅkhatā paṭicasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā’ti vavattheti.

Dhamme aniccato vavattheti, no niccato, dukkhato vavattheti no sukhato, anattato vavattheti no attato, nibbindati no nandati, virajjati no rajjati, nirodheti no samudeti, paṭinissajjati no ādiyati, —pe— aniccato vavattento niccasaññaṃ pajahati, dukkhato vavattento sukhasaññaṃ pajahati, anattato vavattento attasaññaṃ pajahati, nibbindanto nandiṃ pajahati, virajjanto rāgaṃ pajahati, nirodhento samudayaṃ pajahati, paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati. Evaṃ dhamme bahiddhā vavattheti.

Taṃ nātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Bahiddhā vavattāne paññā gocaranānatte ñāṇaṃ.”

Gocaranānattañāṇaniddeso.

[1] catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāyāti padaṃ - Syā, Machasaṃ potthakesu ca kesuci Sīhala potthakesu ca na gahitaṃ.

Xác định các khí thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: ‘Các khí được hiện hữu do vô minh,’ xác định rằng: ‘Các khí được hiện hữu do ái.’...(như trên)... Xác định các khí thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) như thế.

Xác định các vị thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: ‘Các vị được hiện hữu do vô minh.’...(như trên)... Xác định các vị thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) như thế.

Xác định các xúc thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: ‘Các xúc được hiện hữu do vô minh,’ xác định rằng: ‘Các xúc được hiện hữu do ái,’ xác định rằng: ‘Các xúc được hiện hữu do nghiệp,’ xác định rằng: ‘Các xúc được hiện hữu do vật thực,’ xác định rằng: ‘Các xúc được sanh lên,’ xác định rằng: ‘Các xúc được hiện khởi.’...(như trên)... Xác định các xúc thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) như thế.

Xác định các pháp thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: ‘Các pháp được hiện hữu do vô minh,’ xác định rằng: ‘Các pháp được hiện hữu do ái,’ xác định rằng: ‘Các pháp được hiện hữu do nghiệp,’ xác định rằng: ‘Các pháp được hiện hữu do vật thực,’ xác định rằng: ‘Các pháp nương vào tứ đại,’ xác định rằng: ‘Các pháp được sanh lên,’ xác định rằng: ‘Các pháp được hiện khởi,’ xác định rằng: ‘Các pháp đã là không hiện hữu, sau khi hiện hữu sẽ không tồn tại,’ xác định các pháp có sự hạn chế, xác định rằng: ‘Các pháp là pháp không vững chắc, không thường còn, có sự chuyển biến,’ xác định rằng: ‘Các pháp là vô thường, là pháp hữu vi, được tùy thuận sanh khởi, là pháp của sự đoạn tận, là pháp của sự biến hoại, là pháp của sự ly tham ái, là pháp của sự diệt tận.’

Đối với các pháp, (hành giả) xác định là vô thường, không phải là thường; (hành giả) xác định là khổ não, không phải là lạc; (hành giả) xác định là vô ngã, không phải là ngã; (hành giả) nhàm chán, không vui thích; (hành giả) ly tham ái, không tham ái; (hành giả) làm cho diệt tận, không làm cho sanh khởi; (hành giả) từ bỏ, không nắm giữ. ...(như trên)... Trong khi xác định là vô thường, (hành giả) dứt bỏ thường tưởng; trong khi xác định là khổ não, (hành giả) dứt bỏ lạc tưởng; trong khi xác định là vô ngã, (hành giả) dứt bỏ ngã tưởng; trong khi nhàm chán, (hành giả) dứt bỏ sự vui thích; trong khi ly tham ái, (hành giả) dứt bỏ tham ái; trong khi làm cho diệt tận, (hành giả) dứt bỏ sự sanh khởi; trong khi từ bỏ, (hành giả) dứt bỏ sự nắm giữ. Xác định các pháp thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) như thế.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về việc xác định ngoại phần là trí về tính chất khác biệt của các hành xứ.*”

Phân giải thích **“Trí về tính chất khác biệt của các hành xứ.”**

17. Cariyānānattañāṇaṃ

Kathaṃ cariyāvavattāne paññā cariyānānatte ñāṇaṃ?

Cariyāti tisso cariyāyo: viññāṇacariyā, aññāṇacariyā, ñāṇacariyā.

Katamā viññāṇacariyā?¹

Rūpesu dassanattāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, [*] rūpesu dassanatto cakkhuvīññāṇaṃ viññāṇacariyā, rūpesu diṭṭhattā abhiniropanā vipākamanodhātu viññāṇacariyā, rūpesu abhiniropitattā vipākamanoviññāṇadhātu viññāṇacariyā.

Saddesu savanattāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, saddesu savanatto sotaviññāṇaṃ viññāṇacariyā, saddesu sutattā abhiniropanā² vipākamanodhātu viññāṇacariyā, saddesu abhiniropitattā vipākamanoviññāṇadhātu viññāṇacariyā.

Gandhesu ghāyanattāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, gandhesu ghāyanatto ghānaviññāṇaṃ viññāṇacariyā, gandhesu ghāyitattā abhiniropanā vipākamanodhātu viññāṇacariyā, gandhesu abhiniropitattā vipākamanoviññāṇadhātu viññāṇacariyā.

Rasesu sāyanattāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, rasesu sāyanatto jivhāvīññāṇaṃ viññāṇacariyā, rasesu sāyitattā abhiniropanā vipākamanodhātu viññāṇacariyā, rasesu abhiniropitattā vipākamanoviññāṇadhātu viññāṇacariyā.

Phoṭṭhabbesu phusanattāya³ āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, phoṭṭhabbesu phusanatto kāyaviññāṇaṃ viññāṇacariyā, phoṭṭhabbesu phutṭhattā abhiniropanā vipākamanodhātu viññāṇacariyā, phoṭṭhabbesu abhiniropitattā vipākamanoviññāṇadhātu viññāṇacariyā.

Dhammesu vijānanattāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, dhammesu vijānanatto manoviññāṇaṃ viññāṇacariyā, dhammesu viññātattā abhiniropanā vipākamanodhātu viññāṇacariyā, dhammesu abhiniropitattā vipākamanoviññāṇadhātu viññāṇacariyā.

¹ katamaṃ viññāṇacariyaṃ - Sī 1.

² abhiropanā - Syā.

³ phussanattāya - PTS.

[*] 'rūpesu' ādini santamyattapadāni sabbattha vākyante payuttāni Machasaṃ potthake.

17. Trí về tính chất khác biệt của các hành vi:

Tuệ về việc xác định hành vi là trí về tính chất khác biệt của các hành vi là (có ý nghĩa) thế nào?

Hành vi: Có ba hành vi: hành vi của thức, hành vi của vô trí, hành vi của trí.

Hành vi của thức là gì?

Hành động hướng tâm có tính chất vô ký nhằm mục đích nhìn thấy các sắc là hành vi của thức. Ý nghĩa của việc nhìn thấy các sắc, tức là nhãn thức, là hành vi của thức. Bản thể của việc đã nhìn thấy các sắc, tức là ý giới tiếp thâu kết quả việc gắn chặt (tâm vào cảnh), là hành vi của thức. Bản thể của việc đã được gắn chặt vào các sắc, tức là ý thức giới quan sát kết quả, là hành vi của thức.

Hành động hướng tâm có tính chất vô ký nhằm mục đích nghe các thính là hành vi của thức. Ý nghĩa của việc nghe các thính, tức là nhĩ thức, là hành vi của thức. Bản thể của việc đã nghe được các thính, tức là ý giới tiếp thâu kết quả việc gắn chặt (tâm vào cảnh), là hành vi của thức. Bản thể của việc đã được gắn chặt vào các thính, tức là ý thức giới quan sát kết quả, là hành vi của thức.

Hành động hướng tâm có tính chất vô ký nhằm mục đích ngửi các khí là hành vi của thức. Ý nghĩa của việc ngửi các khí, tức là tỷ thức, là hành vi của thức. Bản thể của việc đã ngửi được các khí tức là ý giới tiếp thâu kết quả việc gắn chặt (tâm vào cảnh), là hành vi của thức. Bản thể của việc đã được gắn chặt vào các khí, tức là ý thức giới quan sát kết quả, là hành vi của thức.

Hành động hướng tâm có tính chất vô ký nhằm mục đích nếm các vị là hành vi của thức. Ý nghĩa của việc nếm các vị, tức là thiệt thức, là hành vi của thức. Bản thể của việc đã nếm được các vị tức là ý giới tiếp thâu kết quả việc gắn chặt (tâm vào cảnh), là hành vi của thức. Bản thể của việc đã được gắn chặt vào các vị, tức là ý thức giới quan sát kết quả, là hành vi của thức.

Hành động hướng tâm có tính chất vô ký nhằm mục đích đụng chạm các xúc là hành vi của thức. Ý nghĩa của việc đụng chạm các xúc, tức là thân thức, là hành vi của thức. Bản thể của việc đã đụng chạm các xúc, tức là ý giới tiếp thâu kết quả việc gắn chặt (tâm vào cảnh), là hành vi của thức. Bản thể của việc đã được gắn chặt vào các xúc, tức là ý thức giới quan sát kết quả, là hành vi của thức.

Hành động hướng tâm có tính chất vô ký nhằm mục đích nhận biết các pháp là hành vi của thức. Ý nghĩa của việc nhận biết các pháp, tức là ý thức, là hành vi của thức. Bản thể của việc đã được nhận biết các pháp, tức là ý giới tiếp thâu kết quả việc gắn chặt (tâm vào cảnh), là hành vi của thức. Bản thể của việc đã được gắn chặt vào các pháp, tức là ý thức giới quan sát kết quả, là hành vi của thức.

Viññāṇacariyāti kenatthēna viññāṇacariyā?

Nirāgā¹ caratīti viññāṇacariyā, niddosā² caratīti viññāṇacariyā, nimmohā³ caratīti viññāṇacariyā, nimmānā⁴ caratīti viññāṇacariyā, niddiṭṭhi⁵ caratīti viññāṇacariyā, ni-uddhaccā⁶ caratīti viññāṇacariyā, nibbikicchā⁷ caratīti viññāṇacariyā, nānusatthā caratīti viññāṇa-cariyā, rāgavippayuttā caratīti viññāṇacariyā, dosavippayuttā caratīti viññāṇacariyā, mohavippayuttā caratīti viññāṇacariyā, mānavippayuttā caratīti viññāṇacariyā, diṭṭhivippayuttā caratīti viññāṇacariyā, uddhaccavippayuttā caratīti viññāṇacariyā, vicikicchāvippayuttā caratīti viññāṇacariyā, anusayavippayuttā caratīti viññāṇacariyā, kusalehi kammehi vippayuttā caratīti viññāṇacariyā, akusalehi kammehi vippayuttā caratīti viññāṇacariyā, sāvajjehi kammehi vippayuttā caratīti viññāṇacariyā, anavajjehi kammehi vippayuttā caratīti viññāṇacariyā, kaṇhehi kammehi vippayuttā caratīti viññāṇacariyā, sukkehi kammehi vippayuttā caratīti viññāṇacariyā, sukhudrayehi kammehi vippayuttā caratīti viññāṇacariyā, dukkhudrayehi kammehi vippayuttā caratīti viññāṇacariyā, sukhavipākehi kammehi vippayuttā caratīti viññāṇacariyā, dukkhavipākehi kammehi vippayuttā caratīti viññāṇacariyā, viññāṇa caratīti viññāṇacariyā, viññāṇassa evarūpā cariyā hotīti viññāṇacariyā, pakatiparisuddhamidaṃ cittaṃ nikkilesatthēnāti viññāṇacariyā, ayaṃ viññāṇacariyā.

Katamā aññāṇacariyā?⁹

Manāpiyesu¹⁰ rūpesu rāgassa javanathāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, rāgassa javanā aññāṇacariyā amanāpiyesu rūpesu dosassa javanathāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, dosassa javanā aññāṇacariyā, tadubhayena¹¹ asamapekkhanasmim vatthusmim mohassa javanathāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, mohassa javanā aññāṇacariyā, vinibandhassa mānassa javanathāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, mānassa javanā aññāṇacariyā, parāmatthāya¹² diṭṭhiyā javanathāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, diṭṭhiyā javanā aññāṇacariyā, vikkhepagatassa uddhaccassa javanathāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, uddhaccassa javanā aññāṇacariyā, anitthāgatāya¹³ vicikicchāya javanathāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, vicikicchāya javanā aññāṇacariyā, thāmagatassa anusayassa javanathāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, anusayassa javanā aññāṇacariyā.

¹ nirāgā - Pu, Machasaṃ, Syā, PTS; nirāgaṃ - Sī 1.

² nidosā - PTS; niddosaṃ - Sī 1.

³ nimohā - PTS; nimohaṃ - Sī 1.

⁴ nimānā - PTS; nimānaṃ - Sī 1.

⁵ nidiṭṭhi - PTS, Sī 1.

⁶ nimuddhaccā - Syā; ni uddhaccaṃ - Sī 1.

⁷ nivicikicchā - PTS, Sī 1.

⁸ viññāṇe - PTS.

⁹ aññāṇacariyā - Sī 1.

¹⁰ manāpikesu - Sa.

¹¹ tadubhaye - Sī 1, 2.

¹² paramatthāya - PTS.

¹³ anitthāgatāya - Syā.

Hành vi của thức: Hành vi của thức theo ý nghĩa gì?

‘Hành xử không có tham ái’ là hành vi của thức. ‘Hành xử không có sân’ là hành vi của thức. ‘Hành xử không có si’ là hành vi của thức. ‘Hành xử không có ngã mạn’ là hành vi của thức. ‘Hành xử không có tà kiến’ là hành vi của thức. ‘Hành xử không có phóng dật’ ... ‘Hành xử không có hoài nghi’ là hành vi của thức. ‘Hành xử không có (yếu tố) ngủ ngầm’ ... ‘Hành xử không có liên kết với tham ái’ ... ‘Hành xử không có liên kết với sân’ ... ‘Hành xử không có liên kết với si’ ... ‘Hành xử không có liên kết với ngã mạn’ ... ‘Hành xử không có liên kết với tà kiến’ ... ‘Hành xử không có liên kết với phóng dật’ ... ‘Hành xử không có liên kết với hoài nghi’ ... ‘Hành xử không có liên kết với (yếu tố) ngủ ngầm’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp thiện’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp bất thiện’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp có tội’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp không có tội’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp đen’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp trắng’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp tăng trưởng lạc’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp tăng trưởng khổ’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp có kết quả lạc’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp có kết quả khổ’ ... ‘Hành xử khi đã biết (cảnh)’ là hành vi của thức. ‘Hành vi có hình thức như thế của thức’ là hành vi của thức. ‘Tâm này thanh tịnh ở trạng thái tự nhiên theo ý nghĩa xa lìa phiền não’ là hành vi của thức. Đây là hành vi của thức.

Hành vi của vô trí là gì?

Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của tham ái đối với các sắc thích ý là hành vi của thức, do sự thôi thúc của tham ái là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của sân đối với các sắc không thích ý là hành vi của thức, do sự thôi thúc của sân là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của si đối với đối tượng không có sự quan tâm bởi một trong hai (tham ái hoặc sân) là hành vi của thức, do sự thôi thúc của si là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của ngã mạn cố chấp là hành vi của thức, do sự thôi thúc của ngã mạn là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của tà kiến đã tiêm nhiễm là hành vi của thức, do sự thôi thúc của tà kiến là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của phóng dật đưa đến sự tản mạn là hành vi của thức, do sự thôi thúc của phóng dật là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của hoài nghi đưa đến không quyết đoán là hành vi của thức, do sự thôi thúc của hoài nghi là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của ngủ ngầm đưa đến động lực là hành vi của thức, do sự thôi thúc của ngủ ngầm là hành vi của vô trí.

Manāpiyesu saddesu —pe— manāpiyesu gandhesu —pe— manāpiyesu rasesu —pe— manāpiyesu phoṭṭhabbesu —pe— manāpiyesu dhammesu rāgassa javanathāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, rāgassa javanā aññāṇacariyā, amanāpiyesu dhammesu¹ dosassa javanathāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, dosassa javanā aññāṇacariyā, tadubhayena asamapekkhanasmim vatthusmim mohassa javanathāya āvajjanakiriyābyākatā vaññāṇacariyā, mohassa javanā aññāṇacariyā, vinibandhanassa mānassa javanathāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, mānassa javanā aññāṇacariyā, parāmatthāya diṭṭhiyā javanathāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, diṭṭhiyā javanā aññāṇacariyā, vikkhepagatassa uddhaccassa javanathāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, uddhaccassa javanā aññāṇacariyā, anitṭhaṅgatāya vicikicchāya javanathāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, vicikicchāya javanā aññāṇacariyā, thāmagatassa anusayassa javanathāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, anusayassa javanā aññāṇacariyā.

Aññāṇacariyāti Kenatṭhena aññāṇacariyā?

Sarāgā caratīti aññāṇacariyā, sadosā caratīti aññāṇacariyā, samohā caratīti aññāṇacariyā, samānā caratīti aññāṇacariyā, sadiṭṭhi caratīti aññāṇacariyā, sa-uddhaccā caratīti aññāṇacariyā, savicikicchā caratīti aññāṇacariyā, sānusasā caratīti aññāṇacariyā, rāgasampayuttā caratīti aññāṇacariyā, dosasampayuttā caratīti aññāṇacariyā, mohasampayuttā aññāṇacariyā, manāsampayuttā caratīti aññāṇacariyā, diṭṭhisampayuttā caratīti aññāṇacariyā, uddhaccasampayuttā caratīti aññāṇacariyā, vicikicchāsampayuttā caratīti aññāṇacariyā, anusayasampayuttā caratīti aññāṇacariyā, kusalehi kammehi vippapayuttā caratīti aññāṇacariyā, akusalehi kammehi sampayuttā caratīti aññāṇacariyā, sāvajjehi kammehi sampayuttā² caratīti aññāṇacariyā, anavajjehi kammehi vippayuttā caratīti aññāṇacariyā, kaṇhehi kammehi sampayuttā² caratīti aññāṇacariyā, sukkehi kammehi vippayuttā caratīti aññāṇacariyā, sukhudrayehi kammehi vippayuttā² caratīti aññāṇacariyā, dukkhudrayehi kammehi sampayuttā² caratīti aññāṇacariyā, sukhavipākehi kammehi vippayuttā caratīti aññāṇacariyā, dukkhavipākehi kammehi sampayuttā² aññāte³ caratīti aññāṇacariyā, aññāṇassa evarūpā cariyā hotīti aññāṇacariyā, ayam aññāṇacariyā.

¹ rūpesu - PTS.

² vippayuttā - PTS.

³ aññāṇe - Sī 1, 2.

Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của tham ái đối với các thịnh hợp ý ...(như trên)... đối với các khí hợp ý ...(như trên)... đối với các vị hợp ý ...(như trên)... đối với các xúc hợp ý ...(như trên)... đối với các pháp hợp ý là hành vi của thức, do sự thôi thúc của tham ái là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của sân đối với các pháp không hợp ý là hành vi của thức, do sự thôi thúc của sân là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của si đối với đối tượng không có sự quan tâm bởi một trong hai (tham ái hoặc sân) là hành vi của thức, do sự thôi thúc của si là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của ngã mạn cố chấp là hành vi của thức, do sự thôi thúc của ngã mạn là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của tà kiến đã tiêm nhiễm là hành vi của thức, do sự thôi thúc của tà kiến là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của phóng dật đưa đến sự tán mạn là hành vi của thức, do sự thôi thúc của phóng dật là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của hoài nghi đưa đến không quyết đoán là hành vi của thức, do sự thôi thúc của hoài nghi là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của ngủ ngâm đưa đến động lực là hành vi của thức, do sự thôi thúc của ngủ ngâm là hành vi của vô trí.

Hành vi của vô trí: Với ý nghĩa gì là hành vi của vô trí?

‘Hành xử do tham ái’ là hành vi của vô trí. ‘Hành xử do sân’ là hành vi của vô trí. ‘Hành xử do si’ là hành vi của vô trí. ‘Hành xử do ngã mạn’ là hành vi của vô trí. ‘Hành xử do tà kiến’ là hành vi của vô trí. ‘Hành xử do phóng dật’ là hành vi của vô trí. ‘Hành xử do hoài nghi’ là hành vi của vô trí. ‘Hành xử do (yếu tố) ngủ ngâm’ là hành vi của vô trí. ‘Hành xử do liên kết với tham ái’ là hành vi của vô trí. ‘Hành xử do liên kết với sân’ ... ‘Hành xử do liên kết với si’ ... ‘Hành xử do liên kết với ngã mạn’ ... ‘Hành xử do liên kết với tà kiến’ ... ‘Hành xử do liên kết với phóng dật’ ... ‘Hành xử do liên kết với hoài nghi’ ... ‘Hành xử do liên kết với (yếu tố) ngủ ngâm’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp thiện’ ... ‘Hành xử do liên kết với các nghiệp bất thiện’ ... ‘Hành xử do liên kết với các nghiệp có tội’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp không có tội’ ... ‘Hành xử do liên kết với các nghiệp đen’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp trắng’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp tăng trưởng lạc’ ... ‘Hành xử do liên kết với các nghiệp tăng trưởng khổ’ là hành vi của vô trí. ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp có kết quả lạc’ là hành vi của vô trí. ‘Hành xử do liên kết với các nghiệp có kết quả khổ’ là hành vi của vô trí. ‘Hành xử khi chưa biết (cảnh)’ là hành vi của vô trí. ‘Hành vi có hình thức như thế của vô trí’ là hành vi của vô trí. Đây là hành vi của vô trí.

Katamā ñāṇacariyā?

Aniccānupassanattāya āvajjanakiriyaḅyākatā viññāṇacariyā, aniccānupassanā ñāṇacariyā, dukkhānupassanattāya āvajjanakiriyaḅyākatā viññāṇacariyā, dukkhānupassanā ñāṇacariyā, anattānupassanattāya āvajjanakiriyaḅyākatā viññāṇacariyā, anattānupassanā ñāṇacariyā, nibbidānupassanattāya —pe— virāgānupassanattāya —pe— nirodhānupassanattāya —pe— paṭinissaggānupassanattāya —pe— khayānupassanattāya —pe— vāyānupassanattāya —pe— vipariṇāmānupassanattāya —pe— animittānupassanattāya —pe— appanihitānupassanattāya —pe— suññatānupassanattāya —pe— adhipaññādhammānupassanattāya —pe— yathābhūtañāṇadassanattāya —pe— ādīnavānupassanattāya —pe— paṭisaṅkhānupassanattāya āvajjanakiriyaḅyākatā viññāṇacariyā, paṭisaṅkhānupassanā ñāṇacariyā, vivaṭṭanānupassanā ñāṇacariyā, sotāpattimaggo ñāṇacariyā, sotāpattiphālasamāpatti ñāṇacariyā, sakadāgāmimaggo ñāṇacariyā, sakadāgāmiphālasamāpatti ñāṇacariyā, anāgāmimaggo ñāṇacariyā, anāgāmiphālasamāpatti ñāṇacariyā, arahattamaggo ñāṇacariyā, arahattaphālasamāpatti ñāṇacariyā.

Ñāṇacariyāti Kenatṭhena ñāṇacariyā.

Nirāgā caratīti ñāṇacariyā, niddosā caratīti ñāṇacariyā, nimmohā caratīti ñāṇacariyā, nimmānā caratīti ñāṇacariyā, niddiṭṭhi caratīti ñāṇacariyā, ni-uddhaccā caratīti ñāṇacariyā, nibbīkicchā caratīti ñāṇacariyā, nānusayā caratīti ñāṇacariyā, rāgavippayuttā caratīti ñāṇacariyā, dosavippayuttā caratīti ñāṇacariyā, mohavippayuttā caratīti ñāṇacariyā, mānavippayuttā caratīti ñāṇacariyā, diṭṭhivippayuttā caratīti ñāṇacariyā, uddhaccavippayuttā caratīti ñāṇacariyā, vicīkicchāvippayuttā caratīti ñāṇacariyā, anusayavippayuttā caratīti ñāṇacariyā kusalehi kammehi sampayuttā¹ caratīti ñāṇacariyā, akusalehi kammehi vippayuttā caratīti ñāṇacariyā, sāvajjehi kammehi vippayuttā caratīti ñāṇacariyā, anavajjehi kammehi sampayuttā caratīti ñāṇacariyā, kaṇṇehi kammehi vippayuttā caratīti ñāṇacariyā, sukkehi kammehi sampayuttā¹ caratīti ñāṇacariyā sukhudrayehi kammehi sampayuttā caratīti ñāṇacariyā, dukkhudrayehi kammehi vippayuttā caratīti ñāṇacariyā, sukhavipākehi kammehi sampayuttā¹ caratīti ñāṇacariyā, dukkhavipākehi kammehi vippayuttā caratīti ñāṇacariyā, ñāte² caratīti ñāṇacariyā, ñāṇassa evarūpā cariyā hotīti ñāṇacariyā, ayaṃ ñāṇacariyā.

Aññā viññāṇacariyā, aññā aññāṇacariyā, aññā ñāṇacariyāti. Taṃ ñātattṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Cariyāvavattṭhāne paññā cariyānānatte ñāṇaṃ.”

Cariyānānattañāṇaniddeso.

¹ vippayuttā - PTS.

² ñāṇe - Sī 1, 2.

Hành vi của trí là gì?

Hành động hướng tâm có tính chất vô ký nhằm mục đích quán xét về vô thường là hành vi của thức, sự quán xét về vô thường là hành vi của trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký nhằm mục đích quán xét về khổ não là hành vi của thức, sự quán xét về khổ não là hành vi của trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký nhằm mục đích quán xét về vô ngã là hành vi của thức, sự quán xét về vô ngã là hành vi của trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký nhằm mục đích quán xét về nhàm chán ..., nhằm mục đích quán xét về ly tham ái ..., nhằm mục đích quán xét về diệt tận ..., nhằm mục đích quán xét về từ bỏ ..., nhằm mục đích quán xét về đoạn tận ..., nhằm mục đích quán xét về biến hoại ..., nhằm mục đích quán xét về chuyển biến ..., nhằm mục đích quán xét về vô tướng ..., nhằm mục đích quán xét về vô nguyện ..., nhằm mục đích quán xét về không tánh ..., nhằm mục đích quán xét các pháp bằng thắng tuệ ..., nhằm mục đích của sự biết và thấy đúng theo thực thể ..., nhằm mục đích quán xét về sự tai hại ... nhằm mục đích quán xét về phân biệt rõ là hành vi của thức, sự quán xét về phân biệt rõ là hành vi của trí. Sự quán xét về ly khai là hành vi của trí. Đạo Nhập Lưu là hành vi của trí. Sự chứng đạt Quả Nhập Lưu là hành vi của trí. Đạo Nhất Lai ... Sự chứng đạt Quả Nhất Lai ... Đạo Bất Lai ... Sự chứng đạt Quả Bất Lai ... Đạo A-la-hán là hành vi của trí. Sự chứng đạt Quả A-la-hán là hành vi của trí.

Hành vi của trí: Với ý nghĩa gì là hành vi của trí?

‘Hành xử không có tham ái’ là hành vi của trí. ‘Hành xử không có sân’ là hành vi của trí. ‘Hành xử không có si’ là hành vi của trí. ‘Hành xử không có ngã mạn’ là hành vi của trí. ‘Hành xử không có tà kiến’ là hành vi của trí. ...(như trên)... ‘Hành xử do liên kết với các nghiệp thiện’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp bất thiện’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp có tội’ ... ‘Hành xử do liên kết với các nghiệp không có tội’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp đen’ ... ‘Hành xử do liên kết với các nghiệp trắng’ ... ‘Hành xử do liên kết với các nghiệp tăng trưởng lạc’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp tăng trưởng khổ’ ... ‘Hành xử do liên kết với các nghiệp có kết quả lạc’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp có kết quả khổ’ ... ‘Hành xử khi đã biết’ ... ‘Hành vi có hình thức như thế của trí’ là hành vi của trí. Đây là hành vi của trí.

Như thế, hành vi của thức là loại khác, hành vi của vô trí là loại khác, hành vi của trí là loại khác (nữa). Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về việc xác định hành vi là trí về tính chất khác biệt của các hành vi.*”

Phần giải thích

‘Trí về tính chất khác biệt của các hành vi.’

18. Bhūminānattañāṇaṃ

Kathaṃ catudhammavavatthāne paññā bhūminānatte ñāṇaṃ? Catasso bhūmiyo: kāmāvacarā bhūmi, rūpāvacarā bhūmi, arūpāvacarā bhūmi, अपरियāpannā bhūmi.

Katamā kāmāvacarā bhūmi? Heṭṭhato avīciranirayaṃ pariyantaṃ karitvā, uparito paranimmitavasavatti deve anto karitvā yaṃ etasmiṃ antare etthāvacarā ettha pariyāpannā khandhadhātu-āyatanā rūpā vedanā saññā saṅkhārā viññāṇaṃ, ayaṃ kāmāvacarā bhūmi.

Katamā rūpāvacarā bhūmi? Heṭṭhato brahmalokaṃ pariyantaṃ karitvā, uparito akaniṭṭhe deve anto karitvā, yaṃ etasmiṃ antare etthāvacarā ettha pariyāpannā samāpannassa vā uppānassa¹ vā diṭṭhadhammasukhavihārissa vā cittacetāsikā dhammā, ayaṃ rūpāvacarā bhūmi.

Katamā arūpāvacarā bhūmi? Heṭṭhato ākāśānañcāyatanūpage deve pariyantaṃ karitvā uparito nevasaññānāsaññāyatanūpage deve anto karitvā, yaṃ etasmiṃ antare etthāvacarā ettha pariyāpannā samāpannassa vā uppānassa¹ vā diṭṭhadhammasukhavihārissa vā cittacetāsikā dhammā, ayaṃ arūpāvacarā bhūmi.

Katamā अपरियāpannā bhūmi? अपरियāpannā maggā ca maggaḥāṇi ca asaṅkhatā ca dhātu, ayaṃ अपरियāpannā bhūmi. Imā catasso bhūmiyo.

Aparāpi catasso bhūmiyo? Cattāro satipaṭṭhānā, cattāro sammappadhānā, cattāro iddhipādā, cattāri jhānāni, catasso appamaññāyo, catasso arūpasamāpattiyo, catasso paṭisambhidā, catasso paṭipadā, cattāri ārammaṇāni, cattāri ariyavaṃsāni, cattāri saṅgahavatthūni, cattāri cakkāni, cattāri dhammapadāni, imā catasso bhūmiyo.

Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Catudhammavavatthāne paññā bhūminānatte ñāṇaṃ.”

Bhūminānattañāṇaniddeso.

¹ upapannassa - Machasaṃ, Syā, PTS.

18. Trí về tính chất khác biệt của các lãnh vực:

Tuệ về việc xác định bốn pháp là trí về tính chất khác biệt của các lãnh vực là (có ý nghĩa) thế nào? Có bốn lãnh vực: lãnh vực dục giới, lãnh vực sắc giới, lãnh vực vô sắc giới, lãnh vực không bị lệ thuộc.

Lãnh vực dục giới là gì? Lấy ranh giới bên dưới là địa ngục Vô Gián và lấy giới hạn bên trên là chư thiên Tha Hóa Tự Tại, khoảng giữa này là nơi mà—các uẩn, các giới, các xứ, các sắc, các thọ, các tưởng, các hành, và thức—có sự sinh hoạt ở nơi ấy, bị giới hạn ở nơi ấy; đây là lãnh vực dục giới.

Lãnh vực sắc giới là gì? Lấy ranh giới bên dưới là thế giới Phạm Thiên và lấy giới hạn bên trên là chư thiên Sắc Cứu Cánh, khoảng giữa này là nơi mà—các pháp về tâm và sở hữu tâm của vị đang thể nhập, hoặc của vị đã được sanh lên, hoặc của vị có sự an trú lạc trong hiện tại—có sự sinh hoạt ở nơi ấy, bị giới hạn ở nơi ấy; đây là lãnh vực sắc giới.

Lãnh vực vô sắc giới là gì? Lấy ranh giới bên dưới là chư thiên đạt đến Không Vô Biên Xứ và lấy giới hạn bên trên là chư thiên đạt đến Phi Tướng Phi Phi Tướng Xứ, khoảng giữa này là nơi mà—các pháp về tâm và sở hữu tâm của vị đang thể nhập, hoặc của vị đã được sanh lên, hoặc của vị có sự an trú lạc trong hiện tại—có sự sinh hoạt ở nơi ấy, bị giới hạn ở nơi ấy; đây là lãnh vực vô sắc giới.

Lãnh vực không bị lệ thuộc là gì? Các Đạo, các Quả của Đạo, và Niết Bàn là không bị lệ thuộc; đây là lãnh vực không bị lệ thuộc. Đây là bốn lãnh vực.

Còn có bốn lãnh vực khác nữa là bốn sự thiết lập niệm, bốn chánh cần, bốn như ý túc, bốn thiên, bốn vô lượng (tâm), bốn sự chứng đạt vô sắc, bốn phân tích, bốn sự thực hành,¹ bốn cảnh,^[*] bốn truyền thống của bậc Thánh,^[*] bốn sự việc thấu phục, bốn bánh xe (đưa đến tiến hóa),^[*] bốn nền tảng trong pháp;^[*] đây là bốn lãnh vực.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về việc xác định bốn pháp là trí về tính chất khác biệt của các lãnh vực.*”

Phần giải thích ‘Trí về tính chất khác biệt của các lãnh vực.’

¹ Bốn sự thực hành (*catasso paṭipadā*): hành khổ đặc chậm, hành khổ đặc nhanh, hành lạc đặc chậm, hành lạc đặc nhanh (Pṭsa. 1, 299). Các điều còn lại xin xem ở Phần Phụ Chú.

19. Dhammānānattañāṇaṃ

Kathaṃ navadhammavavatthāne paññā dhammanānatte ñāṇaṃ?

Kathaṃ dhamme vavattheti? Kāmāvacare dhamme kusalamo vavattheti, akusalamo vavattheti, abyākatato vavattheti, rūpāvacare dhamme kusalamo vavattheti, abyākatato vavattheti. Arūpāvacare dhamme kusalamo vavattheti, abyākatato vavattheti. Apariyāpanne dhamme kusalamo vavattheti, abyākatato vavattheti.

Kathaṃ kāmāvacare dhamme kusalamo vavattheti, akusalamo vavattheti, abyākatato vavattheti? Dasa kusalakammapathe kusalamo vavattheti, dasa akusalakammapathe akusalamo vavattheti, rūpañca vipākañca kiriyañca abyākatato vavattheti. Evaṃ kāmāvacare dhamme kusalamo vavattheti, akusalamo vavattheti, abyākatato vavattheti.

Kathaṃ rūpāvacare dhamme kusalamo vavattheti, abyākatato vavattheti? Idhaṭṭhassa cattāri jhānāni kusalamo vavattheti, tatrūpapannassa cattāri jhānāni abyākatato vavattheti. Evaṃ rūpāvacare dhamme kusalamo vavattheti, abyākatato vavattheti.

Kathaṃ arūpāvacare dhamme kusalamo vavattheti, abyākatato vavattheti? Idhaṭṭhassa catasso arūpāvacarasamāpattiyo kusalamo vavattheti, tatrūpapannassa catasso arūpāvacarasamāpattiyo abyākatato vavattheti. Evaṃ arūpāvacare dhamme kusalamo vavattheti, abyākatato vavattheti.

Kathaṃ apariyāpanne dhamme kusalamo vavattheti, abyākatato vavattheti? Cattāro ariyamagge kusalamo vavattheti, cattāri ca sāmāññaphalāni nibbānañca abyākatato vavattheti. Evaṃ apariyāpanno dhamme kusalamo vavattheti, abyākatato vavattheti. Evaṃ dhamme vavattheti.

Nava pāmojjamūlakā dhammā: Aniccato manasikaroto pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhīyati, samāhite citte yathābhūtaṃ jānāti¹ passati, yathābhūtaṃ jānaṃ passaṃ nibbindati, nibbindaṃ virajjati, virāgā vimuccati. Dukkato manasikaroto pāmojjaṃ jāyati —pe— anattato manasikaroto pāmojjaṃ jāyati —pe—

¹ pajānāti - Machasaṃ, Syā, PTS.

19. Trí về tính chất khác biệt của các pháp:

Tuệ về việc xác định chín pháp là trí về tính chất khác biệt của các pháp là (có ý nghĩa) thế nào?

Xác định các pháp là (có ý nghĩa) thế nào? Về các pháp dục giới, (hành giả) xác định thiện, xác định bất thiện, xác định vô ký. Về các pháp sắc giới, (hành giả) xác định thiện, xác định vô ký. Về các pháp vô sắc giới, (hành giả) xác định thiện, xác định vô ký. Về các pháp không bị lệ thuộc, (hành giả) xác định thiện, xác định vô ký.

Về các pháp dục giới, xác định thiện, xác định bất thiện, xác định vô ký là (có ý nghĩa) thế nào? Về mười phương thức của nghiệp thiện, (hành giả) xác định là thiện. Về mười phương thức của nghiệp bất thiện, (hành giả) xác định là bất thiện. Về sắc, nghiệp quả, và duy tác, (hành giả) xác định là vô ký. Về các pháp dục giới, xác định thiện, xác định bất thiện, xác định vô ký là (có ý nghĩa) như thế.

Về các pháp sắc giới, xác định thiện, xác định vô ký là (có ý nghĩa) thế nào? Về bốn thiên của vị hiện ở thế gian này, (hành giả) xác định là thiện. Về bốn thiên của vị đã tái sinh đến nơi ấy, (hành giả) xác định là vô ký. Về các pháp sắc giới, xác định thiện, xác định vô ký là (có ý nghĩa) như thế.

Về các pháp vô sắc giới, xác định thiện, xác định vô ký là (có ý nghĩa) thế nào? Về bốn sự chứng đạt vô sắc giới của vị hiện ở thế gian này, (hành giả) xác định là thiện. Về bốn sự chứng đạt vô sắc giới của vị đã tái sinh đến nơi ấy, (hành giả) xác định là vô ký. Về các pháp vô sắc giới, xác định thiện, xác định vô ký là (có ý nghĩa) như thế.

Về các pháp không bị lệ thuộc, xác định thiện, xác định vô ký là (có ý nghĩa) thế nào? Về bốn Thánh Đạo, (hành giả) xác định là thiện. Về bốn Quả tương ứng và Niết Bàn, (hành giả) xác định là vô ký. Về các pháp không bị lệ thuộc, xác định thiện, xác định vô ký là (có ý nghĩa) như thế. Như vậy là xác định các pháp.

Chín cội nguồn của sự hân hoan: Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý về vô thường. Khi (hành giả) được hân hoan, hỷ sanh khởi. Khi tâm có hỷ, thân trở nên tịnh. Khi thân được tịnh, (hành giả) nhận biết lạc. Khi có lạc, tâm được định. Khi tâm được định, (hành giả) nhận biết và thấy đúng theo thực thể. Khi nhận biết và thấy đúng theo thực thể, (hành giả) nhàm chán. Khi nhàm chán, (hành giả) ly tham ái. Do ly tham ái, (hành giả) được giải thoát. Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý về khổ não, ...(như trên)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý về vô ngã, ...(như trên)...

Rūpaṃ aniccato manasikaroto pāmojjaṃ jāyati —pe— rūpaṃ dukkhato manasikaroto pāmojjaṃ jāyati —pe— rūpaṃ anattato manasikaroto pāmojjaṃ jāyati —pe— vedanaṃ —pe— saññaṃ —pe— saṅkhāre —pe— viññāṇaṃ —pe— cakkhuṃ —pe— jarāmaṇaṃ aniccato manasikaroto pāmojjaṃ jāyati —pe— jarāmaṇaṃ dukkhato manasikaroto pāmojjaṃ jāyati —pe— jarāmaṇaṃ anattato manasikaroto pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhīyati, samāhite citte yathābhūtaṃ jānāti passati, yathābhūtaṃ jānaṃ passaṃ nibbindati, nibbindaṃ virajjati, virāgā vimuccati. Ime nava pāmojjaṃūlakā dhammā.

Nava yonisomanasikāramūlakā dhammā: Aniccato yoniso manasikaroto pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhīyati, samāhitena cittaṃ ‘idaṃ dukkhaṃ’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhasamudayo’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhanirodho’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ pajānāti.

Dukkhatto yonisomanasikaroto pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhīyati, samāhitena cittaṃ ‘idaṃ dukkhaṃ’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhasamudayo’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhanirodho’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ pajānāti.

Anattato yonisomanasikaroto pāmojjaṃ jāyati —pe— rūpaṃ aniccato yonisomanasikaroto pāmojjaṃ jāyati —pe— rūpaṃ dukkhato yonisomanasikaroto pāmojjaṃ jāyati —pe— rūpaṃ anattato yonisomanasikaroto pāmojjaṃ jāyati —pe— vedanaṃ —pe— saññaṃ —pe— saṅkhāre —pe— viññāṇaṃ —pe— cakkhuṃ —pe— jarāmaṇaṃ aniccato yonisomanasikaroto pāmojjaṃ jāyati —pe— jarāmaṇaṃ dukkhato yonisomanasikaroto pāmojjaṃ jāyati —pe— jarāmaṇaṃ anattato yonisomanasikaroto pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhīyati, samāhitena cittaṃ ‘idaṃ dukkhaṃ’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhasamudayo’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhanirodho’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ pajānāti. Ime nava yonisomanasikaromūlakā dhammā.

Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý về sắc là vô thường. ...(nt)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý về sắc là khổ não. ...(nt)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý về sắc là vô ngã. ...(nt)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý về thọ ... tưởng ... các hành ... thức ... mắt ... lão tử là vô thường. ...(nt)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý về lão tử là khổ não. ...(nt)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý về lão tử là vô ngã. Khi (hành giả) được hân hoan, hỷ sanh khởi. Khi tâm có hỷ, thân trở nên tịnh. Khi thân được tịnh, (hành giả) nhận biết lạc. Khi có lạc, tâm được định. Khi tâm được định, (hành giả) nhận biết và thấy đúng theo thực thể. Khi nhận biết và thấy đúng theo thực thể, (hành giả) nhàm chán. Khi nhàm chán, (hành giả) ly tham ái. Do ly tham ái, (hành giả) được giải thoát. Đây là chín cội nguồn của sự hân hoan.

Chín cội nguồn của sự tác ý đúng đường lối: Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý đúng đường lối về vô thường. Khi (hành giả) được hân hoan, hỷ sanh khởi. Khi tâm có hỷ, thân trở nên tịnh. Khi thân được tịnh, (hành giả) nhận biết lạc. Khi có lạc, tâm được định, do tâm được định, (hành giả) nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là Khổ,’ nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là nhân sanh Khổ,’ nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là sự diệt tận Khổ,’ nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ.’

Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý đúng đường lối về khổ não. Khi (hành giả) được hân hoan, hỷ sanh khởi. Khi tâm có hỷ, thân trở nên tịnh. Khi thân được tịnh, (hành giả) nhận biết lạc. Khi có lạc, tâm được định, do tâm được định, (hành giả) nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là Khổ,’ ... ‘Đây là nhân sanh Khổ,’ ... ‘Đây là sự diệt tận Khổ,’ nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ.’

Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý đúng đường lối về vô ngã. ...(nt)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý đúng đường lối về sắc là vô thường. ...(nt)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý đúng đường lối về sắc là khổ não. ...(nt)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý đúng đường lối về sắc là vô ngã. ...(nt)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý đúng đường lối về thọ ... tưởng ... các hành ... thức ... mắt ... lão tử là vô thường. ...(nt)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý đúng đường lối về lão tử là khổ não. ...(nt)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý đúng đường lối về lão tử là vô ngã. Khi (hành giả) được hân hoan, hỷ sanh khởi. Khi tâm có hỷ, thân trở nên tịnh. Khi thân được tịnh, (hành giả) nhận biết lạc. Khi có lạc, tâm được định. Khi tâm được định, (hành giả) nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là Khổ,’ ... ‘Đây là nhân sanh Khổ,’ ... ‘Đây là sự diệt tận Khổ,’ nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ.’ Đây là 9 cội nguồn của sự tác ý đúng đường lối.

Nava nānattā: dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati phassanānattaṃ, phassanānattaṃ paṭicca uppajjati vedanānattaṃ, vedanānattaṃ paṭicca uppajjati saññānānattaṃ, saññānānattaṃ paṭicca uppajjati saṅkappanānattaṃ, saṅkappanānattaṃ paṭicca uppajjati chandanānattaṃ, chandanānattaṃ paṭicca uppajjati pariḷāhanānattaṃ, pariḷāhanānattaṃ paṭicca uppajjati pariyesanānattaṃ, pariyesanānattaṃ paṭicca uppajjati lābhanānattaṃ. Ime navanānattā.

Taṃ nātattḥena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Nava dhammavavatthāne paññā dhammanānatte ñāṇaṃ.”

Dhammanānattañāṇaniddeso.

20 - 24. Āṇapañcakaṃ

Kathaṃ abhiññāpaññā nātattḥe¹ ñāṇaṃ, pariññāpaññā tīraṇattḥe² ñāṇaṃ, pahānapaññā pariccāgatḥe³ ñāṇaṃ, bhāvanāpaññā ekarasattḥe⁴ ñāṇaṃ, sacchikiriyāpaññā phusanattḥe⁵ ñāṇaṃ?

Ye ye dhammā abhiññātā honti te te dhammā ñātā honti, ye ye dhammā pariññātā honti te te dhammā tīritā honti, ye ye dhammā pahīna honti te te dhammā pariccattā honti, ye ye dhammā bhāvitā honti te te dhammā ekarasā honti, ye ye dhammā sacchikatā honti te te dhammā phassitā⁶ honti.

Taṃ nātattḥena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Abhiññāpaññā nātattḥe ñāṇaṃ, pariññāpaññā tīraṇattḥe ñāṇaṃ, pahānapaññā pariccāgatḥe ñāṇaṃ, bhāvanāpaññā ekarasattḥe ñāṇaṃ, sacchikiriyāpaññā phusanattḥe ñāṇaṃ.”

Āṇapañcakaniddeso.

¹ nātattḥena - Sī 1, 2, 3, Syā.

² tīraṇattḥena - Sī 1, 2, 3, Syā.

³ pariccāgatḥena - Sī 1, 2, 3, Syā.

⁴ ekarasattḥena - Sī 1, 2, 3, Syā.

⁵ phassanattḥena - Sī 1, 2, 3, Syā.

⁶ phusitā - Syā.

Chín tính chất khác biệt: Tùy thuận vào tính chất khác biệt của giới (như mắt, tai, v.v...), tính chất khác biệt của xúc được sanh lên. Tùy thuận vào tính chất khác biệt của xúc, tính chất khác biệt của thọ được sanh lên. Tùy thuận vào tính chất khác biệt của thọ, tính chất khác biệt của tưởng được sanh lên. Tùy thuận vào tính chất khác biệt của tưởng, tính chất khác biệt của tư được sanh lên. Tùy thuận vào tính chất khác biệt của tư, tính chất khác biệt của ước muốn được sanh lên. Tùy thuận vào tính chất khác biệt của ước muốn, tính chất khác biệt của trạng thái bực bội được sanh lên. Tùy thuận vào tính chất khác biệt của trạng thái bực bội, tính chất khác biệt của tâm cầu được sanh lên. Tùy thuận vào tính chất khác biệt của tâm cầu, tính chất khác biệt của sự thành tựu được sanh lên. Đây là chín tính chất khác biệt.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về việc xác định chín pháp là trí về tính chất khác biệt của các pháp.”*

Phân giải thích ‘Trí về tính chất khác biệt của các pháp.’

20-24. Năm loại Trí:

Tuệ về sự biết rõ là trí về ý nghĩa của điều đã được biết, tuệ về sự biết toàn diện là trí về ý nghĩa của quyết đoán, tuệ về sự dứt bỏ là trí về ý nghĩa của buông bỏ, tuệ về sự tu tập là trí về ý nghĩa của nhất vị, tuệ về sự tác chứng là trí về ý nghĩa của sự chạm đến là (có ý nghĩa) thế nào?

Những pháp nào đã được biết rõ, những pháp ấy là đã được biết; những pháp nào đã được biết toàn diện, những pháp ấy là đã được quyết đoán; những pháp nào đã được dứt bỏ, những pháp ấy là đã được buông bỏ; những pháp nào đã được tu tập, những pháp ấy là có nhất vị; những pháp nào đã được tác chứng, những pháp ấy là đã được chạm đến.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về sự biết rõ là trí về ý nghĩa của điều đã được biết, tuệ về sự biết toàn diện là trí về ý nghĩa của quyết đoán, tuệ về sự dứt bỏ là trí về ý nghĩa của buông bỏ, tuệ về sự tu tập là trí về ý nghĩa của nhất vị, tuệ về sự tác chứng là trí về ý nghĩa của sự chạm đến.”*

Phân giải thích về ‘Năm loại Trí.’

25 - 28. Paṭisambhidāñāṇaṃ

Kathaṃ atthanānatte paññā atthapaṭisambhide ñāṇaṃ,
 dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ,
 niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ,
 paṭibhānanānatte paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ?

Saddhindriyaṃ dhammo, viriyindriyaṃ dhammo, satindriyaṃ dhammo, samādhindriyaṃ dhammo, paññindriyaṃ dhammo, añño saddhindriyaṃ dhammo¹ añño viriyindriyaṃ dhammo, añño satindriyaṃ dhammo, añño samādhindriyaṃ dhammo, añño paññindriyaṃ dhammo, yena ñāṇena ime nānā dhammā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā dhammā paṭivīditā'ti. Tena vuccati: “Dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ.”

Adhimokkhaṭṭho attho paggaḥaṭṭho attho, upaṭṭhānaṭṭho attho, avikkhepaṭṭho attho, dassanaṭṭho attho, añño adhimokkhaṭṭho attho, añño paggaḥaṭṭho attho, añño upaṭṭhānaṭṭho attho, añño avikkhepaṭṭho attho, añño dassanaṭṭho attho yena ñāṇena ime nānā atthā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā atthā paṭivīditā'ti. Tena vuccati: “Atthanānatte paññā atthapaṭisambhide ñāṇaṃ.”

Pañca dhamme sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā, pañcatthe sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā. Aññā dhammaniruttiyo, aññā atthaniruttiyo. Yena ñāṇena imā nānā niruttiyo ñātā, teneva ñāṇena imā nānā niruttiyo paṭivīditā'ti. Tena vuccati: “Niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ.”

Pañcasu dhammesu ñāṇāni, pañcasu atthesu ñāṇāni, dasu niruttisu ñāṇāni. Aññāni dhammesu ñāṇāni, aññāni atthesu ñāṇāni, aññāni niruttisu ñāṇāni. Yena ñāṇena ime nānā ñāṇā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā ñāṇā paṭivīditā'ti. Tena vuccati: “Paṭibhānanānatte paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ.”

Saddhābalaṃ dhammo, viriyabalaṃ dhammo, satibalaṃ dhammo, samādhibalaṃ dhammo, paññābalaṃ dhammo. Añño saddhābalaṃ dhammo, añño viriyabalaṃ dhammo, añño satibalaṃ dhammo, añño samādhibalaṃ dhammo, añño paññābalaṃ dhammo. Yena ñāṇena ime nānā dhammā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā dhammā paṭivīditā'ti. Tena vuccati: “Dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ.”

¹ saddhindriya dhammo (iccādi) - Sī 1, 3.

25-28. Trí về sự phân tích:

Tuệ về tính chất khác biệt của các ý nghĩa là trí về sự phân tích các ý nghĩa, tuệ về tính chất khác biệt của các pháp là trí về sự phân tích các pháp, tuệ về tính chất khác biệt của các ngôn từ là trí về sự phân tích các ngôn từ, tuệ về tính chất khác biệt của các phép biện giải là trí về sự phân tích các phép biện giải là (có ý nghĩa) thế nào?

Tín quyền là pháp, tấn quyền là pháp, niệm quyền là pháp, định quyền là pháp, tuệ quyền là pháp. Tín quyền là pháp khác, tấn quyền là pháp khác, niệm quyền là pháp khác (nữa), định quyền là pháp khác (nữa), tuệ quyền là pháp khác (nữa). Do trí nào các pháp khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các pháp khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về tính chất khác biệt của các pháp là trí về sự phân tích các pháp.”*

Ý nghĩa của sự cương quyết là ý nghĩa, ý nghĩa của sự ra sức là ý nghĩa, ý nghĩa của sự thiết lập là ý nghĩa, ý nghĩa của sự không tàn mạn là ý nghĩa, ý nghĩa của sự nhận thức là ý nghĩa. Ý nghĩa của sự cương quyết là ý nghĩa khác, ý nghĩa của sự ra sức là ý nghĩa khác, ý nghĩa của sự thiết lập là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của sự không tàn mạn là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của sự nhận thức là ý nghĩa khác (nữa). Do trí nào các ý nghĩa khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các ý nghĩa khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về tính chất khác biệt của các ý nghĩa là trí về sự phân tích các ý nghĩa.”*

Nói lên văn tự và ngôn từ để chỉ rõ năm pháp. Nói lên văn tự và ngôn từ để chỉ rõ năm ý nghĩa. Các ngôn từ của các pháp là khác, các ngôn từ của các ý nghĩa là khác. Do trí nào các ngôn từ khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các ngôn từ khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về tính chất khác biệt của các ngôn từ là trí về sự phân tích các ngôn từ.”*

Có các trí về năm pháp, có các trí về năm ý nghĩa, có các trí về mười ngôn từ. Các trí về các pháp là khác, các trí về các ý nghĩa là khác, các trí về ngôn từ là khác (nữa). Do trí nào các trí khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các trí khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về tính chất khác biệt của các phép biện giải là trí về sự phân tích các phép biện giải.”*

Tín lực là pháp, tấn lực là pháp, niệm lực là pháp, định lực là pháp, tuệ lực là pháp. Tín lực là pháp khác, tấn lực là pháp khác, niệm lực là pháp khác (nữa), định lực là pháp khác (nữa), tuệ lực là pháp khác (nữa). Do trí nào các pháp khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các pháp khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về tính chất khác biệt của các pháp là trí về sự phân tích các pháp.”*

Assaddhiye akampiyattho attho, kosajje akampiyattho attho, pamāde akampiyattho attho, uddhacce akampiyattho attho, avijjāya akampiyattho attho, añño assaddhiye akampiyattho attho, añño kosajje akampiyattho attho, añño pamāde akampiyattho attho, añño uddhacce akampiyattho attho, añño avijjāya akampiyattho attho. Yena ñāṇena ime nānā atthā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā atthā paṭivīditā'ti. Tena vuccati: “Atthanānatte paññā atthapaṭisambhīde ñāṇaṃ.”

Pañca dhamme sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā, pañca atthe sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā. Aññā dhammaniruttiyo, aññā atthaniruttiyo. Yena ñāṇena imā nānā niruttiyo ñātā, teneva ñāṇena imā nānā niruttiyo paṭivīditā'ti. Tena vuccati: “Niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhīde ñāṇaṃ.”

Pañcasu dhammesu ñāṇāni, pañcasu atthesu ñāṇāni, dasasu niruttisu ñāṇāni. Aññāni dhammesu ñāṇāni, aññāni atthesu ñāṇāni, aññāni niruttisu ñāṇāni. Yena ñāṇena ime nānā ñāṇā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā ñāṇā paṭivīditā'ti. Tena vuccati: “Paṭibhānanānatte paññā paṭibhānapaṭisambhīde ñāṇaṃ.”

Satisambojjhaṅgo dhammo, dhammavicayasambojjhaṅgo dhammo, viriyasambojjhaṅgo dhammo, pītisambojjhaṅgo dhammo, passaddhisambojjhaṅgo dhammo, samādhisambojjhaṅgo dhammo, upekkhāsambojjhaṅgo dhammo. Añño satisambojjhaṅgo dhammo, añño dhammavicayasambojjhaṅgo dhammo, añño viriyasambojjhaṅgo dhammo, añño pītisambojjhaṅgo dhammo, añño passaddhisambojjhaṅgo dhammo, añño samādhisambojjhaṅgo dhammo, añño upekkhāsambojjhaṅgo dhammo. Yena ñāṇena ime nānā dhammā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā dhammā paṭivīditā'ti. Tena vuccati: “Dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhīde ñāṇaṃ.”

Upaṭṭhānattho attho, pavicayaṭṭho attho, paggahaṭṭho attho, pharaṇaṭṭho attho, upasamaṭṭho attho, avikkhepaṭṭho attho, paṭisaṅkhānaṭṭho attho, añño upaṭṭhānattho attho, añño pavicayaṭṭho attho, añño paggahaṭṭho attho, añño pharaṇaṭṭho attho, añño upasamaṭṭho attho, añño avikkhepaṭṭho attho, añño paṭisaṅkhānaṭṭho attho. Yena ñāṇena ime nānā atthā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā atthā paṭivīditā'ti. Tena vuccati: “Atthanānatte paññā atthapaṭisambhīde ñāṇaṃ.”

Ý nghĩa không dao động ở sự không có đức tin là ý nghĩa, ý nghĩa không dao động ở sự biếng nhác là ý nghĩa, ý nghĩa không dao động ở sự buông lung là ý nghĩa, ý nghĩa không dao động ở sự phóng dật là ý nghĩa, ý nghĩa không dao động ở sự không sáng suốt là ý nghĩa. Ý nghĩa không dao động ở sự không có đức tin là ý nghĩa khác, ý nghĩa không dao động ở sự biếng nhác là ý nghĩa khác, ý nghĩa không dao động ở sự buông lung là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa không dao động ở sự phóng dật là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa không dao động ở sự không sáng suốt là ý nghĩa khác (nữa). Do trí nào các ý nghĩa khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các ý nghĩa khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về tính chất khác biệt của các ý nghĩa là trí về sự phân tích các ý nghĩa.”*

Nói lên văn tự và ngôn từ để chỉ rõ năm pháp. Nói lên văn tự và ngôn từ để chỉ rõ năm ý nghĩa. Các ngôn từ của các pháp là khác, các ngôn từ của các ý nghĩa là khác (nữa). Do trí nào các ngôn từ khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các ngôn từ khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về tính chất khác biệt của các ngôn từ là trí về sự phân tích các ngôn từ.”*

Có các trí về năm pháp, có các trí về năm ý nghĩa, có các trí về mười ngôn từ. Các trí về các pháp là khác, các trí về các ý nghĩa là khác, các trí về ngôn từ là khác (nữa). Do trí nào các trí khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các trí khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về tính chất khác biệt của các phép biện giải là trí về sự phân tích các phép biện giải.”*

Niệm giác chi là pháp, trạch pháp giác chi là pháp, cần giác chi là pháp, hỷ giác chi là pháp, tịnh giác chi là pháp, định giác chi là pháp, xả giác chi là pháp. Niệm giác chi là pháp khác, trạch pháp giác chi là pháp khác, cần giác chi là pháp khác (nữa), hỷ giác chi là pháp khác (nữa), tịnh giác chi là pháp khác (nữa), định giác chi là pháp khác (nữa), xả giác chi là pháp khác (nữa). Do trí nào các pháp khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các pháp khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về tính chất khác biệt của các pháp là trí về sự phân tích các pháp.”*

Ý nghĩa của sự thiết lập là ý nghĩa, ý nghĩa của sự suy xét là ý nghĩa, ý nghĩa của sự ra sức là ý nghĩa, ý nghĩa của sự lan tỏa là ý nghĩa, ý nghĩa của sự an tịnh là ý nghĩa, ý nghĩa của sự không tán mạn là ý nghĩa, ý nghĩa của sự phân biệt rõ là ý nghĩa. Ý nghĩa của sự thiết lập là ý nghĩa khác, ý nghĩa của sự suy xét là ý nghĩa khác, ý nghĩa của sự ra sức là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của sự lan tỏa là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của sự an tịnh là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của sự không tán mạn là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của sự phân biệt rõ là ý nghĩa khác (nữa). Do trí nào các ý nghĩa khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các ý nghĩa khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về tính chất khác biệt của các ý nghĩa là trí về sự phân tích các ý nghĩa.”*

Satta dhamme sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā, satta atthe sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā. Aññā dhammaniruttiyo, aññā atthaniruttiyo, yena ñāṇena imā nānā niruttiyo ñātā, teneva ñāṇena imā nānā niruttiyo paṭivīditā'ti. Tena vuccati: “Niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhīde ñāṇaṃ.”

Sattasu dhammesu ñāṇāni, sattasu atthesu ñāṇāni, cuddasasu niruttisu ñāṇāni, aññāni dhammesu ñāṇāni, aññāni niruttisu ñāṇāni, yena ñāṇena ime nānā ñāṇā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā ñāṇā paṭivīditā'ti. Tena vuccati: “Paṭibhānanānatte paññā paṭibhānapaṭisambhīde ñāṇaṃ.”

Sammādiṭṭhi dhammo, sammāsaṅkappo dhammo, sammāvācā dhammo, sammākammanto dhammo, sammā-ājīvo dhammo, sammāvāyāmo dhammo, sammāsati dhammo, sammāsamādhi dhammo, añño sammādiṭṭhi dhammo, añño sammāsaṅkappo dhammo, añño sammāvācā dhammo, añño sammākammanto dhammo, añño sammā-ājīvo dhammo, añño sammāvāyāmo dhammo, añño sammāsati dhammo, añño sammāsamādhi dhammo, yena ñāṇena ime nānā dhammā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā dhammā paṭivīditā'ti. Tena vuccati: “Dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhīde ñāṇaṃ.”

Dassanaṭṭho attho, abhiniropanaṭṭho attho, pariggahaṭṭho attho, samuṭṭhānaṭṭho attho, vodānaṭṭho attho, paggahaṭṭho attho, upaṭṭhānaṭṭho attho, avikkhepaṭṭho attho, añño dassanaṭṭho attho, añño abhiniropanaṭṭho attho, añño pariggahaṭṭho attho, añño samuṭṭhānaṭṭho attho, añño vodānaṭṭho attho, añño paggahaṭṭho attho, añño upaṭṭhānaṭṭho attho, añño avikkhepaṭṭho attho, yena ñāṇena ime nānā atthā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā atthā paṭivīditā'ti. Tena vuccati: “Atthanānatte paññā atthapaṭisambhīde ñāṇaṃ.”

Aṭṭha dhamme sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā, aṭṭha atthe sandassetu byañjananiruttābhilāpā. Aññā dhammaniruttiyo, aññā atthaniruttiyo. Yena ñāṇena imā nānā niruttiyo ñātā, teneva ñāṇena imā nānā niruttiyo paṭivīditā'ti. Tena vuccati: “Niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhīde ñāṇaṃ.”

Nói lên văn tự và ngôn từ để chỉ rõ bày pháp. Nói lên văn tự và ngôn từ để chỉ rõ bày ý nghĩa. Các ngôn từ của pháp là khác, các ngôn từ của ý nghĩa là khác (nữa). Do trí nào các ngôn từ khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các ngôn từ khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về tính chất khác biệt của các ngôn từ là trí về sự phân tích các ngôn từ.”*

Có các trí về bày pháp, có các trí về bày ý nghĩa, có các trí về mười bốn ngôn từ. Các trí về các pháp là khác, các trí về các ý nghĩa là khác, các trí về ngôn từ là khác (nữa). Do trí nào các trí khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các trí khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về tính chất khác biệt của các phép biện giải là trí về sự phân tích các phép biện giải.”*

Chánh kiến là pháp, chánh tư duy là pháp, chánh ngữ là pháp, chánh nghiệp là pháp, chánh mạng là pháp, chánh tinh tấn là pháp, chánh niệm là pháp, chánh định là pháp. Chánh kiến là pháp khác, chánh tư duy là pháp khác, chánh ngữ là pháp khác (nữa), chánh nghiệp là pháp khác (nữa), chánh mạng là pháp khác (nữa), chánh tinh tấn là pháp khác (nữa), chánh niệm là pháp khác (nữa), chánh định là pháp khác (nữa). Do trí nào các pháp khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các pháp khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về tính chất khác biệt của các pháp là trí về sự phân tích các pháp.”*

Ý nghĩa của sự nhận thức là ý nghĩa, ý nghĩa của sự gắn chặt (tâm vào cảnh) là ý nghĩa, ý nghĩa của sự gìn giữ là ý nghĩa, ý nghĩa của nguồn sanh khởi là ý nghĩa, ý nghĩa của sự trong sạch là ý nghĩa, ý nghĩa của sự ra sức là ý nghĩa, ý nghĩa của sự thiết lập là ý nghĩa, ý nghĩa của sự không tản mạn là ý nghĩa. Ý nghĩa của sự nhận thức là ý nghĩa khác, ý nghĩa của sự gắn chặt (tâm vào cảnh) là ý nghĩa khác, ý nghĩa của sự gìn giữ là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của nguồn sanh khởi là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của sự trong sạch là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của sự ra sức là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của sự thiết lập là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của sự không tản mạn là ý nghĩa khác (nữa). Do trí nào các ý nghĩa khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các ý nghĩa khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về tính chất khác biệt của các ý nghĩa là trí về sự phân tích các ý nghĩa.”*

Nói lên văn tự và ngôn từ để chỉ rõ tám pháp. Nói lên văn tự và ngôn từ để chỉ rõ tám ý nghĩa. Các ngôn từ của pháp là khác, các ngôn từ của ý nghĩa là khác. Do trí nào các ngôn từ khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các ngôn từ khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về tính chất khác biệt của các ngôn từ là trí về sự phân tích các ngôn từ.”*

Atṭhasu dhammesu ñāṇāni, atṭhasu atthesu ñāṇāni, soḷasasu niruttīsu ñāṇāni. Aññāni dhammesu ñāṇāni, aññāni atthesu ñāṇāni, aññāni niruttīsu ñāṇāni. Yena ñāṇena ime nānā ñāṇā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā ñāṇā paṭivīditā'ti. Tena vuccati: “Paṭibhānanānatte paññā paṭibhānapaṭisambhīde ñāṇaṃ.”

Taṃ ñātattṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Atthānānatte paññā atthapaṭisambhīde ñāṇaṃ, dhammānānatte paññā dhammapaṭisambhīde ñāṇaṃ, niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhīde ñāṇaṃ, paṭibhānanānatte paññā paṭibhānapaṭisambhīde ñāṇaṃ.”

Paṭisambhidāñāṇaniddeso.

29 - 31. Āṅattayaṃ

Kathaṃ vihāranānatte paññā vihāraṭṭhe ñāṇaṃ, samāpatti nānatte paññā samāpattattṭhe ñāṇaṃ, vihārasamāpattinānatte paññā vihārasamāpattattṭhe ñāṇaṃ?

Nimittaṃ bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā phussa phussa vayaṃ passati animitto vihāro, paṇidhiṃ bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā phussa phussa vayaṃ passati appaṇihito vihāro, abhinivesaṃ bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā phussa phussa vayaṃ passati suññato vihāro.

Nimittaṃ bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā pavattaṃ ajjupekkhitvā nirodhaṃ nibbānaṃ animittaṃ āvajjitvā samāpajjati, animittā samāpatti. Paṇidhiṃ bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā pavattaṃ ajjupekkhitvā nirodhaṃ nibbānaṃ appaṇihitaṃ āvajjitvā samāpajjati, appaṇihitā samāpatti. Abhinivesaṃ bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā pavattaṃ ajjupekkhitvā nirodhaṃ nibbānaṃ suññataṃ āvajjitvā samāpajjati, suññatā samāpatti.

Có các trí về tám pháp, có các trí về tám ý nghĩa, có các trí về mười sáu ngôn từ. Các trí về các pháp là khác, các trí về các ý nghĩa là khác, các trí về các ngôn từ là khác (nữa). Do trí nào các trí khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các trí khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về tính chất khác biệt của các phép biện giải là trí về sự phân tích các phép biện giải.*”

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về tính chất khác biệt của các ý nghĩa là trí về sự phân tích các ý nghĩa, tuệ về tính chất khác biệt của các pháp là trí về sự phân tích các pháp, tuệ về tính chất khác biệt của các ngôn từ là trí về sự phân tích các ngôn từ, tuệ về tính chất khác biệt của các phép biện giải là trí về sự phân tích các phép biện giải.*”

Phân giải thích ‘Trí về sự phân tích.’

29-31. Ba loại Trí:

Tuệ về tính chất khác biệt của các sự an trú là trí về ý nghĩa của các sự an trú, tuệ về tính chất khác biệt của các sự chứng đạt là trí về ý nghĩa của các sự chứng đạt, tuệ về tính chất khác biệt của các sự an trú và chứng đạt là trí về ý nghĩa của các sự an trú và chứng đạt là (có ý nghĩa) thế nào?

Trong khi nhận thấy rõ hiện tướng là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô tướng và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến; vô tướng là sự an trú. Trong khi nhận thấy rõ nguyện ước là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô nguyện và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến; vô nguyện là sự an trú. Trong khi nhận thấy rõ cố chấp là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến không tánh và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến; không tánh là sự an trú.

Trong khi nhận thấy rõ hiện tướng là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô tướng. Sau khi dừng dừng (có trạng thái xả) với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô tướng là sự chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ nguyện ước là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô nguyện. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô nguyện là sự chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ cố chấp là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến không tánh. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; không tánh là sự chứng đạt.

Nimittam bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā phussa phussa vyaṃ passati, pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam animittam āvajjitvā samāpajjati, animittā vihārasamāpatti. Paṇidhiṃ bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā phussa phussa vyaṃ passati, pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam appaṇihitam āvajjitvā samāpajjati, appaṇihitā vihārasamāpatti. Abhinivesam bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā phussa phussa vyaṃ passati, pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam suññatam āvajjitvā samāpajjati, suññatā vihārasamāpatti.

Rūpanimittam bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā phussa phussa vyaṃ passati, animitto vihāro. Rūpapaṇidhiṃ bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā phussa phussa vyaṃ passati, appaṇihito vihāro. Rūpābhinivesam bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā phussa phussa vyaṃ passati, suññato vihāro.

Rūpanimittam bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam animittam āvajjitvā samāpajjati, animittā samāpatti. Rūpapaṇidhiṃ bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam appaṇihitam āvajjitvā samāpajjati, appaṇihitā samāpatti. Rūpābhinivesam bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam suññatam āvajjitvā samāpajjati, suññatā samāpatti.

Rūpanimittam bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā phussa phussa vyaṃ passati, pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam animittam āvajjitvā samāpajjati, animittā vihārasamāpatti. Rūpapaṇidhiṃ bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā phussa phussa vyaṃ passati, pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam appaṇihitam āvajjitvā samāpajjati, appaṇihitā vihārasamāpatti. Rūpābhinivesam bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā phussa phussa vyaṃ passati, pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam suññatam āvajjitvā samāpajjati, suññatā vihārasamāpatti.

Trong khi nhận thấy rõ hiện tượng là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô tướng và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến. Sau khi dừng dừng (có trạng thái xả) với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô tướng là sự an trú và chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ nguyện ước là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô nguyện và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô nguyện là sự an trú và chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ cố chấp là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến không tánh và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; không tánh là sự an trú và chứng đạt.

Trong khi nhận thấy rõ hiện tượng của sắc là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô tướng và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến; vô tướng là sự an trú. Trong khi nhận thấy rõ nguyện ước về sắc là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô nguyện và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến; vô nguyện là sự an trú. Trong khi nhận thấy rõ cố chấp vào sắc là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến không tánh và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến; không tánh là sự an trú.

Trong khi nhận thấy rõ hiện tượng của sắc là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô tướng. Sau khi dừng dừng (có trạng thái xả) với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô tướng là sự chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ nguyện ước về sắc là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô nguyện. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô nguyện là sự chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ cố chấp vào sắc là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến không tánh. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; không tánh là sự chứng đạt.

Trong khi nhận thấy rõ hiện tượng của sắc là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô tướng và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến. Sau khi dừng dừng (có trạng thái xả) với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô tướng là sự an trú và chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ nguyện ước về sắc là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô nguyện và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô nguyện là sự an trú và chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ cố chấp vào sắc là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến không tánh và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; không tánh là sự an trú và chứng đạt.

Vedanānimittam —pe— saññānimittam —pe— saṅkhāranimittam
—pe— viññāṇanimittam —pe— cakkhunimittam —pe—
jarāmarañanimittam bhayato sampassamāno animitte
adhimuttattā phussa phussa vyaṃ passati, animitto vihāro.
Jarāmarañapaṇidhiṃ bhayato sampassamāno appaṇihite
adhimuttattā phussa phussa vyaṃ passati, appaṇihito vihāro.
Jarāmarañābhinivesaṃ bhayato sampassamāno suññate
adhimuttattā phussa phussa vyaṃ passati, suññato vihāro.

Jarāmarañanimittam bhayato sampassamāno animitte
adhimuttattā pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānaṃ
animittam āvajjitvā samāpajjati, animittā samāpatti.
Jarāmarañapaṇidhiṃ bhayato sampassamāno appaṇihite
adhimuttattā pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānaṃ
appaṇihitaṃ āvajjitvā samāpajjati, appaṇihitā samāpatti.
Jarāmarañābhinivesaṃ bhayato sampassamāno suññate
adhimuttattā pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānaṃ
suññataṃ āvajjitvā samāpajjati suññatā samāpatti.

Jarāmarañanimittam bhayato sampassamāno animitte
adhimuttattā phussa phussa vyaṃ passati, pavattam
ajjhupekkhitvā nirodham nibbānaṃ animittam āvajjitvā
samāpajjati, animittā vihārasamāpatti. Jarāmarañapaṇidhiṃ
bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā phussa phussa
vyaṃ passati, pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānaṃ
appaṇihitaṃ āvajjitvā samāpajjati, appaṇihitā vihārasamāpatti.
Jarāmarañābhinivesaṃ bhayato sampassamāno suññate
adhimuttattā phussa phussa vyaṃ passati, pavattam
ajjhupekkhitvā nirodham nibbānaṃ suññataṃ āvajjitvā
samāpajjati, suññatā vihārasamāpatti.

Añño animitto vihāro, añño appaṇihito vihāro, añño
suññato vihāro. Aññā animittā samāpatti. Aññā appaṇihitā
samāpatti, aññā suññatā samāpatti. Aññā animittā
vihārasamāpatti, aññā appaṇihitā vihārasamāpatti, aññā
suññatā vihārasamāpatti.

Taṃ nātattḥena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati:
“Vihāranānatte paññā vihāraṭṭhe ñāṇaṃ, samāpattinānatte paññā
samāpattaṭṭhe ñāṇaṃ, vihārasamāpattinānatte paññā vihāra-
samāpattaṭṭhe ñāṇaṃ.”

Āṅgattayaniddeso.

Trong khi nhận thấy rõ hiện tượng của thọ ...(như trên)... hiện tượng của tướng ...(nt)... hiện tượng của các hành ...(nt)... hiện tượng của thức ...(nt)... hiện tượng của mắt ...(nt)... hiện tượng của lão tử là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô tướng và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến; vô tướng là sự an trú. Trong khi nhận thấy rõ nguyện ước về lão tử là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô nguyện và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến; vô nguyện là sự an trú. Trong khi nhận thấy rõ cố chấp vào lão tử là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến không tánh và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến; không tánh là sự an trú.

Trong khi nhận thấy rõ hiện tượng của lão tử là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô tướng. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô tướng là sự chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ nguyện ước về lão tử là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô nguyện. Sau khi ... hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô nguyện là sự chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ cố chấp vào lão tử là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến không tánh. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; không tánh là sự chứng đạt.

Trong khi nhận thấy rõ hiện tượng của lão tử là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô tướng và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô tướng là sự an trú và chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ nguyện ước về lão tử là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô nguyện và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến. Sau khi ... hướng tâm đến vô nguyện là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô nguyện là sự an trú và chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ cố chấp về lão tử là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến không tánh và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến. Sau khi ... hướng tâm đến không tánh là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; không tánh là sự an trú và chứng đạt.

Vô tướng là sự an trú khác, vô nguyện là sự an trú khác, không tánh là sự an trú khác (nữa). Sự chứng đạt vô tướng là khác, sự chứng đạt vô nguyện là khác, sự chứng đạt không tánh là khác (nữa). Sự an trú và chứng đạt vô tướng là khác, sự an trú và chứng đạt vô nguyện là khác, sự an trú và chứng đạt không tánh là khác (nữa).

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về tính chất khác biệt của các sự an trú là trí về ý nghĩa của các sự an trú, tuệ về tính chất khác biệt của các sự chứng đạt là trí về ý nghĩa của các sự chứng đạt, tuệ về tính chất khác biệt của các sự an trú và chứng đạt là trí về ý nghĩa của các sự an trú và chứng đạt.*”

Phân giải thích ‘Ba loại Trí.’

32. Ānantarikasamādhiñāṇaṃ

Kathaṃ avikkheparisuddhattā¹ āsavasamucchede paññā ānantarikasamādhimim² ñāṇaṃ?

Nekkhammasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi, tassa samādhissa vasena uppajjati ñāṇaṃ, tena ñāṇena āsavā khīyanti, iti paṭhamam samatho, pacchā ñāṇaṃ, tena ñāṇena āsavānaṃ khayoti. Tena vuccati: “Avikkheparisuddhattā āsavasamucchede paññā ānantarikasamādhimim³ ñāṇaṃ.”

Āsavāti: Katame te āsavā? Kāmāsavo, bhavāsavo, diṭṭhāsavo, avijjāsavo.

Katthete āsavā khīyanti? Sotāpattimaggena anavaseso diṭṭhāsavo khīyati, apāyagamanīyo kāmāsavo khīyati, apāyagamanīyo bhavāsavo khīyati, avijjāsavo khīyati, etthete āsavā khīyanti.

Sakadāgāmaggena oḷāriko kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsavo khīyati, etthete āsavā khīyanti.

Anāgāmaggena anavaseso kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsavo khīyati, etthete āsavā khīyanti.

Arahattamaggena anavaseso bhavāsavo khīyati, anavaseso avijjāsavo khīyati, etthete āsavā khīyanti.

Abyāpādasena —pe— ālokasaññāvasena —pe— avikkhepa-vasena —pe— dhammavavattānavasena —pe— ñāṇavasena —pe— pāmojjavasena —pe— paṭhamajjhānavasena —pe— dutiyajjhānavasena —pe— tatiyajjhānavasena —pe— catutthajjhānavasena —pe— ākāsaññācāyatanasamāpattivasena —pe— viññāññācāyatanasamāpattivasena —pe— ākiñcaññācāyatanasamāpattivasena —pe— nevasaññācāyatanasamāpattivasena —pe— paṭhavikasīnavasena —pe— āpokasīnavasena —pe— tejokasīnavasena —pe— vāyokasīnavasena —pe— nilakasīnavasena —pe— pītakasīnavasena —pe— lohitasīnavasena —pe— odātakasīnavasena —pe— ākāsa-kasīnavasena —pe— viññāññakāsīnavasena —pe— buddhānussativasena —pe— dhammānussativasena —pe— saṅghānussativasena —pe— silānussativasena —pe— cāgānussativasena —pe— devatānussativasena —pe— ānāpānasati⁴vasena —pe— maraṇasati⁵vasena —pe— kāyagatāsativasena —pe— upasamānussativasena —pe— uddhumātakaññāvasena —pe— vinīlakasaññāvasena —pe—

¹ pārisuddhattā - Sī.

² samādhimhi - Machasaṃ.

³ ānantarikasamādhimim - Sī 1, 2.

⁴ ānāpānasati - Machasaṃ, PTS.

⁵ maraṇasati - Machasaṃ, PTS.

32. Trí về định không gián đoạn:

Tuệ về sự đoạn trừ các lậu hoặc do tính chất hoàn toàn trong sạch của sự không tán mạn là trí về định không gián đoạn là (có ý nghĩa) thế nào?

Do tác động của sự thoát ly, có trạng thái chuyên nhất không tán mạn của tâm là định. Do tác động của định ấy, trí được sanh lên. Do trí ấy, các lậu hoặc được cạn kiệt. Như thế, trước tiên là chi tịnh, sau đó là trí. Do trí ấy, có sự đoạn tận của các lậu hoặc. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự đoạn trừ các lậu hoặc do tính chất hoàn toàn trong sạch của sự không tán mạn là trí về định không gián đoạn.*”

Lậu hoặc: Các lậu hoặc ấy là gì? Là dục lậu, hữu lậu, (tà) kiến lậu, vô minh lậu.

Các lậu hoặc này được cạn kiệt tại đâu? Do Đạo Nhập Lưu, toàn thể (tà) kiến lậu được cạn kiệt, dục lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt, hữu lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt, vô minh lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt; các lậu hoặc này được cạn kiệt tại đây.

Do Đạo Nhất Lai, dục lậu thô thiển được cạn kiệt, hữu lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt, vô minh lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt; các lậu hoặc này được cạn kiệt tại đây.

Do Đạo Bất Lai, toàn thể dục lậu được cạn kiệt, hữu lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt, vô minh lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt; các lậu hoặc này được cạn kiệt tại đây.

Do Đạo A-la-hán, toàn thể hữu lậu được cạn kiệt, toàn thể vô minh lậu được cạn kiệt; các lậu hoặc này được cạn kiệt tại đây.

Do tác động của sự không sân độc, ...(như trên)... Do tác động của sự nghĩ tưởng đến ánh sáng, ... Do tác động của sự không tán mạn, ... Do tác động của sự xác định pháp, ... Do tác động của trí, ... Do tác động của sự hân hoan ... Do tác động của sơ thiền, ... của nhị thiền, ... của tam thiền, ... của tứ thiền ... của sự chứng đạt không vô biên xứ, ... của sự chứng đạt thức vô biên xứ, ... của sự chứng đạt vô sở hữu xứ, ... của sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ, ... của đề mục đất, ... của đề mục nước, ... của đề mục lửa, ... của đề mục gió, ... của đề mục xanh, ... của đề mục vàng, ... của đề mục đỏ, ... của đề mục trắng, ... của đề mục hư không, ... của đề mục thức, ... của việc tưởng niệm đến (ân đức) Phật, ... của việc tưởng niệm đến (ân đức) Pháp, ... của việc tưởng niệm đến (ân đức) Tăng, ... của việc tưởng niệm đến (đức tính của) giới, ... của việc tưởng niệm đến (đức tính của) sự xả bỏ, ... của việc tưởng niệm đến (đức tính của) chư thiên ... của việc niệm hơi thở ra vào, ... Do tác động của việc niệm sự chết, ... Do tác động của việc niệm (32 thể trước của) thân, ... Do tác động của việc niệm sự an tịnh, ... Do tác động của tưởng về sự sinh trưởng (của xác chết), ... Do tác động của tưởng về sự đổi màu xanh

vipubbakasaññāvasena —pe— vicchiddakasaññāvasena —pe—
vikkhāyitakasaññāvasena —pe— vikkhittakasaññāvasena —pe—
hatavikkhittasaññāvasena —pe— lohitakasaññāvasena —pe—
puḷavakasaññāvasena —pe— atthikasaññāvasena —pe— dīghaṃ
assāsavasena —pe— dīghaṃ passāsavasena —pe— rassaṃ assāsa-
vasena —pe— rassaṃ passāsavasena —pe— sabbakāyapaṭisaṃvedī
assāsavasena —pe— sabbakāyapaṭisaṃvedī passāsavasena —pe—
passambhayaṃ kāyasañkhāraṃ assāsavasena —pe— passambhayaṃ
kāyasañkhāraṃ passāsavasena —pe— pītipaṭisaṃvedī assāsavasena
—pe— pītipaṭisaṃvedī passāsavasena —pe— sukhapaṭisaṃvedī
assāsavasena —pe— sukhapaṭisaṃvedī passāsavasena —pe— citta-
sañkhārapaṭisaṃvedī assāsavasena —pe— cittasañkhārapaṭisaṃvedī
passāsavasena —pe— passambhayaṃ cittasañkhāraṃ assāsavasena
—pe— passambhayaṃ cittasañkhāraṃ passāsavasena —pe— citta-
paṭisaṃvedī assāsavasena —pe— cittaapaṭisaṃvedī passāsavasena
—pe— abhippamodayaṃ cittaṃ assāsavasena —pe— abhippa-
modayaṃ cittaṃ passāsavasena —pe— samādahaṃ cittaṃ —pe—
vimocayaṃ cittaṃ —pe— aniccānupassī —pe— virāgānupassī —pe—
nirodhānupassī —pe— paṭinissagānupassī assāsavasena —pe—
paṭinissagānupassī passāsavasena cittassekaggatā avikkhepo
samādhī. Tassa samādhissa vasena uppajjati ñāṇaṃ, tena ñāṇena
āsavā khīyanti. Iti paṭhamam samatho, pacchā ñāṇaṃ, tena ñāṇena
āsavānaṃ khayō hoti. Tena vuccati: “Avikkheparisuddhattā
āsavasamucchede paññā ānantarikasamādhismiṃ ñāṇaṃ.”

Āsavāti: Katame te āsavā? Kāmāsavo, bhavāsavo, diṭṭhāsavo
avijjāsavo.

Katthete āsavā khīyanti? Sotāpattamaggena anavaseso diṭṭhāsavo
khīyati, apāyagamaṇiyo kāmāsavo khīyati, apāyagamaṇiyo
bhavāsavo khīyati, apāyagamaṇiyo avijjāsavo khīyati, etthete āsavā
khīyanti.

Sakadāgāmiṃmaggena oḷāriko kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho
bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsavo khīyati, etthete āsavā
khīyanti.

Anāgāmiṃmaggena anavaseso kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho
bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsavo khīyati, etthete āsavā
khīyanti.

Arahattamaggena anavaseso bhavāsavo khīyati, anavaseso
avijjāsavo khīyati, etthete āsavā khīyanti.

Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati:
“Avikkheparisuddhattā āsasamucchede paññā ānantarika-
samādhismiṃ ñāṇaṃ.”

Ānantarikasamādhīñāṇaniddeso.

(của xác chết), ... Do tác động của tường về sự chảy nước vàng (của xác chết), ... của tường về sự nứt nẻ (của xác chết), ... của tường về sự bị (thú) gặm nhấm (của xác chết), ... của tường về sự bị hoại rã (của xác chết), ... của tường về sự bị cắt đứt lìa (của xác chết), ... của tường về máu me (của xác chết), ... của tường về giò bọ (của xác chết), ... của tường về bộ xương khô (của xác chết), ... Do tác động của hơi thở vào dài, ... của hơi thở ra dài, ... của hơi thở vào ngắn, ... của hơi thở ra ngắn, ... Cảm giác toàn thân do tác động của hơi thở vào, ... Cảm giác toàn thân do tác động của hơi thở ra, ... Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân do tác động của hơi thở vào, ... Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân do tác động của hơi thở ra, ... Cảm giác hỷ do tác động của hơi thở vào, ... Cảm giác hỷ do tác động của hơi thở ra, ... Cảm giác lạc do tác động của hơi thở vào, ... Cảm giác lạc do tác động của hơi thở ra, ... Cảm giác sự tạo tác của tâm do tác động của hơi thở vào, ... Cảm giác sự tạo tác của tâm do tác động của hơi thở ra, ... Làm an tịnh sự tạo tác của tâm do tác động của hơi thở vào, ... Làm an tịnh sự tạo tác của tâm do tác động của hơi thở ra, ... Cảm giác tâm do tác động của hơi thở vào, ... Cảm giác tâm do tác động của hơi thở ra, ... Làm cho tâm được hân hoan do tác động của hơi thở vào, ... Làm cho tâm được hân hoan do tác động của hơi thở ra, ... Làm cho tâm được định tĩnh ... Làm cho tâm được giải thoát ... Quán xét về vô thường ... Quán xét về ly tham ái. ... Quán xét về diệt tận ... Quán xét về từ bỏ do tác động của hơi thở vào, ... Quán xét về từ bỏ do tác động của hơi thở ra, trạng thái chuyên nhất không tản mạn của tâm là định. Do tác động của định ấy, trí được sanh lên. Do trí ấy, các lậu hoặc được cạn kiệt. Như thế, trước tiên là chỉ tịnh, sau đó là trí. Do trí ấy, có sự đoạn tận của các lậu hoặc. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự đoạn trừ các lậu hoặc do tính chất hoàn toàn trong sạch của sự không tản mạn là trí về định không gián đoạn.*”

Lậu hoặc: Các lậu hoặc ấy là gì? Là dục lậu, hữu lậu, (tà) kiến lậu, vô minh lậu.

Các lậu hoặc này được cạn kiệt tại đâu? Do Đạo Nhập Lưu, toàn thể (tà) kiến lậu được cạn kiệt, dục lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt, hữu lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt, vô minh lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt; các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đây.

Do Đạo Nhất Lai, dục lậu thô thiển được cạn kiệt, ...(như trên)...

Do Đạo Bất Lai, toàn thể dục lậu được cạn kiệt, ...(như trên)...

Do Đạo A-la-hán, toàn thể hữu lậu được cạn kiệt, toàn thể vô minh lậu được cạn kiệt; các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đây.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự đoạn trừ các lậu hoặc do tính chất hoàn toàn trong sạch của sự không tản mạn là trí về định không gián đoạn.*”

Phân giải thích ‘Trí về định không gián đoạn.’

33. Araṇavihāraññaṃ

Kathaṃ dassanādhipeyyaṃ santo ca viharādhiḡamo paṇitādhimuttatā paññā araṇavihāre ññaṃ?

Dassanādhipeyyanti aniccānupassanā dassanādhipeyyaṃ, dukkhānupassanā dassanādhipeyyaṃ, anattānupassanā dassanādhipeyyaṃ, rūpe aniccānupassanā dassanādhipeyyaṃ, rūpe dukkhānupassanā dassanādhipeyyaṃ, rūpe anattānupassanā dassanādhipeyyaṃ, vedanāya —pe— saññāya —pe— saṅkhāresu —pe— viññāṇe —pe— cakkhusmiṃ —pe— jarāmaṇe aniccānupassanā dassanādhipeyyaṃ, jarāmaṇe dukkhānupassanā dassanādhipeyyaṃ, jarāmaṇe anattānupassanā dassanādhipeyyaṃ.

Santo ca viharādhiḡamoti suññato viharo santo viharādhiḡamo, animitto viharo santo viharādhiḡamo, appaṇihito viharo santo viharādhiḡamo.

Paṇitādhimuttatāti suññate adhimuttatā paṇitādhimuttatā, animitte adhimuttatā paṇitādhimuttatā, appaṇihite adhimuttatā paṇitādhimuttatā.

Araṇavihāroti paṭhamaṃ jhānaṃ¹ araṇavihāro, dutiyaṃ jhānaṃ araṇavihāro, tatiyaṃ jhānaṃ araṇavihāro. Catutthaṃ jhānaṃ araṇavihāro, ākāsaññācāyatanaśamāpatti araṇavihāro —pe— nevaśaṇñānaśaṇñācāyatanaśamāpatti araṇavihāro.

Araṇavihāroti kenatṭhena araṇavihāro? Paṭhamena jhānena² nīvaraṇe haratīti araṇavihāro, dutiyena jhānena vitakkavicāre haratīti araṇavihāro, tatiyena jhānena pītiṃ haratīti araṇavihāro, catutthena jhānena sukhadukkhe haratīti araṇavihāro, ākāsaññācāyatanaśamāpattiyā rūpaśaṇñāṃ paṭighaśaṇñāṃ nānattaśaṇñāṃ haratīti araṇavihāro, viññāṇaścāyatanaśamāpattiyā ākāsaññācāyatanaśaṇñāṃ haratīti araṇavihāro, ākiñcaññāyatanaśamāpattiyā viññānaścāyatanaśaṇñāṃ haratīti araṇavihāro, nevaśaṇñānaśaṇñācāyatanaśamāpattiyā ākiñcaññāyatanaśaṇñāṃ haratīti araṇavihāro. Ayaṃ araṇavihāro.

Taṃ ñātattṭhena ññaṃ, pajānaśatṭhena paññā. Tena vuccati: “Dassanādhipeyyaṃ santo ca viharādhiḡamo paṇitādhimuttatā paññā araṇavihāre ññaṃ.”

Araṇavihāraññaṇiddeso.

¹ paṭhamajjhānaṃ - Syā, PTS.

² paṭhamajjhānena - Syā, PTS.

33. Trí về sự an trú không ướn nhiệm:

Là pháp chủ đạo trong việc nhận thức và có sự an trú đặc chứng thanh tịnh, tuệ có khuynh hướng cao quý là trí về sự an trú không ướn nhiệm là (có ý nghĩa) thế nào?

Pháp chủ đạo trong việc nhận thức: Quán xét về vô thường là pháp chủ đạo trong việc nhận thức, quán xét về khổ não ..., quán xét về vô ngã ..., quán xét về vô thường ở sắc ..., quán xét về khổ não ở sắc ..., quán xét về vô ngã ở sắc ..., quán xét về vô thường ở thọ ... ở tưởng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt là pháp chủ đạo trong việc nhận thức, quán xét về vô thường ở lão tử là pháp chủ đạo trong việc nhận thức, quán xét về khổ não ở lão tử ..., quán xét về vô ngã ở lão tử là pháp chủ đạo trong việc nhận thức.

Sự an trú đặc chứng thanh tịnh: An trú không tánh là sự an trú đặc chứng thanh tịnh, an trú vô tướng là sự an trú đặc chứng thanh tịnh, an trú vô nguyện là sự an trú đặc chứng thanh tịnh.

Khuynh hướng cao quý: Khuynh hướng về không tánh là khuynh hướng cao quý, khuynh hướng về vô tướng là khuynh hướng cao quý, khuynh hướng về vô nguyện là khuynh hướng cao quý.

Sự an trú không ướn nhiệm: Sơ thiên là sự an trú không ướn nhiệm, nhị thiên là sự an trú không ướn nhiệm, tam thiên là sự an trú không ướn nhiệm, tứ thiên là sự an trú không ướn nhiệm, sự chứng đạt không vô biên xứ là sự an trú không ướn nhiệm, ...(như trên)... sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ là sự an trú không ướn nhiệm.

Sự an trú không ướn nhiệm: Sự an trú không ướn nhiệm theo ý nghĩa gì? ‘Nhờ vào sơ thiên loại bỏ các pháp ngăn che’ là sự an trú không ướn nhiệm. ‘Nhờ vào nhị thiên loại bỏ tâm và tứ’ là sự an trú không ướn nhiệm. ‘Nhờ vào tam thiên loại bỏ hỷ’ là sự an trú không ướn nhiệm. ‘Nhờ vào tứ thiên loại bỏ lạc và khổ’ là sự an trú không ướn nhiệm. ‘Nhờ vào sự chứng đạt không vô biên xứ loại bỏ sự nghĩ tưởng về sắc nghĩ tưởng về bất bình nghĩ tưởng về sự khác biệt’ là sự an trú không ướn nhiệm. ‘Nhờ vào sự chứng đạt thức vô biên xứ loại bỏ sự nghĩ tưởng về không vô biên xứ’ là sự an trú không ướn nhiệm. ‘Nhờ vào sự chứng đạt vô sở hữu xứ loại bỏ sự nghĩ tưởng về thức vô biên xứ’ là sự an trú không ướn nhiệm. ‘Nhờ vào sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ loại bỏ sự nghĩ tưởng về vô sở hữu xứ’ là sự an trú không ướn nhiệm. Đây là sự an trú không ướn nhiệm.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Là pháp chủ đạo trong việc nhận thức và có sự an trú đặc chứng thanh tịnh, tuệ có khuynh hướng cao quý là trí về sự an trú không ướn nhiệm.*”

Phân giải thích ‘Trí về sự an trú không ướn nhiệm.’

34. Nirodhasamāpattiñāṇaṃ

Kathaṃ dvīhi balehi samannāgatattā tayo ca saṅkhārānaṃ paṭippassaddhiyā soḷasahi ñāṇacariyāhi navahi samādhicariyāhi vasibhāvataṃ paññā nirodhasamāpattiyā ñāṇaṃ?

Dvīhi balehīti dve balāni: samathabalaṃ, vipassanābalaṃ.

Katamaṃ samathabalaṃ? Nekkhammavasena cittassekaggatā avikkhepo samathabalaṃ, avyāpādavasena cittassekaggatā avikkhepo samathabalaṃ, ālokasaññāvasena cittassekaggatā avikkhepo samathabalaṃ, —pe— paṭinissaggānupassī assāsavasena cittassekaggatā avikkhepo samathabalaṃ, paṭinissaggānupassī passāsavasena cittassekaggatā avikkhepo samathabalaṃ.

Samathabalanti kenatṭhena samathabalaṃ? Paṭhamena jhānena nīvaraṇe na kampaṭīti samathabalaṃ, dutiyena jhānena vitakkavicāre na kampaṭīti samathabalaṃ, tatiyena jhānena pītiyā na kampaṭīti samathabalaṃ, catutthena jhānena sukhadukkhe na kampaṭīti samathabalaṃ, ākāsānañcāyatanasamāpattiyā rūpasaññāya paṭighasaññāya nānattasaññāya na kampaṭīti samathabalaṃ, viññāṇañcāyatanasamāpattiyā ākāsānañcāyatanasaññāya na kampaṭīti samathabalaṃ, ākiñcaññāyatanasamāpattiyā viññāṇañcāyatanasaññāya na kampaṭīti samathabalaṃ, nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā ākiñcaññāyatanasaññāya na kampaṭīti samathabalaṃ, uddhacce ca uddhaccasahagatakilese ca khandhe ca na kampaṭīti, na calati, na vedhatīti samathabalaṃ. Idaṃ samathabalaṃ.

Katamaṃ vipassanābalaṃ? Aniccānupassanā vipassanābalaṃ, dukkhānupassanā vipassanābalaṃ, anattānupassanā vipassanābalaṃ, nibbidānupassanā vipassanābalaṃ, virāgānupassanā vipassanābalaṃ, nirodhānupassanā vipassanābalaṃ, paṭinissaggānupassanā vipassanābalaṃ. Rūpe aniccānupassanā vipassanābalaṃ, —pe— rūpe paṭinissaggānupassanā vipassanābalaṃ, vedanāya —pe— saññāya —pe— saṅkhāresu —pe— viññāṇe —pe— cakkhusmiṃ —pe— jarāmarāṇe paṭinissaggānupassanā vipassanābalaṃ.

34. Trí về sự chứng đạt thiên diệt:

Tuệ có tính chất hội đủ với hai lực và có ưu thế với sự tịnh lặng của ba hành, với mười sáu hành vi của trí, và với chín hành vi của định là trí về sự chứng đạt thiên diệt là (có ý nghĩa) thế nào?

Với hai lực: Hai lực: là lực của chi tịnh và lực của minh sát.

Lực của chi tịnh là gì? Do tác động của sự thoát ly, trạng thái chuyên nhất không tán mạn của tâm là lực của chi tịnh. Do tác động của sự không sân độc, trạng thái chuyên nhất không tán mạn của tâm là lực của chi tịnh. Do tác động của sự nghĩ tưởng đến ánh sáng trạng thái chuyên nhất không tán mạn của tâm là lực của chi tịnh. ... (như trên)... Quán xét về từ bỏ do tác động của hơi thở vào, trạng thái chuyên nhất không tán mạn của tâm là lực của chi tịnh. Quán xét về từ bỏ do tác động của hơi thở ra, trạng thái chuyên nhất không tán mạn của tâm là lực của chi tịnh.

Lực của chi tịnh: Lực của chi tịnh theo ý nghĩa gì? ‘Nhờ vào sơ thiên, (hành giả) không rung động đối với các pháp ngăn che’ là lực của chi tịnh. ‘Nhờ vào nhị thiên, (hành giả) không rung động đối với tâm và tứ’ là lực của chi tịnh. ‘Nhờ vào tam thiên, (hành giả) không rung động đối với hỷ’ là lực của chi tịnh. ‘Nhờ vào tứ thiên, (hành giả) không rung động đối với lạc và khổ’ là lực của chi tịnh. ‘Nhờ vào sự chứng đạt không vô biên xứ, (hành giả) không rung động đối với sự nghĩ tưởng về sắc, đối với sự nghĩ tưởng về bất bình, đối với sự nghĩ tưởng về sự khác biệt’ là lực của chi tịnh. ‘Nhờ vào sự chứng đạt thức vô biên xứ, (hành giả) không rung động đối với sự nghĩ tưởng về không vô biên xứ’ là lực của chi tịnh. ‘Nhờ vào sự chứng đạt vô sở hữu xứ, (hành giả) không rung động đối với sự nghĩ tưởng về thức vô biên xứ’ là lực của chi tịnh. ‘Nhờ vào sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ, (hành giả) không rung động đối với sự nghĩ tưởng về vô sở hữu xứ’ là lực của chi tịnh. ‘(Hành giả) không rung động không chuyển động không chao động đối với các sự phóng dật, đối với các phiền não và các uẩn đi cùng với phóng dật’ là lực của chi tịnh. Đây là lực của chi tịnh.

Lực của minh sát là gì? Quán xét về vô thường là lực của minh sát, quán xét về khổ não là lực của minh sát, quán xét về vô ngã là lực của minh sát, quán xét về nhàm chán là lực của minh sát, quán xét về ly tham ái là lực của minh sát, quán xét về diệt tận là lực của minh sát, quán xét về từ bỏ là lực của minh sát. Quán xét về vô thường ở sắc là lực của minh sát, ... (như trên)... quán xét về từ bỏ ở sắc là lực của minh sát, quán xét về từ bỏ ở thọ ... ở tưởng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử là lực của minh sát.

Vipassanābalanti kenatṭhena vipassanābalaṃ? Aniccānupassanāya niccasaññāya na kampaṭīti vipassanābalaṃ, dukkhānupassanāya sukhasaññāya na kampaṭīti vipassanābalaṃ, anattānupassanāya attasaññāya na kampaṭīti vipassanābalaṃ, nibbidānupassanāya nandiyā na kampaṭīti vipassanābalaṃ, virāgānupassanāya rāge na kampaṭīti vipassanābalaṃ, nirodhānupassanāya samudaye na kampaṭīti vipassanābalaṃ, paṭinissaggānupassanāya ādāne na kampaṭīti vipassanābalaṃ, avijjāya ca avijjāsahagatakilese ca khandhe ca na kampaṭīti, na calati, na vedhatīti vipassanābalaṃ. Idaṃ vuccati vipassanābalaṃ.

Tayo ca saṅkhārānaṃ paṭippassaddhiyāti katamesaṃ tiṇṇannaṃ saṅkhārānaṃ paṭippassaddhiyā? Dutiyaṃ jhānaṃ samāpannassa vitakkavicārā vacisaṅkhārā paṭippassaddhā honti, catutthajjhānaṃ samāpannassa assāsapassāsā kāyasaṅkhārā paṭippassaddhā honti, saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa saññā ca vedanā ca cittasaṅkhārā paṭippassaddhā honti, imesaṃ tiṇṇannaṃ saṅkhārānaṃ paṭippassaddhiyā.

Soḷasahi ñāṇacariyāhiti katamāhi soḷasahi ñāṇacariyāhi? Aniccānupassanā ñāṇacariyā, dukkhānupassanā ñāṇacariyā, anattānupassanā ñāṇacariyā, nibbidānupassanā ñāṇacariyā, virāgānupassanā ñāṇacariyā, nirodhānupassanā ñāṇacariyā, paṭinissaggānupassanā ñāṇacariyā, vivatṭānupassanā ñāṇacariyā, sotāpattimaggo ñāṇacariyā, sotāpattiphālasamāpatti ñāṇacariyā, sakadāgāmiṃmaggo ñāṇacariyā, sakadāgāmiṃphālasamāpatti ñāṇacariyā, anāgāmiṃmaggo ñāṇacariyā, anāgāmiṃmaggaṃphālasamāpatti ñāṇacariyā, arahattamaggo ñāṇacariyā, arahattamaggaphālasamāpatti ñāṇacariyā. Imāhi soḷasahi ñāṇacariyāhi.

Navahi samādhicariyāhiti katamāhi navahi samādhicariyāhi? Paṭhamaṃ jhānaṃ samādhicariyā, dutiyaṃ jhānaṃ samādhicariyā, tatiyaṃ jhānaṃ samādhicariyā, catutthaṃ jhānaṃ samādhicariyā, ākāsañāṇāyatanasamāpatti —pe— viññāṇāñāyatanasamāpatti —pe— ākiñcaññāyatanasamāpatti —pe— nevasaññānāsaññāyatanasamāpatti samādhicariyā, paṭhamaṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya vitakko ca vicāro ca pīti ca sukhaṃ ca cittekaggatā ca —pe— nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya vitakko ca vicāro ca pīti ca sukhaṃ ca cittekaggatā ca. Imāhi navahi samādhicariyāhi.

Lực của minh sát: Lực của minh sát theo ý nghĩa gì? ‘Do quán xét về vô thường, (hành giả) không rung động đối với sự nghĩ tưởng về thường’ là lực của minh sát. ‘Do quán xét về khổ não, (hành giả) không rung động đối với sự nghĩ tưởng về lạc’ là lực của minh sát. ‘Do quán xét về vô ngã, (hành giả) không rung động đối với sự nghĩ tưởng về ngã’ là lực của minh sát. ‘Do quán xét về nhàm chán, (hành giả) không rung động đối với sự nghĩ tưởng về sự vui thích’ là lực của minh sát. ‘Do quán xét về ly tham ái, (hành giả) không rung động đối với sự nghĩ tưởng về tham ái’ là lực của minh sát. ‘Do quán xét về diệt tận, (hành giả) không rung động đối với sự nghĩ tưởng về nhân sanh khởi’ là lực của minh sát. ‘Do quán xét về từ bỏ, (hành giả) không rung động đối với sự nghĩ tưởng về nắm giữ’ là lực của minh sát. ‘(Hành giả) không rung động không chuyển động không chao động đối với vô minh, đối với các phiền não đi cùng với vô minh, và đối với các uẩn’ là lực của minh sát. Điều này được gọi là lực của minh sát.

Với sự tịnh lặng của ba hành: Với sự tịnh lặng của ba hành nào? Đối với (hành giả) thể nhập nhị thiên, các hành của khẩu là tâm và tứ được tịnh lặng. Đối với (hành giả) thể nhập tứ thiên, các hành của thân là hơi thở ra và hơi thở vào được tịnh lặng. Đối với (hành giả) thể nhập sự diệt tận của thọ và tưởng, các hành của tâm là tưởng và thọ được tịnh lặng. Là với sự tịnh lặng của ba hành này.

Với mười sáu hành vi của trí: Với mười sáu hành vi gì của trí? Quán xét về vô thường là hành vi của trí, quán xét về khổ não là hành vi của trí, quán xét về vô ngã là hành vi của trí, quán xét về nhàm chán là hành vi của trí, quán xét về ly tham ái là hành vi của trí, quán xét về diệt tận là hành vi của trí, quán xét về từ bỏ là hành vi của trí, quán xét về ly khai là hành vi của trí, Đạo Nhập Lưu là hành vi của trí, sự chứng đạt Quả Nhập Lưu là hành vi của trí, Đạo Nhất Lai là hành vi của trí, sự chứng đạt Quả Nhất Lai là hành vi của trí, Đạo Bất Lai là hành vi của trí, sự chứng đạt Quả Bất Lai là hành vi của trí, Đạo A-la-hán là hành vi của trí, sự chứng đạt Quả A-la-hán là hành vi của trí. Là với mười sáu hành vi này của trí.

Với chín hành vi của định: Với chín hành vi gì của định? Sơ thiên là hành vi của định, nhị thiên là hành vi của định, tam thiên là hành vi của định, tứ thiên là hành vi của định, sự chứng đạt không vô biên xứ ..., sự chứng đạt thức vô biên xứ ..., sự chứng đạt vô sở hữu xứ ..., sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ là hành vi của định, tâm tứ hỷ lạc và sự chuyên nhất của tâm nhằm mục đích thành tựu sơ thiên ...(như trên)... tâm tứ hỷ lạc và sự chuyên nhất của tâm nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ (là hành vi của định). Là với chín hành vi này của định.

Vasīti pañca vasiyo: āvajjana¹vasī, samāpajjanavasī, adhiṭṭhānavasī, vuṭṭhānavasī, paccavekkhana²vasī.

Paṭhamamaṃ jhānaṃ yatthicchakaṃ³ yadicchakaṃ yāvaticchakaṃ āvajjati, āvajjanāya dandhāyitattaṃ natthīti āvajjanavasī, paṭhamamaṃ jhānaṃ yatthicchakaṃ yadicchakaṃ yāvaticchakaṃ samāpajjati, samāpajjanāya dandhāyitattaṃ natthīti samāpajjanavasī, paṭhamamaṃ jhānaṃ yatthicchakaṃ yadicchakaṃ yāvaticchakaṃ adhiṭṭhāti. Adhiṭṭhāne dandhāyitattaṃ natthīti adhiṭṭhānavasī, paṭhamamaṃ jhānaṃ yatthicchakaṃ yadicchakaṃ yāvaticchakaṃ vuṭṭhāti, vuṭṭhāne dandhāyitattaṃ natthīti vuṭṭhānavasī, paṭhamamaṃ jhānaṃ yatthicchakaṃ yadicchakaṃ yāvaticchakaṃ paccavekkhati, paccavekkhanāya dandhāyitattaṃ natthīti paccavekkhanavasī.

Dutiyamaṃ jhānaṃ —pe— nevasaññānāsaññāyatana-samāpattiṃ yatthicchakaṃ yadicchakaṃ yāvaticchakaṃ āvajjati, āvajjanāya dandhāyitattaṃ natthīti āvajjanavasī, nevasaññānāsaññāyatana-samāpattiṃ yatthicchakaṃ yadicchakaṃ yāvaticchakaṃ samāpajjati —pe— adhiṭṭhāti —pe— vuṭṭhāti —pe— paccavekkhati. Paccavekkhanāya dandhāyitattaṃ natthīti paccavekkhanavasī. Imā pañca vasiyo.

Taṃ nāttaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Dvīhi balehi samannāgatattā tayo ca saṅkhārānaṃ paṭippassaddhiyā soḷasahi ñāṇacariyāhi navahi samādhicariyāhi vasībhāvataṃ paññā nirodhasamāpattiyā ñāṇaṃ.”

Nirodhasamāpattiñāṇaniddeso.

35. Parinibbānañāṇaṃ

Kathaṃ sampajānassa pavattapariyādāne paññā parinibbāne ñāṇaṃ?

Idha samāpajāno nekkhammena kāmacchandassa pavattaṃ pariyādiyati, abyāpādena byāpādassa pavattaṃ pariyādiyati, ālokasaññāya thīnamiddhassa pavattaṃ pariyādiyati, avikkhepena uddhaccassa pavattaṃ pariyādiyati, dhammavavattthānena vicikicchāya —pe— ñāṇena avijjāya —pe— pāmojjena aratiyā —pe— paṭhamena jhānena nīvaraṇānaṃ pavattaṃ pariyādiyati —pe— arahattamaggena sabbakilesānaṃ pavattaṃ pariyādiyati.

¹ āvajjanā ... samāpajjanā - PTS.

² paccavekkhanā - Machasaṃ, Sī 1, PTS.

³ yathicchakaṃ - PTS.

Sự thuần thực: Có năm sự thuần thực: Sự thuần thực về hướng tâm, sự thuần thực về thể nhập, sự thuần thực về chú nguyện, sự thuần thực về thoát ra, sự thuần thực về quán xét lại.

(Hành giả) hướng tâm đến sơ thiên ở bất cứ đâu theo ước muốn, bất cứ khi nào theo ước muốn, và kéo dài theo ước muốn, ‘không có trạng thái bị trì trệ trong việc hướng tâm’ là sự thuần thực về hướng tâm. (Hành giả) thể nhập sơ thiên ở bất cứ đâu ... ‘không có trạng thái bị trì trệ trong việc thể nhập’ là sự thuần thực về thể nhập. (Hành giả) chú nguyện sơ thiên ở bất cứ đâu ... ‘không có trạng thái bị trì trệ trong việc chú nguyện’ là sự thuần thực về chú nguyện. (Hành giả) thoát ra khỏi sơ thiên ở bất cứ đâu ... ‘không có trạng thái bị trì trệ trong việc thoát ra’ là sự thuần thực về thoát ra. (Hành giả) quán xét lại sơ thiên ở bất cứ đâu ... ‘không có trạng thái bị trì trệ trong việc quán xét lại’ là sự thuần thực về quán xét lại.

(Hành giả) hướng tâm đến nhị thiên ...(như trên)... đến sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ ở bất cứ đâu theo ước muốn, bất cứ khi nào theo ước muốn, và kéo dài theo ước muốn, ‘không có trạng thái bị trì trệ trong việc hướng tâm’ là sự thuần thực về hướng tâm. (Hành giả) thể nhập ...(như trên)... chú nguyện ...(như trên)... thoát ra ...(như trên)... quán xét lại sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ ở bất cứ đâu theo ước muốn, bất cứ khi nào theo ước muốn, và kéo dài theo ước muốn, ‘không có trạng thái bị trì trệ trong việc quán xét lại’ là sự thuần thực về quán xét lại. Đây là năm sự thuần thực.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ có tính chất hội đủ với hai lực và có ưu thế với sự tịnh lặng của ba hành, với mười sáu hành vi của trí, và với chín hành vi của định là trí về sự chứng đạt thiên diệt.*”

Phần giải thích ‘Trí về sự chứng đạt thiên diệt.’

35. Trí về sự viên tịch Niết Bàn:

Tuệ về sự chấm dứt vận hành của vị có sự nhận biết rõ rệt^[*] là trí về sự viên tịch Niết Bàn là (có ý nghĩa) thế nào?

Ở đây, (hành giả) có sự nhận biết rõ rệt rằng: Do sự thoát ly, sự vận hành của ước muốn trong các dục được chấm dứt. Do không sân độc, sự vận hành của sân độc được chấm dứt. Do sự nghĩ tưởng đến ánh sáng, sự vận hành của lờ đờ buồn ngủ được chấm dứt. Do không tán mạn, sự vận hành của phóng dật được chấm dứt. Do xác định pháp, sự vận hành của hoài nghi được chấm dứt. ...(như trên)... Do trí, sự vận hành của vô minh được chấm dứt. Do hân hoan, sự vận hành của không hứng thú được chấm dứt. Do sơ thiên, sự vận hành của các pháp ngăn che được chấm dứt. ...(như trên)... Do Đạo A-la-hán, sự vận hành của toàn bộ phiền não được chấm dứt.

Athavā pana sampajānassa anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyantassa idañceva cakkhupavattaṃ¹ pariyādiyati, aññañca cakkhupavattaṃ na uppajjati, idañceva sotapavattaṃ —pe— ghānapavattaṃ —pe— jivhāpavattaṃ —pe— kāyapavattaṃ —pe— manopavattaṃ pariyādiyati, aññañca manopavattaṃ na uppajjati, idaṃ sampajānassa pavattapariyādāne paññā parinibbāne ñāṇaṃ.

Taṃ ñātattṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Sampajānassa pavattapariyādāne paññā parinibbāne ñāṇaṃ.”

Parinibbānañāṇaniddeso.

36. Samasīsaṭṭhañāṇaṃ

Kathaṃ sabbadhammānaṃ sammāsamucchede nirodhe ca anupaṭṭhānatā paññā samasīsaṭṭhe ñāṇaṃ?

Sabbadhammānanti: pañcakkhandhā, dvādasāyatanāni, aṭṭhārasadhātuyo, kusalā dhammā, akusalā dhammā, abyākatā dhammā, kāmāvacarā dhammā, rūpāvacarā dhammā, arūpāvacarā dhammā, apariyāpannā dhammā.

Sammāsamucchedeti: nekkhammena kāmaccandaṃ sammā samucchindati, abyāpādena byāpādaṃ sammā samucchindati, ālokasaññāya thīnamiddhaṃ sammā samucchindati, avikkhepena uddhaccaṃ sammā samucchindati, dhammavavattānena vicikicchaṃ sammā samucchindati. Ñāṇena avijjaṃ sammā samucchindati, pāmojjena aratiṃ sammā samucchindati, paṭhamena jhānena nīvaraṇe sammā samucchindati —pe— arahattamaggena sabbakilese sammā samucchindati.

Nirodheti: nekkhammena kāmaccandaṃ nirodheti, abyāpādena byāpādaṃ nirodheti, ālokasaññāya thīnamiddhaṃ nirodheti, avikkhepena uddhaccaṃ nirodheti, dhammavavattānena vicikicchaṃ nirodheti, ñāṇeṇa avijjaṃ nirodheti, pāmojjena aratiṃ nirodheti, paṭhamena jhānena nīvaraṇe nirodheti —pe— arahattamaggena sabbakilese nirodheti.

Anupaṭṭhānatāti: nekkhammaṃ paṭiladdhassa kāmaccando na upaṭṭhāti, abyāpādaṃ paṭiladdhassa byāpādo na upaṭṭhāti, ālokasaññaṃ paṭiladdhassa thīnamiddhaṃ na upaṭṭhāti, avikkhepaṃ paṭiladdhassa uddhaccaṃ na upaṭṭhāti, dhammavavattānaṃ paṭiladdhassa vicikicchā na upaṭṭhāti, ñāṇaṃ paṭiladdhassa avijjā na upaṭṭhāti, pāmojjaṃ paṭiladdhassa arati na upaṭṭhāti, paṭhamaṃ jhānaṃ paṭiladdhassa nīvaraṇā na upaṭṭhahanti² —pe— arahattamaggaṃ paṭiladdhassa sabbakilesā na upaṭṭhahanti.³

¹ cakkhusmiṃ pavattaṃ - Sī 1, 2. ² nīvaraṇaṃ na uppajjati - Sī 2; upaṭṭhanti - PTS, Syā. ³ sabbakileso na uppajjati - Sī 1; uppajjati - Sī 2; upaṭṭhanti - PTS, Syā.

Và lại, đối với vị có sự nhận biết rõ rệt đang viên tịch Niết Bàn ở cảnh giới Niết Bàn không còn dư sót, chính sự vận hành này của mắt được chấm dứt và sự vận hành khác của mắt không sanh lên, chính sự vận hành này của tai ... của mũi ... của lưỡi ... của thân ... của ý được chấm dứt và sự vận hành khác của ý không được sanh lên, tuệ về sự chấm dứt vận hành của vị có sự nhận biết rõ rệt điều này là trí về sự viên tịch Niết Bàn.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự chấm dứt vận hành của vị có sự nhận biết rõ rệt là trí về sự viên tịch Niết Bàn.*”

Phân giải thích ‘Trí về sự viên tịch Niết Bàn.’

36. Trí về ý nghĩa của các pháp đứng đầu được tịnh lặng:

Tuệ có tính chất không thiết lập ở sự đoạn trừ hoàn toàn và ở sự diệt tận đối với tất cả các pháp là trí về ý nghĩa của các pháp đứng đầu được tịnh lặng là (có ý nghĩa) thế nào?

Đối với tất cả các pháp: là năm uẩn, mười hai xứ, mười tám giới, các pháp thiện, các pháp bất thiện, các pháp vô ký, các pháp dục giới, các pháp sắc giới, các pháp vô sắc giới, các pháp không bị lệ thuộc.

Ở sự đoạn trừ hoàn toàn: Do sự thoát ly, (hành giả) đoạn trừ hoàn toàn ước muốn trong các dục. Do không sân độc, (hành giả) đoạn trừ hoàn toàn sân độc. Do sự nghĩ tưởng đến ánh sáng, ... sự lơ đãng buồn ngủ. Do không tán mạn, ... phóng dật. Do xác định pháp, ... hoài nghi. Do trí, ... vô minh. Do hân hoan, ... không hứng thú. Do sơ thiên, (hành giả) đoạn trừ hoàn toàn các pháp ngăn che. ...(nt)... Do Đạo A-la-hán, (hành giả) đoạn trừ hoàn toàn toàn bộ phiền não.

Ở sự diệt tận: Do sự thoát ly, (hành giả) diệt tận ước muốn trong các dục. Do không sân độc, (hành giả) diệt tận sân độc. Do nghĩ tưởng ánh sáng, ... lơ đãng buồn ngủ. Do không tán mạn, ... phóng dật. Do xác định pháp, ... hoài nghi. Do trí, ... vô minh. Do hân hoan, ... không hứng thú. Do sơ thiên, (hành giả) diệt tận các pháp ngăn che. ...(nt)... Do Đạo A-la-hán, (hành giả) diệt tận toàn bộ phiền não.

Tính chất không thiết lập: Ở vị đã thành tựu sự thoát ly, ước muốn trong các dục không thiết lập. Ở vị đã thành tựu không sân độc, sân độc không thiết lập. Ở vị đã thành tựu sự nghĩ tưởng đến ánh sáng, sự lơ đãng buồn ngủ ... Ở vị đã thành tựu sự không tán mạn, sự phóng dật ... Ở vị đã thành tựu sự xác định pháp, hoài nghi ... Ở vị đã thành tựu trí, vô minh không thiết lập. Ở vị đã thành tựu hân hoan, sự không hứng thú không thiết lập. Ở vị đã thành tựu sơ thiên, các pháp ngăn che không thiết lập. ...(như trên)... Ở vị đã thành tựu Đạo A-la-hán, toàn bộ phiền não không thiết lập.

Samanti kāmaccchandassa pahīnattā nekkhammaṃ samaṃ, byāpādassa pahīnattā abyāpādo samaṃ, thīnamiddhassa pahīnattā ālokasaññā samaṃ, uddhaccassa pahīnattā avikkhepo samaṃ, vicikicchāya pahīnattā dhammavavathānaṃ samaṃ, avijjāya pahīnattā ñāṇaṃ samaṃ —pe— sabbakilesānaṃ pahīnattā arahattamaggo samaṃ.

Sīsanti terasa sīsāni: paḷibodhasīsāṇca taṇhā, vinibandhana-sīsāṇca¹ māno, parāmāsasīsāṇca diṭṭhi, vikkhepasīsāṇca uddhaccaṃ, kilesasīsāṇca² avijjā, adhimokkhasīsāṇca saddhā, paggahasīsāṇca viriyaṃ, upaṭṭhānasīsāṇca sati, avikkhepasīsāṇca samādhi, dassanasīsāṇca paññā, pavattasīsāṇca jīvitindriyaṃ, gocarasīsāṇca vimokkho, saṅkhārasīsāṇca nirodho.

Taṃ ñātattṭhena ñāṇaṃ, pajānanattṭhena paññā. Tena vuccati: “Sabbadhammānaṃ sammā samucchede nirodhe ca anupaṭṭhānatā paññā samasisattṭhe ñāṇaṃ.”

Samasisattṭhañāṇaniddeso.

37. Sallekhatṭhañāṇaṃ

Kathaṃ puthunānattekattatejapariyādāne paññā sallekhatṭhe ñāṇaṃ?

Puthūti rāgo puthu, doso puthu, moho puthu, kodho —pe— upanāho —pe— makkho —pe— paḷāso —pe— issā —pe— macchariyaṃ —pe— māyā —pe— sāṭṭheyyaṃ —pe— thambho —pe— sārāmbho —pe— māno —pe— atimāno —pe— mado —pe— pamādo —pe— sabbe kilesā —pe— sabbe duccharitā —pe— sabbe abhisāṅkhārā —pe— sabbe bhavagāmikammā puthu.

Nānattekattanti kāmaccchando nānattaṃ, nekkhammaṃ ekattaṃ. Byāpādo nānattaṃ, abyāpādo ekattaṃ. Thīnamiddhaṃ nānattaṃ, ālokasaññā ekattaṃ. Uddhaccaṃ nānattaṃ, avikkhepo ekattaṃ. Vicikicchā nānattaṃ, dhammavavathānaṃ ekattaṃ. Avijjā nānattaṃ, ñāṇaṃ ekattaṃ. Arati nānattaṃ, pāmojjaṃ ekattaṃ. Nīvaraṇā nānattaṃ, paṭhamaṃ jhānaṃ ekattaṃ. —pe— Sabbe kilesā nānattaṃ, arahattamaggo ekattaṃ.

Tejoti pañca tejā: caraṇatejo, guṇatejo, paññātejo, puññatejo, dhammatejo, caraṇatejena tejitattā dussīlyatejaṃ pariyādiyati, guṇatejena tejitattā aguṇatejaṃ pariyādiyati, paññātejena tejitattā duppaññatejaṃ pariyādiyati, puññatejena tejitattā apuññatejaṃ pariyādiyati, dhammatejena tejitattā adhammatejaṃ pariyādiyati.

¹ bandhanasīsāṇca - Syā, Sī.

² saṃkilesasīsāṇca - Machasaṃ.

³ puthunānatteja - katthaci.

Được tịnh lặng: Do trạng thái dứt bỏ sự ước muốn các dục, sự thoát ly được tịnh lặng. Do trạng thái dứt bỏ sân độc, không sân độc được tịnh lặng. ... sự lơ đãng buồn ngủ, sự nghĩ tưởng đến ánh sáng ... phóng dật, sự không tán mạn ... hoài nghi, sự xác định pháp ... vô minh, trí ... sự không hứng thú, hân hoan ... Do trạng thái dứt bỏ các pháp ngăn che, sơ thiền được tịnh lặng. ...(như trên)... Do trạng thái dứt bỏ toàn bộ phiền não, Đạo A-la-hán được tịnh lặng.

Pháp đứng đầu: Có mười ba pháp đứng đầu: Đứng đầu các sự vương bận là ái, đứng đầu các sự trói buộc là ngã mạn, đứng đầu các pháp tiêu nhiễm là tà kiến, đứng đầu các sự tán mạn là phóng dật, đứng đầu các phiền não là vô minh, đứng đầu các sự cương quyết là tín, đứng đầu các sự ra sức là tấn, đứng đầu các sự thiết lập là niệm, đứng đầu các sự không tán mạn là định, đứng đầu các sự nhận thức là tuệ, đứng đầu các sự vận hành là mạng quyền, đứng đầu các hành xử là giải thoát, đứng đầu các hành là sự diệt tận.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ có tính chất không thiết lập ở sự đoạn trừ hoàn toàn và ở sự diệt tận đ/v tất cả các pháp là trí về ý nghĩa của các pháp đứng đầu được tịnh lặng.”*

Phần giải thích

‘Trí về ý nghĩa của các pháp đứng đầu được tịnh lặng.’

37. Trí về ý nghĩa của việc dứt trừ:

Tuệ về sự chấm dứt các quyền lực riêng biệt có bản chất khác nhau hoặc giống nhau là trí về ý nghĩa của việc dứt trừ là (có ý nghĩa) thế nào?

Riêng biệt: Tham ái là riêng biệt, sân là riêng biệt, si ..., giận dữ ..., căm hận ..., gièm pha ..., thù oán ..., ganh ghét ..., bòn xén ..., xảo trá ..., khoác lác ..., bướng bỉnh ..., kiêu căng ..., ngã mạn ..., tự cao ..., tự phụ ..., buông lung ..., tất cả phiền não ..., tất cả ác hạnh ..., tất cả các thăng hành^[*] ..., tất cả nghiệp đưa đến hữu là riêng biệt.

Có bản chất khác nhau hoặc giống nhau: Ước muốn trong các dục là khác nhau, sự thoát ly là giống nhau. Sân độc là khác nhau, sự không sân độc là giống nhau. Sự lơ đãng buồn ngủ là khác nhau, sự nghĩ tưởng đến ánh sáng là giống nhau. Phóng dật... sự không tán mạn ... Hoài nghi ... sự xác định pháp ... Vô minh ... trí ... Sự không hứng thú ... hân hoan ... Các pháp ngăn che ... sơ thiền ... Tất cả phiền não là khác nhau, Đạo A-la-hán là giống nhau.

Quyền lực: Có 5 quyền lực: quyền lực của hạnh kiểm, quyền lực của đức độ, quyền lực của tuệ, quyền lực của phước, quyền lực của chánh pháp. Quyền lực của ác giới được chấm dứt do bị thiêu đốt bởi quyền lực của hạnh kiểm. Quyền lực của không đức độ ... bởi quyền lực của đức độ. Quyền lực của ác tuệ ... bởi quyền lực của tuệ. Quyền lực của vô phước ... bởi quyền lực của phước. Quyền lực của phi pháp được chấm dứt do bị thiêu đốt bởi quyền lực của chánh pháp.

Sallekhoti kāmaccchando asallekho, nekkhammaṃ sallekho, byāpādo asallekho, abyāpādo sallekho, thīnamiddhaṃ asallekho, ālokasaññā sallekho, uddhaccaṃ asallekho, avikkhepo sallekho, vicikicchā asallekho, dhammavavattānaṃ sallekho, avijjā asallekho, ñāṇaṃ sallekho, arati asallekho, pāmojjaṃ sallekho, nīvaraṇā asallekho, paṭhamaṃ jhānaṃ sallekho, —pe— sabbe kilesā asallekho, arahattamaggo sallekho.

Taṃ ñātattḥena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Puthunānattekattatejapariyādāne paññā sallekhatṭhe ñāṇaṃ.”

Sallekhatṭhañāṇaniddeso.

38. Viriyārambhañāṇaṃ

Kathaṃ asallīnattapahitattapaggahaṭṭhe paññā viriyārambhe ñāṇaṃ?

Anuppannaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe ñāṇaṃ, uppannaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe ñāṇaṃ, anuppannaṃ kusalaṇaṃ dhammānaṃ uppādāya asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe ñāṇaṃ, uppannaṃ kusalaṇaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhīyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe ñāṇaṃ.

Anuppannassa kāmaccchandassa anuppādāya asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe ñāṇaṃ, uppannassa kāmaccchandassa pahānāya asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe ñāṇaṃ anuppannassa nekkhammassa uppādāya asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe ñāṇaṃ, uppannassa nekkhammassa ṭhitiyā asammosāya bhīyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe ñāṇaṃ —pe— anuppannaṃ sabbakilesānaṃ anuppādāya asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe ñāṇaṃ, uppannaṃ sabbakilesānaṃ pahānāya asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe ñāṇaṃ, anuppannassa arahattamaggassa uppādāya asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe ñāṇaṃ. Uppannassa arahattamaggassa ṭhitiyā asammosāya bhīyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe ñāṇaṃ.

Taṃ ñātattḥena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Asallīnattapahitattapaggahaṭṭhe paññā viriyārambhe ñāṇaṃ.”

Viriyārambhañāṇaniddeso.

Dứt trừ: Ước muốn trong các dục là sự không dứt trừ, thoát ly là sự dứt trừ. Sân độc là sự không dứt trừ, không sân độc là sự dứt trừ. Lờ đờ buồn ngủ ... nghĩ tưởng đến ánh sáng ... Phóng dật... sự không tản mạn ... Hoài nghi ... sự xác định pháp ... Vô minh ... trí ... Sự không hứng thú ... hân hoan ... Các pháp ngăn che ... sơ thiền ... Tất cả phiền não là sự không dứt trừ, Đạo A-la-hán là sự dứt trừ.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về sự chấm dứt các quyền lực riêng biệt có bản chất khác nhau hoặc giống nhau là trí về ý nghĩa của việc dứt trừ.”*

Phần giải thích ‘Trí về ý nghĩa của việc dứt trừ.’

38. Trí về việc khởi sự tinh tấn:

Tuệ về ý nghĩa của việc ra sức có trạng thái không thối giảm và có tính năng động là trí về việc khởi sự tinh tấn là (có ý nghĩa) thế nào?

Tuệ về ý nghĩa của việc ra sức có trạng thái không thối giảm và có tính năng động đưa đến việc không sanh khởi các pháp ác và bất thiện chưa được sanh khởi là trí về việc khởi sự tinh tấn. Tuệ về ý nghĩa của việc ra sức ... đưa đến việc dứt bỏ các pháp ác và bất thiện đã được sanh khởi ... đưa đến việc sanh khởi các pháp thiện chưa được sanh khởi ... đưa đến việc duy trì, đưa đến sự không lẫn lộn, đưa đến trạng thái phát triển, đưa đến sự tiến triển, đưa đến sự tăng trưởng, đưa đến sự toàn vẹn của các pháp thiện đã được sanh khởi là trí về việc khởi sự tinh tấn.

Tuệ về ý nghĩa của việc ra sức có trạng thái không thối giảm và có tính năng động đưa đến việc không sanh khởi ước muốn trong các dục chưa được sanh khởi ... đưa đến việc dứt bỏ ước muốn trong các dục đã được sanh khởi ... đưa đến việc sanh khởi sự thoát ly chưa được sanh khởi ... đưa đến việc duy trì, đưa đến sự không lẫn lộn, đưa đến trạng thái phát triển, đưa đến sự tiến triển, đưa đến sự tăng trưởng, đưa đến sự toàn vẹn của sự thoát ly đã được sanh khởi là trí về việc khởi sự tinh tấn. ... (như trên)... Tuệ về ý nghĩa của việc ra sức có trạng thái không thối giảm và có tính năng động đưa đến việc không sanh khởi tất cả phiền não chưa được sanh khởi ... đưa đến việc dứt bỏ tất cả phiền não đã được sanh khởi ... đưa đến việc sanh khởi Đạo A-la-hán chưa được sanh khởi ... đưa đến việc duy trì, đưa đến sự không lẫn lộn, đưa đến trạng thái phát triển, đưa đến sự tiến triển, đưa đến sự tăng trưởng, đưa đến sự toàn vẹn của Đạo A-la-hán đã được sanh khởi là trí về việc khởi sự tinh tấn.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về ý nghĩa của việc ra sức có trạng thái không thối giảm và có tính năng động là trí về việc khởi sự tinh tấn.”*

Phần giải thích ‘Trí về việc khởi sự tinh tấn.’

39. Atthasandassanaññaṇaṃ

Kathaṃ nānādhammapakāsanatā paññā atthasandassane ññaṇaṃ?

Nānādhammāti pañcakkhandhā, dvādasāyatanāni, aṭṭhārasa dhātuyo, kusalā dhammā, akusalā dhammā, abyākatā dhammā, kāmāvacarā dhammā, rūpāvacarā dhammā, arūpāvacarā dhammā, apariyāpannā dhammā.

Pakāsanatāti Rūpaṃ aniccato pakāseti, rūpaṃ dukkhato pakāseti, rūpaṃ anattato pakāseti. Vedanaṃ —pe— Saññaṃ —pe— Sañkhāre —pe— Viññaṇaṃ —pe— Cakkhuṃ —pe— Jarāmaṇaṃ aniccato pakāseti, jarāmaṇaṃ dukkhato pakāseti, jarāmaṇaṃ anattato pakāseti.

Atthasandassaneti kāmacchandaṃ pajahanto nekkhammatthaṃ sandasseti, byāpādaṃ pajahanto abyāpādatthaṃ sandasseti, thīnamiddhaṃ pajahanto ālokasaññatthaṃ sandasseti, uddhaccaṃ pajahanto avikkhepatthaṃ sandasseti, vicikicchaṃ pajahanto dhammavavatthānatthaṃ sandasseti, avijjaṃ pajahanto ññaṇatthaṃ sandasseti, aratiṃ pajahanto pāmojjatthaṃ sandasseti, nīvaraṇe pajahanto paṭhamajjhānatthaṃ sandasseti, —pe— sabbakilese pajahanto arahattamaggatthaṃ sandasseti.

Taṃ ñāttaṭṭhena ññaṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Nānādhammapakāsanatā paññā atthasandassane ññaṇaṃ.”

Atthasandassanaññaṇaniddeso.

40. Dassanavisuddhiññaṇaṃ

Kathaṃ sabbadhammānaṃ ekasaṅgahatā¹ nānattekattapaṭivedhe paññā dassanavisuddhiññaṇaṃ?

Sabbadhammānanti pañcakkhandhā —pe— apariyāpannā dhammā.

Ekasaṅgahatā¹ dvādasahi ākārehi sabbe dhammā² ekasaṅgahitā tathaṭṭhena anattaṭṭhena saccaṭṭhena paṭivedhaṭṭhena abhijānanaṭṭhena parijānanaṭṭhena dhammaṭṭhena dhātutaṭṭhena³ ñātataṭṭhena sacchikiriyaṭṭhena phusaṇatṭhena abhisamayatṭhena imehi dvādasahi ākārehi sabbe dhammā ekasaṅgahitā.

¹ ekasaṅgahitā - Sī 1, 2.

² sabbadhammā - Sī 1, 2.

³ dhātutaṭṭhena - Syā.

39. Trí về sự trực nhận ý nghĩa:

Tuệ làm sáng tỏ các pháp khác biệt là trí về sự trực nhận ý nghĩa là (có ý nghĩa) thế nào?

Các pháp khác biệt: là năm uẩn, mười hai xứ, mười tám giới, các pháp thiện, các pháp bất thiện, các pháp vô ký, các pháp dục giới, các pháp sắc giới, các pháp vô sắc giới, các pháp không bị lệ thuộc.

Sự làm sáng tỏ: (Hành giả) làm sáng tỏ sắc là vô thường, làm sáng tỏ sắc là khổ não, làm sáng tỏ sắc là vô ngã, làm sáng tỏ thọ...(như trên)... tưởng...(như trên)... các hành...(như trên)... thức...(như trên)... mắt...(như trên)... làm sáng tỏ lão tử là vô thường, làm sáng tỏ lão tử là khổ não, làm sáng tỏ lão tử là vô ngã.

Việc trực nhận ý nghĩa: Trong khi dứt bỏ ước muốn trong các dục, hành giả trực nhận ý nghĩa của thoát ly; trong khi dứt bỏ sân độc, trực nhận ý nghĩa của không sân độc; trong khi dứt bỏ sự lờ đờ buồn ngủ, trực nhận ý nghĩa của sự nghĩ tưởng đến ánh sáng; trong khi dứt bỏ phóng dật, trực nhận ý nghĩa của sự không tán mạn; trong khi dứt bỏ hoài nghi, trực nhận ý nghĩa của sự xác định pháp; trong khi dứt bỏ vô minh, trực nhận ý nghĩa của trí; trong khi dứt bỏ sự không hứng thú, trực nhận ý nghĩa của hân hoan; trong khi dứt bỏ các pháp ngăn che, trực nhận ý nghĩa của sơ thiên; trong khi dứt bỏ tất cả phiền não, trực nhận ý nghĩa của Đạo A-la-hán.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ làm sáng tỏ các pháp khác biệt là trí về sự trực nhận ý nghĩa.*”

Phân giải thích “Trí về sự trực nhận ý nghĩa.”

40. Trí về sự thanh tịnh trong việc nhận thức:

Tuệ về sự thấu triệt tính tổng hợp chung và về bản chất khác nhau hoặc giống nhau của tất cả các pháp là trí về sự thanh tịnh trong việc nhận thức là (có ý nghĩa) thế nào?

Tất cả các pháp: là năm uẩn, mười hai xứ, ...(như trên)..., các pháp không bị lệ thuộc.

Tính tổng hợp chung: Tất cả các pháp có tính tổng hợp chung là với mười hai biểu hiện: theo ý nghĩa của thực thể, theo ý nghĩa của vô ngã, theo ý nghĩa của sự thật, theo ý nghĩa của sự thấu triệt, theo ý nghĩa của sự biết rõ, theo ý nghĩa của sự biết toàn diện, theo ý nghĩa của pháp, theo ý nghĩa của sự việc, theo ý nghĩa đã được biết, theo ý nghĩa của sự tác chứng, theo ý nghĩa của sự chạm đến, theo ý nghĩa của sự lãnh hội. Tất cả các pháp có tính tổng hợp chung là với mười hai biểu hiện này.

Nānattekattanti kāmacchando nānattaṃ, nekkhammaṃ ekattaṃ, —pe— sabbakilesā nānattaṃ, arahattamaggo ekattaṃ.

Paṭivedheti dukkhasaccaṃ pariññāpaṭivedhaṃ paṭivijjhati, samudayasaccaṃ pahānapaṭivedhaṃ paṭivijjhati, nirodhasaccaṃ sacchikiriyāpaṭivedhaṃ paṭivijjhati, maggasaccaṃ bhāvanā paṭivedhaṃ paṭivijjhati.

Dassanavisuddhī sotāpattimaggaṅkhaṇe dassanaṃ visujjhati, sotāpattiphalakkaṅkhaṇe dassanaṃ visuddhaṃ, sakadāgāmi-maggaṅkhaṇe dassanaṃ visujjhati, sakadāgāmiphalaṅkhaṇe dassanaṃ visuddhaṃ, anāgāmi-maggaṅkhaṇe dassanaṃ visujjhati, anāgāmiphalaṅkhaṇe dassanaṃ visuddhaṃ, arahattamaggaṅkhaṇe dassanaṃ visujjhati, arahattaphalaṅkhaṇe dassanaṃ visuddhaṃ.

Taṃ ñātattḥena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Sabbadhammānaṃ ekasaṅgahatānānattekattapaṭivedhe paññā dassanavisuddhiñāṇaṃ.”

Dassanavisuddhiñāṇaniddeso.

41. Khantiñāṇaṃ

Kathaṃ viditattā paññā khantiñāṇaṃ?

Rūpaṃ aniccato viditaṃ, rūpaṃ dukkhato viditaṃ rūpaṃ anattato viditaṃ, yaṃ yaṃ viditaṃ taṃ taṃ khamatīti viditattā paññā khantiñāṇaṃ. Vedanā —pe— Saññā —pe— Saṅkhārā —pe— Viññāṇaṃ —pe— Cakkhuṃ —pe— Jarāmarāṇaṃ aniccato viditaṃ, jarāmarāṇaṃ dukkhato viditaṃ, jarāmarāṇaṃ anattato viditaṃ, yaṃ yaṃ viditaṃ taṃ taṃ khamatīti viditattā paññā khantiñāṇaṃ.

Taṃ ñātattḥena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Viditattā paññā khantiñāṇaṃ.”

Khantiñāṇaniddeso.

Có bản chất khác nhau hoặc giống nhau: Ước muốn trong các dục là khác nhau, sự thoát ly là giống nhau. ...(như trên)... Tất cả phiền não là khác nhau, Đạo A-la-hán là giống nhau.

Sự thấu triệt: (Hành giả) thấu triệt chân lý về Khổ với sự thấu triệt do biết toàn diện, (hành giả) thấu triệt chân lý về nhân sanh (Khổ) với sự thấu triệt do dứt bỏ, (hành giả) thấu triệt chân lý về sự diệt tận (Khổ) với sự thấu triệt do tác chứng, (hành giả) thấu triệt chân lý về Đạo với sự thấu triệt do tu tập.

Sự thanh tịnh trong việc nhận thức: Vào sát-na Đạo Nhập Lưu, sự nhận thức được thanh tịnh. Vào sát-na Quả Nhập Lưu, sự nhận thức được thanh tịnh. Vào sát-na Đạo Nhất Lai, sự nhận thức được thanh tịnh. Vào sát-na Quả Nhất Lai, sự nhận thức được thanh tịnh. Vào sát-na Đạo Bất Lai, sự nhận thức được thanh tịnh. Vào sát-na Quả Bất Lai, sự nhận thức được thanh tịnh. Vào sát-na Đạo A-la-hán, sự nhận thức được thanh tịnh. Vào sát-na Quả A-la-hán, sự nhận thức được thanh tịnh.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về sự thấu triệt tính tổng hợp chung và về bản chất khác nhau hoặc giống nhau của tất cả các pháp là trí về sự thanh tịnh trong việc nhận thức.”*

Phân giải thích ‘Trí về sự thanh tịnh trong việc nhận thức.’

41. Trí về việc chấp nhận:

Tuệ với trạng thái đã được biết là trí về việc chấp nhận là (có ý nghĩa) thế nào?

Sắc là vô thường là điều đã được biết, sắc là khổ não là điều đã được biết, sắc là vô ngã là điều đã được biết, điều nào là đã được biết (hành giả) chấp nhận điều ấy, tuệ với trạng thái đã được biết là trí về việc chấp nhận. Thọ ... Tưởng ... Các hành ... Thức ... Mắt ... Lão tử là vô thường là điều đã được biết, lão tử là khổ não là điều đã được biết, lão tử là vô ngã là điều đã được biết, ‘điều nào là đã được biết (hành giả) chấp nhận điều ấy,’ như thế tuệ với trạng thái đã được biết là trí về việc chấp nhận.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ với trạng thái đã được biết là trí về việc chấp nhận.”*

Phân giải thích ‘Trí về việc chấp nhận.’

42. Pariyogāhanañāṇaṃ

Kathaṃ phuṭṭhattā paññā pariyogāhane ñāṇaṃ?

Rūpaṃ aniccato phusati, rūpaṃ dukkhato phusati, rūpaṃ anattato phusati, yaṃ yaṃ phusati taṃ taṃ pariyogahatīti phuṭṭhattā paññā pariyogāhane ñāṇaṃ. Vedanaṃ —pe— Saññaṃ —pe— Saṅkhāre —pe— Viññāṇaṃ —pe— Cakkhuṃ —pe— Jarāmaṇaṃ aniccato phusati, jarāmaṇaṃ dukkhato phusati, jarāmaṇaṃ anattato phusati, yaṃ yaṃ phusati taṃ taṃ pariyogahatīti phuṭṭhattā paññā pariyogāhane ñāṇaṃ.

Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Phuṭṭhattā paññā pariyogāhane ñāṇaṃ.”

Pariyogāhanañāṇaniddeso.

43. Padesavihārañāṇaṃ

Kathaṃ samodahane¹ paññā padesavihāre ñāṇaṃ?

Micchādīṭṭhipaccayāpi vedayitaṃ, micchādīṭṭhivūpasama-paccayāpi vedayitaṃ, sammādīṭṭhipaccayāpi vedayitaṃ, sammādīṭṭhivūpasama-paccayāpi vedayitaṃ, micchāsaṅkappapaccayāpi vedayitaṃ, micchāsaṅkappavūpasama-paccayāpi vedayitaṃ, sammāsaṅkappapaccayāpi vedayitaṃ, sammāsaṅkappavūpasama-paccayāpi vedayitaṃ, —pe— micchāvīmuttipaccayāpi vedayitaṃ, micchāvīmuttivūpasama-paccayāpi vedayitaṃ, sammāvīmuttipaccayāpi vedayitaṃ, sammāvīmuttivūpasama-paccayāpi vedayitaṃ, chanda-paccayāpi vedayitaṃ, chandavūpasama-paccayāpi vedayitaṃ, vitakkapaccayāpi vedayitaṃ, vitakkavūpasama-paccayāpi vedayitaṃ, saññāpaccayāpi vedayitaṃ, saññāvūpasama-paccayāpi vedayitaṃ.

Chando ca avūpasanto hoti, vitakko ca avūpasanto hoti, saññā ca avūpasantā² hoti, tappaccayāpi vedayitaṃ, chando ca vūpasanto hoti, vitakko ca avūpasanto hoti, saññā va avūpasantā hoti, tappaccayāpi vedayitaṃ, chando ca vūpasanto hoti, vitakko ca vūpasanto hoti, saññā ca avūpasantā hoti, tappaccayāpi vedayitaṃ, chando ca vūpasanto hoti, vitakko ca vūpasanto hoti, saññā ca vūpasantā hoti, tappaccayāpi vedayitaṃ, appattassa pattiyā atthi āsavaṃ³ tasmimpi ṭhāne anuppatte tappaccayāpi vedayitaṃ.

Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Samodahane¹ paññā padesavihāre ñāṇaṃ.”

Padesavihārañāṇaniddeso.

¹ samodāhane - PTS.

³ āsavaṃ - Pu; āsavaṃ - Machasaṃ, Sa.

² avūpasanto - Sī 1-2, PTS.

42. Trí về sự thâm nhập:

Tuệ với trạng thái đã được chạm đến là trí về sự thâm nhập là (có ý nghĩa) thế nào?

(Hành giả) chạm đến sắc là vô thường, chạm đến sắc là khổ não, chạm đến sắc là vô ngã, ‘điều nào chạm đến, (hành giả) thâm nhập điều ấy,’ như thế tuệ với trạng thái đã được chạm đến là trí về sự thâm nhập. ... thọ ... tưởng ... các hành ... thức ... mắt ... (Hành giả) chạm đến lão tử là vô thường, chạm đến lão tử là khổ não, chạm đến lão tử là vô ngã, ‘điều nào chạm đến, (hành giả) thâm nhập điều ấy,’ như thế tuệ với trạng thái đã được chạm đến là trí về sự thâm nhập.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ với trạng thái đã được chạm đến là trí về sự thâm nhập.*”

Phân giải thích ‘Trí về sự thâm nhập.’

43. Trí về sự an trú vào các lãnh vực:

Tuệ về sự phối hợp lại là trí về sự an trú vào các lãnh vực là (có ý nghĩa) thế nào?

Do duyên tà kiến có được cảm thọ, cũng do duyên vắng lặng của tà kiến có được cảm thọ. Do duyên chánh kiến có được cảm thọ, cũng do duyên vắng lặng của chánh kiến có được cảm thọ. Do duyên tà tư duy có được cảm thọ, cũng do duyên vắng lặng của tà tư duy có được cảm thọ. Do duyên chánh tư duy có được cảm thọ, cũng do duyên vắng lặng của chánh tư duy có được cảm thọ. ... (như trên)... Do duyên tà giải thoát có được cảm thọ, cũng do duyên vắng lặng của tà giải thoát có được cảm thọ. Do duyên chánh giải thoát có được cảm thọ, cũng do duyên vắng lặng của chánh giải thoát có được cảm thọ. Do duyên ước muốn có được cảm thọ, cũng do duyên vắng lặng của ước muốn có được cảm thọ. Do duyên tâm có được cảm thọ, cũng do duyên vắng lặng của tâm có được cảm thọ. Do duyên tưởng có được cảm thọ, cũng do duyên vắng lặng của tưởng có được cảm thọ.

Ước muốn là không vắng lặng, tâm là không vắng lặng, tưởng là không vắng lặng, cũng do duyên của việc ấy, có được cảm thọ. Ước muốn được vắng lặng, tâm là không vắng lặng, tưởng là không vắng lặng, ... Ước muốn được vắng lặng, tâm được vắng lặng, tưởng là không vắng lặng, ... Ước muốn được vắng lặng, tâm được vắng lặng, tưởng được vắng lặng, ... Có sự nỗ lực nhằm đạt được điều chưa đạt được (Quả A-la-hán), khi vị trí ấy chưa được đạt đến, cũng do duyên của việc ấy có được cảm thọ.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự phối hợp lại là trí về sự an trú vào các lãnh vực.*”

Phân giải thích ‘Trí về sự an trú vào các lãnh vực.’

44 - 49. Vivaṭṭañāṇachakkaṃ**(44. Saññāvivaṭṭañāṇaṃ)**

Kathaṃ adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ?

Nekkhammādhīpatattā¹ paññā kāmaccchandato saññāya vivaṭṭatīti² adhipatattā³ paññā saññāvivaṭṭe⁴ ñāṇaṃ, abyāpādādhīpatattā paññā byāpādato saññāya vivaṭṭatīti adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ, ālokasaññādhīpatattā paññā thīnamiddhato saññāya vivaṭṭatīti adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ, avikkhepādhīpatattā paññā uddhaccato saññāya vivaṭṭatīti adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ, dhammavavattādhīpatattā paññā vicikicchāya saññāya vivaṭṭatīti adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ, ñāṇādhīpatattā paññā avijjāya saññāya vivaṭṭatīti adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ, pāmojjādhīpatattā paññā aratīyā saññāya vivaṭṭatīti adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ, paṭhamajjhādhīpatattā paññā nīvaraṇehi saññāya vivaṭṭatīti adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ, —pe— arahattamaggattā paññā sabbakīlesehi saññāya vivaṭṭatīti adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ.

Taṃ ñātattāhena ñāṇaṃ, pajānanattāhena paññā. Tena vuccati: “Adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ.”

(45. Cetovivaṭṭañāṇaṃ)

Kathaṃ nānatte paññā cetovivaṭṭe ñāṇaṃ?

Kāmaccchando nānattaṃ, nekkhammaṃ⁵ ekattaṃ, nekkhammekattaṃ cetayato kāmaccchandato cittaṃ vivaṭṭatīti² nānatte paññā cetovivaṭṭe ñāṇaṃ. Byāpādo nānattaṃ, abyāpādo ekattaṃ, abyāpādekattaṃ cetayato byāpādato cittaṃ vivaṭṭatīti nānatte paññā cetovivaṭṭe ñāṇaṃ. Thīnamiddhaṃ nānattaṃ, ālokasaññā ekattaṃ, ālokasaññekattaṃ cetayato thīnamiddhato cittaṃ vivaṭṭatīti nānatte paññā cetovivaṭṭe ñāṇaṃ. —pe— Sabbakīlesā nānattaṃ,⁶ arahattamaggo ekattaṃ, arahattamaggekattaṃ cetayato sabbakīlesehi cittaṃ vivaṭṭatīti nānatte paññā cetovivaṭṭe ñāṇaṃ.

Taṃ ñātattāhena ñāṇaṃ, pajānanattāhena paññā. Tena vuccati: “Nānatte paññā cetovivaṭṭe ñāṇaṃ.”

¹ nekkhammādhīpavattā - Sa.

² vivattatīti - Sī 1, 2.

³ adhipavattā - Sa.

⁴ saññāvivaṭṭe - Sī 1, 2.

⁵ nikkhammaṃ - Sī 1, 2.

⁶ nānatte - Sī 2.

44-49. Nhóm sáu của Trí về sự ly khai:

(44. Trí về sự ly khai do tưởng):

Tuệ với tính chất chủ đạo là trí về sự ly khai do tưởng là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Tuệ với thoát ly là tính chất chủ đạo ly khai khỏi ước muốn trong các dục do tưởng,’ như thế tuệ với tính chất chủ đạo là trí về sự ly khai do tưởng. ‘Tuệ với không sân độc là tính chất chủ đạo ly khai khỏi sân độc do tưởng,’ như thế tuệ với tính chất chủ đạo là trí về sự ly khai do tưởng. ‘Tuệ với sự nghĩ tưởng đến ánh sáng là tính chất chủ đạo ly khai khỏi sự lơ đờ buồn ngủ do tưởng,’ ... ‘Tuệ với sự không tán mạn là tính chất chủ đạo ly khai khỏi phóng dật do tưởng,’ ... ‘Tuệ với sự xác định pháp là tính chất chủ đạo ly khai khỏi hoài nghi do tưởng,’ ... ‘Tuệ với trí là tính chất chủ đạo ly khai khỏi vô minh do tưởng,’ ... ‘Tuệ với sự hân hoan là tính chất chủ đạo ly khai khỏi sự không hứng thú do tưởng,’ ... ‘Tuệ với sơ thiên là tính chất chủ đạo ly khai khỏi các pháp ngăn che do tưởng,’ như thế tuệ với tính chất chủ đạo là trí về sự ly khai do tưởng. ...(như trên)... ‘Tuệ với tính chất Đạo A-la-hán ly khai khỏi toàn bộ phiền não do tưởng,’ như thế tuệ với tính chất chủ đạo là trí về sự ly khai do tưởng.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ với tính chất chủ đạo là trí về sự ly khai do tưởng.*”

(44. Trí về sự ly khai do suy nghĩ):

Tuệ về bản chất khác nhau là trí về sự ly khai do suy nghĩ là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Ước muốn trong các dục là khác nhau, sự thoát ly là giống nhau. Trong khi suy nghĩ về bản chất giống nhau của sự thoát ly, tâm ly khai khỏi ước muốn trong các dục,’ như thế tuệ về bản chất khác nhau là trí về sự ly khai do suy nghĩ. ‘Sân độc là khác nhau, sự không sân độc là giống nhau. Trong khi suy nghĩ về bản chất giống nhau của không sân độc, tâm ly khai khỏi sân độc,’ như thế tuệ về bản chất khác nhau là trí về sự ly khai do suy nghĩ. ‘Sự lơ đờ buồn ngủ là khác nhau, sự nghĩ tưởng đến ánh sáng là giống nhau. Trong khi suy nghĩ về bản chất giống nhau của sự nghĩ tưởng đến ánh sáng, tâm ly khai khỏi sự lơ đờ buồn ngủ,’ như thế tuệ về bản chất khác nhau là trí về sự ly khai do suy nghĩ. ...(như trên)... ‘Tất cả phiền não là khác nhau, Đạo A-la-hán là giống nhau. Trong khi suy nghĩ về bản chất giống nhau của Đạo A-la-hán, tâm ly khai khỏi tất cả phiền não,’ như thế tuệ về bản chất khác nhau là trí về sự ly khai do suy nghĩ.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về bản chất khác nhau là trí về sự ly khai do suy nghĩ.*”

(46. Cittavivaṭṭañāṇaṃ)

Kathaṃ adhiṭṭhāne paññā cittavivaṭṭe ñāṇaṃ?

Kāmacchandaṃ pajahanto nekkhamavasena cittaṃ adhiṭṭhātīti adhiṭṭhāne paññā cittavivaṭṭe ñāṇaṃ. Byāpādaṃ pajahanto abyāpādasena cittaṃ adhiṭṭhātīti adhiṭṭhāne paññā cittavivaṭṭe ñāṇaṃ. Thīnamiddhaṃ pajahanto ālokasaññāvasena cittaṃ adhiṭṭhātīti adhiṭṭhāne paññā cittavivaṭṭe ñāṇaṃ. —pe— sabbakilese pajahanto arahattamaggavasena cittaṃ adhiṭṭhātīti adhiṭṭhāne paññā cittavivaṭṭe ñāṇaṃ.

Taṃ ñāṭaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Adhiṭṭhāne paññā cittavivaṭṭe ñāṇaṃ.”

(47. Ñāṇavivaṭṭañāṇaṃ)

Kathaṃ suññate paññā ñāṇavivaṭṭe ñāṇaṃ?

Cakkhuṃ suññaṃ¹ attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vāti yathābhūtaṃ jānato² passato cakkhābhinivesato³ ñāṇaṃ vivaṭṭatīti suññate paññā ñāṇavivaṭṭe ñāṇaṃ. ‘Sotaṃ suññaṃ —pe— Ghānaṃ suññaṃ —pe— Jivhā suññā —pe— Kāyo suñño —pe— Mano suñño attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vāti yathābhūtaṃ jānato² passato manābhinivesato³ ñāṇaṃ vivaṭṭatīti suññate paññā ñāṇavivaṭṭe ñāṇaṃ.

Taṃ ñāṭaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Suññate paññā ñāṇavivaṭṭe ñāṇaṃ.”

(48. Vimokkhavivaṭṭañāṇaṃ)

Kathaṃ vossagge paññā vimokkhavivaṭṭe ñāṇaṃ?

Nekkhammena kāmacchandaṃ vossajjātīti vossagge paññā vimokkhavivaṭṭe ñāṇaṃ, abyāpādena vyāpādaṃ vossajjātīti vossagge paññā vimokkhavivaṭṭe ñāṇaṃ, ālokasaññāya thīnamiddhaṃ vossajjātīti vossagge paññā vimokkhavivaṭṭe ñāṇaṃ. Avikkhepena uddhaccaṃ vossajjātīti vossagge paññā vimokkhavivaṭṭe ñāṇaṃ, dhammavavattānena vicikicchaṃ vossajjātīti vossagge paññā vimokkhavivaṭṭe ñāṇaṃ —pe— arahattamaggena sabbakilese vossajjātīti vossagge paññā vimokkhavivaṭṭe ñāṇaṃ.

Taṃ ñāṭaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Vossagge paññā vimokkhavivaṭṭe ñāṇaṃ.”

¹ cakkhu suññaṃ - Machasaṃ, Sa.

² pajānato - Syā.

³ passato va kāmābhinivesato - Syā.

(46. Trí về sự ly khai do tâm):

Tuệ về sự khẳng định là trí về sự ly khai do tâm là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Trong khi dứt bỏ ước muốn trong các dục, do tác động của sự thoát ly tâm được khẳng định,’ như thế tuệ về sự khẳng định là trí về sự ly khai do tâm. ‘Trong khi dứt bỏ sân độc, do tác động của sự không sân độc tâm được khẳng định,’ ... ‘Trong khi dứt bỏ sự lơ đãng buồn ngủ, do tác động của sự nghĩ tưởng đến ánh sáng tâm được khẳng định,’ như thế tuệ về sự khẳng định là trí về sự ly khai do tâm. ... (như trên)... ‘Trong khi dứt bỏ tất cả phiền não, do tác động của Đạo A-la-hán tâm được khẳng định,’ như thế tuệ về sự khẳng định là trí về sự ly khai do tâm.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự khẳng định là trí về sự ly khai do tâm.*”

(47. Trí về sự ly khai do trí):

Tuệ về không tánh là trí về sự ly khai do trí là (có ý nghĩa) thế nào? ‘Trong khi biết và thấy đúng theo thực thể rằng: ‘Mắt là rỗng không về bản ngã, về sở hữu của bản ngã, về thường còn, về vững chắc, về vĩnh viễn, hoặc về pháp không chuyển biến,’ trí ly khai khỏi sự cố chấp về mắt,’ như thế tuệ về không tánh là trí về sự ly khai do trí. ‘Trong khi biết và thấy đúng theo thực thể rằng: ‘Tai là rỗng không ... ‘Mũi là rỗng không ... ‘Lưỡi là rỗng không ... ‘Thân là rỗng không ... ‘Ý là rỗng không về bản ngã, về sở hữu của bản ngã, về thường còn, về vững chắc, về vĩnh viễn, hoặc về pháp không chuyển biến,’ trí ly khai khỏi sự cố chấp về ý,’ như thế tuệ về không tánh là trí về sự ly khai do trí.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về không tánh là trí về sự ly khai do trí.*”

(48. Trí về sự ly khai do giải thoát):

Tuệ về sự xả ly là trí về sự ly khai do giải thoát là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Xả ly ước muốn trong các dục nhờ vào sự thoát ly,’ như thế tuệ về sự xả ly là trí về sự ly khai do giải thoát. ‘Xả ly sân độc nhờ vào sự không sân độc,’ ... ‘Xả ly sự lơ đãng buồn ngủ nhờ vào sự nghĩ tưởng đến ánh sáng,’ ... ‘Xả ly phóng dật nhờ vào sự không tán mạn,’ ... ‘Xả ly hoài nghi nhờ vào sự xác định pháp,’ như thế tuệ về sự xả ly là trí về sự ly khai do giải thoát. ... ‘Xả ly tất cả phiền não nhờ vào Đạo A-la-hán,’ như thế tuệ về sự xả ly là trí về sự ly khai do giải thoát.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự xả ly là trí về sự ly khai do giải thoát.*”

(49. Saccavivaṭṭañāṇaṃ)

Kathaṃ tathaṭṭhe paññā saccavivaṭṭe ñāṇaṃ?

Dukkassa pīlanatṭhaṃ saṅkhatatṭhaṃ santāpatṭhaṃ viparināmatṭhaṃ parijānanto vivaṭṭatīti tathaṭṭhe paññā saccavivaṭṭe ñāṇaṃ, samudayassa āyūhanatṭhaṃ nidānatṭhaṃ saññogatṭhaṃ paḷibodhatṭhaṃ pajahanto vivaṭṭatīti tathaṭṭhe paññā saccavivaṭṭe ñāṇaṃ, nirodhassa nissaranatṭhaṃ vivekatṭhaṃ asaṅkhatatṭhaṃ amatatṭhaṃ sacchikaronto vivaṭṭatīti tathaṭṭhe paññā saccavivaṭṭe ñāṇaṃ, maggassa niyyānatṭhaṃ hetutṭhaṃ¹ dassanatṭhaṃ ādhipateyyatṭhaṃ bhāvento vivaṭṭatīti tathaṭṭhe paññā saccavivaṭṭe ñāṇaṃ.

Saññāvivaṭṭo,² cetovivaṭṭo, cittavivaṭṭo, ñāṇavivaṭṭo, vimokkhavivaṭṭo, saccavivaṭṭo. Sañjānanto vivaṭṭatīti saññāvivaṭṭo, cetayanto vivaṭṭatīti cetovivaṭṭo, vijānanto vivaṭṭatīti cittavivaṭṭo, ñāṇaṃ karonto vivaṭṭatīti ñāṇavivaṭṭo, vossajjanto vivaṭṭatīti vimokkhavivaṭṭo, tathaṭṭhe vivaṭṭatīti saccavivaṭṭo.

Yattha saññāvivaṭṭo tattha cetovivaṭṭo, yattha cetovivaṭṭo tattha saññāvivaṭṭo, yattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo tattha cittavivaṭṭo, yattha cittavivaṭṭo tattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo, yattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo tattha ñāṇavivaṭṭo, yattha ñāṇavivaṭṭo tattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo, yattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo ñāṇavivaṭṭo tattha vimokkhavivaṭṭo, yattha vimokkhavivaṭṭo tattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo ñāṇavivaṭṭo, yattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo ñāṇavivaṭṭo vimokkhavivaṭṭo tattha saccavivaṭṭo, yattha saccavivaṭṭo tattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo ñāṇavivaṭṭo vimokkhavivaṭṭo.

Taṃ ñātatṭhena ñāṇaṃ, pajānanatṭhena paññā. Tena vuccati: “Tathaṭṭhe paññā saccavivaṭṭe ñāṇaṃ.”

Vivaṭṭañāṇachakkaniddeso.

¹ hetatṭhaṃ - Syā.

² saññāvivaṭṭo (iccādi) - Sī 1, 2.

(49. Trí về sự ly khai do sự thật):

Tuệ về ý nghĩa của thực thể là trí về sự ly khai do sự thật là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Trong khi biết toàn diện về ý nghĩa áp bức, ý nghĩa tạo tác, ý nghĩa nóng nảy, ý nghĩa chuyển biến của khổ, (hành giả) ly khai,’ như thế tuệ về ý nghĩa của thực thể là trí về sự ly khai do sự thật. ‘Trong khi dứt bỏ ý nghĩa (nghiệp) tích lũy, ý nghĩa căn nguyên, ý nghĩa ràng buộc, ý nghĩa vương bận của nhân sanh, (hành giả) ly khai,’ như thế tuệ về ý nghĩa của thực thể là trí về sự ly khai do sự thật. ‘Trong khi tác chứng ý nghĩa xuất ly, ý nghĩa viên ly, ý nghĩa không tạo tác, ý nghĩa bất tử của Niết Bàn, (hành giả) ly khai,’ như thế tuệ về ý nghĩa của thực thể là trí về sự ly khai do sự thật. ‘Trong khi tu tập ý nghĩa dân xuất, ý nghĩa chùng tử, ý nghĩa nhận thức, ý nghĩa pháp chủ đạo của Đạo, (hành giả) ly khai,’ như thế tuệ về ý nghĩa của thực thể là trí về sự ly khai do sự thật.

Sự ly khai do tưởng, sự ly khai do suy nghĩ, sự ly khai do tâm, sự ly khai do trí, sự ly khai do giải thoát, sự ly khai do sự thật. ‘Trong khi suy tưởng, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do tưởng. ‘Trong khi suy nghĩ, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do suy nghĩ. ‘Trong khi nhận biết, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do tâm. ‘Trong khi sử dụng trí, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do trí. ‘Trong khi xả ly, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do giải thoát. ‘Theo ý nghĩa của thực thể, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do sự thật.

Nơi nào có sự ly khai do tưởng, nơi ấy có sự ly khai do suy nghĩ. Nơi nào có sự ly khai do suy nghĩ, nơi ấy có sự ly khai do tưởng. Nơi nào có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, nơi ấy có sự ly khai do tâm. Nơi nào có sự ly khai do tâm, nơi ấy có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ. Nơi nào có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, có sự ly khai do tâm, nơi ấy có sự ly khai do trí. Nơi nào có sự ly khai do trí, nơi ấy có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, có sự ly khai do tâm. Nơi nào có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, có sự ly khai do tâm,, có sự ly khai do trí, nơi ấy có sự ly khai do giải thoát. Nơi nào có sự ly khai do giải thoát, nơi ấy có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, có sự ly khai do tâm, có sự ly khai do trí. Nơi nào có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, có sự ly khai do tâm, có sự ly khai do trí, có sự ly khai do giải thoát, nơi ấy có sự ly khai do sự thật. Nơi nào có sự ly khai do sự thật, nơi ấy có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, có sự ly khai do tâm, có sự ly khai do trí, có sự ly khai do giải thoát.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về ý nghĩa của thực thể là trí về sự ly khai do sự thật.*”

Phần giải thích ‘Nhóm sáu của Trí về sự ly khai.’

50. Iddhividhañāṇaṃ

Kathaṃ kāyampi cittampi ekavavatthānatā sukhasaññañca lahusaññañca adhiṭṭhānavasena ijjhanaṭṭhe paññā iddhipidhe ñāṇaṃ?

Idha bhikkhu chandasamādhīpadhānasāṅkhārasamānāgataṃ iddhapādaṃ bhāveti, viriyasamādhī —pe— cittasamādhī —pe— vīmaṃsāsamādhīpadhānasāṅkhārasamānāgatasam iddhipādaṃ bhāveti, so imesu catusu iddhipādesu cittaṃ paribhāveti, paridameti, muduṃ karoti kammaniyaṃ. So imesu catusu iddhipādesu cittaṃ paribhāvetvā paridametvā muduṃ karitvā kammaniyaṃ kāyampi citte samodahati, cittampi kāye samodahati, kāyavasena cittaṃ parināmeti, cittavasena kāyaṃ parināmeti, kāyavasena cittaṃ adhiṭṭhāti, cittavasena kāyaṃ adhiṭṭhāti, kāyavasena cittaṃ parināmetvā, cittavasena kāyaṃ parināmetvā, kāyavasena cittaṃ adhiṭṭhahitvā, cittavasena kāyaṃ adhiṭṭhahitvā, sukhasaññañca lahusaññañca kāye okkamitvā viharati. So tathā bhāvitena cittaṃ parisuddhena pariyodātena iddhipidhañāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti.

So anekavihitam iddhipidham paccanubhoti: ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti, āvībhāvaṃ tirobhāvaṃ tirokuḍḍam tiropākāram tiropabbataṃ asajjamāno gacchati seyyathāpi ākase. Paṭhaviyāpi¹ ummujjanimujjam karoti seyyathāpi uduke. Udukepi abhijjamāne gacchati seyyathāpi paṭhaviyaṃ. Akāsepi pallaṅkena kamati² seyyathāpi pakkhī sakuṇo. Imepi candimasuriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve paṇinā parimasati parimajjati. Yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti.

Taṃ ñāṭaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Kāyampi cittampi ekavavatthānatā sukhasaññañca lahusaññañca adhiṭṭhānavasena ijjhanaṭṭhe paññā iddhipidhe ñāṇaṃ.”

Iddhipidhañāṇaniddeso.

51. Sotadhātuvisuddhiñāṇaṃ

Kathaṃ vitakkavipphārasena nānattekattasaddanimittānaṃ pariyogāhane paññā sotadhātuvisuddhiñāṇaṃ?

¹ pathaviyāpi - Machasaṃ.

² caṅkamati - Syā.

³ sattānaṃ - Sī 1.

50. Trí về các sự thành tựu:

Với sự xác định cả thân lẫn tâm là một, tuệ về ý nghĩa của sự thành tựu do năng lực của sự chú nguyện lạc tướng và khinh tướng là trí về thể loại của thần thông là (có ý nghĩa) thế nào?

Vị tỳ khuu trong Giáo Pháp này tu tập về nền tảng của thần thông^[*] hội đủ (các yếu tố) định do ước muốn và các tạo tác do nỗ lực,^[*] ... hội đủ (các yếu tố) định do tinh tấn và các tạo tác do nỗ lực,^[*] ... hội đủ (các yếu tố) định do nhận thức và các tạo tác do nỗ lực,^[*] tu tập về nền tảng của thần thông hội đủ (các yếu tố) định do thẩm xét và các tạo tác do nỗ lực.^[*] Vị ấy làm cho tâm phát triển trọn vẹn, thuần hóa toàn diện, thành nhu nhuyễn, có thể sử dụng được ở bốn nền tảng của thần thông này. Sau khi đã làm cho tâm phát triển trọn vẹn, thuần hóa toàn diện, thành nhu nhuyễn, có thể sử dụng được ở bốn nền tảng của thần thông này, vị ấy kết hợp thân với tâm, kết hợp tâm với thân, uốn nắn tâm theo tác động của thân, uốn nắn thân theo tác động của tâm, chú nguyện tâm theo tác động của thân, chú nguyện thân theo tác động của tâm. Sau khi đã uốn nắn tâm theo tác động của thân, sau khi đã uốn nắn thân theo tác động của tâm, sau khi đã chú nguyện tâm theo tác động của thân, sau khi đã chú nguyện thân theo tác động của tâm, vị ấy nhập vào lạc tướng và khinh tướng ở thân rồi an trú. Với tâm được tu tập, được hoàn toàn trong sạch, được tinh khiết như thế, vị ấy quả quyết, hướng dẫn tâm vào trí thuộc về thần thông. Vị ấy kinh nghiệm nhiều thể loại thần thông: là một hóa thành nhiều, là nhiều hóa thành một, hiện ra, biến mất, đi xuyên qua vách nhà, qua tường thành, qua núi non không bị chướng ngại như là ở khoảng không, trôi lên và chìm xuống vào trong trái đất như ở trong nước, đi ở trên nước mà không làm chao động như ở trên đất, di chuyển với thể kiết già ở trên hư không như loài chim có cánh, bằng bàn tay sờ đến chạm vào ngay cả mặt trăng và mặt trời này (là những vật) có đại thần lực như thế có đại oai lực như thế. Bằng thân vị ấy thể hiện sự tác động đến tận cõi Phạm Thiên.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Với sự xác định cả thân lẫn tâm là một, tuệ về ý nghĩa của sự thành tựu do năng lực của sự chú nguyện lạc tướng và khinh tướng là trí về thể loại của thần thông.*”

Phần giải thích ‘Trí về các sự thành tựu.’

51. Trí thanh tịnh của nhĩ giới:

Tuệ về sự thâm nhập các hiện tượng âm thanh có bản chất khác nhau hoặc giống nhau bằng cách triển khai tâm là trí thanh tịnh của nhĩ giới là (có ý nghĩa) thế nào?

Idha bhikkhu chandasamādhi —pe— viriyasamādhi —pe— citta-samādhi —pe— vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. So imesu catusu iddhipādesu cittaṃ paribhāveti, paridameti, muduṃ karoti kammaniyaṃ so imesu catusu iddhipādesu cittaṃ paribhāvetvā paridametvā muduṃ karitvā kammaniyaṃ, dūrepi saddānaṃ³ saddanimittaṃ manasikaroti, santikepi saddānaṃ saddanimittaṃ manasikaroti, oḷārikānampi saddānaṃ saddanimittaṃ manasikaroti, sukhumānampi saddānaṃ saddanimittaṃ manasikaroti, saṅhasaṅhānampi saddānaṃ saddanimittaṃ manasikaroti, puratthimāyapi disāya saddānaṃ saddanimittaṃ manasikaroti, pacchimāyapi disāya saddānaṃ saddanimittaṃ manasikaroti, uttarāyapi disāya saddānaṃ saddanimittaṃ manasikaroti, dakkhiṇāyapi disāya saddānaṃ saddanimittaṃ manasikaroti, puratthimāyapi anudisāya saddānaṃ saddanimittaṃ manasikaroti, pacchimāyapi anudisāya saddānaṃ saddanimittaṃ manasikaroti, uttarāyapi anudisāya saddānaṃ saddanimittaṃ manasikaroti, dakkhiṇāyapi anudisāya saddānaṃ saddanimittaṃ manasikaroti, heṭṭhimāyapi disāya saddānaṃ saddanimittaṃ manasikaroti, uparimāyapi disāya saddānaṃ saddanimittaṃ manasikaroti.

So tathā bhāvitena cittaena parisuddhena pariyodātena sotadhātu¹ visuddhiñāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya² ubho sadde suṇāti dibbe ca mānuse ca, ye dūre ca santike ca.

Taṃ nātattḥena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Vitakkavipphārasena nānattekattasaddanimittānaṃ pariyogāhane paññā sotudhātuvisuddhi ñāṇaṃ.”

Sotadhātuvisuddhiñāṇaniddeso.

52. Cetopariyañāṇaṃ

Kathaṃ tiṇṇaṃ cittānaṃ vipphārattā indriyānaṃ pasādavasena nānattekattaviññāṇacariyāpariyogāhane paññā cetopariyañāṇaṃ?

Idha bhikkhu chandasamādhi —pe— viriyasamādhi —pe— cittasamādhi —pe— vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannā-gataṃ iddhipādaṃ bhāveti. So imesu catusu iddhipādesu bhāvitesu cittaṃ paribhāveti, paridameti, muduṃ karoti kammaniyaṃ. So imesu catusu iddhipādesu cittaṃ paribhāvetvā paridametvā muduṃ karitvā kammaniyaṃ evaṃ jānāti:³ ‘Idaṃ rūpaṃ somanassindriya-samuṭṭhitaṃ, idaṃ rūpaṃ domanassindriyasamuṭṭhitaṃ, idaṃ rūpaṃ upekkhindriyasamuṭṭhitaṃ’.

¹ sotadhātuyā - Syā.

² atikkantamānusakāya - Sa.

³ pajānāti - Machasaṃ, PTS.

Vị tỳ khuờ trong Giáo Pháp này tu tập về nền tảng của thần thông hội đủ (các yếu tố) định do ước muốn ... định do tinh tấn ... định do nhận thức ... định do thẩm xét và các tạo tác do nỗ lực. Vị ấy làm cho tâm phát triển trọn vẹn, thuần hóa toàn diện, thành nhu nhuyễn, có thể sử dụng được ở bốn nền tảng của thần thông này. Sau khi đã làm cho tâm phát triển trọn vẹn, thuần hóa toàn diện, thành nhu nhuyễn, có thể sử dụng được ở bốn nền tảng của thần thông này, vị ấy chú ý đến hiện tượng âm thanh của các âm thanh ở xa, chú ý đến hiện tượng âm thanh của các âm thanh ở kề cận, chú ý đến hiện tượng âm thanh của các âm thanh thô tháo, chú ý đến hiện tượng âm thanh của các âm thanh êm dịu, chú ý đến hiện tượng âm thanh của các âm thanh nhỏ nhẹ, chú ý đến hiện tượng âm thanh của các âm thanh ở hướng đông, chú ý đến hiện tượng âm thanh của các âm thanh ở hướng tây, chú ý đến hiện tượng âm thanh của các âm thanh ở hướng bắc, chú ý đến hiện tượng âm thanh của các âm thanh ở hướng nam, chú ý đến hiện tượng âm thanh của các âm thanh ở hướng đông nam, chú ý đến hiện tượng âm thanh của các âm thanh ở hướng tây bắc, chú ý đến hiện tượng âm thanh của các âm thanh ở hướng đông bắc, chú ý đến hiện tượng âm thanh của các âm thanh ở hướng tây nam, chú ý đến hiện tượng âm thanh của các âm thanh ở hướng dưới, chú ý đến hiện tượng âm thanh của các âm thanh ở hướng trên.

Với tâm được phát triển, hoàn toàn trong sạch, tinh khiết như thế, vị ấy quả quyết, hướng dẫn tâm vào trí thanh tịnh của nhĩ giới. Nhờ vào thiên nhĩ giới thanh tịnh vượt trội loài người, vị ấy nghe được cả hai loại âm thanh ở cõi trời và ở loài người, ở xa và ở kề cận.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: *“Tuệ về sự thâm nhập các hiện tượng âm thanh có bản chất khác nhau hoặc giống nhau bằng cách triển khai tâm là trí thanh tịnh của nhĩ giới.”*

Phân giải thích ‘Trí thanh tịnh của nhĩ giới.’

52. Trí biết được tâm:

Với tính chất triển khai của ba loại tâm, tuệ về sự thâm nhập các hành vi của thức có bản chất khác nhau hoặc giống nhau bằng năng lực tự tin của các quyền là trí biết được tâm là (có ý nghĩa) thế nào?

Vị tỳ khuờ trong Giáo Pháp này tu tập về nền tảng của thần thông hội đủ (các yếu tố) định do ước muốn ... định do tinh tấn ... định do nhận thức ... định do thẩm xét và các tạo tác do nỗ lực. Vị ấy làm cho tâm phát triển trọn vẹn, thuần hóa toàn diện, thành nhu nhuyễn, có thể sử dụng được ở bốn nền tảng của thần thông này. Sau khi đã làm cho tâm phát triển trọn vẹn, thuần hóa toàn diện, thành nhu nhuyễn, có thể sử dụng được ở bốn nền tảng của thần thông này, vị ấy biết rõ như vậy: ‘Đây là sắc được sanh khởi do hỷ quyền, đây là sắc được sanh khởi do ưu quyền, đây là sắc được sanh khởi do xả quyền.’

So tathā bhāvitena cittena parisuddhena pariyodātena ceto-pariyañāṇāya cittaṃ abhinīharati, abhininnāmeti. So parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānāti. Sarāgaṃ vā cittaṃ ‘sarāgaṃ cittaṃ’ti pajānāti, vītarāgaṃ vā cittaṃ ‘vītarāgaṃ cittaṃ’ti pajānāti, sadosaṃ vā cittaṃ —pe— vītadosaṃ vā cittaṃ —pe— samohaṃ vā cittaṃ —pe— vītamohaṃ vā cittaṃ —pe— saṅkhittaṃ vā cittaṃ —pe— vikkhittaṃ vā cittaṃ —pe— mahaggataṃ vā cittaṃ —pe— amahaggataṃ vā cittaṃ —pe— sa-uttaraṃ vā cittaṃ —pe— anuttaraṃ vā cittaṃ —pe— samāhitaṃ vā cittaṃ —pe— asamāhitaṃ vā cittaṃ —pe— vimuttaṃ vā cittaṃ —pe— avimuttaṃ vā cittaṃ ‘avimuttaṃ cittaṃ’ti pajānāti.

Taṃ nātattāthena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Tiṇṇaṃ cittaṇaṃ vipphārattā indriyānaṃ pasādavasena nānattekattaviññāṇacariyāpariyogāhane paññā cetopariyañāṇaṃ.”

Cetopariyañāṇaniddeso.

53. Pubbenivāsānussatiñāṇaṃ

Kathaṃ paccayapavattānaṃ dhammānaṃ nānattekattakamma-vipphāravasena pariyogāhane paññā pubbenivāsānussatiñāṇaṃ?

Idha bhikkhu chandasamādhi —pe— muduṃ karitvā kamma-niyaṃ evaṃ jānāti: ‘Imasmiṃ sati idaṃ hoti, imassuppādā idaṃ uppajjati, yadidaṃ aviijāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanāṃ, saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ, sokaparideva-dukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

So tathā bhāvitena cittena parisuddhena pariyodātena pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhinīharati, abhininnāmeti: so anekavihitāṃ pubbenivāsāṃ anussarati, seyyathīdaṃ: ekampi jātiṃ, dvepi jātiyo, tissopi jātiyo, catassopi jātiyo, pañcapi jātiyo, dasapi jātiyo, vīsampi jātiyo, tiṃsampi jātiyo, cattālīsampi jātiyo, paññāsampi jātiyo, jātisatampi, jātisahassampi, jātisatasahassampi, anekepi saṃvaṭṭakappe, anekepi vivaṭṭakappe, anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe, ‘amutrāsiṃ evannāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno’ti. Iti sākāraṃ sa-uddesaṃ anekavihitāṃ pubbenivāsāṃ anussarati.

Với tâm được phát triển, hoàn toàn trong sạch, tinh khiết như thế, vị ấy quả quyết, hướng dẫn tâm vào trí biết được tâm. Sau khi xem xét, vị ấy nhận biết tâm của các chúng sanh khác của các cá nhân khác bằng tâm. (Vị ấy) nhận biết tâm có tham ái là: ‘Tâm có tham ái,’ hoặc nhận biết tâm lìa khỏi tham ái là: ‘Tâm lìa khỏi tham ái,’ hoặc nhận biết tâm có sân, ... tâm lìa khỏi sân ... tâm có si ... tâm lìa khỏi si, ... tâm bị thu hẹp ... tâm bị tán loạn ... tâm đại hành^[*] ... tâm không đại hành^[*] ... tâm vô thượng ... tâm không vô thượng ... tâm định tĩnh ... tâm không định tĩnh ... tâm giải thoát ..., hoặc nhận biết tâm không giải thoát là: ‘Tâm không giải thoát.’

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Với tính chất triển khai của ba loại tâm, tuệ về sự thâm nhập các hành vi của thức có bản chất khác nhau hoặc giống nhau bằng năng lực tự tin của các quyền là trí biết được tâm.*”

Phân giải thích ‘Trí biết được tâm.’

53. Trí nhớ về các kiếp sống trước:

Tuệ về sự thâm nhập bằng năng lực triển khai các nghiệp có bản chất khác nhau hoặc giống nhau đối với các pháp có sự vận hành do duyên là trí nhớ về các kiếp sống trước là (có ý nghĩa) thế nào?

Vị tỳ khưu trong Giáo Pháp này tu tập về nền tảng của thần thông hội đủ (các yếu tố) định do ước muốn ...(nt)... sau khi làm thành nhu nhuyễn có thể sử dụng được, vị ấy nhận biết như vậy: ‘Khi điều này hiện hữu, điều kia hiện hữu, do sự sanh lên của điều này, điều kia sanh lên, tức là các hành do duyên vô minh, thức do duyên các hành, danh sắc do duyên thức, sáu xứ do duyên danh sắc, xúc do duyên sáu xứ, thọ do duyên xúc, ái do duyên thọ, thủ do duyên ái, hữu do duyên thủ, sanh do duyên hữu, lão tử do duyên sanh, sầu muộn-than vãn-khổ đau-ưu phiền-thất vọng hiện khởi. Như thế là sự sanh khởi của toàn bộ khổ uẩn này.’

Với tâm được phát triển, hoàn toàn trong sạch, tinh khiết như thế, vị ấy quả quyết, hướng dẫn tâm đến trí nhớ về các kiếp sống trước. Vị ấy nhớ lại nhiều kiếp sống trước như là một lần sanh, hai lần sanh, ba lần sanh, bốn lần sanh, năm lần sanh, mười lần sanh, hai mươi lần sanh, ba mươi lần sanh, bốn mươi lần sanh, năm mươi lần sanh, một trăm lần sanh, một ngàn lần sanh, một trăm ngàn lần sanh, nhiều hoại kiếp, nhiều thành kiếp, nhiều hoại và thành kiếp: ‘Vào kiếp sống ấy, ta đã có tên như vậy, dòng họ như vậy, giai cấp như vậy, thức ăn như vậy, kinh nghiệm lạc và khổ như vậy, có giới hạn tuổi thọ như vậy. Từ chỗ ấy, ta đây đã chết đi rồi đã sanh lên tại nơi này.’ Như thế, vị ấy nhớ lại nhiều kiếp sống trước với các nét cá biệt và đại cương.

Taṃ nātattḥena ñāṇaṃ, pajānanattḥena paññā. Tena vuccati: “Paccayapavattānaṃ dhammānaṃ nānattekattakammavipphāra-vasena pariyogāhane paññā pubbenivāsānussatiñāṇaṃ.”

Pubbenivāsānussatiñāṇaniddeso.

54. Dibbacakkhūñāṇaṃ

Kathaṃ obhāsavasena nānattekattarūpanimittānaṃ dassanatṭhe paññā dibbacakkhūñāṇaṃ. ?

Idha bhikkhu chandasamādhīpadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. —pe— viriyasamādhi —pe— cittasamādhi —pe— vīmaṃsāsamādhīpadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. So imesu catusu iddhipādesu cittaṃ paribhāveti, paridameti, muduṃ karoti kammaniyaṃ. So imesu catusu iddhipādesu cittaṃ paribhāvetvā paridametvā muduṃ karitvā kammaniyaṃ ālokasaññaṃ manasikaroti, divāsaññaṃ adhiṭṭhāti, ‘yathā divā tathā ratti, yathā ratti tathā divā’ iti vivaṭṭena¹ cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti.

So tathā bhāvitena cittaena parisuddhena pariyodātena sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhinīharati, abhininnāmeti, so dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne uppajjamāne² hīne paṇīte suvaṇṇe³ dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: ‘Ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bheda parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bheda parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā’ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne uppajjamāne² hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathā kammūpage satte pajānāti.

Taṃ nātattḥena ñāṇaṃ, pajānanattḥena paññā. Tena vuccati: “Obhāsavasena nānattekattarūpanimittānaṃ dassanatṭhe paññā dibbacakkhūñāṇaṃ.”

Dibbacakkhūñāṇaniddeso.

¹ vivattena - Sī 2.

² upapajjamāne - Machasaṃ, Syā, PTS.

³ savaṇṇe - PTS.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự thâm nhập bằng năng lực triển khai các nghiệp có bản chất khác nhau hoặc giống nhau đối với các pháp có sự vận hành do duyên là trí nhớ về các kiếp sống trước.*”

Phân giải thích ‘Trí nhớ về các kiếp sống trước.’

54. Trí về thiên nhãn:

Tuệ về ý nghĩa của việc nhìn thấy các hiện tượng của sắc có bản chất khác nhau hoặc giống nhau nhờ vào năng lực của ánh sáng là trí về thiên nhãn là (có ý nghĩa) thế nào?

Vị tỳ khưu trong Giáo Pháp này tu tập về nền tảng của thân thông hội đủ (các yếu tố) định do ước muốn ... định do tinh tấn ... định do nhận thức ... định do thẩm xét và các tạo tác do nỗ lực. Vị ấy làm cho tâm phát triển trọn vẹn, thuần hóa toàn diện, thành nhu nhuyễn có thể sử dụng ở bốn nền tảng của thân thông này. Sau khi làm cho tâm phát triển trọn vẹn, thuần hóa toàn diện, thành nhu nhuyễn có thể sử dụng ở bốn nền tảng của thân thông này, vị ấy chú ý đến tướng về ánh sáng, chú nguyện tướng về ban ngày: ‘Ban ngày thế nào, ban đêm thế ấy, ban đêm thế nào, ban ngày thế ấy.’ Với tâm được mở ra và không bị che lấp như thế, vị ấy phát triển tâm có ánh sáng.

Với tâm được phát triển, hoàn toàn trong sạch, tinh khiết như thế, vị ấy quá quyết, hướng dẫn tâm đến trí về sự sanh tử của chúng sanh. Bằng thiên nhãn thanh tịnh vượt trội loài người, vị ấy nhìn thấy chúng sanh trong khi chết đi rồi sanh lại (trở thành) hạ tiện, cao quý, đẹp đẽ, xấu xí, và nhận biết rằng chúng sanh đều đi theo nghiệp tương ứng đến chốn an vui, (hay) đọa vào cõi khổ: ‘Quả vậy, những chúng sanh đang hiện hữu này có thân ác hạnh, có khẩu ác hạnh, có ý ác hạnh, vu khống các bậc Thánh, theo tà kiến, tán thành hành động do tà kiến, khi tan rã thân xác và chết đi, họ bị sanh vào bất hạnh, cõi khổ, đọa xứ, địa ngục. Trái lại, những chúng sanh đang hiện hữu này có thân thiện hạnh, có khẩu thiện hạnh, có ý thiện hạnh, không vu khống các bậc Thánh, theo chánh kiến, tán thành hành động do chánh kiến, khi tan rã thân xác và chết đi, họ được sanh vào chốn an vui, cõi trời, loài người.’ Như thế, bằng thiên nhãn thanh tịnh vượt trội loài người, vị ấy nhìn thấy chúng sanh trong khi chết đi rồi sanh lại (trở thành) hạ tiện, cao quý, đẹp đẽ, xấu xí, và biết rõ rằng chúng sanh đều đi theo nghiệp tương ứng đến chốn an vui, (hay) đọa vào cõi khổ.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về ý nghĩa của việc nhìn thấy các hiện tượng của sắc có bản chất khác nhau hoặc giống nhau nhờ vào năng lực của ánh sáng là trí về thiên nhãn.*”

Phân giải thích ‘Trí về thiên nhãn.’

55. Āsavakkhayañāṇaṃ

Kathaṃ catusaṭṭhiyā ākārehi tiṇṇaṃ¹ indriyānaṃ vasībhāvata paññā āsavānaṃ khaye ñāṇaṃ?

Katamesaṃ tiṇṇaṃ¹ indriyānaṃ? Anaññātaññassāmītindriyassa, aññindriyassa, aññātāvindriyassa.

Anaññātaññassāmītindriyaṃ kati ṭhānāni gacchati, aññindriyaṃ kati ṭhānāni gacchati, aññātāvindriyaṃ kati ṭhānāni gacchati? Anaññātaññassāmītindriyaṃ ekaṃ ṭhānaṃ gacchati: sotāpattimaggam. Aññindriyaṃ cha ṭhānāni gacchati: sotāpattiphalaṃ, sakadāgāmimaggaṃ, sakadāgāmiphalaṃ anāgāmimaggaṃ anāgāmiphalaṃ, arahattamaggaṃ. Aññātāvindriyaṃ ekaṃ ṭhānaṃ gacchati: arahattaphalaṃ.

Sotāpattimaggaṃ khaṇe anaññātaññassāmītindriyassa saddhindriyaṃ adhimokkharivāraṃ hoti, viriyindriyaṃ paggahaparivāraṃ hoti, satindriyaṃ upaṭṭhānaparivāraṃ hoti, samādhindriyaṃ avikkheparivāraṃ hoti, paññindriyaṃ dassanaparivāraṃ hoti, manindriyaṃ vijānanaparivāraṃ hoti, somanassindriyaṃ abhisandanaparivāraṃ² hoti, jīvitindriyaṃ pavattasantatādhipateyyaparivāraṃ hoti, sotāpattimaggaṃ jātā dhammā ṭhapetvā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ sabbeva kusalā honti, sabbeva anāsavā honti, sabbeva niyyānikā honti, sabbeva apacayagāmino honti, sabbeva lokuttarā honti, sabbeva nibbānārammaṇā honti, sotāpattimaggaṃ khaṇe anaññātaññassāmītindriyassa imāni aṭṭhindriyāni sahaṃjātaparivārā honti, aññamaññaparivārā honti, nissayaparivārā honti, sampayuttaparivārā honti, sahaṃjātā honti, sahaṃjātā honti, saṃsaṭṭhā honti, sampayuttā honti. Teva tassa ākāra ceva honti parivārā ca.

Sotāpattiphalaṃ khaṇe aññindriyassa saddhindriyaṃ adhimokkharivāraṃ hoti, viriyindriyaṃ paggahaparivāraṃ hoti, satindriyaṃ upaṭṭhānaparivāraṃ hoti, samādhindriyaṃ avikkheparivāraṃ hoti, paññindriyaṃ dassanaparivāraṃ hoti, manindriyaṃ vijānanaparivāraṃ hoti, somanassindriyaṃ abhisandanaparivāraṃ² hoti, jīvitindriyaṃ pavattasantatādhipateyyaparivāraṃ hoti, sotāpattiphalaṃ khaṇe jātā dhammā sabbeva abyākatā honti ṭhapetvā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, sabbeva anāsavā honti, sabbeva lokuttarā honti, sabbeva nibbānārammaṇā honti, sotāpattiphalaṃ khaṇe aññindriyassa imāni aṭṭhindriyāni sahaṃjātaparivārā honti, aññamaññaparivārā honti, nissayaparivārā honti, sampayuttaparivārā honti, sahaṃjātā honti, sahaṃjātā honti, saṃsaṭṭhā honti, sampayuttā honti, teva tassa ākāra ceva honti parivārā ca.

¹ tiṇṇannaṃ - Machasaṃ, Syā, PTS.

² abhinandanaparivāraṃ - Syā, PTS, Sī 1, 2.

55. Trí về sự đoạn tận của các lậu hoặc:

Tuệ về chủ thể đối với ba quyền theo sáu mươi bốn biểu hiện là trí về sự đoạn tận của các lậu hoặc là (có ý nghĩa) thế nào?

Của ba quyền nào? Của vị tri quyền, của dĩ tri quyền, của cụ tri quyền.

Vị tri quyền đi đến bao nhiêu vị thế? Dĩ tri quyền đi đến bao nhiêu vị thế? Cụ tri quyền đi đến bao nhiêu vị thế? Vị tri quyền đi đến một vị thế là Đạo Nhập Lưu. Dĩ tri quyền đi đến sáu vị thế là Quả Nhập Lưu, Đạo Nhất Lai, Quả Nhất Lai, Đạo Bất Lai, Quả Bất Lai, Đạo A-la-hán. Cụ tri quyền đi đến một vị thế là Quả A-la-hán.

Vào sát-na Đạo Nhập Lưu, đối với vị tri quyền, tín quyền có sự cương quyết là phụ trợ, tấn quyền có sự ra sức là phụ trợ, niệm quyền có sự thiết lập là phụ trợ, định quyền có sự không tán mạn là phụ trợ, tuệ quyền có sự nhận thức là phụ trợ, ý quyền có sự nhận biết là phụ trợ, hỷ quyền có sự tràn ngập là phụ trợ, mạng quyền có pháp chủ đạo trong việc duy trì sự vận hành là phụ trợ. Vào sát-na Đạo Nhập Lưu, các pháp được sanh ra, ngoại trừ sắc có nguồn phát sanh là tâm, tất cả (các pháp còn lại) đều là thiện, tất cả đều không có lậu hoặc, tất cả đều có tánh dẫn xuất, tất cả đều đưa đến sự không tích lũy, tất cả đều là vượt trên thế gian, tất cả đều có cảnh là Niết Bàn. Vào sát-na Đạo Nhập Lưu, đối với vị tri quyền, tám quyền này là các phụ trợ đồng sanh, là các phụ trợ có sự (tác động) qua lại, là các phụ trợ có sự nương tựa, là các phụ trợ được liên kết, là đồng hành, là đồng sanh, là kết hợp, là liên kết. Chính tám quyền này vừa là biểu hiện vừa là phụ trợ của vị tri quyền.

Vào sát-na Quả Nhập Lưu, đối với dĩ tri quyền, tín quyền có sự cương quyết là phụ trợ, tấn quyền có sự ra sức là phụ trợ, niệm quyền có sự thiết lập là phụ trợ, định quyền có sự không tán mạn là phụ trợ, tuệ quyền có sự nhận thức là phụ trợ, ý quyền có sự nhận biết là phụ trợ, hỷ quyền có sự tràn ngập là phụ trợ, mạng quyền có pháp chủ đạo trong việc duy trì sự vận hành là phụ trợ. Vào sát-na Quả Nhập Lưu, các pháp được sanh ra, ngoại trừ sắc có nguồn phát sanh là tâm, tất cả (các pháp còn lại) đều là vô ký, tất cả đều không có lậu hoặc, tất cả đều là vượt trên thế gian, tất cả đều có cảnh là Niết Bàn. Vào sát-na Quả Nhập Lưu, đối với dĩ tri quyền, tám quyền này là các phụ trợ đồng sanh, là các phụ trợ có sự (tác động) qua lại, là các phụ trợ có sự nương tựa, là các phụ trợ được liên kết, là đồng hành, là đồng sanh, là kết hợp, là liên kết. Chính tám quyền này vừa là biểu hiện vừa là phụ trợ của dĩ tri quyền.

Sakadāgāmimaggaḅhaṇe —pe— sakadāgāmiphalaḅhaṇe —pe—
 anāgāmimaggaḅhaṇe —pe— anāgāmiphalaḅhaṇe —pe—
 arahattamaggaḅhaṇe —pe— aññindriyassa saddhindriyaṃ
 adhimokkhaḅhaṇaṃ hoti, —pe— jīvitindriyaṃ
 pavattasantaṭṭhāpateyyaḅhaṇaṃ hoti.

Arahattamaggaḅhaṇe jātā dhammā ṭhapetvā cittaṣaṃuṭṭhānaṃ
 rūpaṃ sabbeva kuṣalā honti, sabbeva anāṣavā honti, sabbeva
 niyyānikā honti, sabbeva apacayaḅhāmino honti, sabbeva lokuttarā
 honti, sabbeva nibbānārammaṇā honti ahaṛattamaggaḅhaṇe
 aññindriyassa imāni aṭṭhindaṛiyāni sahaḅhātapaṛivārā honti,
 aññamaññapaṛivārā honti, niṣṣayaḅhaṇaṃ honti,
 saṃpaḅhuyuttapaṛivārā honti, sahaḅhātā honti, sahaḅhātā honti, saṃsaṭṭhā
 honti, saṃpaḅhuyuttā honti. Teva taṣṣa ākāṛā ceva honti paṛivārā ca.

Arahattaphalaḅhaṇe aññātāvindaṛiyassa saddhindriyaṃ
 adhimokkhaḅhaṇaṃ hoti, viṛiyindaṛiyam —pe— jīvitindriyaṃ
 pavattasantaṭṭhāpateyyaḅhaṇaṃ hoti. Arahattaphalaḅhaṇe jātā
 dhammā sabbeva abyākatā honti, ṭhapetvā cittaṣaṃuṭṭhānaṃ
 rūpaṃ, sabbeva anāṣavā honti, sabbeva lokuttarā honti, sabbeva
 nibbānārammaṇā honti. Arahattaphalaḅhaṇe aññātāvindaṛiyassa
 imāni aṭṭhindaṛiyāni sahaḅhātapaṛivārā honti, aññamaññapaṛivārā
 honti, niṣṣayaḅhaṇaṃ honti, saṃpaḅhuyuttapaṛivārā honti, sahaḅhātā
 honti, sahaḅhātā honti, saṃsaṭṭhā honti, saṃpaḅhuyuttā honti. Teva taṣṣa
 ākāṛā ceva honti paṛivārā ca. Iti imāni aṭṭhaṭṭhakaṇi caṣṣaṭṭhi honti.

Āṣavāti katame te āṣavā? Kāmāṣavo, bhavāṣavo, diṭṭhāṣavo,
 avijjāṣavo.

Katthete āṣavā khīyanti? Soṭāpattimaggena anavaṣeso diṭṭhāṣavo
 khīyati, apāyagaṃaṇiyo kāmāṣavo khīyati, apāyagaṃaṇiyo
 bhavāṣavo khīyati, apāyagaṃaṇiyo avijjāṣavo khīyati, etthete āṣavā
 khīyanti.

Sakadāgāmimaggena oḅāriko kāmāṣavo khīyati, tadekaṭṭho
 bhavāṣavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāṣavo khīyati, etthete āṣavā
 khīyanti.

Anāgāmimaggena anavaṣeso kāmāṣavo khīyati, tadekaṭṭho
 bhavāṣavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāṣavo khīyati, etthete āṣavā
 khīyanti.

Arahattamaggena anavaṣeso bhavāṣavo khīyati, anavaṣeso
 avijjāṣavo khīyati, etthete āṣavā khīyanti.

Taṃ nātattṭhena nāṇaṃ, paḅhānaṭṭhena paññā. Tena vuccati:
 “Caṣṣaṭṭhiyā ākāṛehi tiṇṇaṃ indriyānaṃ vaṣibhāvataṭṭhaṃ paññā
 āṣavānaṃ khaye nāṇaṃ.”

Āṣavakḅhayañāṇaniddeso.

Vào sát-na Đạo Nhất Lai, ...(như trên)... Vào sát-na Quả Nhất Lai, ...(như trên)... Vào sát-na Đạo Bất Lai, ...(như trên)... Vào sát-na Quả Bất Lai, ...(như trên)... Vào sát-na Đạo A-la-hán, đối với dĩ tri quyền, tín quyền của có sự cương quyết là phụ trợ, ...(như trên)... mạng quyền có pháp chủ đạo trong việc duy trì sự vận hành là phụ trợ.

Vào sát-na Đạo A-la-hán, các pháp được sanh ra ngoại trừ sắc có nguồn phát sanh là tâm, tất cả (các pháp còn lại) đều là thiện, tất cả đều không có lậu hoặc, tất cả đều có tánh dẫn xuất, tất cả đều đưa đến sự không tích lũy, tất cả đều là vượt trên thế gian, tất cả đều có cảnh là Niết Bàn. Vào sát-na Đạo A-la-hán, đối với dĩ tri quyền, tám quyền này^[*] là các phụ trợ đồng sanh, là các phụ trợ có sự (tác động) qua lại, là các phụ trợ có sự nương tựa, là các phụ trợ được liên kết, là đồng hành, là đồng sanh, là kết hợp, là liên kết. Chính tám quyền này vừa là biểu hiện vừa là phụ trợ của dĩ tri quyền.

Vào sát-na Quả A-la-hán, đối với cụ tri quyền, tín quyền có sự cương quyết là phụ trợ, tấn quyền ...(nt)... mạng quyền có pháp chủ đạo trong việc duy trì sự vận hành là phụ trợ. Vào sát-na Quả A-la-hán, các pháp được sanh ra, ngoại trừ sắc có nguồn phát sanh là tâm, tất cả (các pháp còn lại) đều là vô ký, tất cả đều không có lậu hoặc, tất cả đều là vượt trên thế gian, tất cả đều có cảnh là Niết Bàn. Vào sát-na Quả A-la-hán, đối với cụ tri quyền, tám quyền này là các phụ trợ đồng sanh, ...(nt)... là liên kết. Chính tám quyền này vừa là biểu hiện vừa là phụ trợ của cụ tri quyền. Như thế, 8 lần 8 này^[*] là 64.

Lậu hoặc: Các lậu hoặc ấy là gì? Là dục lậu, hữu lậu, (tà) kiến lậu, vô minh lậu.

Các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đâu? Do Đạo Nhập Lưu, toàn thể (tà) kiến lậu được cạn kiệt, dục lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt, hữu lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt, vô minh lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt. Các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đây.

Do Đạo Nhất Lai, dục lậu thô thiển được cạn kiệt, hữu lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt, vô minh lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt. Các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đây.

Do Đạo Bất Lai, toàn thể dục lậu được cạn kiệt, hữu lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt, vô minh lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt. Các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đây.

Do Đạo A-la-hán, toàn thể hữu lậu được cạn kiệt, toàn thể vô minh lậu được cạn kiệt. Các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đây.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về chủ thể đối với ba quyền theo sáu mươi bốn biểu hiện là trí về sự đoạn tận của các lậu hoặc.*”

Phần giải thích ‘Trí về sự đoạn tận của các lậu hoặc.’

56 - 63. Saccañāṇacatukkadvayaṃ

Kathaṃ pariññatṭhe paññā dukkhe ñāṇaṃ, pahānatṭhe paññā samudaye ñāṇaṃ, sacchikiriyaṭṭhe paññā nirodhe ñāṇaṃ, bhāvanatṭhe paññā magge ñāṇaṃ?

Dukkhasa pīlanatṭho saṅkhataṭṭho santāpatṭho vipariṇāmatṭho pariññatṭho.

Samudayassa āyūhanatṭho nidānatṭho saññogatṭho paḷibodhatṭho pahānatṭho.

Nirodhassa nissaraṇatṭho vivekatṭho asaṅkhataṭṭho amataṭṭho sacchikiriyaṭṭho.

Maggassa niyyānatṭho hetutṭho dassanatṭho ādhipeyyatṭho bhāvanatṭho.

Taṃ ñātattṭhena ñāṇaṃ, pajānanatṭhena paññā. Tena vuccati “Pariññatṭhe paññā dukkhe ñāṇaṃ, pahānatṭhe paññā samudaye ñāṇaṃ, sacchikiriyaṭṭhe paññā nirodhe ñāṇaṃ, bhāvanatṭhe paññā magge ñāṇaṃ.”

Kathaṃ dukkhe ñāṇaṃ, dukkhasamudaye ñāṇaṃ, dukkhanirodhe ñāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ?

Maggasamaṅgissa ñāṇaṃ dukkhepetam ñāṇaṃ, dukkhasamudayepetam ñāṇaṃ, dukkhanirodhepetam ñāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāyapetam ñāṇaṃ.

Tattha katamaṃ dukkhe ñāṇaṃ? Dukkhaṃ ārabba yā uppajjati paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhavyā cintā upaparikkhā bhūri medhā parināyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsattamaṃ paññāpāsādo paññā-āloko paññā-obhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi, idaṃ vuccati dukkhe ñāṇaṃ. Dukkhasamudayaṃ ārabba —pe— Dukkhanirodhaṃ ārabba —pe— Dukkhanirodhagāminim paṭipadaṃ ārabba —pe— Amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi, idaṃ vuccati dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ.

Taṃ ñātattṭhena ñāṇaṃ, pajānanatṭhena paññā. Tena vuccati: “Dukkhe ñāṇaṃ, dukkhasamudaye ñāṇaṃ, dukkhanirodhe ñāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ.”

Saccañāṇacatukkadvayaniddeso.

56-63. Hai nhóm bốn của trí về chân lý:

Tuệ về ý nghĩa biết toàn diện là trí về Khổ, tuệ về ý nghĩa dứt bỏ là trí về nhân sanh (Khổ), tuệ về ý nghĩa tác chứng là trí về sự diệt tận (Khổ), tuệ về ý nghĩa tu tập là trí về Đạo là (có ý nghĩa) thế nào?

Đối với Khổ là ý nghĩa áp bức, là ý nghĩa tạo tác, là ý nghĩa nóng nảy, là ý nghĩa chuyển biến, là ý nghĩa biết toàn diện.

Đối với nhân sanh (Khổ) là ý nghĩa (nghiệp) tích lũy, là ý nghĩa căn nguyên, là ý nghĩa ràng buộc, là ý nghĩa vương bận, là ý nghĩa dứt bỏ.

Đối với sự diệt tận (Khổ) là ý nghĩa xuất ly, là ý nghĩa viên ly, là ý nghĩa vô vi, là ý nghĩa bất tử, là ý nghĩa tác chứng.

Đối với Đạo là ý nghĩa dẫn xuất, là ý nghĩa chung tử, là ý nghĩa nhận thức, là ý nghĩa pháp chủ đạo, là ý nghĩa tu tập.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về ý nghĩa biết toàn diện là trí về Khổ; Tuệ về ý nghĩa dứt bỏ là trí về nhân sanh (Khổ); Tuệ về ý nghĩa tác chứng là trí về sự diệt tận (Khổ); Tuệ về ý nghĩa tu tập là trí về Đạo.*”

Trí về Khổ, trí về nhân sanh Khổ, trí về sự diệt tận Khổ, trí về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ là (có ý nghĩa) thế nào?

Trí của vị có dự phần ở Đạo cũng là trí về Khổ, đây cũng là trí về nhân sanh Khổ, đây cũng là trí về sự diệt tận Khổ, đây cũng là trí về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ.

Trong trường hợp ấy, trí về Khổ là gì? Điều gì sanh lên có liên quan đến Khổ: sự nhận biết (của trí), sự nhận biết (của tuệ), sự chọn lọc, sự tuyển lựa, sự chọn lọc pháp, sự suy xét, sự khảo cứu, sự khảo sát, sự thông thái, sự rành rẽ, sự khôn ngoan, sự sáng suốt, sự suy nghĩ, sự nghiên cứu, sự uyên thâm, sự mẫn tiệp, sự lãnh đạo, sự minh sát, sự tỉnh giác, sự sắc sảo, tuệ, tuệ quyền, tuệ lực, tuệ là vũ khí, tuệ là thành trì, tuệ là ánh sáng, tuệ là hào quang, tuệ là ngọn đèn, tuệ là báu vật, sự vô si, sự chọn lọc pháp, chánh kiến, (mỗi một) điều ấy được gọi là trí về Khổ. Điều gì sanh lên có liên quan đến nhân sanh Khổ: ...(nt)... Điều gì sanh lên có liên quan đến sự diệt tận Khổ: ...(nt)... Điều gì sanh lên có liên quan đến sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ: ...(nt)... sự vô si, sự chọn lọc pháp, chánh kiến, (mỗi một) điều ấy được gọi là trí về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Trí về Khổ, trí về nhân sanh Khổ, trí về sự diệt tận Khổ, trí về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ.*”

Phần giải thích ‘Hai nhóm bốn của trí về chân lý.’

64 - 67 Suddhikapaṭisambhidāñāṇaṃ

Kathaṃ atthapaṭisambhīde ñāṇaṃ, dhammapaṭisambhīde ñāṇaṃ, niruttipaṭisambhīde ñāṇaṃ, paṭibhānapaṭisambhīde ñāṇaṃ?

Atthesu ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā, dhammesu ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā, niruttisu ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā, paṭibhānesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

Atthanānatte	paññā	atthapaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
dhammanānatte	paññā	dhammapaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
niruttinānatte	paññā	niruttipaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
paṭibhānanānatte	paññā	paṭibhānapaṭisambhīde	ñāṇaṃ.

Atthavavattāne	paññā	atthapaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
dhammavavattāne	paññā	dhammapaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
niruttivavattāne	paññā	niruttipaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
paṭibhānavavattāne	paññā	paṭibhānapaṭisambhīde	ñāṇaṃ.

Atthasallakkhaṇe	paññā	atthapaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
dhammasallakkhaṇe	paññā	dhammapaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
niruttisallakkhaṇe	paññā	niruttipaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
paṭibhānasallakkhaṇe	paññā	paṭibhānapaṭisambhīde	ñāṇaṃ.

Atthūpalakkhaṇe	paññā	atthapaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
dhammūpalakkhaṇe	paññā	dhammapaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
niruttūpalakkhaṇe	paññā	niruttipaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
paṭibhānūpalakkhaṇe	paññā	paṭibhānapaṭisambhīde	ñāṇaṃ.

Atthappabhede	paññā	atthapaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
dhammappabhede	paññā	dhammapaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
niruttippabhede	paññā	niruttipaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
paṭibhānappabhede	paññā	paṭibhānapaṭisambhīde	ñāṇaṃ.

Atthappabhāvane	paññā	atthapaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
dhammappabhāvane	paññā	dhammapaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
niruttippabhāvane	paññā	niruttipaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
paṭibhānappabhāvane	paññā	paṭibhānapaṭisambhīde	ñāṇaṃ.

Atthajotane	paññā	atthapaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
dhammajotane	paññā	dhammapaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
niruttijotane	paññā	niruttipaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
paṭibhānajotane	paññā	paṭibhānapaṭisambhīde	ñāṇaṃ.

Atthavirocane	paññā	atthapaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
dhammavirocane	paññā	dhammapaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
niruttivirocane	paññā	niruttipaṭisambhīde	ñāṇaṃ,
paṭibhānavirocane	paññā	paṭibhānapaṭisambhīde	ñāṇaṃ.

64-67. Trí về các sự phân tích thuần túy:

Trí về sự phân tích ý nghĩa, trí về sự phân tích pháp, trí về sự phân tích ngôn từ, trí về sự phân tích phép biện giải là (có ý nghĩa) thế nào?

Trí về các ý nghĩa là sự phân tích ý nghĩa, trí về các pháp là sự phân tích pháp, trí về các ngôn từ là sự phân tích ngôn từ, trí về các phép biện giải là sự phân tích phép biện giải.

Tuệ về bản chất khác nhau của các ý nghĩa là trí về sự phân tích ý nghĩa, tuệ về bản chất khác nhau của các pháp là trí về sự phân tích pháp, tuệ về bản chất khác nhau của các ngôn từ là trí về sự phân tích ngôn từ, tuệ về bản chất khác nhau của các phép biện giải là trí về sự phân tích phép biện giải.

Tuệ về sự xác định ý nghĩa là trí về sự phân tích ý nghĩa, tuệ về sự xác định pháp là trí về sự phân tích pháp, tuệ về sự xác định ngôn từ là trí về sự phân tích ngôn từ, tuệ về sự xác định phép biện giải là trí về sự phân tích phép biện giải.

Tuệ về sự suy xét ý nghĩa là trí về sự phân tích ý nghĩa, tuệ về sự suy xét pháp là trí về sự phân tích pháp, tuệ về sự suy xét ngôn từ là trí về sự phân tích ngôn từ, tuệ về sự suy xét phép biện giải là trí về sự phân tích phép biện giải.

Tuệ về sự khảo cứu ý nghĩa là trí về sự phân tích ý nghĩa, tuệ về sự khảo cứu pháp là trí về sự phân tích pháp, tuệ về sự khảo cứu ngôn từ là trí về sự phân tích ngôn từ, tuệ về sự khảo cứu phép biện giải là trí về sự phân tích phép biện giải.

Tuệ về sự phân loại ý nghĩa là trí về sự phân tích ý nghĩa, tuệ về sự phân loại pháp là trí về sự phân tích pháp, tuệ về sự phân loại ngôn từ là trí về sự phân tích ngôn từ, tuệ về sự phân loại phép biện giải là trí về sự phân tích phép biện giải.

Tuệ về sự thể hiện ý nghĩa là trí về sự phân tích ý nghĩa, tuệ về sự thể hiện pháp là trí về sự phân tích pháp, tuệ về sự thể hiện ngôn từ là trí về sự phân tích ngôn từ, tuệ về sự thể hiện phép biện giải là trí về sự phân tích phép biện giải.

Tuệ về sự làm sáng tỏ ý nghĩa là trí về sự phân tích ý nghĩa, tuệ về sự làm sáng tỏ pháp là trí về sự phân tích pháp, tuệ về sự làm sáng tỏ ngôn từ là trí về sự phân tích ngôn từ, tuệ về sự làm sáng tỏ phép biện giải là trí về sự phân tích phép biện giải.

Tuệ về sự làm rõ rệt ý nghĩa là trí về sự phân tích ý nghĩa, tuệ về sự làm rõ rệt pháp là trí về sự phân tích pháp, tuệ về sự làm rõ rệt ngôn từ là trí về sự phân tích ngôn từ, tuệ về sự làm rõ rệt phép biện giải là trí về sự phân tích phép biện giải.

Atthappakāsane paññā atthapaṭisambhide ñāṇaṃ,
 dhammappakāsane paññā dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ,
 niruttippakāsane paññā niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ,
 paṭibhānappakāsane paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ.

Taṃ ñātattḥena ñāṇaṃ, pajānanattḥena paññā. Tena vuccati:
 “Atthapaṭisambhide ñāṇaṃ, dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ,
 niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ, paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ.”

Suddhikapaṭisambhadāñāṇaniddeso.

68. Indriyaparopariyattañāṇaṃ

Katamaṃ tathāgatassa indriyaparopariyatta¹ ñāṇaṃ?

Idha tathāgato satte passati: apparajakkhe mahārajakkhe
 tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye
 appekacce paralokavajjabhayadassāvino appekacce na
 paralokavajjabhayadassāvino.

Apparajakkhe mahārajakkheti saddho puggalo
 apparajakkho, assaddho² puggalo mahārajakkho; āraddhaviriyo
 puggalo apparajakkho, kusīto puggalo mahārajakkho; upaṭṭhitassati
 puggalo apparajakkho, muṭṭhassati puggalo mahārajakkho;
 samāhito puggalo apparajakkho, asamāhito puggalo mahārajakkho;
 paññavā puggalo apparajakkho, duppañño puggalo mahārajakkho.

Tikkhindriye mudindriyeti saddho puggalo tikkhindriyo,
 assaddho puggalo mudindriyo; āraddhaviriyo puggalo tikkhindriyo,
 kusīto puggalo mudindriyo; upaṭṭhitassati puggalo tikkhindriyo,
 muṭṭhassati puggalo mudindriyo; samāhito puggalo tikkhindriyo,
 asamāhito puggalo mudindriyo; paññavā puggalo tikkhindriyo,
 duppañño puggalo mudindriyo.

Svākāre dvākāreti saddho puggalo svākāro, assaddho puggalo
 dvākāro; āraddhaviriyo puggalo svākāro, kusīto puggalo dvākāro;
 upaṭṭhitassati puggale svākāro, muṭṭhassati puggalo dvākāro;
 samāhito puggalo svākāro, asamāhito puggalo dvākāro; paññavā
 puggalo svākāro, duppañño puggalo dvākāro.

¹ indriyānaṃ paropariyatte -Syā; indriyaparopariyatte -Machasaṃ, PTS, Sī 1, 2, 3.

² asaddho - PTS.

Tuệ về sự công bố ý nghĩa là trí về sự phân tích ý nghĩa, tuệ về sự công bố pháp là trí về sự phân tích pháp, tuệ về sự công bố ngôn từ là trí về sự phân tích ngôn từ, tuệ về sự công bố phép biện giải là trí về sự phân tích phép biện giải.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Trí về sự phân tích ý nghĩa, trí về sự phân tích pháp, trí về sự phân tích ngôn từ, trí về sự phân tích phép biện giải.*”

Phân giải thích ‘Trí về các sự phân tích thuần túy.’

68. Trí biết được khả năng của người khác:

Trí biết được khả năng của người khác của đức Như Lai là (có ý nghĩa) thế nào?

Ở đây, đức Như Lai nhìn thấy các chúng sanh: có tâm nhìn bị vấy bụi ít, có tâm nhìn bị vấy bụi nhiều, có giác quan sắc sảo, có giác quan cùn lụt, có tánh khí tốt, có tánh khí tồi, dễ hướng dẫn, khó hướng dẫn, một số chúng sanh thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, một số chúng sanh không thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác.

Có tâm nhìn bị vấy bụi ít, có tâm nhìn bị vấy bụi nhiều: Người có đức tin là có tâm nhìn bị vấy bụi ít, người không có đức tin là có tâm nhìn bị vấy bụi nhiều. Người có sự cố gắng tinh tấn là có tâm nhìn bị vấy bụi ít, người biếng nhác là có tâm nhìn bị vấy bụi nhiều. Người có niệm được thiết lập là có tâm nhìn bị vấy bụi ít, người có niệm bị quên lãng là có tâm nhìn bị vấy bụi nhiều. Người được định tĩnh là có tâm nhìn bị vấy bụi ít, người không được định tĩnh là có tâm nhìn bị vấy bụi nhiều. Người có tuệ là có tâm nhìn bị vấy bụi ít, người có tuệ kém là có tâm nhìn bị vấy bụi nhiều.

Có giác quan sắc sảo, có giác quan cùn lụt: Người có đức tin là có giác quan sắc sảo, người không có đức tin là có giác quan cùn lụt. Người có sự cố gắng tinh tấn là có giác quan sắc sảo, người biếng nhác là có giác quan cùn lụt. Người có niệm được thiết lập là có giác quan sắc sảo, người có niệm bị quên lãng là có giác quan cùn lụt. Người được định tĩnh là có giác quan sắc sảo, người không được định tĩnh là có giác quan cùn lụt. Người có tuệ là có giác quan sắc sảo, người có tuệ kém là có giác quan cùn lụt.

Có tánh khí tốt, có tánh khí tồi: Người có đức tin là có tánh khí tốt, người không có đức tin là có tánh khí tồi. Người có sự cố gắng tinh tấn là có tánh khí tốt, người biếng nhác là có tánh khí tồi. Người có niệm được thiết lập là có tánh khí tốt, người có niệm bị quên lãng là có tánh khí tồi. Người được định tĩnh là có tánh khí tốt, người không được định tĩnh là có tánh khí tồi. Người có tuệ là có tánh khí tốt, người có tuệ kém là có tánh khí tồi.

Suviññāpaye duviññāpayeti saddho puggalo suviññāpayo, assaddho puggalo duviññāpayo; āradhaviṛiyo puggalo suviññāpayo, kusito puggalo duviññāpayo; upaṭṭhitassati puggalo suviññāpayo, muṭṭhassati puggalo duviññāpayo; samāhito puggalo suviññāpayo, asamāhito puggalo duviññāpayo; paññavā puggalo suviññāpayo, duppañño puggalo duviññāpayo.

Appekacce paralokavajjabhayadassāvino appekacce na paralokavajjabhayadassāvinoti saddho puggalo paralokavajjabhayadassāvī, assaddho puggalo na paralokavajjabhayadassāvī; āradhaviṛiyo puggalo paralokavajjabhayadassāvī, kusito puggalo na paralokavajjabhayadassāvī; upaṭṭhitassati puggalo paralokavajjabhayadassāvī, muṭṭhassati puggalo na paralokavajjabhayadassāvī; samāhito puggalo paralokavajjabhayadassāvī; asamāhito puggalo na paralokavajjabhayadassāvī; paññavā puggalo paralokavajjabhayadassāvī; duppañño puggalo na paralokavajjabhayadassāvī.

Lokoti khandhaloko, dhātuloko, āyatanaloko, vipattibhavaloko, vipattisambhavaloko, sampattibhavaloko, sampattisambhavaloko.

Eko loko: sabbesattā āhāraṭṭhitikā, dve lokā: nāmañca rūpañca, tayo lokā: tisso vedanā, cattāro lokā: cattāro āhārā, pañca lokā: pañcupādānakkhandhā, cha lokā: cha ajjhattikāni āyatanāni, satta lokā: satta viññāṇaṭṭhitiyo, aṭṭha lokā: aṭṭha lokadhammā, nava lokā: nava sattāvāsā, dasa lokā: dasāyatanāni, dvādasa lokā: dvādasāyatanāni, aṭṭhārasa lokā: aṭṭhārasa dhātuyo.

Vajjanti sabbe kilesā vajjā, sabbe duccharitā vajjā, sabbe abhisāṅkhārā vajjā, sabbe bhavagāmī kammā vajjā.

Iti imasmiñca loke imasmiñca vajje tibbā bhayasaññā paccupaṭṭhitā hoti, seyyathāpi ukkhittāsike vadhake. Imehi paññāsāya ākārehi imāni pañcindriyāni jānāti, passati, aññāti, paṭivijjhati.

Idaṃ tathāgatassa indriyaparopariyattañāṇaṃ.

Indriyaparopariyattañāṇaniddeso.

Đễ hướng dẫn, khó hướng dẫn: Người có đức tin là dễ hướng dẫn, người không có đức tin là khó hướng dẫn. Người có sự cố gắng tinh tấn là dễ hướng dẫn, người biếng nhác là khó hướng dẫn. Người có niệm được thiết lập là dễ hướng dẫn, người có niệm bị quên lãng là khó hướng dẫn. Người được định tĩnh là dễ hướng dẫn, người không được định tĩnh là khó hướng dẫn. Người có tuệ là dễ hướng dẫn, người có tuệ kém là khó hướng dẫn.

Một số chúng sanh thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, một số chúng sanh không thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác: Người có đức tin là thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, người không có đức tin là không thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác. Người có sự cố gắng tinh tấn là thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, người biếng nhác là không thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác. Người có niệm được thiết lập là thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, người có niệm bị quên lãng là không thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác. Người được định tĩnh là thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, người không được định tĩnh là không thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác. Người có tuệ là thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, người có tuệ kém là không thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác.

Thế giới: Thế giới của các uẩn, thế giới của các giới, thế giới của các xứ, thế giới có sự bất hạnh, thế giới đem lại sự bất hạnh, thế giới có sự thuận lợi, thế giới đem lại sự thuận lợi.

Một thế giới là tất cả chúng sanh được tồn tại nhờ vật thực. Hai thế giới là danh và sắc. Ba thế giới là ba thọ. Bốn thế giới là bốn loại vật thực. Năm thế giới là năm thủ uẩn. Sáu thế giới là sáu nội xứ. Bảy thế giới là bảy trụ xứ của thức. Tám thế giới là tám pháp thế gian. Chín thế giới là chín nơi cư trú của chúng sanh. Mười thế giới là mười xứ.^[*] Mười hai thế giới là mười hai xứ.^[*] Mười tám thế giới là mười tám giới.

Tội lỗi: Tất cả ô nhiễm là tội lỗi, tất cả ác hạnh là tội lỗi, tất cả các thăng hành là tội lỗi, tất cả nghiệp đưa đến hữu là tội lỗi.

Tương đến sự kinh hãi sắc bén về thế giới này và về tội lỗi này đã được đề cập như thế, cũng giống như (tương đến sự kinh hãi) về cuộc chém giết có thanh gươm đã được vung lên. Đức Như Lai biết được, thấy được, hiểu được, thấu triệt năm quyền này thông qua năm mươi biểu hiện^[*] này.

Đây là trí biết được khả năng của người khác của đức Như Lai.

Phần giải thích ‘Trí biết được khả năng của người khác.’

69. Āsayānusayaññāṇaṃ

Katamaṃ tathāgatassa sattānaṃ āsayānusayaññāṇaṃ?

Idha tathāgato sattānaṃ āsayāṃ jānāti, anusayaṃ jānāti, caritaṃ jānāti, adhimuttiṃ jānāti, bhābhābhabbe satte jānāti.

Katamo ca sattānaṃ āsayo? ‘Sassato loko’ti vā ‘asassato loko’ti vā ‘antavā loko’ti vā ‘anantavā loko’ti vā ‘taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ’ti vā ‘aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ’ti vā ‘hoti tathāgato parammaraṇā’ti vā ‘na hoti tathāgato parammaraṇā’ti vā ‘hoti ca na hoti ca¹ tathāgato parammaraṇā’ti vā ‘neva hoti na na hoti tathāgato parammaraṇā’ti vā. Iti bhavadiṭṭhisannissitā vā sattā honti vibhavadiṭṭhisannissitā vā.

Ete vā pana ubho ante anupagamma idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu anulomikā khanti² paṭiladdhā hoti, yathābhūtaṃ vā ññaṃ.

Kāmaṃ sevantaññeva jānāti ‘ayaṃ puggalo kāmagaruko kāmāsayo kāmādhimutto’ti, kāmaṃ³ sevantaññeva jānāti ‘ayaṃ puggalo nekkhammagaruko nekkhammāsayo nekkhammādhimutto’ti, nekkhammaṃ sevantaññeva jānāti ‘ayaṃ puggalo nekkhammagaruko nekkhammāsayo nekkhammādhimutto’ti, nekkhammaṃ seṭantaññeva jānāti ‘ayaṃ puggalo kāmagaruko kāmāsayo kāmādhimutto’ti.

Byāpādaṃ sevantaññeva jānāti ‘ayaṃ puggalo byāpādagaruko byāpādāsayo byāpādādhimutto’ti, byābādaṃ sevantaññeva jānāti ‘ayaṃ puggalo abyāpādagaruko abyāpādāsayo abyāpādādhimutto’ti, abyāpādaṃ sevantaññeva jānāti ‘ayaṃ puggalo abyāpādagaruko abyāpādāsayo abyāpādādhimutto’ti, abyāpādaṃ sevantaññeva jānāti ‘ayaṃ puggalo byāpādagaruko byāpādāsayo byāpādādhimutto’ti.

Thīnamiddhaṃ sevantaññeva jānāti ‘ayaṃ puggalo thīnamiddhagaruko thīnamiddhāsayo thīnamiddhādhimutto’ti, thīnamiddhaṃ sevantaññeva jānāti ‘ayaṃ puggalo ālokasaññāgaruko ālokasaññāsayo ālokasaññādhimutto’ti, ālokasaññaṃ sevantaññeva jānāti ‘ayaṃ puggalo ālokasaññāgaruko ālokasaññāsayo ālokasaññādhimutto’ti, ālokasaññaṃ sevantaññeva jānāti ‘ayaṃ puggalo thīnamiddhagaruko thīnamiddhāsayo thīnamiddhādhimutto’ti.[*] Ayaṃ sattānaṃ āsayo.

¹ hoti ca na ca hoti - Machasaṃ, Syā. ² anulomikhanti - Sī 1. 2. ³ kāyaṃ, PTS.
[*] ‘Kāmaṃ’ticcādi vākyappadeso - Syā, PTS potthakesu ca katthaci Sihaḷakkhara potthakesu ca vyākulo visadiso ca dissate.

69. Trí về thiên kiến và xu hướng ngũ ngầm:

Trí của đức Như Lai về thiên kiến và xu hướng ngũ ngầm của chúng sanh là (có ý nghĩa) thế nào?

Ở đây, đức Như Lai biết thiên kiến của chúng sanh, biết xu hướng ngũ ngầm, biết sở hành, biết tánh khí, biết chúng sanh có khả năng hay không có khả năng.

Thiên kiến gì của chúng sanh? ‘Thế giới là thường còn,’ ‘Thế giới là không thường còn,’ ‘Thế giới là có giới hạn,’ ‘Thế giới là không có giới hạn,’ ‘Mạng sống là vật ấy thân thể là vật ấy,’ ‘Mạng sống là vật khác thân thể là vật khác,’ ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu và không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ hay ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ chúng sanh nương tựa vào hữu kiến hoặc nương tựa vào phi hữu kiến là như thế.

Trái lại, có những chúng sanh không tiếp cận hai thái cực này rồi thành tựu sự chấp nhận hợp theo các pháp được tùy thuận sanh lên do tính chất của duyên ấy, hoặc (đạt được) trí đúng theo thực thể.

Ngài biết về người đang theo đuổi (ngũ) dục rằng: ‘Người này nặng về dục, có thiên kiến về dục, có tánh khí về dục;’ biết về người đang theo đuổi (ngũ) dục rằng: ‘Người này nặng về thoát ly, có thiên kiến về thoát ly, có tánh khí về thoát ly;’ biết về người đang theo đuổi thoát ly rằng: ‘Người này nặng về thoát ly, có thiên kiến về thoát ly, có tánh khí về thoát ly;’ biết về người đang theo đuổi thoát ly rằng: ‘Người này nặng về dục, có thiên kiến về dục, có tánh khí về dục.’

Ngài biết về người đang theo đuổi sân độc rằng: ‘Người này nặng về sân độc, có thiên kiến về sân độc, có tánh khí về sân độc;’ biết về người đang theo đuổi sân độc rằng: ‘Người này nặng về không sân độc, có thiên kiến về không sân độc, có tánh khí về không sân độc;’ biết về người đang theo đuổi không sân độc rằng: ‘Người này nặng về không sân độc, có thiên kiến về không sân độc, có tánh khí về không sân độc;’ biết về người đang theo đuổi không sân độc rằng: ‘Người này nặng về sân độc, có thiên kiến về sân độc, có tánh khí về sân độc.’

Ngài biết về người đang theo đuổi sự lơ dờ và buồn ngủ rằng: ‘Người này nặng về lơ dờ và buồn ngủ, có thiên kiến về lơ dờ và buồn ngủ, có tánh khí về lơ dờ và buồn ngủ;’ biết về người đang theo đuổi sự lơ dờ và buồn ngủ rằng: ‘Người này nặng về quang tướng, có thiên kiến về quang tướng, có tánh khí về quang tướng;’ biết về người đang theo đuổi quang tướng rằng: ‘Người này nặng về quang tướng, có thiên kiến về quang tướng, có tánh khí về quang tướng;’ biết về người đang theo đuổi quang tướng rằng: ‘Người này nặng về lơ dờ và buồn ngủ, có thiên kiến về lơ dờ và buồn ngủ, có tánh khí về lơ dờ và buồn ngủ.’ Đây là thiên kiến của chúng sanh.

Katamo ca sattānaṃ anusayo? Sattānusayā, kāmarāgānusayo, paṭighānusayo, mānānusayo, diṭṭhānusayo, vicikicchānusayo, bhavarāgānusayo, avijjānusayo.

Yaṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, ettha sattānaṃ kāmarāgānusayo anuseti; yaṃ loke appiyarūpaṃ¹ asātārūpaṃ, ettha sattānaṃ paṭighānusayo anuseti; iti imesu dvīsu dhammesu avijjā anupatitā tadekaṭṭho māno ca diṭṭhi ca vicikicchā ca daṭṭhabbā. Ayaṃ sattānaṃ anusayo.

Katamaṃ ca sattānaṃ caritaṃ? Puññābhisaṅkhāro, apuññābhisaṅkhāro, āneñjābhisaṅkhāro parittabhūmako vā mahābhūmako vā, idaṃ sattānaṃ caritaṃ.

Katamā ca sattānaṃ adhimutti? Santi sattā hīnādhimuttikā, santi sattā paṇitādhimuttikā, hīnādhimuttikā sattā hīnādhimuttike satte sevanti bhajanti payirupāsanti, paṇitādhimuttikā sattā paṇitādhimuttike satte sevanti bhajanti payirupāsanti. Atītampi addhānaṃ hīnādhimuttikā sattā hīnādhimuttike satte seviṃsu bhajiṃsu payirupāsiṃsu, paṇitādhimuttikā sattā paṇitādhimuttike satte seviṃsu bhajiṃsu payirupāsiṃsu, anāgatampi addhānaṃ hīnādhimuttikā sattā hīnādhimuttike satte sevissanti bhajissanti payirupāsissanti, paṇitādhimuttikā sattā paṇitādhimuttike satte sevissanti bhajissanti payirupāsissanti. Ayaṃ sattānaṃ adhimutti.

Katame sattā abhabbā? Ye te sattā kammāvaraṇena samannāgatā, kilesāvaraṇena samannāgatā, vipākāvaraṇena samannāgatā, asaddhā acchandikā, duppaññā abhabbā niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ. Ime te sattā abhabbā.

Katame sattā bhabbā? Ye te sattā na kammāvaraṇena samannāgatā, na kilesāvaraṇena samannāgatā, na vipākāvaraṇena samannāgatā, saddhā chandikā, paññāvanto, bhabbā niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ. Ime te sattā bhabbā.

Idaṃ tathāgatassa sattānaṃ āsayānusaye ñāṇaṃ.

Āsayānusayañāṇaniddeso.

¹ apiyarūpaṃ - PTS.

Xu hướng ngũ ngầm gì của chúng sanh? Có bảy xu hướng ngũ ngầm: Ái dục ngũ ngầm, bất bình ngũ ngầm, ngã mạn ngũ ngầm, tà kiến ngũ ngầm, hoài nghi ngũ ngầm, ái hữu ngũ ngầm, vô minh ngũ ngầm.

Ở đời, có sắc gì đáng yêu đáng mến, ái dục ngũ ngầm của chúng sanh tiềm ẩn ở sắc ấy. Ở đời, có sắc gì không đáng yêu không đáng mến, bất bình ngũ ngầm của chúng sanh tiềm ẩn ở sắc ấy. Như thế vô minh khởi lên ở hai pháp này; ngã mạn, tà kiến, và hoài nghi có cùng ý nghĩa với điều ấy cần được nhìn thấy. Đây là xu hướng ngũ ngầm của chúng sanh.

Sở hành gì của chúng sanh? Sự tạo tác đem lại phước báu, sự tạo tác không đem lại phước báu, sự tạo tác có kết quả không thay đổi có nền tảng nhỏ bé hoặc có nền tảng to lớn. Đây là sở hành của chúng sanh.

Tánh khí gì của chúng sanh? Có các chúng sanh có tánh khí thấp kém, có các chúng sanh có tánh khí cao quý. Các chúng sanh có tánh khí thấp kém giao thiệp, gần gũi, thân cận với các chúng sanh có tánh khí thấp kém, các chúng sanh có tánh khí cao quý giao thiệp, gần gũi, thân cận với các chúng sanh có tánh khí cao quý. Vào thời quá khứ xa xăm, các chúng sanh có tánh khí thấp kém cũng đã giao thiệp, gần gũi, thân cận với các chúng sanh có tánh khí thấp kém, các chúng sanh có tánh khí cao quý cũng đã giao thiệp, gần gũi, thân cận với các chúng sanh có tánh khí cao quý. Vào thời tương lai xa xăm, các chúng sanh có tánh khí thấp kém cũng sẽ giao thiệp, gần gũi, thân cận với các chúng sanh có tánh khí thấp kém, các chúng sanh có tánh khí cao quý cũng sẽ giao thiệp, gần gũi, thân cận với các chúng sanh có tánh khí cao quý. Đây là tánh khí của chúng sanh.

Chúng sanh nào không có khả năng? Những chúng sanh nào có sự chướng ngại do nghiệp, có sự chướng ngại do phiền não, có sự chướng ngại do quả thành tựu (của nghiệp), không có đức tin, không có ước muốn, tuệ kém, không chắc chắn có khả năng nhập vào bản thể chơn chánh trong các thiện pháp, những chúng sanh này đây là không có khả năng.

Chúng sanh nào có khả năng? Những chúng sanh nào không có sự chướng ngại do nghiệp, không có sự chướng ngại do phiền não, không có sự chướng ngại do quả thành tựu, có đức tin, có ước muốn, có tuệ, chắc chắn có khả năng nhập vào bản thể chơn chánh trong các thiện pháp; những chúng sanh này đây là có khả năng.

Đây là trí của đức Như Lai về thiên kiến và xu hướng ngũ ngầm của chúng sanh.

**Phân giải thích về
'Trí về thiên kiến và xu hướng ngũ ngầm.'**

70. Yamakapāṭihiraññaṃ

Katamaṃ tathāgatassa yamakapāṭihire ñāṇaṃ?

Idha tathāgato yamakapāṭihiraṃ karoti asādhāraṇaṃ sāvakehi. Uparimakāyato aggikkhandho pavattati, heṭṭhimakāyato udakadhārā pavattati; heṭṭhimakāyato aggikkhandho pavattati, uparimakāyato udakadhārā pavattati; puratthimakāyato aggikkhandho pavattati, pacchimakāyato udakadhārā pavattati; pacchimakāyato aggikkhandho pavattati, puratthimakāyato udakadhārā pavattati; dakkhiṇakkhito aggikkhandho pavattati, vāmakkhito udakadhārā pavattati; vāmakkhito aggikkhandho pavattati, dakkhiṇakkhito udakadhārā pavattati; dakkhiṇakaṇṇasotato aggikkhandho pavattati, vāmakaṇṇasotato udakadhārā pavattati; vāmakaṇṇasotato aggikkhandho pavattati, dakkhiṇakaṇṇasotato udakadhārā pavattati; dakkhiṇanāsikāsotato aggikkhandho pavattati; vāmanāsikāsotato udakadhārā pavattati; vāmanāsikāsotato aggikkhandho pavattati, dakkhiṇanāsikāsotato udakadhārā pavattati; dakkhiṇaṃsakūṭato¹ aggikkhandho pavattati, vāmaṃsakūṭato² udakadhārā pavattati; vāmaṃsakūṭato aggikkhandho pavattati, dakkhiṇaṃsakūṭato udakadhārā pavattati; dakkhiṇahatthato aggikkhandho pavattati, vāmahatthato udakadhārā pavattati; vāmahatthato aggikkhandho pavattati, dakkhiṇahatthato udakadhārā pavattati; dakkhiṇapassato aggikkhandho pavattati, vāmapassato udakadhārā pavattati; vāmapassato aggikkhandho pavattati, dakkhiṇapassato udakadhārā pavattati; dakkhiṇapādato aggikkhandho pavattati, dakkhiṇapādato udakadhārā pavattati; aṅgulaṅgulehi aggikkhandho pavattati, aṅgulantarikāhi udakadhārā pavattati; aṅgulantarikāhi aggikkhandho pavattati, aṅgulaṅgulehi udakadhārā pavattati; ekekalomato aggikkhandho pavattati, ekekalomato udakadhārā pavattati; lomakūpato lomakūpato aggikkhandho pavattati, lomakūpato lomakūpato udakadhārā pavattati, channaṃ vaṇṇānaṃ nilānaṃ pītakānaṃ lohitaṅgānaṃ odātānaṃ mañjīṭṭhānaṃ³ pabhassarānaṃ.

Bhagavā caṅkamati, [*] nimmito tiṭṭhati vā nisīdati vā seyyaṃ vā kappeti; bhagavā tiṭṭhati, nimmito caṅkamati vā nisīdati vā seyyaṃ vā kappeti; bhagavā nisīdati, nimmito caṅkamati vā tiṭṭhati vā seyyaṃ vā kappeti; bhagavā seyyaṃ kappeti, nimmito caṅkamati vā tiṭṭhati vā nisīdati vā; nimmito caṅkamati, bhagavā tiṭṭhati vā nisīdati vā seyyaṃ vā kappeti; nimmito tiṭṭhati, bhagavā caṅkamati vā nisīdati vā seyyaṃ vā kappeti; nimmito nisīdati, bhagavā caṅkamati vā tiṭṭhati vā seyyaṃ vā kappeti; nimmito seyyaṃ kappeti, bhagavā caṅkamati vā tiṭṭhati vā nisīdati vāti.'

Idaṃ tathāgatassa yamakapāṭihire ñāṇaṃ.

Yamakapāṭihiraññaṇiddeṣo.

¹ dakkhiṇaṃsakūṭato - PTS; dakkhiṇa-ṃsakūṭato - Machasaṃ.

² vāmaṃsakūṭato - PTS; vāma-ṃsa - Machasaṃ. ³ mañjēṭṭhānaṃ - PTS.

[*] Pāḷippadeso'tra - Syā makkharapothhake visadiso dissati.

70. Trí về Song Thông:

Trí về song thông của đức Như Lai là (có ý nghĩa) thế nào?

Ở đây, đức Như Lai thực hiện song thông không phổ cập đến các Thịnh Văn: Ngài phát ra khối lửa từ phần thân phía trên, phát ra nguồn nước từ phần thân phía dưới. Ngài phát ra khối lửa từ phần thân phía dưới, phát ra nguồn nước từ phần thân phía trên. Ngài phát ra khối lửa từ phần thân phía trước, phát ra nguồn nước từ phần thân phía sau. Ngài phát ra khối lửa từ phần thân phía sau, phát ra nguồn nước từ phần thân phía trước. Ngài phát ra khối lửa từ con mắt bên phải, phát ra nguồn nước từ con mắt bên trái. Ngài phát ra khối lửa từ con mắt bên trái, phát ra nguồn nước từ con mắt bên phải. Ngài phát ra khối lửa từ lỗ tai bên phải, phát ra nguồn nước từ lỗ tai bên trái. Ngài phát ra khối lửa từ lỗ tai bên trái, phát ra nguồn nước từ lỗ tai bên phải. Ngài phát ra khối lửa từ lỗ mũi bên phải, phát ra nguồn nước từ lỗ mũi bên trái. Ngài phát ra khối lửa từ lỗ mũi bên trái, phát ra nguồn nước từ lỗ mũi bên phải. Ngài phát ra khối lửa từ chóp vai bên phải, phát ra nguồn nước từ chóp vai bên trái. Ngài phát ra khối lửa từ chóp vai bên trái, phát ra nguồn nước từ chóp vai bên phải. Ngài phát ra khối lửa từ cánh tay phải, phát ra nguồn nước từ cánh tay trái. Ngài phát ra khối lửa từ cánh tay trái, phát ra nguồn nước từ cánh tay phải. Ngài phát ra khối lửa từ hông bên phải, phát ra nguồn nước từ hông bên trái. Ngài phát ra khối lửa từ hông bên trái, phát ra nguồn nước từ hông bên phải. Ngài phát ra khối lửa từ bàn chân phải, phát ra nguồn nước từ bàn chân trái. Ngài phát ra khối lửa từ bàn chân trái, phát ra nguồn nước từ bàn chân phải. Ngài phát ra khối lửa từ các ngón tay và ngón chân, phát ra nguồn nước từ các kẽ của các ngón tay và ngón chân. Ngài phát ra khối lửa từ các kẽ của các ngón tay và ngón chân, phát ra nguồn nước từ các ngón tay và ngón chân. Ngài phát ra khối lửa từ mỗi một sợi lông, phát ra nguồn nước từ mỗi một sợi lông. Ngài phát ra khối lửa từ từng lỗ chân lông, phát ra nguồn nước từ từng lỗ chân lông gồm có sáu màu sắc là xanh, vàng, đỏ, trắng, đỏ tía, màu ánh sáng.

Đức Thế Tôn đi kinh hành, còn hình biến hóa (của Ngài) đứng, hoặc ngồi, hoặc ở tư thế nằm; đức Thế Tôn đứng, còn hình biến hóa đi kinh hành, hoặc ngồi, hoặc ở tư thế nằm; đức Thế Tôn ngồi, còn hình biến hóa đi kinh hành, hoặc đứng, hoặc ở tư thế nằm; đức Thế Tôn ở tư thế nằm, còn hình biến hóa đi kinh hành, hoặc đứng, hoặc ngồi; hình biến hóa đi kinh hành, còn đức Thế Tôn đứng, hoặc ngồi, hoặc ở tư thế nằm; hình biến hóa đứng, còn đức Thế Tôn đi kinh hành, hoặc ngồi, hoặc ở tư thế nằm; hình biến hóa ngồi, còn đức Thế Tôn đi kinh hành, hoặc đứng, hoặc ở tư thế nằm; hình biến hóa ở tư thế nằm, còn đức Thế Tôn đứng, hoặc ngồi, hoặc đi kinh hành.

Đây là trí về song thông của đức Như Lai.

Phân giải thích 'Trí về Song Thông.'

71. Mahākaruṇāsamāpattiñāṇaṃ

Katamaṃ tathāgatassa mahākaruṇāsamāttiyā ñāṇaṃ?

Bahukehi ākārehi passantānaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ sattesu mahākaruṇā okkamati: ‘Āditto lokasannivāso’ti passantānaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ sattesu mahākaruṇā okkamati. ‘Uyyutto lokasannivāso’ti passantānaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ sattesu mahākaruṇā okkamati. ‘Payāto lokasannivāso’ti passantānaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ sattesu mahākaruṇā okkamati. ‘Kummaggaṭṭipanno¹ lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Upaniyati loko addhuvo’ti passantānaṃ —pe— ‘Atāṇo² loko anabhissaro’ti passantānaṃ —pe— ‘Assako loko sabbam pahāya gamanīyan’ti passantānaṃ —pe— ‘Ūno loko atitto taṇhādāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Atāyano³ lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Aleṇo lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Asaraṇo lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Asaraṇibhūto lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe—

‘Uddhato loko avūpasanto’ti passantānaṃ —pe— ‘Sasallo lokasannivāso viddho puthusallehi, tassa natthañño koci sallānaṃ uddhātā⁴ aññatra mayā’ti passantānaṃ —pe— ‘Avijjandhakārāvaraṇo lokasannivāso⁵ kilesapañjarapakkhitto,⁶ tassa natthañño koci ālokaṃ dassatā aññatra mayā’ti passantānaṃ —pe— ‘Avijjāgato lokasannivāso aṇḍabhūto⁷ pariyonaddho⁸ tantākulakajāto⁹ gulāguṇa-ṭhikajāto¹⁰ muñjababbajabhūto¹¹ apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ saṃsāraṃ nātivattati’ti passantānaṃ —pe— ‘Avijjāvisadosasamḥitto¹² lokasannivāso kilesakallibhūto’ti¹³ passantānaṃ —pe—

‘Rāgadosamohajaṭṭajāto¹⁴ lokasannivāso, tassa natthañño koci jaṭṭaṃ vijaṭṭetā¹⁵ aññatra mayā’ti passantānaṃ —pe— ‘Taṇhāsaṅghāṭṭapatimukko¹⁶ lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Taṇhājālena otthaṭo¹⁷ lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Taṇhāsotena vuyhati lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Taṇhāsaṃyojanena saññutto lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Taṇhānusayena anusatō¹⁸ lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Taṇhāsantāpena santappati lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Taṇhāpariḷāhena pariḷayhati¹⁹ lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe—

¹ kummaggaṭṭipanno - PTS.

² attāṇo - Syā.

³ atāṇo - PTS.

⁴ uddhātā - Machasaṃ; uddhato - PTS; uddharako - Sī 2; uddhūtā - Syā.

⁵ sannivāso aṇḍabhūto - Machasaṃ.

⁶ pañjaraṃ pakkhitto - Syā.

⁷ andhabhūto - PTS.

⁸ pariyonandho - PTS.

⁹ tantākulajāto - Syā, PTS.

¹⁰ kulāguṇḍikajāto - Machasaṃ; gulāguṇḍika - Syā.

¹¹ pabbajabhūto - PTS.

¹² dosasallito - PTS.

¹³ kilesakalibhūto - PTS.

¹⁴ mohajaṭṭo - PTS, Syā.

¹⁵ vijaṭṭitā - Syā, PTS.

¹⁶ saṅghāṭṭapatimukko - Sī 1, 2.

¹⁷ ottato - PTS.

¹⁸ anusahagato - PTS, Sī 2.

¹⁹ pariḷayhati - PTS.

71. Trí Thế Nhập Đại Bi:

Trí về sự thế nhập đại bi của đức Như Lai là (có ý nghĩa) thế nào?

Lòng đại bi đối với chúng sanh hiện khởi ở chư Phật Thế Tôn trong lúc xem xét theo nhiều phương thức. Lòng đại bi đối với chúng sanh hiện khởi ở chư Phật Thế Tôn trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị đốt cháy.’ Lòng đại bi đối với chúng sanh hiện khởi ở chư Phật Thế Tôn trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị bận rộn.’ Lòng đại bi đối với chúng sanh hiện khởi ở chư Phật Thế Tôn trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian diễn tiến.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian thực hành theo đạo lộ xấu xa.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Thế gian đưa đến (già chết) và không bền vững.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Thế gian là không có sự bảo vệ, không có chủ thể.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Thế gian là không có sở hữu chủ, mọi thứ sẽ dứt bỏ và ra đi.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Thế gian là thiếu thốn, không được thỏa mãn, là nô lệ của tham ái.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là không nơi bảo vệ.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là không nơi cư trú.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là không nơi nương tựa.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là tình trạng không có sự nương tựa.’ ...

... trong lúc xem xét rằng: ‘Thế gian là hỗn độn, không bình lặng.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian có mũi tên, bị xuyên thủng bởi những mũi tên to lớn,^[*] ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người nhổ lên những mũi tên.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian có sự che phủ bởi bóng tối của vô minh, là ở trong quả trứng, là bị ném vào ngục tù của phiền não, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người chỉ cho thấy ánh sáng.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là đi đến vô minh, là ở trong quả trứng, bị che đậy, như là ổ kén, như là tổ chim, được làm bằng các thứ cỏ dại, không vượt khỏi luân hồi là tình trạng gánh chịu đọa xứ, khổ cảnh.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là bị vấy bẩn bởi sự độc hại và xấu xa của vô minh, là vũng bùn của phiền não.’ ...

... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị quấn vào cuộn rối của tham ái sân hận si mê, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người tháo gỡ cuộn rối.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị trói chặt vào sự kết nối của ái.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị bao bọc bởi mạng lưới của ái.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị cuốn trôi bởi giòng nước của ái.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị ràng buộc bởi sự ràng buộc của ái.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị tiềm ẩn bởi xu hướng ngủ ngầm của ái.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị nung nóng bởi ngọn lửa của ái.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị thiêu đốt bởi nguồn nhiệt của ái.’ ...

‘Ditṭhisāṅghāṭapaṭimukko lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe—
 ‘Ditṭhijālena otthaṭo lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe—
 ‘Ditṭhisotena vuyhati lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe—
 ‘Ditṭhisamyojanena saññutto lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe—
 ‘Ditṭhānusayena anusaṭo lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe—
 ‘Ditṭhisantāpena santappati lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe—
 Ditṭhipariḷāhena pariḷayhati lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe—

‘Jātiyā anugato lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Jarāya
 anusaṭo¹ lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Byādhinā abhibhūto
 lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Maraṇena abbhāhato²
 lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Dukkhe patiṭṭhito³
 lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe—

‘Taṇhāya uḍḍito lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe—
 ‘Jarāpākāraparikkhitto lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe—
 ‘Maccupāsenā⁴ parikkhitto lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe—
 ‘Mahābandhanabaddho⁵ lokasannivāso rāgabandhanena
 dosabandhanena mohabandhanena mānabandhanena
 ditṭhibandhanena kilesabandhanena duccharitabandhanena, tassa
 natthañño koci bandhanaṃ mocetā aññatra mayā’ti passantānaṃ
 —pe— ‘Mahāsambādhapaṭipanno lokasannivāso, tassa natthañño
 koci okāsaṃ dassetā aññatra mayā’ti passantānaṃ —pe—
 ‘Mahāpaḷibodhena paḷibuddho lokasannivāso, tassa natthañño koci
 paḷibodhaṃ chettā⁶ aññatra mayā’ti passantānaṃ —pe—
 ‘Mahāpapāte patito lokasannivāso, tassa natthañño koci papātā
 uddhātā⁷ aññatra mayā’ti passantānaṃ —pe—
 ‘Mahākantārapaṭipanno lokasannivāso, tassa natthañño koci
 kantāraṃ tāretā aññatra mayā’ti passantānaṃ —pe—
 ‘Mahāsaṃsārapaṭipanno lokasannivāso, tassa natthañño koci
 saṃsāramocetā⁸ aññatra mayā’ti passantānaṃ —pe— ‘Mahāvidugge
 samparivattati lokasannivāso, tassa natthañño koci viduggā uddhātā⁷
 aññatra mayā’ti passantānaṃ —pe— ‘Mahāpaḷipe paḷipanno
 lokasannivāso, tassa natthañño koci paḷipā uddhātā⁷ aññatra mayā’ti
 passantānaṃ —pe—

‘Abbhāhato lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Āditto
 lokasannivāso rāgagginā dosagginā mohagginā jātiyā jarāmarāṇena⁹
 sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, tassa
 natthañño koci nibbāpetā aññatra mayā’ti passantānaṃ
 —pe— ‘Unnītako¹⁰ lokasannivāso haññati nīccamatāṇo¹¹ pattadaṇḍo
 takkarō’ti passantānaṃ —pe—

¹ anusahagato - PTS.

² abbhāhato - Syā, PTS.

³ dukkhatapato - Syā, PTS.

⁴ paccupāsenā - PTS.

⁵ bandho - PTS.

⁶ chetā - Machasaṃ; chedetā - Syā, PTS.

⁷ uddhātā - Machasaṃ; uddhattā - Syā.

⁸ saṃsārā mocetā - Machasaṃ, PTS.

⁹ jarāya marāṇena - Machasaṃ.

¹⁰ unnītako - Syā.

¹¹ nīccamatāṇo - Syā.

... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị trói chặt vào sự kết nối của tà kiến.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị bao bọc bởi mạng lưới tà kiến.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị cuốn trôi bởi giòng nước tà kiến.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị ràng buộc bởi sự ràng buộc của tà kiến.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị tiềm ẩn bởi xu hướng ngủ ngầm của tà kiến.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị nung nóng bởi ngọn lửa của tà kiến.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị thiêu đốt bởi nguồn nhiệt của tà kiến.'

... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị tiếp nối bởi sự sanh.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị đeo đuổi bởi sự già.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị cai trị bởi bệnh tật.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị thống trị bởi sự chết.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị thiết lập ở trong đau khổ.'

... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị chộp lấy bởi ái.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị vây quanh bởi hàng rào của sự già.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị vây quanh bởi bẫy sập của tử thần.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị trói buộc bởi những sự trói buộc lớn là sự trói buộc của tham ái, sự trói buộc của sân, sự trói buộc của si, sự trói buộc của ngã mạn, sự trói buộc của tà kiến, sự trói buộc của phiền não, sự trói buộc của ác hạnh, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người mở ra sự trói buộc.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian đi vào sự chặt chội đông đúc, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người chỉ cho thấy khoảng trống.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị vướng bận bởi sự vướng bận lớn, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người cắt đứt sự vướng bận.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị rơi vào vực thẳm lớn, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người đưa lên khỏi vực thẳm.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian là đi vào khu rừng lớn, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người giúp cho vượt qua khu rừng.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian là đi vào luân hồi vĩ đại, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người giúp cho giải thoát khỏi luân hồi.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị quay vòng trong pháo đài rộng lớn, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người đưa lên khỏi pháo đài.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị chìm vào vũng lầy rộng lớn, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người đưa lên khỏi vũng lầy.'

... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian là bị thống trị.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian là bị thiêu đốt bởi lửa tham ái, bởi lửa sân, bởi lửa si, bởi sự sanh, bởi sự già, bởi sự chết, bởi sầu muộn, bởi than vãn, bởi khổ đau, bởi ưu phiền, bởi thất vọng, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người dập tắt.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian là kẻ bị lôi kéo đi, bị giết chết, thường xuyên bị hành hạ, là kẻ trộm thọt lãnh hành phạt.'

‘Vajjabandhanabaddho lokasannivāso āghātanapaccupaṭṭhito, tassa natthañño koci mocetā¹ aññatra mayā’ti passantānaṃ —pe— ‘Anātho lokasannivāso paramakāpaññappatto² tassa natthañño koci tāyetā³ aññatra mayā’ti passantānaṃ —pe— ‘Dukkābhittunno⁴ lokasannivāso cirarattapīlito’⁵ ti passantānaṃ —pe— ‘Niccagadhito⁶ lokasannivāso niccapipāsito’⁷ ti passantānaṃ —pe—

‘Andho lokasannivāso acakkhuko’ti passantānaṃ —pe— ‘Hatanetto lokasannivāso aparināyako’ti passantānaṃ —pe— ‘Vipathapakkhanno⁸ lokasannivāso añjasāparaddho, tassa natthañño koci ariyapathaṃ ānetā aññatra mayā’ti passantānaṃ —pe— ‘Mahoghapakkhanno lokasannivāso, tassa natthañño koci oghā uddhātā⁹ aññatra mayā’ti passantānaṃ —pe—

‘Dvīhi diṭṭhigatehi pariyuṭṭhito lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Tīhi ducçaritehi vippaṭipanno lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Catūhi yogehi yutto¹⁰ lokasannivāso catuyogayojito’ti passantānaṃ —pe— ‘Catūhi ganthehi ganthito¹¹ lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Catūhi upādānehi upādīyati lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Pañcagatisamāruḷho lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Pañcahi kāmaguṇehi rajjati lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Pañcahi nīvaraṇehi otthaṭo lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Chahi vivādāmūlehi vivadati lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Chahi taṇhākāyehi rajjati lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Chahi diṭṭhigatehi pariyuṭṭhito lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Sattahi anusayehi anusāṭo lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Sattahi saṃyojanehi saññutto lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Sattahi mānehi unnato lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Aṭṭhahi lokadhammehi samparivattati lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Aṭṭhahi micchattehi niyyāto lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Aṭṭhahi purisadosehi dussati lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Navahi āghātavattūhi āghātito lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Navavidhamānehi unnato lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Navahi taṇhāmūlakehi dhammehi rajjati lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Dasahi kilesavattūhi kilissati lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Dasahi āghātavat-thūhi āghātito lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Dasahi akusa-lakammapathehi samannāgato lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe— ‘Dasahi saññojanehi saññutto lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe—

¹ bandhanaṃ mocetā - Machasaṃ.

² paramakāruññappatto - Machasaṃ, Syā, PTS.

³ tāyitā - tāyitāti vā pāṭho sundaro - Sa. (Aṭṭhakathā).

⁴ dukkhābittunno - PTS, Sa.

⁸ pakkhando - Machasaṃ; pakkhanto - bahūsu.

⁵ cirarattaṃ pīlito - Machasaṃ.

⁹ uddhātā - Machasaṃ, PTS; uddhatto - Syā.

⁶ gadhito - Machasaṃ.

¹⁰ pūrito - Syā.

⁷ niccaṃ pipāsito - Machasaṃ.

¹¹ ganthehi ganthito - Syā.

... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian là bị trói buộc bởi sự trói buộc của tội lỗi, được tồn tại ở sự hãm hại, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người làm cho giải thoát.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian là không có người cai quản, đã đạt đến trạng thái vô cùng thảm hại, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người bảo hộ.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian là tràn ngập khổ đau, đã bị hành hạ thời gian dài lâu.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian là đòi hỏi, thường xuyên bị đói khát.'

... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian là tối tăm không có sự nhìn thấy.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian đã bị mất người hướng dẫn, không có người lãnh đạo.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian có sự rơi vào đạo lộ sai trái, đã đi sai đường, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người đem lại đạo lộ của các bậc Thánh.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian có sự rơi vào cơn lũ lớn, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người nâng lên ra khỏi cơn lũ.'

... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị xâm nhập bởi hai (tà) kiến.'^[*] ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian thực hành sáu quấy theo ba ác hạnh.'^[*] ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị quàng vào bởi bốn ách, bị máng vào bởi bốn ách.'^[*] ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị bó buộc bởi bốn phược.'^[*] ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị chấp chặt bởi bốn thủ.'^[*] ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian là bị đọa vào năm cảnh giới.'^[*] ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị nhiễm bởi năm phần dục lạc.' ... 'Đời sống ở thế gian bị bao bọc bởi năm sự ngăn che.'^[*] ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian tranh cãi với sáu nguồn gốc của tranh cãi.'^[*] ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị nhiễm bởi sáu nhóm ái.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị xâm nhập bởi sáu (tà) kiến.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị tiềm ẩn bởi bảy xu hướng ngủ ngầm.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị ràng buộc bởi bảy sự ràng buộc.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian là kiêu hãnh với bảy ngã mạn.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị quay cuồng bởi tám pháp thế gian.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị dẫn dắt bởi tám sự sai trái.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị hư hỏng bởi tám sự hư hỏng của con người.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị hãm hại bởi chín nền tảng của sự hãm hại.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian là kiêu hãnh với chín cách ngã mạn.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị ái nhiễm bởi chín nguồn gốc của ái.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị ô nhiễm bởi mười nền tảng của phiền não.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị hãm hại bởi mười nền tảng của sự hãm hại.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian hội đủ mười phương thức của nghiệp bất thiện.' ... trong lúc xem xét rằng: 'Đời sống ở thế gian bị ràng buộc bởi mười sự ràng buộc.'

‘Dasahi micchattehi niyyāto lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe—
 ‘Dasavattukāya micchādīṭṭhiyā samannāgato lokasannivāso’ti
 passantānaṃ —pe— ‘Dasavattukāya antaggāhikāya¹ diṭṭhiyā
 samannāgato lokasannivāso’ti passantānaṃ —pe—
 ‘Aṭṭhasatataṇhāpapañcasatehi papañcito lokasannivāso’ti
 passantānaṃ —pe— ‘Dvāsattṭhiyā diṭṭhigatehi pariyuṭṭhito
 lokasannivāso’ti passantānaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ sattesu
 mahākaruṇā okkamati.

‘Ahañcamhi tiṇṇo, loko ca atīṇṇo; ahañcamhi mutto, loko ca
 amutto; ahañcamhi danto, loko ca adanto; ahañcamhi santo, loko ca
 asanto; ahañcamhi assattho, loko ca anassattho; ahañcamhi
 parinibbuto, loko ca aparinibbuto. Pahomi khvāhaṃ tiṇṇo tāretuṃ,
 mutto mocetuṃ, danto dametuṃ, santo sametuṃ, assattho
 assāsetuṃ, parinibbuto parinibbāpetuṃ’ti passantānaṃ buddhānaṃ
 bhagavantānaṃ sattesu mahākaruṇā okkamati.

Idaṃ tathāgatassa mahākaruṇāsamāpattiyā ñāṇaṃ.

Mahākaruṇāsamāpattiñāṇaniddeso.

72 - 73. Sabbaññuta - anāvaraṇañāṇāni

Katamaṃ tathāgatassa sabbaññutañāṇaṃ?

Sabbaṃ saṅkhatamasāṅkhatam² anavasesaṃ jānātīti
 sabbaññutañāṇaṃ, tattha āvaraṇaṃ natthīti anāvaraṇañāṇaṃ.³

Atītaṃ sabbaṃ jānātīti sabbaññutañāṇaṃ, tattha āvaraṇaṃ
 natthīti anāvaraṇañāṇaṃ.

Anāgataṃ sabbaṃ janātīti sabbaññutañāṇaṃ, tattha āvaraṇaṃ
 natthīti anāvaraṇañāṇaṃ.

Paccuppannaṃ sabbaṃ janātīti sabbaññutañāṇaṃ, tattha
 āvaraṇaṃ natthīti anāvaraṇañāṇaṃ.

Cakkhuñceva⁴ rūpā ca etaṃ sabbaṃ⁵ jānātīti sabbaññutañāṇaṃ,
 tattha āvaraṇaṃ natthīti anāvaraṇañāṇaṃ, sotañceva saddā ca
 —pe— ghānañceva gandhā ca —pe— jivhā ceva rasā ca —pe— kāyo
 ceva phoṭṭhabbā ca —pe— mano ceva dhammā ca etaṃ sabbaṃ
 jānātīti sabbaññutañāṇaṃ, tattha āvaraṇaṃ natthīti
 anāvaraṇañāṇaṃ.

¹ antaggāhikadiṭṭhiyā - Sī 1.

² sabbasaṅkhatamasāṅkhatam - Syā, Sī 2.

³ anāvaraṇaṃ ñāṇaṃ - Syā.

⁴ cakkhu ceva - Machasaṃ.

⁵ evaṃ taṃ sabbaṃ - Machasaṃ.

... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị dẫn dắt bởi mười sự sai trái.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian hội đủ tà kiến theo mười nền tảng¹.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian hội đủ hữu biên kiến theo mười nền tảng².’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị trì hoãn bởi sự trì hoãn của một trăm lẻ tám ái.’ Lòng đại bi đối với chúng sanh hiện khởi ở chư Phật Thế Tôn trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị xâm nhập bởi sáu mươi hai tà kiến.’

Lòng đại bi đối với chúng sanh hiện khởi ở chư Phật Thế Tôn trong lúc xem xét rằng: ‘Ta đã vượt qua và thế gian là chưa vượt qua. Ta đã giải thoát và thế gian chưa giải thoát. Ta đã được rèn luyện và thế gian chưa được rèn luyện. Ta được an tịnh và thế gian chưa được an tịnh. Ta được tự tại và thế gian chưa được tự tại. Ta đã được hoàn toàn dập tắt và thế gian chưa được hoàn toàn dập tắt. Quả vậy, Ta đã vượt qua để làm cho vượt qua, đã giải thoát để làm cho giải thoát, đã được rèn luyện để làm cho được rèn luyện, đã được an tịnh để làm cho được an tịnh, đã được tự tại để làm cho tự tại, đã được hoàn toàn dập tắt để làm cho hoàn toàn dập tắt.’

Đây là trí về sự thể nhập đại bi của đức Như Lai.

Phân giải thích về ‘Trí Thể Nhập Đại Bi.’

72 - 73. Trí toàn giác - không bị ngăn che:

Trí Toàn Giác của đức Như Lai là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Biết tất cả (pháp) hữu vi và vô vi không có thiếu sót’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Biết tất cả việc đã qua’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Biết tất cả việc chưa đến’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Biết tất cả việc hiện tại’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Mắt và luôn cả các sắc, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che. ‘Tai và luôn cả các thanh, ... ‘Mũi và luôn cả các khí, ... ‘Lưỡi và luôn cả các vị, ... ‘Thân và luôn cả các xúc, ... ‘Ý và luôn cả các pháp, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

¹ Tà kiến theo mười nền tảng: bổ thí không có (quả báu), ..., ở trên thế gian không có các Sa-môn Bà-la-môn sống chân chánh, thực hành chân chánh, sau khi tự thân tác chứng nhờ vào thắng trí, sẽ công bố về đời này và đời sau. (Vbh. 392)

² Hữu biên kiến theo mười nền tảng: Thế giới là thường còn, ... có phải đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết? (Sdd.)

Yāvatā aniccaṭṭhaṃ dukkhaṭṭhaṃ anattaṭṭhaṃ, taṃ sabbaṃ jānātīti sabbaññutaññaṃ, tattha āvaraṇaṃ natthīti anāvaraṇaññaṃ. Yāvatā rūpassa aniccaṭṭhaṃ dukkhaṭṭhaṃ anattaṭṭhaṃ, taṃ sabbaṃ jānātīti sabbaññutaññaṃ, tattha āvaraṇaṃ natthīti anāvaraṇaññaṃ. Yāvatā vedanāya —pe— Yāvatā saññāya —pe— Yāvatā saṅkhārānaṃ —pe— Yāvatā viññānaṃ —pe— Yāvatā cakkhussa —pe— Yāvatā jarāmarāṇassa aniccaṭṭhaṃ dukkhaṭṭhaṃ anattaṭṭhaṃ, taṃ sabbaṃ jānātīti sabbaññutaññaṃ, tattha āvaraṇaṃ natthīti anāvaraṇaññaṃ.

Yāvatā abhiññāya abhiññatṭhaṃ, taṃ sabbaṃ jānātīti sabbaññutaññaṃ, tattha āvaraṇaṃ natthīti anāvaraṇaññaṃ. Yāvatā pariññāya pariññatṭhaṃ —pe— Yāvatā pahānaṃ¹ pahānatṭhaṃ —pe— Yāvatā bhāvanāya bhāvanatṭhaṃ —pe— Yāvatā sacchikiriyāya sacchikiriyatṭhaṃ —pe—

Yāvatā khandhānaṃ khandhatṭhaṃ —pe— Yāvatā dhātūnaṃ dhātutṭhaṃ —pe— Yāvatā āyatanānaṃ āyatanatṭhaṃ —pe— Yāvatā saṅkhatānaṃ saṅkhatatṭhaṃ —pe— Yāvatā asaṅkhatassa asaṅkhatatṭhaṃ taṃ sabbaṃ jānātīti sabbaññutaññaṃ, tattha āvaraṇaṃ natthīti anāvaraṇaññaṃ.

Yāvatā kusale dhamme sabbaṃ [*] jānātīti saññubbataññaṃ, tattha āvaraṇaṃ natthīti anāvaraṇaññaṃ. Yāvatā akusale dhamme —pe— Yāvatā abyākate dhamme —pe—

Yāvatā kāmāvacare dhamme —pe— Yāvatā rūpāvacare dhamme —pe— Yāvatā arūpāvacare dhamme —pe— Yāvatā apariyāpanne dhamme sabbaṃ jānātīti sabbaññutaññaṃ, tattha āvaraṇaṃ natthīti anāvaraṇaññaṃ.

Yāvatā dukkhassa dukkhatṭhaṃ —pe— Yāvatā samudayassa samudayatṭhaṃ —pe— Yāvatā nirodhassa nirodhatṭhaṃ —pe— Yāvatā maggassa maggatṭhaṃ taṃ sabbaṃ jānātīti sabbaññutaññaṃ, tattha āvaraṇaṃ natthīti anāvaraṇaññaṃ.

Yāvatā atthapaṭisambhidāya atthapaṭisambhidatṭhaṃ —pe— Yāvatā dhammapaṭisambhidāya dhammapaṭisambhidatṭhaṃ —pe— Yāvatā niruttipaṭisambhidāya niruttipaṭisambhidatṭhaṃ —pe— Yāvatā paṭibhānapaṭisambhidāya paṭibhānapaṭisambhidatṭhaṃ taṃ sabbaṃ jānātīti sabbaññutaññaṃ, tattha āvaraṇaṃ natthīti anāvaraṇaññaṃ.

¹ pahānāya - Syā. [*] “Sabbe jānātīti bahuvacanapāṭho sundaro, ekvacana-sote panitattā pana potthakesu ekavacanena likhitam” yānu aṭṭvāyī.

‘Cho đến ý nghĩa của vô thường, ý nghĩa của khổ não, ý nghĩa của vô ngã, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che. ‘Cho đến ý nghĩa vô thường, ý nghĩa khổ não, ý nghĩa vô ngã của sắc, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che. ‘Cho đến ý nghĩa vô thường, ý nghĩa khổ não, ý nghĩa vô ngã của thọ, ... của tưởng, ... của các hành, ... của thức, ... của mắt, ... của lão tử, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Cho đến ý nghĩa của sự biết rõ đối với sự biết rõ, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che. ‘Cho đến ý nghĩa của sự biết toàn diện đối với sự biết toàn diện... ‘Cho đến ý nghĩa của sự dứt bỏ đối với sự dứt bỏ ... ‘Cho đến ý nghĩa của sự tu tập đối với sự tu tập ... ‘Cho đến ý nghĩa của sự tác chúng đối với sự tác chúng, ...

‘Cho đến ý nghĩa của uẩn đối với các uẩn, ... ‘Cho đến ý nghĩa của giới đối với các giới ... ‘Cho đến ý nghĩa của xứ đối với các xứ ... ‘Cho đến ý nghĩa của pháp hữu vi đối với các pháp hữu vi ... ‘Cho đến ý nghĩa của pháp vô vi đối với pháp vô vi, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Cho đến các pháp thiện, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che. ‘Cho đến các pháp bất thiện ... ‘Cho đến các pháp vô ký, ...

‘Cho đến các pháp dục giới, ... ‘Cho đến các pháp sắc giới, ... ‘Cho đến các pháp vô sắc giới, ... ‘Cho đến các pháp không bị lệ thuộc, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Cho đến ý nghĩa của Khổ đối với Khổ, ... ‘Cho đến ý nghĩa về nhân sanh (Khổ) đối với nhân sanh (Khổ), ... ‘Cho đến ý nghĩa về sự diệt tận (Khổ) đối với sự diệt tận (Khổ), ... ‘Cho đến ý nghĩa về Đạo của Đạo, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Cho đến ý nghĩa về sự phân tích ý nghĩa đối với sự phân tích ý nghĩa, ... ‘Cho đến ý nghĩa về sự phân tích pháp đối với sự phân tích pháp, ... ‘Cho đến ý nghĩa về sự phân tích ngôn từ đối với sự phân tích ngôn từ, ... ‘Cho đến ý nghĩa về sự phân tích phép biện giải đối với sự phân tích phép biện giải, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

Yāvatā indriyaparopariyatte ñāṇaṃ —pe— Yāvatā sattānaṃ āsayānusaye ñāṇaṃ —pe— Yāvatā yamakapāṭihire ñāṇaṃ —pe— Yāvatā mahākaruṇāsamāpattiyā ñāṇaṃ, taṃ sabbaṃ jānātīti sabbaññutañāṇaṃ, tattha āvaraṇaṃ natthīti anāvaraṇañāṇaṃ.

Yāvatā sadevakassa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya diṭṭhaṃ sutamaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, sabbaṃjānātīti sabbaññutañāṇaṃ, tattha āvaraṇaṃ natthīti anāvaraṇañāṇaṃ.

1. ‘Na tassa addiṭṭhamidhatthi kiñci
atho aviññātamajānitabbaṃ,
sabbaṃ abhiññāsi yadatthi neyyaṃ
tathāgato tena samantacakkhū’ti.

Samantacakkhūti kenatṭhena samantacakkhu?

Cuddasa buddhañāṇāni: dukkhe ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, dukkha-samudaye ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, dukkhanirodhe ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, atthapaṭisambhida ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, dhammapaṭisambhida ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, niruttipaṭisambhida ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, paṭibhānapaṭisambhida ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, indriyaparopariyatte ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, sattānaṃ āsayānusaye ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, yamakapāṭihire ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, mahākaruṇāsamāpattiyā ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, sabbaññutañāṇaṃ buddhañāṇaṃ, anāvaraṇañāṇaṃ buddhañāṇaṃ, imāni cuddasa buddhañāṇāni. Imesaṃ cuddasannaṃ buddhañāṇaṃ aṭṭha ñāṇāni sāvaka-sādhāraṇāni, cha ñāṇāni asādhāraṇāni sāvakehi.

Yāvatā dukkhassa dukkhatṭho sabbo ñāto, aññāto dukkhatṭho natthīti sabbaññutañāṇaṃ, tattha āvaraṇaṃ natthīti anāvaraṇañāṇaṃ.

Yāvatā dukkhassa dukkhatṭho sabbo diṭṭho —pe— Sabbo vidito —pe— Sabbo sacchikato —pe— Sabbo phassito paññāya, aphasito paññāya dukkhatṭho natthīti sabbaññutañāṇaṃ, tattha āvaraṇaṃ natthīti anāvaraṇañāṇaṃ.

Yāvatā samudayassa samudayatṭho —pe— Yāvatā nirodhassa nirodhatṭho —pe— Yāvatā maggassa maggatṭho —pe— Yāvatā atthapaṭisambhidāya atthapaṭisambhidatṭho —pe— Yāvatā dhammapaṭisambhidāya dhammapaṭisambhidatṭho —pe— Yāvatā niruttipaṭisambhidāya niruttipaṭisambhidatṭho —pe— Yāvatā paṭibhānapaṭisambhidāya paṭibhānapaṭisambhidatṭho sabbo ñāto —pe— sabbo diṭṭho —pe— sabbo vidito —pe— sabbo sacchikato —pe— sabbo phassito paññāya, aphasito paññāya paṭibhānapaṭisambhidatṭho natthīti sabbaññutañāṇaṃ, tattha āvaraṇaṃ natthīti anāvaraṇañāṇaṃ.

‘Cho đến trí biết được khả năng của người khác, ... ‘Cho đến trí về thiên kiến và xu hướng ngu ngàm của chúng sanh, ... ‘Cho đến trí về song thông, ... ‘Cho đến trí về sự thể nhập đại bi, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Cho đến điều đã được thấy, đã được nghe, đã được cảm giác, đã được nhận thức, đã đạt đến, đã được tâm cầu, đã được đeo đuổi bởi tâm trí của thế gian tính luôn cõi chư thiên, cõi Ma Vương, cõi Phạm thiên, cho đến dòng dõi Sa-môn, Bà-la-môn, chư thiên và loài người, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

1. Không gì ở nơi đây	→	không được thấy bởi Ngài,
hoặc không nhận thức được,		hoặc không thể biết đến.
Ngài biết rõ tất cả		mọi điều có thể biết,
vì thế đức Như Lai		là vị có Toàn Nhãn.

Toàn Nhãn: Toàn Nhãn theo ý nghĩa gì?

Mười bốn Phật trí: Trí về Khổ là Phật trí. Trí về nhân sanh Khổ là Phật trí. Trí về sự diệt tận Khổ là Phật trí. Trí về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ là Phật trí. Trí về sự phân tích ý nghĩa ... Trí về sự phân tích pháp ... Trí về sự phân tích ngôn từ ... Trí về sự phân tích phép biện giải ... Trí biết được khả năng của người khác ... Trí về thiên kiến và xu hướng ngu ngàm của chúng sanh ... Trí về song thông ... Trí về sự thể nhập đại bi ... Trí Toàn Giác là Phật trí. Trí không bị ngăn che là Phật trí. Đây là mười bốn Phật trí. Trong số mười bốn Phật trí này, tám loại trí là phổ thông đến các vị Thinh Văn, sáu loại trí là không phổ thông đến các vị Thinh Văn.

‘Cho đến ý nghĩa về Khổ của Khổ, tất cả đã được biết. Không có ý nghĩa về Khổ là không được biết’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Cho đến ý nghĩa về Khổ của Khổ, tất cả đã được thấy, ... đã được hiểu, ... đã được tác chứng, ... đã được chạm đến bởi tuệ. Không có ý nghĩa về Khổ là không được chạm đến bởi tuệ’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Cho đến ý nghĩa về nhân sanh của nhân sanh, ... ‘Cho đến ý nghĩa về diệt tận của diệt tận, ... ‘Cho đến ý nghĩa về đạo của Đạo, ... ‘Cho đến ý nghĩa về phân tích ý nghĩa của sự phân tích ý nghĩa, ... ‘Cho đến ý nghĩa về phân tích pháp của sự phân tích pháp, ... ‘Cho đến ý nghĩa về phân tích ngôn từ của sự phân tích ngôn từ, ... ‘Cho đến ý nghĩa về phân tích phép biện giải của sự phân tích phép biện giải, tất cả đã được biết, ... tất cả đã được thấy, ... tất cả đã được hiểu, ... tất cả đã được tác chứng, ... tất cả đã được chạm đến bởi tuệ. Không có ý nghĩa của sự phân tích phép biện giải là không được chạm đến bởi tuệ’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

Yāvatā indriyaparopariyatte ñāṇaṃ —pe— Yāvatā sattānaṃ āsayānusaye ñāṇaṃ —pe— Yāvatā yamakapāṭihire ñāṇaṃ —pe— Yāvatā mahākaruṇāsamāpattiyā ñāṇaṃ sabbaṃ ñātaṃ —pe— sabbaṃ diṭṭhaṃ —pe— sabbaṃ viditaṃ —pe— sabbaṃ sacchikataṃ —pe— sabbaṃ phassitaṃ paññāya, aphasitaṃ paññāya mahākaruṇāsamāpattiyā ñāṇaṃ natthīti sabbaññutañāṇaṃ, tattha āvaraṇaṃ natthīti anāvaraṇañāṇaṃ.

Yāvatā sadevakassa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya diṭṭhaṃ suttaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicariṭaṃ manasā, sabbaṃ ñātaṃ —pe— sabbaṃ diṭṭhaṃ —pe— sabbaṃ viditaṃ —pe— sabbaṃ sacchikataṃ —pe— sabbaṃ phassitaṃ paññāya, aphasitaṃ paññāya natthīti sabbaññuta-ñāṇaṃ, tattha āvaraṇaṃ natthīti anāvaraṇañāṇaṃ.

Na tassa addiṭṭhamidhatthi kiñci
 atho aviññātamajānitabbaṃ,
 sabbaṃ abhiññāsi yadatthi neyyaṃ
 tathāgato tena samantacakkhū'ti

Sabbaññutañāṇaniddeso.

Āṇakathā samattā.

--ooOoo--

‘Cho đến trí biết được khả năng của người khác, ... ‘Cho đến trí về thiên kiến và xu hướng ngu ngàm của chúng sanh, ... ‘Cho đến trí về song thông, ... ‘Cho đến trí về sự thể nhập đại bi, tất cả đã được biết, ... tất cả đã được thấy, ... tất cả đã được hiểu, ... tất cả đã được tác chứng, ... tất cả đã được chạm đến bởi tuệ. Không có trí về sự thể nhập đại bi là không được chạm đến bởi tuệ’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Cho đến điều đã được thấy, đã được nghe, đã được cảm giác, đã được nhận thức, đã đạt, đã tầm cầu, đã đeo đuổi bởi tâm trí của thế gian tính luôn cõi chư thiên, cõi Ma Vương, cõi Phạm thiên, cho đến đồng đội Sa-môn, Bà-la-môn, chư thiên và loài người, tất cả đã được biết, ... tất cả đã được thấy, ... tất cả đã được hiểu, ... tất cả đã được tác chứng, ... tất cả đã được chạm đến bởi tuệ. Không có trí về sự thể nhập đại bi là không được chạm đến bởi tuệ’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

<i>Không gì ở nơi đây</i>	→	<i>không được thấy bởi Ngài,</i>
<i>hoặc không nhận thức được,</i>		<i>hoặc không thể biết đến.</i>
<i>Ngài biết rõ tất cả</i>		<i>mọi điều có thể biết,</i>
<i>vì thế đức Như Lai</i>		<i>là vị có Toàn Nhãn.</i>

Phân giải thích ‘Trí Toàn Giác.’

Phân giảng về Trí được đây đủ.

--ooOoo--

II. DIṬṬHIKATHĀ

Kā diṭṭhi,¹ kati diṭṭhiṭṭhānāni, kati diṭṭhipariyuṭṭhānāni, kati diṭṭhiyo, kati diṭṭhābhinivesā, katamo diṭṭhiṭṭhānasamugghātoti?

1. **Kā diṭṭhīti?** Abhinivesaparāmāso diṭṭhi.²
2. **Kati diṭṭhiṭṭhānānīti?** Aṭṭha diṭṭhiṭṭhānāni.
3. **Kati diṭṭhipariyuṭṭhānānīti?** Aṭṭhārasa diṭṭhipariyuṭṭhānāni.
4. **Kati diṭṭhiyoti?** Soḷasa diṭṭhiyo.
5. **Kati diṭṭhābhinivesāti?** Tīni satam³ diṭṭhābhinivesā.
6. **Katamo diṭṭhiṭṭhānasamugghātoti?** Sotāpattimaggo diṭṭhiṭṭhānasamugghāto.

Katham⁴ abhinivesaparāmāso diṭṭhi?

Rūpaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Vedanaṃ ‘etaṃ mama —pe— Saññaṃ etaṃ mama —pe— Saṅkhāre ‘etaṃ mama —pe— Viññāṇaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Cakkhuṃ ‘etaṃ mama —pe— Sotaṃ ‘etaṃ mama —pe— Ghānaṃ ‘etaṃ mama —pe— Jivhaṃ ‘etaṃ mama —pe— Kāyaṃ ‘etaṃ mama —pe— Manaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Rūpe⁵ ‘etaṃ mama —pe— Sadde ‘etaṃ mama —pe— Gandhe ‘etaṃ mama —pe— Rase ‘etaṃ mama —pe— Phoṭṭhabbe ‘etaṃ mama —pe— Dhamme ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Cakkhuvīññāṇaṃ ‘etaṃ mama —pe— Sotavīññāṇaṃ ‘etaṃ mama —pe— Ghānavīññāṇaṃ ‘etaṃ mama —pe— Jivhāvīññāṇaṃ ‘etaṃ mama —pe— Kāyavīññāṇaṃ ‘etaṃ mama —pe— Manovīññāṇaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Cakkhusamphassaṃ ‘etaṃ mama —pe— Sotasamphassaṃ ‘etaṃ mama —pe— Ghānasamphassaṃ ‘etaṃ mama —pe— Jivhāsamphassaṃ ‘etaṃ mama —pe— Kāyasamphassaṃ ‘etaṃ mama —pe— Manosamphassaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

¹ kā diṭṭhīti - Syā natthi.

² kati abhinivesaparāmāso diṭṭhi - Syā.

³ tiṃsasataṃ - Syā.

⁴ kati - Syā.

⁵ rūpaṃ saddaṃ (iccā) - Syā, Sī 1, 2.

II. GIẢNG VỀ KIẾN:

Kiến là gì? Có bao nhiêu cơ sở của kiến? Có bao nhiêu cơ sở xâm nhập của kiến? Có bao nhiêu loại kiến? Có bao nhiêu sự cố chấp của kiến? Điều gì là sự tiêu diệt cơ sở của kiến?

1. Kiến là gì? Sự cố chấp và bám víu là kiến.
2. Có bao nhiêu cơ sở của kiến? Có tám cơ sở của kiến.
3. Có bao nhiêu cơ sở xâm nhập của kiến? Có mười tám cơ sở xâm nhập của kiến.
4. Có bao nhiêu loại kiến? Có mười sáu loại kiến.
5. Có bao nhiêu sự cố chấp của kiến? Có ba trăm sự cố chấp của kiến.
6. Điều gì là sự tiêu diệt cơ sở của kiến? Đạo Nhập Lưu là sự tiêu diệt cơ sở của kiến.

Sự cố chấp và bám víu là kiến là (có ý nghĩa) thế nào?

Sự cố chấp và bám víu về sắc rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến. Sự cố chấp và bám víu về thọ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về tướng rằng: ‘Cái này là của tôi ... về các hành rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thức rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về mắt rằng: ‘Cái này là của tôi ... về tai rằng: ‘Cái này là của tôi ... về mũi rằng: ‘Cái này là của tôi ... về lưỡi rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thân rằng: ‘Cái này là của tôi ... về ý rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến. Sự cố chấp và bám víu về cảnh sắc rằng: ‘Cái này là của tôi ... về cảnh thanh rằng: ‘Cái này là của tôi ... về cảnh khí rằng: ‘Cái này là của tôi ... về cảnh vị rằng: ‘Cái này là của tôi ... về cảnh xúc rằng: ‘Cái này là của tôi ... về cảnh pháp rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về nhãn thức rằng: ‘Cái này là của tôi ... về nhĩ thức rằng: ‘Cái này là của tôi ... về tỷ thức rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thiệt thức rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thân thức rằng: ‘Cái này là của tôi ... về ý thức rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về nhãn xúc rằng: ‘Cái này là của tôi ... về nhĩ xúc rằng: ‘Cái này là của tôi ... về tỷ xúc rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thiệt xúc rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thân xúc rằng: ‘Cái này là của tôi ... về ý xúc rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Cakkhusamphassajaṃ vedanaṃ etaṃ mama —pe— Sotasamphassajaṃ vedanaṃ —pe— Ghānasamphassajaṃ vedanaṃ —pe— Jivhāsamphassajaṃ vedanaṃ —pe— Kāyasamphassajaṃ vedanaṃ —pe— Manosamphassajaṃ vedanaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Rūpasaññaṃ etaṃ mama —pe— Saddasaññaṃ etaṃ mama —pe— Gandhasaññaṃ etaṃ mama —pe— Rasasaññaṃ etaṃ mama —pe— Phoṭṭhabbasaññaṃ etaṃ mama —pe— Dhammasaññaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Rūpasañcetaṇaṃ etaṃ mama —pe— Saddasañcetaṇaṃ etaṃ mama —pe— Gandhasañcetaṇaṃ etaṃ mama —pe— Rasasañcetaṇaṃ etaṃ mama —pe— Phoṭṭhabbasañcetaṇaṃ etaṃ mama —pe— Dhammasañcetaṇaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Rūpataṇhaṃ etaṃ mama —pe— Saddataṇhaṃ etaṃ mama —pe— Gandhataṇhaṃ etaṃ mama —pe— Rasataṇhaṃ etaṃ mama —pe— Phoṭṭhabbataṇhaṃ etaṃ mama —pe— Dhammataṇhaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Rūpavitakkaṃ etaṃ mama —pe— Saddavitakkaṃ etaṃ mama —pe— Gandhavitakkaṃ etaṃ mama —pe— Rasavitakkaṃ etaṃ mama —pe— Phoṭṭhabbavitakkaṃ etaṃ mama —pe— Dhammavitakkaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Rūpavicāraṃ etaṃ mama —pe— Saddavicāraṃ etaṃ mama —pe— Gandhavicāraṃ etaṃ mama —pe— Rasavicāraṃ etaṃ mama —pe— Phoṭṭhabbavicāraṃ etaṃ mama —pe— Dhammavicāraṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Paṭhavīdhātuṃ etaṃ mama —pe— Āpodhātuṃ etaṃ mama —pe— Tejodhātuṃ etaṃ mama —pe— Vāyodhātuṃ etaṃ mama —pe— Ākāsadhātuṃ etaṃ mama —pe— Viññāṇadhātuṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Paṭhavīkasiṇaṃ etaṃ mama —pe— Āpokasiṇaṃ etaṃ mama —pe— Tejokasiṇaṃ etaṃ mama —pe— Vāyokasiṇaṃ etaṃ mama —pe— Nīlakasiṇaṃ etaṃ mama —pe— Pītakasiṇaṃ etaṃ mama —pe— Lohitakasiṇaṃ etaṃ mama —pe— Odātakasiṇaṃ etaṃ mama —pe— Ākāsakasiṇaṃ etaṃ mama —pe— Viññāṇakasiṇaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Kesaṃ etaṃ mama —pe— Lomaṃ etaṃ mama —pe— Nakhaṃ etaṃ mama —pe— Dantaṃ etaṃ mama —pe— Tacaṃ etaṃ mama —pe— Maṃsaṃ etaṃ mama —pe— Nahāruṃ etaṃ mama —pe— Aṭṭhiṃ etaṃ mama —pe— Aṭṭhimiṇjaṃ etaṃ mama —pe— Vakkaṃ etaṃ mama —pe— Hadaṃ etaṃ mama —pe— Yakaṇaṃ etaṃ

Sự cố chấp và bám víu về thọ sanh ra từ nhãn xúc rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thọ sanh ra từ nhĩ xúc ... về thọ sanh ra từ tỷ xúc ... về thọ sanh ra từ thiệt xúc ... về thọ sanh ra từ thân xúc ... về thọ sanh ra từ ý xúc rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về sắc tướng rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thính tướng rằng: ‘Cái này là của tôi ... về khí tướng ... về vị tướng ... về xúc tướng ... về pháp tướng rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về sắc tư rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thính tư rằng: ‘Cái này là của tôi ... về khí tư rằng: ‘Cái này là của tôi ... về vị tư rằng: ‘Cái này là của tôi ... về xúc tư rằng: ‘Cái này là của tôi ... về pháp tư rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về sắc ái rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thính ái rằng: ‘Cái này là của tôi... về khí ái rằng: ‘Cái này là của tôi ... về vị ái ... về xúc ái ... về pháp ái rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về sắc tâm rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thính tâm rằng: ‘Cái này là của tôi ... về khí tâm rằng: ‘Cái này là của tôi ... về vị tâm rằng: ‘Cái này là của tôi ... về xúc tâm rằng: ‘Cái này là của tôi ... về pháp tâm rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về sắc tứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thính tứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về khí tứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về vị tứ ... về xúc tứ ... về pháp tứ rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về địa giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thủy giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về hỏa giới ... về phong giới ... về hư không giới ... về thức giới rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về đề mục đất rằng: ‘Cái này là của tôi ... về đề mục nước rằng: ‘Cái này là của tôi ... về đề mục lửa ... về đề mục gió ... về đề mục xanh ... về đề mục vàng ... về đề mục đỏ ... về đề mục trắng ... về đề mục hư không rằng: ‘Cái này là của tôi ... về đề mục thức rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về tóc rằng: ‘Cái này là của tôi ... về lông rằng: ‘Cái này là của tôi ... về móng rằng: ‘Cái này là của tôi ... về răng rằng: ‘Cái này là của tôi ... về da rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thịt rằng: ‘Cái này là của tôi ... về gân ... về xương ... về tủy xương ... về thận ... về tim rằng: ‘Cái này là của tôi ... về gan rằng: ‘Cái này là

mama –pe– Kilomakaṃ etaṃ mama –pe– Pihakaṃ etaṃ mama –pe– Papphāsaṃ etaṃ mama –pe– Antaṃ etaṃ mama –pe– Antaguṇaṃ etaṃ mama –pe– Udariyaṃ etaṃ mama –pe– Karisaṃ etaṃ mama –pe– Pittaṃ etaṃ mama –pe– Semhaṃ etaṃ mama –pe– Pubbaṃ etaṃ mama –pe– Lohitaṃ etaṃ mama –pe– Sedaṃ etaṃ mama –pe– Medaṃ etaṃ mama –pe– Assuṃ etaṃ mama –pe– Vasaṃ etaṃ mama –pe– Kheḷaṃ etaṃ mama –pe– Siṅghānikaṃ etaṃ mama –pe– Lasikaṃ etaṃ mama –pe– Muttaṃ etaṃ mama –pe– Matthaluṅgaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Cakkhāyatanaṃ etaṃ mama –pe– Rūpāyatanaṃ etaṃ mama –pe– Sotāyatanaṃ etaṃ mama –pe– Saddāyatanaṃ etaṃ mama –pe– Ghānāyatanaṃ etaṃ mama –pe– Ghandhāyatanaṃ etaṃ mama –pe– Jivhāyatanaṃ etaṃ mama –pe– Rasāyatanaṃ etaṃ mama –pe– Kāyāyatanaṃ etaṃ mama –pe– Phoṭṭhabbāyatanaṃ etaṃ mama –pe– Manāyatanaṃ etaṃ mama –pe– Dhammāyatanaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Cakkhūdhātuṃ etaṃ mama –pe– Rūpadhātuṃ etaṃ mama –pe– Cakkhuvīññādhātuṃ etaṃ mama –pe– Sotadhātuṃ etaṃ mama –pe– Saddadhātuṃ –pe– Sotavīññādhātuṃ –pe– Ghānadhātuṃ –pe– Ghandhadhātuṃ –pe– Ghānavīññādhātuṃ –pe– Jivhādhātuṃ –pe– Rasadhātuṃ –pe– Jivhāvīññādhātuṃ –pe– Kāyadhātuṃ –pe– Phoṭṭhabbadhātuṃ –pe– Kāyavīññādhātuṃ –pe– Manodhātuṃ etaṃ mama –pe– Dhammadhātuṃ etaṃ mama –pe– Manovīññādhātuṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Cakkhundriyaṃ etaṃ mama –pe– Sotindriyaṃ etaṃ mama –pe– Ghānindriyaṃ etaṃ mama –pe– Jivhindriyaṃ etaṃ mama –pe– Kāyindriyaṃ etaṃ mama –pe– Manindriyaṃ etaṃ mama –pe– Jīvitindriyaṃ etaṃ mama –pe– Itthindriyaṃ etaṃ mama –pe– Purisindriyaṃ etaṃ mama –pe– Sukhindriyaṃ etaṃ mama –pe– Dukkhindriyaṃ etaṃ mama –pe– Somanassindriyaṃ etaṃ mama –pe– Domanassindriyaṃ etaṃ mama –pe– Upekkhindriyaṃ etaṃ mama –pe– Saddhindriyaṃ etaṃ mama –pe– Viriyindriyaṃ etaṃ mama –pe– Satindriyaṃ etaṃ mama –pe– Samādhindriyaṃ etaṃ mama –pe– Paññindriyaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Kāmadhātuṃ etaṃ mama –pe– Rūpadhātuṃ etaṃ mama –pe– Arūpadhātuṃ etaṃ mama –pe– Kāmabhavaṃ etaṃ mama –pe– Rūpabhavaṃ etaṃ mama –pe– Arūpabhavaṃ etaṃ mama –pe– Saññābhavaṃ etaṃ mama –pe– Asaññābhavaṃ etaṃ mama –pe– Nevasaññānāsaññābhavaṃ etaṃ mama –pe– Ekavokārabhavaṃ etaṃ mama –pe– Catuvokārabhavaṃ etaṃ mama –pe–

của tôi ... về cơ hoành rằng: 'Cái này là của tôi ... về lá lách rằng: 'Cái này là của tôi ... về phổi rằng: 'Cái này là của tôi ... về ruột rằng: 'Cái này là của tôi ... về màng ruột rằng: 'Cái này là của tôi ... về thực phẩm chưa tiêu rằng: 'Cái này là của tôi ... về phân rằng: 'Cái này là của tôi ... về mật rằng: 'Cái này là của tôi ... về đờm rằng: 'Cái này là của tôi ... về mủ rằng: 'Cái này là của tôi ... về máu rằng: 'Cái này là của tôi ... về mồ hôi rằng: 'Cái này là của tôi ... về mỡ ... về nước mắt ... về nước mỡ (huyết tương) ... về nước miếng ... về nước mũi ... về nước ở khớp xương ... về nước tiểu... về tủy não rằng: 'Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi' là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về nhãn xứ rằng: 'Cái này là của tôi ... về sắc xứ rằng: 'Cái này là của tôi ... về nhĩ xứ rằng: 'Cái này là của tôi ... về tinh xứ rằng: 'Cái này là của tôi ... về tỷ xứ rằng: 'Cái này là của tôi ... về khí xứ rằng: 'Cái này là của tôi ... về thiết xứ rằng: 'Cái này là của tôi ... về vị xứ rằng: 'Cái này là của tôi ... về thân xứ rằng: 'Cái này là của tôi ... về xúc xứ rằng: 'Cái này là của tôi ... về ý xứ rằng: 'Cái này là của tôi ... về pháp xứ rằng: 'Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi' là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về nhãn giới rằng: 'Cái này là của tôi ... về sắc giới rằng: 'Cái này là của tôi ... về nhãn thức giới rằng: 'Cái này là của tôi ... về nhĩ giới rằng: 'Cái này là của tôi ... về tinh giới rằng: 'Cái này là của tôi ... về nhĩ thức giới rằng: 'Cái này là của tôi ... về tỷ giới rằng: 'Cái này là của tôi ... về khí giới rằng: 'Cái này là của tôi ... về tỷ thức giới rằng: 'Cái này là của tôi ... về thiết giới rằng: 'Cái này là của tôi ... về vị giới rằng: 'Cái này là của tôi ... về thiết thức giới rằng: 'Cái này là của tôi ... về thân giới rằng: 'Cái này là của tôi ... về xúc giới rằng: 'Cái này là của tôi ... về thân thức giới rằng: 'Cái này là của tôi ... về ý giới rằng: 'Cái này là của tôi ... về pháp giới rằng: 'Cái này là của tôi ... về ý thức giới rằng: 'Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi' là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về nhãn quyền rằng: 'Cái này là của tôi ... về nhĩ quyền ... về tỷ quyền ... về thiết quyền ... về thân quyền ... về ý quyền ... về mạng quyền ... về nữ quyền ... về nam quyền ... về lạc quyền ... về khổ quyền ... về hỷ quyền ... về ưu quyền ... về xả quyền ... về tín quyền ... về tấn quyền ... về niệm quyền ... về định quyền ... về tuệ quyền rằng: 'Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi' là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về dục giới rằng: 'Cái này là của tôi ... về sắc giới rằng: 'Cái này là của tôi ... về vô sắc giới rằng: 'Cái này là của tôi ... về dục hữu rằng: 'Cái này là của tôi ... về sắc hữu rằng: 'Cái này là của tôi ... về vô sắc hữu rằng: 'Cái này là của tôi ... về tưởng hữu rằng: 'Cái này là của tôi ... về phi tưởng hữu rằng: 'Cái này là của tôi ... về phi tưởng phi phi tưởng hữu rằng: 'Cái này là của tôi ... về nhất uẩn hữu rằng: 'Cái này là của tôi ... về tứ uẩn hữu rằng: 'Cái

mama —pe— Pañcavokārabhavaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Paṭhamañ jhānaṃ¹ etaṃ mama —pe— Dutiyañ jhānaṃ etaṃ mama —pe— Tatiyañ jhānaṃ etaṃ mama —pe— Catutthañ jhānaṃ etaṃ mama —pe— Mettañ cetovimuttiṃ² etaṃ mama —pe— Karuṇañ cetovimuttiṃ etaṃ mama —pe— Muditañ cetovimuttiṃ etaṃ mama —pe— Upekkhañ cetovimuttiṃ etaṃ mama —pe— Ākāsañcāyatanasamāpattiṃ etaṃ mama —pe— Viññāṇañcāyatanasamāpattiṃ etaṃ mama —pe— Ākiñcaññāyatanasamāpattiṃ etaṃ mama —pe— Nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiṃ ‘etaṃ mama esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Avijjañ etaṃ mama —pe— Saṅkhāre etaṃ mama —pe— Viññāṇañ etaṃ mama —pe— Nāmarūpañ etaṃ mama —pe— Saḷāyatanañ etaṃ mama —pe— Phassañ etaṃ mama —pe— Vedanañ etaṃ mama —pe— Taṇhañ etaṃ mama —pe— Upādānañ etaṃ mama —pe— Bhavañ etaṃ mama —pe— Jātiñ etaṃ mama —pe— Jarāmaṇañ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Evañ abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Katamāni aṭṭha diṭṭhiṭṭhānāni?

Khandhāpi diṭṭhiṭṭhānaṃ, avijjāpi diṭṭhiṭṭhānaṃ, phassopi diṭṭhiṭṭhānaṃ, saññāpi diṭṭhiṭṭhānaṃ, vitakkopi³ diṭṭhiṭṭhānaṃ, ayonisomanasikāropi diṭṭhiṭṭhānaṃ, pāpamittopi diṭṭhiṭṭhānaṃ, paratopi ghoso⁴ diṭṭhiṭṭhānaṃ.

Khandhā hetu khandhā paccayo diṭṭhinaṃ⁵ uppādāya samuṭṭhānaṭṭhena, evañ khandhāpi diṭṭhiṭṭhānaṃ.

Avijjā hetu avijjā paccayo diṭṭhinaṃ⁵ uppādāya⁶ samuṭṭhānaṭṭhena, evañ avijjāpi diṭṭhiṭṭhānaṃ.

Phasso hetu phasso paccayo diṭṭhinaṃ⁵ uppādāya samuṭṭhānaṭṭhena, evañ phassopi diṭṭhiṭṭhānaṃ.

Saññā hetu saññā paccayo diṭṭhinaṃ uppādāya samuṭṭhānaṭṭhena, evañ saññāpi diṭṭhiṭṭhānaṃ.

Vitakko⁷ hetu vitakko paccayo diṭṭhinaṃ uppādāya samuṭṭhānaṭṭhena, evañ vitakkopi diṭṭhiṭṭhānaṃ.

Ayonisomanasikāro hetu ayonisomanasikāro paccayo diṭṭhinaṃ uppādāya samuṭṭhānaṭṭhena, evañ ayonisomanasikāropi diṭṭhiṭṭhānaṃ.

¹ paṭhamajjhānaṃ - (iccādi) bahūsu. ⁵ diṭṭhiṭṭhānaṃ - Machasaṃ, PTS, Syā, Sī 1 2.

² mettācetovimuttiṃ - (iccādi) Syā, PTS, Sī 1, 2, 3.

³ vitakkāpi - Syā.

⁶ uppādāya - Machasaṃ, Syā, PTS.

⁴ paratoghosopi - Machasaṃ, Syā, PTS. ⁷ vitakkā - Syā.

này là của tôi ... về ngũ uẩn hữu rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về sơ thiên rằng: ‘Cái này là của tôi ... về nhị thiên rằng: ‘Cái này là của tôi ... về tam thiên rằng: ‘Cái này là của tôi ... về tứ thiên rằng: ‘Cái này là của tôi ... về từ tâm giải thoát rằng: ‘Cái này là của tôi ... về bi tâm giải thoát rằng: ‘Cái này là của tôi ... về hỷ tâm giải thoát rằng: ‘Cái này là của tôi ... về xả tâm giải thoát rằng: ‘Cái này là của tôi ... về sự chứng đạt không vô biên xứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về sự chứng đạt thức vô biên xứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về sự chứng đạt vô sở hữu xứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về vô minh rằng: ‘Cái này là của tôi ... về các hành rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thức ... về danh sắc ... về sáu xứ ... về xúc ... về thọ ... về ái ... về thủ ... về hữu ... về sanh rằng: ‘Cái này là của tôi ... về lão tử rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu là kiến là (có ý nghĩa) như thế.

Tám cơ sở của kiến là gì?

Uẩn là cơ sở của kiến, vô minh cũng là cơ sở của kiến, xúc cũng là cơ sở của kiến, tưởng cũng là cơ sở của kiến, tâm cũng là cơ sở của kiến, tác ý không đúng đắn cũng là cơ sở của kiến, bạn xấu cũng là cơ sở của kiến, lời nói của kẻ khác cũng là cơ sở của kiến.

Các uẩn là nhân, các uẩn là duyên, có liên quan đến cơ sở của kiến theo ý nghĩa nguồn sanh khởi; như thế các uẩn là cơ sở của kiến.

Vô minh là nhân, vô minh là duyên, có liên quan đến cơ sở của kiến theo ý nghĩa nguồn sanh khởi; như thế vô minh cũng là cơ sở của kiến.

Xúc là nhân, xúc là duyên, có liên quan đến cơ sở của kiến theo ý nghĩa nguồn sanh khởi; như thế xúc cũng là cơ sở của kiến.

Tưởng là nhân, tưởng là duyên, có liên quan đến cơ sở của kiến theo ý nghĩa nguồn sanh khởi; như thế tưởng cũng là cơ sở của kiến.

Tâm là nhân, tâm là duyên, có liên quan đến cơ sở của kiến theo ý nghĩa nguồn sanh khởi; như thế tâm cũng là cơ sở của kiến.

Tác ý không đúng đắn là nhân, tác ý không đúng đắn là duyên, có liên quan đến cơ sở của kiến theo ý nghĩa nguồn sanh khởi; như thế tác ý không đúng đắn cũng là cơ sở của kiến.

Pāpamitto hetu pāpamitto paccayo diṭṭhinam uppādāya samuṭṭhānaṭṭhena, evaṃ pāpamittopi diṭṭhiṭṭhānam.

Paratoghoso hetu paratoghoso paccayo diṭṭhinam uppādāya samuṭṭhānaṭṭhena, evaṃ paratopi ghoso⁴ diṭṭhiṭṭhānam.

Imāni aṭṭha diṭṭhiṭṭhānāni.

Katamāni aṭṭhārasa diṭṭhipariyuṭṭhānāni?

Yā diṭṭhi diṭṭhigataṃ, diṭṭhigahanam, diṭṭhikantāram, diṭṭhivīsūkam,¹ diṭṭhivipphanditam, diṭṭhisaññojanam, diṭṭhisallam, diṭṭhisambādho,² diṭṭhipalibodho,³ diṭṭhibandhanam, diṭṭhipapāto, diṭṭhānusayo, diṭṭhisantāpo, diṭṭhipariḷāho, diṭṭhigantho, diṭṭhupādānam, diṭṭhābhiniveso, diṭṭhiparāmāso.

Imāni aṭṭhārasa diṭṭhipariyuṭṭhānāni.

Katamaṃ soḷasa diṭṭhiyo?

Assādadiṭṭhi, attānudiṭṭhi, micchādiṭṭhi, sakkāyadiṭṭhi, sakkāyavattukā sassatadiṭṭhi, sakkāyavattukā ucchedadiṭṭhi, antaggāhikādiṭṭhi, pubbantānudiṭṭhi, aparantānudiṭṭhi, saññojanikā diṭṭhi, ‘ahan’ti mānavinibandhā diṭṭhi, ‘maman’ti mānavinibandhā diṭṭhi, attavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi, lokavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi, bhavadiṭṭhi, vibhavadiṭṭhi.

Imā soḷasa diṭṭhiyo.

Katame tīni satam diṭṭhābhinivesā? [*]

Assādadiṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti?

Attānudiṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti?

Micchādiṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti?

Sakkāyadiṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti?

Sakkāyavattukāya sassatadiṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti?

Sakkāyavattukāya ucchedadiṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti?

Antaggāhikāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti?

Pubbantānudiṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti?

Aparantānudiṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti?

Saññojanikāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti?

¹ diṭṭhivīsūkāyikam - Dhammasaṅgaṇī.

² diṭṭhisamanavo - Syā.

³ diṭṭhipalibodho - Machasaṃ, Syā, PTS.

[*] “katakame tīni satam diṭṭhābhinivesā” ti pucchā Syā, PTS potthakesu na gahitā.

Bạn xấu là nhân, bạn xấu là duyên, có liên quan đến cơ sở của kiến theo ý nghĩa nguồn sanh khởi; như thế bạn xấu cũng là cơ sở của kiến.

Lời nói của kẻ khác là nhân, lời nói của kẻ khác là duyên, có liên quan đến cơ sở của kiến theo ý nghĩa nguồn sanh khởi; như thế lời nói của kẻ khác cũng là cơ sở của kiến.

Đây là tám cơ sở của kiến.

Mười tám cơ sở xâm nhập của kiến là gì?

Kiến (tạo nên) thiên lệch, kiến (tạo nên) nắm giữ, kiến (tạo nên) hiểm độc, kiến (tạo nên) mâu thuẫn, kiến (tạo nên) dao động, kiến (tạo nên) ràng buộc, kiến (tạo nên) xuyên suốt, kiến (tạo nên) áp chế, kiến (tạo nên) vương bận, kiến (tạo nên) trói buộc, kiến (tạo nên) sa đọa, kiến (tạo nên) ngủ ngầm, kiến (tạo nên) thiêu đốt, kiến (tạo nên) thống khổ, kiến (tạo nên) khúc mắc, kiến (tạo nên) chấp thủ, kiến (tạo nên) cố chấp, kiến (tạo nên) bám víu.

Đây là mười tám cơ sở xâm nhập của kiến.

Mười sáu loại kiến là gì?

Khoái lạc kiến, tùy ngã kiến, tà kiến, thân kiến, thường kiến lấy thân làm nền tảng, đoạn kiến lấy thân làm nền tảng, hữu biên kiến, quá khứ hữu biên kiến, vị lai hữu biên kiến, kiến có sự ràng buộc, kiến có sự tự hào và gắn bó về 'tôi,' kiến có sự tự hào và gắn bó về 'của tôi,' kiến có liên hệ đến luận thuyết về tự ngã, kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới, hữu kiến, phi hữu kiến.

Đây là mười sáu loại kiến.

Ba trăm sự cố chấp của kiến là gì?

Do khoái lạc kiến, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do tùy ngã kiến, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do tà kiến, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do thân kiến, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do thường kiến lấy thân làm nền tảng, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do đoạn kiến lấy thân làm nền tảng, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do hữu biên kiến, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do quá khứ hữu biên kiến, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do vị lai hữu biên kiến, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do kiến có sự ràng buộc, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

‘Ahan’ti mānavinibandhāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti.

‘Maman’ti mānavinibandhāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti.

Attavādapaṭisaṃyuttāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti.

Lokavādapaṭisaṃyuttāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti.

Bhavadiṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti.

Vibhavadiṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti.

Assādadiṭṭhiyā pañcatimsāya ākārehi abhiniveso hoti.

Attānudiṭṭhiyā vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti.

Micchādiṭṭhiyā dasahākārehi abhiniveso hoti.

Sakkāyadiṭṭhiyā vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti.

Sakkāyavatthukāya sassatadiṭṭhiyā pannarasahi ākārehi abhiniveso hoti.

Sakkāyavatthukāya ucchedadiṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso hoti

Antaggāhikāya diṭṭhiyā paññāsāya ākārehi abhiniveso hoti.

Pubbantānudiṭṭhiyā aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti.

Aparantānudiṭṭhiyā catucattālīsāya ākārehi abhiniveso hoti.

Saññojanikāya diṭṭhiyā aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti.

‘Ahan’ti mānavinibandhāya diṭṭhiyā aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti.

‘Maman’ti mānavinibandhāya diṭṭhiyā aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti.

Attavādapaṭisaṃyuttāya diṭṭhiyā vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti.

Lokavādapaṭisaṃyuttāya diṭṭhiyā aṭṭhahi ākārehi abhiniveso hoti.

Bhavadiṭṭhiyā ekena ākārena¹ abhiniveso hoti.

Vibhavadiṭṭhiyā ekena ākārena¹ abhiniveso hoti.

¹ ekūnavīsatiyā ākārehi - Syā.

Do kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘tôi,’ có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘của tôi,’ có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do kiến có liên hệ đến luận thuyết về tự ngã, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do hữu kiến, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do phi hữu kiến, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do khoái lạc kiến, có sự cố chấp với 35 biểu hiện.

Do tùy ngã kiến, có sự cố chấp với 20 biểu hiện.

Do tà kiến, có sự cố chấp với 10 biểu hiện.

Do thân kiến, có sự cố chấp với 20 biểu hiện.

Do thường kiến lấy thân làm nền tảng, có sự cố chấp với 15 biểu hiện.

Do đoạn kiến lấy thân làm nền tảng, có sự cố chấp với 5 biểu hiện.

Do hữu biên kiến, có sự cố chấp với 50 biểu hiện.

Do quá khứ hữu biên kiến, có sự cố chấp với 18 biểu hiện.

Do vị lai hữu biên kiến, có sự cố chấp với 44 biểu hiện.

Do kiến có sự ràng buộc, có sự cố chấp với 18 biểu hiện.

Do kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘tôi,’ có sự cố chấp với 18 biểu hiện.

Do kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘của tôi,’ có sự cố chấp với 18 biểu hiện.

Do kiến có liên hệ đến luận thuyết về tự ngã, có sự cố chấp với 20 biểu hiện.

Do kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới, có sự cố chấp với 8 biểu hiện.

Do hữu kiến, có sự cố chấp với 1 biểu hiện.

Do phi hữu kiến, có sự cố chấp với 1 biểu hiện.

1. Assādadiṭṭhi

Assādadiṭṭhiyā katamehi pañcatimṣāya ākārehi abhiniveso hoti?

‘Yaṃ rūpaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ rūpassa assādo’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na assādo, assādo na diṭṭhi; aññadiṭṭhi, añño assādo; yā ca diṭṭhi yo ca assādo, ayaṃ vuccati assādadiṭṭhi.

Assādiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi¹ diṭṭhivipatti, tāya diṭṭhi-vipattiyā samannāgato puggalo diṭṭhivipanno, diṭṭhivipanno puggalo na sevītabbo na bhajītabbo na payirupāsītabbo. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa pāpikā. Yo diṭṭhiyā rāgo,² so na diṭṭhi, diṭṭhi na rāgo, aññā diṭṭhi, añño rāgo; yā ca diṭṭhi yo ca rāgo, ayaṃ vuccati diṭṭhi-rāgo. Tāya ca diṭṭhiyā tena ca rāgena samannāgato puggalo diṭṭhi-rāgaratto³ diṭṭhirāgaratte puggale dīnaṃ dānaṃ na mahapphalaṃ hoti na mahānisamsaṃ. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa pāpikā.

Assādadiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa dveva gatiyo: nirayo vā tiracchānayoti vā. Micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa yañceva kāyakammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ⁴ samādinnaṃ, yañca vacīkammaṃ —pe— yañca manokammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ, yā ca cetanā, yā ca patthanā, yo ca paṇidhi, ye ca saṅkhārā, sabbe te dhammā aniṭṭhāya akantāya amanāpāya ahitāya dukkhāya saṃvattanti. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa pāpikā. Seyyathāpi nimbabījaṃ vā kosātakibījaṃ vā tittakālābubījaṃ⁵ vā allāya paṭhaviyā nikkhattaṃ yañceva paṭhaviraṣaṃ upādiyati, yañca āporasaṃ upādiyati, sabbaṃ taṃ tittakattāya⁶ kaṭukattāya⁷ asātattāya⁸ saṃvattati. Taṃ kissa hetu? Bījaṃ hissa pāpakaṃ. Evameva micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa yañceva kāyakammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ, yañca vacīkammaṃ —pe— yañca manokammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ, yā ca cetanā yā ca patthanā yo ca paṇidhi ye ca saṅkhārā, sabbe te dhammā aniṭṭhāya akantāya amanāpāya ahitāya dukkhāya saṃvattanti. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa pāpikā.

Assādadiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi⁹ diṭṭhigataṃ, diṭṭhi-gaṇaṃ, diṭṭhikantāraṃ, diṭṭhivīsūkaṃ, diṭṭhivipphandaṃ, diṭṭhisaññojanaṃ, diṭṭhisallaṃ, diṭṭhisambādho, diṭṭhipaḷibodho, diṭṭhibandhanaṃ, diṭṭhipapāto, diṭṭhānusayo, diṭṭhisantāpo diṭṭhipariḷāho, diṭṭhigānho, diṭṭhūpādānaṃ, diṭṭhābhīniveso, diṭṭhiparāmāso,¹⁰ imehi aṭṭhārasahi ākārehi pariyuṭṭhitacittassa saññogo.

¹ micchādiṭṭhi’ itī Syāma potthake natthi.

² yā diṭṭhiyo rāgo - Syā, PTS.

³ diṭṭhirāgarato - Syā.

⁴ yathādiṭṭhisampannaṃ - Sī 2.

⁵ tittakālābubījaṃ - bahūsu.

⁶ tittakatāya - Syā, PTS.

⁷ kaṭukatāya - Syā, PTS.

⁸ asāratāya - Syā, PTS.

⁹ yā diṭṭhi - Syā.

¹⁰ diṭṭhābhīnivesaparāmāso hoti - Syā.

1. Khoái Lạc Kiến:

Do khoái lạc kiến, có sự cố chấp với 35 biểu hiện gì?

Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Lạc và hỷ tâm sanh lên tùy thuộc vào sắc là sự khoái lạc đối với sắc’ là kiến. Kiến không phải là sự khoái lạc, sự khoái lạc không phải là kiến; kiến là điều khác, sự khoái lạc là điều khác; (cả hai) kiến và sự khoái lạc được gọi là Khoái Lạc Kiến.

Khoái lạc kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến, người có sự hư hỏng về kiến ấy là (người) bị hư hỏng về kiến. Không nên tiếp cận, không nên kết thân, không nên gần gũi người bị hư hỏng về kiến. Điều ấy có nguyên nhân thế nào? Bởi vì kiến của người này là ác. Ái nào do kiến, ái ấy không phải là kiến, kiến không phải là ái, kiến là điều khác, ái là điều khác, (cả hai) kiến và ái được gọi là ái do kiến. Người có kiến ấy và ái ấy là (người) bị nhiễm ái do kiến. Vật thí cho đến người bị nhiễm ái do kiến không có quả báu lớn, không có lợi ích lớn. Điều ấy có nguyên nhân thế nào? Bởi vì kiến của người này là ác.

Khoái lạc kiến là tà kiến. Có hai cảnh giới (tái sanh) đối với người có tà kiến là địa ngục hoặc loài súc sanh. Thân nghiệp nào bị tác động toàn diện bởi kiến như thế ấy, khẩu nghiệp nào ..., ý nghiệp nào bị tác động toàn diện bởi kiến như thế ấy, ý định nào, ước muốn nào, nguyện vọng nào, và các hành nào của người có tà kiến, tất cả các pháp ấy đều đưa đến điều không muốn, không thích, không vừa ý, không tốt đẹp, khổ đau. Điều ấy có nguyên nhân thế nào? Bởi vì kiến của người này là ác. Cũng giống như hạt giống cây *nimba* hoặc hạt giống cây *kosātakī*, hoặc hạt giống cây *tittakālābu* được gieo xuống đất ẩm. Vị nào của đất đã được tiếp thụ và vị nào của nước đã được tiếp thụ, tất cả (các) vị ấy đều đưa đến tính chất chát, tính chất cay, tính chất không dịu ngọt. Điều ấy có nguyên nhân thế nào? Bởi vì hạt giống của cây ấy là ác. Tương tự như thế, thân nghiệp nào bị tác động toàn diện bởi kiến như thế ấy, khẩu nghiệp nào ..., ý nghiệp nào bị tác động toàn diện bởi kiến như thế ấy, ý định nào, ước muốn nào, nguyện vọng nào, và các hành nào của người có tà kiến, tất cả các pháp ấy đều đưa đến điều không muốn, không thích, không vừa ý, không tốt đẹp, khổ đau. Điều ấy có nguyên nhân thế nào? Bởi vì kiến của người này là ác.

Khoái lạc kiến là tà kiến, tà kiến là kiến (tạo nên) thiên lệch, kiến (tạo nên) nắm giữ, kiến (tạo nên) hiểm độc, kiến (tạo nên) mâu thuẫn, kiến (tạo nên) dao động, kiến (tạo nên) ràng buộc, kiến (tạo nên) xuyên suốt, kiến (tạo nên) áp đặt, kiến (tạo nên) vương bận, kiến (tạo nên) trói buộc, kiến (tạo nên) sa đọa, kiến (tạo nên) ngủ ngầm, kiến (tạo nên) thiêu đốt, kiến (tạo nên) thống khổ, kiến (tạo nên) khúc mắc, kiến (tạo nên) chấp thủ, kiến (tạo nên) cố chấp, kiến (tạo nên) bám víu.

Atthi saññojanāni ceva diṭṭhiyo ca, atthi saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

Katamāni saññojanāni ceva diṭṭhiyo ca? Sakkāyaditṭhi sīlabbataparāmāso, imāni saññojanāni ceva diṭṭhiyo ca.

Katamāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo? Kāmarāgasaññojanaṃ paṭighasaññojanaṃ mānasaññojanaṃ vicikicchasaññojanaṃ bhavarāgasaññojanaṃ issāsaññojanaṃ macchariyasaññojanaṃ anunayasaññojanaṃ avijjasaññojanaṃ, imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.¹

Yaṃ vedanaṃ paṭicca —pe— yaṃ saññaṃ paṭicca —pe— yaṃ saṅkhāre paṭicca —pe— yaṃ viññāṇaṃ paṭicca —pe— yaṃ cakkhuṃ paṭicca —pe— yaṃ sotaṃ paṭicca —pe— yaṃ ghānaṃ paṭicca —pe— yaṃ jivhaṃ paṭicca —pe— yaṃ kāyaṃ paṭicca —pe— yaṃ manāṃ paṭicca —pe— yaṃ rūpe paṭicca —pe— yaṃ sadde paṭicca —pe— yaṃ gandhe paṭicca —pe— yaṃ rase paṭicca —pe— yaṃ phoṭṭhabbe paṭicca —pe— yaṃ dhamme paṭicca —pe— yaṃ cakkhaviññāṇaṃ paṭicca —pe— yaṃ sotaviññāṇaṃ paṭicca —pe— yaṃ ghānaviññāṇaṃ paṭicca —pe— yaṃ jivhāviññāṇaṃ paṭicca —pe— yaṃ kāyaviññāṇaṃ paṭicca —pe— yaṃ manoviññāṇaṃ paṭicca —pe— yaṃ cakkhusamphassaṃ paṭicca —pe— yaṃ sotasamphassaṃ paṭicca —pe— yaṃ ghānasamphassaṃ paṭicca —pe— yaṃ jivhāsamphassaṃ paṭicca —pe— yaṃ kāyasamphassaṃ paṭicca —pe— yaṃ manosamphassaṃ paṭicca —pe— yaṃ cakkhusamphassajaṃ vedanaṃ paṭicca —pe— yaṃ sotasamphassajaṃ vedanaṃ paṭicca —pe— yaṃ ghānasamphassajaṃ vedanaṃ paṭicca —pe— yaṃ jivhāsamphassajaṃ vedanaṃ paṭicca —pe— yaṃ kāyasamphassajaṃ vedanaṃ paṭicca —pe— yaṃ manosamphassajaṃ vedanaṃ paṭicca uppajjati sukkaṃ somanassaṃ, ayaṃ manosamphassajāya vedanāya assādo'ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na assādo, assādo na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, añño assādo; yā ca diṭṭhi yo ca assādo, ayaṃ vuccati assādadiṭṭhi.

Assādadiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti. Tāya diṭṭhivipattiyā samannāgato puggalo diṭṭhivipanno, diṭṭhivipanno puggalo na sevitaḅbo na bhajitaḅbo na payirupāsitaḅbo. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa pāpikā. Yo diṭṭhi yā rāgo, so na diṭṭhi, diṭṭhi na rāgo, aññādiṭṭhi, añño rago; yā ca diṭṭhi yo ca rāgo, ayaṃ vuccati diṭṭhirāgo. Tāya ca diṭṭhiyā tena ca rāgena samannāgato puggalo diṭṭhirāgaratto diṭṭhirāgaratte puggale dinnaṃ dānaṃ na mahapphalaṃ hoti na mahānisamsaṃ. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa pāpikā.

¹ Imehi atṭhārasahi' ādiṃ katvā yāva 'na ca diṭṭhiyo'ti - Syā, PTS potthakesu ūnaṃ.

Có những ràng buộc là kiến, và có những ràng buộc không phải là kiến.

Những ràng buộc nào là kiến? Thân kiến, sự cố chấp vào giới và nghi thức; những điều này vừa là sự ràng buộc vừa là kiến.

Những ràng buộc nào không phải là kiến? Sự ràng buộc với ái dục, sự ràng buộc với bất bình, sự ràng buộc với ngã mạn, sự ràng buộc với hoài nghi, sự ràng buộc với hữu ái, sự ràng buộc với ganh tỵ, sự ràng buộc với bòn xén, sự ràng buộc với tình quyến luyến, sự ràng buộc với vô minh; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Lạc và hỷ tâm nào sanh lên tùy thuộc vào thọ, ...(như trên)... tùy thuộc vào tưởng, ...(như trên)... tùy thuộc vào các hành, ...(như trên)... tùy thuộc vào thức, ...(như trên)... tùy thuộc vào mắt, ...(như trên)... tùy thuộc vào tai, ...(như trên)... tùy thuộc vào mũi, ...(như trên)... tùy thuộc vào lưỡi, ...(như trên)... tùy thuộc vào thân, ...(như trên)... tùy thuộc vào ý, ...(như trên)... tùy thuộc vào các sắc, ...(như trên)... tùy thuộc vào các thính, ...(như trên)... tùy thuộc vào các khí, ...(như trên)... tùy thuộc vào các vị, ...(như trên)... tùy thuộc vào các xúc, ...(như trên)... tùy thuộc vào các pháp, ...(như trên)... tùy thuộc vào nhãn thức, ...(như trên)... tùy thuộc vào nhĩ thức, ...(như trên)... tùy thuộc vào tỷ thức, ...(như trên)... tùy thuộc vào thiệt thức, ...(như trên)... tùy thuộc vào thân thức, ...(như trên)... tùy thuộc vào ý thức, ...(như trên)... tùy thuộc vào nhãn xúc, ...(như trên)... tùy thuộc vào nhĩ xúc, ...(như trên)... tùy thuộc vào tỷ xúc, ...(như trên)... tùy thuộc vào thiệt xúc, ...(như trên)... tùy thuộc vào thân xúc, ...(như trên)... tùy thuộc vào ý xúc, ...(như trên)... tùy thuộc vào thọ sanh ra từ nhãn xúc, ...(như trên)... tùy thuộc vào thọ sanh ra từ nhĩ xúc, ...(như trên)... tùy thuộc vào thọ sanh ra từ tỷ xúc, ...(như trên)... tùy thuộc vào thọ sanh ra từ thiệt xúc, ...(như trên)... tùy thuộc vào thọ sanh ra từ thân xúc, ...(như trên)... tùy thuộc vào thọ sanh ra từ ý xúc, điều ấy là sự khoái lạc đối với thọ sanh ra từ ý xúc’ là kiến. Kiến không phải là sự khoái lạc, sự khoái lạc không phải là kiến; kiến là điều khác, sự khoái lạc là điều khác; (cả hai) kiến và sự khoái lạc được gọi là Khoái Lạc Kiến.

Khoái lạc kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. Người có sự hư hỏng về kiến ấy là (người) bị hư hỏng về kiến. Không nên tiếp cận, không nên kết thân, không nên gần gũi người bị hư hỏng về kiến. Điều ấy có nguyên nhân thế nào? Bởi vì kiến của người này là ác. Ái nào do kiến, ái ấy không phải là kiến, kiến không phải là ái, kiến là điều khác, ái là điều khác; (cả hai) kiến và ái được gọi là ái do kiến. Người có kiến ấy và ái ấy là (người) bị nhiễm ái do kiến. Vật thí cho đến người bị nhiễm ái do kiến không có quả báu lớn, không có lợi ích lớn. Điều ấy có nguyên nhân thế nào? Bởi vì kiến của người này là ác.

Asasādadiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa dveva gatiyo: nirayo vā tiracchānayo vā. Micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa yañceva kāyakammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ, yañca vacīkammaṃ —pe— yañca manokammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ, yā ca cetanā yā ca patthanā yo ca paṇidhi ye ca saṅkhārā sabbe te dhammā aniṭṭhāya akantāya amanāpāya ahitāya dukkhāya saṃvattanti. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa pāpikā. Seyyathāpi nimbabijaṃ vā kosātakibijaṃ vā tittakālābubijaṃ vā allāya paṭhaviyā nikkhattaṃ yañceva paṭhaviraṣaṃ upādiyati, yañca āporasaṃ upādiyati, sabbaṃ taṃ tittakattāya kaṭukattāya asātattāya saṃvattati. Taṃ kissa hetu? Bijaṃ hissa pāpakaṃ.¹ Evameva micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa yañceva kāyakammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ, yañca vacīkammaṃ —pe— yañca manokammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ, yā ca cetanā yā ca patthanā yo ca paṇidhi ye ca saṅkhārā, sabbe te dhammā aniṭṭhāya akantāya amanāpāya ahitāya dukkhāya saṃvattanti. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa pāpikā. Assādadiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahaṇaṃ —pe— diṭṭhābhiniveso diṭṭhiparāmāso. Imehi atthārasahi ākārehi pariyuṭṭhitacittassa saññogo.

Atthi saññojanāni ceva diṭṭhiyo ca, atthi saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Katamāni saññojanāni ceva diṭṭhiye ca? Sakkāyadiṭṭhi, silabbataparāmāso,² imāni saññojanāni ceva diṭṭhiyo ca.

Katamāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo? Kāmarāgasaññojanaṃ, paṭighasaññojanaṃ, mānasaññojanaṃ, vicikicchasaññojanaṃ, bhavarāgasaññojanaṃ, issāsaññojanaṃ, macchariyasaññojanaṃ, anunayasaññojanaṃ, avijjasaññojanaṃ, imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

Assādadiṭṭhiyā imehi pañcatimsāya ākārehi abhiniveso hoti.

2. Attānudiṭṭhi

Attānudiṭṭhiyā katamehi vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti?

Idha assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī,³ sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ, attani vā rūpaṃ, rūpasmim vā attānaṃ, vedanaṃ —pe— saññaṃ —pe— saṅkhāre viññāṇaṃ attato samanupassati, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ, attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmim vā attānaṃ.

¹ pāpikaṃ - Machasaṃ.

² sakkāyadiṭṭhi parāmāso ceva sakkāyadiṭṭhi silabbataparāmāsā ca - Syā.

³ 'sappurisānaṃ adassāvī'ti - Syāma potthake natthi.

Khoái lạc kiến là tà kiến. Có hai cảnh giới (tái sanh) đối với người có tà kiến là địa ngục hoặc loài súc sanh. Thân nghiệp nào bị tác động toàn diện bởi kiến như thế ấy, khẩu nghiệp nào ...(như trên)..., ý nghiệp nào bị tác động toàn diện bởi kiến như thế ấy, ý định nào, ước muốn nào, nguyện vọng nào, và các hành nào của người có tà kiến, tất cả các pháp ấy đều đưa đến điều không muốn, không thích, không vừa ý, không tốt đẹp, khổ đau. Điều ấy có nguyên nhân thế nào? Bởi vì kiến của người này là ác. Cũng giống như hạt giống cây *nimba* hoặc hạt giống cây *kosātakī*, hoặc hạt giống cây *tittakālābu* được gieo xuống đất ẩm. Vị nào của đất đã được tiếp thụ và vị nào của nước đã được tiếp thụ, tất cả (các) vị ấy đều đưa đến tính chất chất, tính chất cay, tính chất không dịu ngọt. Điều ấy có nguyên nhân thế nào? Bởi vì hạt giống của cây ấy là ác. Tương tự như thế, thân nghiệp nào bị tác động toàn diện bởi kiến như thế ấy, khẩu nghiệp nào ...(như trên)..., ý nghiệp nào bị tác động toàn diện bởi kiến như thế ấy, ý định nào, ước muốn nào, nguyện vọng nào, và các hành nào của người có tà kiến, tất cả các pháp ấy đều đưa đến điều không muốn, không thích, không vừa ý, không tốt đẹp, khổ đau. Điều ấy có nguyên nhân thế nào? Bởi vì kiến của người này là ác. Khoái lạc kiến là tà kiến. Tà kiến là kiến (tạo nên) thiên lệch, kiến (tạo nên) nắm giữ, ...(như trên)..., kiến (tạo nên) cố chấp, kiến (tạo nên) bám víu. Có sự ràng buộc đối với tâm đã bị xâm nhập với 18 biểu hiện này.

Có những ràng buộc là kiến, và có những ràng buộc không phải là kiến. Những ràng buộc nào là kiến? Thân kiến, sự cố chấp vào giới và nghi thức; những điều này vừa là sự ràng buộc vừa là kiến.

Những ràng buộc nào không phải là kiến? Sự ràng buộc với ái dục, sự ràng buộc với bất bình, sự ràng buộc với ngã mạn, sự ràng buộc với hoài nghi, sự ràng buộc với hữu ái, sự ràng buộc với ganh tỵ, sự ràng buộc với bòn xén, sự ràng buộc với tình quyến luyến, sự ràng buộc với vô minh; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Do khoái lạc kiến, có sự cố chấp với 35 biểu hiện này.

2. Tùy Ngã Kiến:

Do tùy ngã kiến, có sự cố chấp với 20 biểu hiện gì?

Ở đây, kẻ phàm phu không lắng nghe, không có sự nhận thức của các bậc Thánh, không rành rẽ Thánh pháp, không được huấn luyện về Thánh pháp, không có sự nhận thức của các bậc chân nhân, không rành rẽ pháp chân nhân, không được huấn luyện về pháp chân nhân nhận thấy sắc là tự ngã, hoặc tự ngã có sắc, hoặc sắc ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong sắc; nhận thấy thọ ... nhận thấy tưởng ... nhận thấy các hành ... nhận thấy thức là tự ngã, hoặc tự ngã có thức, hoặc thức ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong thức.

Kathaṃ rūpaṃ attato samanupassati? Idhekacco paṭhavīkasiṇaṃ¹ attato samanupassati, yaṃ paṭhavīkasiṇaṃ, so ahaṃ, yo ahaṃ, taṃ paṭhavīkasiṇaṃ'ti paṭhavīkasiṇaṃca attañca advayaṃ samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato 'yā acci'² so vaṇṇo, yo vaṇṇo sā acci'ti acciṅca vaṇṇaṅca advayaṃ samanupassati. Evameva idhekacco paṭhavīkasiṇaṃ attato samanupassati, 'yaṃ paṭhavīkasiṇaṃ, so ahaṃ; yo ahaṃ taṃ paṭhavīkasiṇaṃ'ti paṭhavīkasiṇaṃca attañca advayaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yaṅca vatthu, ayaṃ paṭhamā rūpavattukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa dveva gatiyo —pe— imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo.

Idhekacco āpokasiṇaṃ —pe— tejokasiṇaṃ —pe— vāyokasiṇaṃ —pe— nīlakasiṇaṃ —pe— pītakasiṇaṃ —pe— lohītakasiṇaṃ —pe— odātakasiṇaṃ attato samanupassati 'yaṃ odātakasiṇaṃ, so ahaṃ, yo ahaṃ, taṃ odātakasiṇaṃ'ti odātakasiṇaṃca attañca advayaṃ samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato 'yā acci so vaṇṇo, yo vaṇṇo, sā acci'ti acciṅca vaṇṇaṅca advayaṃ samanupassati. Evameva idhekacco —pe— odātakasiṇaṃca attañca advayaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yaṅca vatthu, ayaṃ paṭhamā rūpavattukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ rūpaṃ attato samanupassati.

Kathaṃ rūpavantaṃ attānaṃ samanupassati? Idhekacco vedanaṃ saññaṃ saṅkhāre viññāṇaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: 'Ayaṃ kho me attā, so kho pana me ayaṃ attā iminā rūpena rūpavā'ti rūpavantaṃ attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi rukkho chāyāsampanno assa, tamena³ puriso evaṃ vadeyya: 'Ayaṃ rukkho ayaṃ chāyā, añño rukkho aññā chāyā, so kho panāyaṃ rukkho imāya chāyāya chāyāvā'ti chāyāvantaṃ rukkhaṃ samanupassati. Evameva idhekacco vedanaṃ saññaṃ saṅkhāre viññāṇaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: 'Ayaṃ kho me attā, so kho pana ayaṃ attā iminā rūpena rūpavā'ti rūpavantaṃ attānaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yaṅca vatthu, ayaṃ dutiyā rūpavattukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ rūpavantaṃ attānaṃ samanupassati.

¹ pathavīkasiṇaṃ - Machasaṃ. ² acci - Syā. ³ tamenā - Syā, PTS.

Nhận thấy sắc là tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy đề mục đất là tự ngã rằng: “Cái gì là đề mục đất, cái ấy là tôi; cái gì là tôi, cái ấy là đề mục đất,” (vị ấy) nhận thấy đề mục đất và tự ngã chỉ là một. Cũng giống như đối với ngọn đèn dầu đang cháy sáng (nghĩ rằng): “Cái gì là ngọn lửa, cái ấy là ánh sáng; cái gì là ánh sáng, cái ấy là ngọn lửa,” (vị ấy) nhận thấy ngọn lửa và ánh sáng chỉ là một. Tương tự như thế, có người nhận thấy đề mục đất là tự ngã rằng: “Cái gì là đề mục đất, cái ấy là tôi; cái gì là tôi, cái ấy là đề mục đất,” (vị ấy) nhận thấy đề mục đất và tự ngã chỉ là một. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có sắc là nền tảng—thứ nhất. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(như trên)... Tùy ngã kiến là tà kiến. Đối với người có tùy ngã kiến, có hai cảnh giới (tái sanh) ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Ở đây, có người nhận thấy đề mục nước ... đề mục lửa ... đề mục gió ... đề mục xanh ... đề mục vàng ... đề mục đỏ ... đề mục trắng là tự ngã rằng: “Cái gì là đề mục trắng, cái ấy là tôi; cái gì là tôi, cái ấy là đề mục trắng,” (vị ấy) nhận thấy đề mục trắng và tự ngã chỉ là một. Cũng giống như đối với ngọn đèn dầu đang cháy sáng (nghĩ rằng): “Cái gì là ngọn lửa, cái ấy là ánh sáng; cái gì là ánh sáng, cái ấy là ngọn lửa,” (vị ấy) nhận thấy ngọn lửa và ánh sáng chỉ là một. Tương tự như thế, có người ...(như trên)... nhận thấy đề mục trắng và tự ngã chỉ là một. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có sắc là nền tảng—thứ nhất. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy sắc là tự ngã là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy tự ngã có sắc là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy thọ, tưởng, các hành, thức là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật có sắc bởi vì sắc này;” (vị ấy) nhận thấy tự ngã có sắc. Cũng giống như cội cây là có bóng cây, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là cội cây, cái này là bóng cây, cội cây là cái khác, bóng cây là cái khác. Hơn nữa, cội cây này đây quả thật là có bóng cây bởi vì bóng cây này;” (vị ấy) nhận thấy cội cây là có bóng cây. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy thọ, tưởng, các hành, thức là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật có sắc bởi vì sắc này;” (vị ấy) nhận thấy tự ngã có sắc. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có sắc là nền tảng—thứ nhì. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã có sắc là (có ý nghĩa) như thế.

Kathaṃ attani rūpaṃ samanupassati? Idhekacco vedanaṃ saññaṃ saṅkhāre viññānaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā imasmiṃ ca pana attani idaṃ rūpaṃ’ti attani rūpaṃ samanupassati. Seyyathāpi pupphaṃ gandhasampannaṃ assa, tamena puriso evaṃ vadeyya: ‘Idaṃ pupphaṃ ayaṃ gandho, aññaṃ pupphaṃ añño gandho, so kho panāyaṃ gandho imasmiṃ pupphe’ti pupphasmiṃ gandhaṃ samanupassati. Evameva idhekacco vedanaṃ saññaṃ saṅkhāre viññānaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā imasmiṃ ca pana attani idaṃ rūpaṃ’ti attani rūpaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; añña diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ tatiyā rūpavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ attani rūpaṃ samanupassati.

Kathaṃ rūpasmiṃ attānaṃ samanupassati? Idhekacco vedanaṃ saññaṃ saṅkhāre viññānaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, so kho pana me ayaṃ attā imasmiṃ rūpe’ti rūpasmiṃ attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi maṇikaraṇḍake pakkhitto assa, tamena puriso evaṃ vadeyya: ‘Ayaṃ maṇi ayaṃ karaṇḍako, añño maṇi añño karaṇḍako, so kho panāyaṃ maṇi imasmiṃ karaṇḍake’ti karaṇḍakasmīṃ maṇiṃ samanupassati. Evameva idhekacco vedanaṃ saññaṃ saṅkhāre viññānaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, so kho pana me ayaṃ attā imasmiṃ rūpe’ti rūpasmiṃ attānaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; añña diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ catutthā rūpavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ rūpasmiṃ attānaṃ samanupassati.

Kathaṃ vedanaṃ attato samanupassati? Idhekacco cakkhusamphassajaṃ vedanaṃ —pe— sotasamphassajaṃ vedanaṃ —pe— ghānasamphassajaṃ vedanaṃ —pe— jivhāsamphassajaṃ vedanaṃ —pe— kāyasamphassajaṃ vedanaṃ —pe— manosamphassajaṃ vedanaṃ attato samanupassati, ‘yā manosamphassajā vedanā so ahaṃ, yo ahaṃ sā manosamphassajā vedanā’ti manosamphassajaṃ vedanañca attañca advayaṃ samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato yā acci so vaṇṇo, yo vaṇṇo sā acci’ti acciñca vaṇṇañca advayaṃ samanupassati. Evameva idhekacco manosamphassajaṃ vedanaṃ attato samanupassati ‘yā manosamphassajā vedanā so ahaṃ, yo ahaṃ sā manosamphassajā vedanā’ti manosamphassajaṃ vedanañca attañca advayaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; añña diṭṭhi aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ paṭhamā vedanāvattukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ vedanaṃ attato samanupassati.

Nhận thấy sắc ở trong tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy thọ, tưởng, các hành, thức là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, sắc này là ở trong tự ngã này;” (vị ấy) nhận thấy sắc ở trong tự ngã. Cũng giống như bông hoa là có mùi thơm, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là bông hoa, cái này là mùi thơm; bông hoa là cái khác, mùi thơm là cái khác; hơn nữa, mùi thơm này đây là ở trong bông hoa này;” (vị ấy) nhận thấy mùi thơm ở trong bông hoa. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy thọ, tưởng, các hành, thức là tự ngã. Vị ấy...(nt)... nhận thấy sắc ở trong tự ngã. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có sắc là nền tảng—thứ ba. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(nt)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy sắc ở trong tự ngã là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy tự ngã ở trong sắc là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy thọ, tưởng, các hành, thức là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật là ở trong sắc này;” (vị ấy) nhận thấy tự ngã ở trong sắc. Cũng giống như viên ngọc ma-ni được đặt trong cái hộp, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là viên ngọc ma-ni, cái này là cái hộp; viên ngọc ma-ni là cái khác, cái hộp là cái khác; hơn nữa, viên ngọc ma-ni này đây quả thật là ở trong cái hộp này;” (vị ấy) nhận thấy viên ngọc ma-ni ở trong cái hộp. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy thọ, tưởng, các hành, thức là tự ngã. Vị ấy...(như trên)... nhận thấy tự ngã ở trong sắc. Sự cố chấp và bám víu là kiến. ...(như trên)... (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có sắc là nền tảng—thứ tư. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã ở trong sắc là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy thọ là tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy thọ sanh ra từ nhãn xúc ... thọ sanh ra từ nhĩ xúc ... thọ sanh ra từ tỷ xúc ... thọ sanh ra từ thiệt xúc ... thọ sanh ra từ thân xúc ... thọ sanh ra từ ý xúc là tự ngã rằng: “Cái gì là thọ sanh ra từ ý xúc, cái ấy là ta; cái gì là ta, cái ấy là thọ sanh ra từ ý xúc,” (vị ấy) nhận thấy thọ sanh ra từ ý xúc và tự ngã chỉ là một. Cũng giống như đối với ngọn đèn dầu đang cháy sáng (nghĩ rằng): “Cái gì là ngọn lửa, cái ấy là ánh sáng; cái gì là ánh sáng, cái ấy là ngọn lửa,” (vị ấy) nhận thấy ngọn lửa và ánh sáng chỉ là một. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy thọ sanh ra từ ý xúc là tự ngã rằng: “Cái gì là thọ sanh ra từ ý xúc, cái ấy là ta; cái gì là ta, cái ấy là thọ sanh ra từ ý xúc,” (vị ấy) nhận thấy thọ sanh ra từ ý xúc và tự ngã chỉ là một. Sự cố chấp và bám víu là kiến. ...(nt)... (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có thọ là nền tảng—thứ nhất. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(nt)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy thọ là tự ngã là (có ý nghĩa) như thế.

Kathaṃ vedanāvantaṃ attānaṃ samanupassati? Idhekacco saññaṃ saṅkhāre viññānaṃ rūpaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, so kho pana me ayaṃ attā imāya vedanāya vedanāvā’ti vedanāvantaṃ attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi rukkho chāyāsampanno assa, tamena puriso evaṃ vadeyya: ‘Ayaṃ rukkho ayaṃ chāyā, añño rukkho aññā chāyā, so kho panāyaṃ rukkho imāya chāyāya chāyāvā’ti chāyāvantaṃ rukkhaṃ samanupassati. Evameva idhekacco saññaṃ saṅkhāre viññānaṃ rūpaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, so kho pana me ayaṃ attā imāya vedanāya vedanāvā’ti vedanāvantaṃ attānaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ dutiyā vedanāvattukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ vedanāvantaṃ attānaṃ samanupassati.

Kathaṃ attani vedanaṃ samanupassati? Idhekacco saññaṃ saṅkhāre viññānaṃ rūpaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, imasmiñca pana attani ayaṃ vedanā’ti attani vedanaṃ samanupassati. Seyyathāpi pupphaṃ gandhasampannaṃ assa, tamena puriso evaṃ vadeyya: ‘Idaṃ pupphaṃ ayaṃ gandho, aññaṃ pupphaṃ añño gandho, so kho panāyaṃ gandho imasmiṃ pupphe’ti pupphasmiṃ gandhaṃ samanupassati. Evameva idhekacco saññaṃ saṅkhāre viññānaṃ rūpaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, imasmiṃ ca pana attani ayaṃ vedanā’ti attani vedanaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ tatiyā vedanāvattukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ attani vedanaṃ samanupassati.

Kathaṃ vedanāya attānaṃ samanupassati? Idhekacco saññaṃ saṅkhāre viññānaṃ rūpaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, so kho pana me ayaṃ attā imāya vedanāyā’ti vedanāya attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi maṇi karaṇḍake pakkhitto assa, tamena puriso evaṃ vadeyya: ‘Ayaṃ maṇi ayaṃ karaṇḍako, añño maṇi añño karaṇḍako, so kho panāyaṃ maṇi imasmiṃ karaṇḍake’ti karaṇḍakasmīṃ maṇiṃ samanupassati. Evameva idhekacco saññaṃ saṅkhāre viññānaṃ rūpaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, so kho pana me ayaṃ attā imāya vedanāyā’ti vedanāya attānaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ catutthā vedanā vatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ vedanāya attānaṃ samanupassati.

Nhận thấy tự ngã có thọ là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy tướng, các hành, thức, sắc là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật là có thọ bởi vì thọ này;” (vị ấy) nhận thấy tự ngã có thọ. Cũng giống như cội cây là có bóng cây, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là cội cây, cái này là bóng cây; cội cây là cái khác, bóng cây là cái khác. Hơn nữa, cội cây này đây quả thật là có bóng cây bởi vì bóng cây này;” (vị ấy) nhận thấy cội cây là có bóng cây. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy tướng, các hành, thức, sắc là tự ngã. Vị ấy...(như trên)... nhận thấy tự ngã có thọ. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có thọ là nền tảng—thứ nhì. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã có thọ là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy thọ ở trong tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy tướng, các hành, thức, sắc là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, thọ này ở trong tự ngã này;” (vị ấy) nhận thấy thọ ở trong tự ngã. Cũng giống như bông hoa là có mùi thơm, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là bông hoa, cái này là mùi thơm; bông hoa là cái khác, mùi thơm là cái khác. Hơn nữa, mùi thơm này đây là ở trong bông hoa này;” (vị ấy) nhận thấy mùi thơm ở trong bông hoa. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy tướng, các hành, thức, thọ là tự ngã. Vị ấy...(nt)... nhận thấy thọ ở trong tự ngã. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có thọ là nền tảng—thứ ba. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(nt)... những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy thọ ở trong tự ngã là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy tự ngã ở trong thọ là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy tướng, các hành, thức, sắc là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật là ở trong thọ này;” (vị ấy) nhận thấy tự ngã ở trong thọ. Cũng giống như viên ngọc ma-ni được đặt trong cái hộp, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là viên ngọc ma-ni, cái này là cái hộp; viên ngọc ma-ni là cái khác, cái hộp là cái khác. Hơn nữa, viên ngọc ma-ni này đây quả thật là ở trong cái hộp này;” (vị ấy) nhận thấy viên ngọc ma-ni ở trong cái hộp. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy tướng, các hành, thức, sắc là tự ngã. Vị ấy...(như trên)... nhận thấy tự ngã ở trong thọ. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có thọ là nền tảng—thứ tư. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(nt)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã ở trong thọ là (có ý nghĩa) như thế.

Kathaṃ saññaṃ attato samanupassati? Idhekacco cakkhu-samphassajaṃ saññaṃ —pe— sotasamphassajaṃ saññaṃ —pe— ghānasamphassajaṃ saññaṃ —pe— jivhāsamphassajaṃ saññaṃ —pe— kāyasamphassajaṃ saññaṃ —pe— mano samphassajaṃ saññaṃ attato samanupassati: ‘Yā manosamphassajā saññā so ahaṃ, yo ahaṃ sā manosamphassajā saññā’ti manosamphassajaṃ saññañca attañca advayaṃ samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato ‘yā acci so vaṇṇo, yo vaṇṇo sā accī’ti acciñca vaṇṇañca advayaṃ samanupassati. Evameva idhekacco manosamphassajaṃ saññaṃ attato samanupassati: ‘Yā manosamphassajā saññā so ahaṃ, yo ahaṃ sā manosamphassajā saññā’ti manosamphassajaṃ saññañca attañca advayaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ paṭhamā saññāvatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ saññaṃ attato samanupassati.

Kathaṃ saññāvantam attānaṃ samanupassati? Idhekacco saṅkhāre viññāṇaṃ rūpaṃ vedanaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, so kho pana me ayaṃ attā imāya saññāya saññāvā’ti saññāvantam attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi rukkho chāyāsampanno assa, tamena puriso evaṃ vadeyya: ‘Ayaṃ rukkho ayaṃ chāyā, añño rukkho aññā chāyā, so kho panāyaṃ rukkho imāya chāyāya chāyāvā’ti chāyāvantam rukkhaṃ samanupassati. Evameva idhekacco saṅkhāre viññāṇaṃ rūpaṃ vedanaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, so kho pana me ayaṃ attā imāya saññāya saññāvā’ti saññāvantam attānaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ dutiyā saññāvatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ saññāvantam attānaṃ samanupassati.

Kathaṃ attani saññaṃ samanupassati? Idhekacco saṅkhāre viññāṇaṃ rūpaṃ vedanaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, imasmiṃ ca pana attani ayaṃ saññā’ti attani saññaṃ samanupassati. Seyyathāpi pupphaṃ gandhasampannaṃ assa, tamena puriso evaṃ vadeyya: ‘Idaṃ pupphaṃ ayaṃ gandho, aññaṃ pupphaṃ añño gandho, so kho panāyaṃ gandho imasmiṃ pupphe’ti pupphasmiṃ gandhaṃ samanupassati. Evameva idhekacco saṅkhāre viññāṇaṃ rūpaṃ vedanaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, imasmiṃ ca pana attani ayaṃ saññā’ti attani saññaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ tatiyā saññāvatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ attani saññaṃ samanupassati.

Nhận thấy tướng là tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy tướng sanh ra từ nhãn xúc ... tướng sanh ra từ nhĩ xúc ... tướng sanh ra từ tỷ xúc ... tướng sanh ra từ thiệt xúc ... tướng sanh ra từ thân xúc ... tướng sanh ra từ ý xúc là tự ngã rằng: “Cái gì là tướng sanh ra từ ý xúc, cái ấy là ta; cái gì là ta, cái ấy là tướng sanh ra từ ý xúc,” (vị ấy) nhận thấy tướng sanh ra từ ý xúc và tự ngã chỉ là một. Cũng giống như đối với ngọn đèn dầu đang cháy sáng (nghĩ rằng): “Cái gì là ngọn lửa, cái ấy là ánh sáng; cái gì là ánh sáng, cái ấy là ngọn lửa,” (vị ấy) nhận thấy ngọn lửa và ánh sáng chỉ là một. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy ...(như trên)... tướng sanh ra từ ý xúc và tự ngã chỉ là một. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có tướng là nền tảng—thứ nhất. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tướng là tự ngã là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy tự ngã có tướng là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy các hành, thức, sắc, thọ là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta là có tướng bởi vì tướng này;” (vị ấy) nhận thấy tự ngã có tướng. Cũng giống như cội cây là có bóng cây, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là cội cây, cái này là bóng cây; cội cây là cái khác, bóng cây là cái khác. Hơn nữa, cội cây này đây quả thật là có bóng cây bởi vì bóng cây này;” (vị ấy) nhận thấy cội cây là có bóng cây. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy ...(như trên)... tự ngã có tướng. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có tướng là nền tảng—thứ nhì. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã có tướng là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy tướng ở trong tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy các hành, thức, sắc, thọ là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tướng này ở trong tự ngã này;” (vị ấy) nhận thấy tướng ở trong tự ngã. Cũng giống như bông hoa là có mùi thơm, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là bông hoa, cái này là mùi thơm; bông hoa là cái khác, mùi thơm là cái khác. Hơn nữa, mùi thơm này đây là ở trong bông hoa này;” (vị ấy) nhận thấy mùi thơm ở trong bông hoa. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy ...(như trên)... tướng ở trong tự ngã. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có tướng là nền tảng—thứ ba. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tướng ở trong tự ngã là (có ý nghĩa) như thế.

Kathaṃ saññāya attānaṃ samanupassati? Idhekacco saṅkhāre viññāṇaṃ rūpaṃ vedanaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, so kho pana me ayaṃ attā imāya saññāyā’ti saññāya attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi maṇi karaṇḍake pakkhitto assa, tamena puriso evaṃ vadeyya: ‘Ayaṃ maṇi ayaṃ karaṇḍako, añño maṇi añño karaṇḍako, so kho panāyaṃ maṇi imasmim karaṇḍake’ti karaṇḍakasmim maṇim samanupassati. Evameva idhekacco saṅkhāre viññāṇaṃ rūpaṃ vedanaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, so kho pana me ayaṃ attā imāya saññāyā’ti saññāya attānaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ catutthā saññāvatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ saññāya attānaṃ samanupassati.

Kathaṃ saṅkhāre attato samanupassati? Idhekacco cakkhusamphassajaṃ cetanaṃ —pe— sotasamphassajaṃ cetanaṃ —pe— ghānasamphassajaṃ cetanaṃ —pe— jivhāsamphassajaṃ cetanaṃ —pe— kāyasamphassajaṃ cetanaṃ —pe— manosamphassajaṃ cetanaṃ attato samanupassati: ‘Yā manosamphassajā cetanā so ahaṃ, yo ahaṃ sā manosamphassajā cetanā’ti manosamphassajaṃ cetanañca attañca advayaṃ samanupassati. Seyyathāpi telappadipassa jhāyato ‘yā acci so vaṇṇo, yo vaṇṇo sā acci’ti acciñca vaṇṇañca advayaṃ samanupassati. Evameva idhekacco manosamphassajaṃ cetanaṃ attato samanupassati: ‘Yā manosamphassajā cetanā so ahaṃ yo ahaṃ sā manosamphassajā cetanā’ti manosamphassaji cetanañca attañca advayaṃ samanupassati. Abinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ paṭhamā saṅkhāravatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ saṅkhāre attato samanupassati.

Kathaṃ saṅkhāravantaṃ attānaṃ samanupassati? Idhekacco viññāṇaṃ rūpaṃ vedanaṃ saññaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, so kho pana me ayaṃ attā imehi saṅkhārehi saṅkhāravā’ti saṅkhāravantaṃ attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi rukkho chāyāsampanno assa, tamena puriso evaṃ vadeyya: ‘Ayaṃ rukkho ayaṃ chāyā, añño rukkho aññā chāyā, so kho panāyaṃ rukkho imāya chāyāya chāyāvā’ti chāyāvantaṃ rukkhaṃ samanupassati. Evameva idhekacco viññāṇaṃ rūpaṃ vedanaṃ saññaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, so kho pana me ayaṃ attā imehi saṅkhārehi saṅkhāravā’ti saṅkhāravantaṃ attānaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ dutiyā saṅkhāravatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ saṅkhāravantaṃ attānaṃ samanupassati.

Nhận thấy tự ngã ở trong tướng là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy các hành, thức, sắc, thọ là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật là ở trong tướng này;” (vị ấy) nhận thấy tự ngã ở trong tướng. Cũng giống như viên ngọc ma-ni được đặt trong cái hộp, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là viên ngọc ma-ni, cái này là cái hộp; viên ngọc ma-ni là cái khác, cái hộp là cái khác. Hơn nữa, viên ngọc ma-ni này đây quả thật là ở trong cái hộp này;” (vị ấy) nhận thấy viên ngọc ma-ni ở trong cái hộp. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy các hành, thức, sắc, thọ là tự ngã. Vị ấy...(nt)... nhận thấy tự ngã ở trong tướng. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có tướng là nền tảng—thứ tư. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(nt)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã ở trong tướng là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy các hành là tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy tư sanh ra từ nhãn xúc ... tư sanh ra từ nhĩ xúc ... tư sanh ra từ tỷ xúc ... tư sanh ra từ thiệt xúc ... tư sanh ra từ thân xúc ... tư sanh ra từ ý xúc là tự ngã rằng: “Cái gì là tư sanh ra từ ý xúc, cái ấy là ta; cái gì là ta, cái ấy là tư sanh ra từ ý xúc,” (vị ấy) nhận thấy tư sanh ra từ ý xúc và tự ngã chỉ là một. Cũng giống như đối với ngọn đèn dầu đang cháy sáng (nghĩ rằng): “Cái gì là ngọn lửa, cái ấy là ánh sáng; cái gì là ánh sáng, cái ấy là ngọn lửa,” (vị ấy) nhận thấy ngọn lửa và ánh sáng chỉ là một. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy...(như trên)... tư sanh ra từ ý xúc và tự ngã chỉ là một. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có hành là nền tảng—thứ nhất. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy các hành là tự ngã là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy tự ngã có hành là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy thức, sắc, thọ, tướng là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật là có hành bởi vì các hành này;” (vị ấy) nhận thấy tự ngã có hành. Cũng giống như cội cây là có bóng cây, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là cội cây, cái này là bóng cây; cội cây là cái khác, bóng cây là cái khác. Hơn nữa, cội cây này đây quả thật là có bóng cây bởi vì bóng cây này;” (vị ấy) nhận thấy cội cây là có bóng cây. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy...(như trên)... tự ngã có hành. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có hành là nền tảng—thứ nhì. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã có hành là (có ý nghĩa) như thế.

Kathaṃ attani saṅkhāre samanupassati? Idhekacco viññāṇaṃ rūpaṃ vedanaṃ saññaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, imasmiñca pana attani ime saṅkhārā’ti attani saṅkhāre samanupassati. Seyyathāpi pupphaṃ gandhasampannaṃ assa, tamena puriso evaṃ vadeyya: ‘Idaṃ pupphaṃ ayaṃ gandho, aññaṃ pupphaṃ añña gandho, so kho panāyaṃ gandho imasmiṃ pupphe’ti pupphasmiṃ gandhaṃ samanupassati. Evameva idhekacco viññāṇaṃ rūpaṃ vedanaṃ saññaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, imasmiñca pana attani ime saṅkhārā’ti attani saṅkhāre samanupassati. Abhivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; añña diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ tatiyā saṅkhāravatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ saṅkhāre attato samanupassati.

Kathaṃ saṅkhāresu attānaṃ samanupassati? Idhekacco viññāṇaṃ rūpaṃ vedanaṃ saññaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, so kho pana me ayaṃ attā imesu saṅkhāresū’ti saṅkhāresu attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi maṇi karaṇḍake pakkhitto assa, tamena puriso evaṃ vadeyya: ‘Ayaṃ maṇi ayaṃ karaṇḍako, añña maṇi añña karaṇḍako, so kho panāyaṃ maṇi imasmiṃ karaṇḍake’ti karaṇḍakasmīṃ maṇiṃ samanupassati. Evameva idhekacco viññāṇaṃ rūpaṃ vedanaṃ saññaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, so kho pana me ayaṃ attā imesu saṅkhāresū’ti saṅkhāresu attānaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; añña diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ catutthā saṅkhāravatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ saṅkhāresu attānaṃ samanupassati.

Kathaṃ viññāṇaṃ attato samanupassati? Idhekacco cakkhaviññāṇaṃ —pe— sotaviññāṇaṃ —pe— ghānaviññāṇaṃ —pe— jivhāviññāṇaṃ —pe— kāyaviññāṇaṃ —pe— manoviññāṇaṃ attato samanupassati: ‘Yaṃ manoviññāṇaṃ so ahaṃ, yo ahaṃ taṃ manoviññāṇaṃ’ti manoviññāṇaṃ añaṃcā attānaṃ advayaṃ samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato ‘yā acci so vaṇṇo, yo vaṇṇo sā acci’ti acciṃcā vaṇṇaṃcā advayaṃ samanupassati. Evameva idhekacco manoviññāṇaṃ attato samanupassati: ‘Yaṃ manoviññāṇaṃcā so ahaṃ, yo ahaṃ taṃ manoviññāṇaṃ’ti manoviññāṇaṃcā attānaṃ advayaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; añña diṭṭhi aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ paṭhamā viññāṇavattukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ viññāṇaṃ attato samanupassati.

Nhận thấy các hành ở trong tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy thức, sắc, thọ, tưởng là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, các hành này là ở trong tự ngã này;” (vị ấy) nhận thấy các hành ở trong tự ngã. Cũng giống như bông hoa là có mùi thơm, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là bông hoa, cái này là mùi thơm; bông hoa là cái khác, mùi thơm là cái khác. Hơn nữa, mùi thơm này đây là ở trong bông hoa này;” (vị ấy) nhận thấy mùi thơm ở trong bông hoa. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy...(như trên)... các hành ở trong tự ngã. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có hành là nền tảng—thứ ba. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy các hành ở trong tự ngã là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy tự ngã ở trong các hành là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy thức, sắc, thọ, tưởng là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật là ở trong các hành này;” (vị ấy) nhận thấy tự ngã ở trong các hành. Cũng giống như viên ngọc ma-ni được đặt trong cái hộp, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là viên ngọc ma-ni, cái này là cái hộp; viên ngọc ma-ni là cái khác, cái hộp là cái khác. Hơn nữa, viên ngọc ma-ni này đây quả thật là ở trong cái hộp này;” (vị ấy) nhận thấy viên ngọc ma-ni ở trong cái hộp. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy...(như trên)... tự ngã ở trong các hành. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có hành là nền tảng—thứ tư. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã ở trong các hành là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy thức là tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy nhãn thức ... nhĩ thức ... tỷ thức ... thiệt thức ... thân thức ... ý thức là tự ngã rằng: “Cái gì là ý thức, cái ấy là ta; cái gì là ta, cái ấy là ý thức,” (vị ấy) nhận thấy ý thức và tự ngã chỉ là một. Cũng giống như đối với ngọn đèn dầu đang cháy sáng (nghĩ rằng): “Cái gì là ngọn lửa, cái ấy là ánh sáng; cái gì là ánh sáng, cái ấy là ngọn lửa,” (vị ấy) nhận thấy ngọn lửa và ánh sáng chỉ là một. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy nhãn thức ... nhĩ thức ... tỷ thức ... thiệt thức ... thân thức ... ý thức là tự ngã rằng: “Cái gì là ý thức, cái ấy là ta. Cái gì là ta, cái ấy là ý thức,” (vị ấy) nhận thấy ý thức và tự ngã chỉ là một. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có thức là nền tảng—thứ nhất. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy thức là tự ngã là (có ý nghĩa) như thế.

Kathaṃ viññāṇavantaṃ attānaṃ samanupassati? Idhekacco rūpaṃ vedanaṃ saññaṃ saṅkhāre attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, so kho pana me ayaṃ attā iminā viññāṇena viññāṇavā’ti viññāṇavantaṃ attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi rukkho chāyāsampanno assa, tamena puriso evaṃ vadeyya: ‘Ayaṃ rukkho ayaṃ chāyā, añño rukkho aññā chāyā, so kho panāyaṃ rukkho imāya chāyāya chāyāvā’ti chāyāvantaṃ rukkhaṃ samanupassati. Evameva idhekacco rūpaṃ vedanaṃ saññaṃ saṅkhāre attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, so kho pana me ayaṃ attā iminā viññāṇena viññāṇavā’ti viññāṇavantaṃ attānaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu nadiṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ dutiyā viññāṇavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ viññāṇavantaṃ attānaṃ samanupassati.

Kathaṃ attani viññāṇaṃ samanupassati? Idhekacco rūpaṃ vedanaṃ saññaṃ saṅkhāre attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, imasmiṃ ca pana attani idaṃ viññāṇaṃ’ti attani viññāṇaṃ samanupassati. Seyyathāpi pupphaṃ gandhasampannaṃ assa, tamena puriso evaṃ vadeyya: ‘Idaṃ pupphaṃ ayaṃ gandho, aññaṃ pupphaṃ añño gandho, so kho panāyaṃ gandho imasmiṃ pupphe’ti pupphasmiṃ gandhaṃ samanupassati. Evameva idhekacco rūpaṃ vedanaṃ saññaṃ saṅkhāre attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, imasmiṃ ca pana attani idaṃ viññāṇaṃ’ti attani viññāṇaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ tatiyā viññāṇavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ attani viññāṇaṃ samanupassati.

Kathaṃ viññāṇasmim attānaṃ samanupassati? Idhekacco rūpaṃ vedanaṃ saññaṃ saṅkhāre attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, so kho pana me ayaṃ attā imasmiṃ viññāṇe’ti viññāṇasmim attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi maṇi karaṇḍake pakkhitto assa, tamena puriso evaṃ vadeyya: ‘Ayaṃ maṇi ayaṃ karaṇḍako, añño maṇi añño karaṇḍako, so kho panāyaṃ maṇi imasmiṃ karaṇḍake’ti karaṇḍakasmim maṇim samanupassati. Evameva idhekacco rūpaṃ vedanaṃ saññaṃ saṅkhāre attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘Ayaṃ kho me attā, so kho pana me ayaṃ attā imasmiṃ viññāṇe’ti viññāṇasmim attānaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ catutthā viññāṇavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ viññāṇasmim attānaṃ samanupassati.

Attānudiṭṭhiyā imehi vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti.

Nhận thấy tự ngã có thức là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy sắc, thọ, tưởng, các hành là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật là có thức bởi vì thức này;” (vị ấy) nhận thấy tự ngã có thức. Cũng giống như cội cây là có bóng cây, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là cội cây, cái này là bóng cây; cội cây là cái khác, bóng cây là cái khác. Hơn nữa, cội cây này đây quả thật là có bóng cây bởi vì bóng cây này;” (vị ấy) nhận thấy cội cây là có bóng cây. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy...(như trên)... tự ngã có thức. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có thức là nền tảng—thứ nhì. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã có thức là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy thức ở trong tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy sắc, thọ, tưởng, các hành là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, thức này là ở trong tự ngã này;” (vị ấy) nhận thấy thức ở trong tự ngã. Cũng giống như bông hoa là có mùi thơm, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là bông hoa, cái này là mùi thơm; bông hoa là cái khác, mùi thơm là cái khác. Hơn nữa, mùi thơm này đây là ở trong bông hoa này;” (vị ấy) nhận thấy mùi thơm ở trong bông hoa. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy...(như trên)... thức ở trong tự ngã. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có thức là nền tảng—thứ ba. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy thức ở trong tự ngã là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy tự ngã ở trong thức là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy sắc, thọ, tưởng, các hành là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật là ở trong thức này;” (vị ấy) nhận thấy tự ngã ở trong thức. Cũng giống như viên ngọc ma-ni được đặt trong cái hộp, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là viên ngọc ma-ni, cái này là cái hộp; viên ngọc ma-ni là cái khác, cái hộp là cái khác. Hơn nữa, viên ngọc ma-ni này đây quả thật là ở trong cái hộp này;” (vị ấy) nhận thấy viên ngọc ma-ni ở trong cái hộp. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy...(như trên)... tự ngã ở trong thức. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có thức là nền tảng—thứ tư. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã ở trong thức là (có ý nghĩa) như thế.

Do tùy ngã kiến, có sự cố chấp với 20 biểu hiện này.

3. Micchādiṭṭhi

Micchādiṭṭhiyā katamehi dasahākārehi abhiniveso hoti?

‘Natthi dinnan’ti vatthu¹ evaṃvādo micchābhinivesaparāmāso² diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ paṭhamā micchāvattukā micchādiṭṭhi. Micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

‘Natthi yiṭṭhan’ti vatthu —pe— ‘Natthi hutan’ti vatthu —pe— ‘Natthi sukaṭadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko’ti vatthu —pe— ‘Natthi ayaṃ loko’ti vatthu —pe— ‘Natthi paro loko’ti vatthu —pe— ‘Natthi mātā’ti vatthu —pe— ‘Natthi pitā’ti vatthu —pe— ‘Natthi sattā opapātikā’ti vatthu —pe— ‘Natthi loke samaṇa-brāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imaṇca lokaṃ paraṇca lokaṃ sayāṃ abhiññā sacchikatvā paṭivedenti’ti vatthu evaṃvādo micchābhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ dasamā micchāvattukā micchādiṭṭhi. Micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— Micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa dveva gatiyo —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Micchādiṭṭhiyā imehi dasahākārehi abhiniveso hoti.

4. Sakkāyadiṭṭhi

‘Sakkāyadiṭṭhiyā katamehi vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti?

Idha assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ, attani vā rūpaṃ, rūpasmim vā attānaṃ. Vedanaṃ —pe— saññaṃ —pe— saṅkhāre —pe— viññānaṃ attato samanupassati, viññānavantaṃ vā attānaṃ, attani vā viññānaṃ, viññānasmim vā attānaṃ.

Kathaṃ rūpaṃ attato samanupassati? Idhekacco paṭhavīkasiṇaṃ —pe— odātakasiṇaṃ attato samanupassati: ‘Yaṃ odātakasiṇaṃ so ahaṃ, yo ahaṃ taṃ odātakasiṇaṃ’ti odātakasiṇaṇca attānaṃ advayaṃ samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato —pe— Evameva idhekacco odātakasiṇaṃ attato samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi —pe— ayaṃ paṭhamā rūpavattukā sakkāyadiṭṭhi. Sakkāyadiṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ rūpaṃ attato samanupassati. —pe— Sakkāyadiṭṭhiyā imehi vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti.

¹ vatthuṃ - Syā, PTS, Sīhalakkharapotthakesu katthaci.

² micchādiṭṭhābhinivesaparāmāso - Syā, PTS.

3. Tà Kiến:

Do tà kiến, có sự cố chấp với 10 biểu hiện gì?

Nói rằng: “Không có bổ thí,” luận thuyết như thế có sự cố chấp và bám víu vào sai trái là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tà kiến có nền tảng sai trái—thứ nhất. Tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Nói rằng: “Không có cúng dường” ...(như trên)... Nói rằng: “Không có tế lễ,” ...(nt)... Nói rằng: “Không có quả thành tựu của các hành động được làm tốt hoặc được làm xấu,” ...(nt)... Nói rằng: “Không có đời này,” ...(nt)... Nói rằng: “Không có đời sau,” ...(nt)... Nói rằng: “Không có mẹ,” ...(nt)... Nói rằng: “Không có cha,” ...(nt)... Nói rằng: “Không có sự sanh ra từ nhân của nghiệp,” ...(nt)... Nói rằng: “Ở đời, không có các Sa-môn, Bà-la-môn sống chân chánh, thực hành chân chánh, sau khi tác chứng nhờ vào thắng trí của bản thân, sẽ công bố về đời này và đời sau,” luận thuyết như thế có sự cố chấp và bám víu vào sai trái là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tà kiến có nền tảng sai trái—thứ mười. Tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ...(nt)... Đối với người có tà kiến, có hai cảnh giới (tái sanh) ...(nt)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Do tà kiến, có sự cố chấp với 10 biểu hiện này.

4. Thân Kiến:

Do thân kiến, có sự cố chấp với 20 biểu hiện gì?

Ở đây, kẻ phàm phu không lắng nghe, không có sự nhận thức của các bậc Thánh, không rành rẽ Thánh pháp, không được huấn luyện về Thánh pháp, không có sự nhận thức của các bậc chân nhân, không rành rẽ pháp chân nhân, không được huấn luyện về pháp chân nhân nhận thấy sắc là tự ngã, hoặc tự ngã có sắc, hoặc sắc ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong sắc; nhận thấy thọ ...(nt)...; nhận thấy tưởng ...(nt)...; nhận thấy các hành ...(nt)...; nhận thấy thức là tự ngã, hoặc tự ngã có thức, hoặc thức ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong thức.

Nhận thấy sắc là tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy đê mục đất ...(như trên)... đê mục trắng là tự ngã rằng: “Cái gì là đê mục trắng, cái ấy là tôi; cái gì là tôi, cái ấy là đê mục trắng,” (vị ấy) nhận thấy đê mục trắng và tự ngã chỉ là một. Cũng giống như đối với ngọn đèn dầu đang cháy sáng ...(như trên)... Tương tự như thế, có người nhận thấy đê mục trắng là tự ngã. Sự cố chấp và bám víu là kiến. ...(nt)... Đây là—thân kiến có sắc là nền tảng—thứ nhất. Thân kiến là tà kiến, ...(nt)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy sắc là tự ngã là (có ý nghĩa) như thế. ...(nt)... Do thân kiến, có sự cố chấp với 20 biểu hiện này.

5. Sakkāyavatthukā Sassatadiṭṭhi

Sakkāyavatthukāya sassatadiṭṭhiyā katamehi pannarasahi ākārehi abhiniveso hoti?

Idha assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī, sappurisdhammassa akovido sappurisdhamme avinīto rūpavantaṃ vā attānaṃ, attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ, vedanāvantaṃ vā attānaṃ —pe— saññāvantaṃ vā attānaṃ —pe— saṅkhāravantaṃ vā attānaṃ —pe— viññāṇavantaṃ vā attānaṃ, attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ.

Kathaṃ rūpavantaṃ attānaṃ samanupassati? Idhekacco vedanaṃ saññaṃ saṅkhāre viññāṇaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti: ‘ayaṃ kho me attā, so kho pana me ayaṃ attā iminā rūpena rūpavā’ti rūpavantaṃ attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi rukkho chāyāsampanno assa, tamena puriso evaṃ vadeyya: ‘Ayaṃ rukkho ayaṃ chāyā, añño rukkho aññā chāyā, so kho panāyaṃ rukkho imāya chāyāya chāyāvā’ti chāyāvantaṃ rukkhaṃ samanupassati. Evameva idhekacco vedanaṃ —pe— ayaṃ paṭhamā sakkāyavatthukā sassatadiṭṭhi. Sassatadiṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ rūpavantaṃ attānaṃ samanupassati —pe— sakkāyavatthukā sassatadiṭṭhiyā imehi pannarasahi ākārehi abhiniveso hoti.

6. Sakkāyavatthukā Ucchedadiṭṭhi

Sakkāyavatthukāya ucchedadiṭṭhiyā katamehi pañcahi ākārehi abhiniveso hoti?

Idha assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī, sappurisdhammassa akovido sappurisdhamme avinīto rūpaṃ attano samanupassati, vedanaṃ attano samanupassati, saññaṃ attano samanupassati, saṅkhāre attano samanupassati, viññāṇaṃ attato samanupassati.

Kathaṃ rūpaṃ attato samanupassati? Idhekacco paṭhavīkaṣiṇaṃ —pe— odātakasiṇaṃ attato samanupassati: ‘Yaṃ odātakasiṇaṃ so ahaṃ, yo ahaṃ taṃ odātakasiṇaṃ’ti odātakasiṇaṃca attānaṃ advayaṃ samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato —pe— ayaṃ paṭhamā sakkāyavatthukā ucchedadiṭṭhi. Ucchedadiṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ rūpaṃ attato samanupassati. —pe— Sakkāyavatthukāya ucchedadiṭṭhiyā imehi pañcahi ākārehi abhiniveso hoti.

5. Thường Kiến lấy Thân làm Nền Tảng:

Do thường kiến lấy thân làm nền tảng, có sự cố chấp với 15 biểu hiện gì?

Ở đây, kẻ phàm phu không lắng nghe, không có sự nhận thức của các bậc Thánh, không rành rẽ Thánh pháp, không được huấn luyện về Thánh pháp, không có sự nhận thức của các bậc chân nhân, không rành rẽ pháp chân nhân, không được huấn luyện về pháp chân nhân nhận thấy tự ngã có sắc, hoặc sắc ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong sắc; nhận thấy tự ngã có thọ ...(như trên)...; nhận thấy tự ngã có tướng ...(nt)...; nhận thấy tự ngã có các hành ...(nt)...; nhận thấy tự ngã có thức, hoặc thức ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong thức.

Nhận thấy tự ngã có sắc là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy thọ, tướng, các hành, thức là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật có sắc bởi vì sắc này;” (vị ấy) nhận thấy tự ngã có sắc. Cũng giống như cội cây là có bóng cây, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là cội cây, cái này là bóng cây; cội cây là cái khác, bóng cây là cái khác. Hơn nữa, cội cây này đây quả thật là có bóng cây bởi vì bóng cây này;” (vị ấy) nhận thấy cội cây là có bóng cây. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy thọ ...(như trên)... Đây là—thường kiến lấy thân làm nền tảng—thứ nhất. Thường kiến là tà kiến, ...(như trên)... những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã có sắc là (có ý nghĩa) như thế. ...(như trên)... Do thường kiến lấy thân làm nền tảng, có sự cố chấp với 15 biểu hiện này.

6. Đoạn Kiến lấy Thân làm Nền Tảng:

Do đoạn kiến lấy thân làm nền tảng, có sự cố chấp với 5 biểu hiện gì?

Ở đây, kẻ phàm phu không lắng nghe, không có sự nhận thức của các bậc Thánh, không rành rẽ Thánh pháp, không được huấn luyện về Thánh pháp, không có sự nhận thức của các bậc chân nhân, không rành rẽ pháp chân nhân, không được huấn luyện về pháp chân nhân nhận thấy sắc là tự ngã, nhận thấy thọ là tự ngã, nhận thấy tướng là tự ngã, nhận thấy các hành là tự ngã, nhận thấy thức là tự ngã.

Nhận thấy sắc là tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy đề mục đất ...(như trên)... đề mục trắng là tự ngã rằng: “Cái gì là đề mục trắng, cái ấy là tôi; cái gì là tôi, cái ấy là đề mục trắng,” (vị ấy) nhận thấy đề mục trắng và tự ngã chỉ là một. Cũng giống như đối với ngọn đèn dầu đang cháy sáng ...(nt)... Đây là—đoạn kiến lấy thân làm nền tảng—thứ nhất. Đoạn kiến là tà kiến, ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy sắc là tự ngã là (có ý nghĩa) như thế. ...(như trên)... Do đoạn kiến lấy thân làm nền tảng, có sự cố chấp với 5 biểu hiện này.

7. Antaggāhikādiṭṭhi

Antaggāhikāyadiṭṭhiyā katamehi paññarasāya ākārehi abhiniveso hoti?

‘Sassato loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti? ‘Asassato loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti? ‘Antavā loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā —pe— ‘Anantavā loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā —pe— ‘Taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā —pe— ‘Aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā —pe— ‘Hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti —pe— ‘Na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti —pe— ‘Hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti —pe— ‘Neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti?

‘Sassato loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso hoti. —pe— ‘Neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso hoti.

‘Sassato loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? ‘Rūpaṃ loko ceva sassatañcā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu. Ayaṃ paṭhamā ‘sassato loko’ti antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikādiṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo.

‘Vedanā loko ceva sassatā cā’ti —pe— ‘Saññā loko ceva sassatā cā’ti —pe— ‘Viññāṇaṃ loko ceva sassatañcā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ pañcamī ‘sassato loko’ti antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. ‘Sassato loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti.

‘Asassato loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? ‘Rūpaṃ loko ceva asassatañcā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi —pe— ayaṃ paṭhamā ‘asassato loko’ti antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

7. Hữu Biên Kiến:

Do hữu biên kiến, có sự cố chấp với 50 biểu hiện gì?

Do hữu biên kiến ‘Thế giới là thường còn,’^[*] có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện? Do hữu biên kiến ‘Thế giới là không thường còn,’ ... ‘Thế giới là có giới hạn,’ ... ‘Thế giới là không có giới hạn,’ ... ‘Mạng sống ấy, thân thể ấy,’ ... ‘Mạng sống khác, thân thể khác,’ ... ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ ... ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ ... ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu và không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ ... ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do hữu biên kiến ‘Thế giới là thường còn,’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện. ... Do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện.

Do hữu biên kiến ‘Thế giới là thường còn,’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện gì? Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Sắc là thế giới và là thường còn’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—hữu biên kiến về ‘Thế giới là thường còn’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, ... những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Thọ là thế giới và là thường còn’ ... (như trên)... ‘Tuồng là thế giới và là thường còn’ ... (như trên)... ‘Hành là thế giới và là thường còn’ ... (như trên)... ‘Thức là thế giới và là thường còn’ ... (như trên)... là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—hữu biên kiến về ‘Thế giới là thường còn’—thứ năm. Hữu biên kiến là tà kiến, ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Do hữu biên kiến ‘Thế giới là thường còn,’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện này.

Do hữu biên kiến ‘Thế giới là không thường còn,’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện gì? Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Sắc là thế giới và là không thường còn’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ... (như trên)... là—hữu biên kiến về ‘Thế giới là không thường còn’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

‘Vedanā loko ceva asassatā cā’ti —pe— ‘Saññā loko ceva asassatā cā’ti —pe— ‘Saṅkhārā loko ceva asassatā cā’ti —pe— ‘Viññāṇaṃ loko ceva asassatañcā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. ‘Asassato loko’ti antagagāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākāgehi abhiniveso hoti.

‘Antavā loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? Idhekacco parittaṃ okāsaṃ nīlakato pharati. Tassa evaṃ hoti: ‘Antavā ayaṃ loko parivaṭumo’ti antasaññī hoti. ‘Yaṃ pharati taṃ vatthu ceva loko ca, yena pharati so attā ceva loko cā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ paṭhamā ‘antavā loko’ti antaggāhikādiṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

Idhekacco parittaṃ okāsaṃ pītakato pharati —pe— lohitaḥakato pharati —pe— odātakato pharati —pe— obhāsakato pharati. Tassa evaṃ hoti: ‘Antavā ayaṃ loko parivaṭumo’ti antasaññī hoti. ‘Yaṃ pharati taṃ vatthu ceva loko ca, yena pharati, so attā ceva loko cā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti annaggāhikā diṭṭhi —pe— ‘Antavā loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārahi abhiniveso hoti.

‘Anantavā loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? Idhekacco vipulaṃ okāsaṃ nīlakato pharati. Tassa evaṃ hoti: ‘Anantavā ayaṃ loko apariyanto’ti anantasaññī hoti. ‘Yaṃ pharati, taṃ vatthu ceva loko ca, yena pharati, so attā ceva loko cā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ paṭhamā ‘anantavā loko’ti antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

Idhekacco vipulaṃ okāsaṃ pītakato pharati —pe— lohitaḥakato pharati —pe— odātakato pharati —pe— obhāsakato pharati. Tassa evaṃ hoti: ‘Anantavā ayaṃ loko apariyanto’ti anantasaññī hoti. ‘Yaṃ pharati, taṃ vatthu ceva loko ca. Yena pharati, so attā ceva loko cā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi —pe— ‘anantavā loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti.

Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Thọ là thế giới và là không thường còn’...(như trên)... ‘Tuồng là thế giới và là không thường còn’ ... ‘Hành là thế giới và là không thường còn’ ... ‘Thức là thế giới và là không thường còn’ ... là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. Hữu biên kiến là tà kiến, ...(nt)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Do hữu biên kiến ‘Thế giới là không thường còn,’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện này.

Do hữu biên kiến ‘Thế giới là có giới hạn,’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện gì? Ở đây, có người quan niệm bầu trời là hạn hẹp và có màu xanh. Vị ấy khởi ý như vậy: ‘Thế giới này là có giới hạn, được bao quanh’ là có suy tưởng về giới hạn. Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Quan niệm về vật gì, vật ấy vừa là nền tảng vừa là thế giới. Quan niệm nhờ vào vật gì, vật ấy vừa là tự ngã vừa là thế giới’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—hữu biên kiến về ‘Thế giới là có giới hạn’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Ở đây, có người quan niệm bầu trời là hạn hẹp và có màu vàng. ... có màu đỏ ... có màu trắng ... có màu ánh sáng. Vị ấy khởi ý như vậy: ‘Thế giới này là có giới hạn, được bao quanh’ là có suy tưởng về giới hạn. Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Quan niệm về vật gì, vật ấy vừa là nền tảng vừa là thế giới. Quan niệm nhờ vào vật gì, vật ấy vừa là tự ngã vừa là thế giới’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ...(như trên)... Do hữu biên kiến ‘Thế giới là có giới hạn,’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện này.

Do hữu biên kiến ‘Thế giới là không có giới hạn,’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện gì? Ở đây, có người quan niệm bầu trời là bao la và có màu xanh. Vị ấy khởi ý như vậy: ‘Thế giới này là không có giới hạn, không được bao quanh’ là có suy tưởng về không có giới hạn. Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Quan niệm về vật gì, vật ấy vừa là nền tảng vừa là thế giới. Quan niệm nhờ vào vật gì, vật ấy vừa là tự ngã vừa là thế giới’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ...(như trên)... là—hữu biên kiến về ‘Thế giới là không có giới hạn’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Ở đây, có người quan niệm bầu trời là bao la và có màu vàng ... có màu đỏ ... có màu trắng ... có màu ánh sáng. Vị ấy khởi ý như vậy: ‘Thế giới này là không có giới hạn, không được bao quanh’ là có suy tưởng về không có giới hạn. Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Quan niệm về vật gì, vật ấy vừa là nền tảng vừa là thế giới. Quan niệm nhờ vào vật gì, vật ấy vừa là tự ngã vừa là thế giới’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ...(nt)... Do hữu biên kiến ‘Thế giới là không có giới hạn,’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện này.

‘Taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṇ’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañca hākārehi abhiniveso hoti? ‘Rūpaṃ jīvañceva sarīrañca. Yaṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ, yaṃ sarīraṃ taṃ jīvaṇ’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ paṭhamā ‘taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṇ’ti antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

‘Vedanā jīvaṃ¹ ceva sarīrañca —pe— ‘Saññā jīvaṃ ceva sarīrañca —pe— ‘Saṅkhārā jīvaṃ ceva sarīrañca —pe— ‘Viññāṇaṃ jīvañceva sarīrañca, yaṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ, yaṃ sarīraṃ taṃ jīvaṇ’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi —pe— ‘taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṇ’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti.

‘Aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṇ’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? ‘Rūpaṃ sarīraṃ na jīvaṃ, jīvaṃ na sarīraṃ. Aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṇ’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ paṭhamā ‘aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṇ’ti antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

‘Vedanā sarīraṃ na jīvaṃ —pe— ‘Saññā sarīraṃ na jīvaṃ —pe— ‘Saṅkhārā sarīraṃ na jīvaṃ —pe— ‘Viññāṇaṃ sarīraṃ na jīvaṃ, jīvaṃ na sarīraṃ. Aññaṃ jīvaṃ, aññaṃ sarīraṇ’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi —pe— ‘aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṇ’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti.

‘Hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? ‘Rūpaṃ idheva maraṇadhammaṃ, tathāgato kāyassa bhedā hoti’pi tiṭṭhatipi uppajjatipi nibbattatipī’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ paṭhamā ‘hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

‘Vedanā idheva maraṇadhammā —pe— ‘Saññā idheva maraṇadhammā —pe— ‘Saṅkhārā idheva maraṇadhammā —pe— ‘Viññāṇaṃ idheva maraṇadhammaṃ, tathāgato kāyassa bhedā hotipi tiṭṭhitipi uppajjatipi nibbattatipī’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi —pe— ‘Hoti tathāgato parammaraṇā’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti.

¹ jīvā - Machasaṃ, Syā.

Do hữu biên kiến ‘Mạng sống ấy, thân thể ấy,’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện gì? Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Sắc vừa là mạng sống vừa là thân thể, cái gì là mạng sống cái ấy là thân thể, cái gì là thân thể cái ấy là mạng sống’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ...(như trên)... là—hữu biên kiến về ‘Mạng sống ấy, thân thể ấy’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Sắc vừa là mạng sống vừa là thân thể. ... ‘Thọ vừa là mạng sống vừa là thân thể. ... ‘Tướng vừa là mạng sống vừa là thân thể. ... ‘Các hành vừa là mạng sống vừa là thân thể. ... ‘Thức vừa là mạng sống vừa là thân thể, cái gì là mạng sống cái ấy là thân thể, cái gì là thân thể cái ấy là mạng sống’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ...(như trên)... Do hữu biên kiến ‘Mạng sống ấy, thân thể ấy,’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện này.

Do hữu biên kiến ‘Mạng sống khác, thân thể khác,’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện gì? Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Sắc là thân thể, không phải là mạng sống, mạng sống không phải là thân thể, Mạng sống khác, thân thể khác’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ...(như trên)... là hữu biên kiến về ‘Mạng sống khác, thân thể khác’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Thọ là thân thể không là mạng sống. ... ‘Tướng là thân thể không là mạng sống. ... ‘Các hành là thân thể không là mạng sống. ... ‘Thức là thân thể không là mạng sống, mạng sống không phải là thân thể, Mạng sống khác, thân thể khác’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ...(như trên)... Do hữu biên kiến ‘Mạng sống khác, thân thể khác,’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện này.

Do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện gì? Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Chính ở đây, sắc là pháp tử. Từ sự tan rã của thân, đức Như Lai cũng còn hiện hữu, cũng còn tồn tại, cũng còn sanh lên, và cũng còn tái tạo’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ...(như trên)... là—hữu biên kiến về ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Chính ở đây, thọ là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, tướng là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, các hành là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, thức là pháp tử. Từ sự tan rã của thân, đức Như Lai cũng còn hiện hữu, cũng còn tồn tại, cũng còn sanh lên, và cũng còn tái tạo’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ...(như trên)... Do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện này.

‘Na hoti tathāgato paraṃ marañā’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? ‘Rūpaṃ idheva marañadhammaṃ, tathāgatopi kāyassa bheda ucchijjati vinassati na hoti tathāgato paraṃ marañā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ paṭhamā ‘na hoti tathāgato paraṃ marañā’ti antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

‘Vedanā idheva marañadhammā —pe— ‘Saññā idheva marañadhammā —pe— ‘Saṅkhārā idheva marañadhammā —pe— ‘Viññāṇaṃ idheva marañadhammaṃ, tathāgatopi kāyassa bheda ucchijjati vinassati na hoti tathāgato paraṃ marañā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi —pe— ‘Na hoti tathāgato paraṃ marañā’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti.

‘Hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ marañā’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? ‘Rūpaṃ idheva marañadhammaṃ, tathāgato kāyassa bheda hoti ca na ca hoti’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so antogahito’ti antaggāhikā diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ paṭhamā ‘Hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ marañā’ti antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

‘Vedanā idheva marañadhammā —pe— ‘Saññā idheva marañadhammā —pe— ‘Saṅkhārā idheva marañadhammā —pe— ‘Viññāṇaṃ idheva marañadhammaṃ, tathāgato kāyassa bheda hoti ca na ca hoti’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi —pe— ‘Hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ marañā’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti.

‘Neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ marañā’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti. ‘Rūpaṃ idheva marañadhammaṃ, tathāgato kāyassa bheda¹ paraṃ marañā neva hoti na na hoti’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ paṭhamā ‘Neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ marañā’ti antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

¹ kāyassabhedā parā marañā - Machasaṃ.

Do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện gì? Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Chính ở đây, sắc là pháp tử. Từ sự tan rã của thân, đức Như Lai bị phân hoại, bị diệt vong’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—hữu biên kiến về ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Chính ở đây, thọ là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, tướng là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, các hành là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, thức là pháp tử. Từ sự tan rã của thân, đức Như Lai bị phân hoại, bị diệt vong’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ...(như trên)... Do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện này.

Do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu và không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện gì? Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Chính ở đây, sắc là pháp tử. Từ sự tan rã của thân, đức Như Lai hiện hữu và không hiện hữu’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—hữu biên kiến về ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu và không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Chính ở đây, thọ là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, tướng là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, các hành là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, thức là pháp tử. Từ sự tan rã của thân, đức Như Lai hiện hữu và không hiện hữu’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ...(như trên)... Do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu và không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện này.

Do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện gì? Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Chính ở đây, sắc là pháp tử. Từ sự tan rã của thân, đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—hữu biên kiến về ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

‘Vedanā idheva maraṇadhammā —pe— ‘Saññā idheva maraṇadhammā —pe— ‘Saṅkhārā idheva maraṇadhammā —pe— ‘Viññāṇaṃ idheva maraṇadhammaṃ, tathāgato kāyassa bheda neva hoti na na hoti’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññādiṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ pañcamī ‘Neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. ‘Neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti.

Antaggāhikāya diṭṭhiya imehi paññāsāya ākārehi abhiniveso hoti.

8. Pubbantānudiṭṭhi

Pubbantānudiṭṭhiyā katamehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti?

Cattāro sassatavādā, cattāro ekaccasassatikā, cattāro antānantikā, cattāro amarāvikkhepikā, dve adhiccasamuppannikā.

Pubbantānudiṭṭhiyā imehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti.

9. Aparantānudiṭṭhi

Aparantānudiṭṭhiyā katamehi catucattālīsāya ākārehi abhiniveso hoti.

Soḷasa saññivādā, aṭṭha asaññivādā, aṭṭha nevasaññi nāsaññivādā, satta ucchedavādā, pañca diṭṭhadhammanibbānavādā.

Aparantānudiṭṭhiyā imehi catucattālīsāya ākārehi abhiniveso hoti.

10. Saññojanikā diṭṭhi

Saññojanikāya diṭṭhiyā katamehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti?

Yā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahaṇaṃ —pe— diṭṭhābhiniveso diṭṭhiparāmāso.

Saññojanikāya diṭṭhiyā imehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti.

Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Chính ở đây, thọ là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, tướng là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, các hành là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, thức là pháp tử. Từ sự tan rã của thân, đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—hữu biên kiến về ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện này.

Do hữu biên kiến, có sự cố chấp với 50 biểu hiện này.

8. Quá Khứ Hữu Biên Kiến:

Do quá khứ hữu biên kiến, có sự cố chấp với 18 biểu hiện gì?

Có bốn luận thuyết về thường còn, bốn liên quan đến thường còn là phiến diện, bốn liên quan đến có giới hạn và không có giới hạn, bốn liên quan đến trườn uốn như lươn, hai liên quan đến ngẫu nhiên sanh lên.

Do quá khứ hữu biên kiến, có sự cố chấp với 18 biểu hiện này.

9. Vị Lai Hữu Biên Kiến:

Do vị lai hữu biên kiến, có sự cố chấp với 44 biểu hiện gì?

Có mười sáu luận thuyết về tướng, tám luận thuyết về phi tướng, tám luận thuyết về phi tướng phi phi tướng, bảy luận thuyết về đoạn tận, năm luận thuyết về hiện tại Niết Bàn.

Do vị lai hữu biên kiến, có sự cố chấp với 44 biểu hiện này.

10. Kiến có sự Ràng Buộc:

Do kiến có sự ràng buộc, có sự cố chấp với 18 biểu hiện gì?

Loại kiến nào là kiến (tạo nên) thiên lệch, kiến (tạo nên) nắm giữ, ...(như trên)..., kiến (tạo nên) cố chấp, kiến (tạo nên) bám víu.

Do kiến có sự ràng buộc, có sự cố chấp với 18 biểu hiện này.

11. Ahantimānavinibandhā diṭṭhi

‘Ahan’ti mānavinibandhāya diṭṭhiyā katamehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti?

‘Cakkhuṃ ahan’ti abhinivesaparāmāso ‘ahan’ti mānavinibandhā diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ paṭhamā ‘ahan’ti mānavinibandhā diṭṭhi. Mānavinibandhā diṭṭhi micchādiṭṭhi, —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

‘Sotaṃ ahan’ti —pe— ‘Ghānaṃ ahan’ti —pe— ‘Jivhā ahan’ti —pe— ‘Kāyo ahan’ti —pe— ‘Mano ahan’ti —pe— ‘Rūpā ahan’ti —pe— ‘Dhammā ahan’ti —pe— ‘Cakkhuviññāṇaṃ ahan’ti —pe— ‘Manoviññāṇaṃ ahan’ti abhinivesaparāmāso ‘ahan’ti mānavinibandhā diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ aṭṭhārasamī ‘ahan’ti mānavinibandhā diṭṭhi. Mānavinibandhā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

‘Ahan’ti mānavinibandhāya diṭṭhiyā imehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti.

12. Mamantimānavinibandhā diṭṭhi

‘Maman’ti mānavinibandhāya diṭṭhiyā katamehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti?

‘Cakkhuṃ maman’ti abhinivesaparāmāso ‘maman’ti mānavinibandhā diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ paṭhamā ‘maman’ti mānavinibandhā diṭṭhi. Mānavinibandhā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

‘Sotaṃ maman’ti —pe— ‘Ghānaṃ maman’ti —pe— ‘Jivhā maman’ti —pe— ‘Kāyo maman’ti —pe— ‘Mano maman’ti —pe— ‘Rūpā maman’ti —pe— ‘Dhammā maman’ti —pe— ‘Cakkhuviññāṇaṃ maman’ti —pe— ‘Manoviññāṇaṃ maman’ti abhinivesaparāmāso ‘maman’ti mānavinibandhā diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayaṃ aṭṭhārasamī ‘maman’ti mānavinibandhā diṭṭhi. Mānavinibandhā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

‘Maman’ti mānavinibandhāya diṭṭhiyā imehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti.

11. Kiến có sự Tự Hào và Gắn bó về ‘Tôi’:

Do kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘tôi,’ có sự cố chấp với 18 biểu hiện gì?

Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Mắt là tôi’ là kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘tôi.’ Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘tôi’—thứ nhất. Kiến có sự tự hào và gắn bó là tà kiến ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Tai là tôi.’ ...(như trên)... ‘Mũi là tôi.’ ...(như trên)... ‘Lưỡi là tôi.’ ...(như trên)... ‘Thân là tôi.’ ...(như trên)... ‘Ý là tôi.’ ...(như trên)... ‘Các sắc là tôi.’ ...(như trên)... ‘Các pháp là tôi.’ ...(như trên)... ‘Nhãn thức là tôi.’ ...(như trên)... ‘Ý thức là tôi’ là kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘tôi.’ Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘tôi’—thứ mười tám. Kiến có sự tự hào và gắn bó là tà kiến ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Do kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘tôi,’ có sự cố chấp với 18 biểu hiện này.

12. Kiến có sự Tự Hào và Gắn bó về ‘Của Tôi’:

Do kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘của tôi,’ có sự cố chấp với 18 biểu hiện gì?

Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Mắt là của tôi’ là kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘của tôi.’ Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘của tôi’—thứ nhất. Kiến có sự tự hào và gắn bó là tà kiến ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Tai là của tôi.’ ...(như trên)... ‘Mũi là của tôi.’ ...(như trên)... ‘Lưỡi là của tôi.’ ...(như trên)... ‘Thân là của tôi.’ ...(như trên)... ‘Ý là của tôi.’ ...(như trên)... ‘Các sắc là của tôi.’ ...(như trên)... ‘Các pháp là của tôi.’ ...(như trên)... ‘Nhãn thức là của tôi.’ ...(như trên)... ‘Ý thức là của tôi’ là kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘của tôi.’ Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘của tôi’—thứ mười tám. Kiến có sự tự hào và gắn bó là tà kiến ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Do kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘của tôi,’ có sự cố chấp với 18 biểu hiện này.

13. Attavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi

Attavādapaṭisaṃyuttāya diṭṭhiyā katamehi vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti?

Idha assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto, rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ, attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ —pe— vedanaṃ —pe— saññaṃ —pe— saṅkhāre —pe— viññānaṃ attato samanupassati, viññānavantaṃ vā attānaṃ, attani vā viññānaṃ, viññānasmiṃ vā attānaṃ —pe—

Kathaṃ rūpaṃ attato samanupassati?

Idhekacco paṭhavīkasiṇaṃ —pe— odātakasiṇaṃ attato samanupassati ‘yaṃ odātakasiṇaṃ so ahaṃ, yo ahaṃ taṃ odātakasiṇaṃ’ti odātakasiṇaṃca attānaṃca advayaṃ samanupassati. Seyyathāpi ‘telappadīpassa jhāyato yā acci so vaṇṇo, yo vaṇṇo sā acci’ti acciṇa vaṇṇaṃca advayaṃ samanupassati. Evameva idhekacco odātakasiṇaṃ attato samanupassati —pe— Ayaṃ paṭhamā rūpavattukā attavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi. Attavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo, evaṃ rūpaṃ attato samanupassati —pe—

Attavādapaṭisaṃyuttāya diṭṭhiyā imehi vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti.

14. Lokavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi

Lokavādapaṭisaṃyuttāya diṭṭhiyā katamehi aṭṭhahi ākārehi abhiniveso hoti.

‘Sassato attāca loko cā’ti abhinivesaparāmāso lokavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yaṅca vatthu, ayaṃ paṭhamā lokavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi. Lokavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

‘Asassato attā ca loko cā’ti —pe— ‘Sassato ca asassato ca attā ca loko cā’ti —pe— ‘Neva sassato nāsassato attā ca loko cā’ti —pe— ‘Antavā attā ca loko cā’ti —pe— ‘Anantavā attā ca loko cā’ti —pe— ‘Antavā ca anantavā ca attā ca loko cā’ti —pe— ‘Neva antavā na anantavā attā ca loko cā’ti abhinivesaparāmāso lokavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu; yā ca diṭṭhi yaṅca vatthu, ayaṃ aṭṭhamī lokavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi. Lokavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

Lokavādapaṭisaṃyuttāya diṭṭhiyā imehi aṭṭhahi ākārehi abhiniveso hoti.

13. Kiến có liên hệ đến Luận Thuyết về Tự Ngã:

Do kiến có liên hệ đến luận thuyết về tự ngã, có sự cố chấp với 20 biểu hiện gì?

Ở đây, kẻ phàm phu không lắng nghe, không có sự nhận thức của các bậc Thánh, không rành rẽ Thánh pháp, không được huấn luyện về Thánh pháp, không có sự nhận thức của các bậc chân nhân, không rành rẽ pháp chân nhân, không được huấn luyện về pháp chân nhân nhận thấy sắc là tự ngã, hoặc tự ngã có sắc, hoặc sắc ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong sắc; nhận thấy thọ ...(như trên)... tưởng ...(như trên)... các hành ...(như trên)... thức là tự ngã, hoặc tự ngã có thức, hoặc thức ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong thức. ...(như trên)...

Nhận thấy sắc là tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy đề mục đất ...(như trên)... đề mục trắng là tự ngã rằng: “Cái gì là đề mục trắng, cái ấy là tôi; cái gì là tôi, cái ấy là đề mục trắng,” (vị ấy) nhận thấy đề mục trắng và tự ngã chỉ là một. Cũng giống như đối với ngọn đèn đầu đang cháy sáng (nghĩ rằng): “Cái gì là ngọn lửa, cái ấy là ánh sáng; cái gì là ánh sáng, cái ấy là ngọn lửa,” (vị ấy) nhận thấy ngọn lửa và ánh sáng chỉ là một. Tương tự như thế, có người nhận thấy đề mục trắng là tự ngã ...(như trên `)... là—kiến có liên hệ đến luận thuyết về tự ngã có sắc là nền tảng—thứ nhất. Kiến có liên hệ đến luận thuyết về tự ngã là tà kiến, ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Do kiến có liên hệ đến luận thuyết về tự ngã, có sự cố chấp với 20 biểu hiện này.

14. Kiến có liên hệ đến Luận Thuyết về Thế Giới:

Do kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới, có sự cố chấp với 8 biểu hiện gì?

Sự cố chấp và bám víu rằng: “Tự ngã và thế giới là thường còn” là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; ...(nt)...; (cả hai) kiến và nền tảng là—kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới—thứ nhất. Kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới là tà kiến, ...(nt)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Sự cố chấp và bám víu rằng: “Tự ngã và thế giới là không thường còn” ... “Tự ngã và thế giới là thường còn và không thường còn” ... “Tự ngã và thế giới không phải là thường còn và không phải là không thường còn” ... “Tự ngã và thế giới là có giới hạn” ... “Tự ngã và thế giới là không có giới hạn” ... “Tự ngã và thế giới là có giới hạn và không có giới hạn” ... “Tự ngã và thế giới không phải là có giới hạn và không phải là không có giới hạn” là kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới. ...(như trên)... là—kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới—thứ tám. Kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới là tà kiến, ...(như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Do kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới, có sự cố chấp với 8 biểu hiện này.

15 - 16. Bhavadiṭṭhi - Vibhavadiṭṭhiyo

Oliyanābhiniveso¹ bhavadiṭṭhi, atidhāvanābhiniveso vibhavadiṭṭhi, assādadiṭṭhiyā pañcatimsāya akārehi abhiniveso kati bhavadiṭṭhiyo, kati vibhavadiṭṭhiyo? Attānudiṭṭhiyā vīsatiyā akārehi abhiniveso kati bhavadiṭṭhiyo, kati vibhavadiṭṭhiyo? —pe— Lokavādapatisaṃyuttāya diṭṭhiyā aṭṭhahi akārehi abhiniveso kati bhavadiṭṭhiyo, kati vibhavadiṭṭhiyo?

Assādadiṭṭhiyā pañcatimsāya akārehi abhiniveso siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo. Attānudiṭṭhiyā vīsatiyā akārehi abhiniveso pannarasa bhavadiṭṭhiyo, pañca vibhavadiṭṭhiyo, micchādiṭṭhiyā dasahi akārehi abhiniveso sabbāva tā vibhavadiṭṭhiyo. Sakkāyadiṭṭhiyā vīsatiyā akārehi abhiniveso pannarasa bhavadiṭṭhiyo, pañca vibhavadiṭṭhiyo. Sakkāyavattukāya sassatadiṭṭhiyā pannarasahi akārehi abhiniveso sabbāva tā bhavadiṭṭhiyo. Sakkāyavattukāya ucchedadiṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso, sabbāva tā vibhadiṭṭhiyo.

Sassato loko'ti antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso, sabbāva tā bhavadiṭṭhiyo. 'Asassato loko'ti antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso, sabbāva tā vibhavadiṭṭhiyo. 'Antavā loko'ti antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso, siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo. 'Anantavā loko'ti antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso, siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo. 'Taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ'ti antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso, sabbāva tā vibhavadiṭṭhiyo. 'Aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ'ti antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso, sabbāva tā bhavadiṭṭhiyo. 'Hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso, sabbāva tā bhavadiṭṭhiyo. 'Na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso sabbāva tā vibhavadiṭṭhiyo. 'Hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso, siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo. 'Neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso, siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo.

Pubbantānudiṭṭhiyā aṭṭhārasahi akārehi abhiniveso, siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo. Aparantānudiṭṭhiyā catucattālisāya akārehi abhiniveso, siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo. Saññojanikāya diṭṭhiyā aṭṭhārasahi akārehi abhiniveso, siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo. 'Ahan'ti mānavinibandhāya diṭṭhiyā aṭṭhārasahi akārehi abhiniveso, sabbāva tā vibhavadiṭṭhiyo. 'Maman'ti mānavinibandhāya diṭṭhiyā aṭṭhārasahi akārehi abhiniveso, sabbāva tā bhavadiṭṭhiyo.

¹ oliyanābhiniveso - Syā, PTS.

15 - 16. Giải về Hữu Kiến & Phi Hữu Kiến:

Cố chấp vào sự nắm giữ lại là hữu kiến, cố chấp vào sự vượt quá là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 35 biểu hiện do khoái lạc kiến có bao nhiêu là hữu kiến, có bao nhiêu là phi hữu kiến? Sự cố chấp với 20 biểu hiện do tùy ngã kiến có bao nhiêu là hữu kiến, có bao nhiêu là phi hữu kiến? ...(như trên)... Sự cố chấp với 8 biểu hiện do kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới có bao nhiêu là hữu kiến, có bao nhiêu là phi hữu kiến?

Sự cố chấp với 35 biểu hiện do khoái lạc kiến có thể là hữu kiến, có thể là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 20 biểu hiện do tùy ngã kiến có 15 là hữu kiến, có 5 là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 10 biểu hiện do tà kiến có tất cả đều là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 20 biểu hiện do thân kiến có 15 là hữu kiến, có 5 là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 15 biểu hiện do thường kiến lấy thân làm nền tảng có tất cả đều là hữu kiến. Sự cố chấp với 5 biểu hiện do đoạn kiến lấy thân làm nền tảng có tất cả đều là phi hữu kiến.

Sự cố chấp với 5 biểu hiện do hữu biên kiến ‘Thế giới là thường còn’ có tất cả đều là hữu kiến. Sự cố chấp với 5 biểu hiện do hữu biên kiến ‘Thế giới là không thường còn’ có tất cả đều là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 5 biểu hiện do hữu biên kiến ‘Thế giới là có giới hạn’ có thể là hữu kiến, có thể là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 5 biểu hiện do ‘Thế giới là không có giới hạn’ có thể là hữu kiến, có thể là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 5 biểu hiện do hữu biên kiến ‘Mạng sống ấy, thân thể ấy’ có tất cả đều là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 5 biểu hiện do hữu biên kiến ‘Mạng sống khác, thân thể khác’ có tất cả đều là hữu kiến. Sự cố chấp với 5 biểu hiện do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có tất cả đều là hữu kiến. Sự cố chấp với 5 biểu hiện do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có tất cả đều là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 5 biểu hiện do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu và không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có thể là hữu kiến, có thể là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 5 biểu hiện do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có thể là hữu kiến, có thể là phi hữu kiến.

Sự cố chấp với 18 biểu hiện do quá khứ hữu biên kiến có thể là hữu kiến, có thể là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 44 biểu hiện do vị lai hữu biên kiến có thể là hữu kiến, có thể là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 18 biểu hiện do kiến có sự ràng buộc có thể là hữu kiến, có thể là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 18 biểu hiện do kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘tôi’ có tất cả đều là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 18 biểu hiện do kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘của tôi’ có tất cả đều là hữu kiến.

Attavādapaṭisaṃyuttāya diṭṭhiyā vīsatiyā ākārehi abhiniveso, pannarasa bhavaditṭhiyo, pañca vibhavaditṭhiyo. Lokavādapāṭisaṃyuttāya diṭṭhiyā aṭṭhahi ākārehi abhiniveso, siyā bhavaditṭhiyo, siyā vibhavaditṭhiyo.

Sabbāva tā diṭṭhiyo assādadiṭṭhiyo. Sabbāva tā diṭṭhiyo attānudiṭṭhiyo. Sabbāva tā diṭṭhiyo micchādiṭṭhiyo. Sabbāva tā diṭṭhiyo sakkāyadiṭṭhiyo. Sabbāva tā diṭṭhiyo antaggāhikā diṭṭhiyo. Sabbāva tā diṭṭhiyo saññojanikā diṭṭhiyo. Sabbāva tā diṭṭhiyo antavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhiyo.

‘Bhavañca diṭṭhiṃ vibhavañca diṭṭhiṃ¹
etaṃ dvayaṃ takkikā nissitā se²
tesaṃ nirodhamhi na hatthi³ ñāṇaṃ
yatthāyaṃ loko viparītasaññi⁴ti.

“Dvīhi bhikkhave diṭṭhigatehi pariyuṭṭhitā devamanussā oliyanti⁴ eke, atidhāvanti eke, cakkhumanto ca passanti.

Kathañca bhikkhave, oliyanti eke? Bhavārāmā bhikkhave, devamanussā bhavaratā bhavasammuditā, tesaṃ bhavanirodhāya dhamme desiyamāne cittaṃ na pakkhandati nappasīdati⁵ na santiṭṭhati nādhimuccati. Evaṃ kho bhikkhave oliyanti eke.

Kathañca bhikkhave, athidhāvanti eke? Bhaveneva⁶ kho paneke aṭṭiyamānā⁷ harāyamānā jīgucchamānā vibhavaṃ abhinandanti: ‘Yato kira bho ayaṃ attā kāyassa bheda⁸ ucchijjati vinassati na hoti paraṃ maraṇā, etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ etaṃ yāthāvan⁹ti.’⁹ Evaṃ kho bhikkhave atidhāvanti eke.

Kathañca bhikkhave cakkhumanto ca passanti? Idha bhikkhave bhikkhu bhūtaṃ bhūtato passati, bhūtaṃ bhūtato disvā bhūtassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. Evaṃ kho bhikkhave cakkhumanto ca passanti.

‘Yo bhūtaṃ bhūtato disvā bhūtassa ca atikkamaṃ,
yathābhūte⁷ dhimuccati bhavataṇhā parikkhayā.’ (1)

Sa ve⁶ bhūta pariññāto⁷ vītataṇho bhavābhave
bhūtassa vibhavā bhikkhu nāgacchati punabbhavan⁹ti (2)

¹ bhavaditṭhiyo vibhadiṭṭhiyo - Syā, PTS.

² nissitā ye - Syā, PTS.

³ natthi - Syā, PTS.

⁴ oliyanti - Syā, PTS.

⁵ na pasīdati - Machasaṃ, PTS; na sampasīdati - Syā.

⁶ sace - Syā.

⁷ bhūtassa pariññā - PTS; bhūtassa pariññāto so - Syā.

⁶ bhavena - Syā.

⁷ aṭṭiyamānā - Syā, PTS.

⁸ bheda paraṃ maraṇā - Machasaṃ.

⁹ yathābhavanti - Syā, PTS.

Sự cố chấp với 20 biểu hiện do kiến có liên hệ đến luận thuyết về tự ngã có 15 là hữu kiến, có 5 là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 8 biểu hiện do kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới có thể là hữu kiến, có thể là phi hữu kiến.

Tất cả các kiến ấy là khoái lạc kiến. Tất cả các kiến ấy là tùy ngã kiến. Tất cả các kiến ấy là tà kiến. Tất cả các kiến ấy là thân kiến. Tất cả các kiến ấy là hữu biên kiến. Tất cả các kiến ấy là kiến có sự ràng buộc. Tất cả các kiến ấy là kiến có liên quan đến luận thuyết về tự ngã.

*Kiến về sự hiện hữu → và kiến về phi hữu,
luận lý đều nương tựa ở cả hai điều này,
ở tại thế giới này có tương bị sai lệch
không có trí biết được sự diệt tận của chúng.*

Này các tỳ khuru, chư thiên và nhân loại bị xâm nhập bởi hai loại thiên kiến (hữu và phi hữu), một số nắm giữ lại, một số vượt quá, và những người có mắt nhìn thấy.

Và này các tỳ khuru, một số nắm giữ lại là (có ý nghĩa) thế nào? Này các tỳ khuru, có chư thiên và nhân loại ưa thích hữu, khoái lạc trong hữu, hoan hỷ trong hữu. Khi Giáo Pháp về sự diệt tận của hữu đang được thuyết giảng đến họ, tâm của họ không tiếp thu, không đặt niềm tin, không an trú, không xác quyết. Này các tỳ khuru, một số nắm giữ lại là (có ý nghĩa) như vậy.

Và này các tỳ khuru, một số vượt quá là (có ý nghĩa) thế nào? Này các tỳ khuru, tuy nhiên có một số (chư thiên và nhân loại) trong khi chịu khổ sở, trong khi bị hổ thẹn, trong khi ghê tởm đối với hữu, họ thích thú phi hữu: “Này quý vị, nghe rằng tự ngã này, do sự tan rã của thân, bị phân hoại, bị diệt vong, không có đời sống khác sau khi chết; điều này là tịch tịnh, điều này là tuyệt vời, điều này là hiển nhiên.” Này các tỳ khuru, một số vượt quá là (có ý nghĩa) như thế.

Và này các tỳ khuru, những người có mắt nhìn thấy là (có ý nghĩa) thế nào? Này các tỳ khuru, ở đây vị tỳ khuru nhìn thấy hiện hữu là hiện hữu. Sau khi nhìn thấy hiện hữu là hiện hữu, vị ấy đạt đến sự nhàm chán, sự ly tham ái, sự tịch diệt đối với hữu. Này các tỳ khuru, những người có mắt nhìn thấy là (có ý nghĩa) như thế.

*Sau khi nhìn thấy được → hiện hữu là hiện hữu
cùng với sự vượt qua đối với điều hiện hữu,
người nào xác quyết được đúng theo bản thể thật
(người ấy) thời đoạn tận tham ái đối với hữu.*

*Vị ấy biết toàn diện → đối với điều hiện hữu
có ái được xa lìa khỏi hữu và phi hữu,
do phi hữu của hữu vị tỳ khuru (như thế)
thời không còn đi đến sự tái sanh lần nữa.*

Tayo puggalā vipannadiṭṭhī, tayo puggalā sampannadiṭṭhī.

Katame tayo puggalā vipannadiṭṭhī? Titthiyo ca titthiyasāvako ca yo ca micchādiṭṭhiko, ime tayo puggalā vipannadiṭṭhī.

Katame tayo puggalā sampannadiṭṭhī? Tathāgato ca tathāgata-sāvako ca yo ca sammādiṭṭhiko, ime tayo puggalā sampannadiṭṭhī.

‘Kodhano upanāhī ca pāpamakkhī ca yo naro,
vipannadiṭṭhi māyāvī taṃ jaññā vasalo iti. (1)

Akkodhano anupanāhī visuddho¹ suddhataṃ gato,
sampannadiṭṭhi medhāvī taṃ jaññā ariyo iti’ti. (2)

Tisso vipannadiṭṭhiyo, tisso sampannadiṭṭhiyo.

Katamā tisso vipannadiṭṭhiyo? ‘Etaṃ mamā’ti² vipannadiṭṭhī ‘Esohamasmī’ti vipannadiṭṭhi, ‘Eso me attā’ti vipannadiṭṭhi, imā tisso vipannadiṭṭhiyo.

Katamā tisso sampannadiṭṭhiyo? ‘Netamā mamā’ti⁴ sampannadiṭṭhi, ‘Nesohamasmī’ti sampannadiṭṭhi, ‘Na meso attā’ti sampannadiṭṭhi, imā tisso sampannadiṭṭhiyo.

‘Etaṃ mamā’ti⁴ kā diṭṭhi, kati diṭṭhiyo, katamantānuggahitā tā diṭṭhiyo? ‘Eso hamasmī’ti kā diṭṭhi, kati diṭṭhiyo, katamantānuggahitā tā diṭṭhiyo? ‘Eso me attā’ti kā diṭṭhi, kati diṭṭhiyo, katamantānuggahitā tā diṭṭhiyo?

‘Etaṃ mamā’ti pubbantānudiṭṭhī, atṭhārasa diṭṭhiyo, pubbantānuggahitā tā diṭṭhiyo, ‘Esohamasmī’ti aparantānudiṭṭhi, catucattālīsaṃ diṭṭhiyo, aparātanuggahitā tā diṭṭhiyo, ‘Eso me attā’ti vīsativatthukā attānudiṭṭhi, vīsati vatthukā sakkāyadiṭṭhi, sakkāyadiṭṭhippamukhāni³ dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni, pubbantāparantānuggahitā tā diṭṭhiyo.

‘Ye keci bhikkhave, mayi niṭṭhaṃ gatā, sabbe te diṭṭhisampannā, tesam diṭṭhisampannānaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā, pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā.

Katamesam pañcannaṃ idha niṭṭhā? Sattakkhattuparamassa, kolaṃkolassa, ekabījissa, sakadāgāmissa, yo ca diṭṭheva dhamme arahā. Imesam pañcannaṃ idha niṭṭhā.

¹ amakkhi - Syā, PTS.

² mamanti - Syā, PTS.

³ diṭṭhappamukhena - Syā.

Có 3 hạng người có kiến bị hư hỏng, có 3 hạng người có kiến được thành tựu.

Ba hạng người nào có kiến bị hư hỏng? Ngoại đạo, đệ tử của ngoại đạo, và người có tà kiến; 3 hạng người này có kiến bị hư hỏng.

Ba hạng người nào có kiến được thành tựu? Đức Như Lai, đệ tử của đức Như Lai, và người có chánh kiến.

Người giận dữ, oán hận, kiến hư hỏng, ngu muội, → *xấu xa, và quý quýệt, biết là kẻ hạ tiện.*

Không giận dữ, không oán, kiến thành tựu, sáng suốt, → *thanh tịnh, hành Đạo Quả, biết được là bậc Thánh.*

Có ba kiến bị hư hỏng, có ba kiến được thành tựu.

Ba kiến nào bị hư hỏng? ‘Cái này là của tôi’ là kiến bị hư hỏng, ‘Cái này là tôi’ là kiến bị hư hỏng, ‘Cái này là tự ngã của tôi’ là kiến bị hư hỏng. Đây là 3 kiến bị hư hỏng.

Ba kiến nào được thành tựu? ‘Cái này không phải là của tôi’ là kiến được thành tựu, ‘Cái này không phải là tôi’ là kiến được thành tựu, ‘Cái này không phải là tự ngã của tôi’ là kiến được thành tựu. Đây là 3 kiến được thành tựu.

‘Cái này là của tôi’ là kiến gì? Có bao nhiêu kiến? Các kiến ấy liên đới với giới hạn (thời gian) nào? ‘Cái này là của tôi’ là kiến gì? Có bao nhiêu kiến? Các kiến ấy liên đới với giới hạn (thời gian) nào? ‘Cái này là tự ngã của tôi’ là kiến gì? Có bao nhiêu kiến? Các kiến ấy liên đới với giới hạn (thời gian) nào?

‘Cái này là của tôi’ là quá khứ hữu biên kiến. Có 18 kiến. Các kiến ấy liên đới với giới hạn (thời gian) quá khứ. ‘Cái này là của tôi’ là vị lai hữu biên kiến. Có 44 kiến. Các kiến ấy liên đới với giới hạn (thời gian) vị lai. ‘Cái này là tự ngã của tôi’ là tùy ngã kiến với 20 nền tảng, là thân kiến với 20 nền tảng, là 62 thiên kiến có thân kiến đứng đầu, các kiến ấy liên đới với giới hạn (thời gian) quá khứ và vị lai.

Này các tỳ khưu, những người nào hướng đến sự thành toàn ở Ta những người ấy được thành tựu về kiến. Đối với những người được thành tựu về kiến ấy, có sự thành toàn¹ ở nơi đây² đối với năm hạng, có sự thành toàn sau khi rời bỏ nơi đây đối với năm hạng.

Có sự thành toàn ở nơi đây đối với năm hạng nào? Đối với (vị tái sanh) tối đa bảy lần, đối với (vị tái sanh) trong các gia tộc danh giá, đối với vị có một chủng tử (chỉ còn một lần tái sanh),^[*] đối với vị Nhất Lai, và vị nào là A-la-hán ngay trong kiếp hiện tại này, có sự thành toàn ở nơi đây đối với năm hạng này.

¹ Có sự thành toàn nghĩa là sự tịch diệt Niết Bàn (PṭsA. 2, 465).

² Ở nơi đây nghĩa là ở dục giới này (Sḍd. 465).

Katamesaṃ pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā? Antarāparinibbāyissa, upahaccaparinibbāyissa, asaṅkhāraparinibbāyissa, sasaṅkhāraparinibbāyissa, uddhaṃsotassa akaniṭṭhagāmino, imesaṃ pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā.

Ye keci bhikkhave mayi niṭṭhaṃ gatā, sabbe te diṭṭhisampannā, tesāṃ diṭṭhisampannānaṃ imesaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā, imesaṃ pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā.

Ye keci bhikkhame mayi aveccappasannā, sabbe te sotāpannā, tesāṃ sotāpannānaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā, pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā.

Katamesaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā? Sattakkhattuparamassa, kolaṃkolassa, ekabījissa, sakadāgāmissa, yo ca diṭṭheva dhamme arahā, imesaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā.

Katamesaṃ pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā? Antarāparinibbāyissa, upahaccaparinibbāyissa, asaṅkhāraparinibbāyissa, sasaṅkhāraparinibbāyissa, uddhaṃsotassa akaniṭṭhagāmino, imesaṃ pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā.

Ye keci bhikkhave mayi aveccappasannā, sabbe te sotāpattā, tesāṃ sotāpannānaṃ imesaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā, imesaṃ pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā.”

Diṭṭhikathā samattā.

--ooOoo--

Có sự thành toàn sau khi rời bỏ nơi đây đối với năm hạng nào? Đối với vị viên tịch Niết Bàn vào giai đoạn đầu của đời kế tiếp, đối với vị viên tịch Niết Bàn vào giai đoạn cuối của đời kế tiếp, đối với vị Vô Hành viên tịch Niết Bàn, đối với vị Hữu Hành viên tịch Niết Bàn, đối với vị ngược giòng đi đến cõi Sắc Cứu Cánh, có sự thành toàn sau khi rời bỏ nơi đây đối với năm hạng này.

Này các tỳ khuru, những người nào hướng đến sự thành toàn ở Ta những người ấy được thành tựu về kiến. Đối với những người được thành tựu về kiến ấy, có sự thành toàn ở nơi đây đối với năm hạng này, có sự thành toàn sau khi rời bỏ nơi đây đối với năm hạng này.

Này các tỳ khuru, những người nào đặt niềm tin hoàn toàn ở nơi Ta, những người ấy là các vị Nhập Lưu. Đối với các vị Nhập Lưu ấy, có sự thành toàn ở nơi đây đối với năm hạng, có sự thành toàn sau khi rời bỏ nơi đây đối với năm hạng.

Có sự thành toàn ở nơi đây đối với năm hạng nào? Đối với (vị tái sanh) tối đa bảy lần, đối với (vị tái sanh) trong các gia tộc danh giá, đối với vị có một chủng tử (chỉ còn một lần tái sanh), đối với vị Nhất Lai, và vị nào là A-la-hán ngay trong kiếp hiện tại này, có sự thành toàn ở nơi đây đối với năm hạng này.

Có sự thành toàn sau khi rời bỏ nơi đây đối với năm hạng nào? Đối với vị viên tịch Niết Bàn vào giai đoạn đầu của đời kế tiếp, đối với vị viên tịch Niết Bàn vào giai đoạn cuối của đời kế tiếp, đối với vị Vô Hành viên tịch Niết Bàn, đối với vị Hữu Hành viên tịch Niết Bàn, đối với vị ngược giòng đi đến cõi Sắc Cứu Cánh, có sự thành toàn sau khi rời bỏ nơi đây đối với năm hạng này.

Này các tỳ khuru, những người nào đặt niềm tin hoàn toàn ở nơi Ta những người ấy là các vị Nhập Lưu. Đối với các vị Nhập Lưu ấy, có sự thành toàn ở nơi đây đối với năm hạng này, có sự thành toàn sau khi rời bỏ nơi đây đối với năm hạng này.

Phần giảng về Kiến được đây đủ.

--ooOoo--

III. ĀNĀPĀNASATIKATHĀ

1. Gaṇanuddeso

Soḷasavattukam ānāpānasati samādhim¹ bhāvayato samadhikāni² dve ñāṇasatāni uppajjanti: aṭṭha paripantho ñāṇāni, aṭṭha³ upakāre ñāṇāni, aṭṭhārasa upakkilese ñāṇāni, terasa vodāne ñāṇāni, battiṃsa⁴ satokāriṣsa⁵ ñāṇāni, catuvisati samādhivasena ñāṇāni, dvesattati vipassanāvasena ñāṇāni, aṭṭha nibbidāñāṇāni, aṭṭha nibbidānulomañāṇāni, aṭṭha nibbidāpaṭippassaddhāñāṇāni, ekavīsati vimuttisukhe ñāṇāni.

Gaṇanuddeso samatto.

2. Paripantha - Upakārasoḷasa ñāṇāni

Katamāni aṭṭha paripantho ñāṇāni, aṭṭha ca upakāre ñāṇāni?

Kāmacchando samādhissa paripantho, nekkhammaṃ samādhissa upakāraṃ; byāpādo samādhissa paripantho, abyāpādo samādhissa upakāraṃ; thīnamiddham⁶ samādhissa paripantho, ālokasaññā samādhissa upakāraṃ; uddhaccaṃ samādhissa paripantho, avikkhepo samādhissa upakāraṃ; vicikicchā samādhissa paripantho, dhammavavattānaṃ samādhissa upakāraṃ; avijjā samādhissa paripantho, ñāṇaṃ samādhissa upakāraṃ; arati samādhissa paripantho, pāmojjaṃ samādhissa upakāraṃ; sabbepi akusalā dhammā samādhissa paripanthā, sabbepi kusalā dhammā samādhissa upakārā. Imāni aṭṭha paripantho ñāṇāni, aṭṭha ca upakāre ñāṇāni.

Imehi soḷasahi ākārehi uducitaṃ cittaṃ⁷ samuducitaṃ⁸ ekatte santiṭṭhati, nīvaraṇehi visujjhati.

Katame te ekattā? Nekkhammaṃ ekattaṃ, abyāpādo ekattaṃ, ālokasaññā ekattaṃ, avikkhepo ekattaṃ, dhammavavattānaṃ ekattaṃ, ñāṇaṃ ekattaṃ, pāmojjaṃ ekattaṃ, sabbepi kusalā dhammā ekattā.

Katame⁹ te nīvaraṇā? Kāmacchando nīvaraṇaṃ, byāpādo nīvaraṇaṃ, thīnamiddham nīvaraṇaṃ, uddhaccakukkuccaṃ nīvaraṇaṃ, vicikicchā nīvaraṇaṃ, avijjā nīvaraṇaṃ, arati nīvaraṇaṃ, sabbepi akusalā dhammā nīvaraṇā.

¹ ānāpānassatisamādhim - Machasaṃ, Syā.

² samādhikāni - Machasaṃ, Syā, PTS. ⁸ samuducitaṃ cittaṃ - Machasaṃ;

³ aṭṭha ca - Machasaṃ. samudupitacittaṃ - Syā;

⁴ battiṃsa - Machasaṃ; samuducittaṃ - PTS;

battiṃsaṃ - PTS, Syā. udujitaṃ cittaṃ samuducitaṃ - Pu;

⁵ satokāriṣu - Syā, PTS. udājitaṃ cittaṃ samudājitaṃ - Pu.

⁶ thīnamiddham - Machasaṃ.

⁷ uddhataṃ cittaṃ - PTS; udupitacittaṃ - Syā. ⁹ nīvaraṇāti katame - Machasaṃ.

III. GIẢNG VỀ NIỆM HƠI THỞ VÀO HƠI THỞ RA:

1. Liệt Kê Số Lượng:

Đối với vị đang tu tập định của niệm hơi thở vào hơi thở ra theo 16 nền tảng, có hơn 200 pháp sanh lên (ở vị ấy): 8 trí về ngăn trở và 8 trí về hỗ trợ, 18 trí về tùy phiền não, 13 trí trong việc thanh lọc, 32 trí về việc thực hành niệm, 24 trí do năng lực của định, 72 trí do năng lực của minh sát, 8 trí về nhàm chán, 8 trí thuận theo nhàm chán, 8 trí về sự tịnh lặng của nhàm chán, 21 trí về sự an lạc của giải thoát.

Phân Liệt Kê Số Lượng được đầy đủ.

2. Mười Sáu Trí Ngăn Trở & Trí Hỗ Trợ:

8 trí về ngăn trở và 8 trí về hỗ trợ là gì?

Ước muốn trong các dục là sự ngăn trở của định, sự thoát ly là sự hỗ trợ của định. Sân độc là sự ngăn trở của định, không sân độc là sự hỗ trợ của định. Lờ đờ buồn ngủ là sự ngăn trở của định, sự nghĩ tưởng đến ánh sáng là sự hỗ trợ của định. Phóng dật là sự ngăn trở của định, không tán mạn là sự hỗ trợ của định. Hoài nghi là sự ngăn trở của định, sự xác định pháp là sự hỗ trợ của định. Vô minh là sự ngăn trở của định, trí là sự hỗ trợ của định. Sự không hứng thú là sự ngăn trở của định, sự hân hoan là sự hỗ trợ của định. Tất cả các pháp bất thiện cũng là các sự ngăn trở của định, tất cả các pháp thiện cũng là các sự hỗ trợ của định. Đây là 8 trí về ngăn trở và 8 trí về hỗ trợ.

Được tiếp cận, được quen thuộc với 16 biểu hiện này, tâm an trụ ở nhất thể và được thanh tịnh đối các pháp ngăn che.

Các nhất thể ấy là gì? Sự thoát ly là nhất thể, sự không sân độc là nhất thể, sự nghĩ tưởng đến ánh sáng là nhất thể, sự không tán mạn là nhất thể, sự xác định pháp là nhất thể, trí là nhất thể, sự hân hoan là nhất thể, tất cả các thiện pháp cũng là các nhất thể.

Các pháp ngăn che ấy là gì? Ước muốn trong các dục là pháp ngăn che, sân độc là pháp ngăn che, lờ đờ buồn ngủ là pháp ngăn che, phóng dật là pháp ngăn che, hoài nghi là pháp ngăn che, vô minh là pháp ngăn che, sự không hứng thú là pháp ngăn che, tất cả các bất thiện pháp cũng là các pháp ngăn che.

Nīvaraṇā'ti kenatthēna¹ nīvaraṇā? Niyyānāvāraṇatthēna² nīvaraṇā.

Katame te niyyānā? Nekkhammaṃ ariyānaṃ niyyānaṃ, tena ca nekkhammena ariyā nīyanti;³ kāmacchando niyyānāvāraṇaṃ, tena ca kāmacchandena nivutattā nekkhammaṃ ariyānaṃ niyyānaṃ nappajānātīti⁴ kāmacchando niyyānāvāraṇaṃ. Abyāpādo ariyānaṃ niyyānaṃ, tena ca abyāpādena ariyā nīyanti;³ byāpādo niyyānāvāraṇaṃ, tena ca byāpādena nivutattā abyāpādaṃ ariyānaṃ niyyānaṃ nappajānātīti,⁴ byāpādo niyyānāvāraṇaṃ. Ālokasaññā ariyānaṃ niyyānaṃ, tāya ca ālokasaññā ariyā nīyanti; thīnamiddhaṃ niyyānāvāraṇaṃ, tena ca thīnamiddhena nivutattā ālokasaññaṃ ariyānaṃ niyyānaṃ nappajānātīti thīnamiddhaṃ niyyānāvāraṇaṃ. Avikkhepo ariyānaṃ niyyānaṃ, tena ca avikkhepena ariyā nīyanti; uddhaccaṃ niyyānāvāraṇaṃ, tena ca uddhaccena nivutattā avikkhepaṃ ariyānaṃ niyyānaṃ nappajānātīti uddhaccaṃ niyyānāvāraṇaṃ. Dhammavavattānaṃ ariyānaṃ niyyānaṃ, tena ca dhammavavattānena ariyā nīyanti; vicikicchā niyyānāvāraṇaṃ, tāya ca vicikicchāya nivutattā dhammavavattānaṃ ariyānaṃ niyyānaṃ nappajānātīti vicikicchā niyyānāvāraṇaṃ. Nāṇaṃ ariyānaṃ niyyānaṃ, tena ca ñāṇena ariyā nīyanti; avijjā niyyānāvāraṇaṃ, tāya ca avijjāya nivutattā ñāṇaṃ ariyānaṃ niyyānaṃ nappajānātīti avijjā niyyānāvāraṇaṃ. Pāmojjaṃ⁵ ariyānaṃ niyyānaṃ, tena ca pāmojjena ariyā nīyanti; arati niyyānāvāraṇaṃ, tāya ca aratiyā nivutattā pāmojjaṃ ariyānaṃ niyyānaṃ nappajānātīti arati niyyānāvāraṇaṃ. Sabbepi kusalā dhammā ariyānaṃ niyyānaṃ, tehi ca kusalehi dhammehi ariyā nīyanti; sabbepi akusalā dhammā niyyānāvāraṇā, tehi ca akusalehi dhammehi nivutattā kusale dhamme ariyānaṃ niyyānaṃ nappajānātīti sabbepi akusalā dhammā niyyānāvāraṇā.

Soḷasaññāniddeso samatto.

3. Upakkilesaññāni

Imehi ca pana nīvaraṇehi visuddhacittassa soḷasavattukam⁶ ānāpānasatisamādhiṃ bhāvayato khaṇikasamodhānā katame aṭṭhārasa upakkilesā uppajjanti?

¹ kenatthēna - Syā.

² niyyānāvāraṇatthēna - Pu.

³ niyyanti - Machasaṃ, PTS.

⁴ na pajānātīti - PTS.

⁵ pāmujjam - Syā.

⁶ soḷasakavattukam - Sī 2.

Pháp ngăn che: Các pháp ngăn che theo ý nghĩa gì? Các pháp ngăn che với ý nghĩa che lấp lỗi ra.

Các lỗi ra ấy là gì? Sự thoát ly là lỗi ra của các bậc Thánh, và do sự thoát ly ấy các bậc Thánh thoát ra; ước muốn trong các dục là sự che lấp lỗi ra, và do trạng thái bị bao trùm bởi ước muốn trong các dục ấy (hành giả) không nhận biết sự thoát ly là lỗi ra của các bậc Thánh; ước muốn trong các dục là sự che lấp lỗi ra. Sự không sân độc là lỗi ra của các bậc Thánh, và do sự không sân độc ấy các bậc Thánh thoát ra; sân độc là sự che lấp lỗi ra, và do trạng thái bị bao trùm bởi sân độc ấy (hành giả) không nhận biết sự không sân độc là lỗi ra của các bậc Thánh; sân độc là sự che lấp lỗi ra. Sự nghĩ tưởng đến ánh sáng là lỗi ra của các bậc Thánh, và do sự nghĩ tưởng đến ánh sáng ấy các bậc Thánh thoát ra; lơ đãng buồn ngủ là sự che lấp lỗi ra, và do trạng thái bị bao trùm bởi sự lơ đãng buồn ngủ ấy (hành giả) không nhận biết sự nghĩ tưởng đến ánh sáng là lỗi ra của các bậc Thánh; lơ đãng buồn ngủ là sự che lấp lỗi ra. Sự không tán mạn là lỗi ra của các bậc Thánh, và do sự không tán mạn ấy các bậc Thánh thoát ra; phóng dật là sự che lấp lỗi ra, và do trạng thái bị bao trùm bởi phóng dật ấy (hành giả) không nhận biết sự không tán mạn là lỗi ra của các bậc Thánh; phóng dật là sự che lấp lỗi ra. Sự xác định pháp là lỗi ra của các bậc Thánh, và do sự xác định pháp ấy các bậc Thánh thoát ra; hoài nghi là sự che lấp lỗi ra, và do trạng thái bị bao trùm bởi hoài nghi ấy (hành giả) không nhận biết sự xác định pháp là lỗi ra của các bậc Thánh; hoài nghi là sự che lấp lỗi ra. Trí là lỗi ra của các bậc Thánh, và do trí ấy các bậc Thánh thoát ra; vô minh là sự che lấp lỗi ra, và do trạng thái bị bao trùm bởi vô minh ấy (hành giả) không nhận biết trí là lỗi ra của các bậc Thánh; vô minh là sự che lấp lỗi ra. Sự hân hoan là lỗi ra của các bậc Thánh, và do sự hân hoan ấy các bậc Thánh thoát ra; sự không hứng thú là sự che lấp lỗi ra, và do trạng thái bị bao trùm bởi sự không hứng thú ấy (hành giả) không nhận biết sự hân hoan là lỗi ra của các bậc Thánh; không hứng thú là sự che lấp lỗi ra. Tất cả các thiện pháp cũng là lỗi ra của các bậc Thánh, và do các thiện pháp ấy các bậc Thánh thoát ra; tất cả các bất thiện pháp cũng là các sự che lấp lỗi ra, và do trạng thái bị bao trùm bởi các bất thiện pháp ấy (hành giả) không nhận biết các thiện pháp là lỗi ra của các bậc Thánh; tất cả các bất thiện pháp cũng các là sự che lấp lỗi ra.

Phần giải thích 16 trí được đầy đủ.

3. Các Trí về Tỳ Phiền Não:

Hơn nữa, đối với vị đang tu tập định của niệm hơi thở vào hơi thở ra theo 16 nền tảng có tâm đã được thanh lọc khỏi các pháp ngăn che này, do sự tập trung ngắn hạn có 18 tỳ phiền não gì sanh lên (ở vị ấy)?

Assāsādimajjhapariyosānaṃ satiyā anugacchato ajjhattavikkhepagataṃ cittaṃ samādhissa paripantho, passāsādimajjhapariyosānaṃ satiyā anugacchato bahiddhāvikkhepagataṃ cittaṃ samādhissa paripantho, assāsaṭṭikaṅkhanā nikantitaṇhācariyā samādhissa paripantho, passāsaṭṭikaṅkhanā nikantitaṇhācariyā samādhissa paripantho, assāsenābhitunnassa passāsaṭṭilābhe mucchanā samādhissa paripantho, passāsenābhitunnassa assāsaṭṭilābhe mucchanā samādhissa paripantho.

‘Anugacchanā ca assāsaṃ passāsaṃ anugacchanā,
sati ajjhattavikkhepā kaṅkhanā bahiddhā vikkhepapatthanā.¹ (1)

Assāsenābhitunnassa passāsaṭṭilābhe mucchanā,
passāsenābhitunnassa assāsaṭṭilābhe mucchanā.² (2)

Cha ete upakkilesā ānāpānasati³ samādhissa,
yehi vikkhippamānassa⁴ no ca⁵ cittaṃ vimuccati
vimokkhaṃ appajānantā te honti parapattiyā⁶ti. (3)

Paṭhamaṃ chakkaṃ.

Nimittaṃ āvajjato assāse cittaṃ vikampati, samādhissa paripantho; assāsaṃ āvajjato nimitte cittaṃ vikampati, samādhissa paripantho; nimittaṃ āvajjato passāse cittaṃ vikampati, samādhissa paripantho; passāsaṃ āvajjato nimitte cittaṃ vikampati, samādhissa paripantho; assāsaṃ āvajjato passāse cittaṃ vikampati, samādhissa paripantho; passāsaṃ āvajjato assāse cittaṃ vikampati, samādhissa paripantho.

‘Nimittaṃ āvajjamānassa assāse vikkhippate⁶ mano
assāsaṃ āvajjamānassa nimitte cittaṃ vikampati (4)

Nimittaṃ āvajjamānassa passāse vikkhippate mano,
passāsaṃ āvajjamānassa nimitte cittaṃ vikampati. (5)

Assāsaṃ āvajjamānassa passāse vikkhippate mano,
passāsaṃ āvajjamānassa assāse cittaṃ vikampati. (6)

Cha ete upakkilesā ānāpānasatisamādhissa,
yehi vikkhippamānassa no ca cittaṃ vimuccati,
vimokkhaṃ appajānantā te honti parapattiyā⁶ti. (7)

Dutiyaṃ chakkaṃ.

¹ vikkhepapanthanā - Syā.

² ‘assāsenāti ayaṃ gāthā Syāma potthake na dissate.

³ ānāpānasati - Machasaṃ, Syā.

⁴ vikkhepamānassa - PTS, Syā; kampaṃānassa - Syā.

⁵ No ce - Syā.

⁶ vikkhipate - Machasaṃ, PTS.

Tâm của vị đang theo dõi giai đoạn đầu-giữa-cuối của hơi thở vào bằng niệm đi đến tình trạng tán mạn ở nội phần là sự ngăn trở của định. Tâm của vị đang theo dõi giai đoạn đầu-giữa-cuối của hơi thở ra bằng niệm đi đến tình trạng tán mạn ở ngoại phần là sự ngăn trở của định. Do sự mong mỏi ở hơi thở vào, hành vi của ưa thích và tham ái là sự ngăn trở của định. Do sự mong mỏi ở hơi thở ra, hành vi của ưa thích và tham ái là sự ngăn trở của định. Đối với vị áp đặt hơi thở vào, do sự hứng thú trong việc đạt được hơi thở ra là sự ngăn trở của định. Đối với vị áp đặt hơi thở ra, do sự hứng thú trong việc đạt được hơi thở vào là sự ngăn trở của định.

Theo dõi hơi thở vào → *theo dõi hơi thở ra,*
tán nội phần, mong mỏi, *tán ngoại phần, ước muốn, (1)*

áp đặt hơi thở vào *hứng thú đạt hơi ra,*
áp đặt hơi thở ra *hứng thú đạt hơi vào. (2)*

Sáu tùy phiền não này *định niệm hơi vào ra,*
người bị chúng xáo động *tâm không được giải thoát,*
những ai chưa giải thoát *chúng thành tựu tái sanh. (3)*

Nhóm sáu thứ nhất.

Đối với hành giả hướng tâm đến hiện tướng,^[*] tâm (đặt) ở hơi thở vào bị chao động là sự ngăn trở của định. Đối với hành giả hướng tâm đến hơi thở vào, tâm (đặt) ở hiện tướng bị chao động là sự ngăn trở của định. Đối với hành giả hướng tâm đến hiện tướng, tâm (đặt) ở hơi thở ra bị chao động là sự ngăn trở của định. Đối với hành giả hướng tâm đến hơi thở ra, tâm (đặt) ở hiện tướng bị chao động là sự ngăn trở của định. Đối với hành giả hướng tâm đến hơi thở vào, tâm (đặt) ở hơi thở ra bị chao động là sự ngăn trở của định. Đối với hành giả hướng tâm đến hơi thở ra, tâm (đặt) ở hơi thở vào bị chao động là sự ngăn trở của định.

Hướng tâm đến hiện tướng → *ý buông bỏ hơi vào,*
hướng tâm đến hơi vào *tâm chao động hiện tướng. (4)*

Hướng tâm đến hiện tướng *ý buông bỏ hơi ra,*
hướng tâm đến hơi ra *tâm chao động hiện tướng. (5)*

Hướng tâm hơi thở vào *tâm buông bỏ hơi ra,*
hướng tâm hơi thở ra *tâm chao động hơi vào. (6)*

Sáu tùy phiền não này *định niệm hơi vào ra,*
người bị chúng xáo động *tâm không được giải thoát,*
những ai chưa giải thoát *chúng thành tựu tái sanh. (7)*

Nhóm sáu thứ nhì.

Atītānudhāvanam cittaṃ vikkhepānupatitaṃ samādhissa paripantho, anāgatapaṭikaṅkhanam cittaṃ vikampitaṃ¹ samādhissa paripantho, līnam cittaṃ kosajjānupatitaṃ samādhissa paripantho, atipaggahitaṃ cittaṃ uddhaccānupatitaṃ samādhissa paripantho, abhinataṃ² cittaṃ rāgānupatitaṃ samādhissa paripantho, apanataṃ³ cittaṃ byāpādānupatitaṃ samādhissa paripantho.

‘Atītānudhāvanam cittaṃ - anāgatapaṭikaṅkhanam līnam, atipaggahitaṃ abhinataṃ² - apanataṃ³ cittaṃ na samādhīyati. (8)

Cha ete upakkilesā - ānāpānasatisamādhissa, yehi upakkilisatṭhasaṅkappo - adhicittaṃ nappajānāti’ti. (9)

Tatiyaṃ chakkaṃ.

Assāsādīmajjhapariyosānam satiyā anugacchato ajjhataṃ vikkhepagatena cittaṃ kāyopi cittaṃpi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca, passāsādīmajjhapariyosānam satiyā anugacchato bahiddhā vikkhepagatena cittaṃ kāyopi cittaṃpi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca; assāsapaṭikaṅkhanāya nikantiyā taṇhācariyāya kāyopi cittaṃpi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca, passāsa-paṭikaṅkhanāya nikantiyā taṇhācariyāya kāyopi cittaṃpi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca; assāsenābhitunnassa passāsa-paṭilābhe mucchitattā kāyopi cittaṃpi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca, passāsenābhitunnassa assāsa-paṭilābhe mucchitattā kāyopi cittaṃpi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca; nimittaṃ āvajjato assāse cittaṃ vikampitattā kāyopi cittaṃpi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca, assāsaṃ āvajjato nimitte cittaṃ vikampitattā kāyopi cittaṃpi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca; nimittaṃ āvajjato passāse cittaṃ vikampitattā kāyopi cittaṃpi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca, passāsaṃ āvajjato nimitte cittaṃ vikampitattā kāyopi cittaṃpi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca; assāsaṃ āvajjato passāse cittaṃ vikampitattā kāyopi cittaṃpi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca, passāsaṃ āvajjato assāse cittaṃ vikampitattā kāyopi cittaṃpi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca; atītānudhāvanena cittaṃ vikkhepānupatitena kāyopi cittaṃpi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca, anāgatapaṭikaṅkhanena cittaṃ vikampitena kāyopi cittaṃpi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca, līnena cittaṃ kosajjānupatitena kāyopi cittaṃpi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca, atipaggahitena cittaṃ uddhaccānupatitena kāyopi cittaṃpi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca; abhinatena cittaṃ rāgānupatitena kāyopi cittaṃpi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca, apanatena cittaṃ byāpādānupatitena kāyopi cittaṃpi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca.

¹ vikkhambhitaṃ - PTS.

² abhiṇātaṃ - PTS; abhiññātaṃ - Syā.

³ apaññātaṃ - Syā, PTS.

Tâm có sự chạy theo quá khứ^[*] bị rơi vào tán mạn là sự ngăn trở của định. Tâm có sự mong mỏi ở vị lai^[*] bị chao động là sự ngăn trở của định. Tâm trì trệ bị rơi vào biếng nhác là sự ngăn trở của định. Tâm được ra sức quá mức bị rơi vào phóng dật là sự ngăn trở của định. Tâm quá chuyên chú bị rơi vào tham là sự ngăn trở của định. Tâm lơ là bị rơi vào sân là sự ngăn trở của định.

*Tâm chạy theo quá khứ, → vọng tương lai, trì trệ,
quá ra sức, chuyên chú, tâm lơ là, không định. (8)*

*Sáu tùy phiền não này định niệm thở vào ra
người ô nhiễm bởi chúng không biết được thẳng tâm. (9)*

Nhóm sáu thứ ba.

Do tâm của vị đang theo dõi giai đoạn đầu-giữa-cuối của hơi thở vào bằng niệm đi đến tình trạng tán mạn ở nội phần, cả thân lẫn tâm trở nên xao động, loạn động, rung động. Do tâm của vị đang theo dõi giai đoạn đầu-giữa-cuối của hơi thở ra bằng niệm đi đến tình trạng tán mạn ở ngoại phần, cả thân lẫn tâm trở nên xao động, loạn động, rung động. Do mong mỏi ở hơi thở vào, do ưa thích, do hành vi của ái, cả thân lẫn tâm trở nên xao động, loạn động, rung động. Do mong mỏi ở hơi thở ra, do ưa thích, do hành vi của ái, cả thân lẫn tâm trở nên xao động, loạn động, rung động. Đối với vị áp đặt hơi thở vào, do sự hứng thú trong việc đạt được hơi thở ra, cả thân lẫn tâm trở nên xao động, loạn động, rung động. Đối với vị áp đặt hơi thở ra, do sự hứng thú trong việc đạt được hơi thở vào, cả thân lẫn tâm ...(như trên)... Đối với vị hướng tâm đến hiện tướng có tâm (đặt) ở hơi thở vào, do trạng thái bị dao động cả thân lẫn tâm ...(như trên)... Đối với vị hướng tâm đến hơi thở vào có tâm (đặt) ở hiện tướng, do trạng thái bị dao động, cả thân lẫn tâm ...(như trên)... Đối với vị hướng tâm đến hiện tướng có tâm (đặt) ở hơi thở ra, do trạng thái bị dao động cả thân lẫn tâm ...(như trên)... Đối với vị hướng tâm đến hơi thở ra có tâm (đặt) ở hiện tướng, do trạng thái bị dao động cả thân lẫn tâm trở nên xao động, loạn động, rung động. Đối với vị hướng tâm đến hơi thở vào có tâm (đặt) ở hơi thở ra, do trạng thái bị dao động cả thân lẫn tâm trở nên xao động, loạn động, rung động. Đối với vị hướng tâm đến hơi thở ra có tâm (đặt) ở hơi thở vào, do trạng thái bị dao động cả thân lẫn tâm trở nên xao động, loạn động, rung động. Do có sự chạy theo quá khứ tâm bị rơi vào tán mạn, cả thân lẫn tâm trở nên xao động, loạn động, rung động. Do có sự mong mỏi ở vị lai tâm bị dao động, cả thân lẫn tâm trở nên xao động, loạn động, rung động. Do có sự trì trệ tâm bị rơi vào biếng nhác, cả thân lẫn tâm trở nên xao động, loạn động, rung động. Do ra sức quá mức tâm bị rơi vào phóng dật, cả thân lẫn tâm trở nên xao động, loạn động, rung động. Do quá chuyên chú tâm bị rơi vào tham, cả thân lẫn tâm trở nên xao động, loạn động, rung động. Do lơ là tâm bị rơi vào sân, cả thân lẫn tâm trở nên xao động, loạn động, rung động.

‘Ānāpānasati yassa paripuṇṇaṃ¹ abhāvītā
kāyopi iñjito hoti cittaṃpi hoti iñjitaṃ
kāyopi phandito hoti cittaṃpi hoti phanditaṃ. (10)

Ānāpānasati yassa paripuṇṇā subhāvītā
kāyopi aniñjito hoti cittaṃpi hoti aniñjitaṃ
kāyopi aphanḍito hoti cittaṃpi hoti aphanḍitaṃ². (11)

Tehi ca pana nīvaraṇehi visuddhacittassa soḷasavatthukaṃ
ānāpānasatisamādhiṃ bhāvayato khaṇikasamodhānā ime aṭṭhārasa
upakkilesā uppajjanti.

Uppakkilesaññāniddeso.

4. Vodānaññāni

Katamāni terasa vodāne ñāṇāni? Atītānudhāvanaṃ cittaṃ
vikkhepānupatitaṃ, taṃ vivajjayitvā ekatṭhāne samādahati, evampi
cittaṃ na vikkhepaṃ gacchati. Anāgatapaṭikaṅkhaṇaṃ cittaṃ
vikampitaṃ,² taṃ vivajjayitvā tattheva adhimoceti, evampi cittaṃ na
vikkhepaṃ gacchati. Līnaṃ cittaṃ kosajjānupatitaṃ, taṃ
paggaṇhitvā kosajjaṃ pajahati, evampi cittaṃ na vikkhepaṃ
gacchati. Atipaggaḥitaṃ cittaṃ uddhaccānupatitaṃ, taṃ
niggaṇhitvā³ uddhaccaṃ pajahati, evampi cittaṃ na vikkhepaṃ
gacchati. Abhinataṃ cittaṃ rāgānupatitaṃ, taṃ sampajāno hutvā
rāgaṃ pajahati, evampi cittaṃ na vikkhepaṃ gacchati. Apanataṃ
cittaṃ byāpādānupatitaṃ, taṃ sampajāno hutvā, byāpādaṃ
pajahati, evampi cittaṃ na vikkhepaṃ gacchati. Imehi chahi ṭhānehi
parisuddhaṃ cittaṃ pariyodānaṃ ekattaḡataṃ hoti.

Katame te ekattā? Dānavossaggupaṭṭhānekattaṃ,⁴ samatha-
nimitupaṭṭhānekattaṃ, vayalakkhaṇupaṭṭhānekattaṃ, nirodhupaṭ-
ṭhānekattaṃ.

Dānavossaggupaṭṭhānekattaṃ cāgādhimuttānaṃ, samatha-
nimitupaṭṭhānekattañca adhicittamanuyuttānaṃ, vayalakkhaṇu-
paṭṭhānekattañca vipassakānaṃ, nirodhupaṭṭhānekattañca ariya-
puggalānaṃ, imehi catūhi ṭhānehi ekaggagataṃ cittaṃ paṭipadā-
visuddhipakkhantañceva⁵ hoti, upekkhānubrūhitañca ñāṇena ca
sampahaṃsitaṃ.

Paṭhamassa jhānassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ?
Paṭhamassa jhānassa paṭipadāvisuddhi ādi, upekkhānubrūhanā
majjhe, sampahaṃsanā pariyosānaṃ.

¹ ānāpānasati yassa paripuṇṇā - Machasaṃ; yassa aparipuṇṇā - Syā, PTS.

² vikkhambhitaṃ - PTS, Sī 2.

³ viniggaṇhitvā - Machasaṃ.

⁴ dānavosaggupaṭṭhānekattaṃ - Machasaṃ.

⁵ pakkhandañceva - Machasaṃ; pasannañceva - Syā, PTS.

Đối với vị tu niệm không toàn vẹn, không tiến, tâm cũng bị loạn động, → *hơi thở vào thở ra thời thân bị loạn động, thân tâm đều rung động.* (10)

Đối với vị tu niệm được toàn vẹn, tiến triển, tâm cũng không loạn động, *hơi thở vào thở ra thời thân không loạn động, thân tâm không rung động.* (11)

Hơn nữa, đối với vị đang tu tập định của niệm hơi thở vào hơi thở ra theo 16 nền tảng có tâm đã được thanh lọc khỏi các pháp ngăn che ấy, thời có 18 tùy phiền não này sanh lên.

Phân giải thích trí về tùy phiền não.

4. Các Trí trong việc Thanh Lọc:

13 trí gì trong việc thanh lọc? Tâm có sự chạy theo quá khứ bị rơi vào tán mạn. Sau khi ngăn ngừa việc ấy, hành giả tập trung (tâm) vào một chỗ; như vậy tâm không đi đến tán mạn. Tâm có sự mong mỏi ở vị lai bị chao động. Sau khi ngăn ngừa việc ấy, ngay tại đây hành giả khắng định lại; như thế tâm không đi đến tán mạn. Tâm trì trệ bị rơi vào biếng nhác. Sau khi nắm giữ điều ấy, hành giả dứt bỏ sự biếng nhác; như vậy tâm không đi đến tán mạn. Tâm ra sức quá mức bị rơi vào phóng dật. Sau khi hạn chế điều ấy, hành giả dứt bỏ phóng dật; như vậy tâm không đi đến tán mạn. Tâm quá chuyên chú bị rơi vào tham. Sau khi có sự nhận biết rõ rệt điều ấy, hành giả dứt bỏ tham; như vậy tâm không đi đến tán mạn. Tâm lơ là bị rơi vào sân. Sau khi có sự nhận biết rõ rệt điều ấy, hành giả dứt bỏ sân; như vậy tâm không đi đến tán mạn. Được hoàn toàn trong sạch với 6 trường hợp này, tâm được tinh khiết đi đến nhất thể.

Các nhất thể ấy là gì? Nhất thể trong việc thiết lập sự buông bỏ vật thí, nhất thể trong việc thiết lập hiện tượng của chỉ tịnh, nhất thể trong việc thiết lập tướng trạng của biến hoại, nhất thể trong việc thiết lập sự diệt tận.

Nhất thể trong việc thiết lập sự buông bỏ vật thí của những người đã quyết tâm xả bỏ, nhất thể trong việc thiết lập hiện tượng của chỉ tịnh của những người đã gắn bó với thẳng tâm, nhất thể trong việc thiết lập tướng trạng biến hoại của những người thực hành minh sát, nhất thể trong việc thiết lập sự diệt tận của các bậc Thánh nhân. Tâm đạt đến nhất thể bằng bốn trường hợp này vừa có sự tiến đến tính chất thanh tịnh của việc thực hành, vừa được tăng cường trạng thái xả, và còn được hài lòng bởi trí nữa.

Đối với sơ thiền, cái gì là phần đầu? cái gì là phần giữa? cái gì là phần cuối? Đối với sơ thiền, sự thanh tịnh của việc thực hành là phần đầu, sự tăng cường trạng thái xả là phần giữa, sự tự hài lòng là phần cuối.

Paṭhamassa jhānassa paṭipadāvisuddhi ādi, ādissa kati lakkhaṇāni? Ādissa tīni lakkhaṇāni: yo tassa paripantho tato cittaṃ visujjhati, visuddhattā cittaṃ majjhimaṃ samathanimittaṃ paṭipajjati, paṭipannattā tattha cittaṃ pakkhandati; yañca paripanthato cittaṃ visujjhati, yañca visuddhattā cittaṃ majjhimaṃ samathanimittaṃ paṭipajjati, yañca paṭipannattā tattha cittaṃ pakkhandati, paṭhamassa jhānassa paṭipadāvisuddhi ādi, ādissa imāni tīni lakkhaṇāni, tena vuccati paṭhamaṃ jhānaṃ ādikalyāṇaṇceva hoti lakkhaṇasampannaṇca.

Paṭhamassa jhānassa upekkhānubrūhanā majjhe, majjhassa kati lakkhaṇāni? Majjhassa tīni lakkhaṇāni: visuddhaṃ cittaṃ ajjupekkhati, samathapaṭipannaṃ ajjupekkhati, ekattupaṭṭhānaṃ ajjupekkhati; yañca visuddhaṃ cittaṃ ajjupekkhati, yañca samathapaṭipannaṃ ajjupekkhati, yañca ekattupaṭṭhānaṃ ajjupekkhati, paṭhamassa jhānassa upekkhānubrūhanā majjhe, majjhassa imāni tīni lakkhaṇāni, tena vuccati paṭhamaṃ jhānaṃ majjhekalyāṇaṇceva hoti lakkhaṇasampannaṇca.

Paṭhamassa jhānassa sampahaṃsanā pariyosānaṃ pariyosānassa kati lakkhaṇāni? Pariyosānassa cattāri lakkhaṇāni: tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena sampahaṃsanā, indriyānaṃ ekarasaṭṭhena sampahaṃsanā, tadupagaviriya-vāhanaṭṭhena sampahaṃsanā, āsevanaṭṭhena sampahaṃsanā; paṭhamassa jhānassa sampahaṃsanā pariyosānaṃ. Pariyosānassa imāni cattāri lakkhaṇāni, tena vuccati paṭhamaṃ jhānaṃ pariyosānakalyāṇaṇceva hoti lakkhaṇasampannaṇca.

Evam tivattagataṃ cittaṃ tividhakalyāṇakaṃ dasalakkhaṇasampannaṃ vitakkasampannaṇceva hoti vicārasampannaṇca pītisampannaṇceva sukhasampannaṇca cittassa adhiṭṭhānasampannaṇca saddhāsampannaṇca viriyasampannaṇca satisampannaṇca samādhisampannaṇca paññāsampannaṇca.

Dutiyassa jhānassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Dutiyassa jhānassa paṭipadāvisuddhi ādi, upekkhānubrūhanā majjhe, sampahaṃsanā pariyosānaṃ —pe— Evam tivattagataṃ cittaṃ tividhakalyāṇakaṃ dasalakkhaṇasampannaṃ pītisampannaṇca hoti sukhasampannaṇca cittassa adhiṭṭhānasampannaṇca saddhāsampannaṇca viriyasampannaṇca satisampannaṇca samādhisampannaṇca paññāsampannaṇca.

Tatīyassa jhānassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? —pe— Evam tivattagataṃ cittaṃ tividhakalyāṇakaṃ dasalakkhaṇasampannaṃ sukhasampannaṇceva hoti cittassa adhiṭṭhānasampannaṇca saddhāsampannaṇca viriyasampannaṇca satisampannaṇca samādhisampannaṇca paññāsampannaṇca.

Đối với sơ thiền, sự thanh tịnh của việc thực hành là phần đầu, có bao nhiêu tướng trạng thuộc về phần đầu? Có ba tướng trạng thuộc về phần đầu: Điều gì là sự ngăn trở của thiền ấy, do điều ấy tâm được thanh tịnh; do bản thể thanh tịnh, tâm đạt đến hiện tướng của chỉ tịnh ở trung tâm; do bản thể đã được đạt đến, tâm tiến vào nơi ấy. Việc tâm được thanh tịnh do sự ngăn trở, việc tâm đạt đến hiện tướng của chỉ tịnh ở trung tâm do bản thể thanh tịnh, việc tâm tiến vào nơi ấy do bản thể đã được đạt đến, đối với sơ thiền sự thanh tịnh của việc thực hành là phần đầu, ba tướng trạng này là thuộc về phần đầu, vì thế được nói rằng: *“Sơ thiền vừa là tốt đẹp ở phần đầu vừa được thành tựu về tướng trạng.”*

Đối với sơ thiền, sự tăng cường trạng thái xả là phần giữa, có bao nhiêu tướng trạng thuộc về phần giữa? Có ba tướng trạng thuộc về phần giữa: Hành giả dừng dừng đối với tâm thanh tịnh, dừng dừng đối với việc đã đạt đến chỉ tịnh, dừng dừng đối với việc thiết lập nhất thể. Việc hành giả dừng dừng đối với tâm thanh tịnh, dừng dừng đối với việc đã đạt đến chỉ tịnh, dừng dừng đối với việc thiết lập nhất thể, đối với sơ thiền sự tăng cường trạng thái xả là phần giữa, ba tướng trạng này là thuộc về phần giữa, vì thế được nói rằng: *“Sơ thiền vừa là tốt đẹp ở phần giữa vừa được thành tựu về tướng trạng.”*

Đối với sơ thiền, sự tự hài lòng là phần cuối, có bao nhiêu tướng trạng thuộc về phần cuối? Có bốn tướng trạng thuộc về phần cuối: có sự tự hài lòng đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy theo ý nghĩa không vượt trội, sự tự hài lòng đối với các quyền theo ý nghĩa nhất vị, sự tự hài lòng theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến Niết Bàn, sự tự hài lòng theo ý nghĩa rèn luyện. Đối với sơ thiền sự tự hài lòng là phần cuối, bốn tướng trạng này là thuộc về phần cuối, vì thế được nói rằng: *“Sơ thiền vừa là tốt đẹp ở phần cuối vừa được thành tựu về tướng trạng.”*

Như thế, tâm đã đạt đến ba phận sự là tốt đẹp theo ba cách,^[*] được thành tựu mười tướng trạng,^[*] và còn được thành tựu về tâm, thành tựu về tứ, thành tựu về hỷ, thành tựu về lạc, thành tựu về sự khẳng định tâm, thành tựu về tín, thành tựu về tấn, thành tựu về niệm, thành tựu về định, và thành tựu về tuệ.

Đối với nhị thiền, cái gì là phần đầu? cái gì là phần giữa? cái gì là phần cuối? ...(như trên)... Như thế, tâm đã đạt đến ba phận sự là tốt đẹp theo ba cách, được thành tựu mười tướng trạng, và còn được thành tựu về hỷ, thành tựu về lạc, thành tựu về sự khẳng định tâm, ...(như trên)..., và thành tựu về tuệ.

Đối với tam thiền, cái gì là phần đầu? cái gì là phần giữa? cái gì là phần cuối? ...(nt)... Như thế, tâm đã đạt đến ba phận sự là tốt đẹp theo ba cách, được thành tựu 10 tướng trạng, và còn được thành tựu về lạc, thành tựu về sự khẳng định tâm, thành tựu về tín, thành tựu về tấn, thành tựu về niệm, thành tựu về định, và thành tựu về tuệ.

Catutthassa jhānassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? —pe— Evaṃ tivattagataṃ cittaṃ tividhakalyāṇakaṃ dasalakkhaṇa-sampannaṃ upekkhāsampannañceva hoti cittassa adhiṭṭhāna-sampannañca saddhāsampannañca viriyasampannañca satisampannañca samādhisampannañca paññāsampannañca.

Ākāsānañcāyatanasamāpattiyā —pe— Viññānañcāyatanasamāpattiyā —pe— Ākiñcaññāyatanasamāpattiyā —pe— Nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? —pe— Evaṃ tivattagataṃ cittaṃ tividhakalyāṇakaṃ dasalakkhaṇa-sampannaṃ upekkhāsampannañceva hoti cittassa adhiṭṭhāna-sampannañca —pe— paññāsampannañca.

Aniccānupassanāya ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? —pe— Evaṃ tivattagataṃ cittaṃ tividhakalyāṇakaṃ dasalakkhaṇa-sampannaṃ vitakkasampannañceva hoti vicārasampannañca pīti-sampannañca sukhasampannañca cittassa adhiṭṭhānasampannañca saddhāsampannañca viriyasampannañca satisampannañca samādhisampannañca paññāsampannañca.

Dukkhānupassanāya —pe— Anattānupassanāya —pe— Nibbidānupassanāya —pe— Virāgānupassanāya —pe— Nirodhānupassanāya —pe— Paṭinissaggānupassanāya —pe— Khayānupassanāya —pe— Vayānupassanāya —pe— Vipariṇāmānupassanāya —pe— Animittānupassanāya —pe— Appaṇihitānupassanāya —pe— Suññatānupassanāya —pe— Adhipaññādharmavipassanāya —pe— Yathābhūtaññāḍassanāya —pe— Ādīnavānupassanāya —pe— Paṭisaṅkhānupassanāya —pe— Vivaṭṭanānupassanāya —pe—

Sotāpattimaggassa —pe— Sakadāgāmimaggassa —pe— Anāgāmi-maggassa —pe— Arahattamaggassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Arahattamaggassa paṭipadāvisuddhi ādi, upekkhānubrūhanā majjhe, sampahaṃsanā pariyosānaṃ. Arahattamaggassa paṭipadāvisuddhi ādi, ādissa kati lakkhaṇāni? Ādissa tīṇi lakkhaṇāni: yo tassa paripantho tato cittaṃ visujjhati, visuddhattā cittaṃ majjhimam samathanimittam paṭipajjati, paṭipannattā tattha cittaṃ pakkhandati; yañca paripanthato cittaṃ visujjhati, yañca visuddhattā cittaṃ majjhimam samathanimittam paṭipajjati, yañca paṭipannattā tattha cittaṃ pakkhandati, arahattamaggassa paṭipadāvisuddhi ādi, ādissa imāni tīṇi lakkhaṇāni, tena vuccati arahattamaggo ādikalyāṇo ceva hoti lakkhaṇasampanno ca.

Arahattamaggassa upekkhānubrūhanā majjhe, majjhassa kati lakkhaṇāni? Majjhassa tīṇi lakkhaṇāni: visuddham cittaṃ ajjupekkhati, samathapaṭipannaṃ ajjupekkhati, ekattupaṭṭhānaṃ ajjupekkhati; yañca visuddham cittaṃ ajjupekkhati, yañca samathapaṭipannaṃ ajjupekkhati, yañca ekattupaṭṭhānaṃ ajjupekkhati, tena vuccati arahattamaggo majjhekalyāṇo ceva hoti lakkhaṇasampanno ca.

Đối với tứ thiên, cái gì là phần đầu? cái gì là phần giữa? cái gì là phần cuối? ...(nt)... Như thế, tâm đã đạt đến ba phận sự là tốt đẹp theo ba cách, được thành tựu 10 tướng trạng, và còn được thành tựu về xả, thành tựu về sự khẳng định tâm, thành tựu về tín, thành tựu về tấn, thành tựu về niệm, thành tựu về định, và thành tựu về tuệ.

Đối với sự chứng đạt không vô biên xứ ...(nt)... sự chứng đạt thức vô biên xứ ... sự chứng đạt vô sở hữu xứ ... sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ, cái gì là phần đầu? cái gì là phần giữa? cái gì là phần cuối? ... Như thế, tâm đã đạt đến ba phận sự là tốt đẹp theo ba cách, được thành tựu mười tướng trạng, và còn được thành tựu về xả, thành tựu về sự khẳng định tâm, ...(nt)..., và thành tựu về tuệ.

Đối với sự quán xét về vô thường, cái gì là phần đầu? cái gì là phần giữa? cái gì là phần cuối? ... Như thế, tâm đã đạt đến ba phận sự là tốt đẹp theo ba cách, được thành tựu 10 tướng trạng, và còn được thành tựu về tâm, thành tựu về tứ, thành tựu về hỷ, thành tựu về lạc, thành tựu về sự khẳng định tâm, thành tựu về tín, thành tựu về tấn, thành tựu về niệm, thành tựu về định, và thành tựu về tuệ.

Đối với sự quán xét về khổ não ...(như trên)... Đối với sự quán xét về vô ngã ...(nt)... Đối với sự quán xét về sự nhàm chán ...(nt)... Đối với sự quán xét về ly tham ái ... Đối với sự quán xét về sự diệt tận ... Đối với sự quán xét về sự từ bỏ ... Đối với sự quán xét về sự đoạn tận ... Đối với sự quán xét về sự biến hoại ... Đối với sự quán xét về sự chuyển biến ... Đối với sự quán xét về vô tướng ... Đối với sự quán xét về vô nguyện ... Đối với sự quán xét về không tánh ... Đối với sự minh sát các pháp bằng thẳng tuệ ... Đối với sự biết và thấy đúng theo thực thể ... Đối với sự quán xét về sự tai hại ... Đối với sự quán xét về sự phân biệt rõ ... Đối với sự quán xét về sự ly khai ...(như trên)...

Đối với Đạo Nhập Lưu, ... Đối với Đạo Nhất Lai, ... Đối với Đạo Bất Lai, ... Đối với Đạo A-la-hán, cái gì là phần đầu? cái gì là phần giữa? cái gì là phần cuối? Đối với Đạo A-la-hán, sự thanh tịnh của việc thực hành là phần đầu, sự tăng cường trạng thái xả là phần giữa, sự tự hài lòng là phần cuối. Sự thanh tịnh của việc thực hành là phần đầu của Đạo A-la-hán. Có bao nhiêu tướng trạng thuộc về phần đầu? Có ba tướng trạng thuộc về phần đầu: ...(như trên)... Đối với Đạo A-la-hán sự thanh tịnh của việc thực hành là phần đầu, ba tướng trạng này là thuộc về phần đầu, vì thế được nói rằng: “Đạo A-la-hán vừa là tốt đẹp ở phần đầu vừa được thành tựu về tướng trạng.”

Đối với Đạo A-la-hán, sự tăng cường trạng thái xả là phần giữa, có bao nhiêu tướng trạng thuộc về phần giữa? Có ba tướng trạng thuộc về phần giữa: Hành giả dừng dừng đối với tâm thanh tịnh, dừng dừng đối với việc đã đạt đến chỉ tịnh, dừng dừng đối với việc thiết lập nhất thể. Việc hành giả dừng dừng đối với tâm thanh tịnh, dừng dừng đối với việc đã đạt đến chỉ tịnh, dừng dừng đối với việc thiết lập nhất thể, vì thế được nói rằng: “Đạo A-la-hán vừa là tốt đẹp ở phần giữa vừa được thành tựu về tướng trạng.”

Arahattamaggassa sampahaṃsanā pariyosānaṃ pariyosānassa kati lakkhaṇāni? Pariyosānassa cattāri lakkhaṇāni: tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena sampahaṃsanā, indriyānaṃ ekarasatṭhena sampahaṃsanā, tadupagaviriya-vāhanaṭṭhena sampahaṃsanā, āsevanaṭṭhena sampahaṃsanā. Arahattamaggassa sampahaṃsanā pariyosānaṃ. Pariyosānassa imāni cattāri lakkhaṇāni, tena vuccati arahattamaggo pariyosānakalyāṇo ceva hoti lakkhaṇasampanno ca. Evaṃ tivattagataṃ cittaṃ tivadhakalyāṇakaṃ dasalakkhaṇasampannaṃ vitakkasampannaṃ ceva hoti vicārasampannaṃ pītisampannaṃ sukhasampannaṃ cittaṃ adhiṭṭhānasampannaṃ saddhāsampannaṃ viriyasampannaṃ sati-sampannaṃ samādhisampannaṃ paññāsampannaṃ.

‘Nimittaṃ assāsapassāsā anārammaṇāmekacittassa,¹
ajānato ca tayo dhamme bhāvanā nūpalabbhati. (1)

Nimittaṃ assāsapassāsā anārammaṇāmekacittassa,
jānato ca tayo dhamme bhāvanā upalabbhati’ti. (2)

Kathaṃ ime tayo dhammā ekacittassa ārammaṇā na honti, na cime tayo dhammā aviditā honti, na ca cittaṃ vikkhepaṃ gacchati, padhānaṃ paññāyati, payogaṃ sādheti, visesamadhigacchati?

Seyyathāpi rukkho same bhūmibhāge nikkhitto,² tamenā puriso kakacena chindeyya, rukkhe phuṭṭhakakacadantānaṃ vasena purisassa sati upaṭṭhitā hoti, na āgate vā gate vā kakacadante manasikaroti, na āgatā vā gatā vā kakacadantā aviditā honti, padhānaṃ paññāyati, payogaṃ sādheti. Yathā rukkho same bhūmibhāge nikkhitto, evaṃ upanibandhanā nimittaṃ. Yathā kakacadantā, evaṃ assāsapassāsā. Yathā rukkhe phuṭṭhakakacadantānaṃ vasena purisassa sati upaṭṭhitā hoti na āgate vā gate vā kakacadante manasikaroti, na āgatā vā gatā vā kakacadantā aviditā honti, padhānaṃ paññāyati, payogaṃ sādheti. Evameva bhikkhu nāsikagge vā mukhanimitte vā satim upaṭṭhapetvā nisinno hoti, na āgate vā gate vā assāsapassāse manasikaroti, na āgatā vā gatā vā assāsapassāsā aviditā honti, padhānaṃ paññāyati, payogaṃ sādheti, visesamadhigacchati.

¹ anārammaṇamekassa cittassa - Sī 1, 2; anārammaṇamekavissatta - Machasaṃ;
anārammaṇaṃ ekacittassa - Pu.

² nikkhipito - Sī 1, 2.

Đối với Đạo A-la-hán, sự tự hài lòng là phần cuối, có bao nhiêu tướng trạng thuộc về phần cuối? Có bốn tướng trạng thuộc về phần cuối: có sự tự hài lòng đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy theo ý nghĩa không vượt trội, sự tự hài lòng đối với của các quyền theo ý nghĩa nhất vị, sự tự hài lòng theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến giải thoát Niết Bàn, sự tự hài lòng theo ý nghĩa rèn luyện. Đối với Đạo A-la-hán sự tự hài lòng là phần cuối, bốn tướng trạng này là thuộc về phần cuối, vì thế được nói rằng: “Đạo A-la-hán vừa là tốt đẹp ở phần cuối vừa được thành tựu về tướng trạng.” Như thế, tâm đã đạt đến ba phạm sự là tốt đẹp theo ba cách, được thành tựu mười tướng trạng, và còn được thành tựu về tâm, thành tựu về tứ, thành tựu về hỷ, thành tựu về lạc, thành tựu về sự khẳng định tâm, thành tựu về tín, thành tựu về tấn, thành tựu về niệm, thành tựu về định, và thành tựu về tuệ.

*Hiện tướng, hơi vào ra → chẳng phải cảnh một tâm,
người không biết ba pháp¹ tu tập không thành đạt. (1)*

*Hiện tướng, hơi vào ra chẳng phải cảnh một tâm,
vị nhận biết ba pháp tu tập được thành công. (2)*

Ba pháp này không phải là đối tượng của một tâm, ba pháp này không phải là không được biết đến, tâm không đi đến tán mạn, sự nỗ lực được nhận biết, và (hành giả) hoàn tất việc thực hành, đạt đến sự chứng ngộ là (có ý nghĩa) thế nào?

Cũng giống như thân cây được đặt nằm ở trên mặt đất bằng, một người đàn ông có thể cắt chính nó bằng cái cưa. Niệm của người đàn ông được thiết lập theo tác động của các răng cưa chạm vào thân cây mà không chú ý ở các răng cưa tiến tới hoặc thụt lùi. Các răng cưa tiến tới hoặc thụt lùi không phải là không được biết đến, sự nỗ lực được nhận biết, và (người ấy) hoàn tất nhiệm vụ. Thân cây được đặt nằm ở trên mặt đất bằng như thế nào, hiện tướng do sự gắn liền (của niệm) là như thế ấy. Các răng cưa là như thế nào, hơi thở vào hơi thở ra là như vậy. Như thế niệm của người đàn ông được thiết lập theo tác động của các răng cưa chạm vào thân cây mà không chú ý ở các răng cưa tiến tới hoặc thụt lùi. Các răng cưa tiến tới hoặc thụt lùi không phải là không được biết đến, sự nỗ lực được nhận biết, và (người ấy) hoàn tất nhiệm vụ. Tương tự như thế, sau khi thiết lập niệm ở chóp mũi hoặc ở môi trên, vị tỷ khuu đang ngồi, không chú ý ở hơi thở vào ra đến hoặc đi. Hơi thở vào ra đến hoặc đi không phải là không được biết đến, sự nỗ lực được nhận biết, và (hành giả) hoàn tất việc thực hành, đạt đến sự chứng ngộ.

¹ Ba pháp là hiện tướng, hơi thở vào, hơi thở ra (ND).

Padhānanti¹ katamaṃ padhānaṃ? Āraddhaviriyassa kāyopi cittampi kammaniyaṃ hoti, idaṃ padhānaṃ. Katamo payogo? Āraddhaviriyassa upakkilesā pahīyanti, vitakkā vūpasamanti, ayaṃ payogo. Katamo viseso? Āraddhaviriyassa saññojanā pahīyanti, anusayā byantīhonti² ayaṃ viseso.

Evaṃ ime tayo dhammā ekacittassa ārammaṇā na honti, na cime³ tayo dhammā aviditā honti, na ca cittaṃ vikkhepaṃ gaccati, padhānaṃca paññāyati, payogaṃca sādheti, visesamadhigacchati.

‘Ānāpānasati yassa paripuṇṇā subhāvitā,
anupubbaṃ paricitā yathā buddhena desitā,
so imaṃ lokaṃ pabhāseti abbhā muttova candimā’ti. (3)

Ānanti assāso, no passāso. Apānanti passāso, no assāso. Assāsavasena upatthānaṃ sati, passāsavasena upatthānaṃ sati. Yo assasati, tassupatthāti; yo passasati, tassupatthāti.

Paripuṇṇāti pariggahaṭṭhena paripuṇṇā, parivāraṭṭhena paripuṇṇā, paripūraṭṭhena paripuṇṇā.

Subhāvitāti catasso bhāvanā: tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā, indriyānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā, tadupagaviriyavāhanaṭṭhena bhāvanā, āsevanaṭṭhena bhāvanā. Tassime cattāro bhāvanaṭṭhā yānikatā⁴ honti vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā.

Yānikatāti yattha yattha ākaṅkhati, tattha tattha vasippatto hoti balappatto vesārajappatto. Tassa⁵ te dhammā āvajjanapaṭibaddhā⁶ honti ākaṅkhanapaṭibaddhā⁷ manasikārapaṭipaddhā cittuppāda-paṭibaddhā. Tena vuccati ‘yānikatā’ti.

Vatthukatāti yasmim̐ yasmim̐ vatthusmim̐ cittaṃ svādhiṭṭhitam̐ hoti tasmim̐ tasmim̐ vatthusmim̐ sati sūpaṭṭhitā⁸ hoti. Yasmim̐ yasmim̐ vā pana vatthusmim̐ sati sūpaṭṭhitā hoti, tasmim̐ tasmim̐ vatthusmim̐ cittaṃ svādhiṭṭhitam̐ hoti. Tena vuccati ‘vatthukatā’ti.

Anuṭṭhitāti⁹ yena yena cittaṃ abhinīharati, tena tena sati anuparivattati. Yena yena vā pana sati anuparivattati, tena tena cittaṃ abhinīharati. Tena vuccati ‘anuṭṭhitā’ti.

¹ visesamadhigacchati padhānaṃca - Machasaṃ; ‘padhānanti’ padaṃ Syā, PTS potthakesu na dissati.

² byāsanti - Syā; byanti honti - PTS.

³ na came - Pu.

⁴ yānikatā - PTS. ⁵ tassa me - Machasaṃ. ⁶ āvajjanapaṭibandhā - PTS.

⁷ ākaṅkhaṭṭhā - Machasaṃ; ākaṅkhanapaṭibandhā - PTS;
ākaṅkhanapaṭibandhā Syā.

⁸ supatthitā - Machasaṃ, supatthitā - PTS.

⁹ anuṭṭhitāti vatthusmim̐ - Machasaṃ.

Sự nỗ lực: Sự nỗ lực gì? Thân và tâm của vị khởi sự tinh tấn là thích hợp cho hành động; điều này là sự nỗ lực. Việc thực hành gì? Các tùy phiền não của vị khởi sự tinh tấn được dứt bỏ, các tâm được an tịnh; điều này việc thực hành. Sự chứng ngộ gì? Các sự ràng buộc của vị khởi sự tinh tấn được dứt bỏ, các ngũ ngầm được chấm dứt; điều này là sự chứng ngộ.

Ba pháp này không phải là đối tượng của một tâm, ba pháp này không phải là không được biết đến, tâm không đi đến tận mạn, sự nỗ lực được nhận biết, và (hành giả) hoàn tất việc thực hành, đạt đến sự chứng ngộ là (có ý nghĩa) như thế.

*Vị niệm hơi vào ra → tròn đủ, khéo tu tập,
tuần tự được tích lũy, theo như lời Phật dạy,
tỏa sáng thế giới này, tợ trăng thoát mây che. (3)*

Hơi thở vào: là hơi vào không phải hơi ra. **Hơi thở ra:** là hơi ra không phải hơi vào. Sự thiết lập qua phương tiện hơi thở vào là niệm, sự thiết lập qua phương tiện hơi thở ra là niệm. Niệm được thiết lập đến vị thở vào, niệm được thiết lập đến vị thở ra.

Tròn đủ: được tròn đủ theo ý nghĩa nắm giữ, được tròn đủ theo ý nghĩa phụ trợ, được tròn đủ theo ý nghĩa hoàn bị.

Khéo tu tập: Có bốn sự tu tập: là sự tu tập các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy theo ý nghĩa không vượt trội, là sự tu tập các quyền theo ý nghĩa nhất vị, là sự tu tập theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến Niết Bàn, là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện. Đối với vị ấy, bốn ý nghĩa tu tập này là con thuyền đã được tạo lập, là nền tảng đã được tạo lập, đã được thiết lập, đã được tích lũy, đã được khởi sự vô cùng thanh tịnh.

Con thuyền đã được tạo lập: Vị ấy đạt được ưu thế, đạt được sức mạnh, đạt được sự tự tin ở bất cứ nơi đâu vị ấy mong muốn. Đối với vị ấy, các pháp ấy¹ là đã được gắn bó với sự hướng tâm, đã được gắn bó với lòng mong muốn, đã được gắn bó với tác ý, đã được gắn bó với sự sanh lên của tâm, vì thế được nói rằng: “Con thuyền đã được tạo lập.”

Nền tảng đã được tạo lập: Tâm đã được khẳng định chắc chắn ở nền tảng nào thì niệm được thiết lập tốt đẹp ở nền tảng ấy. Hơn nữa, niệm đã được thiết lập tốt đẹp ở nền tảng nào thì tâm được khẳng định chắc chắn ở nền tảng ấy, vì thế được nói rằng: “Nền tảng đã được tạo lập.”

Đã được thiết lập: Tâm hướng đến với điều nào thì niệm xoay vần với điều ấy, hoặc là niệm xoay vần với điều nào thì tâm hướng đến với điều ấy, vì thế được nói rằng: “Đã được thiết lập.”

¹ Các pháp ấy chỉ tịnh và minh sát (Pṭsa. 2, 480).

Paricitāti pariggahaṭṭhena paricitā, parivāraṭṭhena paricitā paripūraṭṭhena paricitā, satiyā parigaṇhanto jināti pāpake akusale dhamme. Tena vuccati ‘paricitā’¹.

Susamāraddhāti cattāro susamāraddhā: tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena susamāraddhā, indriyānaṃ ekarasaṭṭhena susamāraddhā, tadupagaviriyavāhanaṭṭhena susamāraddhā, tappaccanīkānaṃ kilesānaṃ samugghātattā² ‘susamāraddhā.’

Susamanti atthi samaṃ, atthi susamaṃ. Katamaṃ samaṃ? Ye tattha jātā anavajjā kusalā bodhipakkiyā,³ idaṃ samaṃ. Katamaṃ susamaṃ? Yaṃ tesam tesam dhammānaṃ ārammaṇaṃ nirodho nibbānaṃ, idaṃ susamaṃ, iti idaṅca samaṃ idaṅca susamaṃ ñātaṃ hoti diṭṭhaṃ⁴ viditaṃ sacchikataṃ phassitaṃ paññāya, āraddhaṃ hoti viriyaṃ asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati apammuṭṭhā,⁵ passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ. Tena vuccati ‘susamāraddhā’^{ti}.

Anupubbaṃ paricitāti dīghaṃ assāsavasena purimā purimā paricitā, pacchimā pacchimā anuparicitā, dīghaṃ passāsavasena purimā purimā paricitā, pacchimā pacchimā anuparicitā. Rassaṃ assāsavasena purimā purimā paricitā, pacchimā pacchimā anuparicitā. Rassaṃ passāsavasena purimā purimā paricitā, pacchimā pacchimā anuparicitā —pe— Paṭinissaggānupassī assāsavasena purimā purimā paricitā, pacchimā pacchimā anuparicitā. Paṭinissaggānupassī passāsavasena purimā purimā paricitā pacchimā pacchimā anuparicitā. Sabbāpi soḷasavatthukā ānāpānasatiyo aññamaññaṃ paricitā ceva honti anuparicitā ca. Tena vuccati ‘anupubbaṃ paricitā’^{ti}.

Yathāti dasa yathatthā: attadamathaṭṭho yathattho, attasamathaṭṭho yathattho, attapariniḥḥāpanaṭṭho yathattho, abhiññattho⁶ yathattho, pariññattho yathattho, pahānaṭṭho yathattho, bhāvanaṭṭho yathattho, sacchikiriyattho yathattho saccābhisamayattho yathattho, nirodhe patitṭhāpakaṭṭho yathattho.

¹ dhamme paricitā - Machasaṃ.

² susamūhatattā - Machasaṃ; susamugghātattā - Syā, PTS.

³ byādhipakkiyā - PTS.

⁴ iṭṭhaṃ - PTS.

⁵ asammūlā Machasaṃ; apamuṭṭhā - Syā, PTS.

⁶ abhiññattho - Machasaṃ.

Đã được tích lũy: Đã được tích lũy theo ý nghĩa nắm giữ, đã được tích lũy theo ý nghĩa phụ trợ, đã được tròn đủ theo ý nghĩa hoàn bị. Trong khi nắm giữ nhờ vào niệm, vị ấy chiến thắng các pháp ác bất thiện; vì thế được nói rằng: “*Đã được tích lũy.*”

Đã được khởi sự vô cùng thanh tịnh: Đã được khởi sự vô cùng thanh tịnh có bốn: đã được khởi sự vô cùng thanh tịnh theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã sanh lên trong trường hợp ấy, đã được khởi sự vô cùng thanh tịnh theo ý nghĩa nhất vị đối với các quyền, đã được khởi sự vô cùng thanh tịnh theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến Niết Bàn, tính chất loại trừ các phiền não đối nghịch với điều ấy là ‘đã được khởi sự vô cùng thanh tịnh.’

Vô cùng thanh tịnh: Có sự thanh tịnh, có sự vô cùng thanh tịnh. Sự thanh tịnh là gì? Là các pháp thiện, không sai trái, dự phần vào giác ngộ đã sanh tại nơi ấy; điều này là sự thanh tịnh. Sự vô cùng thanh tịnh gì? Là cảnh của chính các pháp ấy, tức là sự diệt tận Niết Bàn; điều này là sự vô cùng thanh tịnh. Như thế, sự thanh tịnh này và sự vô cùng thanh tịnh này đã được biết, đã được thấy, đã được biết đến, đã được tác chứng, đã được chạm đến bởi tuệ. Tinh tấn đã được khởi sự là không thối giảm, niệm đã được thiết lập là bị không hư hoại, thân đã được an tịnh không bị trạng thái bực bội, tâm đã được định tĩnh có sự chuyên nhất, vì thế được nói rằng: “*Vô cùng thanh tịnh.*”

Được tuân tự tích lũy: Được tích lũy từ trước đây và được tích lũy thêm về sau này do năng lực của hơi thở vào dài, được tích lũy từ trước đây và được tích lũy thêm về sau này do năng lực của hơi thở ra dài. Được tích lũy từ trước đây và được tích lũy thêm về sau này do năng lực của hơi thở vào ngắn, được tích lũy từ trước đây và được tích lũy thêm về sau này do năng lực của hơi thở ra ngắn. ...(như trên)... Được tích lũy từ trước đây và được tích lũy thêm về sau này do năng lực của hơi thở vào với việc quán xét về từ bỏ, được tích lũy từ trước đây và được tích lũy thêm về sau này do năng lực của hơi thở ra với việc quán xét về từ bỏ. Tất cả niệm hơi thở vào hơi thở ra theo 16 nền tảng không những đã được tích lũy qua lại lẫn nhau mà còn được tích lũy thêm nữa; vì thế được nói rằng: “*Được tuân tự tích lũy.*”

Theo như: Có mười ý nghĩa của ‘theo như’: ý nghĩa của việc thuần hóa bản thân là ý nghĩa của theo như, ý nghĩa của việc chỉ tịnh bản thân là ý nghĩa của theo như, ý nghĩa của việc làm cho bản thân viên tịch Niết Bàn là ý nghĩa của theo như, ý nghĩa của việc biết rõ là ý nghĩa của theo như, ý nghĩa của việc biết toàn diện là ý nghĩa của theo như, ý nghĩa của việc dứt bỏ là ý nghĩa của theo như, ý nghĩa của việc tu tập là ý nghĩa của theo như, ý nghĩa của việc tác chứng là ý nghĩa của theo như, ý nghĩa của sự lãnh hội chân lý là ý nghĩa của theo như, ý nghĩa của người đã trụ vững trong sự diệt tận là ý nghĩa của theo như.

Buddhoti yo so bhagavā sayambhū anācariyako pubbe¹ ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni abhisambujjhi,² tattha ca sabbaññutaṃ patto balesu ca vasibhāvaṃ.

Buddhoti kenatthena buddho? ‘Bujjhitā saccānī’ti buddho, ‘bodhetā³ pajāyā’ti buddho, sabbaññutāya buddho, sabbadassāvitāya buddho, anaññaneyyatāya buddho, visavitāya⁴ buddho, khīṇā-savaṇṇāsaṅkhātena buddho, nirupalepasāṅkhātena⁵ buddho, ‘ekantavītarāgo’ti buddho, ‘ekantavītadoso’ti buddho, ‘ekantavītamoho’ti buddho, ‘ekantanikkilesa’ti buddho, ‘ekāyanamaggaṃ gato’ti buddho, ‘eko anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho’ti buddho, abuddhivihatattā buddhipaṭilābhā buddho. ‘Buddho’ti netam nāmaṃ mātaraṃ kataṃ, na pitarā kataṃ, na bhātaraṃ kataṃ, na bhaginiyā kataṃ, na mittāmaccehi kataṃ, na ñātisālohitehi kataṃ, na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ, na devatāhi kataṃ, vimokkhantikametaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ bodhiyā mūle saha sabbaññutaññāssa paṭilābhā sacchikā paññatti, yadidaṃ ‘buddho’ti.

Desitāti attadamathaṭṭho yathattho yathā buddhena desito, attasamathaṭṭho yathattho yathā buddhena desito, attaparinibbāpanaṭṭho yathattho yathā buddhena desito, —pe— nirodhe patiṭṭhāpakatṭho yathattho yathā buddhena desito.

Soti⁶ gahaṭṭho vā hoti pabbajito vā.

Lokoti khandhaloko dhātuloko āyatanaloko vipattibhavaloko vipattisambhavaloko sampattibhavaloko sampattisambhavaloko. Eko loko: sabbe sattā āhāraṭṭhitikā, —pe— Aṭṭhārasa lokā: aṭṭhārasa dhātuyo.

Pabhāseti⁷ti attadamathaṭṭhaṃ yathatthaṃ abhisambuddhattā so imaṃ lokaṃ obhāseti bhāseti pabhāseti, attasamathaṭṭhaṃ yathatthaṃ abhisambuddhattā so imaṃ lokaṃ obhāseti bhāseti pabhāseti, attaparinibbānaṭṭhaṃ yathatthaṃ abhisambuddhattā so imaṃ lokaṃ obhāseti bhāseti pabhāseti, —pe— nirodhe patiṭṭhāpakatṭhaṃ yathatthaṃ abhisambuddhattā so imaṃ lokaṃ obhāseti bhāseti pabhāseti.

¹ buddhe - PTS.

² abhisambujjhati - PTS.

³ bodhetto - Syā.

⁴ visatitāya - Syā.

⁵ nirupakkilesasaṅkhātena - Syā;

nirupadhisaṅkhātena - PTS.

⁶ hoti - Syā; sohi - PTS.

Phật: Chính vị ấy là đức Thế Tôn, vị chúa tể, vị không có thầy, đã tự mình chứng ngộ các sự thật về các pháp chưa từng được nghe, từ đó đã đạt được quả vị Toàn Giác và bản thể khả năng về các lực.

Phật: Phật theo ý nghĩa gì? ‘Vị đã giác ngộ các chân lý’ là Phật, ‘vị giác ngộ dòng đời’ là Phật, bởi tính chất biết được tất cả là Phật, bởi tính chất thấy được tất cả là Phật, bởi tính chất không do người khác hướng dẫn là Phật, bởi sự rạng danh (về nhiều đức hạnh) là Phật, bởi đã được công nhận là có các lậu hoặc đã cạn kiệt là Phật, bởi đã được công nhận là thoát khỏi các tùy phiền não là Phật, hoàn toàn lìa khỏi tham ái là Phật, hoàn toàn lìa khỏi sân là Phật, hoàn toàn lìa khỏi si là Phật, hoàn toàn xa lìa phiền não là Phật, vị đã đi đạo lộ nhất thừa là Phật, một mình chứng ngộ quả vị Chánh Đẳng Giác tối thượng là Phật, bản thân đã trừ diệt sự không giác ngộ và thành đạt sự giác ngộ là Phật. Danh hiệu ‘Phật’ không được định đặt bởi mẹ, không được định đặt bởi cha, không được định đặt bởi anh em trai, không được định đặt bởi chị em gái, không được định đặt bởi bạn bè thân hữu, không được định đặt bởi thân quyến cùng huyết thống, không được định đặt bởi các Sa-môn và Bà-la-môn, không được định đặt bởi chư thiên, sự quy định này liên quan đến điểm tận cùng của giải thoát từ sự thành đạt, từ sự tác chứng trí Toàn Giác ở cội cây Bồ Đề của chư Phật Thế Tôn; điều ấy là ‘Phật.’

Đã được giảng dạy: Theo như đã được giảng dạy bởi đức Phật, ý nghĩa của việc thuần hóa bản thân là ý nghĩa của theo như. Theo như đã được giảng dạy bởi đức Phật, ý nghĩa của việc chỉ tịnh bản thân là ý nghĩa của theo như. Theo như đã được giảng dạy bởi đức Phật, ý nghĩa của sự viên tịch Niết Bàn của bản thân là ý nghĩa của theo như. ...(nt)... Theo như đã được giảng dạy bởi đức Phật, ý nghĩa của người đã trụ vững trong sự diệt tận là ý nghĩa của theo như.

Vị ấy: là người tại gia hoặc là vị đã xuất gia.

Thế giới: là thế giới của các uẩn, thế giới của các giới, thế giới của các xứ, thế giới có sự bất hạnh, thế giới đem lại sự bất hạnh, thế giới có sự thuận lợi, thế giới đem lại sự thuận lợi. Một thế giới là tất cả chúng sanh được tồn tại nhờ vật thực. ...(như trên)... Mười tám thế giới là mười tám giới.

Làm tỏa sáng: Do bản thân đã được chứng ngộ về ý nghĩa của việc thuần hóa bản thân là ý nghĩa của theo như; vị ấy làm chói sáng, làm chiếu sáng, làm tỏa sáng^[*] thế giới này. Do bản thân đã được chứng ngộ về ý nghĩa của việc chỉ tịnh bản thân là ý nghĩa của theo như; vị ấy làm chói sáng, làm chiếu sáng, làm tỏa sáng thế giới này. Do bản thân đã được chứng ngộ về ý nghĩa của sự viên tịch Niết Bàn của bản thân là ý nghĩa của theo như; vị ấy làm chói sáng, làm chiếu sáng, làm tỏa sáng thế giới này. ... Do bản thân đã được chứng ngộ về ý nghĩa của người đã trụ vững trong sự diệt tận là ý nghĩa của theo như; vị ấy làm chói sáng, làm chiếu sáng, làm tỏa sáng thế giới này.

Abbhā muttova candimāti yathā abbhā evaṃ kilesā, yathā cando evaṃ ariyañāṇaṃ, yathā candimā devaputto evaṃ bhikkhu, yathā cando abbhā mutto mahikā mutto¹ dhūmarajā mutto² rāhugahaṇā³ vippamutto bhāsate⁴ ca tapate⁵ ca virocate⁶ ca, evameva bhikkhu sabbakilesehi vippamutto bhāsate ca tapate ca virocate ca. Tena vuccati ‘abbhā muttova candimā’ti. Imāni terasa vodāne ñāṇāni.

Vodānañāṇaniddeso.

5. Satokāriñāṇāni

Katamāni battiṃsa satokārissa⁷ ñāṇāni?

Idha bhikkhu arañṇagato vā rukkhamūlagato vā suñṇagāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujum kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satim upaṭṭhapetvā, so satova assasati, sato passasati, dīghaṃ vā assasanto ‘dīghaṃ assasāmī’ti pajānāti, dīghaṃ vā passasanto ‘dīghaṃ passasāmī’ti pajānāti, rassaṃ vā assasanto ‘rassaṃ assasāmī’ti pajānāti, rassaṃ vā passasanto ‘rassaṃ passasāmī’ti pajānāti, ‘sabbakāyapaṭisaṃvedī assasissāmī’ti sikkhati, ‘sabbakāyapaṭisaṃvedī passasissāmī’ti sikkhati, ‘passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī’ti sikkhati, ‘passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī’ti sikkhati, ‘pītipaṭisaṃvedī assasissāmī’ti —pe— ‘sukhapaṭisaṃvedī —pe— ‘cittasaṅkhāra paṭisaṃvedī —pe— ‘passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ —pe— ‘cittapaṭisaṃvedī —pe— ‘abhippamodayaṃ cittaṃ —pe— ‘samādaḥaṃ cittaṃ —pe— ‘vimocayaṃ cittaṃ —pe— ‘aniccānupassī —pe— ‘virāgānupassī —pe— nirodhānupassī —pe— ‘paṭinissaggānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘paṭinissaggānupassī passasissāmī’ti sikkhati.

Idhāti imissā diṭṭhiyā, imissā khantiyā, imissā ruciyā, imasmiṃ ādāye, imasmiṃ dhamme, imasmiṃ vinaye, imasmiṃ dhammavinaye, imasmiṃ pāvacane, imasmiṃ brahmacariye, imasmiṃ satthusāsane. Tena vuccati ‘idhā’ti.

Bhikkhūti puthujjanakalyāṇako vā hoti bhikkhu sekkho vā arahā vā akuppadhammo.

Arañṇanti nikkhamitvā bahi indakhilā, sabbametaṃ arañṇaṃ.

¹ mahiyā mutto - Pu, PTS; mahiyā - Syā.

² dhūmarajamutto - Syā.

³ rāhupāṇā - Syā.

⁴ bhāsati - Syā, PTS.

⁵ tapati - Syā, PTS.

⁶ virocate - Syā, PTS.

⁷ satokārīsu - Syā, PTS.

Tợ trắng thoát mây che: Đám mây che như thế nào, các phiền não là như thế. Mặt trăng như thế nào, trí của các bậc Thánh là như thế. Vị thiên tử có được mặt trăng như thế nào, vị tỳ khưu là như thế. Giống như mặt trăng được thoát ra khỏi đám mây, được thoát ra khỏi sương mù, được thoát ra khỏi bụi khói, được hoàn toàn ra khỏi hiện tượng nguyệt thực thời chiếu sáng, rạng ngời, và rực rỡ, tương tự y như thế vị tỳ khưu được thoát ra khỏi toàn bộ phiền não thời chiếu sáng, rạng ngời, và rực rỡ; vì thế được nói rằng: “*Tợ trắng thoát mây che.*” Đây là mười ba trí trong việc thanh lọc.

Phân giải thích về trí trong việc thanh lọc.

5. Các Trí về việc Thực Hành Niệm

32 trí gì về việc thực hành niệm?

Ở đây, vị tỳ khưu đi đến khu rừng, hoặc đi đến gốc cây, hoặc đi đến nơi thanh vắng, ngồi xuống, xếp chân thế kiết già, giữ thân thẳng và thiết lập niệm luôn hiện diện. Có niệm vị ấy thở vào, có niệm vị ấy thở ra. Hoặc trong khi thở vào dài, vị ấy nhận biết: ‘Tôi thở vào dài;’ hoặc trong khi thở ra dài, vị ấy nhận biết: ‘Tôi thở ra dài.’ Hoặc trong khi thở vào ngắn, vị ấy nhận biết: ‘Tôi thở vào ngắn;’ hoặc trong khi thở ra ngắn, vị ấy nhận biết: ‘Tôi thở ra ngắn.’ ‘Cảm giác toàn thân,¹ tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘cảm giác toàn thân, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập. ‘Làm cho an tịnh sự tạo tác của toàn thân, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘làm cho an tịnh sự tạo tác của toàn thân, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập. ‘Cảm giác hỷ, ...(như trên)... ‘Cảm giác lạc, ...(như trên)... ‘Cảm giác sự tạo tác của tâm, ...(như trên)... ‘Làm cho an tịnh sự tạo tác của tâm, ...(như trên)... ‘Cảm giác tâm, ...(như trên)... ‘Làm cho tâm được hân hoan, ...(như trên)... ‘Làm cho tâm được định tĩnh, ...(như trên)... ‘Làm cho tâm được giải thoát, ...(như trên)... ‘Quán xét về vô thường, ...(như trên)... ‘Quán xét về ly tham, ...(như trên)... ‘Quán xét về diệt tận, ...(như trên)... ‘Quán xét về từ bỏ, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘quán xét về từ bỏ, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập.

Ở đây: ở quan điểm này, ở sự chấp nhận này, ở khuynh hướng này, ở sự chọn lọc này, ở Pháp này, ở Luật này, ở Pháp và Luật này, ở học thuyết này, ở Phạm hạnh này, ở lời dạy này của bậc Đạo Sư; vì thế được nói rằng: ‘*Ở đây.*’

Vị tỳ khưu: vị tỳ khưu là phạm nhân hoàn thiện, hoặc là Hữu Học, hoặc là A-la-hán có pháp không thể thay đổi.

Khu rừng: Sau khi đi ra khỏi bên ngoài cọc ranh, toàn bộ khoảng (đất) ấy là khu rừng.

¹ ‘Trong khi làm cho được biết rõ, trong khi làm cho rõ rệt phần đầu-giữa-cuối của toàn bộ hơi thở vào, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập (PṭA. 2, 491).

Rukkhamūlanti yattha bhikkhuno āsanaṃ paññattaṃ hoti, mañco vā pīṭhaṃ vā bhisi vā taṭṭikā vā cammakhaṇḍo¹ vā tiṇasanthāro² vā paṇṇasanthāro² vā palālasanthāro³ vā tattha bhikkhu caṅkamati vā tiṭṭhati vā nisīdati vā seyyaṃ vā kappeti.

Suññanti kenaci anākiṇṇaṃ hoti gahaṭṭhehi vā pabbajitehi vā.

Agāranti⁴ vihāro aḍḍhayogo pāsādo hammiyaṃ guhā.

Nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvāti nisinna hoti pallaṅkaṃ ābhujitvā.

Ujūṃ kāyaṃ paṇidhāyāti ujuko hoti kāyo ṭhito⁵ paṇihito.⁶

Parimukhaṃ satim upaṭṭhapetvāti: parīti pariggahaṭṭho, mukhanti niyyānaṭṭho, satīti upaṭṭhānaṭṭho. Tena vuccati ‘parimukhaṃ satim upaṭṭhapetvā’ti.

Satova assasati sato passasatīti⁷ battiṃsāya⁸ ākārehi satokārī hoti.⁹ dīghaṃ assāsavasena cittaṃ ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati¹⁰ upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena satokārī hoti, dīghaṃ passāsavasena cittaṃ ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena satokārī hoti, rassaṃ assāsavasena cittaṃ ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena satokārī hoti, rassaṃ passāsavasena cittaṃ ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena satokārī hoti —pe— paṭinissaggānupassī assāsavasena —pe— paṭinissaggānupassī passāsavasena cittaṃ ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena satokārī hoti.

Kathaṃ dīghaṃ assasanto ‘dīghaṃ assasāmī’ti pajānāti, dīghaṃ passasanto ‘dīghaṃ passasāmī’ti pajānāti? Dīghaṃ assāsaṃ addhānasaṅkhāte assasati, dīghaṃ passāsaṃ addhānasaṅkhāte passasati, dīghaṃ assāsapassāsaṃ addhānasaṅkhāte assasatipi passasatipi, dīghaṃ assāsapassāsaṃ addhānasaṅkhāte assasatopi passasatopi chando uppajjati.

¹ vammakhaṇḍo - Sī 1.

² santharo - Machasaṃ, Sa; saṅtharo - Syā.

³ palāsasaṅtharo - Syā.

⁴ āgāranti - PTS, Syā.

⁵ paṇidhito - Syā.

⁶ supaṇihito - Machasaṃ, PTS, Syā.

⁷ ‘sato passasati’ - tāyipotthake natthi.

⁸ battiṃsāya - Machasaṃ.

⁹ ‘hoti’ - Syā potthake natthi.

¹⁰ satim - Syā.

Gốc cây: Ở nơi nào chỗ ngồi của vị tỳ khưu được sắp xếp, là giường, hoặc ghế, hoặc nệm, hoặc tấm đệm ngồi, hoặc mảnh da thú, hoặc thảm cỏ, hoặc thảm lá, hoặc thảm rơm, và vị tỳ khưu đi kinh hành, hoặc đứng, hoặc ngồi, hoặc nằm xuống ở tại nơi ấy.

Thanh vắng: không bị lai vãng bởi bất cứ ai, bởi những người tại gia hoặc bởi các vị xuất gia.

Nơi: là trú xá, nhà một mái, tòa nhà dài, khu nhà lớn, hang động.

Ngôi xuống, xếp chân thế kiết già: là vị đã ngồi xuống, đã xếp chân thế kiết già.

Giữ thân thẳng: Thân được duy trì được bố trí ngay thẳng.

Thiết lập niệm luôn hiện diện: ‘**Luôn**’ theo ý nghĩa nắm giữ, ‘**Hiện diện**’ theo ý nghĩa dẫn xuất, ‘**Niệm**’ theo ý nghĩa thiết lập; vì thế được nói rằng: “*Thiết lập niệm luôn hiện diện.*”

Có niệm vị ấy thở vào, có niệm vị ấy thở ra: là người thực hành có niệm theo 32 phương thức: Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào dài, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy là người thực hành có niệm. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở ra dài, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy là người thực hành có niệm. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào ngắn, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy là người thực hành có niệm. ...(như trên)... Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm có sự quán xét về từ bỏ nhờ tác động của hơi thở vào, ...(như trên)... có sự quán xét về từ bỏ nhờ tác động của hơi thở ra, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy là người thực hành có niệm.

Trong khi thở vào dài, vị ấy nhận biết: ‘Tôi thở vào dài;’ hoặc trong khi thở ra dài, vị ấy nhận biết: ‘Tôi thở ra dài’ là (có ý nghĩa) thế nào? Vị ấy thở vào hơi thở vào dài trong thời gian được công nhận là lâu, vị ấy thở ra hơi thở ra dài trong thời gian được công nhận là lâu, vị ấy thở vào cũng như thở ra hơi thở vào hơi thở ra dài trong thời gian được công nhận là lâu, đối với vị đang thở vào cũng như đang thở ra hơi thở vào hơi thở ra dài trong thời gian được công nhận là lâu, có ước muốn sanh lên.

Chandavasena tato sukhumataraṃ dīghaṃ assāsaṃ addhāna-saṅkhāte assasati, chandavasena tato sukhumataraṃ dīghaṃ passāsaṃ addhāna-saṅkhāte passasati, chandavasena tato sukhumataraṃ dīghaṃ assāsapassāsaṃ addhāna-saṅkhāte assasatipi passasatipi; chandavasena tato sukhumataraṃ dīghaṃ assāsapassāsaṃ addhāna-saṅkhāte assasatopi passasatopi pāmojjaṃ uppajjati.

Pāmojjasena tato sukhumataraṃ dīghaṃ assāsaṃ addhāna-saṅkhāte assasati, pāmojjasena tato sukhumataraṃ dīghaṃ passāsaṃ addhāna-saṅkhāte passasati, pāmojjasena tato sukhumataraṃ dīghaṃ assāsapassāsaṃ addhāna-saṅkhāte assasatipi passasatipi, pāmojjasena tato sukhumataraṃ dīghaṃ assāsapassāsaṃ addhāna-saṅkhāte assasatopi passasatopi dīghaṃ assāsapassāsāpi cittaṃ vivatta¹ upekkhā saṅghāti.

Imehi navahākārehi dīghaṃ assāsapassāsā kāyo, upaṭṭhānaṃ sati, anupassanā ñāṇaṃ, kāyo upaṭṭhānaṃ, no sati, sati upaṭṭhānañ-ceva sati ca, tāya satiyā tena ñāṇena taṃ kāyaṃ anupassati. Tena vuccati 'kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā'^{ti}.

Anupassatīti kathaṃ taṃ kāyaṃ anupassati? Aniccato anupassati no niccato, dukkhato anupassati no sukhato, anattato anupassati no attato, nibbindati no nandati, virajjati no rajjati, nirodheti no samudeti, paṇinissajjati no ādiyati, aniccato anupassanto niccasaññaṃ pajahati, dukkhato anupassanto sukhasaññaṃ pajahati, anattato anupassanto attasaññaṃ pajahati, nibbindanto nandiṃ pajahati, virajjanto rāgaṃ pajahati, nirodhento samudayaṃ pajahati, paṇinissajjanto ādānaṃ pajahati. Evaṃ taṃ kāyaṃ anupassati.

Bhāvanāti catasso bhāvanā: tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā indriyānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā, tadupagaviriyavāhanaṭṭhena bhāvanā, āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Dīghaṃ assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato veditā vedanā uppajjanti, veditā upaṭṭhahanti, veditā abbatthaṃ gacchanti, veditā saññaṃ uppajjanti, veditā upaṭṭhahanti, veditā abbatthaṃ gacchanti, veditā vitakkā uppajjanti, veditā upaṭṭhahanti, veditā abbatthaṃ gacchanti.

¹ vivattati - Machasaṃ, Syā.

Do tác động của ước muốn, vị ấy thở vào hơi thở vào dài vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là lâu; do tác động của ước muốn, vị ấy thở ra hơi thở ra dài vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là lâu; do tác động của ước muốn, vị ấy thở vào cũng như thở ra hơi thở vào hơi thở ra dài vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là lâu; do tác động của ước muốn, đối với vị đang thở vào cũng như đang thở ra hơi thở vào hơi thở ra dài vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là lâu, có hân hoan sanh lên.

Do tác động của hân hoan, vị ấy thở vào hơi thở vào dài vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là lâu; do tác động của hân hoan, vị ấy thở ra hơi thở ra dài vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là lâu; do tác động của hân hoan, vị ấy thở vào cũng như thở ra hơi thở vào hơi thở ra dài vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là lâu; do tác động của hân hoan, đối với vị đang thở vào cũng như đang thở ra hơi thở vào hơi thở ra dài vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là lâu, tâm lý khai hơi thở vào hơi thở ra dài và trạng thái xả được thành lập.

Theo chín phương thức này, hơi thở vào hơi thở ra dài là thân, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, thân là sự thiết lập không phải là niệm, niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét thân ấy; vì thế được nói rằng: “*Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét thân trên thân.*”

Quán xét: Quán xét thân ấy là (có ý nghĩa) thế nào? Quán xét về vô thường, không phải về thường; quán xét về khổ não, không phải về lạc; quán xét về vô ngã, không phải về ngã; nhàm chán, không vui thích; ly tham ái, không tham ái; làm cho diệt tận, không làm cho sanh khởi; từ bỏ, không nắm giữ. Trong khi quán xét về vô thường, (vị ấy) dứt bỏ thường tưởng; trong khi quán xét về khổ não, (vị ấy) dứt bỏ lạc tưởng; trong khi quán xét về vô ngã, (vị ấy) dứt bỏ ngã tưởng; trong khi nhàm chán, (vị ấy) dứt bỏ sự vui thích; trong khi ly tham ái, (vị ấy) dứt bỏ tham ái; trong khi làm cho diệt tận, (vị ấy) dứt bỏ sự sanh khởi; trong khi từ bỏ, (vị ấy) dứt bỏ sự nắm giữ; quán xét thân ấy là (có ý nghĩa) như thế.

Sự tu tập: Có bốn sự tu tập: là sự tu tập các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy theo ý nghĩa không vượt trội, là sự tu tập các quyền theo ý nghĩa nhất vị, là sự tu tập theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến Niết Bàn, là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra dài, các thọ sanh lên được biết đến, (các thọ) thiết lập được biết đến, (các thọ) đi đến biến hoại được biết đến, các tướng sanh lên được biết đến, (các tướng) thiết lập được biết đến, (các tướng) đi đến biến hoại được biết đến, các tâm sanh lên được biết đến, (các tâm) thiết lập được biết đến, (các tâm) đi đến biến hoại được biết đến.

Kathaṃ viditā vedanā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbatthaṃ gacchanti? Kathaṃ vedanāya uppādo vidito hoti? ‘Avijjāsamudayā vedanāsamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena vedanāya uppādo vidito hoti. ‘Taṇhāsamudayā vedanāsamudayo’ti —pe— ‘Kammasamudayā vedanāsamudayo’ti —pe— ‘Phassasamudayā vedanāsamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena vedanāya uppādo vidito hoti. Nibbattilakkhaṇaṃ passatopi vedanāya uppādo vidito hoti. Evaṃ vedanāya uppādo vidito hoti.

Kathaṃ vedanāya upaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti? Aniccato manasikaroto khayatupaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti, dukkhato manasikaroto bhayatupaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti, anattato manasikaroto suññatupaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti. Evaṃ vedanāya upaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti.

Kathaṃ vedanāya atthaṅgamo vidito hoti? ‘Avijjānirodhā vedanānirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena vedanāya atthaṅgamo vidito hoti. ‘Taṇhānirodhā vedanānirodho’ti —pe— ‘Kammanirodhā vedanānirodho’ti —pe— ‘Phassanirodhā vedanānirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena vedanāya atthaṅgamo vidito hoti, vipariṇāmalakkhaṇaṃ passatopi vedanāya atthaṅgamo vidito hoti. Evaṃ vedanāya atthaṅgamo vidito hoti.

Evaṃ viditā vedanā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbatthaṃ gacchanti.

Kathaṃ viditā saññā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbatthaṃ gacchanti? Kathaṃ saññāya uppādo vidito hoti? ‘Avijjāsamudayā saññāsamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena saññāya uppādo vidito hoti. ‘Taṇhāsamudayā saññāsamudayo’ti —pe— ‘Kammasamudayā saññāsamudayo’ti —pe— ‘Phassasamudayā saññāsamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena saññāya uppādo vidito hoti, nibbattilakkhaṇaṃ passatopi saññāya uppādo vidito hoti. Evaṃ saññāya uppādo vidito hoti.

Kathaṃ saññāya upaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti? Aniccato manasikaroto khayatupaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti, dukkhato manasikaroto bhayatupaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti, anattato manasikaroto suññatupaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti. Evaṃ saññāya upaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti.

Các thọ sanh lên được biết đến, thiết lập được biết đến, đi đến biến hoại được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Sự sanh lên của thọ được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Sự sanh lên của thọ được biết đến theo ý nghĩa sanh khởi do duyên: ‘Do sự sanh khởi của vô minh, có sự sanh khởi của thọ.’ Sự sanh lên của thọ được biết đến theo ý nghĩa sanh khởi do duyên: ‘Do sự sanh khởi của ái, có sự sanh khởi của thọ,’...(như trên)... ‘Do sự sanh khởi của nghiệp, có sự sanh khởi của thọ,’...(như trên)... ‘Do sự sanh khởi của xúc, có sự sanh khởi của thọ;’ đối với vị nhìn thấy tướng trạng của sự tái tạo, sự sanh lên của thọ được biết đến. Sự sanh lên của thọ được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Sự thiết lập của thọ được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Đối với vị đang tác ý về vô thường, sự thiết lập của đoạn tận được biết đến; đối với vị đang tác ý về khổ não, sự thiết lập của kinh hãi được biết đến; đối với vị đang tác ý về vô ngã, sự thiết lập của không tánh được biết đến. Sự thiết lập của thọ được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Sự biến mất của thọ được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Sự biến mất của thọ được biết đến theo ý nghĩa diệt tận do duyên: ‘Do sự diệt tận của vô minh, có sự diệt tận của thọ.’ Sự biến mất của thọ được biết đến theo ý nghĩa diệt tận do duyên: ‘Do sự diệt tận của ái, có sự diệt tận của thọ,’...(như trên)... ‘Do sự diệt tận của nghiệp, có sự diệt tận của thọ,’...(như trên)... ‘Do sự diệt tận của xúc, có sự diệt tận của thọ;’ đối với vị nhìn thấy tướng trạng của sự chuyển biến, sự biến mất của thọ được biết đến. Sự biến mất của thọ được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Các thọ sanh lên được biết đến, thiết lập được biết đến, đi đến biến hoại được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Các tướng sanh lên được biết đến, thiết lập được biết đến, đi đến biến hoại được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Sự sanh lên của tướng được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Sự sanh lên của tướng được biết đến theo ý nghĩa sanh khởi do duyên: ‘Do sự sanh khởi của vô minh, có sự sanh khởi của tướng.’ Sự sanh lên của tướng được biết đến theo ý nghĩa sanh khởi do duyên: ‘Do sự sanh khởi của ái, có sự sanh khởi của tướng,’...(như trên)... ‘Do sự sanh khởi của nghiệp, có sự sanh khởi của tướng,’...(như trên)... ‘Do sự sanh khởi của xúc, có sự sanh khởi của tướng;’ đối với vị nhìn thấy tướng trạng của sự tái tạo, sự sanh lên của tướng được biết đến. Sự sanh lên của tướng được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Sự thiết lập của tướng được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Đối với vị đang tác ý về vô thường, sự thiết lập của đoạn tận được biết đến; đối với vị đang tác ý về khổ não, sự thiết lập của kinh hãi được biết đến; đối với vị đang tác ý về vô ngã, sự thiết lập của không tánh được biết đến. Sự thiết lập của tướng được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Kathaṃ saññāya atthaṅgamo vidito hoti? ‘Avijjānirodhā saññānirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena saññāya atthaṅgamo vidito hoti. ‘Taṇhānirodhā saññānirodho’ti —pe— ‘Kammanirodhā saññānirodho’ti —pe— ‘Phassanirodhā saññānirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena saññāya atthaṅgamo vidito hoti, vipariṇāmalakkhaṇaṃ passatopi saññāya atthaṅgamo vidito hoti. Evaṃ saññāya atthaṅgamo vidito hoti.

Evaṃ viditā saññā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbatthaṃ gacchanti.

Kathaṃ viditā vitakkā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbatthaṃ gacchanti? Kathaṃ vitakkānaṃ uppādo vidito hoti? ‘Avijjāsamudayā vitakkasamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena vitakkānaṃ uppādo vidito hoti, ‘Taṇhāsamudayā vitakkasamudayo’ti —pe— ‘Kammasamudayā vitakkasamudayo’ti —pe— ‘Saññāsamudayā vitakkasamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena vitakkānaṃ uppādo vidito hoti, nibbatilakkhaṇaṃ passatopi vitakkānaṃ uppādo vidito hoti. Evaṃ vitakkānaṃ uppādo vidito hoti.

Kathaṃ vitakkānaṃ upaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti? Aniccato manasikaroto khayatupaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti, dukkhato manasikaroto bhayatupaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti, anattato manasikaroto suññatupaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti. Evaṃ vitakkānaṃ upaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti.

Kathaṃ vitakkānaṃ atthaṅgamo vidito hoti? ‘Avijjānirodhā vitakkanirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena vitakkānaṃ atthaṅgamo vidito hoti. ‘Taṇhānirodhā vitakkanirodho’ti —pe— ‘Kammanirodhā vitakkanirodho’ti —pe— ‘Saññānirodhā vitakkanirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena vitakkānaṃ atthaṅgamo vidito hoti, vipariṇāmalakkhaṇaṃ passatopi vitakkānaṃ atthaṅgamo vidito hoti. Evaṃ vitakkānaṃ atthaṅgamo vidito hoti.

Evaṃ viditā vitakkā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbatthaṃ gacchanti.

Dīghaṃ assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānanto indriyāni samodhāneti, gocaraṅca pajānāti, samatthaṅca paṭivijjhati. [balāni —pe— bojjaṅge —pe— maggaṃ] —pe— dhamme samodhāneti, gocaraṅca pajānāti, samatthaṅca paṭivijjhati.

Sự biến mất của tướng được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Sự biến mất của tướng được biết đến theo ý nghĩa diệt tận do duyên: ‘Do sự diệt tận của vô minh, có sự diệt tận của tướng.’ Sự biến mất của tướng được biết đến theo ý nghĩa diệt tận do duyên: ‘Do sự diệt tận của ái, có sự diệt tận của tướng,’ ...(như trên)... ‘Do sự diệt tận của nghiệp, có sự diệt tận của tướng,’ ...(như trên)... ‘Do sự diệt tận của xúc, có sự diệt tận của tướng;’ đối với vị nhìn thấy tướng trạng của sự chuyển biến, sự biến mất của tướng được biết đến. Sự biến mất của tướng được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Các tướng sanh lên được biết đến, thiết lập được biết đến, đi đến biến hoại được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Các tâm sanh lên được biết đến, thiết lập được biết đến, đi đến biến hoại được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Sự sanh lên của các tâm được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Sự sanh lên của các tâm được biết đến theo ý nghĩa sanh khởi do duyên: ‘Do sự sanh khởi của vô minh, có sự sanh khởi của tâm.’ Sự sanh lên của các tâm được biết đến theo ý nghĩa sanh khởi do duyên: ‘Do sự sanh khởi của ái, có sự sanh khởi của tâm,’ ...(như trên)... ‘Do sự sanh khởi của nghiệp, có sự sanh khởi của tâm,’ ...(như trên)... ‘Do sự sanh khởi của tướng, có sự sanh khởi của tâm;’ đối với vị nhìn thấy tướng trạng của sự tái tạo, sự sanh lên của các tâm được biết đến. Sự sanh lên của các tâm được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Sự thiết lập của các tâm được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Đối với vị đang tác ý về vô thường, sự thiết lập của đoạn tận được biết đến; đối với vị đang tác ý về khổ não, sự thiết lập của kinh hãi được biết đến; đối với vị đang tác ý về vô ngã, sự thiết lập của không tánh được biết đến. Sự thiết lập của các tâm được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Sự biến mất của các tâm được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Sự biến mất của các tâm được biết đến theo ý nghĩa diệt tận do duyên: ‘Do sự diệt tận của vô minh, có sự diệt tận của tâm.’ Sự biến mất của các tâm được biết đến theo ý nghĩa diệt tận do duyên: ‘Do sự diệt tận của ái, có sự diệt tận của tâm,’ ...(nt)... ‘Do sự diệt tận của nghiệp, có sự diệt tận của tâm,’ ...(nt)... ‘Do sự diệt tận của xúc, có sự diệt tận của tâm;’ đối với vị nhìn thấy tướng trạng của sự chuyển biến, sự biến mất của các tâm được biết đến. Sự biến mất của các tâm được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Các tâm sanh lên được biết đến, thiết lập được biết đến, đi đến biến hoại được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Trong khi nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra dài, (vị ấy) liên kết các quyền, nhận biết hành xứ, và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh. ...(nt)... (vị ấy) liên kết các lực, ...(nt)... các giác chi ...(nt)... Đạo ...(nt)... các pháp, nhận biết hành xứ, và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.

Indriyāni samodhentiti kathaṃ indriyāni samodhenti? Adhimokkhatṭhena saddhindriyaṃ samodhāneti, paggahaṭṭhena viriyindriyaṃ samodhāneti, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ samodhāneti, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ samodhāneti, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ samodhāneti. Ayaṃ puggalo imāni indriyāni imasmiṃ ārammaṇe samodhāneti. Tena vuccati ‘indriyāni samodhāneti’ti.

Gocaraṅca pajānātīti yaṃ tassa ārammaṇaṃ, taṃ tassa gocaraṃ; yaṃ tassa gocaraṃ, taṃ tassa ārammaṇaṃ. **Pajānātī**ti puggalo, pajānatā paññā.

Samanti ārammaṇassa upaṭṭhānaṃ samaṃ, cittassa avikkhepo samaṃ, cittassa adhiṭṭhānaṃ samaṃ, cittassa vodānaṃ samaṃ. **Atthoti** anavajjaṭṭho nikkilesaṭṭho vodānaṭṭho paramaṭṭho.

Paṭivijjhatīti ārammaṇassa upaṭṭhānaṭṭhaṃ paṭivijjhati, cittassa avikkhepaṭṭhaṃ paṭivijjhati, cittassa adhiṭṭhānaṭṭhaṃ paṭivijjhati, cittassa vodānaṭṭhaṃ paṭivijjhati. Tena vuccati ‘samatthaṅca paṭivijjhati’ti.

Balāni samodhānetīti kathaṃ balāni samodhāneti? Assaddhiye akampiyatṭhena saddhābalaṃ samodhāneti, kosajje akampiyatṭhena viriyabalaṃ samodhāneti, pamāde akampiyatṭhena satibalaṃ samodhāneti, uddhacce akampiyatṭhena samādhibalaṃ samodhāneti, avijjāya akampiyatṭhena paññābalaṃ samodhāneti. Ayaṃ puggalo imāni balāni imasmiṃ ārammaṇe samodhāneti. Tena vuccati ‘balāni samodhāneti’ti. **Gocaraṅca pajānātī**ti —pe— Tena vuccati ‘samatthaṅca paṭivijjhati’ti.

Bojjhaṅge samodhānetīti kathaṃ bojjhaṅge samodhāneti? upaṭṭhānaṭṭhena satisambojjhaṅgaṃ samodhāneti, pavicayaṭṭhena dhammavicayasambojjhaṅgaṃ samodhāneti, paggahaṭṭhena viriyasambojjhaṅgaṃ samodhāneti, pharaṇaṭṭhena pītisambojjhagaṃ samodhāneti, upasamaṭṭhena passaddhisambojjhaṅgaṃ samodhāneti, avikkhepaṭṭhena samādhisambojjhaṅgaṃ samodhāneti, paṭisaṅkhānaṭṭhena upekkhāsambojjhaṅgaṃ samodhāneti, ayaṃ puggalo ime bojjhaṅge imasmiṃ ārammaṇe samodhāneti. Tena vuccati ‘bojjhaṅge samodhāneti’ti. **Gocaraṅca pajānātī**ti —pe— Tena vuccati ‘samatthaṅca paṭivijjhati’ti.

Liên kết các quyền: Liên kết các quyền là (có ý nghĩa) thế nào? Liên kết tín quyền theo ý nghĩa cương quyết, liên kết tấn quyền theo ý nghĩa ra sức, liên kết niệm quyền theo ý nghĩa thiết lập, liên kết định quyền theo ý nghĩa không tán mạn, liên kết tuệ quyền theo ý nghĩa nhận thức; vì thế được nói rằng: “*Liên kết các quyền.*”

Nhận biết hành xử: Điều nào là đối tượng của vị ấy, điều ấy là hành xử của vị ấy; điều nào là hành xử của vị ấy, điều ấy là đối tượng của vị ấy. **Nhận biết:** là người (nhận biết); sự nhận biết là tuệ.

Thanh tịnh: Sự thiết lập đối tượng là thanh tịnh, sự không tán mạn của tâm là thanh tịnh, sự khẳng định của tâm là thanh tịnh, sự thanh lọc của tâm là thanh tịnh. **Ý nghĩa:** Ý nghĩa không sai trái, ý nghĩa xa lìa phiền não, ý nghĩa thanh lọc, ý nghĩa tối thắng.

Thấu triệt: thấu triệt ý nghĩa thiết lập đối tượng, thấu triệt ý nghĩa không tán mạn của tâm, thấu triệt ý nghĩa khẳng định của tâm, thấu triệt ý nghĩa thanh lọc của tâm; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*”

Liên kết các lực: Liên kết các lực là (có ý nghĩa) thế nào? Liên kết tín lực theo ý nghĩa không dao động ở sự không có đức tin, liên kết tấn lực theo ý nghĩa không dao động ở sự biếng nhác, liên kết niệm lực theo ý nghĩa không dao động ở sự buông lung, liên kết định lực theo ý nghĩa không dao động ở sự phóng dật, liên kết tuệ lực theo ý nghĩa không dao động ở sự không sáng suốt. Người này liên kết các lực này trong đối tượng này; vì thế được nói rằng: “*Liên kết các lực.*” **Nhận biết hành xử:** ...(như trên)...; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*”

Liên kết các giác chi: Liên kết các giác chi là (có ý nghĩa) thế nào? Liên kết niệm giác chi theo ý nghĩa thiết lập, liên kết trạch pháp giác chi theo ý nghĩa suy xét, liên kết cần giác chi theo ý nghĩa ra sức, liên kết hỷ giác chi theo ý nghĩa lan tỏa, liên kết tịnh giác chi theo ý nghĩa an tịnh, liên kết định giác chi theo ý nghĩa không tán mạn, liên kết xả giác chi theo ý nghĩa phân biệt rõ. Người này liên kết các giác chi này trong đối tượng này; vì thế được nói rằng: “*Liên kết các giác chi.*” **Nhận biết hành xử:** ...(như trên)...; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*”

Maggaṃ samodhānetī kathaṃ maggaṃ samodhāneti? Dassanaṭṭhena sammādiṭṭhiṃ samodhāneti, abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappaṃ samodhāneti, pariggahaṭṭhena sammāvācaṃ samodhāneti, samuṭṭhānaṭṭhena sammākammantaṃ samodhāneti, vodānaṭṭhena sammā-ājīvaṃ samodhāneti, paggaḥaṭṭhena sammāvāyāmaṃ samodhāneti, upaṭṭhānaṭṭhena sammāsatiṃ samodhāneti, avikkhepaṭṭhena sammāsamādhiṃ samodhāneti. Ayaṃ puggalo imaṃ maggaṃ imasmiṃ ārammaṇe samodhāneti. Tena vuccati ‘maggaṃ samodhānetī’ti. **Gocarañca pajānātī** —pe— Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhatī’ti.

Dhamme samodhānetī kathaṃ dhamme samodhāneti? Ādhipateyyaṭṭhena¹ indriyāni samodhāneti, akampiyaṭṭhena balāni samodhāneti, niyyānaṭṭhena bojjaṅge samodhāneti, hetuṭṭhena maggaṃ samodhāneti, upaṭṭhānaṭṭhena satipaṭṭhānaṃ samodhāneti, padhanaṭṭhena sammappadhānaṃ samodhāneti, ijjanaṭṭhena iddhipādaṃ samodhāneti, tathaṭṭhena saccaṃ samodhāneti, avikkhepaṭṭhena samathaṃ samodhāneti, anupassanaṭṭhena vipassanaṃ samodhāneti, ekarasatṭhena samathavipassanaṃ samodhāneti, anativattanaṭṭhena yuganaddham² samodhāneti, saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhiṃ samodhāneti, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhiṃ samodhāneti, dassanaṭṭhena diṭṭhivissuddhiṃ samodhāneti, vimuttaṭṭhena³ vimokkhaṃ samodhāneti, paṭivedhaṭṭhena vijjaṃ samodhāneti, pariccāgaṭṭhena vimuttiṃ samodhāneti, samucchedaṭṭhena khaye ñāṇaṃ samodhāneti, paṭippassaddhaṭṭhena⁴ anuppāde ñāṇaṃ samodhāneti, chandaṃ mūlaṭṭhena samodhāneti, manasikāraṃ samuṭṭhānaṭṭhena samodhāneti, phassaṃ samodhānaṭṭhena samodhāneti, vedanaṃ samosaraṇaṭṭhena samodhāneti, samādhiṃ pamukhaṭṭhena samodhāneti, satiṃ ādhipateyyaṭṭhena¹ samodhāneti, paññaṃ⁵ tatuttaraṭṭhena samodhāneti, vimuttiṃ sāraṭṭhena samodhāneti, amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyoṣānaṭṭhena samodhāneti. Ayaṃ puggalo ime dhamme imasmiṃ ārammaṇe samodhāneti. Tena vuccati ‘dhamme samodhānetī’ti.

Gocarañca pajānātī yaṃ tassa ārammaṇaṃ, taṃ tassa gocaraṃ; yaṃ tassa gocaraṃ, taṃ tassa ārammaṇaṃ. **Pajānātī** puggalo, pajānatā paññā.

Samanti ārammaṇassa upaṭṭhānaṃ samaṃ, cittassa avikkhepo samaṃ, cittassa adhiṭṭhānaṃ samaṃ, cittassa vodānaṃ samaṃ. **Atthoti** anavajjaṭṭho nikkilesatṭho vodānaṭṭho paramatṭho. **Paṭivijjhatī** ārammaṇassa upaṭṭhānaṭṭhaṃ paṭivijjhati, cittassa avikkhepaṭṭhaṃ paṭivijjhati, cittassa adhiṭṭhānaṭṭhaṃ paṭivijjhati, cittassa vodānaṭṭhaṃ paṭivijjhati. Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhatī’ti. (1)

¹ adhipateyyaṭṭhena - PTS. ³ muttaṭṭhena - Syā. ⁴ paṭippassaddhaṭṭhena - PTS.

² yuganandhaṃ - katthaci.

⁵ satisampajaññaṃ - Syā.

Liên kết Đạo: Liên kết Đạo là (có ý nghĩa) thế nào? Liên kết chánh kiến theo ý nghĩa nhận thức, liên kết chánh tư duy theo ý nghĩa gắn chặt (tâm vào cảnh), liên kết chánh ngữ theo ý nghĩa gìn giữ, liên kết chánh nghiệp theo ý nghĩa nguồn sanh khởi, liên kết chánh mạng theo ý nghĩa trong sạch, liên kết chánh tinh tấn theo ý nghĩa ra sức, liên kết chánh niệm theo ý nghĩa thiết lập, liên kết chánh định theo ý nghĩa không tán mạn; người này liên kết Đạo này trong đối tượng này; vì thế được nói rằng: “*Liên kết Đạo.*” **Nhận biết hành xử:** ...(như trên)...; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*”

Liên kết các pháp: Liên kết các pháp là (có ý nghĩa) thế nào? Liên kết các quyền theo ý nghĩa pháp chủ đạo, liên kết các lực theo ý nghĩa không dao động, liên kết các giác chi theo ý nghĩa dẫn xuất (ra khỏi luân hồi), liên kết Đạo theo ý nghĩa chung tử, liên kết sự thiết lập niệm theo ý nghĩa thiết lập, liên kết chánh cần theo ý nghĩa nỗ lực, liên kết nền tảng của thần thông theo ý nghĩa thành tựu, liên kết chân lý theo ý nghĩa của thực thể, liên kết chỉ tịnh theo ý nghĩa không tán mạn, liên kết minh sát theo ý nghĩa quán xét, liên kết chỉ tịnh và minh sát theo ý nghĩa nhất vị, liên kết sự kết hợp chung theo ý nghĩa không vượt trội, liên kết giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, liên kết tâm thanh tịnh theo ý nghĩa không tán mạn, liên kết kiến thanh tịnh theo ý nghĩa nhận thức, liên kết sự phóng thích theo ý nghĩa được giải thoát, liên kết minh theo ý nghĩa thấu triệt, liên kết sự giải thoát theo ý nghĩa buông bỏ, liên kết trí về sự đoạn tận theo ý nghĩa đoạn trừ, liên kết trí về vô sanh theo ý nghĩa tinh lặng, liên kết ước muốn theo ý nghĩa nguồn cội, liên kết tác ý theo ý nghĩa nguồn sanh khởi, liên kết xúc theo ý nghĩa liên kết, liên kết thọ theo ý nghĩa hội tụ, liên kết định theo ý nghĩa dẫn đầu, liên kết niệm theo ý nghĩa pháp chủ đạo, liên kết tuệ theo ý nghĩa cao thượng trong các pháp thiện, liên kết sự giải thoát theo ý nghĩa cốt lõi, liên kết Niết Bàn liên quan đến bất tử theo ý nghĩa kết thúc; người này liên kết các pháp này trong đối tượng này; vì thế được nói rằng: “*Liên kết các pháp.*”

Nhận biết hành xử: Điều gì là đối tượng của vị ấy, điều ấy là hành xử của vị ấy; điều gì là hành xử của vị ấy, điều ấy là đối tượng của vị ấy. **Nhận biết:** là người (nhận biết); sự nhận biết là tuệ.

Thanh tịnh: Sự thiết lập đối tượng là thanh tịnh, sự không tán mạn của tâm là thanh tịnh, sự khẳng định của tâm là thanh tịnh, sự thanh lọc của tâm là thanh tịnh. **Ý nghĩa:** Ý nghĩa không sai trái, ý nghĩa xa lìa phiền não, ý nghĩa thanh lọc, ý nghĩa tối thắng. **Thấu triệt:** thấu triệt ý nghĩa thiết lập đối tượng, thấu triệt ý nghĩa không tán mạn của tâm, thấu triệt ý nghĩa khẳng định của tâm, thấu triệt ý nghĩa thanh lọc của tâm; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*” (1)

Kathaṃ rassaṃ assasanto ‘rassaṃ assasāmī’ti pajānāti, rassaṃ passasanto ‘rassaṃ passasāmī’ti pajānāti?

Rassaṃ assāsaṃ ittarasaṅkhāte assasati, rassaṃ passāsaṃ ittarasaṅkhāte passasati, rassaṃ assāsapassāsaṃ ittarasaṅkhāte assasatipi passasatipi, rassaṃ assāsapassāsaṃ ittarasaṅkhāte assasatopi passasatopi chando uppajjati.

Chandavasena tato sukhumataraṃ rassaṃ assāsaṃ ittarasaṅkhāte assasati, chandavasena tato sukhumataraṃ rassaṃ passāsaṃ ittarasaṅkhāte passasati, chandavasena tato sukhumataraṃ rassaṃ assāsapassāsaṃ ittarasaṅkhāte assasatipi passasatipi chandavasena tato sukhumataraṃ rassaṃ assāsapassāsaṃ ittarasaṅkhāte assasatopi passasatopi pāmojjaṃ uppajjati.

Pāmojjasena tato sukhumataraṃ rassaṃ assāsaṃ ittarasaṅkhāte assasati, pāmojjasena tato sukhumataraṃ rassaṃ passāsaṃ ittarasaṅkhāte passasati, pāmojjasena tato sukhumataraṃ rassaṃ assāsapassāsaṃ ittarasaṅkhāte assasatipi passasatipi. Pāmojjasena tato sukhumataraṃ rassaṃ assāsapassāsaṃ ittarasaṅkhāte assasatopi passasatopi rassā assāsapassāsā cittaṃ vivaṭṭati, upekkhā saṅṭhāti.

Imehi navahākārehi rassā assāsapassāsā kāyo, upaṭṭhānaṃ sati, anupassanā ñāṇaṃ, kāyo upaṭṭhānaṃ no sati, sati upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena ñāṇena taṃ kāyaṃ anupassati. Tena vuccati ‘kāye kāyānupassanā satipaṭṭhānabhāvanā’ti.

Anupassatīti kathaṃ taṃ kāyaṃ anupassati? —pe— Evaṃ taṃ kāyaṃ anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā: —pe— āsevanaṭṭhena bhāvanā. Rassaṃ assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato veditā vedanā uppajjanti, —pe— Rassaṃ assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānanto indriyāni samodhāneti —pe— Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhatī’ti. (2)

Trong khi thở vào ngấn, vị ấy nhận biết: ‘Tôi thở vào ngấn;’ trong khi thở ra ngấn, vị ấy nhận biết: ‘Tôi thở ra ngấn’ là (có ý nghĩa) thế nào?

Vị ấy thở vào hơi thở vào ngấn trong thời gian được công nhận là ngấn ngủi. Vị ấy thở ra hơi thở ra ngấn trong thời gian được công nhận là ngấn ngủi. Vị ấy thở vào cũng như thở ra hơi thở vào hơi thở ra ngấn trong thời gian được công nhận là ngấn ngủi. Đối với vị đang thở vào cũng như đang thở ra hơi thở vào hơi thở ra ngấn trong thời gian được công nhận là ngấn ngủi, có ước muốn sanh lên.

Do tác động của ước muốn, vị ấy thở vào hơi thở vào ngấn vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là ngấn ngủi; do tác động của ước muốn, vị ấy thở ra hơi thở ra ngấn vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là ngấn ngủi; do tác động của ước muốn, vị ấy thở vào cũng như thở ra hơi thở vào hơi thở ra ngấn vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là ngấn ngủi; do tác động của ước muốn, đối với vị đang thở vào cũng như đang thở ra hơi thở vào hơi thở ra ngấn vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là ngấn ngủi, có hân hoan sanh lên.

Do tác động của hân hoan, vị ấy thở vào hơi thở vào ngấn vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là ngấn ngủi; do tác động của hân hoan, vị ấy thở ra hơi thở ra ngấn vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là ngấn ngủi; do tác động của hân hoan, vị ấy thở vào cũng như thở ra hơi thở vào hơi thở ra ngấn vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là ngấn ngủi; do tác động của hân hoan, đối với vị đang thở vào cũng như đang thở ra hơi thở vào hơi thở ra ngấn vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là ngấn ngủi, tâm ly khai hơi thở vào hơi thở ra ngấn, có trạng thái xả được thành lập.

Theo chín phương thức này, hơi thở vào hơi thở ra ngấn là thân, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, thân là sự thiết lập không phải là niệm, niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét thân ấy; vì thế được nói rằng: “*Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét thân trên thân.*”

Quán xét: Quán xét thân ấy là (có ý nghĩa) thế nào? ...(như trên)... quán xét thân ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ...(như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra ngấn, các thọ sanh lên được biết đến, ...(như trên)... Trong khi nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra ngấn, (vị ấy) liên kết các quyền, ...(như trên)...; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*” (2)

Kathaṃ ‘sabbakāyapaṭisaṃvedī assasissāmī’ti sikkhati,
‘sabbakāyapaṭisaṃvedī passasissāmī’ti sikkhati?

Kāyoti dve kāyā: nāmakāyo ca rūpakāyo ca. Katamo nāma kāyo? vedanā saññā cetanā phasso manasikāro, nāmañca nāmakāyo ca, ye ca vuccanti cittasaṅkhārā, ayaṃ nāmakāyo. Katamo rūpakāyo? Cattāro ca mahābhūtā catunnañca mahābhūtānaṃ upādāya rūpaṃ assāso ca passāso ca nimittañca upanibandhanā, ye ca vuccanti kāyasaṅkhārā, ayaṃ rūpakāyo.

Kathaṃ te kāyā paṭivīditā honti? Dīghaṃ assāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena te kāyā paṭivīditā honti, dīghaṃ passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena te kāyā paṭivīditā honti, rassaṃ assāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena te kāyā paṭivīditā honti, rassaṃ passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena te kāyā paṭivīditā honti.

Āvajjato te kāyā paṭivīditā honti, pajānato te kāyā paṭivīditā honti, passato te kāyā paṭivīditā honti, paccavekkhato te kāyā paṭivīditā honti, cittaṃ adhiṭṭhahato te kāyā paṭivīditā honti, saddhāya adhimuccato te kāyā paṭivīditā honti, viriyaṃ paggaṇhato te kāyā paṭivīditā honti, satipaṭṭhāpayato te kāyā paṭivīditā honti, cittaṃ samādahato te kāyā paṭivīditā honti, paññāya pajānato te kāyā paṭivīditā honti, abhiññeyyaṃ abhijānato te kāyā paṭivīditā honti, pariññeyyaṃ parijānato te kāyā paṭivīditā honti, pahātabbaṃ pajahato te kāyā paṭivīditā honti, bhāvetabbaṃ bhāvayato te kāyā paṭivīditā honti, sacchikātabbaṃ sacchikaroto te kāyā paṭivīditā honti, evaṃ te kāyā paṭivīditā honti.

Sabbakāyapaṭisaṃvedī assāsapassāso kāyo, upaṭṭhānaṃ sati, anupassanā ñāṇaṃ, kāyo upaṭṭhānaṃ no sati, upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena ñāṇena taṃ kāyaṃ anupassati. Tena vuccati ‘kāye kāyanupassanā satipaṭṭhānabhāvanā’ti.

‘Cảm giác toàn thân tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘cảm giác toàn thân tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Thân: Có hai loại thân: thân của danh và thân của sắc. Thân của danh là gì? Thọ, tưởng, tư, xúc, tác ý, danh và thân của danh, và những gì được gọi là các sự tạo tác của tâm; đây là thân của danh. Thân của sắc là gì? Tứ đại^[*] và sắc nương vào tứ đại, hơi thở vào hơi thở ra và hiện tướng do sự gắn liền (của niệm), và những gì được gọi là các sự tạo tác của thân; đây là thân của sắc.

Các thân ấy được cảm nhận là (có ý nghĩa) thế nào? Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào dài, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, các thân ấy được cảm nhận. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở ra dài, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, các thân ấy được cảm nhận. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào ngắn, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, các thân ấy được cảm nhận. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở ra ngắn, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, các thân ấy được cảm nhận.

Đối với vị đang hướng tâm, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang nhận biết, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang nhận thức, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang quán xét lại, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang khẳng định tâm, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang có khuynh hướng về đức tin, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang nắm giữ tinh tấn, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang thiết lập niệm, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang tập trung tâm, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang nhận biết bằng tuệ, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang biết rõ các pháp cần được biết rõ, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang biết toàn diện các pháp cần được biết toàn diện, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang dứt bỏ các pháp cần được dứt bỏ, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang tu tập các pháp cần được tu tập, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang tác chứng các pháp cần được tác chứng, các thân ấy được cảm nhận; các thân ấy được cảm nhận là như vậy.

Cảm giác toàn thân, hơi thở vào hơi thở ra là thân, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, thân là sự thiết lập không phải là niệm, niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét thân ấy; vì thế được nói rằng: “*Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét thân trên thân.*”

Anupassatīti kathaṃ taṃ kāyaṃ anupassati? —pe— Evaṃ taṃ kāyaṃ anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā —pe— āsevanaṭṭhena bhāvanā. Sabbakāyapaṭisaṃvedī assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena silavisuddhi, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi, dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi, yo tattha saṃvaraṭṭho, ayaṃ adhisīlasikkhā, yo tattha avikkhepaṭṭho, ayaṃ adhiccittasikkhā, yo tattha dassanaṭṭho, ayaṃ adhipaññāsikkhā, imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkhati, jānanto sikkhati, passanto sikkhati paccavekkhanto sikkhati, cittaṃ adhiṭṭhahanto sikkhati saddhāya adhimuccanto sikkhati, viriyaṃ paggaṇhanto sikkhati, satīṃ upaṭṭhapento sikkhati, cittaṃ samādahanto sikkhati, paññāya pajānanto sikkhati, abhiññeyyaṃ abhijānanto sikkhati, pariññeyyaṃ parijānanto sikkhati, pahātabbaṃ pajahanto sikkhati, bhāvetabbaṃ bhāvento sikkhati, sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkhati.

Sabbakāyapaṭisaṃvedī assāsapassāsāvasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato viditā vedanā uppajjanti —pe— Sabbakāyapaṭisaṃvedī assāsapassāsāvasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānanto indriyāni samodhāneti —pe— Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhatī’ti. (3)

Kathaṃ ‘passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī’ti sikkhati, ‘passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī’ti sikkhati?

Katamo kāyasaṅkhāro? Dīghaṃ assāsā kāyikā, ete dhammā kāyapaṭibaddhā kāyasaṅkhārā, te kāyasaṅkhāre passambhento nirodhento vūpasamento sikkhati. Dīghaṃ passāsā kāyikā, ete dhammā kāyapaṭibaddhā kāyasaṅkhārā, te kāyasaṅkhāre passambhento nirodhento vūpasamento sikkhati. Rassam assāsā —pe— Rassam passāsā —pe— Sabbakāyapaṭisaṃvedī assāsā —pe— Sabbakāyapaṭisaṃvedī passāsā kāyikā, ete dhammā kāyapaṭibaddhā kāyasaṅkhārā, te kāyasaṅkhāre passambhento nirodhento vūpasamento sikkhati.

Quán xét: Quán xét thân ấy là (có ý nghĩa) thế nào? ...(như trên)... Quán xét thân ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ...(như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện. Cảm giác toàn thân đối với hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, là tâm thanh tịnh theo ý nghĩa không tán mạn, là kiến thanh tịnh theo ý nghĩa nhận thức. Trong trường hợp ấy ý nghĩa thu thúc là sự học tập về thẳng giới, trong trường hợp ấy ý nghĩa không tán mạn là sự học tập về thẳng tâm, trong trường hợp ấy ý nghĩa nhận thức là sự học tập về thẳng tuệ. Trong khi hướng tâm đến ba sự học tập này vị ấy tập, trong khi nhận biết vị ấy tập, trong khi nhận thức vị ấy tập, trong khi quán xét lại vị ấy tập, trong khi khẳng định tâm vị ấy tập, trong khi có khuynh hướng về đức tin vị ấy tập, trong khi nắm giữ tinh tấn vị ấy tập, trong khi thiết lập niệm vị ấy tập, trong khi tập trung tâm vị ấy tập, trong khi nhận biết bằng tuệ vị ấy tập, trong khi biết rõ các pháp cần được biết rõ vị ấy tập, trong khi biết toàn diện các pháp cần được biết toàn diện vị ấy tập, trong khi dứt bỏ các pháp cần được dứt bỏ vị ấy tập, trong khi tu tập các pháp cần được tu tập vị ấy tập, trong khi tác chứng các pháp cần được tác chứng vị ấy tập.

Cảm giác toàn thân, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, các thọ sanh lên được biết đến, ...(như trên)... Cảm giác toàn thân, trong khi nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, (vị ấy) liên kết các quyền, ...(như trên)...; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*” (3)

‘Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘làm cho an tịnh sự tạo tác của thân, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập, là (có ý nghĩa) thế nào? Sự tạo tác của thân là (có ý nghĩa) thế nào?

Các hơi thở vào dài là thuộc về thân, các pháp này được gắn bó với thân, là các sự tạo tác của thân; trong khi làm cho an tịnh, làm cho diệt tận, làm cho bình lặng các sự tạo tác của thân ấy, vị ấy tập. Các hơi thở ra dài là thuộc về thân, các pháp này được gắn bó với thân, là các sự tạo tác của thân; trong khi làm cho an tịnh, làm cho diệt tận, làm cho bình lặng các sự tạo tác của thân ấy, vị ấy tập. Các hơi thở vào ngắn ...(như trên)... Các hơi thở vào dài ...(như trên)... Cảm giác toàn thân, các hơi thở vào là thuộc về thân ... Cảm giác toàn thân, các hơi thở ra là thuộc về thân ...(như trên)... các pháp này được gắn bó với thân, là các sự tạo tác của thân; trong khi làm cho an tịnh, làm cho diệt tận, làm cho bình lặng các sự tạo tác của thân ấy, vị ấy tập.

Yathārūpehi kāyasaṅkhārehi yā kāyāssa anāmanā vinamanā sannamanā panamanā iñjanā phandanā calanā pakampanā,¹ ‘passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī’ti sikkhati, ‘passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī’ti sikkhati. Yathārūpehi kāyasaṅkhārehi yā kāyāssa na ānāmanā na vinamanā na sannamanā na panamanā,² aniñjanā aphananā acalanā akampanā, santaṃ sukhumaṃ ‘passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī’ti sikkhati, ‘passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī’ti sikkhati. Iti kira passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī’ti sikkhati, ‘passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī’ti sikkhati. Evaṃ sante vātūpaladdhiyā³ ca pabhāvanā na hoti, assāsapassāsānañca pabhāvanā na hoti, ānāpānasatiyā ca pabhāvanā na hoti, ānāpānasatisamādhissa ca pabhāvanā na hoti, na ca naṃ taṃ⁴ samāpattiṃ paṇḍitā samāpajjantipi vuṭṭhahantipi. Iti kira ‘passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī’ti sikkhati, ‘passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī’ti sikkhati. Evaṃ sante vātūpaladdhiyā³ ca pabhāvanā hoti, assāsapassāsānañca pabhāvanā hoti, ānāpānasatiyā ca pabhāvanā hoti, ānāpānasatisamādhissa ca pabhāvanā hoti, tañca naṃ samāpattiṃ paṇḍitā samāpajjantipi vuṭṭhahantipi.

Yathā kathaṃ viya? Seyyathāpi kaṃse ākoṭṭe paṭhamam oḷārikā saddā pavattanti, oḷārikānaṃ saddānaṃ nimittam sugghatattā sumanasikatattā sūpadhāritattā niruddhepi oḷārike sadde atha pacchā sukhumakā saddā pavattanti, sukhumakānaṃ saddānaṃ nimittam sugghatattā sumanasikatattā sūpadhāritattā niruddhepi sukhumake sadde atha pacchā sukhumasaddaonimittārammaṇakāpi⁵ cittaṃ pavattati. Evameva paṭhamam oḷārikā assāsapassāsā pavattanti oḷārikānaṃ assāsapassāsānaṃ nimittam sugghatattā sumanasikatattā sūpadhāritattā niruddhepi oḷārike assāsapassāsē atha pacchā sukhumakā assāsapassāsā pavattanti, sukhumakānaṃ assāsapassāsānaṃ nimittam sugghatattā sumanasikatattā sūpadhāritattā niruddhepi sukhumake assāsapassāsē atha pacchā sukhumaka-assāsapassāsānaṃ nimittārammaṇakāpi⁶ cittaṃ na vikkhepaṃ gacchati.

Evaṃ sante vātūpaladdhiyā ca pabhāvanā hoti, assāsapassāsānañca pabhāvanā hoti, ānāpānasatiyā ca pabhāvanā hoti, ānāpānasatisamādhissa ca pabhāvanā hoti, tañca naṃ samāpattiṃ paṇḍitā samāpajjantipi vuṭṭhahantipi.

¹ kampanā - Syā, PTS.

² nappaṇamanā - Syā

³ vātūpaladdhiyā - Syā.

⁴ na ca taṃ - Syā; tañ ca naṃ PTS.

⁵ sukhumanimittārammaṇatopi - Syā; sukhumasaddanimittārammaṇatopi - PTS.

⁶ nimittārammaṇatopi - Syā, PTS.

Với các sự tạo tác của thân có hình thức như là sự ngã lui, sự nghiêng hai bên, sự nghiêng ngã, sự ngã tới, sự loạn động, sự rúng động, sự chao động, sự chuyển động của thân, vị ấy tập như vậy: 'Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân, tôi sẽ thở vào' vị ấy tập như vậy: 'Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân, tôi sẽ thở ra.' Với các sự tạo tác của thân có hình thức như là không có sự ngã lui, không có sự nghiêng hai bên, không có sự nghiêng ngã, không có sự ngã tới, sự không loạn động, sự không rúng động, sự không chao động, sự không chuyển động, sự an tịnh, sự nhu thuận của thân, vị ấy tập như vậy: 'Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân, tôi sẽ thở vào' vị ấy tập như vậy: 'Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân, tôi sẽ thở ra.' Như vậy là nói rằng: 'Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân, tôi sẽ thở vào' vị ấy tập, 'Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân, tôi sẽ thở ra' vị ấy tập. Khi an tịnh như thế, không có sự tạo ra việc nhận biết làn hơi gió, không có sự tạo ra hơi thở vào hơi thở ra, không có sự tạo ra niệm về hơi thở vào hơi thở ra, không có sự tạo ra định của hơi thở vào hơi thở ra, và các bậc trí cũng không nhập vào và cũng không xuất ra khỏi chính sự chứng đạt ấy. Như vậy là nói rằng: 'Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân, tôi sẽ thở vào' vị ấy tập, 'Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân, tôi sẽ thở ra' vị ấy tập. Khi an tịnh như vậy, có sự tạo ra việc tiếp cận làn hơi gió, có sự tạo ra hơi thở vào hơi thở ra, có sự tạo ra niệm về hơi thở vào hơi thở ra, có sự tạo ra định của hơi thở vào hơi thở ra, và các bậc trí cũng thể nhập vào và cũng xuất ra khỏi chính sự chứng đạt ấy.

Như thế là (có ý nghĩa) thế nào? Cũng giống như khi tiếng cồng được đánh lên, trước tiên có các âm thanh thô tháo vận hành; hiện tượng của các âm thanh thô tháo là có tình trạng được thấu nhận rõ ràng, có tình trạng được đặc biệt lưu ý, có tình trạng được lưu lại rõ rệt. Khi âm thanh thô tháo chấm dứt, tiếp theo đó có các âm thanh êm dịu vận hành; hiện tượng của các âm thanh êm dịu có tình trạng được thấu nhận rõ ràng, có tình trạng được đặc biệt lưu ý, có tình trạng được lưu lại rõ rệt. Khi âm thanh êm dịu chấm dứt, tiếp theo đó có tâm vận hành do có hiện tượng của âm thanh êm dịu là đối tượng. Tương tự như thế, trước tiên có các hơi thở vào hơi thở ra thô tháo vận hành; hiện tượng của các hơi thở vào hơi thở ra thô tháo là có tình trạng được thấu nhận rõ ràng, có tình trạng được đặc biệt lưu ý, có tình trạng được lưu lại rõ rệt. Khi các hơi thở vào hơi thở ra thô tháo chấm dứt, tiếp theo đó có các hơi thở vào hơi thở ra êm dịu vận hành; hiện tượng của các hơi thở vào hơi thở ra êm dịu là có tình trạng được thấu nhận rõ ràng, có tình trạng được đặc biệt lưu ý, có tình trạng được lưu lại rõ rệt. Khi các hơi thở vào hơi thở ra êm dịu chấm dứt, tiếp theo đó tâm không đi đến tản mạn do có hiện tượng hơi thở vào hơi thở ra êm dịu là đối tượng.

Khi an tịnh như vậy, có sự tạo ra việc tiếp cận làn hơi gió, có sự tạo ra hơi thở vào hơi thở ra, có sự tạo thành niệm về hơi thở vào hơi thở ra, có sự tạo ra định của hơi thở vào hơi thở ra, và các bậc trí cũng thể nhập vào và cũng xuất ra khỏi chính sự chứng đạt ấy.

Passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assāsapassāsā kāyo, upaṭṭhānaṃ sati, anupassanā ñāṇaṃ, kāyo upaṭṭhānaṃ no sati, sati upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena ñāṇena taṃ kāyaṃ anupassati. Tena vuccati 'kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā'ti.

Anupassatīti kathaṃ taṃ kāyaṃ anupassati? —pe— Evaṃ taṃ kāyaṃ anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā —pe— āsevanatṭhena bhāvanā. Passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assāsapassāsānaṃ¹ saṃvaraṭṭhena silavisuddhi, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi, dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi, yo tattha saṃvaraṭṭho, ayaṃ adhisīlasikkhā yo tattha avikkhepaṭṭho ayaṃ adhiccittasikkhā, yo tattha dassanaṭṭho ayaṃ adhipaññāsikkhā. Imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkhati —pe— sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkhati.

Passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato veditā vedanā uppajjanti —pe— passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ, pajānanto indriyāni samodhāneti —pe— Tena vuccati 'samatthañca paṭivijjhati'ti. (4)

Aṭṭha anupassane² ñāṇāni, aṭṭha ca upaṭṭhānānussatiyo,³ cattāri suttantikavatthūni kāye kāyānupassanāya.

Paṭhamacatukkaṃ.

Kathaṃ 'pītipaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'pītipaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati?

Katamā pīti? Dīghaṃ assāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato uppajjati pīti pāmojjaṃ, yā pīti pāmojjaṃ āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti⁴ odagyaṃ⁵ attamanatā cittassa dīghaṃ passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato uppajjati pīti pāmojjaṃ —pe— rassaṃ assāsavasena —pe— rassaṃ passāsavasena —pe— sabbakāyapaṭisaṃvedī assāsavasena —pe— sabbakāyapaṭisaṃvedī passāsavasena —pe— passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assāsavasena —pe— passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato uppajjati pīti pāmojjaṃ, yā pīti pāmojjaṃ āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti⁴ odagyaṃ⁵ attamanatā cittassa ayaṃ pīti.

¹ assāsapassāsā - Syā.

² anupassanā - Machasaṃ.

³ aṭṭha cupaṭṭhānānussatiyo - Pu.

⁴ cittassa - Syā.

⁵ odaggaṃ - Sa.

Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân, các hơi thở vào hơi thở ra là thân, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, thân là sự thiết lập không phải là niệm, niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét thân ấy; vì thế được nói rằng: “*Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét thân trên thân.*”

Quán xét: Quán xét thân ấy là (có ý nghĩa) thế nào? ...(như trên)... Quán xét thân ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ...(như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện. Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân đối với hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, là kiến thanh tịnh theo ý nghĩa nhận thức. Trong trường hợp ấy ý nghĩa thu thúc là sự học tập về thẳng giới, trong trường hợp ấy ý nghĩa không tản mạn là sự học tập về thẳng tâm, trong trường hợp ấy ý nghĩa nhận thức là sự học tập về thẳng tuệ. Trong khi hướng tâm đến ba sự học tập này vị ấy tập, ...(như trên)...; trong khi tác chứng các pháp cần được tác chứng vị ấy tập.

Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, thọ sanh lên được biết đến, ...(như trên)... Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân, trong khi nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra (vị ấy) liên kết các quyền, ...(như trên)...; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*” (4)

Tám trí về quán xét, tám tùy niệm về sự thiết lập, và bốn nền tảng thuộc Kinh về việc quán xét thân trên thân.

Nhóm bốn thứ nhất.

‘Cảm giác hỷ, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘cảm giác hỷ, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Hỷ là gì? Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào dài, hỷ và hân hoan sanh lên. Hỷ là sự hân hoan, là sự hoan hỷ, là sự thích thú, là sự vui mừng, là sự mừng rỡ, là sự phấn khởi, là sự thỏa thích của tâm. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở ra dài, ...(như trên)... nhờ tác động của hơi thở vào ngắn, ...(như trên)... nhờ tác động của hơi thở ra ngắn, ...(như trên)... Cảm giác toàn thân nhờ tác động của hơi thở vào ...(nt)... Cảm giác toàn thân nhờ tác động của hơi thở ra ...(nt)... Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân nhờ tác động của hơi thở vào ...(như trên)... Cảm giác toàn thân nhờ tác động của hơi thở ra, hỷ và hân hoan sanh lên. Hỷ là sự hân hoan, là sự hoan hỷ, là sự thích thú, là sự vui mừng, là sự mừng rỡ, là sự phấn khởi, là sự thỏa thích của tâm, điều này là hỷ.

Kathaṃ sā pīti¹ paṭivīditā hoti? Dīghaṃ assāsavasena² cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena sā pīti paṭivīditā hoti. Dīghaṃ passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena sā pīti paṭivīditā hoti. Rassaṃ assāsavasena —pe— rassaṃ passāsavasena —pe— sabbakāyapaṭisaṃvedī assāsavasena —pe— sabbakāyapaṭisaṃvedī passāsavasena —pe— passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assāsavasena —pe— passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena sā pīti paṭivīditā hoti, āvajjato sā pīti paṭivīditā hoti, jānato —pe— passato —pe— paccavekkhato —pe— cittaṃ adhiṭṭhahato —pe— saddhāya adhimuccato —pe— viriyaṃ paggaṇhato —pe— satim upaṭṭhāpayato —pe— cittaṃ samādahato —pe— paññāya pajānato —pe— abhiññeyyaṃ abhijānato —pe— pariññeyyaṃ parijānato —pe— pahātabbaṃ pajahato —pe— bhāvetabbaṃ bhāvayato —pe— sacchikātabbaṃ sacchikaroto sā pīti paṭivīditā hoti. Evaṃ sā pīti paṭivīditā hoti.

Pītipaṭisaṃvedī assāsapassāsavasena vedanā, upaṭṭhānaṃ sati, anupassanā ñāṇaṃ, vedanā upaṭṭhānaṃ no sati, sati upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena ñāṇena taṃ vedanaṃ anupassati. Tena vuccati ‘vedanāsu vedanānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā’^{ti}.

Anupassatīti kathaṃ taṃ vedanaṃ anupassati? Aniccato anupassati —pe— evaṃ taṃ vedanaṃ anupassati. **Bhāvanā**ti catasso bhāvanā —pe— āsevanatṭhena bhāvanā.

Pītipaṭisaṃvedī assāsapassāsānaṃ³ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi —pe— pītipaṭisaṃvedī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhatī’^{ti}. (1)

Kathaṃ ‘sukhapaṭisaṃvedī assasissāmī’^{ti} sikkhati,⁴ ‘sukhapaṭisaṃvedī passasissāmī’^{ti} sikkhati?

Sukhanti dve sukhāni: kāyikañca sukhaṃ, cetasikañca sukhaṃ. Katamaṃ kāyikaṃ sukhaṃ? Yaṃ kāyikaṃ sātamaṃ kāyikaṃ sukhaṃ kāyasamphassaṃ sātamaṃ sukhaṃ⁵ vedayitamaṃ kāyasamphassaṃ sātamaṃ sukhā vedanā, idaṃ kāyikaṃ sukhaṃ. Katamaṃ cetasikaṃ sukhaṃ? Yaṃ cetasikaṃ sātamaṃ⁶ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassaṃ sātamaṃ sukhaṃ vedayitamaṃ, cetosamphassaṃ sātamaṃ sukhā vedanā, idaṃ cetasikaṃ sukhaṃ.

¹ ‘kathaṃ sā pīti’ tāyi potthake na dissati.

² assāsapassāsavasena - Machasaṃ.

³ assāsapassāsā - Syā; assāsapassāsasaṃvaraṭṭhena - Sī - 1.

⁴ ‘sukha —pe— sikkhati’ tāyi potthake natthi.

⁵ kāyasamphassaṃ sātamaṃ sukhaṃ’ tāyi pottake natthi.

⁶ cetasikaṃ sukhaṃ’ tāyi potthake natthi.

Hỷ ấy được cảm nhận thế nào? Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào dài, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, hỷ ấy được cảm nhận. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở ra dài...(nt)... nhờ tác động của hơi thở vào ngắn...(nt)... nhờ tác động của hơi thở ra ngắn...(nt)... Cảm giác toàn thân nhờ tác động của hơi thở vào...(nt)... Cảm giác toàn thân nhờ tác động của hơi thở ra...(nt)... Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân nhờ tác động của hơi thở vào...(nt)... Cảm giác toàn thân nhờ tác động của hơi thở ra, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, hỷ ấy được cảm nhận. Đối với vị đang hướng tâm, hỷ ấy được cảm nhận; đối với vị đang nhận biết...(nt)... đối với vị đang nhận thức...(nt)... đối với vị đang quán xét lại...(nt)... đối với vị đang khẳng định tâm...(nt)... đối với vị đang có khuynh hướng về đức tin...(nt)... đối với vị đang nắm giữ tinh tấn...(nt)... đối với vị đang thiết lập niệm...(nt)... đối với vị đang tập trung tâm...(nt)... đối với vị đang nhận biết bằng tuệ...(nt)... đối với vị đang biết rõ các pháp cần được biết rõ...(nt)... đối với vị đang biết toàn diện các pháp cần được biết toàn diện...(nt)... đối với vị đang dứt bỏ các pháp cần được dứt bỏ...(nt)... đối với vị đang tu tập các pháp cần được tu tập...(như trên)... đối với vị đang tác chứng các pháp cần được tác chứng, hỷ ấy được cảm nhận. Hỷ ấy được cảm nhận là như vậy.

Cảm giác hỷ nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra là thọ, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, thọ là sự thiết lập không phải là niệm, niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét thọ ấy; vì thế được nói rằng: “*Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét thọ trên các thọ.*”

Quán xét: Quán xét thọ ấy là (có ý nghĩa) thế nào?...(như trên)... quán xét thọ ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập:...(như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Cảm giác hỷ đối với hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc,...(như trên)... Cảm giác hỷ, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra,...(nt)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyền; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*” (1)

‘Cảm giác lạc, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘cảm giác lạc, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Lạc: Có hai loại lạc: lạc thuộc thân và lạc thuộc tâm. Lạc gì thuộc thân? Điều gì thoải mái thuộc thân là lạc thuộc thân, sự thoải mái sanh ra từ xúc chạm của thân là lạc được cảm thọ, do sự thoải mái sanh ra từ xúc chạm của thân là lạc thọ; điều này là lạc thuộc thân. Lạc gì thuộc tâm? Điều gì thoải mái thuộc tâm là lạc thuộc tâm, sự thoải mái sanh ra từ xúc chạm của ý là lạc được cảm thọ, do sự thoải mái sanh ra từ xúc chạm của ý là lạc thọ; điều này là lạc thuộc tâm.

Kathaṃ te sukhe paṭivīditā honti? Dīghaṃ assāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena te sukhe paṭivīditā honti, dīghaṃ passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena te sukhe paṭivīditā honti —pe— sacchikātabbaṃ sacchikaroto te sukhe paṭivīditā honti, evaṃ te sukhe paṭivīditā honti.

Sukhapaṭisaṃvedī assāsapassāsavasena vedanā, upaṭṭhānaṃ sati, anupassanā ñāṇaṃ. Vedanā upaṭṭhānaṃ no sati, sati-upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena ñāṇena taṃ vedanaṃ anupassati. Tena vuccati ‘vedanāsu vedanānupassanāsatipaṭṭhāna-bhāvanā’ti.

Anupassatīti kathaṃ taṃ vedanaṃ anupassati? Aniccato anupassati —pe— evaṃ taṃ vedanaṃ anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā —pe— āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Sukhapaṭisaṃvedī assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi —pe— sukhapaṭisaṃvedī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhatī’ti. (2)

Kathaṃ ‘cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī assasissāmī’ti sikkhati, ‘cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī passasissāmī’ti sikkhati?

Katamo cittasaṅkhāro? Dīghaṃ assāsavasena saññā ca vedanā ca cetasikā, ete dhammā cittapaṭibaddhā cittasaṅkhārā; dīghaṃ passāsavasena saññā ca vedanā ca cetasikā, ete dhammā cittapaṭibaddhā cittasaṅkhārā —pe— sukhapaṭisaṃvedī assāsavasena —pe— sukhapaṭisaṃvedī passāsavasena saññā ca vedanā ca cetasikā, ete dhammā cittapaṭibaddhā cittasaṅkhārā. Ayaṃ cittasaṅkhāro.

Kathaṃ te cittasaṅkhārā paṭivīditā honti? Dīghaṃ assāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena te cittasaṅkhārā paṭivīditā honti; dīghaṃ passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena te cittasaṅkhārā paṭivīditā honti. —pe— sacchikātabbaṃ sacchikaroto te cittasaṅkhārā paṭivīditā honti. Evam te cittasaṅkhārā paṭivīditā honti.

Các lạc ấy được cảm nhận thế nào? Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào dài, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, các lạc ấy được cảm nhận. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở ra dài, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, các lạc ấy được cảm nhận. ...(như trên)...; đối với vị đang tác chứng các pháp cần được tác chứng, các lạc ấy được cảm nhận. Các lạc ấy được cảm nhận là như vậy.

Cảm giác lạc nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra là thọ, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, thọ là sự thiết lập không phải là niệm, niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét thọ ấy; vì thế được nói rằng: “*Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét thọ trên các thọ.*”

Quán xét: Quán xét thọ ấy là (có ý nghĩa) thế nào? Quán xét là vô thường ...(như trên)... quán xét thọ ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ...(như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Cảm giác lạc đối với hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, ...(như trên)... Cảm giác lạc, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, ...(nt)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyền; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*” (2)

‘Cảm giác sự tạo tác của tâm, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘cảm giác sự tạo tác của tâm, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Sự tạo tác của tâm là gì? Nhờ tác động của hơi thở vào dài, (có) tưởng và thọ thuộc tâm; các pháp này được gắn bó với tâm, là các sự tạo tác của tâm. Nhờ tác động của hơi thở ra dài, (có) tưởng và thọ thuộc tâm; các pháp này được gắn bó với tâm, là các sự tạo tác của tâm. ...(như trên)... Cảm giác lạc nhờ tác động của hơi thở vào ...(như trên)... Cảm giác lạc nhờ tác động của hơi thở ra là tưởng và thọ thuộc tâm; các pháp này được gắn bó với tâm, là các sự tạo tác của tâm. Đây là sự tạo tác của tâm.

Các sự tạo tác của tâm ấy được cảm nhận thế nào? Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào dài, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, các sự tạo tác của tâm ấy được cảm nhận. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở ra dài, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, các sự tạo tác của tâm ấy được cảm nhận. ...(như trên)...; đối với vị đang tác chứng các pháp cần được tác chứng, các sự tạo tác của tâm ấy được cảm nhận. Các sự tạo tác của tâm ấy được cảm nhận là như vậy.

Cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī assāsapassāsavasena vedanā, upaṭṭhānaṃ sati, anupassanā ñāṇaṃ, vedanā upaṭṭhānaṃ no sati, sati upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena ñāṇena taṃ vedanaṃ anupassati. Tena vuccati ‘vedanāsu vedanānupassanāsatipaṭṭhāna-bhāvanā’ti.

Anupassatīti kathaṃ taṃ vedanaṃ anupassati? Aniccato anupassati, —pe— evaṃ taṃ vedanaṃ anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā —pe— āsevanatṭhena bhāvanā.

Cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi —pe— cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhatī’ti. (3)

Kathaṃ passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ assasissāmī’ti sikkhati, ‘passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ passasissāmī’ti sikkhati?

Katamo cittasaṅkhāro? Dīghaṃ assāsavasena saññā ca vedanā ca cetasikā, ete dhammā cittapaṭibaddhā cittasaṅkhārā. Te cittasaṅkhāre passambhento nirodhento vūpasamento sikkhati, dīghaṃ passāsavasena saññā ca vedanā ca cetasikā, ete dhammā cittapaṭibaddhā cittasaṅkhārā, te cittasaṅkhāre passambhento nirodhento vūpasamento sikkhati, cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī assāsavasena —pe— cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī passāsavasena saññā ca vedanā ca cetasikā, ete dhammā cittapaṭibaddhā cittasaṅkhārā, te cittasaṅkhāre passambhento nirodhento vūpasamento sikkhati.

Passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ assāsapassāsavasena vedanā, upaṭṭhānaṃ sati, anupassanā ñāṇaṃ, vedanā upaṭṭhānaṃ no sati, sati upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena ñāṇena taṃ vedanaṃ anupassati. Tena vuccati ‘vedanāsu vedanānupassanāsatipaṭṭhāna-bhāvanā’ti.

Anupassatīti kathaṃ taṃ vedanaṃ anupassati? Aniccato anupassati —pe— evaṃ taṃ vedanaṃ anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā —pe— āsevanatṭhena bhāvanā.

Passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi —pe— passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhatī’ti. (4)

Aṭṭha anupassane ñāṇāni, aṭṭha ca upaṭṭhānānussatiyo, cattāri suttantikavatthūni vedanāsu vedanānupassanāya.

Dutiyacatukkaṃ.

Cảm giác sự tạo tác của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra là thọ, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, thọ là sự thiết lập không phải là niệm, niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét thọ ấy; vì thế được nói rằng: “*Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét thọ trên các thọ.*”

Quán xét: Quán xét thọ ấy là (có ý nghĩa) thế nào? Quán xét là vô thường...(nt)... quán xét thọ ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập:...(nt)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Cảm giác sự tạo tác của tâm đối với hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, ...(như trên)... Cảm giác sự tạo tác của tâm, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, ...(như trên)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyền; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*” (3)

‘Làm an tịnh sự tạo tác của tâm, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘làm an tịnh sự tạo tác của tâm, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Sự tạo tác của tâm là gì? Nhờ tác động của hơi thở vào dài, (có) tướng và thọ thuộc tâm, ...(như trên)... Nhờ tác động của hơi thở ra dài, (có) tướng và thọ thuộc tâm, các pháp này được gắn bó với tâm, là các sự tạo tác của tâm; trong khi làm cho an tịnh, làm cho diệt tận, làm cho bình lặng các sự tạo tác của tâm ấy, vị ấy tập. Cảm giác sự tạo tác của tâm nhờ tác động của hơi thở vào...(như trên)... Cảm giác sự tạo tác của tâm nhờ tác động của hơi thở ra là tướng và thọ thuộc tâm; các pháp này được gắn bó với tâm, là các sự tạo tác của tâm; trong khi làm cho an tịnh, làm cho diệt tận, làm cho bình lặng các sự tạo tác của tâm ấy, vị ấy tập.

Làm cho an tịnh sự tạo tác của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra là thọ, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, thọ là sự thiết lập không phải là niệm, niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét thọ ấy; vì thế được nói rằng: “*Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét thọ trên các thọ.*”

Quán xét: Quán xét thọ ấy là (có ý nghĩa) thế nào? Quán xét là vô thường...(nt)... quán xét thọ ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập:...(nt)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Làm cho an tịnh sự tạo tác của tâm đối với hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, ...(như trên)... Làm cho an tịnh sự tạo tác của tâm, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, ...(như trên)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyền; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*” (4)

Tám trí về quán xét, tám tùy niệm về sự thiết lập, và bốn nền tảng thuộc Kinh về việc quán xét thọ trên các thọ.

Nhóm bốn thứ nhì.

Kathaṃ ‘cittapaṭisaṃvedī assasissāmī’ti sikkhati, citta-
paṭisaṃvedī passasissāmī’ti sikkhati?

Katamaṃ taṃ cittaṃ? Dīghaṃ assāsavasena viññānaṃ cittaṃ,¹
yaṃ cittaṃ mano mānaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano²
manāyatanaṃ manindriyaṃ viññānaṃ viññāṇakkhandho tajjā
mano³viññāṇadhātu.⁴ Dīghaṃ passāsavasena —pe— passambhayaṃ
cittasaṅkhāraṃ assāsavasena —pe— passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ
passāsavasena viññānaṃ cittaṃ¹ yaṃ cittaṃ mano mānaṃ
hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññānaṃ
viññāṇakkhandho tajjā mano³viññāṇadhātu⁴ idaṃ cittaṃ.

Kathaṃ taṃ cittaṃ paṭividitaṃ hoti? Dīghaṃ assāsavasena
cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya
satiyā tena ñāṇena taṃ cittaṃ paṭividitaṃ hoti, dīghaṃ
passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati
upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena taṃ cittaṃ paṭividitaṃ hoti
—pe— sacchikātabbaṃ sacchikaroto taṃ cittaṃ paṭividitaṃ hoti,
evaṃ taṃ cittaṃ paṭividitaṃ hoti.

Cittapaṭisaṃvedī assāsapassāsavasena viññānaṃ cittaṃ¹ upaṭ-
ṭhānaṃ sati, anupassanā ñāṇaṃ, cittaṃ upaṭṭhānaṃ no sati, sati
upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena ñāṇena taṃ cittaṃ anu-
passati. Tena vuccati ‘citta cittaṃ anupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā’ti.

Anupassatī kathaṃ taṃ cittaṃ anupassati? Aniccato
anupassati —pe— evaṃ taṃ cittaṃ anupassati. **Bhāvanā**ti catasso
bhāvanā —pe— āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Cittapaṭisaṃvedī assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi.
—pe— cittapaṭisaṃvedī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ
avikkhepaṃ pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena
vuccati ‘samatthaṅca paṭivijjhatī’ti. (1)

Kathaṃ ‘abhippamodayaṃ cittaṃ assasissāmī’ti sikkhati,
‘abhippamodayaṃ cittaṃ passasissāmī’ti sikkhati?

Katamo⁵ cittassa abhippamodo? Dīghaṃ assāsavasena cittassa
ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato uppajjati cittassa abhippamodo. Yā
cittassa āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti⁶ odagyaṃ attamanatā
cittassa. Dīghaṃ passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ
pajānato uppajjati cittassa abhippamodo, yā cittassa āmodanā
pamodanā hāso pahāso vitti odagyaṃ attamanatā cittassa —pe—
cittapaṭisaṃvedī assāsavasena —pe— cittapaṭisaṃvedī passāsa-
vasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato uppajjati cittassa
abhippamodo, yā cittassa āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti
odagyaṃ attamanatā cittassa, ayaṃ cittaṃ abhippamodo.

¹ viññāṇacittaṃ - Syā, PTS.

³ tajjamāno - PTS.

⁵ katamo ca - Syā.

² ‘mano’ tāyi potthake natthi.

⁴ viññāṇadhātu - PTS.

⁶ cittassa - Syā.

‘Cảm giác tâm, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘cảm giác tâm, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Tâm ấy là gì? Nhờ tác động của hơi thở vào dài, có sự nhận thức là tâm. Tâm tức là ý, là tinh thần, là tim, là sắc trắng, là ý xứ, là ý quyền, là thức, là thức uẩn, là ý thức giới sanh ra từ điều ấy. Nhờ tác động của hơi thở ra dài, ...(nt)... Làm cho an tịnh sự tạo tác của tâm nhờ tác động của hơi thở vào, ...(nt)... Làm cho an tịnh sự tạo tác của tâm nhờ tác động của hơi thở ra có sự nhận thức là tâm. Tâm tức là ý, là tinh thần, là tim, là sắc trắng, là ý xứ, là ý quyền, là thức, là thức uẩn, là ý thức giới sanh ra từ điều ấy; điều này là tâm.

Tâm ấy được cảm nhận thế nào? Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào dài, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, tâm ấy được cảm nhận. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở ra dài, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, tâm ấy được cảm nhận. ...(như trên)...; đối với vị đang tác chứng các pháp cần được tác chứng, tâm ấy được cảm nhận. Tâm ấy được cảm nhận là như vậy.

Cảm giác tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, có sự nhận thức là tâm, sự thiết lập là niệm, ...(nt)...; vì thế được nói rằng: “Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét tâm trên tâm.”

Quán xét: Quán xét tâm ấy là (có ý nghĩa) thế nào? ...(như trên)... Quán xét tâm ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ...(như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Cảm giác tâm đối với hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, ...(nt)... Cảm giác tâm, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, ...(nt)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyền; vì thế được nói rằng: “Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.” (1)

‘Làm cho tâm được hân hoan, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Làm cho tâm được hân hoan, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Sự hân hoan của tâm là (có ý nghĩa) thế nào? Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào dài, sự hân hoan của tâm sanh lên; điều nào là sự hoan hỷ, sự thích thú, sự vui mừng, sự mừng rỡ, sự phấn khởi của tâm là sự thỏa thích của tâm. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở ra dài, sự hân hoan của tâm sanh lên; điều nào là sự hoan hỷ, sự thích thú, sự vui mừng, sự mừng rỡ, sự phấn khởi của tâm là sự thỏa thích của tâm. ...(như trên)... Cảm giác tâm nhờ tác động của hơi thở vào ...(như trên)... Cảm giác tâm nhờ tác động của hơi thở ra, sự hân hoan của tâm sanh lên; điều nào là sự hoan hỷ, sự thích thú, sự vui mừng, sự mừng rỡ, sự phấn khởi của tâm là sự thỏa thích của tâm; điều này là sự hân hoan của tâm.

Abhippamodayaṃ cittaṃ assāsapassāsavasena viññāṇaṃ cittaṃ, upaṭṭhānaṃ sati, anupassanā ñāṇaṃ. Cittaṃ upaṭṭhānaṃ no sati, sati upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena ñāṇena taṃ cittaṃ anupassati. Tena vuccati ‘citte cittānupassanāsatipaṭṭhāna-bhāvanā’ti.

Anupassatīti kathaṃ taṃ cittaṃ anupassati? —pe— Evaṃ taṃ cittaṃ anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā —pe— āsevanatṭhena bhāvanā.

Abhippamodayaṃ cittaṃ assāsapassāsānaṃ saṃvaratṭhena sīlavisuddhi —pe— abhippamodayaṃ cittaṃ assāsapassāsavasena cittaṃ ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhatī’ti. (2)

Kathaṃ ‘samādahaṃ cittaṃ assasissāmī’ti sikkhati, ‘samādahaṃ cittaṃ passasissāmī’ti sikkhati?

Katamo samādhi?¹ Dīghaṃ assāsavasena cittaṃ ekaggatā avikkhepo samādhi, yā cittaṃ ṭhiti saṅghiti avaṭṭhiti² avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā³ samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi. Dīghaṃ passāsavasena cittaṃ ekaggatā avikkhepo samādhi —pe— samādahaṃ cittaṃ assāsavasena —pe— samādahaṃ cittaṃ passāsavasena cittaṃ ekaggatā avikkhepo samādhi, yā cittaṃ ṭhiti saṅghiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi, ayaṃ samādhi.

Samādahaṃ cittaṃ assāsapassāsavasena viññāṇaṃ cittaṃ, upaṭṭhānaṃ sati, anupassanā ñāṇaṃ, cittaṃ upaṭṭhānaṃ no sati, sati upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena ñāṇena taṃ cittaṃ anupassati. Tena vuccati ‘citte cittānupassanāsatipaṭṭhāna-bhāvanā’ti.

Anupassatīti kathaṃ taṃ cittaṃ anupassati? —pe— evaṃ taṃ cittaṃ anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā —pe— āsevanatṭhena bhāvanā.

Samādahaṃ cittaṃ assāsapassāsānaṃ saṃvaratṭhena sīlavisuddhi —pe— samādahaṃ cittaṃ assāsapassāsavasena cittaṃ ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhatī’ti. (3)

¹ katamañca samādhindriyaṃ - Syā.

² adhiṭṭhiti —pe— Syā.

³ avisāhatamānasatā - Syā.

Làm cho tâm được hân hoan nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, có sự nhận thức là tâm, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, tâm là sự thiết lập không phải là niệm, niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét tâm ấy; vì thế được nói rằng: “Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét tâm trên tâm.”

Quán xét: Quán xét tâm ấy là (có ý nghĩa) thế nào? ...(như trên)... quán xét tâm ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ...(như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Làm cho tâm được hân hoan đối với các hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, ...(như trên)... Làm cho tâm được hân hoan, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, ...(như trên)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyền; vì thế được nói rằng: “Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.” (2)

‘Làm cho tâm được định tĩnh, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Làm cho tâm được định tĩnh, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Định là gì? Nhờ tác động của hơi thở vào dài sự chuyên nhất không tán mạn của tâm là định; điều nào là sự đứng vững, sự an trụ, sự vững vàng, sự không tán loạn, sự không tán mạn của tâm, trạng thái của ý không bị tán loạn, sự chỉ tịnh, định quyền, định lực, chánh định. Nhờ tác động của hơi thở ra dài sự chuyên nhất không tán mạn của tâm là định, ...(như trên)... Làm cho tâm được định tĩnh nhờ tác động của hơi thở vào ...(như trên)... Làm cho tâm được định tĩnh, nhờ tác động của hơi thở ra sự chuyên nhất không tán mạn của tâm là định; điều nào là sự đứng vững, sự an trụ, sự vững vàng, sự không tán loạn, sự không tán mạn của tâm, trạng thái của ý không bị tán loạn, sự chỉ tịnh, định quyền, định lực, chánh định; điều ấy là định.

Làm cho tâm được định tĩnh nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, sự nhận thức là tâm, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, tâm là sự thiết lập không phải là niệm; niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét tâm ấy; vì thế được nói rằng: “Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét tâm trên tâm.”

Quán xét: Quán xét tâm ấy là (có ý nghĩa) thế nào? ...(như trên)... quán xét tâm ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ...(như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Làm cho tâm được định tĩnh của các hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, ...(như trên)... Làm cho tâm được định tĩnh, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, ...(như trên)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyền; vì thế được nói rằng: “Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.” (3)

Kathaṃ ‘vimocayaṃ cittaṃ assasissāmi’ti sikkhati, vimocayaṃ cittaṃ passasissāmi’ti sikkhati?

‘Rāgato vimocayaṃ cittaṃ assasissāmi’ti, sikkhati, ‘rāgato vimocayaṃ cittaṃ passasissāmi’ti sikkhati, ‘dosato vimocayaṃ cittaṃ assasissāmi’ti sikkhati, ‘dosato vimocayaṃ cittaṃ passasissāmi’ti sikkhati, ‘mohato vimocayaṃ cittaṃ assasissāmi’ti sikkhati, —pe— mānato vimocayaṃ cittaṃ —pe— diṭṭhiyā vimocayaṃ cittaṃ —pe— vicikicchāya vimocayaṃ cittaṃ —pe— thīnato¹ vimocayaṃ cittaṃ —pe— uddhaccato vimocayaṃ cittaṃ —pe— ahirikato vimocayaṃ cittaṃ —pe— ’anottappato vimocayaṃ cittaṃ assasissāmi’ti sikkhati, ‘anottappato vimocayaṃ cittaṃ passasissāmi’ti sikkhati, vimocayaṃ cittaṃ assāsapassāsavasena viññānaṃ cittaṃ, upaṭṭhānaṃ sati —pe—

Anupassatīti kathaṃ taṃ cittaṃ anupassati. —pe— evaṃ taṃ cittaṃ anupassati. **Bhāvanā**ti catasso bhāvanā —pe— āsevanatṭhena bhāvanā.

Vimocayaṃ cittaṃ assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavissuddhi —pe— vimocayaṃ cittaṃ assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhatī’ti. (4)

Aṭṭha anupassane ñāṇāni, aṭṭha ca upaṭṭhānānussatiyo, cattāri suttantikavatthūni citte cittānupassanāya.

Tatīyacatukkaṃ.

Kathaṃ ‘aniccānupassī assasissāmi’ti sikkhati, ‘aniccānupassī passasissāmi’ti sikkhati? **Aniccanti** kiṃ aniccaṃ? Pañcakkhandhā aniccā. Kenatṭhena aniccā? Uppādavayaṭṭhena aniccā. Pañcannaṃ khandhānaṃ udayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati, vayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati, udayabbayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati? Pañcannaṃ khandhānaṃ udayaṃ passanto pañcavīsati lakkhaṇāni passati, vayaṃ passanto pañcavīsati lakkhaṇāni passati, pañcannaṃ khandhānaṃ udayabbayaṃ passanto imāni paññāsa lakkhaṇāni passati.

‘Rūpe aniccānupassī assasissāmi’ti sikkhati, ‘rūpe aniccānupassī passasissāmi’ti sikkhati, vedanāya —pe— saññāya —pe— saṅkhāresu —pe— viññāṇe —pe— cakkhusmiṃ —pe— ‘jarāmarañe aniccānupassī assasissāmi’ti sikkhati, ‘jarāmarañe aniccānupassī passasissāmi’ti sikkhati.

Aniccānupassī assāsapassāsavasena dhammā, upaṭṭhānaṃ sati, anupassanā ñāṇaṃ, dhammā upaṭṭhānaṃ no sati, sati upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena ñāṇena te dhamme anupassati. Tena vuccati ‘dhammesu dhammānupassanāsatiṭṭhānabhāvanā’ti.

¹ thinato - Machasaṃ; thīnamiddhato - Syā, PTS.

‘Làm cho tâm được giải thoát, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Làm cho tâm được giải thoát, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Làm cho tâm được giải thoát khỏi tham ái, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập; ‘Làm cho tâm được giải thoát khỏi tham ái, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập; ‘Làm cho tâm được giải thoát khỏi sân hận, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập; ‘Làm cho tâm được giải thoát khỏi sân hận, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập; ‘Làm cho tâm được giải thoát khỏi si mê ... khỏi ngã mạn ... khỏi kiến ... khỏi hoài nghi ... khỏi sự lờ đờ ... khỏi sự phóng dật ... khỏi sự hổ thẹn (tội lỗi) ... ‘Làm cho tâm được giải thoát khỏi sự ghê sợ (tội lỗi), tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập; ‘Làm cho tâm được giải thoát khỏi sự ghê sợ (tội lỗi), tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập. Làm cho tâm được giải thoát nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, có sự nhận thức là tâm, sự thiết lập là niệm, ...(như trên)...

Quán xét: Quán xét tâm ấy là (có ý nghĩa) thế nào? ...(như trên)... quán xét tâm ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ...(như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Làm cho tâm được giải thoát đối với các hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, ...(như trên)... Làm cho tâm được giải thoát, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, ...(như trên)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyền; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*” (4)

Tám trí về quán xét, tám tùy niệm về sự thiết lập, và bốn nền tảng thuộc Kinh về việc quán xét tâm trên tâm.

Nhóm bốn thứ ba.

‘Quán xét về vô thường, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘quán xét về vô thường, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào? **Vô thường:** Cái gì là vô thường? Năm uẩn là vô thường. Vô thường theo ý nghĩa gì? Vô thường với ý nghĩa sanh diệt. Đối với 5 uẩn, trong khi nhìn thấy sự sanh (hành giả) nhìn thấy bao nhiêu tướng trạng, trong khi nhìn thấy sự diệt nhìn thấy bao nhiêu tướng trạng, trong khi nhìn thấy sự sanh diệt, nhìn thấy bao nhiêu tướng trạng? Đối với 5 uẩn, trong khi nhìn thấy sự sanh (hành giả) nhìn thấy 25 tướng trạng, trong khi nhìn thấy sự diệt nhìn thấy 25 tướng trạng; đối với năm uẩn, trong khi nhìn thấy sự sanh diệt nhìn thấy 50 tướng trạng này.

‘Quán xét về vô thường ở sắc, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘quán xét về vô thường ở sắc, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập. ‘Quán xét về vô thường ở thọ, ... ở tưởng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘quán xét về vô thường ở lão tử, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập.

Quán xét về vô thường nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra là các pháp, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, các pháp là sự thiết lập không phải là niệm, niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét các pháp ấy; vì thế được nói rằng: “*Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét pháp trên các pháp.*”

Anupassatīti kathaṃ te dhamme anupassati? —pe— Evaṃ te dhamme anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā —pe— āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Aniccānupassī assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi —pe— aniccānupassī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhatī’ti. (1)

Kathaṃ ‘virāgānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘virāgānupassī passasissāmī’ti sikkhati?

Rūpe ādīnavaṃ disvā rūpavirāge chandajāto hoti saddhādhimutto cittañcassa svādhiṭṭhitaṃ ‘rūpe virāgānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘rūpe virāgānupassī passasissāmī’ti sikkhati, vedanāya —pe— saññāya —pe— sañkhāresu —pe— viññāṇe —pe— cakkhusmiṃ —pe— jarāmarañe ādīnavaṃ disvā jarāmarāṇavirāge chandajāto hoti saddhādhimutto cittañcassa svādhiṭṭhitaṃ ‘jarāmarañe virāgānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘jarāmarañe virāgānupassī passasissāmī’ti sikkhati.

Virāgānupassī assāsapassāsavasena dhammā, upaṭṭhānaṃ sati, anupassanā ñāṇaṃ, dhammā upaṭṭhānaṃ no sati, sati upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena ñāṇena te dhamme anupassati. Tena vuccati ‘dhammesu dhammānupassanā-satipaṭṭhānabhāvanā’ti.

Anupassatīti kathaṃ te dhamme anupassati? —pe— Evaṃ te dhamme anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā —pe— āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Virāgānupassī assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi —pe— virāgānupassī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhatī’ti. (2)

Kathaṃ ‘nirodhānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘nirodhānupassī passasissāmī’ti sikkhati?

Rūpe ādīnavaṃ disvā rūpanirodhe chandajāto hoti saddhādhimutto¹ cittañcassa svādhiṭṭhitaṃ ‘rūpe nirodhānupassī assasissāmī’ti sikkhati. ‘Rūpe nirodhānupassī passasissāmī’ti sikkhati, vedanāya —pe— saññāya —pe— sañkhāresu —pe— viññāṇe —pe— cakkhusmiṃ —pe— jarāmarañe ādīnavaṃ disvā jarāmarāṇanirodhe chandajāto hoti saddhādhimutto¹ cittañcassa svādhiṭṭhitaṃ, ‘jarāmarañe nirodhānupassī assasissāmī’ti sikkhati jarāmarañe nirodhānupassī passasissāmī’ti sikkhati.

¹ saddhāvimutto - Sī - 1.

Quán xét: Quán xét các pháp ấy là (có ý nghĩa) thế nào? ...(như trên)... quán xét các pháp ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ...(như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Quán xét về vô thường của các hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, ...(như trên)... Quán xét về vô thường, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, ...(như trên)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyền; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*” (1)

‘Quán xét về ly tham, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Quán xét về ly tham, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Sau khi nhìn thấy sự tai hại ở sắc, có ước muốn sanh lên về ly tham ở sắc, đức tin được hướng đến, và tâm của vị ấy được khẳng định chắc chắn: ‘Quán xét về ly tham ở sắc, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Quán xét về ly tham ở sắc, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập. Sau khi nhìn thấy sự tai hại ở sắc, có ước muốn sanh lên về việc ly tham khỏi sắc, đức tin được hướng đến, và tâm của vị ấy được khẳng định chắc chắn: ‘Quán xét về ly tham ở thọ, ... ở tưởng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Quán xét về ly tham ở lão tử, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập.

Quán xét về ly tham nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra là các pháp, sự thiết lập là niệm, ...(như trên)...; vì thế được nói rằng: “*Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét pháp trên các pháp.*”

Quán xét: Quán xét các pháp ấy là (có ý nghĩa) thế nào? ...(như trên)... quán xét các pháp ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ...(như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Quán xét về ly tham của các hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, ...(như trên)... Quán xét về ly tham, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, ...(như trên)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyền; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*” (2)

‘Quán xét về diệt tận, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Quán xét về diệt tận, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Sau khi nhìn thấy sự tai hại ở sắc, có ước muốn sanh lên về sự diệt tận ở sắc, đức tin được hướng đến, và tâm của vị ấy được khẳng định chắc chắn: ‘Quán xét về diệt tận ở sắc, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Quán xét về diệt tận ở sắc, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập. Sau khi nhìn thấy sự tai hại ở sắc, có ước muốn sanh lên về sự diệt tận ở sắc, đức tin được hướng đến, và tâm của vị ấy được khẳng định chắc chắn: ‘Quán xét về diệt tận ở thọ, ... ở tưởng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Quán xét về diệt tận ở lão tử, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập.

Katihākārehi avijjāya ādīnavo hoti, katihākārehi avijjā nirujjhāti? Pañcahākārehi avijjāya ādīnavo hoti, aṭṭhahākārehi avijjā nirujjhāti.

Katamehi pañcahākārehi avijjāya ādīnavo hoti? Aniccaṭṭhena avijjāya ādīnavo hoti, dukkhaṭṭhena avijjāya ādīnavo hoti, anattaṭṭhena avijjāya ādīnavo hoti, santāpaṭṭhena avijjāya ādīnavo hoti, viparināmaṭṭhena avijjāya ādīnavo hoti, imehi pañcahākārehi avijjāya ādīnavo hoti.

Katamehi aṭṭhahākārehi avijjā nirujjhāti? Nidānanirodhena avijjā nirujjhāti, samudayanirodhena avijjā nirujjhāti, jātinirodhena avijjā nirujjhāti, pabhavanirodhena¹ avijjā nirujjhāti, hetunirodhena avijjā nirujjhāti, paccayanirodhena avijjā nirujjhāti, ñāṇuppādena avijjā nirujjhāti, nirodhupaṭṭhānena avijjā nirujjhāti, imehi aṭṭhahākārehi avijjā nirujjhāti.

Imehi pañcahākārehi avijjāya ādīnavam disvā imehi avijjāya ādīnavam disvā imehi aṭṭhahākārehi avijjānirodhe² chandajāto hoti saddhādhimutto, cittañcassa svādhiṭṭhitam 'avijjāya nirodhānupassī assasissāmī'ti sikkhāti, 'avijjāya nirodhānupassī passasissāmī'ti sikkhāti.

Katihākārehi saṅkhāresu ādīnavo hoti, katihākārehi saṅkhārā nirujjhāti? —pe— Katihākārehi viññāṇe ādīnavo hoti, katihākārehi viññāṇam nirujjhāti? —pe— Katihākārehi nāmarūpe ādīnavo hoti, katihākārehi nāmarūpam nirujjhāti? —pe— Katihākārehi saḷāyatane ādīnavo hoti, katihākārehi saḷāyatanaṃ nirujjhāti? —pe— Katihākārehi phasse ādīnavo hoti, katihākārehi phasso nirujjhāti? —pe— Katihākārehi vedanāya ādīnavo hoti, katihākārehi vedanā nirujjhāti? —pe— Katihākārehi taṇhāya ādīnavo hoti, katihākārehi taṇhā nirujjhāti? —pe— Katihākārehi upādāne ādīnavo hoti, katihākārehi upādānaṃ nirujjhāti? —pe— Katihākārehi bhava ādīnavo hoti, katihākārehi bhavo nirujjhāti? —pe— Katihākārehi jātiyā ādīnavo hoti, katihākārehi jāti nirujjhāti? —pe— Katihākārehi jarāmaṇe ādīnavo hoti, katihākārehi jarāmaṇaṃ nirujjhāti? Pañcahākārehi jarāmaṇe ādīnavo hoti, aṭṭhahākārehi jarāmaṇaṃ nirujjhāti.

Katamehi pañcahākārehi jarāmaṇe ādīnavo hoti? Aniccaṭṭhena jarāmaṇe ādīnavo hoti, dukkhaṭṭhena —pe— anattaṭṭhena —pe— santāpaṭṭhena —pe— viparināmaṭṭhena jarāmaṇe ādīnavo hoti, imehi pañcahākārehi jarāmaṇe ādīnavo hoti.

¹ āhāranirodhena - Syā.

² avijjanirodhena - Syā.

Tai hại ở vô minh là với bao nhiêu biểu hiện? Vô minh được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? Tai hại ở vô minh là với năm biểu hiện. Vô minh được diệt tận với tám biểu hiện.

Tai hại ở vô minh là với năm biểu hiện gì? Tai hại ở vô minh theo ý nghĩa vô thường, tai hại ở vô minh theo ý nghĩa khổ não, tai hại ở vô minh theo ý nghĩa vô ngã, tai hại ở vô minh theo ý nghĩa thiêu đốt, tai hại ở vô minh theo ý nghĩa chuyển biến; tai hại ở vô minh là với năm biểu hiện này.

Vô minh được diệt tận với tám biểu hiện gì? Với sự diệt tận của căn nguyên, vô minh được diệt tận; với sự diệt tận của nguồn gốc sanh khởi, vô minh được diệt tận; với sự diệt tận của sanh, vô minh được diệt tận; với sự diệt tận của phát khởi, vô minh được diệt tận; với sự diệt tận của nhân, vô minh được diệt tận; với sự diệt tận của duyên, vô minh được diệt tận; với sự sanh khởi của trí, vô minh được diệt tận; với sự thiết lập của diệt tận, vô minh được diệt tận; vô minh được diệt tận với tám biểu hiện này.

Sau khi nhìn thấy sự tai hại ở vô minh với năm biểu hiện này, có ước muốn sanh lên về sự diệt tận ở vô minh với tám biểu hiện này, đức tin được hướng đến, và tâm của vị ấy được khẳng định chắc chắn: ‘Quán xét về diệt tận ở vô minh, tôi sẽ thờ vào’ vị ấy tập, ‘Quán xét về diệt tận ở vô minh, tôi sẽ thờ ra’ vị ấy tập.

Tai hại ở các hành là với bao nhiêu biểu hiện? Các hành được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? ...(như trên)... Tai hại ở thức là với bao nhiêu biểu hiện? Thức được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? ...(như trên)... Tai hại ở danh sắc là với bao nhiêu biểu hiện? Danh sắc được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? ...(như trên)... Tai hại ở sáu xứ là với bao nhiêu biểu hiện? Sáu xứ được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? ...(như trên)... Tai hại ở xúc là với bao nhiêu biểu hiện? Xúc được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? ...(như trên)... Tai hại ở thọ là với bao nhiêu biểu hiện? Thọ được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? ...(như trên)... Tai hại ở ái là với bao nhiêu biểu hiện? Ái được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? ...(như trên)... Tai hại ở thủ là với bao nhiêu biểu hiện? Thủ được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? ...(như trên)... Tai hại ở hữu là với bao nhiêu biểu hiện? Hữu được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? ...(như trên)... Tai hại ở sanh là với bao nhiêu biểu hiện? Sanh được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? ...(như trên)... Tai hại ở lão tử là với bao nhiêu biểu hiện? Lão tử được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? Tai hại ở lão tử là với năm biểu hiện. Lão tử được diệt tận với tám biểu hiện.

Tai hại ở lão tử là với năm biểu hiện gì? Tai hại ở lão tử theo ý nghĩa vô thường, ...(như trên)... theo ý nghĩa khổ não, ...(như trên)... theo ý nghĩa vô ngã, ...(nt)... theo ý nghĩa thiêu đốt, ...(như trên)... theo ý nghĩa chuyển biến; tai hại ở lão tử là với năm biểu hiện này.

Katamehi aṭṭhahākārehi jarāmarañam nirujjhati? Nidānanirodhena jarāmarañam nirujjhati, samudayanirodhena —pe— jātinirodhena —pe— pabhavanirodhena¹ —pe— hetu-nirodhena —pe— paccayanirodhena —pe— ñāṇuppādena —pe— nirodhupaṭṭhānena jarāmarañam nirujjhati. Imehi aṭṭhahākārehi jarāmarañam nirujjhati.

Imehi pañcahākārehi jarāmarañe ādīnavaṃ disvā imehi aṭṭhahākārehi jarāmarāṇanirodhe chandaajāto hoti saddhādhimutto,² cittañcassa svādhiṭṭhitam ‘jarāmarañe nirodhānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘jarāmarañe nirodhānupassī passasissāmī’ti sikkhati.

Nirodhānupassī assāsapassāsavasena dhammā, upaṭṭhānaṃ sati, anupassanā ñāṇam, dhammā upaṭṭhānaṃ no sati, sati upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena ñāṇena te dhamme anupassati. Tena vuccati ‘dhammesu dhammānupassanā-satipaṭṭhānabhāvanā’ti.

Anupassatīti katham te dhamme anupassati? —pe— Evaṃ te dhamme anupassati. **Bhāvanā**ti catasso bhāvanā: —pe— āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Nirodhānupassī assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena silavisuddhi —pe— nirodhānupassī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhati’ti. (3)

Katham ‘paṭinissaggānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘paṭinissaggānupassī passasissāmī’ti sikkhati?

Paṭinissaggāti dve paṭinissaggā: pariccāgapaṭinissaggo ca, pakkhandanapaṭinissaggo ca. ‘Rūpaṃ pariccajati’ti pariccāgapaṭinissaggo ‘rūpanirodhe nibbāne cittaṃ pakkhandati’ti pakkhandanapaṭinissaggo, ‘rūpe paṭinissaggānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘rūpe paṭinissaggānupassī passasissāmī’ti sikkhati. Vedanaṃ —pe— saññaṃ —pe— sañkhāre —pe— viññāṇam —pe— cakkhum —pe— ‘jarāmarañam pariccajati’ti pariccāgapaṭinissaggo, ‘jarāmarāṇanirodhe nibbāne cittaṃ pakkhandati’ti pakkhandanapaṭinissaggo.

‘Jarāmarañe paṭinissaggānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘jarāmarañe paṭinissaggānupassī passasissāmī’ti sikkhati. Paṭinissaggānupassī assāsapassāsavasena dhammā, upaṭṭhānaṃ sati, anupassanā ñāṇam, dhammā upaṭṭhānaṃ no sati, sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena te dhamme anupassati. Tena vuccati ‘dhammesu dhammānupassanā-satipaṭṭhānabhāvanā’ti.

¹ bhavanirodhena - Syā, Sī 1.

² saddhāvimutto - Sī 1.

Lão tử được diệt tận với tám biểu hiện gì? Với sự diệt tận của căn nguyên, lão tử được diệt tận; với sự diệt tận của nguồn gốc sanh khởi, ...(như trên)... với sự diệt tận của sanh, ...(như trên)... với sự diệt tận của phát khởi, ...(như trên)... với sự diệt tận của nhân, ...(như trên)... với sự diệt tận của duyên, ...(như trên)... với sự sanh khởi của trí, ... với sự thiết lập của diệt tận, lão tử được diệt tận; lão tử được diệt tận với tám biểu hiện này.

Sau khi nhìn thấy sự tai hại ở lão tử với năm biểu hiện này, có ước muốn sanh lên về sự diệt tận ở lão tử với tám biểu hiện này, đức tin được hướng đến, và tâm của vị ấy được khẳng định chắc chắn: ‘Quán xét về diệt tận ở lão tử, tôi sẽ thờ vào’ vị ấy tập, ‘quán xét về diệt tận ở lão tử, tôi sẽ thờ ra’ vị ấy tập.

Quán xét về diệt tận nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra là các pháp, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, các pháp là sự thiết lập không phải là niệm, niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét các pháp ấy; vì thế được nói rằng: “Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét pháp trên các pháp.” (3)

Quán xét: Quán xét các pháp ấy là (có ý nghĩa) thế nào? ...(như trên)... Quán xét các pháp ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ...(như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Quán xét về diệt tận của các hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, ...(như trên)... Quán xét về diệt tận, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, ...(như trên)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyền; vì thế được nói rằng: “Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.” (3)

‘Quán xét về từ bỏ, tôi sẽ thờ vào’ vị ấy tập, ‘quán xét về từ bỏ, tôi sẽ thờ ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Từ bỏ: Có hai sự từ bỏ: Sự từ bỏ do buông bỏ và sự từ bỏ do tiến vào. ‘Buông bỏ sắc’ là sự từ bỏ do buông bỏ. ‘Tâm tiến vào sự diệt tận của sắc Niết Bàn’ là sự từ bỏ do tiến vào: ‘Quán xét về từ bỏ các sắc, tôi sẽ thờ vào’ vị ấy tập, ‘Quán xét về từ bỏ các sắc, tôi sẽ thờ ra’ vị ấy tập. ‘Buông bỏ thọ’ ...(như trên)... tưởng ...(như trên)... các hành ...(như trên)... thức ...(như trên)... mắt ...(như trên)... ‘Buông bỏ lão tử’ là sự từ bỏ do buông bỏ. ‘Tâm tiến vào sự diệt tận của lão tử Niết Bàn’ là sự từ bỏ do tiến vào: ‘Quán xét về từ bỏ lão tử, tôi sẽ thờ vào’ vị ấy tập, ‘Quán xét về từ bỏ lão tử, tôi sẽ thờ ra’ vị ấy tập.

Quán xét về sự từ bỏ nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra là các pháp, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, các pháp là sự thiết lập không phải là niệm, niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét các pháp ấy; vì thế được nói rằng: “Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét pháp trên các pháp.”

Anupassatīti kathaṃ te dhamme anupassati? Aniccato anupassati no niccato, —pe— paṭinissajjati no ādiyati. Aniccato anupassanto niccasaññaṃ pajahati —pe— paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati. Evaṃ te dhamme anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā: tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā —pe— āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Paṭinissaggānupassī assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi, dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi, yo tattha saṃvaraṭṭho, ayaṃ adhisīlasikkhā. Yo tattha avikkhepaṭṭho, ayaṃ adhiccittasikkhā, yo tattha dassanaṭṭho, ayaṃ adhipaññāsikkhā. Imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkhati, jānanto sikkhati —pe— sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkhati.

Paṭinissaggānupassī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato viditā vedanā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbatthaṃ gacchanti —pe— paṭinissaggānupassī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānanto indriyāni samodhāneti, gocaraṇca pajānāti, samatthaṇca paṭivijjhati, balāni samodhāneti, bojjhaṅge samodhāneti, maggaṃ samodhāneti, dhamme samodhāneti, gocaraṇca pajānāti, samatthaṇca paṭivijjhati.

Indriyāni samodhānetīti kathaṃ indriyāni samodhāneti? Adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ samodhāneti —pe— Tena vuccati ‘samatthaṇca paṭivijjhati’ti. (4)

Aṭṭha anupassane ñāṇāni, aṭṭha ca upaṭṭhānānussatiyo, cattāri suttantikavatthūni dhammesu dhammānupassanāya.

Imāni battiṃsa satokāriṇa ñāṇāni.

Catuttha catukkaṃ.

Satokāriṇāṇaniddeso.

Quán xét: Quán xét các pháp ấy là (có ý nghĩa) thế nào? Quán xét về vô thường, không phải về thường. ...(như trên)... (Vị ấy) từ bỏ, không nắm giữ. Trong khi quán xét về vô thường, (vị ấy) dứt bỏ thường tưởng. ...(như trên)... trong khi từ bỏ, (vị ấy) dứt bỏ sự nắm giữ. Quán xét các pháp ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: là sự tu tập các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy theo ý nghĩa không vượt trội, ...(như trên)..., là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Quán xét về từ bỏ đối với hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, là tâm thanh tịnh theo ý nghĩa không tán mạn, là kiến thanh tịnh theo ý nghĩa nhận thức. Trong trường hợp ấy ý nghĩa thu thúc là sự học tập về thẳng giới, trong trường hợp ấy ý nghĩa theo ý nghĩa không tán mạn là sự học tập về thẳng tâm, trong trường hợp ấy ý nghĩa nhận thức là sự học tập về thẳng tuệ. Trong khi hướng tâm đến ba sự học tập này vị ấy tập; trong khi nhận biết, ...(nt)... trong khi tác chứng các pháp cần được tác chứng vị ấy tập.

Có sự quán xét về từ bỏ, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, các thọ sanh lên được biết đến, thiết lập được biết đến, biến mất được biết đến ...(như trên)... Có sự quán xét về từ bỏ, trong khi nhận biết sự chuyên nhất không tán mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, (vị ấy) liên kết các quyền, nhận biết hành xứ, thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh, (vị ấy) liên kết các lực, liên kết các giác chi, liên kết Đạo, liên kết các pháp, nhận biết hành xứ, và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.

Liên kết các quyền: Liên kết các quyền là (có ý nghĩa) thế nào? Liên kết tín quyền theo ý nghĩa cương quyết. ...(như trên)...; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*” (4)

Tám trí về quán xét, tám tùy niệm về sự thiết lập, và bốn nền tảng thuộc Kinh về việc quán xét pháp trên các pháp.

Đây là 32 trí về việc thực hành niệm.

Nhóm bốn thứ tư.

Phân giải thích trí về việc thực hành niệm.

6 - 11. Nāṇarāsichakkaṃ

(6) Katamāni catuvīsati samādhivasena ñāṇāni?

Dīghaṃ assāsavasena cittaṃ ekaggatā avikkhepo samādhi, dīghaṃ passāsavasena cittaṃ ekaggatā avikkhepo samādhi —pe— vimocayaṃ cittaṃ assāsavasena cittaṃ ekaggatā avikkhepo samādhi, vimocayaṃ cittaṃ passāsavasena cittaṃ ekaggatā avikkhepo samādhi.

Imāni catuvīsati samādhivasena ñāṇāni.

(7) Katamāni dvesattati vipassanāvasena ñāṇāni?

Dīghaṃ assāsaṃ aniccato anupassanaṭṭhena vipassanā, dukkhato anupassanaṭṭhena vipassanā, anattato anupassanaṭṭhena vipassanā. Dīghaṃ passāsaṃ aniccato anupassanaṭṭhena vipassanā, dukkhato anupassanaṭṭhena vipassanā, anattato anupassanaṭṭhena vipassanā —pe— vimocayaṃ cittaṃ assāsaṃ —pe— vimocayaṃ cittaṃ passāsaṃ aniccato anupassanaṭṭhena vipassanā, dukkhato anupassanaṭṭhena vipassanā, anattato anupassanaṭṭhena vipassanā.

Imāni dvesattati vipassanāvasena ñāṇāni.

(8) Katamāni aṭṭha nibbidāñāṇāni?

Aniccānupassī assāsaṃ yathābhūtaṃ jānāti passatīti nibbidāñāṇaṃ, aniccānupassī passāsaṃ yathābhūtaṃ jānāti passatīti nibbidāñāṇaṃ —pe— paṭinissaggānupassī assāsaṃ yathābhūtaṃ jānāti passatīti nibbidāñāṇaṃ, paṭinissaggānupassī passāsaṃ yathābhūtaṃ jānāti passatīti nibbidāñāṇaṃ.

Imāni aṭṭha nibbidāñāṇāni.

(9) Katamāni aṭṭha nibbidānulome ñāṇāni?

Aniccānupassī assāsaṃ bhayatupaṭṭhāne paññā nibbidānulome ñāṇaṃ, aniccānupassī passāsaṃ bhayatupaṭṭhāne paññā nibbidānulome ñāṇaṃ —pe— paṭinissaggānupassī assāsaṃ bhayatupaṭṭhāne paññā nibbidānulome ñāṇaṃ, paṭinissaggānupassī passāsaṃ bhayatupaṭṭhāne paññā nibbidānulome ñāṇaṃ.

Imāni aṭṭha nibbidānulome ñāṇāni.

6-11. Nhóm Sáu về Trí:

(6) 24 trí gì do năng lực của định?

Nhờ tác động của hơi thở vào dài sự chuyên nhất không tán mạn của tâm là định, nhờ tác động của hơi thở ra dài sự chuyên nhất không tán mạn của tâm là định, ...(như trên)... Làm cho tâm được giải thoát, nhờ tác động của hơi thở vào sự chuyên nhất không tán mạn của tâm là định, làm cho tâm được giải thoát, nhờ tác động của hơi thở ra sự chuyên nhất không tán mạn của tâm là định.

Đây là 24 trí do năng lực của định.

(7) 72 trí gì do năng lực của minh sát?

Hơi thở vào dài, theo ý nghĩa quán xét là vô thường là minh sát, theo ý nghĩa quán xét là khổ não là minh sát, theo ý nghĩa quán xét là vô ngã là minh sát. Hơi thở ra dài, theo ý nghĩa quán xét là vô thường là minh sát, theo ý nghĩa quán xét là khổ não là minh sát, theo ý nghĩa quán xét là vô ngã là minh sát. ...(như trên)... Làm cho tâm được giải thoát trong khi thở vào, làm cho tâm được giải thoát trong khi thở ra, theo ý nghĩa quán xét là vô thường là minh sát, theo ý nghĩa quán xét là khổ não là minh sát, theo ý nghĩa quán xét là vô ngã là minh sát.

Đây là 72 trí do năng lực của minh sát.

(8) 8 trí về nhàm chán là gì?

‘Quán xét về vô thường, (vị ấy) biết và thấy hơi thở vào đúng theo bản thể’ là trí về nhàm chán, ‘Quán xét về vô thường, (vị ấy) biết và thấy hơi thở ra đúng theo bản thể’ là trí về nhàm chán, ...(như trên)..., ‘Quán xét về từ bỏ, (vị ấy) biết và thấy hơi thở vào đúng theo bản thể’ là trí về nhàm chán, ‘Quán xét về từ bỏ, (vị ấy) biết và thấy hơi thở ra đúng theo bản thể’ là trí về nhàm chán.

Đây là 8 trí về nhàm chán.

(9) 8 trí thuận theo nhàm chán là gì?

Quán xét về vô thường trong khi thở vào, tuệ về sự thiết lập của kinh hãi là trí thuận theo nhàm chán; quán xét về vô thường trong khi thở ra, tuệ về sự thiết lập của kinh hãi là trí thuận theo nhàm chán; ...(như trên)...; quán xét về từ bỏ trong khi thở vào, tuệ về sự thiết lập của kinh hãi là trí thuận theo nhàm chán; quán xét về từ bỏ trong khi thở ra, tuệ về sự thiết lập của kinh hãi là trí thuận theo nhàm chán.

Đây là 8 trí thuận theo nhàm chán.

(10) Katamāni aṭṭha nibbidāpaṭippassaddhiññāni?

Aniccānupassī assāsaṃ paṭisaṅkhā santiṭṭhanā paññā nibbidāpaṭippassaddhiññānaṃ, aniccānupassī passāsaṃ paṭisaṅkhā santiṭṭhanā paññā nibbidāpaṭipapassaddhiññānaṃ —pe— paṭinissaggānupassī assāsaṃ paṭisaṅkhā santiṭṭhanā paññā nibbidāpaṭippassaddhiññānaṃ, paṭinissaggānupassī passāsaṃ paṭisaṅkhā santiṭṭhanā paññā nibbidāpaṭippassaddhiññānaṃ.

Imāni aṭṭha nibbidāpaṭippassaddhiññāni.

(11) Katamāni ekavīsati vimuttisukhe ñāṇāni?

Sotāpattimaggena sakkāyadiṭṭhiyā pahīnattā samucchinattā uppajjati vimuttisukhe ñāṇaṃ, vicikicchāya pahīnattā samucchinattā uppajjati vimuttisukhe ñāṇaṃ, sīlabbata-parāmāsaṃ —pe— diṭṭhānusayassa —pe— vicikicchānusayassa pahīnattā samucchinattā uppajjati vimuttisukhe ñāṇaṃ, sakadāgāmiṃ maggena oḷārikassa kāmarāgasaññojanassa —pe— paṭighasaññojanassa —pe— oḷārikassa kāmarāgānusayassa, paṭighānusayassa pahīnattā samucchinattā uppajjati vimuttisukhe ñāṇaṃ, anāgāmiṃ maggena anusahagatassa kāmarāgasaññojanassa —pe— paṭighasaññojanassa, anusahagatassa kāmarāgānusayassa, paṭighānusayassa pahīnattā samucchinattā uppajjati vimuttisukhe ñāṇaṃ, arahattamaggena rūparāgassa —pe— arūparāgassa, mānassa, uddhaccassa, avijjāya mānānusayassa, bhavarāgānusayassa, avijjānusayassa pahīnattā samucchinattā uppajjati vimuttisukhe ñāṇaṃ.

Imāni ekavīsati vimuttisukhe ñāṇāni.

Soḷasavattukaṃ ānāpānasatisamādhim bhāvayato samadhikāni imāni dve ñāṇasatāni uppajjanti.

Ānāpānasatikathā samattā.

(10) 8 trí gì về sự tịnh lặng của nhàm chán?

Quán xét về vô thường trong khi thở vào, tuệ về sự phân biệt rõ và về sự trụ vững là trí về sự tịnh lặng của nhàm chán; quán xét về vô thường trong khi thở ra, tuệ về sự phân biệt rõ và về sự trụ vững là trí về sự tịnh lặng của nhàm chán; ...(nt)...; quán xét về từ bỏ trong khi thở vào, tuệ về sự phân biệt rõ và về sự trụ vững là trí về sự tịnh lặng của nhàm chán; quán xét về từ bỏ trong khi thở ra, tuệ về sự phân biệt rõ và về sự trụ vững là trí về sự tịnh lặng của nhàm chán.

Đây là 8 trí về sự tịnh lặng của nhàm chán.

(11) 21 trí gì về sự an lạc của giải thoát?

Do Đạo Nhập Lưu, trạng thái dứt bỏ, trạng thái đoạn trừ hoàn toàn đối với thân kiến sanh lên là trí về sự an lạc của giải thoát; trạng thái dứt bỏ, trạng thái đoạn trừ hoàn toàn đối với hoài nghi sanh lên là trí về sự an lạc của giải thoát; trạng thái dứt bỏ, trạng thái đoạn trừ hoàn toàn đối với sự cố chấp vào giới và nghi thức, ... đối với kiến ngữ ngẫm, ... đối với hoài nghi ngữ ngẫm sanh lên là trí về sự an lạc của giải thoát. Do Đạo Nhất Lai, trạng thái dứt bỏ, trạng thái đoạn trừ hoàn toàn đối với sự ràng buộc của ái dục, đối với sự ràng buộc của bất bình có tính chất thô thiển, ... đối với ái dục ngữ ngẫm và bất bình ngữ ngẫm có tính chất thô thiển sanh lên là trí về sự an lạc của giải thoát. Do Đạo Bất Lai, trạng thái dứt bỏ, trạng thái đoạn trừ hoàn toàn đối với sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất vi tế, ... đối với ái dục ngữ ngẫm và bất bình ngữ ngẫm có tính chất vi tế sanh lên là trí về sự an lạc của giải thoát. Do Đạo A-la-hán, trạng thái dứt bỏ, trạng thái đoạn trừ hoàn toàn đối với ái sắc, ... đối với ái vô sắc, đối với ngã mạn, đối với phóng dật, đối với vô minh, đối với ngã mạn ngữ ngẫm, đối với ái hữu ngữ ngẫm, đối với vô minh ngữ ngẫm sanh lên là trí về sự an lạc của giải thoát.

Đây là 21 trí về sự an lạc của giải thoát.

Đối với vị đang tu tập định của niệm hơi thở vào hơi thở ra theo 16 nền tảng, có hơn 200 pháp sanh lên (ở vị ấy).

**Phân Giảng về
Niệm Hơi Thở Vào Hơi Thở Ra
được hoàn tất.**

IV. INDRIYA KATHĀ

1. Paṭhamasuttaṃ

Evaṃ me suttaṃ: Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvattiyāṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi 'bhikkhavo'ti. 'Bhadante'ti te bhikkhū bhagavato paccassosum. Bhagavā etadavoca:

Pañcimāni bhikkhave, indriyāni, katamāni pañca? Saddhindriyaṃ viriyindriyaṃ¹ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyaṃ. Imāni kho bhikkhave pañcindriyāni.

Imāni pañcindriyāni katihākārehi visujjhanti? Imāni pañcindriyāni pannarasahi ākārehi visujjhanti. Assaddhe puggale parivajjayato, saddhe puggale sevato bhajato payirupāsato, pasādaniye suttante paccavekkhato, imehi tihākārehi saddhindriyaṃ visujjhanti.

Kusite puggale parivajjayato, āraddhaviriye puggale sevato bhajato payirupāsato, sammappadhāne paccavekkhato, imehi tihākārehi viriyindriyaṃ visujjhanti.

Muṭṭhassatī puggale parivajjayato, upaṭṭhitasatī² puggale sevato bhajato payirupāsato, satipaṭṭhāne paccavekkhato, imehi tihākārehi satindriyaṃ visujjhanti.

Asamāhite puggale parivajjayato, samāhite puggale sevato bhajato payirupāsato, jhānavimokkhe paccavekkhato, imehi tihākārehi samādhindriyaṃ visujjhanti.

Duppaññe puggale parivajjayato, paññavante puggale sevato bhajato payirupāsato, gambhīraññācariyaṃ paccavekkhato, imehi tihākārehi paññindriyaṃ visujjhanti.

Iti ime pañca puggale parivajjayato, pañca puggale sevato bhajato payirupāsato, pasādaniye suttante³ paccavekkhato, imehi pannarasahi ākārehi imāni pañcindriyāni visujjhanti.

Katihākārehi pañcindriyāni bhāvīyanti,⁴ katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ bhāvanā hoti? Dasahākārehi pañcindriyāni bhāvīyanti,⁴ dasahākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ bhāvanā hoti.

¹ viriyindriyaṃ - Machasaṃ.

² upaṭṭhitasatī - Machasaṃ, Syā.

³ pañcasuttantakkhandhe - Machasaṃ, Syā.

⁴ bhāvīyanti - Machasaṃ, Syā.

IV. GIẢNG VỀ QUYỀN:

1. Bài Kinh thứ nhất:

Tôi đã được nghe như vậy: Một thời đức Thế Tôn ngự tại tu viện của ông Anāthapiṇḍika, trong khu rừng (của thái tử) Jeta, ở thành Sāvattihī. Chính ở tại nơi ấy, đức Thế Tôn đã bảo các vị tỳ khưu rằng: “Này các tỳ khưu.” “Thưa ngài,” các vị tỳ khưu ấy đã đáp lại đức Thế Tôn. Đức Thế Tôn đã nói điều này:

- Này các tỳ khưu, đây là năm quyền. Những gì là năm? Tín quyền, tấn quyền, niệm quyền, định quyền, tuệ quyền. Này các tỳ khưu, đây là năm quyền.

Năm quyền này được thanh tịnh theo bao nhiêu cách? Năm quyền này được thanh tịnh theo 15 cách: Đối với vị đang xa lánh các kẻ không có đức tin, đang xu hướng theo tiếp cận gần gũi những người có đức tin, đang quán xét lại các bài kinh khơi dậy đức tin; tín quyền được thanh tịnh bằng ba cách này.

Đối với vị đang xa lánh các kẻ biếng nhác, đang xu hướng theo tiếp cận gần gũi những người có sự ra sức tinh tấn, đang quán xét lại các sự nỗ lực đúng đắn; tấn quyền được thanh tịnh bằng ba cách này.

Đối với vị đang xa lánh các kẻ có niệm bị quên lãng, đang xu hướng theo tiếp cận gần gũi những người có niệm được thiết lập, đang quán xét lại các sự thiết lập niệm; niệm quyền được thanh tịnh bằng ba cách này.

Đối với vị đang xa lánh các kẻ không định tĩnh, đang xu hướng theo tiếp cận gần gũi những người định tĩnh, đang quán xét lại các định và giải thoát; định quyền được thanh tịnh bằng ba cách này.

Đối với vị đang xa lánh các kẻ có tuệ kém, đang xu hướng theo tiếp cận gần gũi những người có tuệ, đang quán xét lại hành vi của trí thâm sâu; tuệ quyền được thanh tịnh bằng ba cách này.

Như thế, đối với vị đang xa lánh năm hạng người này, đối với vị đang xu hướng theo tiếp cận gần gũi năm hạng người (kia), đối với vị đang quán xét lại các bài kinh khơi dậy đức tin, các quyền này được thanh tịnh theo 15 cách này.

Năm quyền được phát triển bằng bao nhiêu cách? Bằng bao nhiêu cách có được sự phát triển của năm quyền?^[*] Năm quyền được phát triển bằng mười cách, bằng mười cách có được sự phát triển của năm quyền.

Assaddhiyaṃ pajahanto saddhindriyaṃ bhāveti, saddhindriyaṃ bhāvento assaddhiyaṃ pajahati, kosajjaṃ pajahanto viriyindriyaṃ bhāveti, viriyindriyaṃ bhāvento kosajjaṃ pajahati, pamādaṃ pajahanto satindriyaṃ bhāveti, satindriyaṃ bhāvento pamādaṃ pajahati, uddhaccaṃ pajahanto samādhindriyaṃ bhāveti, samādhindriyaṃ bhāvento uddhaccaṃ pajahati, avijjaṃ pajahanto paññindriyaṃ bhāveti, paññindriyaṃ bhāvento avijjaṃ pajahati.

Imehi dasahākārehi pañcindriyāni bhāvīyanti, imehi dasahākārehi pañcannaṃ indriyaṇaṃ bhāvanā hoti.

Katihākārehi pañcindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni? Dasahākārehi pañcindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni.

Assaddhiyassa pahīnattā suppahīnattā saddhindriyaṃ bhāviṭaṃ hoti subhāviṭaṃ, saddhindriyassa bhāvitattā subhāvitattā assaddhiyaṃ pahīnaṃ hoti suppahīnaṃ, kosajjassa pahīnattā suppahīnattā viriyindriyaṃ bhāviṭaṃ hoti subhāviṭaṃ, viriyindriyassa bhāvitattā subhāvitattā kosajjaṃ pahīnaṃ hoti suppahīnaṃ, pamādassa pahīnattā suppahīnattā satindriyaṃ bhāviṭaṃ hoti subhāviṭaṃ, satindriyassa bhāvitattā subhāvitattā pamādo pahīno hoti suppahīno, uddhaccassa pahīnatā suppahīnattā samādhindriyaṃ bhāviṭaṃ hoti subhāviṭaṃ, samādhindriyassa bhāvitattā subhāvitattā uddhaccaṃ pahīnaṃ hoti suppahīnaṃ, avijjāya pahīnattā suppahīnattā paññindriyaṃ bhāviṭaṃ hoti subhāviṭaṃ, paññindriyassa bhāvitattā subhāvitattā avijjā pahīnā hoti suppahīnā.

Imehi dasahākārehi pañcindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni.

Katihākārehi pañcindriyāni bhāvīyanti,¹ katihākārehi pañcindriyāni bhāvitāni ceva honti subhāvitāni ca, paṭippassaddhāni ca suppaṭippassaddhāni ca? Catūhākārehi pañcindriyāni bhāvīyanti, catūhākārehi pañcindriyāni bhāvitāni ceva honti subhāvitāni ca, paṭippassaddhāni ca suppaṭippassaddhāni ca.

Sotāpattimaggaṃ pañcindriyāni bhāvīyanti, sotāpatti-phalakkhaṇe pañcindriyāni bhāvitāni ceva honti subhāvitāni ca,² paṭippassaddhāni ca suppaṭippassaddhāni ca, sakadāgāmimaggaṃ pañcindriyāni bhāvīyanti, sakadāgāmiphalakkhaṇe pañcindriyāni bhāvitāni ceva honti subhāvitāni ca, paṭippassaddhāni ca suppaṭippassaddhāni ca, anāgāmimaggaṃ pañcindriyāni bhāvīyanti, anāgāmiphalakkhaṇe pañcindriyāni bhāvitāni ceva honti subhāvitāni ca, arahattamaggaṃ pañcindriyāni bhāvīyanti, arahattaphalakkhaṇe pañcindriyāni bhāvitāni ceva honti subhāvitāni ca, paṭippassaddhāni ca suppaṭippassaddhāni ca.

¹ bhāvīyanti - Machasaṃ, Syā.

² subhāvitāni - Sī 1, 2.

Trong khi dứt bỏ sự không có đức tin là phát triển tín quyền, trong khi phát triển tín quyền là dứt bỏ sự không có đức tin; trong khi dứt bỏ sự biếng nhác là phát triển tấn quyền, trong khi phát triển tấn quyền là dứt bỏ sự biếng nhác; trong khi dứt bỏ sự buông lung là phát triển niệm quyền, trong khi phát triển niệm quyền là dứt bỏ sự buông lung; trong khi dứt bỏ sự phóng dật là phát triển định quyền, trong khi phát triển định quyền là dứt bỏ sự phóng dật; trong khi dứt bỏ vô minh là phát triển tuệ quyền, trong khi phát triển tuệ quyền là dứt bỏ vô minh.

Năm quyền được phát triển bằng mười cách này, bằng mười cách này có được sự phát triển của năm quyền.

Năm quyền (là) được phát triển,^[*] (là) được phát triển tốt đẹp bằng bao nhiêu cách? Năm quyền (là) được phát triển, (là) được phát triển tốt đẹp bằng mười cách.

Do trạng thái dứt bỏ, do trạng thái dứt bỏ tốt đẹp của sự không có đức tin, tín quyền được phát triển được phát triển tốt đẹp; do trạng thái đã được phát triển, do trạng thái đã được phát triển tốt đẹp của tín quyền, có sự từ bỏ, có sự từ bỏ tốt đẹp của sự không có đức tin. Do trạng thái dứt bỏ ... của sự biếng nhác, tấn quyền được phát triển ...; do trạng thái đã được phát triển ... của tấn quyền, có sự từ bỏ ... của sự biếng nhác. Do trạng thái dứt bỏ ... của sự buông lung, niệm quyền được phát triển ...; do trạng thái đã được phát triển ... của niệm quyền, có sự từ bỏ ... của sự buông lung. Do trạng thái dứt bỏ ... của phóng dật, định quyền được phát triển ...; do trạng thái đã được phát triển... của định quyền, có sự từ bỏ ... của phóng dật. Do trạng thái dứt bỏ, do trạng thái dứt bỏ tốt đẹp của vô minh, tuệ quyền được phát triển được phát triển tốt đẹp; do trạng thái đã được phát triển, do trạng thái đã được phát triển tốt đẹp của tuệ quyền, có sự từ bỏ, có sự từ bỏ tốt đẹp của vô minh.

Năm quyền (là) được phát triển, (là) được phát triển tốt đẹp bằng mười cách này.

Năm quyền được phát triển bằng bao nhiêu cách? Năm quyền không những (là) được phát triển, mà (là) còn được phát triển tốt đẹp, được tịnh lặng, và được tịnh lặng tốt đẹp bằng bao nhiêu cách? Năm quyền được phát triển bằng bốn cách; năm quyền không những (là) được phát triển, mà (là) còn được phát triển tốt đẹp, được tịnh lặng, và được tịnh lặng tốt đẹp bằng bốn cách.

Ở sát-na Đạo Nhập Lưu, năm quyền được phát triển; ở sát-na Quả Nhập Lưu, năm quyền không những (là) được phát triển, mà (là) còn được phát triển tốt đẹp, được tịnh lặng, và được tịnh lặng tốt đẹp. Ở sát-na Đạo Nhất Lai, ... ở sát-na Quả Nhất Lai, ... Ở sát-na Đạo Bất Lai, ... ở sát-na Quả Bất Lai, ... Ở sát-na Đạo A-la-hán, năm quyền được phát triển; ở sát-na Quả A-la-hán, năm quyền không những (là) được phát triển, mà (là) còn được phát triển tốt đẹp, được tịnh lặng, và được tịnh lặng tốt đẹp.

Iti catasso maggavisuddhiyo, catasso phalavisuddhiyo, catasso samucchadavisuddhiyo, catasso paṭippassaddhivissuddhiyo. Imehi catūhākārehi pañcindriyāni bhāviyanti, imehi catūhākārehi pañcindriyāni bhāvitāni ceva honti subhāvitāni ca, paṭippassaddhāni ca suppaṭippassaddhāni ca.

Katinnaṃ¹ puggalānaṃ indriyabhāvanā, kati puggalā bhāvitindriyā? Aṭṭhannaṃ puggalānaṃ indriyabhāvanā, tayo puggalā bhāvitindriyā.

Katamesaṃ aṭṭhannaṃ puggalānaṃ indriyabhāvanā? Sattannañca sekkhānaṃ puthujjanakalyāṇakassa ca,² imesaṃ aṭṭhannaṃ puggalānaṃ indriyabhāvanā. Katame tayo puggalā bhāvitindriyā? Savanena buddho³ tathāgatassa sāvako⁴ khīṇāsavo bhāvitindriyo, sayamaṃ bhūtaṭṭhena⁵ paccekabuddho⁶ bhāvitindriyo, appameyyaṭṭhena tathāgato arahaṃ sammāsambuddho bhāvitindriyo. Ime tayo puggalā bhāvitindriyā.

Iti imesaṃ aṭṭhannaṃ puggalānaṃ indriyabhāvanā, ime tayo puggalā bhāvitindriyā.

Paṭhamasuttaniddeso.

2. Dutiyasuttaṃ

[Sāvattihinidānaṃ]

Pañcimāni bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ viriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyaṃ.

Ye hi keci⁷ bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇaṇca yathābhūtaṃ nappajānanti, na me te bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammata, brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammata, na ca pana te⁸ āyasmanto sāmāññatthaṃ vā⁹ brahmaññatthaṃ vā diṭṭheva dhamme sayamaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti.

Ye ca kho keci¹⁰ bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇaṇca yathābhūtaṃ pajānanti, te kho me¹¹ bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammata, brāhmaṇesuvā brāhmaṇasammata, te ca panāyasmanto¹² sāmāññatthaṃ vā¹³ brahmaññatthaṃ vā diṭṭheva dhamme sayamaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti¹⁴ti.

¹ katinnaṃ - Machasaṃ, Syā.

² puthujjanassa ca kalyāṇakassa - Sī 1.

³ bhāvitindriyavasena buddhoti - Syā, Sī 1, 2.

⁴ tathāgatasāvako - Syā.

⁵ sayambhūṇaṇena - Sī 1.

⁶ paccekasambuddho - Machasaṃ; paccekabuddhā - Sī 1, 2.

⁷ yo hi keci - Sī 2.

⁸ na ca panete - Machasaṃ.

⁹ sāmāññatthaṃ - Sī 1.

¹⁰ ye keci kho - Syā.

¹¹ te kho - Sī 1.

¹² panāyasmanta - Machasaṃ, Syā.

¹³ sāmāññatthaṇca - Machasaṃ, Syā.

Như thế, có bốn sự thanh tịnh của Đạo, có bốn sự thanh tịnh của Quả, có bốn sự thanh tịnh của đoạn trừ, có bốn sự thanh tịnh của tịnh lặng. Bằng bốn cách này, năm quyền được phát triển; bằng bốn cách này, năm quyền không những (là) được phát triển, mà (là) còn được phát triển tốt đẹp, được tịnh lặng, và được tịnh lặng tốt đẹp.

Có sự phát triển quyền ở bao nhiêu hạng người? Bao nhiêu hạng người có quyền được phát triển? Có sự phát triển quyền ở tám hạng người, ba hạng người có quyền được phát triển.

Có sự phát triển quyền ở tám hạng người nào? Ở bảy hạng Hữu Học và phạm nhân hoàn thiện; có sự phát triển quyền ở tám hạng người này. Ba hạng người nào có quyền được phát triển? Vị Phật Thịnh Văn, đệ tử của đức Như Lai, là bậc Lưu Tận có quyền được phát triển; đức Phật Độc Giác với ý nghĩa tự mình chứng ngộ có quyền được phát triển; đức Như Lai với ý nghĩa vô lượng, là bậc A-la-hán, đấng Chánh Đẳng Giác có quyền được phát triển; ba hạng người này có quyền được phát triển.

Như thế, có sự phát triển quyền ở tám hạng người này; ba hạng người này có quyền được phát triển.

Phân giải thích về bài Kinh thứ nhất.

2. Bài Kinh thứ nhì:

[Duyên khởi ở Sāvattihī]

Này các tỳ khưu, đây là năm quyền. Những gì là năm? Tín quyền, tấn quyền, niệm quyền, định quyền, tuệ quyền.

Này các tỳ khưu, chính các vị Sa-môn hoặc Bà-la-môn nào không nhận biết đúng theo thực thể về sự sanh khởi, về sự biến mất, về sự khoái lạc, về sự tai hại, và về sự xuất ly của năm quyền này, này các tỳ khưu, đối với ta các Sa-môn hoặc Bà-la-môn ấy không được xem là Sa-môn trong số các Sa-môn, hoặc không được xem là Bà-la-môn trong số các Bà-la-môn; hơn nữa các vị tôn túc ấy ngay trong thời hiện tại không tự mình tác chứng bằng thẳng trí, đạt đến và an trú vào mục đích của Sa-môn hạnh hoặc mục đích của Bà-la-môn hạnh.

Này các tỳ khưu, chính các vị Sa-môn hoặc Bà-la-môn nào nhận biết đúng theo thực thể về sự sanh khởi, về sự biến mất, về sự khoái lạc, về sự tai hại, và về sự xuất ly của năm quyền này, này các tỳ khưu, đối với ta các Sa-môn hoặc Bà-la-môn ấy được xem là Sa-môn trong số các Sa-môn, hoặc được xem là Bà-la-môn trong số các Bà-la-môn; hơn nữa các vị tôn túc ấy ngay trong thời hiện tại tự mình tác chứng bằng thẳng trí, đạt đến và an trú vào mục đích của Sa-môn hạnh hoặc mục đích của Bà-la-môn hạnh.

Katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ samudayo hoti, katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ samudayaṃ pajānāti? Katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ atthaṅgamo hoti, katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ atthaṅgamaṃ pajānāti? Katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ assādo hoti, katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ assādaṃ pajānāti? Katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ ādīnavaṃ hoti, katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ ādīnavaṃ pajānāti? Katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ nissaraṇaṃ hoti, katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ nissaraṇaṃ pajānāti?

Cattālisāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ samudayo hoti, cattālisāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ samudayaṃ pajānāti. Cattālisāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ atthaṅgamo hoti, cattālisāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ atthaṅgamaṃ pajānāti. Pañcavīsāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ assādo hoti, pañcavīsāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ assādaṃ pajānāti. Pañcavīsāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ ādīnavaṃ hoti, pañcavīsāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ ādīnavaṃ pajānāti. Asītisataṃ ākārehi¹ pañcannaṃ indriyānaṃ nissaraṇaṃ hoti, asītisataṃ ākārehi² pañcannaṃ indriyānaṃ nissaraṇaṃ pajānāti.

Katamehi cattālisāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ samudayo hoti, katamehi cattālisāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ samudayaṃ pajānāti?

Adhimokkhatthāya āvajjanāya samudayo saddhindriyassa samudayo hoti, adhimokkhavasena chandassa samudayo saddhindriyassa samudayo hoti, adhimokkhavasena manasikārassa samudayo saddhindriyassa samudayo hoti, saddhindriyassa vasena ekattupaṭṭhānaṃ saddhindriyassa samudayo hoti. Paggahatthāya āvajjanāya samudayo viriyindriyassa samudayo hoti, paggahavasena chandassa samudayo viriyindriyassa samudayo hoti, paggahavasena manasikārassa samudayo viriyindriyassa samudayo hoti, viriyindriyassa vasena ekattupaṭṭhānaṃ viriyindriyassasamudayo hoti. Upaṭṭhānatthāya āvajjanāya samudayo satindriyassa samudayo hoti, upaṭṭhānavasena chandassa samudayo satindriyassa samudayo hoti, upaṭṭhānavasena manasikārassa samudayo satindriyassa samudayo hoti, satindriyassa vasena ekattupaṭṭhānaṃ satindriyassa samudayo hoti. Avikkhepatthāya āvajjanāya samudayo samādhindriyassa samudayo hoti, avikkhepavasena chandassa samudayo samādhindriyassa samudayo hoti, avikkhepavasena manasikārassa samudayo samādhindriyassa samudayo hoti, samādhindriyassa vassena ekattupaṭṭhānaṃ samādhindriyassa samudayo hoti. Dassanattāya āvajjanāya samudayo paññindriyassa samudayo hoti, dassanavasena chandassa samudayo paññindriyassa samudayo hoti, dassanavasena manasikārassa samudayo paññindriyassa samudayo hoti, paññindriyassa vasena ekattupaṭṭhānaṃ paññindriyassa samudayo hoti.

¹ asītisatākārehi - Syā; asītisata-ākārehi - Sī 1.

Sự sanh khởi của năm quyền là với bao nhiêu biểu hiện? Nhận biết sự sanh khởi của năm quyền bằng bao nhiêu biểu hiện? Sự biến mất của năm quyền là với bao nhiêu biểu hiện? Nhận biết sự biến mất của năm quyền bằng bao nhiêu biểu hiện? Sự khoái lạc của năm quyền là với bao nhiêu biểu hiện? Nhận biết sự khoái lạc của năm quyền bằng bao nhiêu biểu hiện? Sự tai hại của năm quyền là với bao nhiêu biểu hiện? Nhận biết sự tai hại của năm quyền bằng bao nhiêu biểu hiện? Sự xuất ly của năm quyền là với bao nhiêu biểu hiện? Nhận biết sự xuất ly của năm quyền bằng bao nhiêu biểu hiện?

Sự sanh khởi của năm quyền là với 40 biểu hiện, (hành giả) nhận biết sự sanh khởi của năm quyền bằng 40 biểu hiện. Sự biến mất của năm quyền là với 40 biểu hiện, (hành giả) nhận biết sự biến mất của năm quyền bằng 40 biểu hiện. Sự khoái lạc của năm quyền là với 25 biểu hiện, (hành giả) nhận biết sự khoái lạc của năm quyền bằng 25 biểu hiện. Sự tai hại của năm quyền là với 25 biểu hiện, (hành giả) nhận biết sự tai hại của năm quyền bằng 25 biểu hiện. Sự xuất ly của năm quyền là với 180 biểu hiện, (hành giả) nhận biết sự xuất ly của năm quyền bằng 180 biểu hiện.

Sự sanh khởi của năm quyền là với 40 biểu hiện gì? Nhận biết sự sanh khởi của năm quyền bằng 40 biểu hiện gì?

Sự sanh khởi của hướng tâm theo ý nghĩa cương quyết là sự sanh khởi của tín quyền, sự sanh khởi của ước muốn do tác động của sự cương quyết là sự sanh khởi của tín quyền, sự sanh khởi của tác ý do tác động của sự cương quyết là sự sanh khởi của tín quyền, sự thiết lập của nhất thể do tác động của tín quyền là sự sanh khởi của tín quyền. Sự sanh khởi của hướng tâm theo ý nghĩa ra sức là sự sanh khởi của tấn quyền, sự sanh khởi của ước muốn do tác động của sự ra sức là sự sanh khởi của tấn quyền, sự sanh khởi của tác ý do tác động của sự ra sức là sự sanh khởi của tấn quyền, sự thiết lập của nhất thể do tác động của tấn quyền là sự sanh khởi của tấn quyền. Sự sanh khởi của hướng tâm theo ý nghĩa thiết lập là sự sanh khởi của niệm quyền, sự sanh khởi của ước muốn do tác động của sự thiết lập là sự sanh khởi của niệm quyền, sự sanh khởi của tác ý do tác động của sự thiết lập là sự sanh khởi của niệm quyền, sự thiết lập của nhất thể do tác động của niệm quyền là sự sanh khởi của niệm quyền. Sự sanh khởi của hướng tâm theo ý nghĩa không tán mạn là sự sanh khởi của định quyền, sự sanh khởi của ước muốn do tác động của sự không tán mạn là sự sanh khởi của định quyền, sự sanh khởi của tác ý do tác động của sự không tán mạn là sự sanh khởi của định quyền, sự thiết lập của nhất thể do tác động của định quyền là sự sanh khởi của định quyền. Sự sanh khởi của hướng tâm theo ý nghĩa nhận thức là sự sanh khởi của tuệ quyền, sự sanh khởi của ước muốn do tác động của sự nhận thức là sự sanh khởi của tuệ quyền, sự sanh khởi của tác ý do tác động của sự nhận thức là sự sanh khởi của tuệ quyền, sự thiết lập của nhất thể do tác động của tuệ quyền là sự sanh khởi của tuệ quyền.

Adhimokkhatthāya āvajjanāya samudayo saddhindriyassa samudayo hoti, paggahatthāya āvajjanāya samudayo viriyindriyassa samudayo hoti, upaṭṭhānatthāya āvajjanāya samudayo satindriyassa samudayo hoti, avikkhepatthāya āvajjanāya samudayo samādhindriyassa samudayo hoti, dassanattāya āvajjanāya samudayo paññindriyassa samudayo hoti. Adhimokkhavasena chandassa samudayo saddhindriyassa samudayo hoti, paggahavasena chandassa samudayo viriyindriyassa samudayo hoti, upaṭṭhānavasena chandassa samudayo satindriyassa samudayo hoti, avikkhepavasena chandassa samudayo samādhindriyassa samudayo hoti, dassanavasena chandassa samudayo paññindriyassa samudayo hoti.

Adhimokkhavasena manasikārassa samudayo saddhindriyassa samudayo hoti, paggahavasena manasikārassa samudayo viriyindriyassa samudayo hoti, upaṭṭhānavasena manasikārassa samudayo satindriyassa samudayo hoti, avikkhepavasena manasikārassa samudayo samādhindriyassa samudayo hoti, dassanavasena manasikārassa samudayo paññindriyassa samudayo hoti. Saddhindriyassa vasena ekattupaṭṭhānaṃ saddhindriyassa samudayo hoti, viriyindriyassa vasena ekattupaṭṭhānaṃ viriyindriyassa samudayo hoti, satindriyassa vasena ekattupaṭṭhānaṃ satindriyassa samudayo hoti, samādhindriyassa vasena ekattupaṭṭhānaṃ samādhindriyassa samudayo hoti, paññindriyassa vasena ekattupaṭṭhānaṃ paññindriyassa samudayo hoti.

Imehi cattālīsāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ samudayo hoti, imehi cattālīsāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ samudayaṃ pajānāti.

Katamehi cattālīsāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ atthaṅgamo hoti, katamehi cattālīsāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ atthaṅgamaṃ pajānāti?

Adhimokkhatthāya āvajjanāya atthaṅgamo saddhindriyassa atthaṅgamo hoti, adhimokkhavasena chandassa atthaṅgamo saddhindriyassa atthaṅgamo hoti, adhimokkhavasena manasikārassa atthaṅgamo saddhindriyassa atthaṅgamo hoti, saddhindriyassa vasena ekatta-anupaṭṭhānaṃ¹ saddhindriyassa atthaṅgamo hoti.

Paggahatthāya āvajjanāya atthaṅgamo viriyindriyassa atthaṅgamo hoti, paggahavasena chandassa atthaṅgamo viriyindriyassa atthaṅgamo hoti, paggahavasena manasikārassa atthaṅgamo viriyindriyassa atthaṅgamo hoti, viriyindriyassa vasena ekatta-anupaṭṭhānaṃ viriyindriyassa atthaṅgamo hoti.

¹ ekattaṃ anupaṭṭhānaṃ - Syā, PTS.

Sự sanh khởi của hướng tâm theo ý nghĩa cương quyết là sự sanh khởi của tín quyền, sự sanh khởi của hướng tâm theo ý nghĩa ra sức là sự sanh khởi của tấn quyền, sự sanh khởi của hướng tâm theo ý nghĩa thiết lập là sự sanh khởi của niệm quyền, sự sanh khởi của hướng tâm theo ý nghĩa không tản mạn là sự sanh khởi của định quyền, sự sanh khởi của hướng tâm theo ý nghĩa nhận thức là sự sanh khởi của tuệ quyền. Sự sanh khởi của ước muốn do tác động của sự cương quyết là sự sanh khởi của tín quyền, sự sanh khởi của ước muốn do tác động của sự ra sức là sự sanh khởi của tấn quyền, sự sanh khởi của ước muốn do tác động của sự thiết lập là sự sanh khởi của niệm quyền, sự sanh khởi của ước muốn do tác động của sự không tản mạn là sự sanh khởi của định quyền, sự sanh khởi của ước muốn do tác động của sự nhận thức là sự sanh khởi của tuệ quyền.

Sự sanh khởi của tác ý do tác động của sự cương quyết là sự sanh khởi của tín quyền, sự sanh khởi của tác ý do tác động của sự ra sức là sự sanh khởi của tấn quyền, sự sanh khởi của tác ý do tác động của sự thiết lập là sự sanh khởi của niệm quyền, sự sanh khởi của tác ý do tác động của sự không tản mạn là sự sanh khởi của định quyền, sự sanh khởi của tác ý do tác động của sự nhận thức là sự sanh khởi của tuệ quyền. Sự thiết lập của nhất thể do tác động của tín quyền là sự sanh khởi của tín quyền, sự thiết lập của nhất thể do tác động của tấn quyền là sự sanh khởi của tấn quyền. Sự thiết lập của nhất thể do tác động của niệm quyền là sự sanh khởi của niệm quyền, sự thiết lập của nhất thể do tác động của định quyền là sự sanh khởi của định quyền, sự thiết lập của nhất thể do tác động của tuệ quyền là sự sanh khởi của tuệ quyền.

Sự sanh khởi của năm quyền là với 40 biểu hiện này, (hành giả) nhận biết sự sanh khởi của năm quyền bằng 40 biểu hiện này.

Sự biến mất của năm quyền là với 40 biểu hiện gì? Nhận biết sự biến mất của năm quyền bằng 40 biểu hiện gì?

Sự biến mất của sự hướng tâm theo ý nghĩa cương quyết là sự biến mất của tín quyền, sự biến mất của ước muốn do tác động của sự cương quyết là sự biến mất của tín quyền, sự biến mất của tác ý do tác động của sự cương quyết là sự biến mất của tín quyền, sự không thiết lập của nhất thể do tác động của tín quyền là sự biến mất của tín quyền.

Sự biến mất của sự hướng tâm theo ý nghĩa ra sức là sự biến mất của tấn quyền, sự biến mất của ước muốn do tác động của sự ra sức là sự biến mất của tấn quyền, sự biến mất của tác ý do tác động của sự ra sức là sự biến mất của tấn quyền, sự không thiết lập của nhất thể do tác động của tấn quyền là sự biến mất của tấn quyền.

Upaṭṭhanatthāya āvajjanāya atthaṅgamo satindriyassa atthaṅgamo hoti, upaṭṭhānavasena chandassa atthaṅgamo satindriyassa atthaṅgamo hoti, upaṭṭhānavasena manasikārassa atthaṅgamo satindriyassa atthaṅgamo hoti, satindriyassa vasena ekatta-anupaṭṭhānaṃ satindriyassa atthaṅgamo hoti.

Avikkhepatthāya āvajjanāya atthaṅgamo samādhindriyassa atthaṅgamo hoti, avikkhepavasena chandassa atthaṅgamo samādhindriyassa atthaṅgamo hoti, avikkhepavasena manasikārassa atthaṅgamo samādhindriyassa atthaṅgamo hoti, samādhindriyassa vasena ekatta-anupaṭṭhānaṃ samādhindriyassa atthaṅgamo hoti.

Dassanatthāya āvajjanāya atthaṅgamo paññindriyassa atthaṅgamo hoti, dassanavasena chandassa atthaṅgamo paññindriyassa atthaṅgamo hoti, dassanavasena manasikārassa atthaṅgamo paññindriyassa atthaṅgamo hoti, paññindriyassa vasena ekatta-anupaṭṭhānaṃ paññindriyassa atthaṅgamo hoti.

Adhimokkhatthāya āvajjanāya atthaṅgamo saddhindriyassa atthaṅgamo hoti, paggahatthāya āvajjanāya atthaṅgamo viriyindriyassa atthaṅgamo hoti, upaṭṭhānatthāya āvajjanāya atthaṅgamo satindriyassa atthaṅgamo hoti, avikkhepatthāya āvajjanāya atthaṅgamo samādhindriyassa atthaṅgamo hoti, dassanatthāya āvajjanāya atthaṅgamo paññindriyassa atthaṅgamo hoti.

Adhimokkhavasena chandassa atthaṅgamo saddhindriyassa atthaṅgamo hoti, paggahavasena chandassa atthaṅgamo viriyindriyassa atthaṅgamo hoti, upaṭṭhānavasena chandassa atthaṅgamo satindriyassa atthaṅgamo hoti, avikkhepavasena chandassa atthaṅgamo samādhindriyassa atthaṅgamo hoti, dassanavasena chandassa atthaṅgamo paññiandrissa atthaṅgamo hoti.

Adhimokkhavasena manasikārassa atthaṅgamo saddhindriyassa atthaṅgamo hoti, paggahavasena manasikārassa atthaṅgamo viriyindriyassa atthaṅgamo hoti, upaṭṭhānavasena manasikārassa atthaṅgamo satindriyassa atthaṅgamo hoti, avikkhepavasena manasikārassa atthaṅgamo samādhindriyassa atthaṅgamo hoti, dassanavasena manasikārassa atthaṅgamo paññindriyassa atthaṅgamo hoti.

Sự biến mất của sự hướng tâm theo ý nghĩa thiết lập là sự biến mất của niệm quyền, sự biến mất của ước muốn do tác động của sự thiết lập là sự biến mất của niệm quyền, sự biến mất của tác ý do tác động của sự thiết lập là sự biến mất của niệm quyền, sự không thiết lập của nhất thể do tác động của niệm quyền là sự biến mất của niệm quyền.

Sự biến mất của sự hướng tâm theo ý nghĩa không tán mạn là sự biến mất của định quyền, sự biến mất của ước muốn do tác động của sự không tán mạn là sự biến mất của định quyền, sự biến mất của tác ý do tác động của sự không tán mạn là sự biến mất của định quyền, sự không thiết lập của nhất thể do tác động của định quyền là sự biến mất của định quyền.

Sự biến mất của sự hướng tâm theo ý nghĩa nhận thức là sự biến mất của tuệ quyền, sự biến mất của ước muốn do tác động của sự nhận thức là sự biến mất của tuệ quyền, sự biến mất của tác ý do tác động của sự nhận thức là sự biến mất của tuệ quyền, sự không thiết lập của nhất thể do tác động của tuệ quyền là sự biến mất của tuệ quyền.

Sự biến mất của sự hướng tâm theo ý nghĩa cương quyết là sự biến mất của tín quyền, sự biến mất của sự hướng tâm theo ý nghĩa ra sức là sự biến mất của tấn quyền, sự biến mất của sự hướng tâm theo ý nghĩa thiết lập là sự biến mất của niệm quyền, sự biến mất của sự hướng tâm theo ý nghĩa không tán mạn là sự biến mất của định quyền, sự biến mất của sự hướng tâm theo ý nghĩa nhận thức là sự biến mất của tuệ quyền.

Sự biến mất của ước muốn do tác động của sự cương quyết là sự biến mất của tín quyền, sự biến mất của ước muốn do tác động của sự ra sức là sự biến mất của tấn quyền, sự biến mất của ước muốn do tác động của sự thiết lập là sự biến mất của niệm quyền, sự biến mất của ước muốn do tác động của sự không tán mạn là sự biến mất của định quyền, sự biến mất của ước muốn do tác động của sự nhận thức là sự biến mất của tuệ quyền.

Sự biến mất của tác ý do tác động của sự cương quyết là sự biến mất của tín quyền, sự biến mất của tác ý do tác động của sự ra sức là sự biến mất của tấn quyền, sự biến mất của tác ý do tác động của sự thiết lập là sự biến mất của niệm quyền, sự biến mất của tác ý do tác động của sự không tán mạn là sự biến mất của định quyền, sự biến mất của tác ý do tác động của sự nhận thức là sự biến mất của tuệ quyền.

Saddhindriyassa vasena ekatta-anupaṭṭhānaṃ saddhindriyassa atthaṅgamo hoti, viriyindriyassa vasena ekatta-anupaṭṭhānaṃ viriyindriyassa atthaṅgamo hoti, satindriyassa vasena ekatta-anupaṭṭhānaṃ satindriyassa atthaṅgamo hoti, samādhindriyassa vasena ekatta-anupaṭṭhānaṃ samādhindriyassa atthaṅgamo hoti, paññindriyassa vasena ekatta-anupaṭṭhānaṃ paññindriyassa atthaṅgamo hoti.

Imehi cattālisāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ atthaṅgamo hoti, imehi cattālisāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ atthaṅgamaṃ pajānāti.

Katamehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ assādo hoti, katamehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ assādaṃ pajānāti?

Assaddhiyassa anupaṭṭhānaṃ saddhindriyassa assādo hoti, assaddhiyaparilāhassa anupaṭṭhānaṃ saddhindriyassa assādo hoti, adhimokkacariyāya vesārajjam saddhindriyassa assādo hoti, santo ca vihārādhigamo saddhindriyassa assādo hoti, yaṃ saddhindriyam paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ saddhindriyassa assādo.

Kosajjassa anupaṭṭhānaṃ viriyindriyassa assādo hoti, kosajjaparilāhassa anupaṭṭhānaṃ viriyindriyassa assādo hoti, paggahacariyāya vesārajjam viriyindriyassa assādo hoti, santo ca vihārādhigamo viriyindriyassa assādo hoti, yaṃ viriyindriyam paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ viriyindriyassa assādo.

Pamādassa anupaṭṭhānaṃ satindriyassa assādo hoti, pamādaparilāhassa anupaṭṭhānaṃ satindriyassa assādo hoti, upaṭṭhānacariyāya vesārajjam satindriyassa assādo hoti, santo ca vihārādhigamo satindriyassa assādo hoti, yaṃ satindriyam paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ satindriyassa assādo.

Uddhaccassa anupaṭṭhānaṃ samādhindriyassa assādo hoti, uddhaccaparilāhassa anupaṭṭhānaṃ samādhindriyassa assādo hoti, avikkhepacariyāya vesārajjam samādhindriyassa assādo hoti, santo ca vihārādhigamo samādhindriyassa assādo hoti, yaṃ samādhindriyam paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ samādhindriyassa assādo.

Avijjāya anupaṭṭhānaṃ paññindriyassa assādo hoti, avijjāparilāhassa anupaṭṭhānaṃ paññindriyassa assādo hoti, dassanacariyāya vesārajjam paññindriyassa assādo hoti, santo ca vihārādhigamo paññindriyassa assādo hoti, yaṃ paññindriyam paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ paññindriyassa assādo.

Imehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ assādo hoti, imehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ assādaṃ pajānāti.

Sự không thiết lập của nhất thể do tác động của tín quyền là sự biến mất của tín quyền, sự không thiết lập của nhất thể do tác động của tấn quyền là sự biến mất của tấn quyền, sự không thiết lập của nhất thể do tác động của niệm quyền là sự biến mất của niệm quyền, sự không thiết lập của nhất thể do tác động của định quyền là sự biến mất của định quyền, sự không thiết lập của nhất thể do tác động của tuệ quyền là sự biến mất của tuệ quyền.

Sự biến mất của năm quyền là với 40 biểu hiện này, (hành giả) nhận biết sự biến mất của năm quyền bằng 40 biểu hiện này.

Sự khoá lặc của năm quyền là với 25 biểu hiện gì? Nhận biết sự khoá lặc của năm quyền bằng 25 biểu hiện gì?

Sự không thiết lập của sự không có đức tin là sự khoá lặc của tín quyền, sự không thiết lập của trạng thái bực bội do không có đức tin là sự khoá lặc của tín quyền, sự tự tin của hành vi cương quyết là sự khoá lặc của tín quyền, sự an trú và đặc chứng thanh tịnh^[*] là sự khoá lặc của tín quyền, lạc và hỷ tâm nào sanh lên tùy thuận vào tín quyền thì điều ấy là sự khoá lặc của tín quyền.

Sự không thiết lập của biếng nhác là sự khoá lặc của tấn quyền, sự không thiết lập của trạng thái bực bội do biếng nhác là sự khoá lặc của tấn quyền, sự tự tin của hành vi ra sức là sự khoá lặc của tấn quyền, sự an trú và đặc chứng thanh tịnh là sự khoá lặc của tấn quyền, lạc và hỷ tâm nào sanh lên tùy thuận vào tấn quyền thì điều ấy là sự khoá lặc của tấn quyền.

Sự không thiết lập của buông lung là sự khoá lặc của niệm quyền, sự không thiết lập của trạng thái bực bội do buông lung là sự khoá lặc của niệm quyền, sự tự tin của hành vi thiết lập là sự khoá lặc của niệm quyền, sự an trú và đặc chứng thanh tịnh là sự khoá lặc của niệm quyền, lạc và hỷ tâm nào sanh lên tùy thuận vào niệm quyền thì điều ấy là sự khoá lặc của niệm quyền.

Sự không thiết lập của phóng dật là sự khoá lặc của định quyền, sự không thiết lập của trạng thái bực bội do phóng dật là sự khoá lặc của định quyền, sự tự tin của hành vi không tản mạn là sự khoá lặc của định quyền, sự an trú và đặc chứng thanh tịnh là sự khoá lặc của định quyền, lạc và hỷ tâm nào sanh lên tùy thuận vào định quyền thì điều ấy là sự khoá lặc của định quyền.

Sự không thiết lập của vô minh là sự khoá lặc của tuệ quyền, sự không thiết lập của trạng thái bực bội do vô minh là sự khoá lặc của tuệ quyền, sự tự tin của hành vi nhận thức là sự khoá lặc của tuệ quyền, sự an trú và đặc chứng thanh tịnh là sự khoá lặc của tuệ quyền, lạc và hỷ tâm nào sanh lên tùy thuận vào tuệ quyền thì điều ấy là sự khoá lặc của tuệ quyền.

Sự khoá lặc của năm quyền là với 25 biểu hiện này, (hành giả) nhận biết sự khoá lặc của năm quyền bằng 25 biểu hiện này.

Katamehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ ādīnavo hoti, katamehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ ādīnavam pajānāti?

Assaddhiyassa upatthānaṃ saddhindriyassa ādīnavo hoti, assaddhiyapariḷāhassa upatthānaṃ saddhindriyassa ādīnavo hoti, aniccaṭṭhena saddhindriyassa ādīnavo hoti, dukkhaṭṭhena saddhindriyassa ādīnavo hoti, anattaṭṭhena saddhindriyassa ādīnavo hoti.

Kosajjassa upatthānaṃ virindriyassa ādīnavo hoti, kosajjapariḷāhassa upatthānaṃ viriyindriyassa ādīnavo hoti, aniccaṭṭhena viriyindriyassa ādīnavo hoti, dukkhaṭṭhena viriyindriyassa ādīnavo hoti, anattaṭṭhena viriyindriyassa ādīnavo hoti.

Pamādassa upatthānaṃ satindriyassa ādīnavo hoti, pamādapariḷāhassa upatthānaṃ satindriyassa ādīnavo hoti, aniccaṭṭhena satindriyassa ādīnavo hoti, dukkhaṭṭhena satindriyassa ādīnavo hoti, anattaṭṭhena satindriyassa ādīnavo hoti.

Uddhaccassa upatthānaṃ samādhindriyassa ādīnavo hoti, uddhaccapariḷāhassa upatthānaṃ samādhindriyassa ādīnavo hoti, aniccaṭṭhena samādhindriyassa ādīnavo hoti, dukkhaṭṭhena samādhindriyassa ādīnavo hoti, anattaṭṭhena samādhindriyassa ādīnavo hoti.

Avijjāya upatthānaṃ paññindriyassa ādīnavo hoti, avijjāpariḷāhassa upatthānaṃ paññindriyassa ādīnavo hoti, aniccaṭṭhena paññindriyassa ādīnavo hoti, dukkhaṭṭhena paññindriyassa ādīnavo hoti, anattaṭṭhena paññindriyassa ādīnavo hoti.

Imehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ ādīnavo hoti, imehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ ādīnavam pajānāti.

Katamehi asītisataṃ ākārehi¹ pañcannaṃ indriyānaṃ nissaraṇaṃ hoti, katamehi asītisataṃ ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ nissaraṇaṃ pajānāti?

Adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ assaddhiyā nissaṭaṃ² hoti, assaddhiyapariḷāhā nissaṭaṃ² hoti tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca nissaṭaṃ hoti, bahiddhā ca sabbanimittehi nissaṭaṃ hoti, tato paṇītatarasaddhindriyassa paṭilābhā purimatarasaddhindriyā nissaṭaṃ hoti.

Paggahaṭṭhena viriyindriyaṃ kosajjā nissaṭaṃ hoti, kossajjapariḷāhā nissaṭaṃ hoti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca nissaṭaṃ hoti, bahiddhā ca sabbanimittehi nissaṭaṃ hoti, tato paṇītataraviriyindriyassa paṭilābhā purimataraviriyindriyā nissaṭaṃ hoti.

¹ asītisatāhākārehi - Syā.

² nissaṭaṃ - Sī 1.

Sự tai hại của năm quyền là với 25 biểu hiện gì? Nhận biết sự tai hại của năm quyền bằng 25 biểu hiện gì?

Sự thiết lập của sự không có đức tin là sự tai hại của tín quyền, sự thiết lập của trạng thái bực bội do không có đức tin là sự tai hại của tín quyền, theo ý nghĩa vô thường là sự tai hại của tín quyền, theo ý nghĩa khổ não là sự tai hại của tín quyền, theo ý nghĩa vô ngã là sự tai hại của tín quyền.

Sự thiết lập của sự biếng nhác là sự tai hại của tấn quyền, sự thiết lập của trạng thái bực bội do biếng nhác là sự tai hại của tấn quyền, theo ý nghĩa vô thường là sự tai hại của tấn quyền, theo ý nghĩa khổ não là sự tai hại của tấn quyền, theo ý nghĩa vô ngã là sự tai hại của tấn quyền.

Sự thiết lập của sự buông lung là sự tai hại của niệm quyền, sự thiết lập của trạng thái bực bội do buông lung là sự tai hại của niệm quyền, theo ý nghĩa vô thường là sự tai hại của niệm quyền, theo ý nghĩa khổ não là sự tai hại của niệm quyền, theo ý nghĩa vô ngã là sự tai hại của niệm quyền.

Sự thiết lập của phóng dật là sự tai hại của định quyền, sự thiết lập của trạng thái bực bội do phóng dật là sự tai hại của định quyền, theo ý nghĩa vô thường là sự tai hại của định quyền, theo ý nghĩa khổ não là sự tai hại của định quyền, theo ý nghĩa vô ngã là sự tai hại của định quyền.

Sự thiết lập của vô minh là sự tai hại của tuệ quyền, sự thiết lập của trạng thái bực bội do vô minh là sự tai hại của tuệ quyền, theo ý nghĩa vô thường là sự tai hại của tuệ quyền, theo ý nghĩa khổ não là sự tai hại của tuệ quyền, theo ý nghĩa vô ngã là sự tai hại của tuệ quyền.

Sự tai hại của năm quyền là với 25 biểu hiện này, (hành giả) nhận biết sự tai hại của năm quyền bằng 25 biểu hiện này.

Sự xuất ly của năm quyền là với 180 biểu hiện gì? Nhận biết sự xuất ly của năm quyền bằng 180 biểu hiện gì?

Với ý nghĩa cương quyết, tín quyền được xuất ly khỏi sự không có đức tin, được xuất ly khỏi trạng thái bực bội do không có đức tin, được xuất ly khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và khỏi các uẩn, được xuất ly khỏi tất cả các hiện tượng ở ngoại phần, từ đó được xuất ly khỏi tín quyền (thuộc thời điểm) liền trước đây nhờ sự thành tựu tín quyền thù thắng hơn.

Với ý nghĩa ra sức, tấn quyền được xuất ly khỏi sự biếng nhác, được xuất ly khỏi trạng thái bực bội do biếng nhác, được xuất ly khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và khỏi các uẩn, được xuất ly khỏi tất cả các hiện tượng ở ngoại phần, từ đó được xuất ly khỏi tấn quyền (thuộc thời điểm) liền trước đây nhờ sự thành tựu tấn quyền thù thắng hơn.

Upaṭṭhānatṭhena satindriyā pamādā nissaṭaṃ hoti. pamādapariḷāhā nissaṭaṃ hoti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca nissaṭaṃ hoti, bahiddhā ca sabbanimittehi nissaṭaṃ hoti, tato paṇītatarasatindriyassa paṭilābhā purimatarasatindriyā nissaṭaṃ hoti.

Avikkhepatṭhena samādhindriyaṃ uddhaccā nissaṭaṃ hoti, uddhacapariḷāhā nissaṭaṃ hoti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca nissaṭaṃ hoti, bahiddhā ca sabbanimittehi nissaṭaṃ hoti, tato paṇītatarasamādhindriyassa paṭilābhā purimatarasamādhindriyā nissaṭaṃ hoti.

Dassanatṭhena paññindriyaṃ avijjāya nissaṭaṃ hoti, avijjāpariḷāhā nissaṭaṃ hoti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca nissaṭaṃ hoti, bahiddhā ca sabbanimittehi nissaṭaṃ hoti, tato paṇītatarapaññindriyassa paṭilābhā purimatarapaññindriyā nissaṭaṃ hoti.

Pubbabhāge pañcahi indriyehi paṭhamajjhānavasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, paṭhame jhāne¹ pañcahi indriyehi² dutiyajjhānavasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, dutiye jhāne³ pañcahi indriyehi² tatiyajjhānavasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, tatiye jhāne pañcahi indriyehi catutthajjhānavasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, catutthe jhāne pañcahi indriyehi ākāsānañcāyatanasamāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, ākāsānañcāyatanasamāpattivasena⁴ pañcahi indriyehi viññānañcāyatanasamāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, viññānañcāyatanasamāpattiyā pañcahi indriyehi ākiñcaññāyatanasamāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, ākiñcaññāyatanasamāpattiyā pañcahi indriyehi nevasaññānāsaññāyatanasamāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā pañcahi indriyehi aniccānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti.

¹ paṭhamajjhāne - Syā, Sī 1.

² pañcahindriyehi - Machasaṃ, Syā; pañcindriyehi - Sī 1.

³ dutiyajjhāne - Syā, Sī 1.

⁴ samāpattiyā vasena - Sī 1.

Với ý nghĩa thiết lập, niệm quyền được xuất ly khỏi sự buông lung, được xuất ly khỏi trạng thái bực bội do buông lung, được xuất ly khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và khỏi các uẩn, được xuất ly khỏi tất cả các hiện tượng ở ngoại phần, từ đó được xuất ly khỏi niệm quyền (thuộc thời điểm) liền trước đây nhờ sự thành tựu của niệm quyền thù thắng hơn.

Với ý nghĩa không tàn mạn, định quyền được xuất ly khỏi sự phóng dật, được xuất ly khỏi trạng thái bực bội do phóng dật, được xuất ly khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và khỏi các uẩn, được xuất ly khỏi tất cả các hiện tượng ở ngoại phần, từ đó được xuất ly khỏi định quyền (thuộc thời điểm) liền trước đây nhờ sự thành tựu của định quyền thù thắng hơn.

Với ý nghĩa nhận thức, tuệ quyền được xuất ly khỏi vô minh, được xuất ly khỏi trạng thái bực bội do vô minh, được xuất ly khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và khỏi các uẩn, được xuất ly khỏi tất cả các hiện tượng ở ngoại phần, từ đó được xuất ly khỏi tuệ quyền (thuộc thời điểm) liền trước đây nhờ sự thành tựu của tuệ quyền thù thắng hơn.

Do nhờ năng lực của sơ thiên, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở giai đoạn trước đây. Do nhờ năng lực của nhị thiên, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sơ thiên. Do nhờ năng lực của tam thiên, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở nhị thiên. Do nhờ năng lực của tứ thiên, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở tam thiên. Do nhờ năng lực của sự chứng đạt không vô biên xứ, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở tứ thiên. Do nhờ năng lực của sự chứng đạt thức vô biên xứ, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự chứng đạt không vô biên xứ. Do nhờ năng lực của sự chứng đạt vô sở hữu xứ, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự chứng đạt thức vô biên xứ. Do nhờ năng lực của sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự chứng đạt vô sở hữu xứ. Do nhờ năng lực của sự quán xét về vô thường, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ.

Aniccānupassanāya pañcahi indriyehi dukkhānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, dukkhānupassanāya pañcahi indriyehi anattānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, anattānupassanāya pañcahi indriyehi nibbidānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, nibbidānupassanāya pañcahi indriyehi virāgānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, virāgānupassanāya pañcahi indriyehi nirodhānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, nirodhānupassanāya pañcahi indriyehi paṭinissaggānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, paṭinissaggānupassanāya pañcahi indriyehi khayānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, khayānupassanāya pañcahi indriyehi vayānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, vayānupassanāya pañcahi indriyehi vipariṇāmānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, vipariṇāmānupassanāya pañcahi indriyehi animittānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, animittānupassanāya pañcahi indriyehi appaṇihitānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, appaṇihitānupassanāya pañcahi indriyehi suññatānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, suññatānupassanāya pañcahi indriyehi adhipaññādhammavipassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, adhipaññādhammavipassanāya pañcahi indriyehi yathābhūtañāṇadassana-vasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, yathābhūtañāṇadassane pañcahi indriyehi ādīnavānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, ādīnavānupassanāya pañcahi indriyehi paṭisaṅkhānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, paṭisaṅkhānupassanāya pañcahi indriyehi vivaṭṭanānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, vivaṭṭanānupassanāya pañcahi indriyehi sotāpattimagga-vasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, sotāpattimagge pañcahi indriyehi sotāpattiphalasamāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, sotāpattiphalasamāpattiyā pañcahi indriyehi sakadāgāmimagga-vasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, sakadāgāmimagge pañcahi indriyehi sakadāgāmiphalasamāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, sakadāgāmiphalasamāpattiyā pañcahi indriyehi anāgāmimagga-vasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, anāgāmimagge pañcahi indriyehi anāgāmiphala-samāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, anāgāmiphala-samāpattiyā pañcahi indriyehi arahattamagga-vasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, arahattamagge pañcahi indriyehi arahattaphalasamāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni honti.

Do nhờ năng lực của sự quán xét về khổ não, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về vô thường. Do nhờ năng lực của sự quán xét về vô ngã, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về khổ não. Do nhờ năng lực của sự quán xét về sự nhàm chán, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về vô ngã. Do nhờ năng lực của sự quán xét về ly tham ái, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về sự nhàm chán. Do nhờ năng lực của sự quán xét về sự diệt tận, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về ly tham ái. Do nhờ năng lực của sự quán xét về sự từ bỏ, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về sự diệt tận. Do nhờ năng lực của sự quán xét về sự đoạn tận, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về sự từ bỏ. Do nhờ năng lực của sự quán xét về sự biến hoại, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về sự đoạn tận. Do nhờ năng lực của sự quán xét về sự chuyển biến, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về sự biến hoại. Do nhờ năng lực của sự quán xét về vô tướng, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về sự chuyển biến. Do nhờ năng lực của sự quán xét về vô nguyện, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về vô tướng. Do nhờ năng lực của sự quán xét về không tánh, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về vô nguyện. Do nhờ năng lực của sự minh sát các pháp bằng thắng tuệ, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về không tánh. Do nhờ năng lực của sự biết và thấy đúng theo thực thể, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự minh sát các pháp bằng thắng tuệ. Do nhờ năng lực của sự quán xét về sự tai hại, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự biết và thấy đúng theo thực thể. Do nhờ năng lực của sự quán xét về sự phân biệt rõ, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về sự tai hại. Do nhờ năng lực của sự quán xét về sự ly khai, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về sự phân biệt rõ. Do nhờ năng lực của Đạo Nhập Lưu, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về sự ly khai. Do nhờ năng lực của sự chứng đạt Quả Nhập Lưu, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở Đạo Nhập Lưu. Do nhờ năng lực của Đạo Nhất Lai, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự chứng đạt Quả Nhập Lưu. Do nhờ năng lực của sự chứng đạt Quả Nhất Lai, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở Đạo Nhất Lai. Do nhờ năng lực của Đạo Bất Lai, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự chứng đạt Quả Nhất Lai. Do nhờ năng lực của sự chứng đạt Quả Bất Lai, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở Đạo Bất Lai. Do nhờ năng lực của Đạo A-la-hán, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự chứng đạt Quả Bất Lai. Do nhờ năng lực của sự chứng đạt Quả A-la-hán, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở Đạo A-la-hán.

Nekkhamme¹ pañcindriyāni kāmaccchandato nissaṭāni honti, abyāpāde pañcindriyāni byāpādato nissaṭāni honti, ālokasaññāya pañcindriyāni thīnamiddhato nissaṭāni honti, avikkhepe pañcindriyāni uddhaccato nissaṭāni honti, dhammavavattḥāne pañcindriyāni vicikicchāya nissaṭāni honti, ñāṇe pañcindriyāni avijjāya nissaṭāni honti, pāmojje pañcindriyāni aratiyā nissaṭāni honti.

Paṭhame jhāne pañcindriyāni nīvaraṇehi nissaṭāni honti, dutiye jhāne pañcindriyāni vitakkavicārehi nissaṭāni honti, tatiye jhāne pañcindriyāni pītiyā nissaṭāni honti, catutthe jhāne pañcindriyāni sukhadukkhehi nissaṭāni honti, ākāsānañcāyatanaśamāpattiyā pañcindriyāni rūpasaññāya paṭighasaññāya nānattasaññāya nissaṭāni honti, viññāṇañcāyatanaśamāpattiyā pañcindriyāni ākāsānañcāyatanaññāya nissaṭāni honti, ākiñcaññāyatanaśamāpattiyā pañcindriyāni viññāṇañcāyatanaśamāpattiyā pañcindriyāni nevasaññānāśamāpattiyā pañcindriyāni ākiñcaññāyatanaśamāpattiyā nissaṭāni honti.

Aniccānupassanāya pañcindriyāni nīccasaññāya nissaṭāni honti, dukkhānupassanāya pañcindriyāni sukhasaññāya nissaṭāni honti, anattānupassanāya pañcindriyāni attasaññāya nissaṭāni honti, nibbidānupassanāya pañcindriyāni nandiyā nissaṭāni honti, virāgānupassanāya pañcindriyāni rāgato nissaṭāni honti, nirodhānupassanāya pañcindriyāni samudayato nissaṭāni honti, paṭinissaggānupassanāya pañcindriyāni ādīnavato nissaṭāni honti, khayānupassanāya pañcindriyāni ghanasaññāya nissaṭāni honti, vayānupassanāya pañcindriyāni āyūhanato nissaṭāni honti, vipariṇāmānupassanāya pañcindriyāni dhuvasaññāya nissaṭāni honti, animittānupassanāya pañcindriyāni nimittato nissaṭāni honti, appaṇihitānupassanāya pañcindriyāni panidhiyā nissaṭāni honti, suññatānupassanāya pañcindriyāni abhinivesato nissaṭāni honti, adhipaññādhammavipassanāya pañcindriyāni sārādānābhinivesato nissaṭāni honti, yathābhūtañāṇadassane pañcindriyāni sammohābhinivesato nissaṭāni honti, ādīnavānupassanāya pañcindriyāni ālayābhinivesato nissaṭāni honti, paṭisaṅkhānupassanāya pañcindriyāni appaṭisaṅkhāya nissaṭāni honti, vivaṭṭanānupassanāya pañcindriyāni saññogābhinivesato nissaṭāni honti.

¹ nikkhamme - Syā, Sī 1.

Năm quyền ở sự thoát ly được xuất ly khỏi ước muốn trong các dục. Năm quyền ở sự không sân độc được xuất ly khỏi sự sân độc. Năm quyền ở sự nghĩ tưởng đến ánh sáng được xuất ly khỏi sự lờ đờ buồn ngủ. Năm quyền ở sự không tán mạn được xuất ly khỏi sự phóng dật. Năm quyền ở sự xác định pháp được xuất ly khỏi sự hoài nghi. Năm quyền ở trí được xuất ly khỏi vô minh. Năm quyền ở sự hân hoan được xuất ly khỏi sự không hứng thú.

Năm quyền ở sơ thiền được xuất ly khỏi các pháp ngăn che. Năm quyền ở nhị thiền được xuất ly khỏi tâm và tứ. Năm quyền ở tam thiền được xuất ly khỏi hỷ. Năm quyền ở tứ thiền được xuất ly khỏi lạc và khổ. Năm quyền ở sự chứng đạt không vô biên xứ được xuất ly khỏi sự nghĩ tưởng về sắc, sự nghĩ tưởng về bất bình, sự nghĩ tưởng về trạng thái khác biệt. Năm quyền ở sự chứng đạt thức vô biên xứ được xuất ly khỏi sự nghĩ tưởng về không vô biên xứ. Năm quyền ở sự chứng đạt vô sở hữu xứ được xuất ly khỏi sự nghĩ tưởng về thức vô biên xứ. Năm quyền ở sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ được xuất ly khỏi sự nghĩ tưởng về vô sở hữu xứ.

Năm quyền ở sự quán xét về vô thường được xuất ly khỏi sự nghĩ tưởng về thường còn. Năm quyền ở sự quán xét về khổ não được xuất ly khỏi sự nghĩ tưởng về lạc. Năm quyền ở sự quán xét về vô ngã được xuất ly khỏi sự nghĩ tưởng về ngã. Năm quyền ở sự quán xét về sự nhàm chán được xuất ly khỏi sự vui thích. Năm quyền ở sự quán xét về ly tham ái được xuất ly khỏi tham ái. Năm quyền ở sự quán xét về sự diệt tận được xuất ly khỏi nhân sanh khởi. Năm quyền ở sự quán xét về sự từ bỏ được xuất ly khỏi sự tai hại. Năm quyền ở sự quán xét về sự đoạn tận được xuất ly khỏi sự nghĩ tưởng về tiếp diễn. Năm quyền ở sự quán xét về sự biến hoại được xuất ly khỏi (nghiệp) tích lũy. Năm quyền ở sự quán xét về sự chuyển biến được xuất ly khỏi sự nghĩ tưởng về bền vững. Năm quyền ở sự quán xét về vô tướng được xuất ly khỏi hiện tướng. Năm quyền ở sự quán xét về vô nguyện được xuất ly khỏi sự nguyện ước. Năm quyền ở sự quán xét về không tánh được xuất ly khỏi sự cố chấp. Năm quyền ở sự minh sát các pháp bằng thắng tuệ được xuất ly khỏi sự cố chấp về thực chất (của thường còn, của tự ngã). Năm quyền ở sự biết và thấy đúng theo thực thể được xuất ly khỏi cố chấp vào sự lầm lẫn. Năm quyền ở sự quán xét về sự tai hại được xuất ly khỏi sự cố chấp vào sự lệ thuộc. Năm quyền ở sự quán xét về sự phân biệt rõ được xuất ly khỏi sự không phân biệt rõ. Năm quyền ở sự quán xét về sự ly khai được xuất ly khỏi sự cố chấp vào sự ràng buộc.

Sotāpattimagge pañcindriyāni diṭṭhekaṭṭhehi kilesehi nissaṭāni honti, sakadāgāmagge pañcindriyāni oḷārikehi kilesehi nissaṭāni honti, anāgāmagge pañcindriyānā aṇusahagatehi kilesehi nissaṭāni honti, arahattamagge pañcindriyāni sabbakilesehi nissaṭāni honti, sabbesaññaeva khīṇāsavānaṃ tattha tattha pañcindriyāni nissaṭāni ceva honti sunissaṭāni ca paṭippassaddhāni ca suppaṭippassaddhāni ca.

Imehi asītisaṃ ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ nissaraṇaṃ hoti. Imehi asītisaṃ ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ nissaraṇaṃ pajānāti.

Dutiyasuttaniddeso.

Bhānavāro paṭhamo.

3. Tatiyasuttaṃ

[Sāvattihinidānaṃ]

“Pañcimāni bhikkhave, indriyāni, katamāni pañca? Saddhindriyaṃ viriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyaṃ.

Kattha ca bhikkhave, saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ? Catusu sotāpattiyaṅgesu, ettha saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Kattha ca bhikkhave, viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ? Catusu sammappadhānesu, ettha viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Kattha ca bhikkhave, satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ? Catusu satipatthānesu, ettha satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Kattha ca bhikkhave, samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ? Catusu jhānesu, ettha samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Kattha ca bhikkhave, paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ? Catusu ariyasaccesu, ettha paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. [1]

Catusu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena katihākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni, catusu sammappadhānesu viriyindriyassa vasena katihākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni, catusu satipatthānesu satindriyassa vasena katihākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni, catusu jhānesu samādhindriyassa vasena katihākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni, catusu ariyasaccesu paññindriyassa vasena katihākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni?

Catusu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni, catusu sammappadhānesu viriyindriyassa vasena vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni, catusu satipatthānesu satindriyassa vasena vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni, catusu jhānesu samādhindriyassa vasena vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni, catusu ariyasaccesu paññindriyassa vasena vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni.

[1] Indriyasamyutta -Suddhikavagge.

Năm quyền ở Đạo Nhập Lưu được xuất ly khỏi các phiền não thuần về tà kiến, năm quyền ở Đạo Nhất Lai được xuất ly khỏi các phiền não thô thiển, năm quyền ở Đạo Bất Lai được xuất ly khỏi các phiền não có tính chất vi tế, năm quyền ở Đạo A-la-hán được xuất ly khỏi toàn bộ phiền não; trong mọi trường hợp, năm quyền của chính tất cả các bậc Lộ Tận không những là được xuất ly, mà còn được xuất ly tốt đẹp, được tịnh lặng, và được tịnh lặng tốt đẹp.

Sự xuất ly của năm quyền là với 180 biểu hiện này, (hành giả) nhận biết sự xuất ly của năm quyền bằng 180 biểu hiện này.

Phân giải thích về bài Kinh thứ nhì.

Tụng Phẩm thứ nhất.

3. Bài Kinh thứ ba:

[Duyên khởi ở Sāvattihī]

Này các tỳ khuru, đây là năm quyền. Những gì là năm? Tín quyền, tấn quyền, niệm quyền, định quyền, tuệ quyền.

Và này các tỳ khuru, tín quyền nên được quan sát ở đâu? Ở bốn chi phần của Nhập Lưu, tín quyền nên được quan sát ở đây. Và này các tỳ khuru, tấn quyền nên được quan sát ở đâu? Ở bốn chánh cần, tấn quyền nên được quan sát ở đây. Và này các tỳ khuru, niệm quyền nên được quan sát ở đâu? Ở bốn sự thiết lập niệm, niệm quyền nên được quan sát ở đây. Và này các tỳ khuru, định quyền nên được quan sát ở đâu? Ở bốn thiền, định quyền nên được quan sát ở đây. Và này các tỳ khuru, tuệ quyền nên được quan sát ở đâu? Ở bốn chân lý cao thượng, tuệ quyền nên được quan sát ở đây.

Do nhờ năng lực của tín quyền ở bốn chi phần của Nhập Lưu, năm quyền nên được quan sát theo bao nhiêu biểu hiện? Do nhờ năng lực của tấn quyền ở bốn chánh cần, năm quyền nên được quan sát theo bao nhiêu biểu hiện? Do nhờ năng lực của niệm quyền ở bốn sự thiết lập niệm, năm quyền nên được quan sát theo bao nhiêu biểu hiện? Do nhờ năng lực của định quyền ở bốn thiền, năm quyền nên được quan sát theo bao nhiêu biểu hiện? Do nhờ năng lực của tuệ quyền ở bốn chân lý cao thượng, năm quyền nên được quan sát theo bao nhiêu biểu hiện?

Do nhờ năng lực của tín quyền ở bốn chi phần của Nhập Lưu, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện. Do nhờ năng lực của tấn quyền ở bốn chánh cần, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện. Do nhờ năng lực của niệm quyền ở bốn sự thiết lập niệm, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện. Do nhờ năng lực của định quyền ở bốn thiền, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện. Do nhờ năng lực của tuệ quyền ở bốn chân lý cao thượng, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện.

Catusu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni?

Sappurisasamseve sotāpattiyaṅge adhimokkhādhipeyyaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, saddhindriyassa vasena paggaḥaṭṭhena viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, saddhammasavane sotāpattiyaṅge —pe— yonisomanasikāre sotāpattiyaṅge —pe— dhammānudhammapaṭipattiyā sotāpattiyaṅge adhimokkhādhipeyyaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, saddhindriyassa vasena paggaḥaṭṭhena viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ.

Catusu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni.

Catusu sammappadhānesu viriyindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni?

Anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anupāpādāya sammappadhāne paggaḥādhipeyyaṭṭhena viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, viriyindriyassa vasena upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya sammappadhāne —pe— anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya sammappadhāne —pe— uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhīyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā sammappadhāne paggaḥādhipeyyaṭṭhena viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, viriyindriyassa vasena upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ.

Catusu sammappadhānesu viriyindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni.

Catusu satipaṭṭhānesu satindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni?

Kāye kāyānupassanāsatiṭṭhāne upaṭṭhānādhipeyyaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, satindriyassa vasena avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggaḥaṭṭhena viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, vedanāsu vedanānupassanāsatiṭṭhāne —pe— citte cittānupassanāsatiṭṭhāne —pe— dhammesu dhammānupassanāsatiṭṭhāne upaṭṭhānādhipeyyaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, satindriyassa vasena avikkhepaṭṭhena

Do nhờ năng lực của tín quyền ở bốn chi phần của Nhập Lưu, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện nào?

Ở bốn chi phần của Nhập Lưu về sự thân cận bậc chân nhân, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tín quyền, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức, niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tán mạn, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức. Ở bốn chi phần của Nhập Lưu về sự lắng nghe Chánh Pháp, ...(như trên)... về sự tác ý đúng đường lối, ...(như trên)... về sự thực hành đúng pháp và thuận pháp, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tín quyền, ...(như trên)... tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức.

Do nhờ năng lực của tín quyền ở bốn chi phần của Nhập Lưu, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện này.

Do nhờ năng lực của tấn quyền ở bốn chánh cần, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện nào?

Ở chánh cần nhằm không làm sanh khởi các pháp ác bất thiện chưa được sanh khởi, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tấn quyền, niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tán mạn, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết. Ở chánh cần nhằm dứt bỏ các pháp ác bất thiện chưa được sanh khởi, ...(nt)... Ở chánh cần nhằm làm sanh khởi các pháp thiện chưa được sanh khởi, ...(nt)... Ở chánh cần nhằm đến sự duy trì, sự không bị lẫn lộn, sự tăng trưởng, sự dồi dào, sự phát triển, sự làm tròn đủ các pháp thiện đã được sanh khởi, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tấn quyền, ... tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết.

Do nhờ năng lực của tấn quyền ở bốn chánh cần, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện này.

Do nhờ năng lực của niệm quyền ở bốn sự thiết lập niệm, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện nào?

Ở sự thiết lập niệm về quán xét thân trên thân, niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của niệm quyền, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tán mạn, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức. Ở sự thiết lập niệm về quán xét thọ trên các thọ, ...(như trên)... Ở sự thiết lập niệm về quán xét tâm trên tâm, ...(như trên)... Ở sự thiết lập niệm về quán xét pháp trên các pháp, niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của niệm quyền,

samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggaḥaṭṭhena viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ.

Catusu satipaṭṭhānesu satindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni.

Catusu jhānesu samādhindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni?

Paṭhame jhāne avikkhepādhipeyyaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, samādhindriyassa vasena dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggaḥaṭṭhena viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dutiye jhāne —pe— tatiye jhāne —pe— catutthe jhāne avikkhepādhipeyyaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, samādhindriyassa vasena dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggaḥaṭṭhena viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ.

Catusu jhānesu samādhindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni.

Catusu ariyasacesu paññindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni?

Dukkhe ariyasacce dassanādhipeyyaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena daṭṭhabbaṃ. Paggaḥaṭṭhena viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dukkhasamudaye ariyasacce —pe— dukkhanirodhe ariyasacce —pe— dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasacce dassanādhipeyyaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggaḥaṭṭhena viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ.

Catusu ariyasacesu paññindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni.

Catusu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā, catusu sammappadhānesu —pe— catusu satipaṭṭhānesu —pe— catusu jhānesu —pe— catusu ariyasacesu paññindriyassa vasena katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā? Catusu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā, catusu sammappadhānesu —pe— catusu satipaṭṭhānesu —pe— catusu jhānesu —pe— catusu ariyasacesu paññindriyassa vasena vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā.

định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tán mạn, ...(như trên)... tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức.

Do nhờ năng lực của niệm quyền ở bốn sự thiết lập niệm, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện này.

Do nhờ năng lực của định quyền ở bốn thiền, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện nào?

Ở sơ thiền, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tán mạn là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của định quyền, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức, niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập. Ở nhị thiền, ...(như trên)... Ở tam thiền, ...(như trên)... Ở tứ thiền, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tán mạn là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của định quyền, ...(như trên)... niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập.

Do nhờ năng lực của định quyền ở bốn thiền, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện này.

Do nhờ năng lực của tuệ quyền ở bốn chân lý cao thượng, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện nào?

Ở chân lý cao thượng về Khổ, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tuệ quyền, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức, niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tán mạn. Ở chân lý cao thượng về nhân sanh Khổ, ...(như trên)... Ở chân lý cao thượng về sự diệt tận Khổ, ...(như trên)... Ở chân lý cao thượng về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tuệ quyền, ...(như trên)... định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tán mạn.

Do nhờ năng lực của tuệ quyền ở bốn chân lý cao thượng, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện này.

Do nhờ năng lực của tín quyền ở bốn chi phần của Nhập Lưu, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo bao nhiêu biểu hiện? Do nhờ năng lực của tuệ quyền ở bốn chánh cần ...(như trên)... ở bốn sự thiết lập niệm ...(như trên)... ở bốn thiền ...(như trên)... ở bốn chân lý cao thượng, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo bao nhiêu biểu hiện? Do nhờ năng lực của tín quyền ở bốn chi phần của Nhập Lưu, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện. Do nhờ năng lực của tuệ quyền ở bốn chánh cần ...(như trên)... ở bốn sự thiết lập niệm ...(như trên)... ở bốn thiền ...(như trên)... ở bốn chân lý cao thượng, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện.

Catusu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā?

Sappurisasamseve sotāpattiyaṅge adhimokkhādhipeyyaṭṭhena saddhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, saddhindriyassa vasena paggaḥaṭṭhena viriyindriyassa cariyā daṭṭhabbā, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyassa cariyā daṭṭhabbā, avikkhepaṭṭhena samādhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, dassanaṭṭhena paññindriyassa cariyā daṭṭhabbā. Saddhammasavane sotāpattiyaṅge —pe— Yonisomanasikāre sotāpattiyaṅge —pe— Dhammānudhammapaṭipattiyā sotāpattiyaṅge adhimokkhādhipeyyaṭṭhena saddhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, saddhindriyassa vasena paggaḥaṭṭhena viriyindriyassa cariyā daṭṭhabbā, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyassa cariyā daṭṭhabbā, avikkhepaṭṭhena samādhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, dassanaṭṭhena paññindriyassa cariyā daṭṭhabbā.

Catusu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā.

Catusu sammappadhānesu viriyindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ cariyā daṭṭhabbā?

Anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya sammappadhāne paggaḥādhipeyyaṭṭhena viriyindriyassa cariyā daṭṭhabbā, viriyindriyassa vasena upaṭṭhānaṭṭhena satindriyassa cariyā daṭṭhabbā, avikkhepaṭṭhena samādhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, dassanaṭṭhena paññindriyassa cariyā daṭṭhabbā, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya sammappadhāne —pe— anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya sammappadhāne —pe— uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asamosāya bhīyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā sammappadhāne paggaḥādhipeyyaṭṭhena viriyindriyassa cariyā daṭṭhabbā —pe—

Catusu sammappadhānesu viriyindrissa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā.

Catusu satipaṭṭhānesu satindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā?

Kāye kāyānupassanāsatiṭṭhāne upaṭṭhānādhipeyyaṭṭhena satindriyassa cariyā daṭṭhabbā, satindriyassa vasena avikkhepaṭṭhena samādhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, dassanaṭṭhena paññindriyassa cariyā daṭṭhabbā, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, paggaḥaṭṭhena viriyindriyassa cariyā daṭṭhabbā, vedanāsu vedanānupassanāsatiṭṭhāne —pe— citte cittānupassanāsatiṭṭhāne —pe— dhammesu dhammānupassanāsatiṭṭhāne upaṭṭhānādhipeyyaṭṭhena satindriyassa cariyā daṭṭhabbā, —pe—

Do nhờ năng lực của tín quyền ở bốn chi phần của Nhập Lưu, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện nào?

Ở bốn chi phần của Nhập Lưu về sự thân cận bậc chân nhân, hành vi của tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tín quyền, hành vi của tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức, hành vi của niệm quyền ... theo ý nghĩa thiết lập, hành vi của định quyền ... theo ý nghĩa không tán mạn, hành vi của tuệ quyền ... theo ý nghĩa nhận thức. Ở bốn chi phần của Nhập Lưu về sự lắng nghe Chánh Pháp, ...(như trên)... về sự tác ý đúng đường lối, ...(như trên)... về sự thực hành đúng pháp và thuận pháp, hành vi của tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tín quyền, ...(nt)... hành vi của tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức.

Ở bốn chi phần của Nhập Lưu, do nhờ năng lực của tín quyền hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện này.

Do nhờ năng lực của tấn quyền ở bốn chánh cần, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện nào?

Ở chánh cần nhằm không làm sanh khởi các pháp ác bất thiện chưa được sanh khởi, hành vi của tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tấn quyền, hành vi của niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập, hành vi của định quyền ... theo ý nghĩa không tán mạn, hành vi của tuệ quyền ... theo ý nghĩa nhận thức, hành vi của tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết. Ở chánh cần nhằm dứt bỏ các pháp ác bất thiện chưa được sanh khởi, ...(như trên)... nhằm làm sanh khởi các pháp thiện chưa được sanh khởi, ...(như trên)... nhằm đến sự duy trì, sự không bị lẫn lộn, sự tăng trưởng, sự dồi dào, sự phát triển, sự làm tròn đủ các pháp thiện đã được sanh khởi, hành vi của tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tấn quyền ...(như trên)... hành vi của tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết.

Do nhờ năng lực của tấn quyền ở bốn chánh cần, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện này.

Do nhờ năng lực của niệm quyền ở bốn sự thiết lập niệm, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện nào?

Ở sự thiết lập niệm về quán xét thân trên thân, hành vi của niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của niệm quyền, hành vi của định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tán mạn, hành vi của tuệ quyền ... theo ý nghĩa nhận thức, hành vi của tín quyền ... theo ý nghĩa cương quyết, hành vi của tấn quyền ... theo ý nghĩa ra sức. Ở sự thiết lập niệm về quán xét thọ trên các thọ, ...(nt)... về quán xét tâm trên tâm, ...(nt)... về quán xét pháp trên các pháp, hành vi của niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập là pháp chủ đạo; ...(nt)...

Catusu satipaṭṭhānesu satindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā.

Catusu jhānesu samādhindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā?

Paṭhame jhāne avikkhepādhipateyyaṭṭhena samādhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, samādhindriyassa vasena dassanaṭṭhena paññindriyassa cariyā daṭṭhabbā, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, paggahaṭṭhena viriyindriyassa cariyā daṭṭhabbā, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyassa cariyā daṭṭhabbā. Dutīye jhāne —pe— Tatiye jhāne —pe— Catutthe jhāne avikkhepādhipateyyaṭṭhena samādhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, —pe—

Catusu jhānesu samādhindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā?

Catusu ariyasaccesu paññindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā.

Dukkhe ariyasacce dassanādhipateyyaṭṭhena paññindriyassa cariyā daṭṭhabbā, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena saddhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, paggahaṭṭhena viriyindriyassa cariyā daṭṭhabbā, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyassa cariyā daṭṭhabbā, avikkhepaṭṭhena samādhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, dukkhasamudaye ariyasacce —pe— dukkhanirodhe ariyasacce —pe— dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasacce dassanādhipateyyaṭṭhena paññindriyassa cariyā daṭṭhabbā, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena saddhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, paggahaṭṭhena viriyindriyassa cariyā daṭṭhabbā, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyassa cariyā daṭṭhabbā, avikkhepaṭṭhena samādhindriyassa cariyā daṭṭhabbā.

Catusu ariyasaccesu paññindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā.

Cāro ca vihāro ca anubuddho hoti paṭividdho, yathācarantaṃ yathāviharantaṃ viññū sabrahmacārī gambhīresu ṭhānesu okappeyyuṃ: addhā ayamāyasmā patto vā pāpuṇissati vā.

Cariyāti aṭṭha cariyāyo: iriyāpathacariyā, āyatanacariyā, saticariyā, samādhicariyā, ñāṇacariyā, maggacariyā, patticariyā, lokatthacariyā'ti.¹

Iriyāpathacariyāti catusu² iriyāpathesu.

Āyatanacariyāti chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu.

Saticariyāti catusu satipaṭṭhānesu.

Samādhicariyāti catusu jhānesu.

¹ lokatthacariyā - Syā.

² catūsu - Machasaṃ, Syā.

Do nhờ năng lực của niệm quyền ở bốn sự thiết lập niệm, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện này.

Do nhờ năng lực của định quyền ở bốn thiền, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện nào?

Ở sơ thiền, hành vi của định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tán mạn là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của định quyền, hành vi của tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức, hành vi của tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết, hành vi của tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức, hành vi của niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập. Ở nhị thiền, ...(như trên)... Ở tam thiền, ...(như trên)... Ở tứ thiền, hành vi của định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tán mạn là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của định quyền, ...(như trên)...

Do nhờ năng lực của định quyền ở bốn thiền, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện này.

Do nhờ năng lực của tuệ quyền ở bốn chân lý cao thượng, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện nào?

Ở chân lý cao thượng về Khổ, hành vi của tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tuệ quyền, hành vi của tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết, hành vi của tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức, hành vi của niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập, hành vi của định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tán mạn. Ở chân lý cao thượng về nhân sanh Khổ, ...(như trên)... Ở chân lý cao thượng về sự diệt tận Khổ, ...(như trên)... Ở chân lý cao thượng về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ, hành vi của tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tuệ quyền, ...(như trên)...

Do nhờ năng lực của tuệ quyền ở bốn chân lý cao thượng, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện này.

Hành vi và sự an trú là được phát hiện và được thấu triệt. Các bậc trí hành Phạm hạnh có thể xác nhận về những lãnh vực thâm sâu cho người đang hành động như thế ấy, đang an trú như thế ấy rằng: 'Chắc chắn vị tôn túc này đã đạt đến hoặc sẽ thành tựu.'

Hành vi: Có tám hành vi: hành vi của oai nghi, hành vi của xứ, hành vi của niệm, hành vi của định, hành vi của trí, hành vi của Đạo, hành vi của sự đạt đến, và hành vi vì lợi ích của thế gian.

Hành vi của oai nghi: liên quan đến bốn oai nghi.

Hành vi của xứ: liên quan đến sáu nội ngoại xứ.

Hành vi của niệm: liên quan đến bốn sự thiết lập niệm.

Hành vi của định: liên quan đến bốn thiền.

Ñāṇacariyāti catusu ariyasaccesu.

Maggacariyāti catusu ariyamaggesu.

Patticariyāti catusu sāmaññaphalesu.

Lokatthacariyāti tathāgatesu arahantesu sammāsambuddhesu, padese¹ paccakabuddhesu, padese² sāvakesu.

Iriyāpathacariyā ca paṇidhisampannānaṃ, āyatanacariyā ca indriyesu guttadvārānaṃ, saticariyā ca appamādavihāriṇaṃ, samādhicariyā ca adhiccittamanuyuttānaṃ, ñāṇacariyā ca buddhisampannānaṃ, maggacariyā ca sammāpaṭipannānaṃ,³ patticariyā ca adhigataphalānaṃ, lokatthacariyā ca tathāgatānaṃ arahantānaṃ sammāsambuddhānaṃ, padese¹ paccakabuddhānaṃ, padese² sāvakānaṃ, imā aṭṭha cariyāyo.

Aparāpi aṭṭha cariyāyo: adhimuccanto saddhāya carati, paggaṇhanto viriyena carati, upaṭṭhāpento satiyā carati, avikkhepaṃ karonto samādhinā carati, pajānanto paññāya carati, vijānanto viññāṇacariyāya⁴ carati, evaṃ paṭipannassa kusalā dhammā āyāpentīti⁵ āyatanacariyāya carati, evaṃ paṭipanno visesamadhigacchatīti visesacariyāya carati, imā aṭṭha cariyāyo.

Aparāpi aṭṭha cariyāyo: dassanacariyā ca sammāditṭhiyā, abhiniropanacariyā ca sammāsaṅkappassa, pariggahacariyā ca sammāvācāya, samuṭṭhānacariyā ca sammākammantassa, vodānacariyā ca sammā-ājīvassa, paggahacariyā ca sammāvāyāmassa, upaṭṭhānacariyā ca sammāsatiyā, avikkhepacariyā ca sammāsamādhissa, imā aṭṭha cariyāyo.

Vihāroti adhimuccanto saddhāya viharati, paggaṇhanto viriyena viharati, upaṭṭhāpento satiyā viharati, avikkhepaṃ karonto samādhinā viharati, pajānanto paññāya viharati.

Anubuddhoti saddhindriyassa adhimokkhaṭṭho anubuddho hoti, viriyindriyassa paggahaṭṭho anubuddho hoti, satindriyassa upaṭṭhānaṭṭho anubuddho hoti, samādhindriyassa avikkhepaṭṭho anubuddho hoti, paññindriyassa dassanaṭṭho anubuddho hoti.

Paṭividdhoti saddhindriyassa adhimokkhaṭṭho paṭividdho hoti, viriyindriyassa paggahaṭṭho paṭividdho hoti, satindriyassa upaṭṭhānaṭṭho paṭividdho hoti, samādhindriyassa avikkhepaṭṭho paṭividdho hoti, paññindriyassa dassanaṭṭho paṭividdho hoti.

¹ padeso - Syā; sappadeso - Sī 1.

² padeso - Syā; sappadesu - Sī 1.

³ samāpattisampannānaṃ - Sī 1.

⁴ viññāṇena - Syā; viññāṇacariyā - Sī.

⁵ abhāpentīti - Sī 1.

Hành vi của trí: liên quan đến bốn chân lý cao thượng.

Hành vi của Đạo: liên quan đến bốn Thánh Đạo.

Hành vi của sự đạt đến: liên quan đến bốn Quả vị Sa-môn.

Hành vi vì lợi ích của thế gian: liên quan đến các đức Như Lai, bậc A-la-hán, đấng Chánh Đẳng Giác, liên quan một phần đến các vị Phật Độc Giác, liên quan một phần đến các vị Thinh Văn.

Hành vi của oai nghi là của các vị đã thành tựu nguyện vọng, hành vi của xứ là của các vị có sự hộ trì các căn,^[*] hành vi của niệm là của các vị an trú vào sự không buông lung, hành vi của định là của các vị gắn bó vào thẳng tâm, hành vi của trí là của các vị đã thành tựu sự giác ngộ, hành vi của Đạo là của các vị thực hành đúng đắn, hành vi của sự đạt đến là của các Quả vị đã được chứng đạt, hành vi vì lợi ích của thế gian là của các đức Như Lai, bậc A-la-hán, đấng Chánh Đẳng Giác, là một phần đối với các vị Phật Độc Giác, là một phần đối với các vị Thinh Văn; đây là tám hành vi.

Có tám hành vi khác nữa: Trong khi cương quyết là hành xử với tín, trong khi ra sức là hành xử với tấn, trong khi thiết lập là hành xử với niệm, trong khi không tán mạn là hành xử với định, trong khi nhận biết là hành xử với tuệ, trong khi nhận thức là hành xử với hành vi của thức, ‘ở vị thực hành như thế, các thiện pháp được thể hiện’ là hành xử với hành vi của xứ, ‘vị thực hành như thế chúng đặc biệt’ là hành xử với hành vi của chứng đắc; đây là tám hành vi.

Có tám hành vi khác nữa: Hành vi nhận thức của chánh kiến, hành vi gắn chặt (tâm vào cảnh) của chánh tư duy, hành vi gìn giữ của chánh ngữ, hành vi nguồn sanh khởi của chánh nghiệp, hành vi trong sạch của chánh mạng, hành vi ra sức của chánh tinh tấn, hành vi thiết lập của chánh niệm, hành vi không tán mạn của chánh định; đây là tám hành vi.

Sự an trú: Trong khi cương quyết là an trú với tín, trong khi ra sức là an trú với tấn, trong khi thiết lập là an trú với niệm, trong khi hành động không tán mạn là an trú với định, trong khi là nhận biết là an trú với tuệ.

Được phát hiện: Ý nghĩa cương quyết của tín quyền là được phát hiện, ý nghĩa ra sức của tấn quyền là được phát hiện, ý nghĩa thiết lập của niệm quyền là được phát hiện, ý nghĩa không tán mạn của định quyền là được phát hiện, ý nghĩa nhận thức của tuệ quyền là được phát hiện.

Được thấu triệt: Ý nghĩa cương quyết của tín quyền là được thấu triệt, ý nghĩa ra sức của tấn quyền là được thấu triệt, ý nghĩa thiết lập của niệm quyền là được thấu triệt, ý nghĩa không tán mạn của định quyền là được thấu triệt, ý nghĩa nhận thức của tuệ quyền là được thấu triệt.

Yathācarantanti¹ evaṃ saddhāya carantaṃ, evaṃ viriyena carantaṃ, evaṃ satiyā carantaṃ, evaṃ samādhinā carantaṃ, evaṃ paññāya carantaṃ.

Yathāviharantanti evaṃ saddhāya viharantaṃ, evaṃ viriyena viharantaṃ, evaṃ satiyā viharantaṃ, evaṃ samādhinā viharantaṃ, evaṃ paññāya viharantaṃ.

Viññūti viññū vibhāvī medhāvī paṇḍitā buddhisampannā.

Sabrahmacārīti ekakammaṃ,² ekuddeso samasikkhatā.³

Gambhiresu ṭhānesūti gambhīrāni ṭhānāni vuccanti: jhānā⁴ ca vimokkhā ca samādhi⁵ ca samāpattiyo ca maggā ca phalāni ca abhiññāyo ca paṭisambhidā ca.

Okappeyyunti saddaheyyuṃ adhimucceyyuṃ.

Addhāti ekaṃsavacanametam, nissamsayavacanametam, nikkāṅkhavacanametam,⁶ advejjhavacanametam, adveḥhakavacanametam, niyogavacanametam,⁷ apanṇakavacanametam, avatthāpanavacanametam ‘addhā’ti.

Āyasmāti piyavacanametam, garuvacanametam, sagārava-sappatissādhivacana⁸metam ‘āyasmā’ti.

Patto vāti adhigato vā.⁹ **Pāpuṇissati vāti** adhigamissati vā.¹⁰

Tatīyasuttaniddeso.

4. Catutthasuttaṃ

[Sāvattinidānaṃ¹¹]

Pañcimāni bhikkhave, indriyāni, katamāni pañca? Saddhindriyaṃ, viriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, pañcindriyaṃ, imāni kho bhikkhave, pañcindriyāni.

Imāni pañcindriyāni katihākārehi kenatthena¹² daṭṭhabbāni? Imāni pañcindriyāni chahākārehi tenatthena¹³ daṭṭhabbāni: ādhipateyyatthena, ādivisodhanatthena, adhimattatthena, adhiṭṭhānatthena, pariyādānatthena, patiṭṭhāpakatthena.

Kathaṃ ādhipateyyatthena indriyāni daṭṭhabbāni?

Assaddhiyaṃ pajahato adhimokkhādhipeyyatthena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, saddhindiyaṃ vasena paggaḥatthena viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānatthena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepatthena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanatthena pañcindriyaṃ daṭṭhabbaṃ.

¹ yathācaranti - Sī 1.

⁷ niyyānikavacanametam - Syā.

² ekaṃ kammaṃ - Sī.

⁸ sappatissādhivacanaṃ - Syā. ⁹ adhigato - Syā, PTS.

³ samasikkhatā - Syā.

¹⁰ adhigamissati - Syā, PTS.

⁴ jhānāni - Syā, PTS.

¹¹ paripuṇṇanidānaṃ - Syā, Sī, PTS.

⁵ samādhi - Syā, Sī 1.

¹² katihākārehi - Syā, PTS.

⁶ nikkāṅkhavacanametam - Syā, Sī 1.

¹³ chahākārehi - Syā.

Đang hành động như thế ấy: đang hành động với tín như thế, đang hành động với tấn như thế, đang hành động với niệm như thế, đang hành động với định như thế, đang hành động với tuệ như thế.

Đang an trú như thế ấy: đang an trú với tín như thế, đang an trú với tấn như thế, đang an trú với niệm như thế, đang an trú với định như thế, đang an trú với tuệ như thế.

Các bậc trí: Các bậc có trí, hiểu biết, nhạy bén, khôn ngoan, đã thành tựu sự giác ngộ.

Có Phạm hạnh: có chung hành sự, có chung việc đọc tụng (giới bốn *Pātimokkha*), có sự học tập giống nhau.

Về những lãnh vực thâm sâu: các tầng thiền, các sự giải thoát, các tầng định, các sự chứng đạt, các Đạo, các Quả, các thắng trí, các (trí) phân tích được gọi là những lãnh vực thâm sâu.

Có thể xác nhận: có thể tin tưởng, có thể khẳng định.

Chắc chắn: Đây là lời nói một chiều, đây là lời nói không nghi ngờ, đây là lời nói không hoài nghi, đây là lời nói không có hai nghĩa, đây là lời nói không có hai ý, đây là lời nói quả quyết, đây là lời nói không lập lờ, đây là lời nói xác định: ‘Chắc chắn.’

Vị tôn túc: Đây là lời nói quý mến, đây là lời nói tôn trọng, đây là lời nói văn hoa có sự tôn kính và quy thuận: ‘Vị tôn túc.’

Đã đạt đến: đã chứng đắc. **Hoặc sẽ thành tựu:** hoặc sẽ chứng đắc.

Phân giải thích về bài Kinh thứ ba.

4. Bài Kinh thứ tư:

[Duyên khởi ở Sāvattthī]

Này các tỳ khưu, đây là năm quyền. Năm (quyền) là gì? Tín quyền, tấn quyền, niệm quyền, định quyền, tuệ quyền. Này các tỳ khưu, đây là năm quyền.

Năm quyền này nên được quan sát theo ý nghĩa gì với bao nhiêu biểu hiện? Năm quyền này nên được quan sát theo ý nghĩa ấy với sáu biểu hiện: theo ý nghĩa của pháp chủ đạo, theo ý nghĩa của việc làm trong sạch phần đầu, theo ý nghĩa vượt trội, theo ý nghĩa khẳng định, theo ý nghĩa chấm dứt, theo ý nghĩa tạo lập.

Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa của pháp chủ đạo là (có ý nghĩa) thế nào?

Đối với vị đang dứt bỏ sự không có đức tin, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tín quyền, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức, niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tản mạn, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức.

Kosajjaṃ pajahato paggaḥādhīpateyyaṭṭhena viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, viriyindriyassa vasena upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ.

Pamādaṃ pajahato upaṭṭhānādhīpateyyaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, satindriyassa vasena avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggaḥaṭṭhena viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ.

Uddhaccaṃ pajahato avikkhepādhīpateyyaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, samādhindriyassa vasena dassanaṭṭhena paññindriyaṃ ..., adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ ..., paggaḥaṭṭhena viriyindriyaṃ ..., upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ.

Avijjaṃ pajahato dassanādhīpateyyaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ ..., paggaḥaṭṭhena viriyindriyaṃ ..., upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ ..., avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ.

Kāmacchandaṃ pajahato nekkhammasena adhimokkhādhīpateyyaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, saddhindriyassa vasena paggaḥaṭṭhena viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ.

Kāmacchandaṃ pajahato nekkhammasena paggaḥādhīpateyyaṭṭhena viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, viriyindriyassa vasena upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhekaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ.

Kāmacchandaṃ pajahato nekkhammasena upaṭṭhānādhīpateyyaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, satindriyassa vasena avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggaḥaṭṭhena viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ.

Kāmacchandaṃ pajahato nekkhammasena avikkhepādhīpateyyaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, samādhindriyassa vasena dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggaḥaṭṭhena viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ.

Kāmacchandaṃ pajahato nekkhammasena dassanādhīpateyyaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggaḥaṭṭhena viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ.

Đối với vị đang dứt bỏ sự biếng nhác, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tấn quyền, niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập, định quyền ... theo ý nghĩa không tán mạn, tuệ quyền ... theo ý nghĩa nhận thức, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết.

Đối với vị đang dứt bỏ sự buông lung, niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của niệm quyền, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tán mạn, tuệ quyền ... theo ý nghĩa nhận thức, tín quyền ... theo ý nghĩa cương quyết, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức.

Đối với vị đang dứt bỏ phóng dật, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tán mạn là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của định quyền, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức, tín quyền ... cương quyết, tấn quyền ... ra sức, niệm quyền ... thiết lập.

Đối với vị đang dứt bỏ vô minh, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tuệ quyền, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết, tấn quyền ... theo ý nghĩa ra sức, niệm quyền ... theo ý nghĩa thiết lập, định quyền ... theo ý nghĩa không tán mạn.

Đối với vị đang dứt bỏ ước muốn trong các dục, do nhờ năng lực của sự thoát ly, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết là pháp chủ đạo, tấn quyền ... theo ý nghĩa ra sức, niệm quyền ... thiết lập, định quyền ... không tán mạn, tuệ quyền ... nhận thức.

Đối với vị đang dứt bỏ ước muốn trong các dục, do nhờ năng lực của sự thoát ly, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tấn quyền, niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập, định quyền ... theo ý nghĩa không tán mạn, tuệ quyền ... nhận thức, tín quyền ... cương quyết.

Đối với vị đang dứt bỏ ước muốn trong các dục, do nhờ năng lực của sự thoát ly, niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của niệm quyền, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tán mạn, tuệ quyền ... theo ý nghĩa nhận thức, tín quyền ... cương quyết, tấn quyền ... ra sức.

Đối với vị đang dứt bỏ ước muốn trong các dục, do nhờ năng lực của sự thoát ly, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tán mạn là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của định quyền, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức, tín quyền ... theo ý nghĩa cương quyết, tấn quyền ... ra sức, niệm quyền ... thiết lập.

Đối với vị đang dứt bỏ ước muốn trong các dục, do nhờ năng lực của sự thoát ly, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tuệ quyền, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết, tấn quyền ... theo ý nghĩa ra sức, niệm quyền ... thiết lập, định quyền ... không tán mạn.

Byāpādaṃ pajahato abyāpādasena —pe— Thīnamiddhaṃ pajahato ālokasaññāvasena —pe— Sabbakilese pajahato arahattamaggavasena adhimokkhādhīpateyyatṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, saddhindriyassa vasena paggaḥatṭhena viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upatṭhānatṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepatṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanatṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. —pe— Sabbakilese pajahato arahattamaggavasena dassanādhīpateyyatṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paññindriyassa vasena adhimokkhatṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggaḥatṭhena viriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upatṭhānatṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepatṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ.

Evaṃ adhipateyyatṭhena indriyāni daṭṭhabbāni.

Kathaṃ ādivisodhanatṭhena indriyāni daṭṭhabbāni?

Adhimokkhatṭhena saddhindriyaṃ assaddhiya¹saṃvaratṭhena sīlavisuddhi saddhindriyassa ādivisodhanā, paggaḥatṭhena viriyindriyaṃ kosajja²saṃvaratṭhena sīlavisuddhi viriyindriyassa ādivisodhanā, upatṭhānatṭhena satindriyaṃ pamāda³saṃvaratṭhena sīlavisuddhisatindriyassa ādivisodhanā, avikkhepatṭhena samādhindriyaṃ uddhacca⁴saṃvaratṭhena sīlavisuddhi samādhindriyassa ādivisodhanā dassanatṭhena paññindriyaṃ avijjā⁵saṃvaratṭhena sīlavisuddhi paññindriyassa ādivisodhanā.

Nekkhamme pañcindriyāni kāmaccanda⁶saṃvaratṭhena sīlavisuddhi pañcannaṃ indriyānaṃ ādivisodhanā, abyāpāde pañcindriyāni byāpāda⁷saṃvaratṭhena sīlavisuddhi pañcannaṃ indriyānaṃ ādivisodhanā, ālokasaññāya pañcindriyāni thīnamiddha⁸saṃvaratṭhena sīlavisuddhi pañcannaṃ indriyānaṃ ādivisodhanā, —pe— arahattamagge pañcindriyāni sabbakilesa⁹saṃvaratṭhena sīlavisuddhi pañcannaṃ indriyānaṃ ādivisodhanā.

Evaṃ ādivisodhanatṭhena indriyāni daṭṭhabbāni.

Kathaṃ adhimattatṭhena indriyāni daṭṭhabbāni?

Saddhindriyassa bhāvanāya chando uppajjati, [*] chandavasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, chandavasena pāmojjaṃ uppajjati, pāmojjasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, pāmojjasena pīti uppajjati, pītivasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, pītivasena passaddhi uppajjati, passaddhivasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, passaddhivasena sukhaṃ uppajjati, sukhasena

¹ assaddhiyaṃ - Syā, Sī 1, PTS.

² kosajjaṃ - Syā, Sī 1, PTS.

³ pamādaṃ - Syā, Sī 1, 2, PTS.

⁴ uddhaccaṃ - Syā, Sī 1, 2, PTS.

⁵ avijjā - Syā, PTS; avijjāya Sī 2.

⁶ kāmaccandaṃ - Syā, Sī 1, PTS.

⁷ byāpādaṃ - Syā, Sī 1, PTS.

⁸ thīnamiddhaṃ - Syā, Sī 1, 2, PTS;

thīnamiddha - Machasaṃ.

⁹ sabbakilese - Syā, Sī 1, PTS.

[*] 'chandavasena' ti ādiṃ katvā yāva 'assaddhiyassā' ti padaṃ Syā, PTS pothakesu na dissati.

Đối với vị đang dứt bỏ sân độc, do nhờ năng lực của sự không sân độc, ...(nt)... Đối với vị đang dứt bỏ sự lờ đờ buồn ngủ, do nhờ năng lực của sự nghĩ tưởng đến ánh sáng ...(nt)... Đối với vị đang dứt bỏ toàn bộ phiền não, do nhờ năng lực của Đạo A-la-hán, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tín quyền, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức, niệm quyền ... theo ý nghĩa thiết lập, định quyền ... theo ý nghĩa không tản mạn, tuệ quyền ... theo ý nghĩa nhận thức. ...(nt)... Đối với vị đang dứt bỏ toàn bộ phiền não, do nhờ năng lực của Đạo A-la-hán, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tuệ quyền, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết, tấn quyền ... theo ý nghĩa ra sức, niệm quyền ... thiết lập, định quyền ... không tản mạn. Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa của pháp chủ đạo là (có ý nghĩa) như thế.

Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa của việc làm trong sạch phần đầu là (có ý nghĩa) thế nào?

Tín quyền theo ý nghĩa cương quyết, giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc đối với sự không có đức tin là việc làm trong sạch phần đầu của tín quyền. Tấn quyền theo ý nghĩa ra sức, giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc đối với sự không biếng nhác là việc làm trong sạch phần đầu của tấn quyền. Niệm quyền theo ý nghĩa thiết lập, giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc đối với sự không buông lung là việc làm trong sạch phần đầu của niệm quyền. Định quyền theo ý nghĩa không tản mạn, giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc đối với sự không phóng dật là việc làm trong sạch phần đầu của định quyền. Tuệ quyền theo ý nghĩa nhận thức, giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc đối với vô minh là việc làm trong sạch phần đầu của tuệ quyền.

Năm quyền ở sự thoát ly, giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc đối với ước muốn trong các dục là việc làm trong sạch phần đầu của năm quyền. Năm quyền ở sự không sân độc, giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc đối với sân độc là việc làm trong sạch phần đầu của năm quyền. ...(nt)... Năm quyền ở Đạo A-la-hán, giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc đối với toàn bộ phiền não là việc làm trong sạch phần đầu của năm quyền. Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa của việc làm trong sạch phần đầu là (có ý nghĩa) như thế.

Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa vượt trội là (có ý nghĩa) thế nào?

Do sự phát triển của tín quyền, ước muốn sanh lên; do tác động của ước muốn, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do tác động của ước muốn, hân hoan sanh lên; do tác động của hân hoan, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do tác động của hân hoan, hỷ sanh lên; do tác động của hỷ, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do tác động của hỷ, tịnh sanh lên; do tác động của tịnh, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do tác động của tịnh, lạc sanh lên; do tác động của lạc, do tác động của đức tin,

saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, sukhavasena obhāso uppajjati, obhāsavasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, obhāsavasena saṃvego uppajjati, saṃvegavasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, saṃvejetvā cittaṃ samādahati, samādhivasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Tathā samāhitaṃ cittaṃ sādhukaṃ paggaṇhāti, paggahavasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, tathāpaggahitaṃ cittaṃ sādhukaṃ ajjupekkhati. Upekkhāvasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, upekkhāvasena nānattakilesehi cittaṃ vimuccati, vimokkhavasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, vimuttattā te dhammā ekarasā honti, ekarasatṭhena bhāvanāvasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, bhāvitattā tato paṇītare vivaṭṭanti, vivaṭṭanāvasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, vivaṭṭitattā tato vossajati.¹ Vossaggavasena² saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, vossajjitattā³ tato nirujjhanti, nirodhavasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, nirodhavasena dve vossaggā: pariccāgavossaggo ca pakkhandanavossaggo ca, kilesa ca khandhe ca pariccajatīti pariccāgavossaggo, nirodhanibbānadhātuyā cittaṃ pakkhandatīti pakkhandanavossaggo, nirodhavasena ime dve vossaggā.

Assaddhiyassa pahānāya chando uppajjati, —pe—
 Assaddhiyaparilāhassa pahānāya chando uppajjati, —pe—
 Diṭṭhekaṭṭhānaṃ kilesānaṃ pahānāya chando uppajjati, —pe—
 Oḷārikānaṃ kilesānaṃ pahānāya chando uppajjati, —pe—
 Aṇusahagatānaṃ kilesānaṃ pahānāya chando uppajjati, —pe—
 Sabbakilesānaṃ pahānāya chando uppajjati, chandavasena
 saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, —pe—

Viriyyindriyassa bhāvanāya chando uppajjati, —pe— Kosajjassa
 pahānāya chando uppajjati, —pe— Kosajjaparilāhassa pahānāya
 chando uppajjati, —pe— Diṭṭhekaṭṭhānaṃ kilesānaṃ pahānāya
 chando uppajjati, —pe— Sabba kilesānaṃ pahānāya chando
 uppajjati, —pe—

Satindriyassa bhāvanāya chando uppajjati, —pe— Pamādassa
 pahānāya chando uppajjati, —pe— Pamādaparilāhassa pahānāya
 chando uppajjati, —pe— Sabbakilesānaṃ pahānāya chando
 uppajjati, —pe—

Samādhindriyassa bhāvanāya chando uppajjati, —pe—
 Uddhaccassa pahānāya chando uppajjati, —pe—
 Uddhaccaparilāhassa pahānāya chando uppajjati, —pe—
 Sabbakilesānaṃ pahānāya chando uppajjati, —pe—

¹ vossajati - Machasaṃ. ² vossaggavasena - Machasaṃ. ³ vossajjitattā - Machasaṃ.

tín quyền là vượt trội. Do tác động của lạc, ánh sáng sanh lên; do tác động của ánh sáng, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do tác động của ánh sáng, sự động tâm sanh lên; do tác động của sự động tâm, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Sau khi động tâm, (hành giả) tập trung tâm; do tác động của định, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. (Vị ấy) khéo léo ra sức tâm đã được định tĩnh như vậy; do tác động của sự ra sức, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. (Vị ấy) hoàn toàn bình thản (xả) đối với tâm đã được ra sức như vậy; do tác động của sự bình thản, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do tác động của sự bình thản, tâm được phóng thích khỏi các phiền não có bản chất khác biệt; do tác động của sự phóng thích, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do trạng thái đã được phóng thích, các pháp ấy^[*] là có nhất vị; do tác động của sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do trạng thái đã được tu tập, chúng ly khai (hướng) đến pháp thù thắng hơn thế nữa; do tác động của sự ly khai, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do trạng thái đã được ly khai, từ đó (vị ấy) xả ly; do tác động của sự xả ly, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do trạng thái đã được xả ly, từ đó chúng được diệt tận; do tác động của sự diệt tận, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do nhờ năng lực của sự diệt tận, có hai sự xả ly: sự xả ly do buông bỏ và sự xả ly do tiến vào. ‘Buông bỏ các phiền não và các uẩn’ là sự xả ly do buông bỏ, ‘Tâm tiến vào sự diệt tận, cảnh giới Niết Bàn’ là sự từ bỏ do tiến vào; do nhờ năng lực của sự diệt tận, có hai sự xả ly này.

Do sự dứt bỏ không có đức tin, ước muốn sanh lên; ... Do sự dứt bỏ trạng thái bực bội do không có đức tin, ước muốn sanh lên; ... Do sự dứt bỏ các phiền não thuần về tà kiến, ước muốn sanh lên; ... Do sự dứt bỏ các phiền não thô thiển, ước muốn sanh lên; ... Do sự dứt bỏ các phiền não phiền não có tính chất vi tế, ước muốn sanh lên; ... Do sự dứt bỏ toàn bộ phiền não, ước muốn sanh lên; do tác động của ước muốn, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. ...

Do sự phát triển tấn quyền, ước muốn sanh lên; ...(nt)... Do sự dứt bỏ biếng nhác, ước muốn sanh lên; ...(nt)... Do sự dứt bỏ trạng thái bực bội do biếng nhác, ước muốn sanh lên; ...(nt)... Do sự dứt bỏ các phiền não thuần về tà kiến, ước muốn sanh lên; ...(nt)... Do sự dứt bỏ toàn bộ phiền não, ước muốn sanh lên; ...(nt)...

Do sự phát triển niệm quyền, ước muốn sanh lên; ...(nt)... Do sự dứt bỏ buông lung, ước muốn sanh lên; ...(nt)... Do sự dứt bỏ trạng thái bực bội do buông lung, ước muốn sanh lên; ...(nt)... Do sự dứt bỏ toàn bộ phiền não, ước muốn sanh lên; ...(nt)...

Do sự phát triển của định quyền, ước muốn sanh lên; ...(nt)... Do sự dứt bỏ phóng dật, ước muốn sanh lên; ...(nt)... Do sự dứt bỏ trạng thái bực bội do phóng dật, ước muốn sanh lên; ...(nt)... Do sự dứt bỏ toàn bộ phiền não, ước muốn sanh lên; ...(nt)...

Paññindriyassa bhāvanāya chando uppajjati, —pe— Avijjāya pahānāya chando uppajjati, —pe— Avijjāpariḷāhassa pahānāya chando uppajjati, —pe— Diṭṭhekaṭṭhānaṃ kilesānaṃ pahānāya chando uppajjati, —pe— Oḷārikānaṃ kilesānaṃ pahānāya chando uppajjati, —pe— Aṇusahagatānaṃ kilesānaṃ pahānāya chando uppajjati, —pe—

Sabbakilesānaṃ pahānāya chando uppajjati, chandavasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, chandavasena pāmojjaṃ uppajjati, pāmojjasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, pāmojjasena pīti uppajjati, pītivasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, pītivasena passaddhi uppajjati, passaddhivasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Passaddhivasena sukhaṃ uppajjati, sukhavasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, sukhavasena obhāso uppajjati, obhāsavasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, obhāsavasena saṃvego uppajjati, saṃvegavasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, saṃvejetvā¹ cittaṃ samādahati, samādhivasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, tathā samāhitaṃ cittaṃ sādhukaṃ paggaṇhāti, paggaṇhavasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, tathā paggaṇhitaṃ cittaṃ sādhukaṃ ajjupekkhati, upekkhāvasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Upekkhāvasena nānattakilesehi cittaṃ vimuccati, vimokkhavasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, vimuttattā te dhammā ekarasā honti, ekarasatṭhena² bhāvanāvasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, bhāvitattā tato paṇītatare vivaṭṭanti.³ Vivaṭṭanāvasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, vivaṭṭitattā tato vossajati⁴ vossaggavasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, vossajjitattā tato nirujjhanti, nirodhavasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, nirodhavasena dve vossaggā: pariccāgavossaggo ca, pakkhandanavossaggo ca, ‘kilese ca khandhe ca pariccajati’ti pariccāgavossaggo, ‘nirodhanibbānadhātuyā cittaṃ pakkhandati’ti pakkhandanavossaggo, nirodhavasena ime dve vossaggā.

Evam adhimattatṭhena indriyāni datṭhabbāni.

Bhānavāro dutiyo.⁵

Kathaṃ adhiṭṭhānatṭhena indriyāni datṭhabbāni?

Saddhindriyassa bhāvanāya chando uppajjati, chandavasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhiṭṭhāti, chandavasena pāmojjaṃ uppajjati, pāmojjasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhiṭṭhāti. —pe—

Evam adhiṭṭhānatṭhena indriyāni datṭhabbāni.

¹ saṃvejitvā - PTS.

³ vivattanti - Sī 1.

⁴ vossajati - Machasaṃ.

² ekarasatṭhena-Machasaṃ potthake natthi. ⁵ bhānavāraṃ niṭṭhitaṃ - Syā, Sī, PTS.

Do sự phát triển của tuệ quyền, ước muốn sanh lên; ...(nt)... Do sự dứt bỏ vô minh, ước muốn sanh lên; ... Do sự dứt bỏ trạng thái bực bội do vô minh, ước muốn sanh lên; ... Do sự dứt bỏ các phiền não thuần về tà kiến, ước muốn sanh lên; ... Do sự dứt bỏ các phiền não thô thiển, ước muốn sanh lên; ... Do sự dứt bỏ các phiền não có tính chất vi tế, ước muốn sanh lên; ...(nt)...

Do sự dứt bỏ toàn bộ phiền não, ước muốn sanh lên; do tác động của ước muốn, do tác động của tuệ, tuệ quyền là vượt trội. Do tác động của ước muốn, hân hoan sanh lên; do tác động của hân hoan, do tác động của tuệ, tuệ quyền là vượt trội. Do tác động của hân hoan, hỷ sanh lên; do tác động của hỷ, ... tuệ quyền là vượt trội. Do tác động của hỷ, tịnh sanh lên; do tác động của tịnh, ... tuệ quyền là vượt trội. Do tác động của tịnh, lạc sanh lên; do tác động của lạc, ... tuệ quyền là vượt trội. Do tác động của lạc, ánh sáng sanh lên; do tác động của ánh sáng, ... tuệ quyền là vượt trội. Do tác động của ánh sáng, sự động tâm sanh lên; do tác động của sự động tâm, ... tuệ quyền là vượt trội. Sau khi động tâm, (hành giả) tập trung tâm; do tác động của định, ... tuệ quyền là vượt trội. (Vị ấy) khéo léo nắm giữ tâm đã được định tĩnh như vậy; do tác động của sự nắm giữ, ... tuệ quyền là vượt trội. (Vị ấy) hoàn toàn bình thản (xả) đối với tâm đã được nắm giữ như vậy; do tác động của sự bình thản, ... tuệ quyền là vượt trội. Do tác động của sự bình thản, tâm được phóng thích khỏi các phiền não có bản chất khác biệt; do tác động của sự phóng thích, ... tuệ quyền là vượt trội. Do trạng thái đã được phóng thích, các pháp ấy là có nhất vị; do tác động của sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị, ... tuệ quyền là vượt trội. Do trạng thái đã được tu tập, chúng ly khai (hướng) đến các pháp thù thắng hơn thế nữa; do tác động của sự ly khai, ... tuệ quyền là vượt trội. Do trạng thái đã được ly khai, từ đó (vị ấy) xả ly; do tác động của sự xả ly, ... tuệ quyền là vượt trội. Do trạng thái đã được xả ly, từ đó chúng được diệt tận; do tác động của sự diệt tận, do tác động của tuệ, tuệ quyền là vượt trội. Do nhờ năng lực của sự diệt tận, có hai sự xả ly: sự xả ly do buông bỏ và sự xả ly do tiến vào. ‘Buông bỏ các phiền não và các uẩn’ là sự xả ly do buông bỏ. ‘Tâm tiến vào sự diệt tận, cảnh giới Niết Bàn’ là sự từ bỏ do tiến vào. Do nhờ năng lực của sự diệt tận, có hai sự xả ly này.

Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa vượt trội là (có ý nghĩa) như thế.

Tụng Phẩm thứ nhì.

Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa khẳng định là (có ý nghĩa) thế nào?

Do sự phát triển của tín quyền, ước muốn sanh lên; do tác động của ước muốn, do tác động của đức tin, tín quyền được khẳng định. Do tác động của ước muốn, hân hoan sanh lên; do tác động của hân hoan, do tác động của đức tin, tín quyền được khẳng định. ...(nt)...

Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa khẳng định là (có ý nghĩa) như thế.

Katham pariyādānatthena indriyāni daṭṭhabbāni?

Adhimokkhatthena saddhindriyaṃ assaddhiyaṃ pariyādiyati. Assaddhiyaparilāhaṃ pariyādiyati. Paggahatthena viriyindriyaṃ kosajjaṃ pariyādiyati, kosajjaparilāhaṃ pariyādiyati. Upaṭṭhānatthena satindriyaṃ pamādaṃ pariyādiyati, pamādaparilāhaṃ pariyādiyati. Avikkhepatthena samādhindriyaṃ uddhaccaṃ pariyādiyati, uddhaccaparilāhaṃ pariyādiyati. Dassanatthena paññindriyaṃ avijjaṃ pariyādiyati, avijjaparilāhaṃ pariyādiyati.

Nekhamme pañcindriyāni kāmaccandaṃ pariyādiyanti, abyāpāde pañcindriyāni byāpādaṃ pariyādiyanti. Ālokasaññāya pañcindriyāni thīnamiddhaṃ pariyādiyanti. Avikkhepe pañcindriyāni uddhaccaṃ pariyādiyanti. —pe— Arahattamagge pañcindriyāni sabbakilese pariyādiyanti.

Evam pariyādānatthena indriyāni daṭṭhabbāni.

Katham patitṭhāpanatthena indriyāni daṭṭhabbāni?

Saddho saddhindriyaṃ adhimokkhe patitṭhāpeti, saddhassa saddhindriyaṃ adhimokkhe patitṭhāpeti. Viriyavā viriyindriyaṃ paggahe patitṭhāpeti, viriyavato viriyindriyaṃ paggahe patitṭhāpeti. Satimā satindriyaṃ upaṭṭhāne patitṭhāpeti, satimato satindriyaṃ upaṭṭhāne patitṭhāpeti. Samāhito samādhindriyaṃ avikkhepe patitṭhāpeti, samāhitassa samādhindriyaṃ avikkhepe patitṭhāpeti. Pañnavā paññindriyaṃ dassane patitṭhāpeti, pañnavato paññindriyaṃ dassane patitṭhāpeti.

Yogāvacaro pañcindriyāni nekkhamme patitṭhāpeti, yogāvacarassa pañcindriyāni nekkhamme patitṭhāpeti. Yogāvacaro pañcindriyāni abyāpāde patitṭhāpeti, yogāvacarassa pañcindriyāni abyāpāde patitṭhāpeti. Yogāvacaro pañcindriyāni ālokasaññāya patitṭhāpeti. Yogāvacarassa pañcindriyāni ālokasaññāya patitṭhāpeti. Yogāvacaro pañcindriyāni avikkhepe patitṭhāpeti, yogāvacarassa pañcindriyāni avikkhepe patitṭhāpeti. Yogāvacaro pañcindriyāni dassane patitṭhāpeti, yogāvacarassa pañcindriyāni dassane patitṭhāpeti. Yogāvacaro pañcindriyāni arahatte patitṭhāpeti, yogāvacarassa pañcindriyāni arahatte patitṭhāpeti.

Evam patitṭhāpakatthena indriyāni daṭṭhabbāni.

Catutthasuttaniddeso.

Puthujjano samādhim bhāvento¹ katihākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, sekkho samādhim bhāvento katihākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, vītarāgo samādhim bhāvento katihākārehi upaṭṭhānakusalo hoti?

Puthujjano samādhim bhāvento sattahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti. Sekkho samādhim bhāvento aṭṭhahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti. Vītarāgo samādhim bhāvento dasahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti.

¹ bhāvayanto - PTS.

² sekho - PTS, Sī.

Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa chấm dứt là (có ý nghĩa) thế nào?

Tín quyền theo ý nghĩa cương quyết chấm dứt sự không có đức tin, chấm dứt trạng thái bực bội do không có đức tin. Tấn quyền theo ý nghĩa ra sức chấm dứt sự biếng nhác, chấm dứt trạng thái bực bội do biếng nhác. Niệm quyền theo ý nghĩa thiết lập chấm dứt sự buông lung, chấm dứt trạng thái bực bội do buông lung. Định quyền theo ý nghĩa không tản mạn chấm dứt sự phóng dật, chấm dứt trạng thái bực bội do phóng dật. Tuệ quyền theo ý nghĩa nhận thức chấm dứt vô minh, chấm dứt trạng thái bực bội do vô minh.

Năm quyền ở sự thoát ly chấm dứt ước muốn trong các dục. Năm quyền ở sự không sân độc chấm dứt sân độc. Năm quyền ở sự nghĩ tưởng đến ánh sáng chấm dứt sự lờ đờ buồn ngủ. Năm quyền ở sự không tản mạn chấm dứt sự phóng dật. ...(như trên)... Năm quyền ở Đạo A-la-hán chấm dứt toàn bộ phiền não.

Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa chấm dứt là (có ý nghĩa) như thế.

Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa tạo lập là (có ý nghĩa) thế nào?

Người có đức tin tạo lập tín quyền ở sự cương quyết, tín quyền của người có đức tin được tạo lập ở sự cương quyết. Người có sự tinh tấn tạo lập tấn quyền ở sự ra sức, tấn quyền của người có sự tinh tấn được tạo lập ở sự ra sức. Người có niệm tạo lập niệm quyền ở sự thiết lập, niệm quyền của người có niệm được tạo lập ở sự thiết lập. Người định tĩnh tạo lập định quyền ở sự không tản mạn, định quyền của người định tĩnh được tạo lập ở sự không tản mạn. Người có trí tuệ tạo lập tuệ quyền ở sự nhận thức, tuệ quyền của người có trí tuệ được tạo lập ở sự nhận thức.

Hành giả tạo lập năm quyền ở sự thoát ly, năm quyền của hành giả được tạo lập ở sự thoát ly. Hành giả tạo lập năm quyền ở sự không sân độc, ...(như trên)... ở sự tưởng về ánh sáng, ...(như trên)... ở sự không tản mạn, ...(như trên)... ở sự nhận thức ...(như trên)... Hành giả tạo lập năm quyền ở Đạo A-la-hán, năm quyền của hành giả được tạo lập ở Đạo A-la-hán.

Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa tạo lập là (có ý nghĩa) như thế.

Phân giải thích về bài Kinh thứ tư.

Phàm nhân trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với bao nhiêu biểu hiện? Vị Hữu Học trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với bao nhiêu biểu hiện? Vị lìa tham ái trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với bao nhiêu biểu hiện?

Phàm nhân trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với bảy biểu hiện. Vị Hữu Học trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với tám biểu hiện. Vị lìa tham ái trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với mười biểu hiện.

Puthujjano samādhiṃ bhāvento¹ katamehi sattahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti?

Āvajjitattā ārammaṇūpaṭṭhānakusalo hoti, samathanimittūpaṭṭhānakusalo hoti, paggahanimittūpaṭṭhānakusalo hoti, avikkhepūpaṭṭhānakusalo hoti, obhāsūpaṭṭhānakusalo hoti, sampahaṃsanūpaṭṭhānakusalo hoti, upekkhūpaṭṭhānakusalo hoti. Puthujjano samādhiṃ bhāvento imehi sattahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti.

Sekkho² samādhiṃ bhāvento katamehi aṭṭhahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti?

Āvajjitattā ārammaṇūpaṭṭhānakusalo hoti, —pe— upekkhūpaṭṭhānakusalo hoti, ekattūpaṭṭhānakusalo hoti. Sekkho samādhiṃ bhāvento imehi aṭṭhahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti.

Vitarāgo samādhiṃ bhāvento katamehi dasahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti?

Āvajjitattā ārammaṇūpaṭṭhānakusalo hoti, —pe— ekattūpaṭṭhānakusalo hoti, ñāṇūpaṭṭhānakusalo hoti, vimuttūpaṭṭhānakusalo³ hoti. Vitarāgo samādhiṃ bhāvento imehi dasahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti.

Puthujjano vipassanaṃ bhāvento¹ katihākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, katihākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti? Sekkho² vipassanaṃ bhāvento katihākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, katihākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti? Vitarāgo vipassanaṃ bhāvento katihākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, katihākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti?

Puthujjano vipassanaṃ bhāvento navahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, navahākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti. Sekkho vipassanaṃ bhāvento dasahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, dasahākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti. Vitarāgo vipassanaṃ bhāvento dvādasahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, dvādasahi ākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti.

Puthujjano vipassanaṃ bhāvento¹ katamehi navahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, katamehi navahākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti?

Aniccato upaṭṭhānakusalo hoti, niccato anupaṭṭhānakusalo hoti, dukkhato upaṭṭhānakusalo hoti, sukhato anupaṭṭhānakusalo hoti, anattato upaṭṭhānakusalo hoti, attato anupaṭṭhānakusalo hoti, khayato upaṭṭhānakusalo hoti, ghanato anupaṭṭhānakusalo hoti, vayato upaṭṭhānakusalo hoti, āyūhanānupaṭṭhānakusalo hoti. Vipariṇāmapaṭṭhānakusalo hoti, dhuvato anupaṭṭhānakusalo hoti, animittupaṭṭhānakusalo hoti, nimittānupaṭṭhānakusalo hoti. Appaṇihitupaṭṭhānakusalo hoti, paṇidhānupaṭṭhānakusalo hoti, suññatūpaṭṭhānakusalo hoti, abhinivesānupaṭṭhānakusalo hoti. Puthujjano vipassanaṃ bhāvento imehi navahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, imehi navahākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti.

¹ bhāvayanto - PTS.

² sekho - PTS, Sī.

³ cittūpaṭṭhānakusalo - Syā.

Phàm nhân trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với 7 biểu hiện gì? Do bản thể của việc đã được hưởng tâm,^[*] (phàm nhân) là thiện xảo về việc thiết lập đối tượng, ... thiết lập hiện tượng của chỉ tịnh, ... thiết lập hiện tượng của sự ra sức, ... thiết lập sự không tản mạn, ... thiết lập ánh sáng, ... thiết lập sự hài lòng, ... thiết lập sự bình thản (xả). Phàm nhân trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với 7 biểu hiện này.

Vị Hữu Học trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với 8 biểu hiện gì? Do bản thể của việc đã được hưởng tâm, (vị Hữu Học) là thiện xảo về việc thiết lập đối tượng, ... thiện xảo về việc thiết lập sự bình thản, thiện xảo về việc thiết lập nhất thể. Vị Hữu Học trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với 8 biểu hiện này.

Vị lìa tham ái trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với 10 biểu hiện gì? Do bản thể của việc đã được hưởng tâm, (vị lìa tham ái) là thiện xảo về việc thiết lập đối tượng, ...(như trên)..., thiện xảo về việc thiết lập nhất thể, thiện xảo về việc thiết lập trí, thiện xảo về việc thiết lập sự giải thoát. Vị lìa tham ái trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với 10 biểu hiện này.

Phàm nhân trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với bao nhiêu biểu hiện? là thiện xảo về việc không thiết lập với bao nhiêu biểu hiện? Vị Hữu Học trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với bao nhiêu biểu hiện? là thiện xảo về việc không thiết lập với bao nhiêu biểu hiện? Vị lìa tham ái trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với bao nhiêu biểu hiện? là thiện xảo về việc không thiết lập với bao nhiêu biểu hiện?

Phàm nhân trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với 9 biểu hiện, là thiện xảo về việc không thiết lập với 9 biểu hiện. Vị Hữu Học trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với 10 biểu hiện, là thiện xảo về việc không thiết lập với 10 biểu hiện. Vị lìa tham ái trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với 12 biểu hiện, là thiện xảo về việc không thiết lập với 12 biểu hiện.

Phàm nhân trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với 9 biểu hiện gì? là thiện xảo về việc không thiết lập với 9 biểu hiện gì? Là thiện xảo về việc thiết lập (sắc, thọ, ...) là vô thường, là thiện xảo về việc không thiết lập là thường còn; ... việc thiết lập là khổ não ... việc không thiết lập là lạc; ... việc thiết lập là vô ngã, ... việc không thiết lập là ngã; ... việc thiết lập là đoạn tận, ... việc không thiết lập là tiếp diễn; ... việc thiết lập là biến hoại, ... việc không thiết lập sự tích lũy (nghiệp); ... việc thiết lập sự chuyển biến, ... việc không thiết lập là vững bền; ... việc thiết lập vô tướng, ... việc không thiết lập hiện tượng; ... việc thiết lập vô nguyện, ... việc không thiết lập nguyện ước; ... việc thiết lập không tánh, ... việc không thiết lập sự cố chấp. Phàm nhân trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với 9 biểu hiện này, là thiện xảo về việc không thiết lập với 9 biểu hiện này.

Sekkho vipassanaṃ bhāvento katamehi dasahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, katamehi dasahākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti?

Aniccato upaṭṭhānakusalo hoti, niccato anupaṭṭhānakusalo hoti, —pe— suññatūpaṭṭhānakusalo hoti, abhinivesānupaṭṭhānakusalo hoti. Ñāṇūpaṭṭhānakusalo hoti, aññāṇanupaṭṭhānakusalo hoti. Sekkho vipassanaṃ bhāvento imehi dasahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, imehi dasahākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti.

Vītarāgo vipassanaṃ bhāvento katamehi dvādasahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, katamehi dvādasahi ākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti?

Aniccato upaṭṭhānakusalo hoti, niccato anupaṭṭhānakusalo hoti, —pe— ñāṇūpaṭṭhānakusalo hoti, aññāṇanupaṭṭhānakusalo hoti, visaññogūpaṭṭhānakusalo hoti, saññogānupaṭṭhānakusalo hoti. Nirodhūpaṭṭhānakusalo hoti, saṅkhārānupaṭṭhānakusalo hoti. Vītarāgo vipassanaṃ bhāvento imehi dvādasahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, imehi dvādasahi ākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti.

Āvajjitattā ārammaṇūpaṭṭhānakusalavasena indriyāni samodhāneti, gocarañca pajānāti, samatthañca paṭivijjhati, —pe— dhamme samodhāneti, gocarañca pajānāti, samatthañca paṭivijjhati.

Indriyāni samodhānetīti kathaṃ indriyāni samodhāneti? Adhimokkhatthena saddhindriyaṃ samodhāneti, —pe— samathanimittūpaṭṭhānakusalavasena —pe— paggahanimittūpaṭṭhānakusalavasena —pe— avikkhepūpaṭṭhānakusalavasena —pe— obhāsūpaṭṭhānakusalavasena —pe— sampahaṃsanūpaṭṭhānakusalavasena —pe— upekkhūpaṭṭhānakusalavasena —pe— ekattūpaṭṭhānakusalavasena —pe— Ñāṇūpaṭṭhānakusalavasena —pe— vimuttūpaṭṭhāna¹kusalavasena —pe—.

Aniccato upaṭṭhānakusalavasena —pe— niccato anupaṭṭhānakulavasena —pe— Dukkato upaṭṭhānakusalavasena —pe— Sukhato anupaṭṭhānakusalavasena —pe— Anattato upaṭṭhānakusalavasena —pe— Attato upaṭṭhānakusalavasena —pe— Khayato upaṭṭhānakusalavasena —pe— Ghanato anupaṭṭhānakusalavasena —pe— Vayato upaṭṭhānakusalavasena —pe— Āyūhanānupaṭṭhānakusalavasena —pe— Vipariṇāmūpaṭṭhānakusalavasena —pe— Dhuvato anupaṭṭhānakusalavasena —pe— Animittūpaṭṭhānakusalavasena —pe— Nimmittānupaṭṭhānakusalavasena —pe— Appaṇihitūpaṭṭhānakusalavasena —pe— Paṇidhānupaṭṭhānakusalavasena —pe— Suññatūpaṭṭhānakusalavasena —pe— Abhinivesānupaṭṭhānakusalavasena —pe— Ñāṇūpaṭṭhānakusalavasena —pe— Aññāṇanupaṭṭhānakusalavasena —pe— Visaññogūpaṭṭhānakusalavasena —pe— Saññogānupaṭṭhānakusalavasena —pe— Nirodhūpaṭṭhānakusalavasena —pe— Saṅkhārānupaṭṭhānakusalavasena indriyāni samodhāneti, gocarañca pajānāti, samatthañca paṭivijjhati.

¹ cittūpaṭṭhāna - Syā.

² paṇidhi-anupaṭṭhāna - Machasaṃ.

Vị Hữu Học trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với 10 biểu hiện gì? là thiện xảo về việc không thiết lập với 10 biểu hiện gì? Là thiện xảo về việc thiết lập là vô thường, là thiện xảo về việc không thiết lập là thường còn; ...(như trên)...; là thiện xảo về việc thiết lập không tánh, là thiện xảo về việc không thiết lập sự cố chấp; là thiện xảo về việc thiết lập trí, là thiện xảo về việc không thiết lập vô trí. Vị Hữu Học trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với 10 biểu hiện này, là thiện xảo về việc không thiết lập với 10 biểu hiện này.

Vị lia tham ái trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với 12 biểu hiện gì? là thiện xảo về việc không thiết lập với 12 biểu hiện gì?

Là thiện xảo về việc thiết lập là vô thường, là thiện xảo về việc không thiết lập là thường còn; ...(như trên)...; là thiện xảo về việc thiết lập trí, là thiện xảo về việc không thiết lập vô trí; ... việc thiết lập sự không ràng buộc, ... việc không thiết lập sự ràng buộc; ... việc thiết lập sự diệt tận, ... việc không thiết lập các hành. Vị lia tham ái trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với 12 biểu hiện này, là thiện xảo về việc không thiết lập với 12 biểu hiện này.

Do bản thể của việc đã được hướng tâm, nhờ vào tác động của sự thiện xảo về việc thiết lập đối tượng, (vị ấy) liên kết các quyền, nhận biết hành xứ, và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh. ... (vị ấy) liên kết các pháp, nhận biết hành xứ, và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.

Liên kết các quyền: Liên kết các quyền là (có ý nghĩa) thế nào? Liên kết tín quyền theo ý nghĩa cương quyết ... nhờ vào tác động của sự thiện xảo về việc thiết lập hiện tướng của chỉ tịnh, ... việc thiết lập hiện tướng của sự ra sức, ... việc thiết lập sự không tán mạn, ... việc thiết lập ánh sáng, ... việc thiết lập sự hài lòng, ... việc thiết lập sự bình thản, ... việc thiết lập nhất thể, ... việc thiết lập trí, ... nhờ vào tác động của sự thiện xảo về việc thiết lập sự giải thoát, ...

Nhờ vào tác động của sự thiện xảo về việc thiết lập là vô thường, ... nhờ vào tác động của sự thiện xảo về việc không thiết lập là thường còn, ... việc thiết lập là khổ não, ... việc không thiết lập là lạc, ... việc thiết lập là vô ngã, ... việc không thiết lập là ngã, ... việc thiết lập là đoạn tận, ... việc không thiết lập là tiếp diễn, ... việc thiết lập là biến hoại, ... việc không thiết lập sự tích lũy (nghiệp), ... việc thiết lập sự chuyển biến, ... việc không thiết lập là vững bền, ... việc thiết lập vô tướng ... việc không thiết lập hiện tướng, ... việc thiết lập vô nguyện, ... việc không thiết lập nguyện ước, ... việc thiết lập không tánh, ... việc không thiết lập sự cố chấp, ... việc thiết lập trí, ... việc không thiết lập vô trí, ... việc thiết lập sự không ràng buộc, ... việc không thiết lập sự ràng buộc, ... việc thiết lập sự diệt tận, nhờ vào tác động của sự thiện xảo về việc không thiết lập các hành, (vị ấy) liên kết các quyền, nhận biết hành xứ, và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.

Catusatṭhiyā ākārehi tiṇṇannaṃ indriyānaṃ vasībhāvataṃ paññā āsavānaṃ khaye ñānaṃ, katamesaṃ tiṇṇannaṃ indriyānaṃ? Anaññātaññassāmītindriyassa aññindriyassa aññātāvindriyassa.

Anaññātaññassāmītindriyaṃ kati ṭhānāni gacchati, aññindriyaṃ kati ṭhānāni gacchati, aññātāvindriyaṃ kati ṭhānāni gacchati?

Anaññātaññassāmītindriyaṃ ekaṃ ṭhānaṃ gacchati, sotāpattimaggaṃ. Aññindriyaṃ cha ṭhānāni gacchati, sotāpattiphalaṃ. Sakadāgāmimaggaṃ sakadāgāmiphalaṃ anāgāmimaggaṃ anāgāmiphalaṃ arahattamaggaṃ, aññātāvindriyaṃ ekaṃ ṭhānaṃ gacchati, arahattaphalaṃ.

Sotāpattimaggaṃ khaṇe anaññātaññassāmītindriyassa saddhindriyaṃ adhimokkharivāraṃ hoti, viriyindriyaṃ paggharivāraṃ hoti, satindriyaṃ upatṭhānarivāraṃ hoti, samādhindriyaṃ avikkheparivāraṃ hoti, paññindriyaṃ dassanaparivāraṃ hoti, manindriyaṃ vijānanaparivāraṃ hoti, somanassindriyaṃ abhisandanaparivāraṃ¹ hoti, jīvitindriyaṃ pavattasantatādhipateyyaparivāraṃ hoti. Sotāpattimaggaṃ jātā dhammā ṭhapetvā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, sabbeva kusalā honti, sabbeva anāsavā honti, sabbeva niyyānikā honti, sabbeva apacayagāmino honti, sabbeva lokuttaraṃ honti, sabbeva nibbānārammaṇā honti. Sotāpattimaggaṃ khaṇe anaññātaññassāmītindriyassa imāni aṭṭhindriyāni sahaṃjātaparivārā honti, aññamaññaparivārā honti, nissayaparivārā honti, sampayuttaparivārā honti, sahaṃgatā honti, sahaṃjātā honti, saṃsatṭhā honti, sampayuttā honti. Teva tassa ākāra ceva honti parivārā ca.

Sotāpattiphalaṃ khaṇe —pe— Arahattaphalaṃ khaṇe aññātāvindriyassa saddhindriyaṃ adhimokkharivāraṃ hoti. —pe— jīvitindriyaṃ pavattasantatādhipateyyaparivāraṃ hoti. Arahattaphalaṃ khaṇe jātā dhammā sabbeva abyākatā honti ṭhapetvā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, sabbeva anāsavā honti, sabbeva lokuttarā honti, sabbeva nibbānārammaṇā honti. Arahattaphalaṃ khaṇe aññātāvindriyassa imāni aṭṭhindriyāni sahaṃjātaparivārā honti, —pe— Teva tassa ākāra ceva honti parivārā ca. Iti imāni aṭṭhaṭṭhakāni catusatṭhi honti.

Āsavāti katame te āsavā? Kāmāsavo bhavāsavo diṭṭhāsavo avijjāsavo.

Katthete āsavā khīyanti? Sotāpattimaggena anavaseso diṭṭhāsavo khīyati, apāyagamanīyo kāmāsavo khīyati, apāyagamanīyo bhavāsavo khīyati, apāyagamanīyo avijjāsavo khīyati; etth'ete āsavā khīyanti. Sakadāgāmimaggena oḷāriko kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsavo khīyati. Etth'ete āsavā khīyanti.

¹ abhinandanaparivāraṃ - Syā, PTS. ² parivārā - Sī 1.

³ aṭṭhakāni - PTS; aṭṭha-aṭṭhakāni - Machasaṃ; aṭṭhādhikāni - Sī 1.

Tuệ về chủ thể đối với ba quyền theo sáu mươi bốn biểu hiện là trí về sự đoạn tận của các lậu hoặc. Của 3 quyền nào? Của vị tri quyền, của dĩ tri quyền, của cụ tri quyền.

Vị tri quyền đi đến bao nhiêu vị thế? Dĩ tri quyền đi đến bao nhiêu vị thế? Cụ tri quyền đi đến bao nhiêu vị thế?

Vị tri quyền đi đến một vị thế là Đạo Nhập Lưu. Dĩ tri quyền đi đến sáu vị thế là Quả Nhập Lưu, Đạo Nhất Lai, Quả Nhất Lai, Đạo Bất Lai, Quả Bất Lai, Đạo A-la-hán. Cụ tri quyền đi đến một vị thế là Quả A-la-hán.

Vào sát-na Đạo Nhập Lưu, đối với vị tri quyền, tín quyền có sự cương quyết là phụ trợ, tấn quyền có sự ra sức là phụ trợ, niệm quyền có sự thiết lập là phụ trợ, định quyền có sự không tán mạn là phụ trợ, tuệ quyền có sự nhận thức là phụ trợ, ý quyền có sự nhận biết là phụ trợ, hỷ quyền có sự tràn ngập là phụ trợ, mạng quyền có pháp chủ đạo trong việc duy trì sự vận hành là phụ trợ. Vào sát-na Đạo Nhập Lưu, các pháp được sanh ra, ngoại trừ sắc có nguồn phát sanh là tâm, tất cả (các pháp còn lại) đều là thiện, tất cả đều không có lậu hoặc, tất cả đều có tánh dẫn xuất, tất cả đều đưa đến sự không tích lũy, tất cả đều là vượt trên thế gian, tất cả đều có cảnh là Niết Bàn. Vào sát-na Đạo Nhập Lưu, đối với vị tri quyền, tám quyền này là các phụ trợ đồng sanh, là các phụ trợ có sự (tác động) qua lại, là các phụ trợ có sự nương tựa, là các phụ trợ được liên kết, là đồng hành, là đồng sanh, là kết hợp, là liên kết. Chính tám quyền này vừa là biểu hiện vừa là phụ trợ của vị tri quyền.

Vào sát-na Quả Nhập Lưu, ...(như trên)... Vào sát-na Quả A-la-hán, đối với cụ tri quyền, tín quyền có sự cương quyết là phụ trợ, ...(như trên)... mạng quyền có pháp chủ đạo trong việc duy trì sự vận hành là phụ trợ. Vào sát-na Quả A-la-hán, các pháp được sanh ra, ngoại trừ sắc có nguồn phát sanh là tâm, tất cả (các pháp còn lại) đều là vô ký, tất cả đều không có lậu hoặc, tất cả đều là vượt trên thế gian, tất cả đều có cảnh là Niết Bàn. Vào sát-na Quả A-la-hán, đối với cụ tri quyền, tám quyền này là các phụ trợ đồng sanh, ...(như trên)... Chính tám quyền này vừa là biểu hiện vừa là phụ trợ của cụ tri quyền. Như thế, tám lần tám này là sáu mươi bốn.

Lậu hoặc: Các lậu hoặc ấy là gì? Là dục lậu, hữu lậu, tà kiến lậu, vô minh lậu.

Các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đâu? Nhờ vào Đạo Nhập Lưu, toàn thể tà kiến lậu được cạn kiệt, dục lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt, hữu lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt, vô minh lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt. Các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đây. Nhờ vào Đạo Nhất Lai, dục lậu thô thiển được cạn kiệt, hữu lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt, vô minh lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt. Các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đây.

Anāgāmimaggena anavaseso kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsavo khīyati. Etth'ete āsavā khīyanti. Arahattamaggena anavaseso bhavāsavo khīyati, anavaseso avijjāsavo khīyati. Etth'ete āsavā khīyanti.

Na tassa addiṭṭham¹ idhatthi kiñci
atho aviññātamajānitabbaṃ,
sabbam abhiññāsi yadatthi neyyam
tathāgato tena samantacakkhū'ti.

Samantacakkhūti kenatṭhena samantacakkhu? Cuddasa buddhañāṇāni: dukkhe ñāṇam buddhañāṇam, dukkhasamudaye ñāṇam buddhañāṇam, —pe— sabbaññutañāṇam buddha ñāṇam, anāvaraṇañāṇam buddhañāṇam, imāni cuddasa buddhañāṇāni. Imesaṃ cuddasannaṃ buddhañāṇānaṃ aṭṭha ñāṇāni sāvakasādhāraṇāni, cha ñāṇāni asādhāraṇāni sāvakehi.

‘Yāvatā dukkhassa dukkhaṭṭho ñāto, aññāto dukkhaṭṭho natthi’ti samantacakkhu. Yaṃ samantacakkhu, taṃ paññindriyaṃ, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ, paggaḥaṭṭhena viriyindriyaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ.

‘Yāvatā dukkhassa dukkhaṭṭho diṭṭho vidito sacchikato phassito paññāya, aphasito paññāya dukkhaṭṭho natthi’ti samantacakkhu. Yaṃ samantacakkhu, taṃ paññindriyaṃ, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ, paggaḥaṭṭhena viriyindriyaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ.

‘Yāvatā samudayassa samudayaṭṭho —pe— ‘Yāvatā nirodhassa nirodhaṭṭho —pe— ‘Yāvatā maggassa maggaṭṭho —pe— ‘Yāvatā atthapaṭisambhidāya atthapaṭisambhidaṭṭho —pe— ‘Yāvatā dhammapaṭisambhidāya dhammapaṭisambhidaṭṭho —pe— ‘Yāvatā niruttipaṭisambhidāya niruttipaṭisambhidaṭṭho —pe— ‘Yāvatā paṭibhānapaṭisambhidāya paṭibhānapaṭisambhidaṭṭho —pe— ‘Yāvatā indriyaparopariyatte ñāṇam —pe— ‘Yāvatā sattānaṃ āsayānusaye ñāṇam —pe— ‘Yāvatā yamakapāṭihire ñāṇam —pe— ‘Yāvatā mahākaruṇāsamāpattiyā ñāṇam —pe— Yāvatā sadevakassa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya diṭṭham sutam mutam viññātam pattam pariyesitam anuvaritam manasā, tam² ñātam diṭṭham veditam sacchikataṃ phassitam paññāya, aphasitam paññāya natthi’ti samantacakkhu. Yaṃ samantacakkhu, taṃ paññindriyaṃ, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ, paggaḥaṭṭhena viriyindriyaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ.

¹ aditṭham - Syā, PTS.

² ‘tam’ iti - Syā, PTS potthakesu natthi.

Nhờ vào Đạo Bất Lai, toàn thể dục lậu được cạn kiệt, hữu lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt, vô minh lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt. Các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đây. Nhờ vào Đạo A-la-hán, toàn thể hữu lậu được cạn kiệt, toàn thể vô minh lậu được cạn kiệt. Các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đây.

*Không gì ở nơi đây → không được thấy bởi Ngài,
hoặc không nhận thức được, hoặc không thể biết đến,
Ngài biết rõ tất cả mọi điều có thể biết,
vì thế đức Như Lai là vị có Toàn Nhãn.*

Toàn Nhãn: Toàn Nhãn theo ý nghĩa gì? Mười bốn Phật trí: Trí về Khổ là Phật trí. Trí về nhân sanh Khổ là Phật trí. ...(nt)... Trí Toàn Giác là Phật trí. Trí không bị ngăn che là Phật trí. Đây là 14 Phật trí. Trong số 14 Phật trí, có 8 loại trí là phổ thông đến các vị Thinh Văn, 6 loại trí (sau cùng) là không phổ thông đến các vị Thinh Văn.

‘Cho đến ý nghĩa của Khổ đối với Khổ là đã được biết, không có ý nghĩa (nào) của Khổ là không được biết’ là Toàn Nhãn. Điều gì là Toàn Nhãn, điều ấy là tuệ quyền. Do nhờ năng lực của tuệ quyền, có tín quyền theo ý nghĩa cương quyết, có tấn quyền theo ý nghĩa ra sức, có niệm quyền theo ý nghĩa thiết lập, có định quyền theo ý nghĩa không tản mạn.

‘Cho đến ý nghĩa của Khổ đối với Khổ là đã được thấy, đã được biết đến, đã được tác chứng, đã được chạm đến bởi tuệ, không có ý nghĩa (nào) của Khổ là không được chạm đến bởi tuệ’ là Toàn Nhãn. Điều gì là Toàn Nhãn, điều ấy là tuệ quyền. ...(như trên)...

‘Cho đến ý nghĩa của nhân sanh (Khổ) đối với nhân sanh (Khổ) ...
‘Cho đến ý nghĩa của sự diệt tận (Khổ) đối với sự diệt tận (Khổ) ...
‘Cho đến ý nghĩa của Đạo đối với Đạo ... ‘Cho đến ý nghĩa của sự phân tích ý nghĩa đối với sự phân tích ý nghĩa ... ‘Cho đến ý nghĩa của sự phân tích pháp đối với sự phân tích pháp ... ‘Cho đến ý nghĩa của sự phân tích ngôn từ đối với sự phân tích ngôn từ ... ‘Cho đến ý nghĩa của sự phân tích phép biện giải đối với sự phân tích phép biện giải ...
‘Cho đến trí biết được khả năng của người khác ... ‘Cho đến trí về thiên kiến và xu hướng ngu ngàm của chúng sanh ... ‘Cho đến trí song thông ... ‘Cho đến trí về sự thể nhập đại bi ... ‘Cho đến điều đã được thấy, đã được nghe, đã được cảm giác, đã được nhận thức, đã đạt đến, đã được tâm cầu, đã được đeo đuổi bởi tâm trí của thế gian tính luôn cõi chư thiên, cõi Ma Vương, cõi Phạm thiên, cho đến dòng dõi Sa-môn, Bà-la-môn, chư thiên và loài người, điều ấy là được biết, đã được thấy, đã được biết đến, đã được tác chứng, đã được chạm đến bởi tuệ, không gì là không được chạm đến bởi tuệ’ là Toàn Nhãn. Điều gì là Toàn Nhãn, điều ấy là tuệ quyền. Do nhờ năng lực của tuệ quyền, có tín quyền theo ý nghĩa cương quyết, có tấn quyền theo ý nghĩa ra sức, có niệm quyền theo ý nghĩa thiết lập, có định quyền theo ý nghĩa không tản mạn.

Saddahanto paggaṇhāti, paggaṇhanto saddahati. Saddahanto upaṭṭhāpeti, upaṭṭhāpento saddahati. Saddahanto samādahati, samādahanto saddahati saddahanto pajānāti, pajānanto saddahati. Paggaṇhanto upaṭṭhāpeti, upaṭṭhāpento paggaṇhāti. Paggaṇhanto samādahati, samādahanto paggaṇhāti. Paggaṇhanto pajānāti, pajānanto paggaṇhāti. Paggaṇhanto saddahati, saddahanto paggaṇhāti. Upaṭṭhāpento samādahati, samādahanto upaṭṭhāpeti. Upaṭṭhāpento pajānāti, pajānanto upaṭṭhāpeti. Upaṭṭhāpento saddahati, saddahanto upaṭṭhāpeti. Upaṭṭhāpento paggaṇhāti, paggaṇhanto upaṭṭhāpeti. Samādahanto pajānāti, pajānanto samādahati. Samādahanto saddahati, saddahanto samādahati. Samādahanto paggaṇhāti, paggaṇhanto samādahati. Samādahanto upaṭṭhāpeti, upaṭṭhāpento samādahati. Pajānanto saddahati, saddahanto pajānāti. Pajānanto paggaṇhāti. Paggaṇhanto pajānāti. Pajānanto upaṭṭhāpeti, upaṭṭhāpento pajānāti. Pajānanto samādahati, samādahanto pajānāti.

Saddahitattā paggaḥitaṃ, paggaḥitattā saddahitaṃ; saddahitattā upaṭṭhāpitaṃ, upaṭṭhāpitattā saddahitaṃ; saddahitattā samādahitaṃ, samādahitattā saddahitaṃ; saddahitattā pajānitaṃ, pajānitattā saddahitaṃ; paggaḥitattā upaṭṭhāpitaṃ, upaṭṭhāpitattā paggaḥitaṃ; paggaḥitattā samādahitaṃ, samādahitattā paggaḥitaṃ; paggaḥitattā pajānitaṃ, pajānitattā paggaḥitaṃ; paggaḥitattā saddahitaṃ, saddahitattā paggaḥitaṃ; upaṭṭhāpitaṃ, upaṭṭhāpitattā samādahitaṃ, samādahitattā upaṭṭhāpitaṃ; upaṭṭhāpitattā pajānitaṃ, pajānitattā upaṭṭhāpitaṃ; upaṭṭhāpitattā saddahitaṃ, saddahitattā upaṭṭhāpitaṃ; upaṭṭhāpitattā paggaḥitaṃ, paggaḥitattā upaṭṭhāpitaṃ; samādahitattā pajānitaṃ, pajānitattā samādahitaṃ; samādahitattā saddahitaṃ, saddahitattā samādahitaṃ; samādahitattā paggaḥitaṃ, paggaḥitattā samādahitaṃ; samādahitattā upaṭṭhāpitaṃ, upaṭṭhāpitattā samādahitaṃ; pajānitattā saddahitaṃ, saddahitattā pajānitaṃ; pajānitattā paggaḥitaṃ, paggaḥitattā pajānitaṃ; pajānitattā upaṭṭhāpitaṃ, upaṭṭhāpitattā pajānitaṃ; pajānitattā samādahitaṃ, samādahitattā pajānitaṃ.

Yaṃ buddhacakkhu, taṃ buddhañāṇaṃ; yaṃ buddhañāṇaṃ, taṃ buddhacakkhu, yena cakkhunā tathāgato satte passati apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye appekacce paralokavajjabhaya-dassāvino¹ appekacce na paralokavajjabhaya-dassāvino.

¹ bhayadassāvino - Syā.

Trong khi có đức tin vị ấy ra sức, trong khi ra sức vị ấy có đức tin; trong khi có đức tin vị ấy thiết lập, trong khi thiết lập vị ấy có đức tin; trong khi có đức tin vị ấy tập trung (tâm), trong khi tập trung (tâm) vị ấy có đức tin; trong khi có đức tin vị ấy nhận biết, trong khi nhận biết vị ấy có đức tin. Trong khi ra sức vị ấy thiết lập, trong khi thiết lập vị ấy ra sức; trong khi ra sức vị ấy tập trung (tâm) ...; trong khi ra sức vị ấy nhận biết ...; trong khi ra sức vị ấy có đức tin, trong khi có đức tin vị ấy ra sức. Trong khi thiết lập vị ấy tập trung (tâm), trong khi tập trung (tâm) vị ấy thiết lập; trong khi thiết lập vị ấy nhận biết, ...; trong khi thiết lập vị ấy có đức tin, ...; trong khi thiết lập vị ấy ra sức, trong khi ra sức vị ấy thiết lập. Trong khi tập trung (tâm) vị ấy nhận biết, trong khi nhận biết vị ấy tập trung (tâm); trong khi tập trung (tâm) vị ấy có đức tin ...; trong khi tập trung (tâm) vị ấy ra sức, ...; trong khi tập trung (tâm) vị ấy thiết lập, trong khi thiết lập vị ấy tập trung (tâm). Trong khi nhận biết vị ấy có đức tin, trong khi có đức tin vị ấy nhận biết; trong khi nhận biết vị ấy ra sức ...; trong khi nhận biết vị ấy thiết lập ...; trong khi nhận biết vị ấy tập trung (tâm), trong khi tập trung (tâm) vị ấy nhận biết.

Ra sức nhờ bản thân có đức tin, có đức tin nhờ bản thân ra sức; được thiết lập nhờ bản thân có đức tin, có đức tin nhờ bản thân được thiết lập; được định tĩnh nhờ bản thân có đức tin, có đức tin nhờ bản thân được định tĩnh; nhận biết nhờ bản thân có đức tin, có đức tin nhờ bản thân nhận biết. Được thiết lập nhờ bản thân ra sức, ra sức nhờ bản thân được thiết lập; được định tĩnh nhờ bản thân ra sức ...; nhận biết nhờ bản thân ra sức ...; có đức tin nhờ bản thân ra sức, ra sức nhờ bản thân có đức tin. Được định tĩnh nhờ bản thân được thiết lập, được thiết lập nhờ bản thân được định tĩnh; nhận biết nhờ bản thân được thiết lập ...; có đức tin nhờ bản thân được thiết lập ...; ra sức nhờ bản thân được thiết lập, được thiết lập nhờ bản thân ra sức. Nhận biết nhờ bản thân được định tĩnh, được định tĩnh nhờ bản thân nhận biết; có đức tin nhờ bản thân được định tĩnh ...; ra sức nhờ bản thân được định tĩnh ...; được thiết lập nhờ bản thân được định tĩnh, được định tĩnh nhờ bản thân được thiết lập. Có đức tin nhờ bản thân nhận biết, nhận biết nhờ bản thân có đức tin; ra sức nhờ bản thân nhận biết, nhận biết nhờ bản thân ra sức; được thiết lập nhờ bản thân nhận biết, nhận biết nhờ bản thân được thiết lập; được định tĩnh nhờ bản thân nhận biết, nhận biết nhờ bản thân được định tĩnh.

Điều gì là Phật Nhãn, điều ấy là Phật Trí. Điều gì là Phật Trí, điều ấy là Phật Nhãn. Nhờ vào nhãn ấy, đức Như Lai nhìn thấy các chúng sanh có mắt bị vấy bụi ít và có mắt bị vấy bụi nhiều, có giác quan sắc sảo và có giác quan cùn lụt, có tánh khí tốt và có tánh khí tồi, dễ hướng dẫn và khó hướng dẫn, một số chúng sanh thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, một số chúng sanh không thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác.

Apparajakkhe mahārajakkheti saddho puggalo apparajakkho, assaddho puggalo mahārajakkho; āradhaviṛiyo puggalo apparajakkho, kusīto puggalo mahārajakkho; upaṭṭhitasati¹ puggalo apparajakkho, muṭṭhassati puggalo mahārajakkho; samāhito puggalo apparajakkho; asamāhito puggalo mahārajakkho; paññavā puggalo apparajakkho, duppañño puggalo mahārajakkho.

Tikkhindriye mudindriyeti saddho puggalo tikkhindriyo, assaddho puggalo mudindriyo, —pe— paññavā puggalo tikkhindriyo, duppañño puggalo mudindriyo.

Svākāre dvākāreti saddho puggalo svākāro, assaddho puggalo dvākāro; —pe— paññavā puggalo svākāro, duppañño puggalo dvākāro.

Suviññāpaye duviññāpayeti saddho puggalo suviññāpayo, assaddho puggalo duviññāpayo; —pe— paññavā puggalo suviññāpayo, duppañño puggalo duviññāpayo.

Appekacce paralokavajjabhayadassāvino appekacce na paralokavajjabhayadassāvinoti saddho puggalo paralokavajjabhayadassāvī, assaddho puggalo na paralokavajjabhayadassāvī; —pe— paññavā puggalo paralokavajjabhayadassāvī, duppañño puggalo na paralokavajjabhayadassāvī.

Lokoti khandhaloko dhātuloko āyatanaloko vipattibhavaloko vipattisambhavaloko sampattibhavaloko sampattisambhavaloko.

Eko loko: sabbe sattā āhāraṭṭhitikā, dve lokā: nāmañca rūpañca, tayo lokā: tisso vedanā, cattāro lokā: cattāro āhārā, pañca lokā: pañcupādānakkhandhā, cha lokā: cha ajjhattikāni āyatanāni, satta lokā: satta viññāṇaṭṭhitiyo, aṭṭha lokā: aṭṭha lokadhammā, nava lokā: nava sattāvāsā, dasa lokā: dasāyatanāni, dvādasā lokā: dvādasāyatanāni, aṭṭhārasa lokā: aṭṭhārasa dhātuyo.

Vajjanti sabbe kilesā vajjā, sabbe duccharitā vajjā, sabbe abhisāṅkhārā vajjā, sabbe bhavagāmikammā vajjā. Iti imasmiñca loke imasmiñca vajje tībā bhayasaññā paccūpaṭṭhitā honti, seyyathāpi ukkhittāsike vadhake.

Imehi paññāsāya ākārehi imāni pañcindriyāni jānāti passati aññāti paṭivijjhatī'ti.

**Tatiyo bhāṇavāro.
Indriyakathā samattā.**

¹ upaṭṭhitassati - Machasaṃ.

Có mắt bị vấy bụi ít và có mắt bị vấy bụi nhiều: Người có đức tin là có mắt bị vấy bụi ít, người không có đức tin là có mắt bị vấy bụi nhiều. Người có sự cố gắng tinh tấn ... bị vấy bụi ít, người biếng nhác ... bị vấy bụi nhiều. Người có niệm được thiết lập ... bị vấy bụi ít, người có niệm bị quên lãng ... bị vấy bụi nhiều. Người định tĩnh ... bị vấy bụi ít, người được định tĩnh ... bị vấy bụi nhiều. Người có tuệ là có mắt bị vấy bụi ít, người có tuệ kém là có mắt bị vấy bụi nhiều.

Có giác quan sắc sảo và có giác quan cùn lụt: Người có đức tin là có giác quan sắc sảo, người không có đức tin là có giác quan cùn lụt. ...(như trên)... Người có tuệ là có giác quan sắc sảo, người có tuệ kém là có giác quan cùn lụt.

Có tánh khí tốt và có tánh khí tồi: Người có đức tin là có tánh khí tốt, người không có đức tin là có tánh khí tồi. ...(như trên)... Người có tuệ là có tánh khí tốt, người có tuệ kém là có tánh khí tồi.

Dễ hướng dẫn và khó hướng dẫn: Người có đức tin là dễ hướng dẫn, người không có đức tin là khó hướng dẫn. ...(như trên)... Người có tuệ là dễ hướng dẫn, người có tuệ kém là khó hướng dẫn.

Một số chúng sanh thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, một số chúng sanh không thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác: Người có đức tin thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, người không có đức tin không thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác ...(nt)... Người có tuệ thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, người có tuệ kém không thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác.

Thế giới: Thế giới của các uẩn, thế giới của các giới, thế giới của các xứ, thế giới có sự bất hạnh, thế giới đem lại sự bất hạnh, thế giới có sự thuận lợi, thế giới đem lại sự thuận lợi.

Một thế giới là tất cả chúng sanh được tồn tại nhờ vật thực. Hai thế giới là danh và sắc. Ba thế giới là 3 thọ. Bốn thế giới là 4 loại vật thực. Năm thế giới là 5 thủ uẩn. Sáu thế giới là 6 nội xứ. Bảy thế giới là 7 trụ xứ của thức. Tám thế giới là 8 pháp thế gian. Chín thế giới là 9 nơi cư trú của chúng sanh. Mười thế giới là 10 xứ. Mười hai thế giới là 12 xứ. Mười tám thế giới là 18 giới.

Tội lỗi: Tất cả phiền não là tội lỗi, tất cả ác hạnh là tội lỗi, tất cả các hành là tội lỗi, tất cả nghiệp đưa đến hữu là tội lỗi. Như thế, tưởng đến sự kinh hãi sắc bén về thế giới này và về tội lỗi này đã được đề cập, cũng giống như (tưởng đến sự kinh hãi) về cuộc chém giết có thanh gươm đã được vung lên.

(Vị ấy) biết được, thấy được, hiểu được, thấu triệt năm quyền này thông qua 50 biểu hiện này.

**Tụng Phẩm thứ ba.
Phần Giảng về Quyền được đầy đủ.**

V. VIMOKKHA KATHĀ

[Sāvattthinidānaṃ]¹

“Tayome bhikkhave, vimokkhā, katame tayo? Suññato vimokkho, animitto vimokkho, appaṇihito vimokkho. Ime kho bhikkhave, tayo vimokkhā.”

Apica- aṭṭhasaṭṭhi vimokkhā: suññato vimokkho, animitto vimokkho, appaṇihito vimokkho, ajjhattavutṭhāno vimokkho, bahiddhāvutṭhāno vimokkho, dubhatovutṭhāno vimokkho, ajjhattavutṭhānā cattāro vimokkhā, bahiddhāvutṭhānā cattāro vimokkhā, dubhatovutṭhānā cattāro vimokkhā, ajjhattavutṭhānānaṃ anulomā cattāro vimokkhā, bahiddhāvutṭhānānaṃ anulomā cattāro vimokkhā, dubhatovutṭhānānaṃ anulomā cattāro vimokkhā, ajjhattavutṭhānapaṭippassaddhī² cattāro vimokkhā, bahiddhāvutṭhānapaṭippassaddhī cattāro vimokkhā, dubhatovutṭhānapaṭippassaddhī cattāro vimokkhā. ‘Rūpī rūpāni passatī’ti vimokkho, ‘ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhārūpāni passatī’ti vimokkho, ‘subhant’eva adhimutto hotī’ti vimokkho. Ākāsañcāyatana-samāpattivimokkho, viññāṇañcāyatana-samāpattivimokkho, ākiñcaññāyatana-samāpattivimokkho, nevasaññānāsaññāyatana-samāpattivimokkho, saññāvedayitanirodhasamāpattivimokkho. Samaya-vimokkho, asamayavimokkho, sāmāyiko³ vimokkho, asāmāyiko vimokkho. Kuppo vimokkho akuppo vimokkho. Lokiyo vimokkho, lokuttaro vimokkho, sāsavo vimokkho, anāsavo vimokkho. Sāmiso vimokkho, nirāmiso vimokkho, nirāmisā⁴ nirāmisataro vimokkho, paṇihito vimokkho, appaṇihito vimokkho, paṇihitapaṭippassaddhi vimokkho. Saññutto vimokkho, vīsaññutto vimokkho, ekattavimokkho, nānattavimokkho, saññāvīvimokkho, ñāṇavimokkho, sītisiyāvīvimokkho, ⁵ jhānavimokkho, anupādā cittassa vimokkho.

Vimokkhuddeso.

Katamo suññato vimokkho? “Idha bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: ‘Suññamidaṃ attena vā attaniyena vā’ti. ‘So tatha abhinivesaṃ na karotī’ti suññato vimokkho. Ayaṃ suññato vimokkho.

¹ paripuṇṇanidānā - Syā, Sī, PTS; puramanidānaṃ - Machasaṃ.

² ajjhattavutṭhānā paṭippassaddhī - Syā, PTS, Sī.

³ sāmāyiko - Pu. ⁴ nirāmisā’ti tāyi potthake natthi. ⁵ sītisiyāvīvimokkho - Pu.

V. GIẢNG VỀ GIẢI THOÁT:

[Duyên khởi ở Sāvattthī]

Này các tỳ khưu, đây là ba giải thoát. Ba là gì? Không tánh giải thoát, vô tướng giải thoát, vô nguyện giải thoát. Này các tỳ khưu, đây là ba giải thoát.

Và còn có 68 giải thoát: không tánh giải thoát, vô tướng giải thoát, vô nguyện giải thoát, giải thoát có sự ly khai nội phần, giải thoát có sự ly khai ngoại phần, giải thoát có sự ly khai cả hai (nội ngoại phần), bốn giải thoát có sự ly khai nội phần, bốn giải thoát có sự ly khai ngoại phần, bốn giải thoát có sự ly khai cả hai (nội ngoại phần), bốn giải thoát thuận theo các sự ly khai nội phần, bốn giải thoát thuận theo các sự ly khai ngoại phần, bốn giải thoát thuận theo các sự ly khai cả hai (nội ngoại phần), bốn giải thoát tịnh do sự ly khai nội phần, bốn giải thoát tịnh do sự ly khai ngoại phần, bốn giải thoát tịnh do sự ly khai cả hai (nội ngoại phần), ‘Có sắc, (vị ấy) thấy các sắc’ là giải thoát, ‘Có tướng vô sắc ở nội phần, (hành giả) thấy các sắc thuộc ngoại phần’ là giải thoát, ‘Khuynh hướng thuận về điều tốt đẹp’ là giải thoát, sự chứng đạt không vô biên xứ là giải thoát, sự chứng đạt thức vô biên xứ là giải thoát, sự chứng đạt vô sở hữu xứ là giải thoát, sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ là giải thoát, sự chứng đạt sự diệt tận thọ tướng là giải thoát, giải thoát có thời hạn, giải thoát vô thời hạn, giải thoát phụ thuộc thời hạn, giải thoát không phụ thuộc thời hạn, giải thoát có thể chuyển đổi, giải thoát không thể chuyển đổi, giải thoát thuộc thế gian, giải thoát vượt trên thế gian, giải thoát còn lậu hoặc, giải thoát không còn lậu hoặc, giải thoát còn hệ lụy vật chất, giải thoát không còn hệ lụy vật chất, giải thoát không còn hệ lụy vật chất và vượt trên không còn hệ lụy vật chất, ước nguyện giải thoát, vô nguyện giải thoát, an tịnh ước nguyện giải thoát, giải thoát bị ràng buộc, giải thoát không bị ràng buộc, giải thoát có bản chất giống nhau, giải thoát có bản chất khác nhau, giải thoát do tướng, giải thoát do trí, giải thoát có sự bình lặng, giải thoát do thiên, giải thoát của tâm không chấp thủ.

Phân giải thích về Giải Thoát.

Không tánh giải thoát là gì? Ở đây, vị tỳ khưu đi đến khu rừng, hoặc đi đến gốc cây, hoặc đi đến nơi thanh vắng suy nghiệm rằng: “Điều này là không đối với tự ngã hoặc đối với vật phụ thuộc vào tự ngã.” ‘Vị ấy không cố chấp vào điều ấy’ là không tánh giải thoát. Đây là không tánh giải thoát.

Katamo animitto vimokkho? Idha bhikkhu araṅṅagato vā rukkhamūlagato vā suṅṅāgaragato vā iti paṭisañcikkhati: ‘suṅṅamidam attena vā attaniyena vā’ti. So tattha nimittam na karoti’ti animitto vimokkho. Ayaṃ animitto vimokkho.

Katamo appaṇihito vimokkho? Idha bhikkhu araṅṅagato vā rukkhamūlagato vā suṅṅāgaragato vā iti paṭisañcikkhati: ‘Suṅṅamidam attena vā attaniyena vā’ti. So tattha paṇidhiṃ na karoti’ti appaṇihito vimokkho. Ayaṃ appaṇihito vimokkho.

Katamo ajjhattavutṭhāno vimokkho? Cattāri jhānāni. Ayaṃ ajjhattavutṭhāno vimokkho.

Katamo bahiddhāvutṭhāno vimokkho: catasso arūpasamāpattiyo, ayaṃ bahiddhāvutṭhāno vimokkho.

Katamo dubhatovutṭhāno vimokkho? Cattāro ariyamaggā. Ayaṃ dubhatovutṭhāno vimokkho.

Katame ajjhattavutṭhānā cattāro vimokkhā? Paṭhamaṃ jhānaṃ¹ nīvaraṇehi vutṭhāti, dutiyaṃ jhānaṃ vitakkavicārehi vutṭhāti, tatiyaṃ jhānaṃ pītiyā vutṭhāti, catutthaṃ jhānaṃ sukhadukkhehi vutṭhāti. Ime ajjhattavutṭhānā cattāro vimokkhā.

Katame bahiddhāvutṭhānā cattāro vimokkhā? Ākāsānañcāyatanasamāpatti rūpasāññāya paṭighasaññāya nānattasaññāya vutṭhāti, viññāṇañcāyatanasamāpatti ākāsānañcāyatanasaññāya vutṭhāti, ākiñcaññāyatanasamāpatti viññāṇañcāyatanasaññāya vutṭhāti, nevasaññānāsaññāyatanasamāpatti ākiñcaññāyatana-
saññāya vutṭhāti. Ime bahiddhāvutṭhānā cattāro vimokkhā.

Katame dubhatovutṭhānā cattāro vimokkhā? Sotāpattimaggo sakkāyaditṭhivicikicchāsīlabbataparāmāsā ditṭhānusayā vicikicchā-
nusayā vutṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vutṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vutṭhāti; sakadāgāmimaggo oḷārikā kāmārāgasaññojanā paṭighasaññojanā oḷārikā kāmārāgānusayā paṭighānusayā vutṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vutṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vutṭhāti; anāgāmimaggo aṇusahagatā kāmārāgasaññojanā paṭighasaññojanā aṇusahagatā kāmārāgānusayā paṭighānusayā vutṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vutṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vutṭhāti;

¹ paṭhamajjhānaṃ - Syā, PTS.

Vô tướng giải thoát là gì? Ở đây, vị tỳ khuru đi đến khu rừng, hoặc đi đến gốc cây, hoặc đi đến nơi thanh vắng suy nghiệm rằng: “Điều này là không đối với tự ngã hoặc đối với vật phụ thuộc vào tự ngã.” ‘Vị ấy không tạo ra hiện tướng’ là vô tướng giải thoát. Đây là vô tướng giải thoát.

Vô nguyện giải thoát là gì? Ở đây, vị tỳ khuru đi đến khu rừng, hoặc đi đến gốc cây, hoặc đi đến nơi thanh vắng suy nghiệm rằng: “Điều này là không đối với tự ngã hoặc đối với vật phụ thuộc vào tự ngã.” ‘Vị ấy không ước nguyện điều ấy’ là vô nguyện giải thoát. Đây là vô nguyện giải thoát.

Giải thoát có sự ly khai nội phần là gì? Là bốn thiên. Đây là giải thoát có sự ly khai nội phần.

Giải thoát có sự ly khai ngoại phần là gì? Là bốn sự chứng đạt (thiên) vô sắc. Đây là giải thoát có sự ly khai ngoại phần.

Giải thoát có sự ly khai cả hai (nội ngoại phần) là gì? Là bốn Thánh Đạo. Đây là giải thoát có sự ly khai cả hai (nội ngoại phần).

Bốn giải thoát có sự ly khai nội phần là gì? Sơ thiên thoát ra khỏi các pháp ngăn che, nhị thiên thoát ra khỏi tầm và tứ, tam thiên thoát ra khỏi hỷ, tứ thiên thoát ra khỏi lạc và khổ. Đây là bốn giải thoát có sự ly khai nội phần.

Bốn giải thoát có sự ly khai ngoại phần là gì? Sự chứng đạt không vô biên xứ thoát ra khỏi sự nghĩ tưởng về sắc, sự nghĩ tưởng về bất bình, sự nghĩ tưởng về khác biệt; sự chứng đạt thức vô biên xứ thoát ra khỏi sự nghĩ tưởng về không vô biên xứ; sự chứng đạt vô sở hữu xứ thoát ra khỏi sự nghĩ tưởng về thức vô biên xứ; sự chứng đạt phi tướng phi tướng xứ thoát ra khỏi sự nghĩ tưởng về vô sở hữu xứ. Đây là bốn giải thoát có sự ly khai ngoại phần.

Bốn giải thoát có sự ly khai cả hai (nội ngoại phần) là gì? Đạo Nhập Lưu thoát ra khỏi sự nhận thức sai trái về thân, sự hoài nghi, sự bám víu vào giới và nghi thức, tà kiến ngu ngằm, hoài nghi ngu ngằm, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tướng ngoại phần. Đạo Nhất Lai thoát ra khỏi sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất thô thiển, ái dục ngu ngằm, bất bình ngu ngằm có tính chất thô thiển, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tướng ngoại phần. Đạo Bất Lai thoát ra khỏi sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất vi tế, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tướng ngoại phần.

Arahattamaggo rūparāgā arūparāgā mānā uddhaccā avijjāya mānānusayā bhavarāgānusayā avijjānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Ime dubhatovuṭṭhānā cattāro vimokkhā.

Katame ajjhattavuṭṭhānānaṃ anulomā cattāro vimokkhā? Paṭhamāṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya vitakko ca vicāro ca pīti ca sukhañca cittekaggatā ca, dutiyāṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya —pe— tatiyāṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya —pe— catutthāṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya vitakko ca vicāro ca pīti ca sukhañca cittekaggatā ca. Ime ajjhattavuṭṭhānānaṃ anulomā cattāro vimokkhā.

Katame bahiddhāvuṭṭhānānaṃ anulomā cattāro vimokkhā? Ākāsañcāyatanaśamāpattiṃ paṭilābhatthāya vitakko ca vicāro ca pīti ca sukhañca cittekaggatā ca, viññāṇañcāyatanaśamāpattiṃ —pe— ākiñcaññāyatanaśamāpattiṃ —pe— nevaśaññānaśaññāyatanaśamāpattiṃ paṭilābhatthāya vitakko ca vicāro ca pīti ca sukhañca cittekaggatā ca. Ime bahiddhāvuṭṭhānānaṃ anulomā cattāro vimokkhā.

Katame dubhatovuṭṭhānānaṃ anulomā cattāro vimokkhā? Sotāpattimaggāṃ paṭilābhatthāya aniccānupassanā dukkhānupassanā anattānupassanā, sakadāgāmimaggāṃ paṭilābhatthāya —pe— anāgāmimaggāṃ paṭilābhatthāya —pe— arahattamaggāṃ paṭilābhatthāya aniccānupassanā dukkhānupassanā anattānupassanā. Ime dubhatovuṭṭhānānaṃ anulomā cattāro vimokkhā.

Katame ajjhattavuṭṭhāna¹paṭippassaddhī cattāro vimokkhā? Paṭhamassa jhānassa² paṭilābho vā vipāko vā, dutiyassa jhānassa —pe— tatiyassa jhānassa —pe— catutthassa jhānassa paṭilābho vā vipāko vā. Ime ajjhattavuṭṭhānapaṭippassaddhī cattāro vimokkhā.

Katame bahiddhāvuṭṭhāna³paṭippassaddhī cattāro vimokkhā? Ākāsañcāyatanaśamāpattiyā paṭilābho vā vipāko vā, viññāṇañcāyatanaśamāpattiyā —pe— ākiñcaññāyatanaśamāpattiyā —pe— nevaśaññānaśaññāyatanaśamāpattiyā paṭilābho vā vipāko vā. Ime bahiddhāvuṭṭhānapaṭippassaddhi cattāro vimokkhā.

Katame dubhatovuṭṭhānapaṭippassaddhī cattāro vimokkhā? Sotāpattimaggassa sotāpattiphalaṃ, sakadāgāmimaggassa sakadāgāmiphalaṃ, anāgāmimaggassa anāgāmiphalaṃ, arahattamaggassa arahattaphalaṃ. Ime dubhatovuṭṭhānapaṭippassaddhī cattāro vimokkhā.

¹ ajjhattavuṭṭhānā - Syā, PTS.

² paṭhamājjhānassa - Syā, PTS.

³ bahiddhāvuṭṭhānā - Syā, PTS.

Đạo A-la-hán thoát ra khỏi ái sắc, ái vô sắc, ngã mạn, phóng dật, vô minh, ngã mạn ngủ ngầm, ái hữu ngủ ngầm, vô minh ngủ ngầm, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Đây là bốn giải thoát có sự ly khai cả hai (nội ngoại phần).

Bốn giải thoát thuận theo các sự ly khai nội phần là gì? Tâm tứ hỷ lạc và sự chuyên nhất của tâm nhằm mục đích thành tựu sơ thiên, ...(như trên)... nhằm mục đích thành tựu nhị thiên, ...(như trên)... nhằm mục đích thành tựu tam thiên, tâm tứ hỷ lạc và sự chuyên nhất của tâm nhằm mục đích thành tựu tứ thiên. Đây là bốn giải thoát thuận theo các sự ly khai nội phần.

Bốn giải thoát thuận theo các sự ly khai ngoại phần là gì? Tâm tứ hỷ lạc và sự chuyên nhất của tâm nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt không vô biên xứ, ...(như trên)... nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt thức vô biên xứ, ...(như trên)... nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt vô sở hữu xứ, tâm tứ hỷ lạc và sự chuyên nhất của tâm nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ. Đây là bốn giải thoát thuận theo các sự ly khai ngoại phần.

Bốn giải thoát thuận theo các sự ly khai cả hai (nội ngoại phần) là gì? Quán xét về vô thường, quán xét về khổ não, quán xét về vô ngã nhằm mục đích thành tựu Đạo Nhập Lưu, ...(như trên)... nhằm mục đích thành tựu Đạo Nhất Lai, ...(như trên)... nhằm mục đích thành tựu Đạo Bất Lai, quán xét về vô thường, quán xét về khổ não, quán xét về vô ngã nhằm mục đích thành tựu Đạo A-la-hán. Đây là bốn giải thoát thuận theo các sự ly khai cả hai (nội ngoại phần).

Bốn giải thoát tịnh do sự ly khai nội phần là gì? Sự thành tựu hoặc nghiệp quả của sơ thiên, ...(như trên)... của nhị thiên, ...(như trên)... của tam thiên, sự thành tựu hoặc nghiệp quả của tứ thiên. Đây là bốn giải thoát tịnh do sự ly khai nội phần.

Bốn giải thoát tịnh do sự giải thoát có sự ly khai ngoại phần là gì? Sự thành tựu hoặc nghiệp quả của sự chứng đạt không vô biên xứ, ...(như trên)... của sự chứng đạt thức vô biên xứ, ...(như trên)... của sự chứng đạt vô sở hữu xứ, sự thành tựu hoặc nghiệp quả của sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ. Đây là bốn giải thoát tịnh do sự giải thoát có sự ly khai ngoại phần.

Bốn giải thoát tịnh do sự giải thoát có sự ly khai cả hai (nội ngoại phần) là gì? Quả Nhập Lưu của Đạo Nhập Lưu, Quả Nhất Lai của Đạo Nhất Lai, Quả Bất Lai của Đạo Bất Lai, Quả A-la-hán của Đạo A-la-hán. Đây là bốn giải thoát tịnh do sự giải thoát có sự ly khai cả hai (nội ngoại phần).

Kathaṃ ‘rūpī rūpāni passatī’ti vimokkho? Idhekacco ajjhattaṃ paccattaṃ nīlanimittaṃ manasikaroti, nīlasaññaṃ paṭilabhati, so taṃ nimittaṃ suggahitaṃ karoti, sūpadhāritaṃ upadhāreti, svāvattithaṃ avatthāpeti¹ so taṃ nimittaṃ suggahitaṃ katvā sūpadhāritaṃ upadhāretvā svāvattithaṃ avatthāpetvā bahiddhā nīlanimitte cittaṃ upasaṃharati, nīlasaññaṃ paṭilabhati. So taṃ nimittaṃ suggahitaṃ karoti, sūpadhāritaṃ upadhāreti, svāvattithaṃ avatthāpeti,¹ so taṃ nimittaṃ suggahitaṃ katvā sūpadhāritaṃ upadhāretvā svāvattithaṃ² avatthāpetvā āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa evaṃ hoti: ‘Ajjhattañca bahiddhā ca ubhayamidaṃ rūpan’ti rūpasaññī hoti.

Idhekacco ajjhattaṃ paccattaṃ pītanimittaṃ —pe— lohitanimittaṃ —pe— odātanimittaṃ manasikaroti, odātanimittaṃ paṭilabhati; so taṃ nimittaṃ suggahitaṃ karoti, sūpadhāritaṃ upadhāreti, svāvattithaṃ avatthāpeti;¹ so taṃ nimittaṃ suggahitaṃ katvā sūpadhāritaṃ upadhāretvā svāvattithaṃ avatthāpetvā bahiddhā odātanimitte cittaṃ upasaṃharati, odātasaññaṃ paṭilabhati; so taṃ nimittaṃ suggahitaṃ karoti, sūpadhāritaṃ upadhāreti, svāvattithaṃ avatthāpeti, so taṃ nimittaṃ suggahitaṃ katvā sūpadhāritaṃ upadhāretvā svāvattithaṃ avatthāpetvā āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa evaṃ hoti: ‘Ajjhattañca bahiddhā ca ubhayamidaṃ rūpan’ti rūpasaññī hoti. Evaṃ ‘rūpī rūpāni passatī’ti vimokkho.

Kathaṃ ‘ajjhattaṃ arūpasaññī³ bahiddhā rūpāni passatī’ti vimokkho? Idhekacco ajjhattaṃ paccattaṃ nīlanimittaṃ na manasikaroti, nīlasaññaṃ na paṭilabhati, bahiddhā nīlanimitte cittaṃ upasaṃharati, nīlasaññaṃ paṭilabhati; so taṃ nimittaṃ suggahitaṃ karoti, sūpadhāritaṃ upadhāreti, svāvattithaṃ avatthāpeti. So taṃ nimittaṃ suggahitaṃ katvā sūpadhāritaṃ upadhāretvā svāvattithaṃ avatthāpetvā āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa evaṃ hoti: ‘Ajjhattaṃ arūpaṃ bahiddhā rūpamidan’ti rūpasaññī hoti.

Idhekacco ajjhattaṃ paccattaṃ pītanimittaṃ —pe— lohitanimittaṃ —pe— odātanimittaṃ na manasikaroti, odātasaññaṃ na paṭilabhati, bahiddhā odātanimitte cittaṃ upasaṃharati, odātatasaññaṃ paṭilabhati; so taṃ nimittaṃ suggahitaṃ karoti, sūpadhāritaṃ upadhāreti, svāvattithaṃ avatthāpeti; so taṃ nimittaṃ suggahitaṃ katvā sūpadhāritaṃ upadhāretvā svāvattithaṃ avatthāpetvā āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa evaṃ hoti: ‘Ajjhattaṃ arūpaṃ bahiddhā rūpamidan’ti rūpasaññī hoti. Evaṃ ‘ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passatī’ti vimokkho.

¹ vavattthāpeti - Pu.

² sāvattithaṃ - Sī 2.

³ arūpasaññī - Syā, Sī 1, 2.

‘Có sắc, (vị ấy) thấy các sắc’ là giải thoát là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây có người tác ý về hiện tướng màu xanh ở nội phần thuộc bản thân và thành tựu sự nghĩ tưởng về màu xanh. Vị ấy làm cho hiện tướng ấy khéo được nắm giữ, lưu lại hiện tướng đã khéo được lưu lại, nhận định hiện tướng đã khéo được nhận định. Sau khi làm cho hiện tướng ấy đã khéo được nắm giữ, lưu lại hiện tướng đã khéo được lưu lại, nhận định hiện tướng đã khéo được nhận định, vị ấy chuyên chú tâm vào hiện tướng màu xanh ở ngoại phần và thành tựu sự nghĩ tưởng về màu xanh. Vị ấy làm cho hiện tướng ấy khéo được nắm giữ, lưu lại hiện tướng đã khéo được lưu lại, nhận định hiện tướng đã khéo được nhận định. Sau khi đã làm cho hiện tướng ấy khéo được nắm giữ, lưu lại hiện tướng đã khéo được lưu lại, nhận định hiện tướng đã khéo được nhận định, vị ấy rèn luyện, tu tập, làm cho sung mãn. Vị ấy khởi ý như vậy: “Sắc này thuộc cả hai nội phần và ngoại phần” là có sự nghĩ tưởng về sắc.

Ở đây có người tác ý về hiện tướng màu vàng ...(nt)... hiện tướng màu đỏ ...(nt)... hiện tướng màu trắng ở nội phần thuộc bản thân và thành tựu sự nghĩ tưởng về màu trắng. Vị ấy làm cho hiện tướng ấy khéo được nắm giữ, ...(nt)... Sau khi làm cho hiện tướng ấy đã khéo được nắm giữ, ...(nt)... vị ấy chuyên chú tâm vào hiện tướng màu trắng thuộc ngoại phần và thành tựu sự nghĩ tưởng về màu trắng. Vị ấy làm cho hiện tướng ấy khéo được nắm giữ, ...(nt)... Sau khi đã làm cho hiện tướng ấy khéo được nắm giữ, ...(nt)... vị ấy rèn luyện, tu tập, làm cho sung mãn hiện tướng ấy. Vị ấy khởi ý như vậy: “Sắc này thuộc cả hai nội phần và ngoại phần” là có sự nghĩ tưởng về sắc. ‘Có sắc, (vị ấy) thấy các sắc’ là giải thoát là (có ý nghĩa) như thế.

‘Có tướng vô sắc ở nội phần, (hành giả) thấy các sắc thuộc ngoại phần’ là giải thoát là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây có người không tác ý về hiện tướng màu xanh ở nội phần thuộc bản thân và không thành tựu sự nghĩ tưởng về màu xanh. Vị ấy chuyên chú tâm vào hiện tướng màu xanh thuộc ngoại phần và thành tựu sự nghĩ tưởng về màu xanh. Vị ấy làm cho hiện tướng ấy khéo được nắm giữ, ...(nt)... Sau khi đã làm cho hiện tướng ấy khéo được nắm giữ, ...(nt)... vị ấy rèn luyện, tu tập, làm cho sung mãn hiện tướng ấy. Vị ấy khởi ý như vậy: “Vô sắc thuộc nội phần, sắc này thuộc ngoại phần” là có sự nghĩ tưởng về sắc.

Ở đây có người không tác ý về hiện tướng màu vàng ...(nt)... hiện tướng màu đỏ ...(nt)... hiện tướng màu trắng ở nội phần thuộc bản thân và không thành tựu sự nghĩ tưởng về màu trắng. Vị ấy chuyên chú tâm vào hiện tướng màu trắng thuộc ngoại phần và thành tựu sự nghĩ tưởng về màu trắng. Vị ấy làm cho hiện tướng khéo được nắm giữ, ...(nt)... Sau khi đã làm cho hiện tướng ấy khéo được nắm giữ, ...(nt)... vị ấy rèn luyện, tu tập, làm cho sung mãn hiện tướng ấy. Vị ấy khởi ý như vậy: “Vô sắc thuộc nội phần, sắc này thuộc ngoại phần.” ‘Có tướng vô sắc ở nội phần, (hành giả) thấy các sắc thuộc ngoại phần’ là giải thoát là (có ý nghĩa) như thế.

Kathaṃ subhant'eva adhimutto¹ hotīti vimokkho? Idha bhikkhu mettā sahatena cetasā ekaṃ disaṃ pharivā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthiṃ.² Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamaṇena averena abyāpajjena³ pharivā viharati, mettāya bhāvitattā sattā appaṭikūlā⁴ honti. Karuṇā-sahagatena cetasā ekaṃ disaṃ —pe— karuṇāya bhāvitattā sattā appaṭikūlā honti. Muditāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ —pe— muditāya bhāvitattā sattā appaṭikūlā honti. Upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ —pe— upekkhāya bhāvitattā sattā appaṭikūlā honti. Evaṃ 'subhant'eva adhimutto hotīti vimokkho.

Katamo ākāsānañcāyatana-samāpattivimokkho? Idha bhikkhu sabbaso rūpasāññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākaso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ ākāsānañcāyatana-samāpattivimokkho.

Katamo viññānañcāyatana-samāpattivimokkho? Idha bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññānaṃ'ti viññānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ viññānañcāyatana-samāpattivimokkho.

Katamo ākiñcaññāyatana-samāpattivimokkho? Idha bhikkhu sabbaso viññānañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ ākiñcaññāyatana-samāpattivimokkho.

Katamo nevasāññānāsāññāyatana-samāpattivimokkho? Idha bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasāññānāsāññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ nevasāññānāsāññāyatana-samāpattivimokkho.

Katamo saññāvedayitanirodhasamāpattivimokkho? Idha bhikkhu sabbaso nevasāññānāsāññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ saññāvedayitanirodhasamāpattivimokkho.

Katamo samayavimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo. Ayaṃ samayavimokkho.

Katamo asamayavimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmāññaphalāni, nibbānañca. Ayaṃ asamayavimokkho.

Katamo sāmāyiko vimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo. Ayaṃ sāmāyiko vimokkho.

¹ adhimatto - PTS; adhimokkho - Sī 1, 2.

² catutthaṃ - Machasaṃ, Syā, Sī 1, PTS.

³ abyāpajjhena - Syā, Sī 1, PTS.

⁴ appaṭikūlā - Sī 1, 2.

‘Khuyh hướng thuận về điều tốt đẹp’ là giải thoát là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, vị tỳ khuu lan tỏa một phương với tâm từ ái rồi an trú, như vậy phương thứ nhì, như vậy phương thứ ba, như vậy phương thứ tư. Như thế vị ấy lan tỏa với tâm từ ái, bao la, lớn mạnh, vô lượng, không thù nghịch, không sân độc ở phía trên, ở phía dưới, ở phương ngang, ở khắp các nơi, khắp cả thế gian một cách trọn vẹn rồi an trú. Nhờ trạng thái phát triển của tâm từ ái, chúng sanh không có chống báng nhau. Ở đây, vị tỳ khuu lan tỏa một phương với tâm bi mẫn...(như trên)... Nhờ trạng thái phát triển của tâm bi mẫn, chúng sanh không có chống báng nhau. Ở đây, vị tỳ khuu lan tỏa một phương với tâm hỷ...(như trên)... Nhờ trạng thái phát triển của tâm hỷ, chúng sanh không có chống báng nhau. Ở đây, vị tỳ khuu lan tỏa một phương với tâm xả rồi an trú,...(như trên)... Nhờ trạng thái phát triển của tâm xả, chúng sanh không có chống báng nhau. ‘Khuyh hướng thuận về điều tốt đẹp’ là giải thoát là (có ý nghĩa) như thế.

Sự chứng đạt không vô biên xứ là giải thoát gì? Ở đây, do sự hoàn toàn vượt qua các tướng về sắc, do sự biến mất của các tướng về bất bình, do không tác ý đến các tướng về khác biệt một cách trọn vẹn, vị tỳ khuu chứng đạt không vô biên xứ ‘Không gian là không có giới hạn’ rồi an trú. Sự chứng đạt không vô biên xứ là giải thoát này.

Sự chứng đạt thức vô biên xứ là giải thoát gì? Ở đây, sau khi hoàn toàn vượt qua không vô biên xứ một cách trọn vẹn, vị tỳ khuu chứng đạt thức vô biên xứ ‘Thức là không có giới hạn’ rồi an trú. Sự chứng đạt thức vô biên xứ là giải thoát này.

Sự chứng đạt vô sở hữu xứ là giải thoát gì? Ở đây, sau khi hoàn toàn vượt qua thức vô biên xứ một cách trọn vẹn, vị tỳ khuu chứng đạt thức vô biên xứ ‘Không có bất cứ gì’ rồi an trú. Sự chứng đạt vô sở hữu xứ là giải thoát này.

Sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ là giải thoát gì? Ở đây, sau khi hoàn toàn vượt qua vô sở hữu xứ một cách trọn vẹn, vị tỳ khuu chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ rồi an trú. Sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ là giải thoát này.

Sự chứng đạt sự diệt tận thọ tướng là giải thoát gì? Ở đây, sau khi hoàn toàn vượt qua phi tướng phi phi tướng xứ một cách trọn vẹn, vị tỳ khuu chứng đạt sự diệt tận thọ tướng rồi an trú. Sự chứng đạt diệt tận thọ tướng là giải thoát này.

Giải thoát có thời hạn là gì? Bốn thiên và bốn sự chứng đạt vô sắc; đây là giải thoát có thời hạn.

Giải thoát vô thời hạn là gì? Bốn Thánh Đạo, bốn Quả vị của Samôn, và Niết Bàn; đây là giải thoát vô thời hạn.

Giải thoát phụ thuộc thời hạn là gì? Bốn thiên và bốn sự chứng đạt vô sắc; đây là giải thoát phụ thuộc thời hạn.

Katamo asāmayiko vimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca. Ayaṃ asāmayiko vimokkho.

Katamo kuppo vimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo. Ayaṃ kuppo vimokkho.

Katamo akuppo vimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca. Ayaṃ akuppo vimokkho.

Katamo lokiyo vimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo. Ayaṃ lokiyo vimokkho.

Katamo lokuttaro vimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca. Ayaṃ lokuttaro vimokkho.

Katamo sāsavo vimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo. Ayaṃ sāsavo vimokkho.

Katamo anāsavo vimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca. Ayaṃ anāsavo vimokkho.

Katamo sāmiso vimokkho? Rūpapaṭisaññutto¹ vimokkho. Ayaṃ sāmiso vimokkho.

Katamo nirāmiso vimokkho? Arūpapaṭiññutto² vimokkho. Ayaṃ nirāmiso vimokkho.

Katamo nirāmisā³ nirāmisataro vimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca. Ayaṃ nirāmisā nirāmisataro vimokkho.

Katamo paṇihito vimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo. Ayaṃ paṇihito vimokkho.

Katamo appaṇihito vimokkho? Cattāro ca ariyamaggā cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca. Ayaṃ appaṇihito vimokkho.

Katamo paṇihitapaṭippassaddhi⁴ vimokkho? Paṭhamassa jhānassa⁵ paṭilābho vā vipāko vā —pe— Nevasaññānāsaññāyatānasamāpattiyā paṭilābho vā vipāko vā. Ayaṃ paṇihitapaṭippassaddhivimokkho.

Katamo saññutto vimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo. Ayaṃ saññutto vimokkho.

Katamo visaññutto vimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca. Ayaṃ visaññutto vimokkho.

¹ rūpapaṭisaññutto - Machasaṃ, Syā, PTS.

² arūpapaṭisaññutto - Machasaṃ, Syā, PTS.

³ nirāmisā'ti tāyi potthake natthi.

⁴ paṇihitapaṭippassaddha - Machasaṃ, Syā, PTS.

⁵ paṭhamajjhānassa - Syā, Sī 1, 2, PTS.

Giải thoát không phụ thuộc thời hạn là gì? Bốn Thánh Đạo, bốn Quả vị của Sa-môn, và Niết Bàn; đây là giải thoát không phụ thuộc thời hạn.

Giải thoát có thể chuyển đổi là gì? Bốn thiên và bốn sự chứng đạt vô sắc; đây là giải thoát có thể chuyển đổi.

Giải thoát không thể chuyển đổi là gì? Bốn Thánh Đạo, bốn Quả vị của Sa-môn, và Niết Bàn; đây là giải thoát không thể chuyển đổi.

Giải thoát thuộc thế gian là gì? Bốn thiên và bốn sự chứng đạt vô sắc; đây là giải thoát thuộc thế gian.

Giải thoát vượt trên thế gian là gì? Bốn Thánh Đạo, bốn Quả vị của Sa-môn, và Niết Bàn; đây là giải thoát vượt trên thế gian.

Giải thoát còn lậu hoặc là gì? Bốn thiên và bốn sự chứng đạt vô sắc; đây là giải thoát còn lậu hoặc.

Giải thoát không còn lậu hoặc là gì? Bốn Thánh Đạo, bốn Quả vị của Sa-môn, và Niết Bàn; đây là giải thoát không còn lậu hoặc.

Giải thoát còn hệ lụy vật chất là gì? Giải thoát gắn liền với (đề mục) sắc; đây là giải thoát còn hệ lụy vật chất.

Giải thoát không còn hệ lụy vật chất là gì? Giải thoát gắn liền với (đề mục) vô sắc; đây là giải thoát không còn hệ lụy vật chất.

Giải thoát không còn hệ lụy vật chất và vượt trên không còn hệ lụy vật chất là gì? Bốn Thánh Đạo, bốn Quả vị của Sa-môn, và Niết Bàn; đây là giải thoát không còn hệ lụy vật chất và vượt trên không còn hệ lụy vật chất.

Ước nguyện giải thoát là gì? Bốn thiên và bốn sự chứng đạt vô sắc; đây là ước nguyện giải thoát.

Vô nguyện giải thoát là gì? Bốn Thánh Đạo, bốn Quả vị của Sa-môn, và Niết Bàn; đây là vô nguyện giải thoát.

An tịnh ước nguyện giải thoát là gì? Sự thành tựu hoặc nghiệp quả của sơ thiên, ...(như trên)... Sự thành tựu hoặc nghiệp quả của sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ; đây là an tịnh ước nguyện giải thoát.

Giải thoát bị ràng buộc là gì? Bốn thiên và bốn sự chứng đạt vô sắc; đây là giải thoát bị ràng buộc.

Giải thoát không bị ràng buộc là gì? Bốn Thánh Đạo, bốn Quả vị của Sa-môn, và Niết Bàn; đây là giải thoát không bị ràng buộc.

Katamo ekattavimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmāññaphalāni, nibbānañca. Ayaṃ ekattavimokkho.

Katamo nānattavimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo. Ayaṃ nānattavimokkho,

Katamo saññāvimokkho? Siyā eko saññāvimokkho dasa saññāvimokkhā honti, dasa saññāvimokkhā eko saññāvimokkho hoti vatthivasena pariyāyena.¹

Siyāti kathañca siyā? Aniccānupassanā ñāṇaṃ² niccato saññāya mucatīti³ saññāvimokkho, dukkhānupassanā ñāṇaṃ sukhato saññāya mucatīti³ saññāvimokkho, anattānupassanā ñāṇaṃ attato saññāya mucatīti saññāvimokkho, nibbidānupassanā ñāṇaṃ nandiyā saññāya mucatīti saññāvimokkho, virāgānupassanā ñāṇaṃ rāgato saññāya mucatīti saññāvimokkho, nirodhānupassanā ñāṇaṃ samudayato saññāya mucatīti saññāvimokkho, paṭinissaggānupassanā ñāṇaṃ ādānato saññāya mucatīti saññāvimokkho, animittānupassanā ñāṇaṃ nimittato saññāya mucatīti saññāvimokkho appaṇihitānupassanā ñāṇaṃ paṇidhiyā saññāya mucatīti saññāvimokkho, suññatānupassanā ñāṇaṃ abhinivesato saññāya mucatīti saññāvimokkho.

Evaṃ siyā eko saññāvimokkho dasa saññāvimokkhā honti, dasa saññāvimomokkhā eko saññāvimokkho hoti vatthivasena pariyāyena.

Rūpe aniccānupassanā ñāṇaṃ niccato saññāya mucatīti saññā vimokkho —pe— rūpe suññatānupassanā ñāṇaṃ abhinivesato saññāya mucatīti saññāvimokkho. Evaṃ siyā eko saññāvimokkho dasasaññāvimokkhā honti, dasa saññāvimokkhā eko saññāvimokkho hoti vatthivasena pariyāyena.

Vedanāya —pe— saññāya —pe— saṅkhāresu —pe— viññāṇe —pe— cakkhusmiṃ —pe— jarāmaṇe aniccānupassanā ñāṇaṃ niccato saññāya mucatīti saññāvimokkho —pe— jarāmaṇe suññatānupassanā ñāṇaṃ abhinivesato saññāya mucatīti saññāvimokkho, evaṃ siyā eko saññāvimokkho dasa saññāvimokkhā honti, dasa saññāvimokkhā eko saññāvimokkho hoti vatthivasena pariyāyena. Ayaṃ saññāvimokkho.

Katamo ñāṇavimokkho? Siyā eko ñāṇavimokkho dasa ñāṇavimokkhā honti, dasa ñāṇavimokkhā eko ñāṇavimokkho hoti vatthivasena pariyāyena.¹

¹ pariyāyena siyāti - Machasaṃ.

² aniccānupassanañāṇaṃ'ti samāsapadaṃ, aniccānupassanā ñāṇanti vā pāṭho tathā sesesupi aṭṭhakathā.

³ vimucatīti - Sī 2.

Giải thoát có bản chất giống nhau là gì? Bốn Thánh Đạo, bốn Quả vị của Sa-môn, và Niết Bàn; đây là giải thoát có bản chất giống nhau.

Giải thoát có bản chất khác nhau là gì? Bốn thiền và bốn sự chứng đạt vô sắc; đây là giải thoát có bản chất khác nhau.

Giải thoát do tướng là gì? Có thể có 1 giải thoát do tướng thì (sẽ) có 10 giải thoát do tướng, có 10 giải thoát do tướng thì (sẽ) có 1 giải thoát do tướng bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức.

Có thể có: Có thể có là thế nào? ‘Trí do sự quán xét về vô thường giải thoát khỏi nghĩ tướng về thường’ là giải thoát do tướng. ‘Trí do sự quán xét về khổ não giải thoát khỏi nghĩ tướng về lạc’ là giải thoát do tướng. ‘Trí do sự quán xét về vô ngã giải thoát khỏi nghĩ tướng về ngã’ là giải thoát do tướng. ‘Trí do sự quán xét về nhàm chán giải thoát khỏi nghĩ tướng về vui thích’ là giải thoát do tướng. ‘Trí do sự quán xét về ly tham ái giải thoát khỏi nghĩ tướng về tham ái’ là giải thoát do tướng. ‘Trí do sự quán xét về diệt tận giải thoát khỏi nghĩ tướng về nhân sanh khởi’ là giải thoát do tướng. ‘Trí do sự quán xét về từ bỏ giải thoát khỏi nghĩ tướng về sự nắm giữ’ là giải thoát do tướng. ‘Trí do sự quán xét về vô tướng giải thoát khỏi nghĩ tướng về hiện tướng’ là giải thoát do tướng. ‘Trí do sự quán xét về vô nguyện giải thoát khỏi nghĩ tướng về nguyện ước’ là giải thoát do tướng. ‘Trí do sự quán xét về không tánh giải thoát khỏi nghĩ tướng về cố chấp’ là giải thoát do tướng.

Có thể có 1 giải thoát do tướng thì (sẽ) có 10 giải thoát do tướng, có 10 giải thoát do tướng thì (sẽ) có 1 giải thoát do tướng bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế.

‘Trí do sự quán xét về vô thường ở sắc giải thoát khỏi nghĩ tướng về thường’ là giải thoát do tướng. ...(như trên)... ‘Trí do sự quán xét về không tánh ở sắc giải thoát khỏi nghĩ tướng về cố chấp’ là giải thoát do tướng. Có thể có một giải thoát do tướng thì (sẽ) có mười giải thoát do tướng, có mười giải thoát do tướng thì (sẽ) có một giải thoát do tướng bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế.

‘Trí do sự quán xét về vô thường ở thọ ... ở tướng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử giải thoát khỏi nghĩ tướng về thường’ là giải thoát do tướng. ...(như trên)... ‘Trí do sự quán xét về không tánh ở lão tử giải thoát khỏi nghĩ tướng về cố chấp’ là giải thoát do tướng. Có thể có một giải thoát do tướng thì (sẽ) có mười giải thoát do tướng, có mười giải thoát do tướng thì (sẽ) có một giải thoát do tướng bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế. Đây là giải thoát do tướng.

Giải thoát do trí là gì? Có thể có một giải thoát do trí thì (sẽ) có mười giải thoát do trí, có mười giải thoát do trí thì (sẽ) có một giải thoát do trí bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức.

Siyāti kathañca siyā? Aniccānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ niccato sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho, dukkhānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ sukhato sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho, anattānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ attano sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho, nibbidānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ nandiyā sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho, virāgānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ rāgato sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho, nirodhānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ samudayato sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho, paṭinissaggānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ ādānato sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho, animittānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ nimittato sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho, appaṇihitānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ paṇidhiyā sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho, suññatānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ abhinivesato sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho.

Evaṃ siyā eko ñāṇavimokkho dasa ñāṇavimokkhā honti, dasa ñāṇavimokkhā eko ñāṇavimokkho hoti vatthivasena pariyāyena.

Rūpe aniccānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ niccato sammohā aññāṇā muccatīti, ñāṇavimokkho —pe— rūpe suññatānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ abhinivesato sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho. Evaṃ siyā eko ñāṇavimokkho dasa ñāṇavimokkhā honti, dasaññāṇavimokkho eko ñāṇavimokkho hoti vatthivasena pariyāyena.

Vedanāya —pe— saññāya —pe— sañkhāresu —pe— viññāṇe —pe— cakkhusmiṃ —pe— jarāmaṇe aniccānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ niccato sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho —pe— jarāmaṇe suññatānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ abhinivesato sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho. Evaṃ siyā eko ñāṇavimokkho dasa ñāṇavimokkhā honti, dasa ñāṇavimokkhā eko ñāṇavimokkho hoti vatthivasena pariyāyena, ayaṃ ñāṇavimokkho.

Katamo sītisiyāvimokkhā? Siyā eko sītisiyāvimokkho dasa sītisiyāvimokkhā honti, dasa sītisiyāvimokkhā eko sītisiyāvimokkho hoti vatthivasena pariyāyena.

Có thể có: Có thể có là thế nào? ‘Trí do sự quán xét về vô thường đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về thường’ là giải thoát do trí. ‘Trí do sự quán xét về khổ não đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về lạc’ là giải thoát do trí. ‘Trí do sự quán xét về vô ngã đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về ngã’ là giải thoát do trí. ‘Trí do sự quán xét về nhàm chán đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về vui thích’ là giải thoát do trí. ‘Trí do sự quán xét về ly tham ái đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về tham ái’ là giải thoát do trí. ‘Trí do sự quán xét về diệt tận đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về nhân sanh khởi’ là giải thoát do trí. ‘Trí do sự quán xét về từ bỏ đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về sự nắm giữ’ là giải thoát do trí. ‘Trí do sự quán xét về vô tướng đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về hiện tượng’ là giải thoát do trí. ‘Trí do sự quán xét về vô nguyện đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về nguyện ước’ là giải thoát do trí. ‘Trí do sự quán xét về không tánh đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về cố chấp’ là giải thoát do trí.

Có thể có một giải thoát do trí thì (sẽ) có mười giải thoát do trí, có mười giải thoát do trí thì (sẽ) có một giải thoát do trí bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế.

‘Trí do sự quán xét về vô thường ở sắc đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về thường’ là giải thoát do trí. ...(như trên)... ‘Trí do sự quán xét về không tánh ở sắc đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về cố chấp’ là giải thoát do trí. Có thể có một giải thoát do trí thì (sẽ) có mười giải thoát do trí, có mười giải thoát do trí thì (sẽ) có một giải thoát do trí bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế.

‘Trí do sự quán xét về vô thường ở thọ ... ở tưởng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về thường’ là giải thoát do trí. ...(như trên)... ‘Trí do sự quán xét về không tánh ở lão tử đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về cố chấp’ là giải thoát do trí. Có thể có một giải thoát do trí thì (sẽ) có mười giải thoát do trí, có mười giải thoát do trí thì (sẽ) có một giải thoát do trí bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế. Đây là giải thoát do trí.

Giải thoát có sự bình lặng là gì? Có thể có một giải thoát có sự bình lặng thì (sẽ) có mười giải thoát có sự bình lặng, có mười giải thoát có sự bình lặng thì (sẽ) có một giải thoát có sự bình lặng bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức.

Siyāti kathaṅca siyā? Aniccānupassanā anuttaraṃ sītibhāvaṃ ñāṇaṃ¹ niccato santāpapaṛiḷāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho. Dukkānupassanā anuttaraṃ sītibhāvaṃ ñāṇaṃ sukhato santāpapaṛiḷāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho. Anattānupassanā anuttaraṃ sītibhāvaṃ ñāṇaṃ attato santāpapaṛiḷāhadarathā muccatīti sītisiyā vimokkho. Nibbidānupassanā anuttaraṃ sītibhāvaṃ ñāṇaṃ nandiyā santāpapaṛiḷāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho, virāgānupassanā anuttaraṃ sītibhāvaṃ ñāṇaṃ rāgato santāpapaṛiḷāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho. Nirodhānupassanā anuttaraṃ sītibhāvaṃ ñāṇaṃ samudayato santāpapaṛiḷāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho. Paṭinissaggānupassanā anuttaraṃ sītibhāvaṃ ñāṇaṃ ādānato santāpapaṛiḷāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho. Animittānupassanā anuttaraṃ sītibhāvaṃ ñāṇaṃ nimittato santāpapaṛiḷāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho. Appaṇihitānupassanā anuttaraṃ sītibhāvaṃ ñāṇaṃ paṇidhiyā santāpapaṛiḷāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho. Suññatānupassanā anuttaraṃ sītibhāvaṃ ñāṇaṃ abhinivesato santāpapaṛiḷāhadarathā muccatīti sītisiyā vimokkho.

Evaṃ siyā eko sītisiyāvimokkho dasa sītisiyāvimokkhā honti, dasa sītisiyāvimokkhā eko sītisiyāvimokkho hoti vatthivasena pariyāyena.

Rūpe aniccānupassanā anuttaraṃ sītibhāvaṃ ñāṇaṃ niccato santāpapaṛiḷāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho, —pe— rūpe suññatānupassanā anuttaraṃ sītibhāvaṃ ñāṇaṃ abhinivesato santāpapaṛiḷāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho. Evaṃ siyā eko sītisiyāvimokkho dasa sītisiyāvimokkhā honti, dasa sītisiyāvimokkhā eko sītisiyāvimokkho hoti vatthivasena pariyāyena.

Vedanāya —pe— saññāya —pe— saṅkhāresu —pe— viññāṇa —pe— cakkhusmiṃ —pe— jarāmaṇe aniccānupassanā anuttaraṃ sītibhāvaṃ ñāṇaṃ niccato santāpapaṛiḷāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho —pe— jarāmaṇe suññatānupassanā anuttaraṃ sītibhāvaṃ ñāṇaṃ abhinivesato santāpapaṛiḷāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho.

Evaṃ siyā eko sītisiyāvimokkho dasa sītisiyāvimokkhā honti, dasa sītisiyāvimokkhā eko sītisiyāvimokkho hoti vatthivasena pariyāyena. Ayaṃ sītisiyāvimokkho.

¹ sītibhāvāñāṇaṃ - Si 1, 2.

Có thể có: Có thể có là thế nào? ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về vô thường, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bực bội, nóng nảy về thường’ là giải thoát có sự bình lặng. ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về khổ não, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bực bội, nóng nảy về lạc’ là giải thoát có sự bình lặng. ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về vô ngã, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bực bội, nóng nảy về ngã’ là là giải thoát có sự bình lặng. ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về nhàm chán, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bực bội, nóng nảy về vui thích’ là ... ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về ly tham ái, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bực bội, nóng nảy về tham ái’ là ... ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về diệt tận, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bực bội, nóng nảy về nhân sanh khởi’ là ... ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về từ bỏ, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bực bội, nóng nảy về sự nắm giữ’ là ... ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về vô tướng, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bực bội, nóng nảy về hiện tướng’ là là giải thoát có sự bình lặng. ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về vô nguyện, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bực bội, nóng nảy về nguyện ước’ là là giải thoát có sự bình lặng. ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về không tánh, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bực bội, nóng nảy về cố chấp’ là giải thoát có sự bình lặng.

Có thể có một giải thoát có sự bình lặng thì (sẽ) có mười giải thoát có sự bình lặng, có mười giải thoát có sự bình lặng thì (sẽ) có một giải thoát có sự bình lặng bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế.

‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về vô thường ở sắc, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bực bội, nóng nảy về thường’ là giải thoát có sự bình lặng. ... (như trên)... ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về không tánh ở sắc, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bực bội, nóng nảy về cố chấp’ là giải thoát có sự bình lặng. Có thể có một giải thoát có sự bình lặng thì (sẽ) có mười giải thoát có sự bình lặng, có mười giải thoát có sự bình lặng thì (sẽ) có một giải thoát có sự bình lặng bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế.

‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về vô thường ở thọ ... ở tưởng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bực bội, nóng nảy về thường’ là giải thoát có sự bình lặng. ... (như trên)... ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về không tánh ở lão tử, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bực bội, nóng nảy về cố chấp’ là giải thoát có sự bình lặng.

Có thể có một giải thoát có sự bình lặng thì (sẽ) có 10 giải thoát có sự bình lặng, có 10 giải thoát có sự bình lặng thì (sẽ) có một giải thoát có sự bình lặng bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế. Đây là giải thoát có sự bình lặng.

Katamo jhānavimokkho? Nekkhammaṃ jhāyatīti¹ jhānaṃ kāmacchandaṃ jhāpetīti jhānaṃ, jhāyanto² muccatīti jhānavimokkho, jhāpento muccatīti jhānavimokkho jhāyantīti³ dhammā, jhāpetīti kilese, jhāte⁴ jhāpe ca jānātīti jhānavimokkho. Abyāpādo jhāyatīti¹ jhānaṃ, byāpādaṃ jhāpetīti jhānaṃ, jhāyanto² muccatīti jhānavimokkho, jhāpento muccatīti jhānavimokkho. Jhāyantīti³ dhammā jhāpetīti kilese, jhāte⁴ ca jhāpe ca jānātīti jhānavimokkho ālokasaññā jhāyatīti jhānaṃ, thīnimiddhaṃ jhāpetīti jhānaṃ —pe— avikkhepo jhāyatīti jhānaṃ, uddhaccaṃ jhāpetīti jhānaṃ —pe— dhammavavatthānaṃ jhāyatīti jhānaṃ, vicikicchaṃ jhāpetīti jhānaṃ —pe— ñāṇaṃ jhāyatīti jhānaṃ, avijjaṃ jhāpetīti jhānaṃ, —pe— pāmojjaṃ jhāyatīti jhānaṃ, aratiṃ jhāpetīti jhānaṃ —pe— paṭhamāṃ jhānaṃ, jhāyatīti jhānaṃ, nīvaraṇe⁵ jhāpetīti jhānaṃ —pe— arahattamaggo jhāyatīti jhānaṃ, sabbakilese jhāpetīti jhānaṃ, jhāyanto muccatīti jhānavimokkho, jhāpento muccatīti jhānavimokkho jhāyantīti dhammā, jhāpetīti kilese, jhāte ca jhāpe ca jānātīti jhānavimokkho. Ayaṃ jhānavimokkho.

Katamo anupādācittassa vimokkho? Siyā eko anupādācittassa vimokkho dasa anupādācittassa vimokkhā honti, dasa anupādācittassa vimokkhā eko anupādācittassa vimokkho hoti vatthivasena pariyāyena.

Siyāti kathañca siyā? Aniccānupassanā ñāṇaṃ niccato upādānā muccatīti anupādācittassa vimokkho. Dukkhānupassanā ñāṇaṃ sukhato upādānā muccatīti anupādācittassa vimokkho. Anattānupassanā ñāṇaṃ attato upādānā muccatīti anupādācittassa vimokkho. Nibbidānupassanā ñāṇaṃ nandiyā upādānā muccatīti anupādācittassa vimokkho. Virāgānupassanā ñāṇaṃ rāgato upādānā muccatīti anupādācittassa vimokkho. Nirodhānupassanā ñāṇaṃ samudayato upādānā muccatīti anupādācittassa vimokkho. Paṭinissaggānupassanā ñāṇaṃ ādānato upādānā muccatīti anupādācittassa vimokkho. Animittānupassanā ñāṇaṃ nimittato upādānā muccatīti anupādācittassa vimokkho. Appaṇihitānupassanā ñāṇaṃ paṇadhiyā upādānā muccatīti anupādācittassa vimokkho. Suññatānupassanā ñāṇaṃ abhinivesato upādānā muccatīti anupādācittassa vimokkho.

Evaṃ siyā eko anupādācittassa vimokkho dasa anupādācittassa vimokkhā honti, dasa anupādācittassa vimokkhā eko anupādācittassa vimokkho hoti vatthivasena pariyāyena.

¹ jāyatīti - Syā, Pu.

² jāyanto - Syā.

³ jāyantīti - Syā.

⁴ jāte - Syā.

⁵ nīvaraṇaṃ - Syā.

Giải thoát do thiên là gì? ‘Sự thoát ly được nung nấu là thiên, ‘thieu đốt ước muốn trong các dục’ là thiên, ‘trong khi nung nấu, được giải thoát’ là giải thoát do thiên, ‘trong khi thieu đốt, được giải thoát’ là giải thoát do thiên, ‘nung nấu’ là các pháp, ‘thieu đốt’ là các phiền não, ‘biết điều được nung nấu và điều được thieu đốt’ là giải thoát do thiên. ‘Sự không sân độc được nung nấu’ là thiên, ‘thieu đốt sân độc’ là thiên ‘trong khi nung nấu, được giải thoát’ là giải thoát do thiên, ‘trong khi thieu đốt, được giải thoát’ là giải thoát do thiên. ‘nung nấu’ là các pháp, ‘thieu đốt’ là các phiền não, ‘biết điều được nung nấu và điều được thieu đốt’ là giải thoát do thiên. ‘Sự nghĩ tưởng về ánh sáng được nung nấu’ là thiên, ‘thieu đốt sự lơ đãng buồn ngủ’ là thiên ...(nt)... ‘Sự không tán mạn được nung nấu’ là thiên, ‘thieu đốt phóng dật’ là thiên ...(nt)... ‘Sự xác định pháp được nung nấu’ là thiên, ‘thieu đốt hoài nghi’ là thiên ...(nt)... ‘Trí được nung nấu’ là thiên, ‘thieu đốt vô minh’ là thiên ...(nt)... ‘Sự hân hoan được nung nấu’ là thiên, ‘thieu đốt sự không hứng thú’ là thiên ...(nt)... ‘Sơ thiên được nung nấu’ là thiên, ‘thieu đốt các pháp ngăn che’ là thiên ...(nt)... ‘Đạo A-la-hán được nung nấu’ là thiên, ‘thieu đốt toàn bộ phiền não’ là thiên, ‘trong khi nung nấu, được giải thoát’ là giải thoát do thiên, ‘trong khi thieu đốt, được giải thoát’ là giải thoát do thiên. ‘nung nấu’ là các pháp, ‘thieu đốt’ là các phiền não, ‘biết điều được nung nấu và điều được thieu đốt’ là giải thoát do thiên. Đây là giải thoát do thiên.

Giải thoát của tâm không chấp thủ là gì? Có thể có một giải thoát của tâm không chấp thủ thì (sẽ) có mười giải thoát của tâm không chấp thủ, có mười giải thoát của tâm không chấp thủ thì (sẽ) có một giải thoát của tâm không chấp thủ bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức.

Có thể có: Có thể có là thế nào? ‘Trí do sự quán xét về vô thường giải thoát khỏi chấp thủ về thường’ là giải thoát của tâm không chấp thủ. ‘Trí do sự quán xét về khổ não giải thoát khỏi chấp thủ về lạc’ là giải thoát của tâm không chấp thủ. ‘Trí do sự quán xét về vô ngã giải thoát khỏi chấp thủ về ngã’ là giải thoát của tâm không chấp thủ ‘Trí do sự quán xét về nhàm chán giải thoát khỏi chấp thủ về vui thích’ là ... ‘Trí do sự quán xét về ly tham ái giải thoát khỏi chấp thủ về tham ái’ là ... ‘Trí do sự quán xét về diệt tận giải thoát khỏi chấp thủ về nhân sanh khởi’ là ... ‘Trí do sự quán xét về từ bỏ giải thoát khỏi chấp thủ về sự nắm giữ’ là ... ‘Trí do sự quán xét về vô tướng giải thoát khỏi chấp thủ về hiện tướng’ là ... ‘Trí do sự quán xét về vô nguyện giải thoát khỏi chấp thủ về nguyện ước’ là giải thoát của tâm không chấp thủ ‘Trí do sự quán xét về không tánh giải thoát khỏi chấp thủ về cố chấp’ là giải thoát của tâm không chấp thủ.

Có thể có một giải thoát của tâm không chấp thủ thì (sẽ) có mười giải thoát của tâm không chấp thủ, có mười giải thoát của tâm không chấp thủ thì (sẽ) có một giải thoát của tâm không chấp thủ bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế.

Rūpe aniccānupassanā ñāṇaṃ niccato upādānā mucatīti anupādācittassa vimokkho. —pe— rūpe suññatānupassanā ñāṇaṃ abhinivesato upādānā mucatīti anupādācittassa vimokkho. Evaṃ siyā eko anupādācittassa vimokkho dasa anupādācittassa vimokkhā honti, dasa anupādācittassa vimokkhā eko anupādācittassa vimokkho hoti vatthivasena pariyāyena.

Vedanāya —pe— saññāya —pe— saṅkhāresu —pe— viññāṇe —pe— cakkhusmiṃ —pe— jarāmaṇe suññatānupassanā ñāṇaṃ abhinivesato upādānā mucatīti anupādācittassa vimokkho. Evaṃ siyā eko anupādācittassa vimokkho dasa anupādācittassa vimokkhā honti, dasa anupādācittassa vimokkhā eko anupādācittassa vimokkho hoti vatthivasena pariyāyena.

Aniccānupassanā ñāṇaṃ katihupādānehi¹ mucatīti, dukkhānupassanā ñāṇaṃ katihupādānehi mucatīti, anattānupassanā ñāṇaṃ katihupādānehi mucatīti, nibbidānupassanā ñāṇaṃ —pe— virāgānupassanā ñāṇaṃ —pe— nirodhānupassanā ñāṇaṃ —pe— paṭinissaggānupassanā ñāṇaṃ —pe— animittānupassanā ñāṇaṃ —pe— appaṇihitānupassanā ñāṇaṃ —pe— suññatānupassanā ñāṇaṃ katihupādānehi mucatīti?

Aniccānupassanā ñāṇaṃ tihupādānehi mucatīti, dukkhānupassanā ñāṇaṃ ekūpādānā² mucatīti, anattānupassanā ñāṇaṃ tihupādānehi mucatīti, nibbidānupassanā ñāṇaṃ ekūpādānā mucatīti, virāgānupassanā ñāṇaṃ ekūpādānā mucatīti, nirodhānupassanā ñāṇaṃ catihupādānehi mucatīti, paṭinissaggānupassanā ñāṇaṃ catihupādānehi, animittānupassanā ñāṇaṃ tihupādānehi mucatīti, appaṇihitānupassanā ñāṇaṃ ekūpādānā mucatīti, suññatānupassanā ñāṇaṃ tihupādānehi mucatīti.

Aniccānupassanā ñāṇaṃ katamehi tihupādānehi mucatīti? Diṭṭhupādānā silabbatūpādānā³ attavādūpādānā. Aniccānupassanā ñāṇaṃ imehi tihupādānehi mucatīti.

Dukkhānupassanā ñāṇaṃ katamā ekūpādānā mucatīti? Kāmupādānā dukkhānupassanā ñāṇaṃ idaṃ ekūpādānā⁴ mucatīti.

Anattānupassanā ñāṇaṃ katamehi tihupādānehi mucatīti? Diṭṭhupādānā silabbatūpādānā attavādūpādānā. Anattānupassanā ñāṇaṃ imehi tihupādānehi mucatīti.

Nibbidānupassanā ñāṇaṃ katamā ekūpādānā mucatīti? Kāmupādānā nibbidānupassanā ñāṇaṃ idaṃ ekūpādānā mucatīti.

Virāgānupassanā ñāṇaṃ katamā ekūpādānā mucatīti? Kāmupādānā virāgānupassanā ñāṇaṃ idaṃ ekūpādānā mucatīti.

¹ katihupādānehi - Machasaṃ, Syā.

² ekupādānā - Machasaṃ, Syā.

³ silabbatupādānā - Machasaṃ, Syā.

⁴ Itopādānā - Syā; imā ekupādānā - Si 1; imā ekupādānaṃ - PTS.

‘Trí do sự quán xét về vô thường ở sắc giải thoát khỏi chấp thủ về thường’ là giải thoát của tâm không chấp thủ. ...(như trên)... ‘Trí do sự quán xét về không tánh ở sắc giải thoát khỏi chấp thủ về cố chấp’ là giải thoát của tâm không chấp thủ. Có thể có một giải thoát của tâm không chấp thủ thì (sẽ) có mười giải thoát của tâm không chấp thủ, có mười giải thoát của tâm không chấp thủ thì (sẽ) có một giải thoát của tâm không chấp thủ bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế.

‘Trí do sự quán xét về không tánh ở thọ ... ở tưởng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử giải thoát khỏi chấp thủ về cố chấp’ là giải thoát của tâm không chấp thủ. Có thể có một ... thì (sẽ) có mười ..., có mười ... thì (sẽ) có 1 giải thoát của tâm không chấp thủ bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế.

Trí do sự quán xét về vô thường giải thoát khỏi bao nhiêu chấp thủ? Trí do sự quán xét về khổ não giải thoát khỏi bao nhiêu chấp thủ? Trí do sự quán xét về vô ngã ...? Trí do sự quán xét về nhàm chán ...? Trí do sự quán xét về ly tham ái ...? Trí do sự quán xét về diệt tận ...? Trí do sự quán xét về từ bỏ ...? Trí do sự quán xét về vô tướng ...? Trí do sự quán xét về vô nguyện ...? Trí do sự quán xét về không tánh giải thoát khỏi bao nhiêu chấp thủ?

Trí do sự quán xét về vô thường giải thoát khỏi ba chấp thủ. Trí do sự quán xét về khổ não giải thoát khỏi một chấp thủ. Trí do sự quán xét về vô ngã giải thoát khỏi ba chấp thủ. Trí do sự quán xét về nhàm chán giải thoát khỏi một chấp thủ. Trí do sự quán xét về ly tham ái giải thoát khỏi một chấp thủ. Trí do sự quán xét về diệt tận giải thoát khỏi bốn chấp thủ. Trí do sự quán xét về từ bỏ giải thoát khỏi bốn chấp thủ. Trí do sự quán xét về vô tướng giải thoát khỏi ba chấp thủ. Trí do sự quán xét về vô nguyện giải thoát khỏi một chấp thủ. Trí do sự quán xét về không tánh giải thoát khỏi ba chấp thủ.

Trí do sự quán xét về vô thường giải thoát khỏi ba chấp thủ nào? Khỏi sự chấp thủ về (tà) kiến, khỏi sự chấp thủ vào giới và nghi thức, khỏi sự chấp thủ về ngã luận thuyết; trí do sự quán xét về vô thường giải thoát khỏi ba chấp thủ này.

Trí do sự quán xét về khổ não giải thoát khỏi một chấp thủ nào? Khỏi sự chấp thủ về (ngũ) dục; trí do sự quán xét về khổ não giải thoát khỏi một chấp thủ này.

Trí do sự quán xét về vô ngã giải thoát khỏi ba chấp thủ nào? Khỏi sự chấp thủ về (tà) kiến, khỏi sự chấp thủ vào giới và nghi thức, khỏi sự chấp thủ về ngã luận thuyết; trí do sự quán xét về vô ngã giải thoát khỏi ba chấp thủ này.

Trí do sự quán xét về nhàm chán giải thoát khỏi một chấp thủ nào? Khỏi sự chấp thủ về (ngũ) dục; trí do sự quán xét về nhàm chán giải thoát khỏi một chấp thủ này.

Trí do sự quán xét về ly tham ái giải thoát khỏi một chấp thủ nào? Khỏi sự chấp thủ về (ngũ) dục; trí do sự quán xét về ly tham ái giải thoát khỏi một chấp thủ này.

Nirodhānupassanā ñāṇaṃ katamehi catūhupādānehi muccati? Kāmupādānā diṭṭhupādānā sīlabbatūpādānā attavādūpādānā nirodhānupassanā ñāṇaṃ imehi catūhupādānehi muccati.

Paṭinissaggānupassanā ñāṇaṃ katamehi catūhupādānehi muccati? Kāmupādānā diṭṭhupādānā sīlabbatūpādānā attavādūpādānā. Paṭinissaggānupassanā ñāṇaṃ imehi catūhupādānehi muccati.

Animittānupassanā ñāṇaṃ katamehi tīhupādānehi muccati? Diṭṭhupādānā sīlabbatūpādānā attavādūpādānā. Animittānupassanā ñāṇaṃ imehi tīhupādānehi muccati.

Appaṇihitānupassanā ñāṇaṃ katamā ekūpādānā muccati? Kāmupādānā appaṇihitānupassanāñāṇaṃ idaṃ ekūpādānā muccati.

Suññatānupassanā ñāṇaṃ katamehi tīhupādānehi muccati? Diṭṭhupādānā sīlabbatūpādānā attavādūpādānā. Suññatānupassanā ñāṇaṃ imehi tīhupādānehi muccati.

Yañca aniccānupassanā ñāṇaṃ, yañca anattānupassanā ñāṇaṃ, yañca animittānupassanā ñāṇaṃ, yañca suññatānupassanā ñāṇaṃ, imāni cattāri ñāṇāni tīhupādānehi muccanti: diṭṭhupādānā sīlabbatūpādānā attavādūpādānā. Yañca dukkhānupassanā ñāṇaṃ, yañca nibbidānupassanā ñāṇaṃ, yañca virāgānupassanā ñāṇaṃ, yañca appaṇihitānupassanā ñāṇaṃ, yañca virāgānupassanā ñāṇaṃ, yañca appaṇihitānupassanā ñāṇaṃ, imāni cattāri ñāṇāni ekūpādānā muccanti: kāmūpādānā. Yañca nirodhānupassanā ñāṇaṃ, yañca paṭinissaggānupassanā ñāṇaṃ, imāni dve ñāṇāni catūhupādānehi muccanti: kāmūpādānā diṭṭhupādānā sīlabbatūpādānā attavādūpādānā. Ayaṃ anupādā¹cittassa vimokkho.

Vimokkhakathāya Paṭhamakabhāṇavāraṃ.²

Tiṇi panimāni vimokkhamukhāni, lokaniyyānāya saṃvattanti: Sabbasaṅkhāre paricchedaparivaṭumato³ samanupassanatāya animittāya ca dhātuyā cittasampakkhandanatāya, sabbasaṅkhāresu manosamuttejanatāya appaṇihitāya ca dhātuyā cittasampakkhandanatāya, sabbadhamme parato samanupassanatāya, suññatāya ca dhātuyā cittasampakkhandanatāya imāni tiṇi vimokkhamukhāni lokaniyyānāya saṃvattanti.

Aniccato manasikaroto kathaṃ saṅkhārā upaṭṭhahanti,⁴ dukkhato manasikaroto kathaṃ saṅkhārā upaṭṭhahanti, anattato manasikaroto kathaṃ saṅkhārā upaṭṭhahanti, aniccato manasikaroto khayato saṅkhārā upaṭṭhahanti, dukkhato manasikaroto bhayato saṅkhārā upaṭṭhahanti, anattato manasikaroto suññato saṅkhārā upaṭṭhahanti.

¹ anupādāya - Sī 1.

² paṭhamabhāṇavāro - Machasaṃ; paṭhamabhāṇavāraṃ - Syā, PTS.

³ parivaṭṭhumato - Syā; parivaṭṭato - PTS. ⁴ upaṭṭhanti - Machasaṃ, Syā.

Trí do sự quán xét về diệt tận giải thoát khỏi bốn chấp thủ nào? Khỏi sự chấp thủ về (ngũ) dục, khỏi sự chấp thủ về (tà) kiến, khỏi sự chấp thủ vào giới và nghi thức, khỏi sự chấp thủ về ngã luận thuyết; trí do sự quán xét về diệt tận giải thoát khỏi bốn chấp thủ này.

Trí do sự quán xét về từ bỏ giải thoát khỏi bốn chấp thủ nào? Khỏi sự chấp thủ về (ngũ) dục, khỏi sự chấp thủ về (tà) kiến, khỏi sự chấp thủ vào giới và nghi thức, khỏi sự chấp thủ về ngã luận thuyết; trí do sự quán xét về từ bỏ giải thoát khỏi bốn chấp thủ này.

Trí do sự quán xét về vô tướng giải thoát khỏi ba chấp thủ nào? Khỏi sự chấp thủ về (ngũ) dục, khỏi sự chấp thủ vào giới và nghi thức, khỏi sự chấp thủ về ngã luận thuyết; trí do sự quán xét về vô tướng giải thoát khỏi ba chấp thủ này.

Trí do sự quán xét về vô nguyện giải thoát khỏi một chấp thủ nào? Khỏi sự chấp thủ về (ngũ) dục; trí do sự quán xét về vô nguyện giải thoát khỏi một chấp thủ này.

Trí do sự quán xét về không tánh giải thoát khỏi ba chấp thủ nào? Khỏi sự chấp thủ về (tà) kiến, khỏi sự chấp thủ vào giới và nghi thức, khỏi sự chấp thủ về ngã luận thuyết; trí do sự quán xét về không tánh giải thoát khỏi ba chấp thủ này.

Trí do sự quán xét về vô thường, trí do sự quán xét về vô ngã, trí do sự quán xét về vô tướng, trí do sự quán xét về không tánh, bốn trí này giải thoát khỏi ba chấp thủ là sự chấp thủ về (tà) kiến, sự chấp thủ vào giới và nghi thức, sự chấp thủ về ngã luận thuyết. Trí do sự quán xét về khổ não, trí do sự quán xét về nhàm chán, trí do sự quán xét về ly tham ái, trí do sự quán xét về vô nguyện, bốn trí này giải thoát khỏi một chấp thủ là sự chấp thủ về (ngũ) dục. Trí do sự quán xét về diệt tận, trí do sự quán xét về từ bỏ, hai trí này giải thoát khỏi bốn chấp thủ là sự chấp thủ về (ngũ) dục, sự chấp thủ về (tà) kiến, sự chấp thủ vào giới và nghi thức, sự chấp thủ về ngã luận thuyết. Đây là sự giải thoát của tâm không chấp thủ.

Phần giảng về Giải Thoát là tưng phẩm thứ nhất .

Hơn nữa, đây là ba cánh cửa giải thoát dẫn đến lối ra khỏi thế giới. Do tính chất quán xét của vị đang phân định giới hạn các hành và do tính chất tiến vào của tâm ở trong bản thể vô tướng, do sự giao động của ý ở các hành và do tính chất tiến vào của tâm trong bản thể vô nguyện, do tính chất quán xét tất cả các pháp là sai khác và do tính chất tiến vào của tâm ở trong bản thể không tánh; đây là ba cánh cửa giải thoát dẫn đến lối ra khỏi thế giới.

Đối với vị đang tác ý vô thường, các hành hiện diện như thế nào? Đối với vị đang tác ý khổ não, các hành hiện diện như thế nào? Đối với vị đang tác ý vô ngã, các hành hiện diện như thế nào? Đối với vị đang tác ý vô thường, các hành hiện diện như là sự đoạn tận. Đối với vị đang tác ý khổ não, các hành hiện diện như là sự kinh hãi. Đối với vị đang tác ý vô ngã, các hành hiện diện như là không.

Aniccato manasikaroto kiṃbahulaṃ cittaṃ hoti, dukkhato manasikaroto kiṃbahulaṃ cittaṃ hoti, anattato manasikaroto kiṃbahulaṃ cittaṃ hoti? Aniccato manasikaroto adhimokkha bahulaṃ cittaṃ hoti, dukkhato manasikaroto passaddhibahulaṃ cittaṃ hoti, anattato manasikaroto vedabahulaṃ cittaṃ hoti.

Aniccato manasikaronto adhimokkhabahulo katamindriyaṃ paṭilabhati, dukkhato manasikaronto passaddhibahulo katamindriyaṃ paṭilabhati, anattato manasikaronto vedabahulo katamindriyaṃ paṭilabhati? Aniccato manasikaronto adhimokkhabahulo saddhindriyaṃ paṭilabhati, dukkhato manasikaronto passaddhibahulo samādhindriyaṃ paṭilabhati, anattato manasikaronto vedabahulo paññindriyaṃ paṭilabhati.

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa katamindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti, bhāvanāya katindriyāni tadanvayāni¹ honti, sahaṃjātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenatṭhena bhāvanā, ko bhāveti?

Dukkhato manasikaroto passaddhibahulassa katamindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti, bhāvanāya katindriyāni tadanvayāni honti, sahaṃjātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenatṭhena bhāvanā, ko bhāveti?

Anattato manasikaroto vedabahulassa katamindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti, bhāvanāya katindriyāni tadanvayāni honti, sahaṃjātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenatṭhena bhāvanā, ko bhāveti?

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa saddhindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti, bhāvanāya cattāriindriyāni tadanvayāni honti, sahaṃjātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, ekarasatṭhena bhāvanā, yo sammāpaṭipanno so bhāveti, natthi micchāpaṭipannassa indriyabhāvanā.

Dukkhato manasikaroto passaddhibahulassa samādhindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti, bhāvanāya cattāriindriyāni tadanvayāni honti, sahaṃjātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, ekarasatṭhena bhāvanā, yo sammāpaṭipanno so bhāveti, natthi micchāpaṭipannassa indriyabhāvanā.

¹ tadanvayā - Machasaṃ, Sa.

Đối với vị đang tác ý vô thường, tâm được dòi dào về điều gì? Đối với vị đang tác ý khổ não, tâm được dòi dào về điều gì? Đối với vị đang tác ý vô ngã, tâm được dòi dào về điều gì? Đối với vị đang tác ý vô thường, tâm được dòi dào về cương quyết. Đối với vị đang tác ý khổ não, tâm được dòi dào về tịnh. Đối với vị đang tác ý vô ngã, tâm được dòi dào về hiểu biết.

Trong khi tác ý vô thường, vị dòi dào về cương quyết thành đạt quyền gì? Trong khi tác ý khổ não, vị dòi dào về tịnh thành đạt quyền gì? Trong khi tác ý vô ngã, vị dòi dào về hiểu biết thành đạt quyền gì? Trong khi tác ý vô thường, vị dòi dào về cương quyết thành đạt tín quyền. Trong khi tác ý khổ não, vị dòi dào về tịnh thành đạt định quyền. Trong khi tác ý vô ngã, vị dòi dào về hiểu biết thành đạt tuệ quyền.

Đối với vị dòi dào về cương quyết đang tác ý vô thường, quyền nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Ai tu tập?

Đối với vị dòi dào về tịnh đang tác ý khổ não, quyền nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Ai tu tập?

Đối với vị dòi dào về hiểu biết đang tác ý vô ngã, quyền nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Ai tu tập?

Đối với vị dòi dào về cương quyết đang tác ý vô thường, tín quyền là chủ đạo. Trong sự tu tập, có bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Vị nào thực hành đúng đắn, vị ấy tu tập; không có sự tu tập quyền ở người thực hành sai trái.

Đối với vị dòi dào về tịnh đang tác ý khổ não, định quyền là chủ đạo. Trong sự tu tập, có bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Vị nào thực hành đúng đắn, vị ấy tu tập; không có sự tu tập quyền ở người thực hành sai trái.

Anattato manasikaroto vedabahulassa paññindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti, bhāvanāya cattāriṅdriyāni tadanvayāni honti, sahaḥajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, ekarasatṭhena bhāvanā, yo sammāpaṭipanno so bhāveti, natthi micchā-paṭipannassa indriyabhāvanā.

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa katamindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti, bhāvanāya katindriyāni tadanvayāni honti, sahaḥajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, paṭivedhakāle katamindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti, paṭivedhāya katindriyāni tadanvayāni honti, sahaḥajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenatṭhena bhāvanā, kenatṭhena paṭivedho?

Dukkhatō masikaroto passaddhibahulassa katamindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti, bhāvanāya katindriyāni tadanvayāni honti, sahaḥajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttatapaccayā honti, paṭivedhakāle katamindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti, paṭivedhāya katindriyāni tadatāvayāni honti, sahaḥajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenatṭhena bhāvanā, kenatṭhena paṭivedho?

Anattato manasikaroto vedabahulassa katamindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti, bhāvanāya katindriyāni tadanvayāni honti, sahaḥajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, paṭivedhakāle katamindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti, paṭivedhāya katindriyāni tadanvayāni honti, sahaḥajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenatṭhena bhāvanā, kenatṭhena paṭivedho?

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa saddhindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti, bhāvanāya cattāriṅdriyāni tadanvayāni honti, sahaḥajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, paṭivedhakāle paññindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti, paṭivedhāya cattāriṅdriyāni tadanvayāni honti, sahaḥajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, ekarasatṭhena bhāvanā, dassanatṭhena paṭivedho. Evaṃ paṭivijjhantopi bhāveti, bhāventopi paṭivijjhanti.

Đối với vị dôi dào về hiểu biết đang tác ý vô ngã, tuệ quyền là chủ đạo. Trong sự tu tập, có bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Vị nào thực hành đúng đắn, vị ấy tu tập; không có sự tu tập quyền ở người thực hành sai trái.

Đối với vị dôi dào về cương quyết đang tác ý vô thường, quyền nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên? Vào thời điểm thấu triệt, quyền nào là chủ đạo? Trong sự thấu triệt, bao nhiêu quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Sự thấu triệt theo ý nghĩa gì?

Đối với vị dôi dào về tịnh đang tác ý khổ não, quyền nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên? Vào thời điểm thấu triệt, quyền nào là chủ đạo? Trong sự thấu triệt, bao nhiêu quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Sự thấu triệt theo ý nghĩa gì?

Đối với vị dôi dào về hiểu biết đang tác ý vô ngã, quyền nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên? Vào thời điểm thấu triệt, quyền nào là chủ đạo? Trong sự thấu triệt, bao nhiêu quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Sự thấu triệt theo ý nghĩa gì?

Đối với vị dôi dào về cương quyết đang tác ý vô thường, tín quyền là chủ đạo. Trong sự tu tập, có bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào thời điểm thấu triệt, tuệ quyền là chủ đạo. Trong sự thấu triệt, có bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Sự thấu triệt theo ý nghĩa nhận thức. Như vậy, ngay trong khi đang thấu triệt, (hành giả) tu tập; ngay trong khi đang tu tập, (hành giả) thấu triệt.

Dukkhatō manasikaroto passaddhibahulassa samādhindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti, bhāvanāya cattāriṅdriyāni tadanvayāni honti, sahaṅgāpaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, paṭivedhakāle paññindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti, paṭivedhāya cattāriṅdriyāni tadanvayāni honti, sahaṅgāpaccayā honti aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, ekarasatṭhena bhāvanā, dassanattṭhena paṭivedho, evaṃ paṭivijjhantopi bhāveti, bhāventopi paṭivijjhanti.

Anattato manasikaroto vedabahulasasa paññindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti, bhāvanāya cattāriṅdriyāni tadanvayāni honti, sahaṅgāpaccayā honti aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, paṭivedhakāle,¹ paññindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti, paṭivedhāya cattāriṅdriyāni tadanvayāni honti, sahaṅgāpaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti ekarasatṭhena bhāvanā, dassanattṭhena paṭivedho, evaṃ paṭivijjhantopi bhāveti, bhāventopi paṭivijjhanti.

Aniccato manasikaroto katamindriyaṃ adhimattaṃ hoti, katamindriyassa adhimattattā saddhāvimutto² hoti? Dukkhatō manasikaroto katamindriyaṃ adhimattaṃ hoti, katamindriyassa adhimattattā kāyasakkhī³ hoti? Anattato manasikaroto katamindriyaṃ adhimattaṃ hoti, katamindriyassa adhimattattā diṭṭhipatto hoti?

Aniccato manasikaroto saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, saddhindriyassa adhimattattā saddhāvimutto² hoti, dukkhato manasikaroto samādhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, samādhindriyassa adhimattattā kāyasakkhī hoti, anattato manasikaroto paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, paññindriyassa adhimattattā diṭṭhipatto hoti.

Saddahanto vimutto'ti⁴ saddhāvimutto,² phuṭṭhattā sacchikato'ti⁵ kāyasakkhī, diṭṭhattā patto'ti diṭṭhipatto, saddahanto vimuccatīti⁶ saddhāvimutto,² jhānaphassaṃ paṭhamam phusati pacchā nirodham nibbānam sacchikarotī'ti kāyasakkhī, dukkhā saṅkhārā sukho nirodho'ti ñātam⁷ hoti diṭṭham viditam sacchikataṃ phassitam paññāyā'ti diṭṭhipatto.

Yo cāyaṃ puggalo saddhāvimutto, yo ca kāyasakkhī, yo ca diṭṭhipatto, siyā ime tayo puggalā saddhāvimuttāpi kāyasakkhīpi diṭṭhipattāpi vatthivasena pariyāyena.⁸

¹ paṭivedhakālepi - Machasaṃ.

² saddhādhimutto - Syā.

³ kāsasakkhi - Syā.

⁴ adhimuttasāti - Syā.

⁵ sacchikarotīti - Syā, PTS.

⁶ adhimuccatīti - Syā.

⁷ ñāṇam - Syā.

⁸ pariyāyena siyāti - Machasaṃ.

Đối với vị dôi dào về tịnh đang tác ý khổ não, định quyền là chủ đạo. Trong sự tu tập, có bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào thời điểm thấu triệt, tuệ quyền là chủ đạo. Trong sự thấu triệt, có bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Sự thấu triệt theo ý nghĩa nhận thức. Như vậy, ngay trong khi đang thấu triệt, (hành giả) tu tập; ngay trong khi đang tu tập, (hành giả) thấu triệt.

Đối với vị dôi dào về hiểu biết đang tác ý vô ngã, tuệ quyền là chủ đạo. Trong sự tu tập, có bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào thời điểm thấu triệt, tuệ quyền là chủ đạo. Trong sự thấu triệt, có bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Sự thấu triệt theo ý nghĩa nhận thức. Như vậy, ngay trong khi đang thấu triệt, (hành giả) tu tập; ngay trong khi đang tu tập, (hành giả) thấu triệt.

Đối với vị đang tác ý vô thường, quyền nào là nổi bật? Do trạng thái nổi bật của quyền nào, là được giải thoát do đức tin? Đối với vị đang tác ý khổ não, quyền nào là nổi bật? Do trạng thái nổi bật của quyền nào, là có thân chứng? Đối với vị đang tác ý vô ngã, quyền nào là nổi bật? Do trạng thái nổi bật của quyền nào, là đạt được do kiến?

Đối với vị đang tác ý vô thường, tín quyền là nổi bật; do trạng thái nổi bật của tín quyền, là được giải thoát do đức tin. Đối với vị đang tác ý khổ não, định quyền là nổi bật; do trạng thái nổi bật của định quyền, là có thân chứng. Đối với vị đang tác ý vô ngã, tuệ quyền là nổi bật; do trạng thái nổi bật của tuệ quyền, là đạt được do kiến.

‘Trong khi có đức tin, được giải thoát’ là được giải thoát do đức tin. ‘Do trạng thái chạm đến, được tác chứng’ là có thân chứng. ‘Do trạng thái đã được thấy, đã đạt được’ là đạt được do kiến. ‘Trong khi có đức tin, được giải thoát’ là được giải thoát do đức tin. ‘Trước tiên xúc chạm với sự xúc chạm của thiên, sau đó tác chứng sự tịch diệt Niết Bàn’ là có thân chứng. ‘Các hành là khổ, tịch diệt là lạc’ là điều đã được biết, được hiểu, được tác chứng, được chạm đến bởi tuệ’ là đạt được do kiến.

Đây là người được giải thoát do đức tin, là người có thân chứng, và là người đạt được do kiến, có thể ba người này vừa được giải thoát do đức tin, vừa có thân chứng, vừa đạt được do kiến bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức.

Siyāti kathañca siyā? Aniccato manasikaroto saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, saddhindriyassa adhimattattā saddhāvimutto hoti, dukkhato manasikaroto saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, saddhindriyassa adhimattattā saddhāvimutto hoti, anattato manasikaroto sadadhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, saddhindriyassa adhimattattā saddhāvimutto hoti. Evaṃ ime tayo puggalā saddhindriyassa vasena saddhāvimuttā.

Dukkhato manasikaroto samādhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, samādhindriyassa adhimattattā kāyasakkhī hoti, anattato manasikaroto samādhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, samādhindriyassa adhimattattā kāyasakkhī hoti, aniccato manasikaroto samādhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, samādhindriyassa adhimattattā kāyasakkhī hoti. Evaṃ ime tayo puggalā samādhindriyassa vasena kāyasakkhī.

Anattato manasikaroto paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, paññindriyassa adhimattattā diṭṭhipatto hoti. Aniccato manasikaroto paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, paññindriyassa adhimattattā diṭṭhipatto hoti, dukkhato manasikaroto paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, paññindriyassa adhimattattā diṭṭhipatto hoti. Evaṃ ime tayo puggalā paññindriyassa vasena diṭṭhipattā.

Yo cāyaṃ puggalo saddhāvimutto, yo ca kāyasakkhī, yo ca diṭṭhipatto. Evaṃ siyā ime tayo puggalā saddhāvimuttāpi kāyasakkhīpi diṭṭhipattāpi vatthivasena pariyāyena.

Yo cāyaṃ puggalo saddhāvimutto, yo ca kāyasakkhī, yo ca diṭṭhipetto, siyā ime tayo puggalā añño yeva saddhāvimutto, añño kāyasakkhī, añño diṭṭhipatto.

Siyāti kathañca siyā? Aniccato manasikaroto saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, saddhindriyassa adhimattattā saddhāvimutto hoti, dukkhato manasikaroto samādhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, samādhindriyassa adhimattattā kāyasakkhī hoti, anattato manasikaroto paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, paññindriyassa adhimattattā diṭṭhipatto hoti.

Yo cāyaṃ puggalo saddhāvimutto, yo ca kāyasakkhī, yo ca diṭṭhipatto. Evaṃ siyā ime tayo puggalā saddhāvimuttāpi kāyasakkhīpi diṭṭhipattāpi vatthivasena pariyāyena, añño yeva saddhāvimutto, añño kāyasakkhī, añño diṭṭhipatto.

Aniccato manasikaroto saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, saddhindriyassa adhimattattā sotāpattimaggaṃ paṭilabhanti, tena vuccati saddhānusārī. Cattāriṅgāni tadanvayāni honti, sahaṅgāpaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, saddhindriyassa vasena catunnaṃ indriyānaṃ bhāvanā hoti. Ye hi keci saddhindriyassa vasena sotāpattimaggaṃ paṭilabhanti, sabbe te saddhānusārino.

Có thể có: Có thể có là thế nào? Đối với vị đang tác ý vô thường có tín quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tín quyền là được giải thoát do đức tin; đối với vị đang tác ý khổ não có tín quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tín quyền là được giải thoát do đức tin; đối với vị đang tác ý vô ngã có tín quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tín quyền là được giải thoát do đức tin. Như vậy, ba người này được giải thoát do đức tin nhờ vào tác động của tín quyền.

Đối với vị đang tác ý khổ não có định quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của định quyền là có thân chứng; đối với vị đang tác ý vô ngã có định quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của định quyền là có thân chứng; đối với vị đang tác ý vô thường có định quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của định quyền là có thân chứng. Như vậy, ba người này là có thân chứng nhờ vào tác động của định quyền.

Đối với vị đang tác ý vô ngã có tuệ quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tuệ quyền là đạt được do kiến; đối với vị đang tác ý vô thường có tuệ quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tuệ quyền là đạt được do kiến; đối với vị đang tác ý khổ não có tuệ quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tuệ quyền là đạt được do kiến. Như vậy, ba người này là đạt được do kiến nhờ vào tác động của tuệ quyền.

Đây là người được giải thoát do đức tin, là người có thân chứng, và là người đạt được do kiến, có thể ba người này vừa được giải thoát do đức tin, vừa có thân chứng, vừa đạt được do kiến bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế.

Đây là người được giải thoát do đức tin, là người có thân chứng, và là người đạt được do kiến, có thể ba người này một người được giải thoát do đức tin, người khác có thân chứng, và người khác nữa đạt được do kiến.

Có thể có: Có thể có là thế nào? Đối với vị đang tác ý vô thường có tín quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tín quyền là được giải thoát do đức tin; đối với vị đang tác ý khổ não có định quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của định quyền là có thân chứng; đối với vị đang tác ý vô ngã có tuệ quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tuệ quyền là được giải thoát do kiến.

Và đây là người được giải thoát do đức tin, là người có thân chứng, và là người đạt được do kiến. Có thể ba người này, một người được giải thoát do đức tin, người khác có thân chứng, và người khác nữa đạt được do kiến là (có ý nghĩa) như thế.

Đối với vị đang tác ý vô thường có tín quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tín quyền (vị ấy) thành đạt Đạo Nhập Lưu; vì thế được nói rằng: “*Vị tùy tín hành.*” Bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chi duyên, là các tương ưng duyên. Nhờ vào tác động của tín quyền, có sự tu tập của bốn quyền. Chính các vị nào thành đạt Đạo Nhập Lưu nhờ vào tác động của tín quyền, tất cả các vị ấy là các vị tùy tín hành.

Aniccato manasikaroto saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, saddhindriyassa adhimattattā sotāpattiphalaṃ sacchikataṃ hoti, tena vuccati saddhāvimutto; cattāriṅdriyāni tadanvayāni honti, sahaḷātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, saddhindriyassa vasena cattāriṅdriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni, ye hi keci saddhindriyassa vasena sotāpattiphalaṃ sacchikatā, sabbe te saddhāvimuttā.

Aniccato manasikaroto saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, saddhindriyasasa adhimattattā sakadāgāmimaggaṃ paṭilabhāti —pe— sakadāgāmiphalaṃ sacchikataṃ hoti —pe— anāgāmimaggaṃ paṭilabhāti —pe— anāgāmiphalaṃ sacchikataṃ hoti —pe— arahattamaggaṃ paṭilabhāti —pe— arahattaṃ¹ sacchikataṃ hoti, tena vuccati saddhāvimutto, cattāriṅdriyāni tadanvayāni honti —pe— sampayuttapaccayā honti, ye hi keci saddhindriyassa vasena arahattaṃ sacchikatā,² sabbe te saddhāvimuttā.

Dukkato manasikaroto samādhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, samādhindriyassa adhimattattā sotāpattimaggaṃ paṭilabhāti, tena vuccati kāyasakkhī; cattāriṅdriyāni tadanvayāni honti. Sahaḷātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, samādhindriyassa catunnaṃ indriyānaṃ bhāvanā hoti, ye hi keci samādhindriyassa vasena sotāpattimaggaṃ paṭilabhanti, sabbe te kāyasakkhī.

Dukkato manasikaroto samādhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, samādhindriyasasa adhimattantā sotāpattiphalaṃ sacchikataṃ hoti —pe— sakadāgāmimaggaṃ paṭilabhāti —pe— sakadāgāmiphalaṃ sacchikataṃ hoti —pe— anāgāmimaggaṃ paṭilabhāti —pe— anāgāmiphalaṃ sacchikataṃ hoti —pe— arahattamaggaṃ paṭilabhāti —pe— arahattaṃ sacchikataṃ hoti, tena vuccati kāyasakkhī; cattāriṅdriyāni tadanvayāni honti, sahaḷātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā samādhindriyassa vasena cattāriṅdriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni, yehi keci samādhindriyassa vasena arahattaṃ sacchikatā, sabbe te kāyasakkhī.

Anattato manasikaroto paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, paññindriyasasa adhimattā sotāpatti maggaṃ paṭilabhāti, tena vuccati dhammānusārī; cattāriṅdriyāni tadanvayāni honti, sahaḷātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paññindriyassa vasena catunnaṃ indriyānaṃ bhāvanā hoti, ye hi keci paññindriyassa vasena sotāpattimaggaṃ paṭilabhanti sabbe te dhammānusārino.

¹ arahattaphalaṃ - Syā, PTS.

² sacchikataṃ - Machasaṃ.

Đối với vị đang tác ý vô thường có tín quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tín quyền Quả Nhập Lưu được tác chứng; vì thế được nói rằng: “*Được giải thoát do đức tin.*” Bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên. Nhờ vào tác động của tín quyền, bốn quyền là được tu tập, là được tu tập tốt đẹp. Chính các vị nào tác chứng Quả Nhập Lưu nhờ vào tác động của tín quyền, tất cả các vị ấy là các vị được giải thoát do đức tin.

Đối với vị đang tác ý vô thường có tín quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tín quyền (vị ấy) thành đạt Đạo Nhất Lai; ...(như trên)... Quả Nhất Lai được tác chứng; ...(như trên)... thành đạt Đạo Bất Lai; ...(như trên)... Quả Bất Lai được tác chứng; ...(như trên)... thành đạt Đạo A-la-hán; ...(như trên)... Quả A-la-hán được tác chứng; vì thế được nói rằng: “*Được giải thoát do đức tin.*” Bốn quyền là tiếp nối việc ấy, ...(như trên)..., là các tương ưng duyên. Chính các vị nào tác chứng phẩm vị A-la-hán nhờ vào tác động của tín quyền, tất cả các vị ấy là các vị được giải thoát do đức tin.

Đối với vị đang tác ý khổ não có định quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của định quyền (vị ấy) thành đạt Đạo Nhập Lưu; vì thế được nói rằng: “*Vị có thân chứng.*” Bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên. Nhờ vào tác động của định quyền, có sự tu tập của bốn quyền. Chính các vị nào thành đạt Đạo Nhập Lưu nhờ vào tác động của định quyền, tất cả các vị ấy là các vị có thân chứng.

Đối với vị đang tác ý khổ não có định quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của định quyền Quả Nhập Lưu được tác chứng; ...(như trên)... thành đạt Đạo Nhất Lai; ...(như trên)... Quả Nhất Lai được tác chứng; ...(như trên)... thành đạt Đạo Bất Lai; ...(như trên)... Quả Bất Lai được tác chứng; ...(như trên)... thành đạt Đạo A-la-hán; ...(như trên)... Quả A-la-hán được tác chứng; vì thế được nói rằng: “*Vị có thân chứng.*” Bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên. Nhờ vào tác động của định quyền, bốn quyền là được tu tập, là được tu tập tốt đẹp. Chính các vị nào tác chứng phẩm vị A-la-hán nhờ vào tác động của định quyền, tất cả các vị ấy là các vị có thân chứng.

Đối với vị đang tác ý vô ngã có tuệ quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tuệ quyền (vị ấy) thành đạt Đạo Nhập Lưu; vì thế được nói rằng: “*Vị tùy Pháp hành.*” Bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên. Nhờ vào tác động của tuệ quyền, có sự tu tập của bốn quyền. Chính các vị nào thành đạt Đạo Nhập Lưu nhờ vào tác động của tuệ quyền, tất cả các vị ấy là các vị tùy Pháp hành.

Anattato manasikaroto paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, paññindriyassa adhimattattā sotāpattiphalaṃ sacchikataṃ hoti; tena vuccati diṭṭhippatto. Cattāriṅdriyāni tadanvayāni honti, sahaajāta-paccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, paññindriyassa vasena cattāriṅdriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni, ye hi keci paññindriyassa vasena sotāpattiphalaṃ sacchikataṃ, sabbe te diṭṭhippattā.

Anattato manasikaroto paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, paññindriyassa adhimattattā sakadāgāmimaggam paṭilabhāti —pe— sakadāgāmiphalaṃ sacchikataṃ hoti —pe— anāgāmimaggam paṭilabhāti —pe— anāgāmiphalaṃ sacchikataṃ hoti —pe— arahattamaggam paṭilabhāti —pe— arahattaṃ sacchikataṃ hoti; tena vuccati diṭṭhippatto. Cattāriṅdriyāni tadanvayāni honti, sahaajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, paññindriyassa vasena cattāriṅdriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni, ye hi keci paññindriyassa vasena arahattaṃ sacchikatā, sabbe te diṭṭhippattā.

Ye hi keci nekkhammaṃ¹ bhāvitā vā bhāventi vā bhāvissanti vā, adhigatā vā adhigacchanti vā adhigamissanti vā, pattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, paṭiladdhā vā paṭilabhanti vā paṭilabhissanti vā paṭividdhā vā paṭivijjhanti vā paṭivijjhissanti vā, sacchikatā vā sacchikaronti vā sacchikarissanti vā, phassitā vā phassanti vā phassissanti vā, vasippattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, pāramippattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, vesārajappattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā sabbe te saddhindriyassa vasena saddhāvimuttā,² samādhindriyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena diṭṭhippattā.

Ye hi keci abyāpādam -pe- ālokasaññaṃ -pe- avikkhepaṃ -pe- dhammavavattānaṃ ... ñānaṃ ... pāmojjaṃ³ ... paṭhamaṃ jhānaṃ⁴ ... dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ ... ākāsa-
nañcāyatanasamāpattiṃ ... viññāṇañcāyatanasamāpattiṃ ākiñcañ-
ñāyatanasamāpattiṃ ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiṃ ...
aniccānupassanaṃ ... dukkhānupassanaṃ ... anattānupassanaṃ ...
nibbidānupassanaṃ ... virāgānupassanaṃ ... nirodhānupassanaṃ ...
paṭinissaggānupassanaṃ ... khayānupassanaṃ ... vayānupassanaṃ ...
vipariṇāmānupassanaṃ ... animittānupassanaṃ ... appaṇihitā-
nupassanaṃ ... suññatānupassanaṃ ... adhipaññādharmavipasa-
sanaṃ ... yathābhūtañāṇadassanaṃ ... ādīnavānupassanaṃ —pe—
paṭisaṅkhānupassanaṃ ... vivatṭānānupassanaṃ ... sotāpattimaggam
... sakadāgāmimaggam ... anāgāmimaggam —pe— arahattamaggam
—pe— ye hi keci cattāro satipaṭṭhāne —pe— cattāro sammappadhāne
—pe— cattāro iddhipāde —pe— pañcīndriyāni —pe— pañca balāni
—pe— satta bojjhaṅge —pe— ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggam —pe—

¹ nikkhammaṃ - Sī 1.

² saddhādhimuttā - Syā.

³ pāmojjaṃ - Syā.

⁴ paṭhamajjhānaṃ - Syā, PTS.

Đối với vị đang tác ý vô ngã có tuệ quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tuệ quyền Quả Nhập Lưu được tác chứng; vì thế được nói rằng: “*Vị đạt được do kiến.*” Bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên. Nhờ vào tác động của tuệ quyền, bốn quyền là được tu tập, là được tu tập tốt đẹp. Chính các vị nào tác chứng Quả Nhập Lưu nhờ vào tác động của tuệ quyền, tất cả các vị ấy là các vị đạt được do kiến.

Đối với vị đang tác ý vô ngã có tuệ quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tuệ quyền (vị ấy) thành đạt Đạo Nhất Lai; ...(nt)... Quả Nhất Lai được tác chứng; ...(nt)... thành đạt Đạo Bất Lai; ...(nt)... Quả Bất Lai được tác chứng; ...(nt)... thành đạt Đạo A-la-hán; ...(nt)... Quả A-la-hán được tác chứng; vì thế được nói rằng: “*Vị tùy Pháp hành.*” Bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên. Nhờ vào tác động của tuệ quyền, bốn quyền là được tu tập, là được tu tập tốt đẹp. Chính các vị nào tác chứng phẩm vị A-la-hán nhờ vào tác động của tuệ quyền, tất cả các vị ấy là các vị đạt được do kiến.

Chính các vị nào đã tu tập, đang tu tập, hoặc sẽ tu tập, đã đắc chứng, đang đắc chứng, hoặc sẽ đắc chứng, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được, đã thành đạt, đang thành đạt, hoặc sẽ thành đạt, đã thấu triệt, đang thấu triệt, hoặc sẽ thấu triệt, đã tác chứng, đang tác chứng, hoặc sẽ tác chứng, đã chạm đến, đang chạm đến, hoặc sẽ chạm đến, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được ưu thế, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được sự toàn hảo, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được sự tự tin về thoát ly, tất cả các vị ấy là được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của tín quyền, là có thân chứng nhờ vào năng lực của định quyền, là đạt được do kiến nhờ vào năng lực của tuệ quyền.

Chính các vị nào đã tu tập, ...(nt)... sẽ đạt được sự tự tin về không sân độc ... về sự nghĩ tưởng đến ánh sáng ... về không tán mạn ... về sự xác định pháp ... về trí ... về sự hân hoan ... về sơ thiền ... về nhị thiền ... về tam thiền ... về tứ thiền ... về sự chứng đạt không vô biên xứ ... về sự chứng đạt thức vô biên xứ ... về sự chứng đạt vô sở hữu xứ ... về sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ ... về sự quán xét vô thường ... về sự quán xét khổ não ... về sự quán xét vô ngã ... về sự quán xét về nhàm chán ... về sự quán xét về ly tham ái ... về sự quán xét về diệt tận ... về sự quán xét về từ bỏ ... về sự quán xét về đoạn tận ... về sự quán xét về biến hoại ... về sự quán xét về chuyển biến ... về sự quán xét vô tướng ... về sự quán xét vô nguyện ... về sự quán xét không tánh ... về sự minh sát các pháp bằng thắng tuệ ... về sự biết và thấy đúng theo thực thể ... về sự quán xét về tai hại ... về sự quán xét về phân biệt rõ ... về sự quán xét về ly khai ... về Đạo Nhập Lưu ... về Đạo Nhất Lai ... về Đạo Bất Lai ... về Đạo A-la-hán ... về bốn sự thiết lập niệm ... về bốn Chánh Căn ... về bốn nền tảng của thần thông ... về năm Quyền ... về bảy Giác Chi ... về Thánh Đạo tám chi phần ...

ye hi keci aṭṭha vimokkhe bhāvitā vā bhāventi vā bhāvissanti vā, adhigatā vā adhigacchanti vā adhigamissanti vā, pattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, paṭiladdhā vā paṭilabhanti vā paṭilabhissanti vā, paṭividdhā vā paṭivijjhanti vā paṭivijjhissanti vā, sacchikatā vā sacchikaronti vā sacchikarissanti vā, phassitā vā phassanti vā phassissanti vā, vasippattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā pāramippattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, vesārajappattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā sabbe te saddhindriyassa vasena saddhāvimuttā, samādhindriyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena diṭṭhippattā.

Ye hi keci catasso paṭisambhidā pattā vā pāpuṇanti pāpuṇissanti vā, —pe— sabbe te saddhindriyassa vasena saddhāvimuttā, samādhindriyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena diṭṭhippattā.

Ye hi keci tisso vijjā paṭividdhā vā paṭivijjhanti vā paṭivijjhissanti vā, —pe— sabbe te saddhindriyassa vasena saddhāvimuttā, samādhindriyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena diṭṭhippattā.

Ye hi keci tisso sikkhā sikkhitā vā sikkhanti vā sikkhissanti vā sacchikatā vā sacchikaronti vā sacchikarissanti vā, phassitā vā phassanti vā phassissanti vā, vasippattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, pāramippattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, vesārajappattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, sabbe te saddhindriyassa vasena saddhāvimuttā, samādhindriyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena diṭṭhippattā.

Ye hi keci dukkhaṃ parijānanti, —pe— samudayaṃ pajahanti, —pe— nirodhaṃ sacchikaronti, —pe— maggaṃ bhāventi, sabbe te saddhindriyassa vasena saddhāvimuttā, samādhindriyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena diṭṭhippattā.

Katihākārehi saccapaṭivedho hoti, katihākārehi saccāni paṭivijjhanti? Catūhākārehi saccapaṭivedho hoti, catūhākārehi saccāni paṭivijjhanti. Dukkhasaccaṃ pariññāpaṭivedhaṃ paṭivijjhanti, samudayasaccaṃ pahānapaṭivedhaṃ paṭivijjhanti, nirodhasaccaṃ sacchikiriyāpaṭivedhaṃ paṭivijjhanti, maggasaccaṃ bhāvanāpaṭivedhaṃ paṭivijjhanti. Imehi catūhākārehi saccapaṭivedho hoti, imehi catūhākārehi saccāni paṭivijjhanto saddhindriyassa vasena saddhāvimutto, samādhindriyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena diṭṭhippattā.

Chính các vị nào đã tu tập, đang tu tập, hoặc sẽ tu tập, đã đắc chứng, đang đắc chứng, hoặc sẽ đắc chứng, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được, đã thành đạt, đang thành đạt, hoặc sẽ thành đạt, đã thấu triệt, đang thấu triệt, hoặc sẽ thấu triệt, đã tác chứng, đang tác chứng, hoặc sẽ tác chứng, đã chạm đến, đang chạm đến, hoặc sẽ chạm đến, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được ưu thế, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được sự toàn hảo, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được sự tự tin về tám giải thoát, tất cả các vị ấy là được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của tín quyền, là có thân chứng nhờ vào năng lực của định quyền, là đạt được do kiến nhờ vào năng lực của tuệ quyền.

Chính các vị nào đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được bốn phân tích...(như trên)... tất cả các vị ấy là được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của tín quyền, là có thân chứng nhờ vào năng lực của định quyền, là đạt được do kiến nhờ vào năng lực của tuệ quyền.

Chính các vị nào đã thấu triệt, đang thấu triệt, hoặc sẽ thấu triệt...(nt)... về ba minh, tất cả các vị ấy là được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của tín quyền, là có thân chứng nhờ vào năng lực của định quyền, là đạt được do kiến nhờ vào năng lực của tuệ quyền.

Chính các vị nào đã học tập, đang học tập, hoặc sẽ học tập, đã tác chứng, đang tác chứng, hoặc sẽ tác chứng, đã chạm đến, đang chạm đến, hoặc sẽ chạm đến, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được ưu thế, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được sự toàn hảo, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được sự tự tin về ba sự học tập, tất cả các vị ấy là được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của tín quyền, là có thân chứng nhờ vào năng lực của định quyền, là đạt được do kiến nhờ vào năng lực của tuệ quyền.

Chính các vị nào biết toàn diện về Khổ, ...(nt)... từ bỏ nhân sanh (Khổ), ...(nt)... tác chứng sự diệt tận (Khổ), ...(nt)... tu tập về Đạo, tất cả các vị ấy là được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của tín quyền, là có thân chứng nhờ vào năng lực của định quyền, là đạt được do kiến nhờ vào năng lực của tuệ quyền.

Sự thấu triệt chân lý là với bao nhiêu biểu hiện? Hành giả thấu triệt các chân lý với bao nhiêu biểu hiện? Sự thấu triệt chân lý là với bốn biểu hiện, hành giả thấu triệt các chân lý với bốn biểu hiện: Thấu triệt chân lý về Khổ với sự thấu triệt của sự biết toàn diện, thấu triệt chân lý về nhân sanh (Khổ) với sự thấu triệt của sự dứt bỏ, thấu triệt chân lý về sự diệt tận (Khổ) với sự thấu triệt của sự tác chứng, thấu triệt chân lý về Đạo với sự thấu triệt của sự tu tập. Sự thấu triệt chân lý là với bốn biểu hiện này, trong khi thấu triệt bốn chân lý với bốn biểu hiện này, (hành giả) được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của tín quyền, là có thân chứng nhờ vào năng lực của định quyền, là đạt được do kiến nhờ vào năng lực của tuệ quyền.

Katihākārehi saccapaṭivedho hoti, katihākārehi saccāni paṭivijjhanti? Navahākārehi saccapaṭivedho hoti, navahākārehi saccāni paṭivijjhanti: dukkhasaccaṃ pariññāpaṭivedhaṃ paṭivijjhanti, samudayasaccaṃ pahānapaṭivedhaṃ paṭivijjhanti, nirodhasaccaṃ sacchikiriyāpaṭivedhaṃ paṭivijjhanti, maggasaccaṃ bhāvanāpaṭivedhaṃ paṭivijjhanti, abhiññāpaṭivedho ca sabbadhammānaṃ, pariññāpaṭivedho ca sabbasaṅkhārānaṃ, pahānapaṭivedho ca sabbākusalānaṃ, bhāvanāpaṭivedho ca catunnaṃ maggānaṃ, sacchikiriyāpaṭivedho ca nirodhassa. Imehi navahākārehi saccapaṭivedho hoti, imehi navahākārehi saccāni paṭivijjhanto saddhindriyassa vasena saddhāvimutto, samādhindriyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena ditṭhippatto.

Dutiyaka bhānavāraṃ.

Aniccato manasikaroto kathaṃ saṅkhārā upaṭṭhahanti,¹ dukkhato manasikaroto kathaṃ saṅkhārā upaṭṭhahanti, anattato manasikaroto kathaṃ saṅkhārā upaṭṭhahanti? (1)

Aniccato manasikaroto khayato saṅkhārā upaṭṭhahanti, dukkhato manasikaroto bhayato saṅkhārā upaṭṭhahanti, anattato manasikaroto suññato saṅkhārā upaṭṭhahanti. (2)

Aniccato manasikaroto kiṃbahulaṃ cittaṃ hoti, dukkhato manasikaroto kiṃbahulaṃ cittaṃ hoti, anattato manasikaroto kiṃbahulaṃ cittaṃ hoti? (1)

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulaṃ cittaṃ hoti, dukkhato manasikaroto passaddhibahulaṃ cittaṃ hoti, anattato manasikaroto vedabahulaṃ cittaṃ hoti. (2)

Aniccato manasikaronto adhimokkhabahulo katamaṃ vimokkhaṃ paṭilabhati, dukkhato manasikaronto passaddhibahulo katamaṃ vimokkhaṃ paṭilabhati, anattato manasikaronto vedabahulo katamaṃ vimokkhaṃ paṭilabhati? (1)

Aniccato manasikaronto adhimokkhabahulo animittaṃ vimokkhaṃ paṭilabhati, dukkhato manasikaronto passaddhibahulo appaṇihitaṃ vimokkhaṃ paṭilabhati, anattato manasikaronto vedabahulo suññataṃ vimokkhaṃ paṭilabhati. (2)

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahaṃjātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenatṭhena bhāvanā, ko bhāveti? (1)

¹ upaṭṭhanti - Machasaṃ, Syā.

Sự thấu triệt chân lý là với bao nhiêu biểu hiện? Hành giả thấu triệt các chân lý với bao nhiêu biểu hiện? Sự thấu triệt chân lý là với chín biểu hiện, hành giả thấu triệt các chân lý với chín biểu hiện: Thấu triệt chân lý về Khổ với sự thấu triệt của sự biết toàn diện, thấu triệt chân lý về nhân sanh (Khổ) với sự thấu triệt của sự dứt bỏ, thấu triệt chân lý về sự diệt tận (Khổ) với sự thấu triệt của sự tác chứng, thấu triệt chân lý về Đạo với sự thấu triệt của sự tu tập. Và có sự thấu triệt bằng thẳng trí đối với tất cả các pháp, có sự thấu triệt do biết toàn diện đối với tất cả các hành, có sự thấu triệt do từ bỏ đối với tất cả bất thiện, có sự thấu triệt do tu tập đối với bốn Đạo, và có sự thấu triệt do tác chứng đối với sự diệt tận. Sự thấu triệt chân lý là với chín biểu hiện này, trong khi thấu triệt bốn chân lý với chín biểu hiện này, (hành giả) được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của tín quyền, là có thân chứng nhờ vào năng lực của định quyền, là đạt được do kiến nhờ vào năng lực của tuệ quyền.

Tụng Phẩm thứ nhì.

Đối với vị đang tác ý vô thường, các hành hiện diện như thế nào? Đối với vị đang tác ý khổ não, các hành hiện diện như thế nào? Đối với vị đang tác ý vô ngã, các hành hiện diện như thế nào? (1)

Đối với vị đang tác ý vô thường, các hành hiện diện như là sự đoạn tận; đối với vị đang tác ý khổ não, các hành hiện diện như là sự kinh hãi; đối với vị đang tác ý vô ngã, các hành hiện diện như là không. (2)

Đối với vị đang tác ý vô thường, tâm được đòi hỏi về điều gì? Đối với vị đang tác ý khổ não, tâm được đòi hỏi về điều gì? Đối với vị đang tác ý vô ngã, tâm được đòi hỏi về điều gì? (1)

Đối với vị đang tác ý vô thường, tâm được đòi hỏi về cương quyết; đối với vị đang tác ý khổ não, tâm được đòi hỏi về tịnh; đối với vị đang tác ý vô ngã, tâm được đòi hỏi về hiểu biết. (2)

Trong khi tác ý vô thường, vị đòi hỏi về cương quyết thành đạt giải thoát gì? Trong khi tác ý khổ não, vị đòi hỏi về tịnh thành đạt giải thoát gì? Trong khi tác ý vô ngã, vị có sự hiểu biết đòi hỏi thành đạt giải thoát gì? (1)

Trong khi tác ý vô thường, vị đòi hỏi về cương quyết thành đạt vô tướng giải thoát. Trong khi tác ý khổ não, vị đòi hỏi về tịnh thành đạt vô nguyện giải thoát. Trong khi tác ý vô ngã, vị có sự hiểu biết đòi hỏi thành đạt không tánh giải thoát. (2)

Đối với vị đòi hỏi về cương quyết đang tác ý vô thường, giải thoát nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Ai tu tập? (1)

Dukkhatō manasikaroto passaddhibahulassa katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahaḥātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenatṭhena bhāvanā, ko bhāveti? (2)

Anattato manasikaroto vedabahulassa katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahaḥātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenatṭhena bhāvanā, ko bhāveti? (3)

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa animitto vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya dve vimokkhā tadanvayā honti, sahaḥātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, ekarasatṭhena bhāvanā, yo sammāpaṭipanno so bhāveti, natthi micchāpaṭipannassa vimokkhabhāvanā. (1)

Dukkhatō manasikaroto passaddhibahulassa appaṇihito vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya dve vimokkhā tadanvayā honti, sahaḥātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, ekarasatṭhena bhāvanā, yo sammāpaṭipanno so bhāveti, natthi micchāpaṭipannassa vimokkhabhāvanā. (2)

Anattato manasikaroto vedabahulassa suññato vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya dve vimokkhā tadanvayā honti, sahaḥātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, ekarasatṭhena bhāvanā, yo sammāpaṭipanno so bhāveti, natthi micchāpaṭipannassa vimokkhabhāvanā. (3)

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahaḥātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, paṭivedhakāle katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, paṭivedhāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahaḥātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenatṭhena bhāvanā, kenatṭhena paṭivedho? (1)

Dukkhatō manasikaroto passaddhibahulassa katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahaḥātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, paṭivedhakāle katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, paṭivedhāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahaḥātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenatṭhena bhāvanā, kenatṭhena paṭivedho? (2)

Đối với vị dôi dào về tịnh đang tác ý khổ não, giải thoát nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Ai tu tập? (2)

Đối với vị dôi dào về hiểu biết đang tác ý vô ngã, giải thoát nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Ai tu tập? (3)

Đối với vị dôi dào về cương quyết đang tác ý vô thường, vô tướng giải thoát là chủ đạo. Trong sự tu tập, có hai giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Vị nào thực hành đúng đắn, vị ấy tu tập; không có sự tu tập giải thoát ở người thực hành sai trái. (1)

Đối với vị dôi dào về tịnh đang tác ý khổ não, vô nguyên giải thoát là chủ đạo. Trong sự tu tập, có hai giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Vị nào thực hành đúng đắn, vị ấy tu tập; không có sự tu tập giải thoát ở người thực hành sai trái. (2)

Đối với vị dôi dào về hiểu biết đang tác ý vô ngã, giải thoát là chủ đạo. Trong sự tu tập, có hai giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Vị nào thực hành đúng đắn, vị ấy tu tập; không có sự tu tập giải thoát ở người thực hành sai trái. (3)

Đối với vị dôi dào về cương quyết đang tác ý vô thường, giải thoát nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên? Vào thời điểm thấu triệt, giải thoát nào là chủ đạo? Trong sự thấu triệt, bao nhiêu giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Sự thấu triệt theo ý nghĩa gì? (1)

Đối với vị dôi dào về tịnh đang tác ý khổ não, giải thoát nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên? Vào thời điểm thấu triệt, giải thoát nào là chủ đạo? Trong sự thấu triệt, bao nhiêu giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Sự thấu triệt theo ý nghĩa gì? (2)

Anattato manasikaroto vedabahulassa katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya kati vimokkhā tadanvayā honti, saḥajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, paṭivedhakāle katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, paṭivedhāya kati vimokkhā tadanvayā honti, saḥajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenatṭhena bhāvanā, kenatṭhena paṭivedho? (3)

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa animitto vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya dve vimokkhā tadanvayā honti, saḥajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, paṭivedhakāle¹ animitto vimokkho ādhipateyyo hoti, paṭivedhāya dve vimokkhā tadanvayā honti, saḥajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, ekarasatṭhena bhāvanā, dassanatṭhena paṭivedho, evaṃ paṭivijjhantopi bhāveti, bhāventopi paṭivijjhati. (1)

Dukkhato manasikaroto passaddhibahulassa appaṇihito vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya dve vimokkhā tadanvayā honti, saḥajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, paṭivedhakāle¹ appaṇihito vimokkho ādhipateyyo hoti, paṭivedhāya dve vimokkhā tadanvayā honti, saḥajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, ekarasatṭhena bhāvanā, dassanatṭhena paṭivedho, evaṃ paṭivijjhantopi bhāveti, bhāventopi paṭivijjhati. (2)

Anattato manasikaroto vedabahulassa suññato vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya dve vimokkhā tadanvayā honti, saḥajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, paṭivedhakāle¹ suññato vimokkho ādhipateyyo hoti, paṭivedhāya dve vimokkhā tadanvayā honti, saḥajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, ekarasatṭhena bhāvanā, dassanatṭhena paṭivedho, evaṃ paṭivijjhantopi bhāveti, bhāventopi paṭivijjhati. (3)

Aniccato manasikaroto katamo vimokkho adhimatto hoti, katamavimokkhassa adhimattattā saddhāvimutto² hoti? Dukkhato manasikaroto katamo vimokkho adhimatto hoti, katamavimokkhassa adhimattattā kāyasakkhī hoti? Anattato manasikaroto katamo vimokkho adhimatto hoti, katamavimokkhassa adhimattattā diṭṭhippatto hoti? (1)

¹ paṭivedhakālepi - Machasaṃ.

² saddhādhimutto - Syā.

Đối với vị dồi dào về hiểu biết đang tác ý vô ngã, giải thoát nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên? Vào thời điểm thấu triệt, giải thoát nào là chủ đạo? Trong sự thấu triệt, bao nhiêu giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Sự thấu triệt theo ý nghĩa gì? (3)

Đối với vị dồi dào về cương quyết đang tác ý vô thường, vô tướng giải thoát là chủ đạo. Trong sự tu tập, có hai quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên. Vào thời điểm thấu triệt, vô tướng giải thoát là chủ đạo. Trong sự thấu triệt, có hai giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Sự thấu triệt theo ý nghĩa nhận thức. Như vậy, ngay trong khi đang thấu triệt, (hành giả) tu tập; ngay trong khi đang tu tập, (hành giả) thấu triệt. (1)

Đối với vị dồi dào về tịnh đang tác ý khổ não, vô nguyện giải thoát là chủ đạo. Trong sự tu tập, có hai giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên. Vào thời điểm thấu triệt, vô nguyện giải thoát là chủ đạo. Trong sự thấu triệt, có hai giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Sự thấu triệt theo ý nghĩa nhận thức. Như vậy, ngay trong khi đang thấu triệt, (hành giả) tu tập; ngay trong khi đang tu tập, (hành giả) thấu triệt. (2)

Đối với vị dồi dào về hiểu biết đang tác ý vô ngã, không tánh giải thoát là chủ đạo. Trong sự tu tập, có hai quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên. Vào thời điểm thấu triệt, không tánh giải thoát là chủ đạo. Trong sự thấu triệt, có hai quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Sự thấu triệt theo ý nghĩa nhận thức. Như vậy, ngay trong khi đang thấu triệt, (hành giả) tu tập; ngay trong khi đang tu tập, (hành giả) thấu triệt. (3)

Đối với vị đang tác ý vô thường, giải thoát nào là nổi bật? Do trạng thái nổi bật của giải thoát nào là được giải thoát do đức tin? Đối với vị đang tác ý khổ não, giải thoát nào là nổi bật? Do trạng thái nổi bật của giải thoát nào là có thân chứng? Đối với vị đang tác ý vô ngã, giải thoát nào là nổi bật? Do trạng thái nổi bật của giải thoát nào là đạt được do kiến? (1)

Aniccato manasikaroto animitto vimokkho adhimatto hoti, animittavimokkhassa adhimattattā saddhāvimutto¹ hoti, dukkhato manasikaroto appaṇihito vimokkho adhimatto hoti, appaṇihita-vimokkhassa adhimattattā kāyasakkhī hoti, anattato manasikaroto suññato vimokkho adhimatto hoti, suññatavimokkhassa adhimattattā diṭṭhippatto hoti. (2)

‘Saddahanto vimutto’²ti² saddhāvimutto,¹ ‘phuṭṭhattā sacchikato’³ti³ kāyasakkhī, ‘diṭṭhattā patto’⁴ti⁴ diṭṭhippatto, ‘saddahanto vimuccatī’⁴ti⁴ saddhāvimutto, ‘jhānaphassaṃ paṭhamam phusati, pacchā nirodham nibbānam sacchikarotī’⁵ti⁵ kāyasakkhī, ‘dukkhā saṅkhārā sukho nirodho’⁵ti⁵ ñātam⁵ hoti diṭṭham viditam sacchikataṃ phassitam paññāyā’⁶ti⁶ diṭṭhippatto. —pe— [*]

Ye hi keci nekkhammaṃ bhāvitā vā bhāventi vā bhāvissanti vā —pe— sabbe te animittavimokkhassa vasena saddhāvimuttā, appaṇihitavimokkhassa vasena kāyasakkhī, suññatavimokkhassa vasena diṭṭhipattā.

Ye hi keci abyāpādam —pe— ālokasaññaṃ —pe— avikkhepaṃ —pe— Ye hi keci dukkham pariṇānti, —pe— samudayaṃ pajahanti, —pe— nirodham sacchikaronti, —pe— maggaṃ bhāventi, sabbe te animittavimokkhassa vasena saddhāvimuttā, appaṇihita-vimokkhassa vasena kāyasakkhī, suññatavimokkhassa vasena diṭṭhipattā.

Katihākārehi saccapaṭivedho⁶ hoti, katihākārehi saccāni paṭivijjhanti? Catūhākārehi saccapaṭivedho hoti, catūhākārehi saccāni paṭivijjhanti.

Dukkhasaccaṃ pariññāpaṭivedham paṭivijjhanti, samudayasaccaṃ pahānapaṭivedham paṭivijjhanti, nirodhasaccaṃ sacchikiriyā-paṭivedham paṭivijjhanti, maggasaccaṃ bhāvanāpaṭivedham paṭivijjhanti. Imehi catūhākārehi saccapaṭivedho hoti, imehi catūhākārehi saccāni paṭivijjhanto animittavimokkhassa vasena saddhāvimutto, appaṇihitavimokkhassa vasena kāyasakkhī, suññatavimokkhassa vasena diṭṭhippatto.

Katihākārehi saccapaṭivedho hoti, katihākārehi saccāni paṭivijjhanti? Navahākārehi saccapaṭivedho hoti, navahākārehi saccāni paṭivijjhanti: dukkhasaccaṃ pariññāpaṭivedham paṭivijjhanti, —pe— abhiññāpaṭivedho ca sabbadhammānaṃ, pariññāpaṭivedho ca sabbasaṅkhārānaṃ, pahānapaṭivedho ca sabbakusalānaṃ, bhāvanāpaṭivedho ca catunnaṃ maggānaṃ, sacchikiriyāpaṭivedho ca nirodhassa.

¹ saddhādhimutto - Syā.

² adhimuttoti - Syā.

³ sacchikarotī - Syā, PTS.

⁴ adhimuccatī - Syā.

⁵ viññātam - Machasaṃ; ñātam - Syā.

⁶ saccapaṭivedho - Machasaṃ, Syā.

[*] ‘yo cāyaṃ puggalo saddhāvimutto’⁶ti⁶ ādikā tayo vārā saṃkhittā.

Đối với vị đang tác ý vô thường, vô tướng giải thoát là nổi bật, do trạng thái nổi bật của vô tướng giải thoát là được giải thoát do đức tin; đối với vị đang tác ý khổ não, vô nguyện giải thoát là nổi bật, do trạng thái nổi bật của vô nguyện giải thoát là có thân chứng; đối với vị đang tác ý vô ngã, không tánh giải thoát là nổi bật, do trạng thái nổi bật của không tánh giải thoát là đạt được do kiến. (2)

‘Trong khi có đức tin, (hành giả) giải thoát’ là được giải thoát do đức tin. ‘Do trạng thái đã chạm đến, (hành giả) tác chứng’ là có thân chứng. ‘Do trạng thái đã được thấy, (hành giả) đạt được’ là đạt được do kiến. ‘Trong khi có đức tin, (hành giả) giải thoát’ là được giải thoát do đức tin. ‘(Hành giả) xúc chạm với sự xúc chạm của thiên trước, sau đó tác chứng sự tịch diệt Niết Bàn’ là có thân chứng. “ ‘Các hành là khổ, tịch diệt là lạc’ là điều đã được biết, được hiểu, được tác chứng, được chạm đến bởi tuệ” là đạt được do kiến. ...(như trên)...

Chính các vị nào đã tu tập, đang tu tập, hoặc sẽ tu tập, ...(như trên)... tất cả các vị ấy là được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của vô tướng giải thoát, là có thân chứng nhờ vào năng lực của vô nguyện giải thoát, là đạt được do kiến nhờ vào năng lực của không tánh giải thoát.

Chính các vị nào đã tu tập, ...(nt)... về sự không sân độc ...(nt)... về sự nghĩ tưởng đến ánh sáng ...(nt)... về sự không tán mạn ...(nt)... Chính các vị nào biết toàn diện về Khổ, ... từ bỏ nhân sanh (Khổ), ... tác chứng sự diệt tận (Khổ), ... tu tập về Đạo, tất cả các vị ấy là được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của vô tướng giải thoát, là có thân chứng nhờ vào năng lực của vô nguyện giải thoát, là đạt được do kiến nhờ vào năng lực của không tánh giải thoát.

Sự thấu triệt chân lý là với bao nhiêu biểu hiện? Hành giả thấu triệt các chân lý với bao nhiêu biểu hiện? Sự thấu triệt chân lý là với bốn biểu hiện, hành giả thấu triệt các chân lý với bốn biểu hiện.

(Hành giả) thấu triệt chân lý về Khổ với sự thấu triệt của sự biết toàn diện, thấu triệt chân lý về nhân sanh (Khổ) với sự thấu triệt của sự dứt bỏ, thấu triệt chân lý về sự diệt tận (Khổ) với sự thấu triệt của sự tác chứng, thấu triệt chân lý về Đạo với sự thấu triệt của sự tu tập. Sự thấu triệt chân lý là với bốn biểu hiện này, trong khi thấu triệt bốn chân lý với bốn biểu hiện này, (hành giả) được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của vô tướng giải thoát, là có thân chứng nhờ vào năng lực của vô nguyện giải thoát, là đạt được do kiến nhờ vào năng lực của không tánh giải thoát.

Sự thấu triệt chân lý là với bao nhiêu biểu hiện? Hành giả thấu triệt các chân lý với bao nhiêu biểu hiện? Sự thấu triệt chân lý là với chín biểu hiện. Hành giả thấu triệt các chân lý với chín biểu hiện: Thấu triệt chân lý về Khổ với sự thấu triệt của sự biết toàn diện, ...(nt)... Và có sự thấu triệt bằng thẳng trí đối với tất cả các pháp, ...(nt)... và có sự thấu triệt do tác chứng đối với sự diệt tận.

Imehi navahākārehi saccapaṭivedho hoti, imehi navahākārehi saccāni paṭivijjhanto animittavimokkhassa vasena saddhāvimutto, appaṇihitavimokkhassa vasena kāyasakkhī, suññatavimokkhassa vasena diṭṭhippatto.

Aniccato manasikaronto katame dhamme yathābhūtaṃ jānāti¹ passati, kathaṃ sammādassanaṃ hoti, kathaṃ tadanvayena sabbe saṅkhārā aniccato sudiṭṭhā honti, kattha kaṅkhā pahīyati? (1)

Dukkhatō manasikaronto katame dhamme yathābhūtaṃ jānāti passati, kathaṃ sammādassanaṃ hoti, kathaṃ tadanvayena sabbe saṅkhārā dukkhato sudiṭṭhā honti, kattha kaṅkhā pahīyati? (2)

Anattato manasikaronto katame dhamme yathābhūtaṃ jānāti passati, kathaṃ sammādassanaṃ hoti, kathaṃ tadanvayena sabbe dhammā anattato sudiṭṭhā honti, kattha kaṅkhā pahīyati? (3)

Aniccato manasikaronto nimittaṃ yathābhūtaṃ jānāti passati, tena vuccati sammādassanaṃ. Evaṃ tadanvayena sabbe saṅkhārā aniccato sudiṭṭhā honti, ettha kaṅkhā pahīyati. (1)

Dukkhatō manasikaronto pavattaṃ yathābhūtaṃ jānāti passati, tena vuccati sammādassanaṃ. Evaṃ tadanvayena sabbe saṅkhārā dukkhato sudiṭṭhā honti, ettha kaṅkhā pahīyati. (2)

Anattato manasikaronto nimittaṅca pavattaṅca yathābhūtaṃ jānāti passati, tena vuccati sammādassanaṃ. Evaṃ tadanvayena sabbe dhammā anattato sudiṭṭhā honti, ettha kaṅkhā pahīyati. (3)

Yaṅca yathābhūtaṃ ñāṇaṃ, yaṅca sammādassanaṃ, yā ca kaṅkhāvitarāṇā, ime dhammā nānatthā² ceva nānābyañjanā ca; udāhu ekatthā byañjanameva nānanti? Yaṅca yathābhūtaṃ ñāṇaṃ, yaṅca sammādassanaṃ, yā ca kaṅkhāvitarāṇā, ime dhammā ekatthā, byañjanameva nāṇaṃ.

Aniccato manasikaroto kiṃ bhayato upaṭṭhāti, dukkhato manasikaroto kiṃ bhayato upaṭṭhāti, anattato manasikaroto kiṃ bhayato upaṭṭhāti?

Aniccato manasikaroto nimittaṃ bhayato upaṭṭhāti, dukkhato manasikaroto pavattaṃ bhayato upaṭṭhāti, anattato manasikaroto nimittaṅca pavattaṅca bhayato upaṭṭhāti.

¹ pajānāti - Syā.

² nānatthā - Sī 1.

Sự thấu triệt chân lý là với chín biểu hiện này, trong khi thấu triệt bốn chân lý với chín biểu hiện này, (hành giả) được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của vô tướng giải thoát, là có thân chứng nhờ vào năng lực của vô nguyện giải thoát, là đạt được do kiến nhờ vào năng lực của không tánh giải thoát.

Trong khi tác ý vô thường, (hành giả) biết, thấy đúng theo thực thể các pháp nào? Sự thấy đúng dẫn là (có ý nghĩa) thế nào? Do tiếp nối việc ấy, các hành được thấy rõ là vô thường là (có ý nghĩa) thế nào? Hoài nghi được dứt bỏ ở đâu? (1)

Trong khi tác ý khổ não, (hành giả) biết, thấy đúng theo thực thể các pháp nào? Sự thấy đúng dẫn là (có ý nghĩa) thế nào? Do tiếp nối việc ấy, các hành được thấy rõ là khổ não là (có ý nghĩa) thế nào? Hoài nghi được dứt bỏ ở đâu? (2)

Trong khi tác ý vô ngã, (hành giả) biết, thấy đúng theo thực thể các pháp nào? Sự thấy đúng dẫn là (có ý nghĩa) thế nào? Do tiếp nối việc ấy, các hành được thấy rõ là vô ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Hoài nghi được dứt bỏ ở đâu? (3)

Trong khi tác ý vô thường, (hành giả) nhận biết, nhận thấy đúng theo thực thể về hiện tướng; vì thế được gọi là sự thấy đúng dẫn. Như vậy, do tiếp nối việc ấy, các hành được thấy rõ là vô thường. Hoài nghi được dứt bỏ ở đây. (1)

Trong khi tác ý khổ não, (hành giả) biết, thấy đúng theo thực thể về sự vận hành; vì thế được gọi là sự thấy đúng dẫn. Như vậy, do tiếp nối việc ấy, các hành được thấy rõ là khổ não. Hoài nghi được dứt bỏ ở đây. (2)

Trong khi tác ý vô ngã, (hành giả) biết, thấy đúng theo thực thể về hiện tướng và sự vận hành; vì thế được gọi là sự thấy đúng dẫn. Như vậy, do tiếp nối việc ấy, tất cả các pháp được thấy rõ là vô ngã. Hoài nghi được dứt bỏ ở đây. (3)

Trí đúng theo thực thể, sự thấy đúng dẫn, sự vượt qua hoài nghi, các pháp này là có ý nghĩa khác biệt và văn tự khác biệt? Hay là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác? Trí đúng theo thực thể, sự thấy đúng dẫn, sự vượt qua hoài nghi, các pháp này là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác.

Đối với vị đang tác ý vô thường, điều gì hiện diện là kinh hãi? Đối với vị đang tác ý khổ não, điều gì hiện diện là kinh hãi? Đối với vị đang tác ý vô ngã, điều gì hiện diện là kinh hãi?

Đối với vị đang tác ý vô thường, hiện tướng hiện diện là kinh hãi? Đối với vị đang tác ý khổ não, sự vận hành hiện diện là kinh hãi? Đối với vị đang tác ý vô ngã, hiện tướng và sự vận hành hiện diện là kinh hãi.

Yā ca bhayatupaṭṭhāne paññā, yañca ādīnave ñāṇaṃ, yā ca nibbidā, ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca, udāhu ekatthā byañjanameva nānanti? Yā ca bhayatupaṭṭhāne paññā, yañca ādīnave ñāṇaṃ, yā ca nibbidā, ime dhammā ekatthā, byañjanameva nānaṃ.

Yā ca anattānupassanā, yā ca suññatānupassanā, ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca, udāhu ekatthā, byañjanameva nānanti? Yā ca anattānupassanā, yā ca suññatānupassanā, ime dhammā ekatthā, byañjanameva nānaṃ.

Aniccato manasikaroto, kiṃ paṭisaṅkhā ñāṇaṃ uppajjati, dukkhato manasikaroto kiṃ paṭisaṅkhā ñāṇaṃ uppajjati, anattato manasikaroto kiṃ paṭisaṅkhā ñāṇaṃ uppajjati?

Aniccato manasikaroto nimittaṃ paṭisaṅkhā ñāṇaṃ uppajjati, dukkhato manasikaroto pavattaṃ paṭisaṅkhā ñāṇaṃ uppajjati, anattato manasikaroto nimittaṅca pavattaṅca paṭisaṅkhā ñāṇaṃ uppajjati. (1)

Yā ca muñcitukamyatā¹ yā ca paṭisaṅkhānupassanā yā ca saṅkhārupekkhā ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca, udāhu ekatthā byañjanameva nānanti? Yā ca muñcitukamyatā, yā ca paṭisaṅkhānupassanā, yā ca saṅkhārupekkhā, ime dhammā ekatthā, byañjanameva nānaṃ. (2)

Aniccato manasikaroto kuto cittaṃ vuṭṭhāti, kattha cittaṃ pakkhandati? Dukkhatto manasikaroto kuto cittaṃ vuṭṭhāti, kattha cittaṃ pakkhandati? Anattato manasikaroto kuto cittaṃ vuṭṭhāti, kattha cittaṃ pakkhandati?

Aniccato manasikaroto nimittā cittaṃ vuṭṭhāti, animitte cittaṃ pakkhandati. Dukkhatto manasikaroto pavattā cittaṃ vuṭṭhāti, appavatte cittaṃ pakkhandati. Anattato manasikaroto nimittā ca pavattā ca cittaṃ vuṭṭhāti, animitte appavatte nirodha²-nibbānadhātuyā cittaṃ pakkhandati. (3)

Yā ca bahiddhāvutṭhānavivaṭṭane paññā ye ca gotrabhū-dhammā, ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca, udāhu ekatthā byañjanameva nānanti? Yā ca bahiddhāvutṭhānavivaṭṭane paññā, ye ca gotrabhūdhammā, ime dhammā ekatthā, byañjanameva nānaṃ. (4)

¹ muccitukamyatā - Machasaṃ.

² nirodhe - Pu, Machasaṃ.

Tuệ liên quan đến sự hiện diện của kinh hãi, trí liên quan đến điều tai hại, và sự nhàm chán, các pháp này là có ý nghĩa khác biệt và văn tự khác biệt? Hay là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác? Tuệ liên quan đến sự hiện diện của kinh hãi, trí liên quan đến điều tai hại, và sự nhàm chán, các pháp này là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác.

Quán xét về vô ngã và quán xét về không tánh, các pháp này là có ý nghĩa khác biệt và văn tự khác biệt? Hay là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác? Quán xét về vô ngã và quán xét về không tánh, các pháp này là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác.

Đối với vị đang tác ý vô thường, do sự phân biệt rõ điều gì khiến trí được sanh lên? Đối với vị đang tác ý khổ não, do sự phân biệt rõ điều gì khiến trí được sanh lên? Đối với vị đang tác ý vô ngã, do sự phân biệt rõ điều gì khiến trí được sanh lên?

Đối với vị đang tác ý vô thường, do sự phân biệt rõ hiện tướng khiến trí được sanh lên; đối với vị đang tác ý khổ não, do sự phân biệt rõ sự vận hành khiến trí được sanh lên; đối với vị đang tác ý vô ngã, do sự phân biệt rõ hiện tướng và sự vận hành khiến trí được sanh lên. (1)

Sự mong muốn giải thoát, sự quán xét do phân biệt rõ, và trạng thái xả đối với các pháp hữu vi, các pháp này là có ý nghĩa khác biệt và văn tự khác biệt? Hay là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác? Sự mong muốn giải thoát, sự quán xét do phân biệt rõ, và trạng thái xả đối với các pháp hữu vi, các pháp này là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác. (2)

Đối với vị đang tác ý vô thường, tâm thoát ra khỏi nơi nào? tâm tiến vào nơi nào? Đối với vị đang tác ý khổ não, tâm thoát ra khỏi nơi nào? tâm tiến vào nơi nào? Đối với vị đang tác ý vô ngã, tâm thoát ra khỏi nơi nào? tâm tiến vào nơi nào?

Đối với vị đang tác ý vô thường, tâm thoát ra khỏi hiện tướng, tâm tiến vào vô tướng; đối với vị đang tác ý khổ não, tâm thoát ra khỏi sự vận hành, tâm tiến vào sự không vận hành; đối với vị đang tác ý vô ngã, tâm thoát ra khỏi hiện tướng và sự vận hành, tâm tiến vào vô tướng, vào sự không vận hành, vào sự diệt tận là cảnh giới Niết Bàn. (3)

Tuệ liên quan đến sự thoát ra và ly khai ngoại phần, và các sự chuyển tộc, các pháp này là có ý nghĩa khác biệt và văn tự khác biệt? Hay là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác? Tuệ liên quan đến sự thoát ra và ly khai ngoại phần, và các sự chuyển tộc, các pháp này là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác. (4)

Aniccato manasikaronto katamena vimokkhena vimuccati, dukkhato manasikaronto katamena vimokkhena vimuccati, anattato manasikaronto katamena vimokkhena vimuccati?

Aniccato manasikaronto animittavimokkhena vimuccati, dukkhato manasikaronto appaṇihitavimokkhena vimuccati, anattato manasikaronto suññatavimokkhena vimuccati. (5)

Yā ca dubhatovuṭṭhānavivaṭṭane paññā yañca magge ñāṇaṃ, ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca, udāhu ekatthā, byañjanameva nānanti? Yā ca dubhatovuṭṭhānavivaṭṭane paññā yañca magge ñāṇaṃ, ime dhammā ekatthā, byañjanameva nānaṃ. (6)

Katihākārehi tayo vimokkhā nānākhaṇe¹ honti, katihākārehi tayo vimokkhā ekakkhaṇe honti? Catūhākārehi tayo vimokkhā nānākhaṇe honti, sattahākārehi tayo vimokkhā ekakkhaṇe honti.

Katamehi catūhākārehi tayo vimokkhā nānākhaṇe honti? Ādhipateyyaṭṭhena adhiṭṭhānaṭṭhena abhinīhāraṭṭhena niyyānaṭṭhena.

Kathaṃ ādhipateyyaṭṭhena tayo vimokkhā nānākhaṇe honti? Aniccato manasikaroto animitto vimokkho ādhipateyyo hoti, dukkhato manasikaroto appaṇihito vimokkho ādhipateyyo hoti, anattato manasikaroto suññato vimokkho ādhipateyyo hoti, evaṃ ādhipateyyaṭṭhena tayo vimokkhā nānākhaṇe honti, (1)

Kathaṃ adhiṭṭhānaṭṭhena tayo vimokkhā nānākhaṇe honti? Aniccato manasikaronto animittavimokkhassa vasena cittaṃ adhiṭṭhāti, dukkhato manasikaronto appaṇihitavimokkhassa vasena cittaṃ adhiṭṭhāti anattato manasikaronto suññatavimokkhassa vasena cittaṃ adhiṭṭhāti, evaṃ adhiṭṭhānaṭṭhena tayo vimokkhā nānākhaṇe honti. (2)

Kathaṃ abhinīhāraṭṭhena tayo vimokkhā nānākhaṇe honti? Aniccato manasikaronto animittavimokkhassa vasena cittaṃ abhinīharati, dukkhato manasikaronto appaṇihitavimokkhassa vasena cittaṃ abhinīharati, anattato manasikaronto suññatavimokkhassa vasena cittaṃ abhinīharati, evaṃ abhinīhāraṭṭhena tayo vimokkhā nānākhaṇe honti. (3)

Kathaṃ niyyānaṭṭhena tayo vimokkhā nānākhaṇe honti? Aniccato manasikaronto animittavimokkhassa vasena nirodhaṃ nibbānaṃ niyyāti, dukkhato manasikaronto appaṇihitavimokkhassa vasena nirodhaṃ nibbānaṃ niyyāti, anattato manasikaronto suññatavimokkhassa vasena nirodhaṃ nibbānaṃ niyyāti, evaṃ niyyānaṭṭhena tayo vimokkhā nānākhaṇe honti. (4)

¹ nānākhaṇe - Machasaṃ.

Trong khi tác ý vô thường, (hành giả) giải thoát bằng sự giải thoát nào; trong khi tác ý khổ não, giải thoát bằng sự giải thoát nào; trong khi tác ý vô ngã, giải thoát bằng sự giải thoát nào? Trong khi tác ý vô thường, (hành giả) giải thoát bằng vô tướng giải thoát; trong khi tác ý khổ não, giải thoát bằng vô nguyện giải thoát; trong khi tác ý vô ngã, giải thoát bằng không tánh giải thoát. (5)

Tuệ liên quan đến sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần), và trí liên quan đến Đạo, các pháp này là có ý nghĩa khác biệt và văn tự khác biệt? Hay là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác? Tuệ liên quan đến sự thoát ra và ly khai cả hai, và trí liên quan đến Đạo, các pháp này là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác. (6)

Ba loại giải thoát ở vào sát-na khác nhau là với bao nhiêu biểu hiện, ba loại giải thoát ở vào cùng một sát-na là với bao nhiêu biểu hiện? Ba loại giải thoát ở vào sát-na khác nhau là với bốn biểu hiện, ba loại giải thoát ở vào cùng một sát-na là với bảy biểu hiện.

Ba loại giải thoát ở vào sát-na khác nhau là với bốn biểu hiện nào? Với ý nghĩa pháp chủ đạo, với ý nghĩa khẳng định, với ý nghĩa quả quyết, với ý nghĩa dẫn xuất.

Ba loại giải thoát với ý nghĩa pháp chủ đạo ở vào sát-na khác nhau là thế nào? Đối với vị đang tác ý vô thường vô tướng giải thoát là pháp chủ đạo, tác ý khổ não vô nguyện giải thoát là pháp chủ đạo, tác ý vô ngã không tánh giải thoát là pháp chủ đạo. Ba loại giải thoát với ý nghĩa pháp chủ đạo ở vào sát-na khác nhau là thế ấy. (1)

Ba loại giải thoát với ý nghĩa khẳng định ở vào sát-na khác nhau là thế nào? Trong khi tác ý vô thường, nhờ vào năng lực của vô tướng giải thoát, (hành giả) khẳng định tâm; trong khi tác ý khổ não, nhờ vào năng lực của vô nguyện giải thoát, (hành giả) khẳng định tâm; trong khi tác ý vô ngã, nhờ vào năng lực của không tánh giải thoát, (hành giả) khẳng định tâm. Ba loại giải thoát với ý nghĩa khẳng định ở vào sát-na khác nhau là thế ấy. (2)

Ba loại giải thoát với ý nghĩa quả quyết ở vào sát-na khác nhau là thế nào? Trong khi tác ý vô thường, nhờ vào năng lực của vô tướng giải thoát, (hành giả) quả quyết tâm, trong khi tác ý khổ não, nhờ vào năng lực của vô nguyện giải thoát, (hành giả) quả quyết tâm, trong khi tác ý vô ngã, nhờ vào năng lực của không tánh giải thoát, (hành giả) quả quyết tâm. Ba loại giải thoát với ý nghĩa quả quyết ở vào sát-na khác nhau là thế ấy. (3)

Ba loại giải thoát với ý nghĩa dẫn xuất ở vào sát-na khác nhau là thế nào? Trong khi tác ý vô thường, nhờ vào năng lực của vô tướng giải thoát, (hành giả) dẫn xuất đến sự diệt tận Niết Bàn, trong khi tác ý khổ não, nhờ vào năng lực của vô nguyện giải thoát, dẫn xuất đến sự diệt tận Niết Bàn, trong khi tác ý vô ngã, nhờ vào năng lực của không tánh giải thoát, dẫn xuất đến sự diệt tận Niết Bàn. Ba loại giải thoát với ý nghĩa dẫn xuất ở vào sát-na khác nhau là thế ấy. (4)

Imehi catūhākārehi tayo vimokkhā nānākhaṇe honti.

Katamehi sattahākārehi tayo vimokkhā ekakkhaṇe honti?
 Samodhānaṭṭhena adhigamaṇaṭṭhena¹ paṭilābhaṭṭhena
 paṭivedhaṭṭhena sacchikiriyaṭṭhena phassaṇaṭṭhena
 abhisamayaṭṭhena.

Kathaṃ samodhānaṭṭhena adhigamaṇaṭṭhena paṭilābhaṭṭhena
 paṭivedhaṭṭhena sacchikiriyaṭṭhena phassaṇaṭṭhena
 abhisamayaṭṭhena tayo vimokkhā ekakkhaṇe honti?

Aniccato manasikaronto nimittā muccatīti animitto vimokkho;
 yato muccati tattha na paṇidahatīti appaṇihito vimokkho; yattha na
 paṇidahati tena suññoti suññato vimokkho; yena suñño tena
 nimittena animittoti animitto vimokkho, evaṃ samodhānaṭṭhena
 adhigamaṇaṭṭhena paṭilābhaṭṭhena paṭivedhaṭṭhena
 sacchikiriyaṭṭhena phassaṇaṭṭhena abhisamayaṭṭhena tayo vimokkhā
 ekakkhaṇe honti. (1)

Dukkato manasikaronto paṇidhiyā muccatīti appaṇihito
 vimokkho; yattha na paṇidahati tena suññoti suññato vimokkho;
 yena suñño tena nimittena animittoti animitto vimokkho, yena
 nimittena animitto tattha na paṇidahatīti appaṇihito vimokkho,
 evaṃ samodhānaṭṭhena adhigamaṇaṭṭhena paṭilābhaṭṭhena
 paṭivedhaṭṭhena sacchikiriyaṭṭhena phassaṇaṭṭhena
 abhisamayaṭṭhena tayo vimokkhā ekakkhaṇe honti. (2)

Anattato manasikaronto abhinivesā muccatīti suññato vimokkho;
 yena suñño tena nimittena animittoti animitto vimokkho; yena
 nimittena animitto tattha na paṇidahatīti appaṇihito vimokkho;
 yattha na paṇidahati tena suññoti suññato vimokkho, evaṃ
 samodhānaṭṭhena adhigamaṇaṭṭhena paṭilābhaṭṭhena
 paṭivedhaṭṭhena sacchikiriyaṭṭhena phassaṇaṭṭhena
 abhisamayaṭṭhena tayo vimokkhā ekakkhaṇe honti. (3)

Imehi sattahākārehi tayo vimokkhā ekakkhaṇe honti.

Atthi vimokkho, atthi mukhaṃ, atthi vimokkhamukhaṃ, atthi
 vimokkhapaccanīkaṃ, atthi vimokkhānulomaṃ, atthi
 vimokkhavivaṭṭo, atthi vimokkhabhāvanā, atthi
 vimokkhaṭṭippassaddhi.

Katamo vimokkho? Suññato vimokkho, animitto vimokkho,
 appaṇihito vimokkho.

Katamo suññato vimokkho? Aniccānupassanāñāṇaṃ niccato
 abhinivesā muccatīti suññato vimokkho, dukkhānupassanāñāṇaṃ
 sukhato abhinivesā muccatīti suññato vimokkho, anattā-
 nupassanāñāṇaṃ attato abhinivesā muccatīti suññato vimokkho,

¹ adhigamaṇaṭṭhena - Syā.

Ba loại giải thoát ở vào sát-na khác nhau là với bốn biểu hiện này.

Ba loại giải thoát ở vào cùng một sát-na là với bảy biểu hiện nào? Với ý nghĩa liên kết, với ý nghĩa đặc chứng, với ý nghĩa thành đạt, với ý nghĩa thấu triệt, với ý nghĩa tác chứng, với ý nghĩa chạm đến, với ý nghĩa lãnh hội.

Ba loại giải thoát với ý nghĩa liên kết, với ý nghĩa đặc chứng, với ý nghĩa thành đạt, với ý nghĩa thấu triệt, với ý nghĩa tác chứng, với ý nghĩa chạm đến, với ý nghĩa lãnh hội ở vào cùng một sát-na là thế nào?

‘Trong khi tác ý vô thường, (hành giả) giải thoát khỏi hiện tướng’ là vô tướng giải thoát, ‘giải thoát khỏi điều nào thì không còn nguyện ước điều ấy’ là vô nguyện giải thoát, ‘điều ấy không nguyện ước thì với điều ấy là không’ là không tánh giải thoát, ‘với điều nào là không, là vô tướng với hiện tướng ấy’ là vô tướng giải thoát. Ba loại giải thoát với ý nghĩa liên kết, với ý nghĩa đặc chứng, với ý nghĩa thành đạt, với ý nghĩa thấu triệt, với ý nghĩa tác chứng, với ý nghĩa chạm đến, với ý nghĩa lãnh hội ở vào cùng một sát-na là thế ấy. (1)

‘Trong khi tác ý khổ não, (hành giả) giải thoát khỏi nguyện ước’ là vô nguyện giải thoát, ‘điều ấy không nguyện ước thì với điều ấy là không’ là không tánh giải thoát, ‘với điều nào là không, là vô tướng với hiện tướng ấy’ là vô tướng giải thoát, ‘vô tướng với hiện tướng nào thì không còn mong mỏi điều ấy’ là vô nguyện giải thoát. Ba loại giải thoát với ý nghĩa liên kết, với ý nghĩa đặc chứng, với ý nghĩa thành đạt, với ý nghĩa thấu triệt, với ý nghĩa tác chứng, với sự chạm đến, với ý nghĩa lãnh hội ở vào cùng một sát-na là thế ấy. (2)

‘Trong khi tác ý vô ngã, (hành giả) giải thoát khỏi cố chấp’ là không tánh giải thoát, ‘với điều nào là không, là vô tướng với hiện tướng ấy’ là vô tướng giải thoát, ‘vô tướng với hiện tướng nào thì không còn mong mỏi điều ấy’ là vô nguyện giải thoát, ‘điều ấy không nguyện ước thì với điều ấy là không’ là không tánh giải thoát. Ba loại giải thoát với ý nghĩa liên kết, với ý nghĩa đặc chứng, với ý nghĩa thành đạt, với ý nghĩa thấu triệt, với ý nghĩa tác chứng, với ý nghĩa chạm đến, với ý nghĩa lãnh hội ở vào cùng một sát-na là thế ấy. (3)

Ba loại giải thoát ở vào cùng một sát-na là với bảy biểu hiện này.

Có sự giải thoát, có cánh cửa, có cánh cửa của giải thoát, có đối nghịch của giải thoát, có (pháp) phù hợp với giải thoát, có sự ly khai do giải thoát, có sự tu tập giải thoát, có sự tịnh lặng của giải thoát.

Giải thoát là gì? Không tánh giải thoát, vô tướng giải thoát, vô nguyện giải thoát.

Không tánh giải thoát là gì? ‘Trí do sự quán xét về vô thường giải thoát khỏi cố chấp về thường’ là không tánh giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về khổ não giải thoát khỏi cố chấp về lạc’ là không tánh giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về vô ngã giải thoát khỏi cố chấp về ngã’ là

nibbidānupassanāñāṇaṃ nandiyā abhinivesā muccatīti suññato vimokkho, virāgānupassanāñāṇaṃ rāgato abhinivesā muccatīti suññato vimokkho, nirodhānupassanāñāṇaṃ samudayato abhinivesā muccatīti suññato vimokkho, paṭinissaggānupassanāñāṇaṃ ādānato abhinivesā muccatīti suññato vimokkho, animittānupassanāñāṇaṃ nimittato abhinivesā muccatīti suññato vimokkho, appaṇihitānupassanāñāṇaṃ paṇidhiyā abhinivesā muccatīti suññato vimokkho, suññatānupassanāñāṇaṃ sabbābhinivesehi muccatīti suññato vimokkho.

Rūpe aniccānupassanāñāṇaṃ niccato abhinivesā muccatīti suññato vimokkho —pe— rūpe suññatānupassanāñāṇaṃ sabbābhinivesehi muccatīti suññato vimokkho. Vedanāya —pe— Saññāya —pe— Saṅkhāresu —pe— Viññāṇe —pe— Cakkhusmiṃ —pe— Jarāmaṇe aniccānupassanāñāṇaṃ niccato abhinivesā muccatīti suññato vimokkho —pe— jarāmaṇe suññatānupassanāñāṇaṃ sabbābhinivesehi muccatīti suññato vimokkho, ayaṃ suññato vimokkho. (1)

Katamo animitto vimokkho? Aniccānupassanāñāṇaṃ niccato nimittā muccatīti animitto vimokkho, dukkhānupassanāñāṇaṃ sukhato nimittā muccatīti animitto vimokkho, anattānupassanāñāṇaṃ attato nimittā muccatīti animitto vimokkho, nibbidānupassanāñāṇaṃ nandiyā nimittā muccatīti animitto vimokkho, virāgānupassanāñāṇaṃ rāgato nimittā muccatīti animitto vimokkho, nirodhānupassanāñāṇaṃ samudayato nimittā muccatīti animitto vimokkho, paṭinissaggānupassanāñāṇaṃ ādānato nimittā muccatīti animitto vimokkho, animittānupassanāñāṇaṃ sabbanimittehi muccatīti animitto vimokkho, appaṇihitānupassanāñāṇaṃ paṇidhiyā nimittā muccatīti animitto vimokkho, suññatānupassanāñāṇaṃ abhinivesato nimittā muccatīti animitto vimokkho.

Rūpe aniccānupassanāñāṇaṃ niccato nimittā muccatīti animitto vimokkho, —pe— rūpe animittānupassanāñāṇaṃ sabbanimittehi muccatīti animitto vimokkho, rūpe appaṇihitānupassanāñāṇaṃ paṇidhiyā nimittā muccatīti animitto vimokkho, rūpe suññatānupassanāñāṇaṃ abhinivesato nimittā muccatīti animitto vimokkho. Vedanāya —pe— Saññāya —pe— Saṅkhāresu —pe— Viññāṇe —pe— Cakkhusmiṃ —pe— Jarāmaṇe aniccānupassanāñāṇaṃ niccato nimittā muccatīti animitto vimokkho, —pe— jarāmaṇe animittānupassanāñāṇaṃ sabbanimittehi muccatīti animitto vimokkho, jarāmaṇe appaṇihitānupassanāñāṇaṃ paṇidhiyā nimittā muccatīti animitto vimokkho, jarāmaṇe suññatānupassanāñāṇaṃ abhinivesato nimittā muccatīti animitto vimokkho, ayaṃ animitto vimokkho. (2)

không tánh giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về nhàm chán giải thoát khỏi cố chấp về vui thích’ là không tánh giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về ly tham ái giải thoát khỏi cố chấp về tham ái’ là không tánh giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về diệt tận giải thoát khỏi cố chấp về nhân sanh khởi’ là không tánh giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về từ bỏ giải thoát khỏi cố chấp về nắm giữ’ là không tánh giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về vô tướng giải thoát khỏi cố chấp về hiện tướng’ là không tánh giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về vô nguyện giải thoát khỏi cố chấp về nguyện ước’ là không tánh giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về không tánh giải thoát khỏi tất cả các cố chấp’ là không tánh giải thoát.

‘Trí do sự quán xét về vô thường ở sắc giải thoát khỏi cố chấp về thường’ là không tánh giải thoát. ...(nt)... ‘Trí do sự quán xét về không tánh ở sắc giải thoát khỏi tất cả các cố chấp’ là không tánh giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về vô thường ở thọ ... ở tưởng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử giải thoát khỏi cố chấp về thường’ là không tánh giải thoát. ...(nt)... ‘Trí do sự quán xét về không tánh ở lão tử giải thoát khỏi tất cả các cố chấp’ là không tánh giải thoát. Đây là không tánh giải thoát. (1)

Vô tướng giải thoát là gì? ‘Trí do sự quán xét về vô thường giải thoát khỏi hiện tướng về thường’ là vô tướng giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về khổ não giải thoát khỏi hiện tướng về lạc’ là vô tướng giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về vô ngã giải thoát khỏi hiện tướng về ngã’ là ... ‘Trí do sự quán xét về nhàm chán giải thoát khỏi hiện tướng về vui thích’ là ... ‘Trí do sự quán xét về ly tham ái giải thoát khỏi hiện tướng về tham ái’ là ... ‘Trí do sự quán xét về diệt tận giải thoát khỏi hiện tướng về nhân sanh khởi’ là ... ‘Trí do sự quán xét về từ bỏ giải thoát khỏi hiện tướng về nắm giữ’ là ... ‘Trí do sự quán xét về vô tướng giải thoát khỏi tất cả các hiện tướng’ là ... ‘Trí do sự quán xét về vô nguyện giải thoát khỏi hiện tướng về nguyện ước’ là vô tướng giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về không tánh giải thoát khỏi hiện tướng về cố chấp’ là vô tướng giải thoát.

‘Trí do sự quán xét về vô thường ở sắc giải thoát khỏi hiện tướng về thường’ là vô tướng giải thoát. ...(nt)... ‘Trí do sự quán xét về vô tướng ở sắc giải thoát khỏi tất cả các hiện tướng’ là vô tướng giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về vô nguyện ở sắc giải thoát khỏi hiện tướng về nguyện ước’ là vô tướng giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về không tánh ở sắc giải thoát khỏi hiện tướng về cố chấp’ là vô tướng giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về vô thường ở thọ ... ở tưởng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử giải thoát khỏi hiện tướng về thường’ là vô tướng giải thoát. ...(nt)... ‘Trí do sự quán xét về vô tướng ở lão tử giải thoát khỏi tất cả các hiện tướng’ là vô tướng giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về vô nguyện ở lão tử giải thoát khỏi hiện tướng về nguyện ước’ là vô tướng giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về không tánh ở lão tử giải thoát khỏi hiện tướng về cố chấp’ là vô tướng giải thoát. Đây là vô tướng giải thoát. (2)

Katamo appaṇihito vimokkho? Aniccānupassanāñāṇaṃ niccato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho, dukkhānupassanāñāṇaṃ sukhato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho, anattānupassanāñāṇaṃ attato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho, virāgānupassanāñāṇaṃ rāgato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho, nirodhānupassanāñāṇaṃ samudayato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho, paṭinissaggānupassanāñāṇaṃ ādānato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho, animittānupassanāñāṇaṃ nimittato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho, appaṇihitānupassanāñāṇaṃ sabbapaṇidhīhi muccatīti appaṇihito vimokkho, suññatānupassanāñāṇaṃ abhinivesato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho.

Rūpe aniccānupassanāñāṇaṃ niccato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho, —pe— rūpe animittānupassanāñāṇaṃ nimittato muccatīti appaṇihito vimokkho, rūpe appaṇihitānupassanāñāṇaṃ sabbapaṇidhīhi muccatīti appaṇihito vimokkho, rūpe suññatānupassanāñāṇaṃ abhinivesato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho. Vedanāya —pe— Saññāya —pe— Saṅkhāresu —pe— Viññāṇe —pe— Cakkhusmiṃ —pe— Jarāmarāṇe aniccānupassanāñāṇaṃ niccato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho, —pe— jarāmarāṇe animittānupassanāñāṇaṃ nimittato muccatīti appaṇihito vimokkho, jarāmarāṇe appaṇihitānupassanāñāṇaṃ sabbapaṇidhīhi muccatīti appaṇihito vimokkho, jarāmarāṇe suññatānupassanāñāṇaṃ abhinivesato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho, ayaṃ appaṇihito vimokkho, (3) ayaṃ vimokkho. (1)

Katamaṃ mukhaṃ? Ye tattha jātā anavajjā kusalā bodhipakkhiyā dhammā, idaṃ mukhaṃ. (2)

Katamaṃ vimokkhamukhaṃ? Yaṃ tesam¹ dhammānaṃ ārammaṇaṃ nirodho nibbānaṃ, idaṃ vimokkhamukhaṃ, vimokkhañca mukhañca vimokkhamukhaṃ,² idaṃ vimokkhamukhaṃ. (3)

Katamaṃ vimokkhapaccanīkaṃ? Tīṇi akusalamūlāni vimokkhapaccanīkāni, tīṇi duccharitāni vimokkhapaccanīkāni, sabbepi akusalā dhammā vimokkhapaccanīkā, idaṃ vimokkhapaccanīkaṃ. (4)

Katamaṃ vimokkhānulomaṃ? Tīṇi kusalamūlāni vimokkhānulomāni, tīṇi sucaritāni vimokkhānulomāni, sabbepi kusalā dhammā vimokkhānulomā, idaṃ vimokkhānulomaṃ. (5)

Katamo vimokkhavivaṭṭo? Saññāvivaṭṭo, cetovivaṭṭo, cittavivaṭṭo, ñāṇāvivaṭṭo, vimokkhavivaṭṭo, saccavivaṭṭo.

¹ tesam tesam - Syā.

² vimokkhañca mukhañca vimokkhamukhaṃ'ti Syā, PTS potthakesu natthi.

Vô nguyện giải thoát là gì? ‘Trí do sự quán xét về vô thường giải thoát khỏi nguyện ước về thường’ là vô nguyện giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về khổ não giải thoát khỏi nguyện ước về lạc’ là vô nguyện giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về vô ngã giải thoát khỏi nguyện ước về ngã’ là vô nguyện giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về ly tham ái giải thoát khỏi nguyện ước về tham ái’ là vô nguyện giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về diệt tận giải thoát khỏi nguyện ước về nhân sanh khởi’ là vô nguyện giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về từ bỏ giải thoát khỏi nguyện ước về nắm giữ’ là vô nguyện giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về vô tướng giải thoát khỏi nguyện ước về hiện tướng’ là vô nguyện giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về vô nguyện giải thoát khỏi tất cả các nguyện ước’ là vô nguyện giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về không tánh giải thoát khỏi nguyện ước về cố chấp’ là vô nguyện giải thoát.

‘Trí do sự quán xét về vô thường ở sắc giải thoát khỏi nguyện ước về thường’ là vô nguyện giải thoát. ... (nt)... ‘Trí do sự quán xét về vô nguyện ở sắc giải thoát khỏi tất cả các nguyện ước’ là vô nguyện giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về không tánh ở sắc giải thoát khỏi nguyện ước về cố chấp’ là vô nguyện giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về vô thường ở thọ ... ở tưởng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử giải thoát khỏi tất cả các nguyện ước’ là vô nguyện giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về không tánh ở lão tử giải thoát khỏi nguyện ước về cố chấp’ là vô nguyện giải thoát. Đây là vô nguyện giải thoát. (3) Đây là giải thoát. (1)

Cánh cửa là gì? Những gì là không sai trái, là thiện, là các pháp dự phần giác ngộ được sanh ra ở trường hợp ấy, điều ấy là cánh cửa. (2)

Cánh cửa của giải thoát là gì? Đối tượng nào của các pháp ấy là sự diệt tận Niết Bàn, (đối tượng) ấy là cánh cửa của giải thoát, đây là cánh cửa của giải thoát. Giải thoát và cánh cửa, là cánh cửa của giải thoát, điều ấy là cánh cửa của giải thoát. (3)

(Pháp) đối nghịch của giải thoát là gì? Ba bất thiện căn là các (pháp) đối nghịch của giải thoát, ba ác hạnh là các (pháp) đối nghịch của giải thoát, tất cả các pháp bất thiện cũng là các (pháp) đối nghịch của giải thoát; điều ấy là (pháp) đối nghịch của giải thoát. (4)

(Pháp) phù hợp với giải thoát là gì? Ba thiện căn là các (pháp) phù hợp với giải thoát, ba thiện hạnh là các (pháp) phù hợp với giải thoát, tất cả các pháp thiện cũng là các (pháp) phù hợp với giải thoát; điều ấy là (pháp) phù hợp với giải thoát. (5)

Sự ly khai do giải thoát là gì? Là sự ly khai do tưởng, là sự ly khai do suy nghĩ, là sự ly khai do tâm, là sự ly khai do trí, là sự ly khai do giải thoát, là sự ly khai do chân lý.

Saññānanto vivattaṭṭi saññāvivaṭṭo, cetayanto vivattaṭṭi cetovivaṭṭo, vijānanto vivattaṭṭi cittavivaṭṭo, ñāṇaṃ karonto vivattaṭṭi ñāṇavivaṭṭo vossajjanto¹ vivattaṭṭi vimokkhavivaṭṭo, tathaṭṭhe² vivattaṭṭi saccavivaṭṭo.

Yattha saññāvivaṭṭo, tattha cetovivaṭṭo; yattha cetovivaṭṭo, tattha saññāvivaṭṭo; yattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo, tattha cittavivaṭṭo; yattha cittavivaṭṭo, tattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo; yattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo, tattha ñāṇavivaṭṭo; yattha ñāṇavivaṭṭo, tattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo; yattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo ñāṇavivaṭṭo, tattha vimokkhavivaṭṭo; yattha vimokkhavivaṭṭo, tattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo ñāṇavivaṭṭo; yattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo ñāṇavivaṭṭo vimokkhavivaṭṭo, tattha saccavivaṭṭo; yattha saccavivaṭṭo, tattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo ñāṇavivaṭṭo vimokkhavivaṭṭo, ayaṃ vimokkhavivaṭṭo. (6)

Katamā vimokkhabhāvanā? Paṭhamassa jhānassa³ āsevanā bhāvanā bahulikammaṃ, dutiyassa jhānassa āsevanā bhāvanā bahulikammaṃ, tatiyassa jhānassa āsevanā bhāvanā bahulikammaṃ, catutthassa jhānassa āsevanā bhāvanā bahulikammaṃ, ākāsañcāyatanaśamāpattiyā āsevanā bhāvanā bahulikammaṃ, viññāñcāyatanaśamāpattiyā —pe— ākiñcaññāyatanaśamāpattiyā —pe— nevasaññānāsaññāyatanaśamāpattiyā āsevanā bhāvanā bahulikammaṃ, sotāpattimagassa āsevanā bhāvanā bahulikammaṃ, sakadāgāmimagassa āsevanā bhāvanā bahulikammaṃ, anāgāmimagassa āsevanā bhāvanā bahulikammaṃ, arahattamagassa āsevanā bhāvanā bahulikammaṃ, ayaṃ vimokkhabhāvanā. (7)

Katamā vimokkhapaṭippassaddhi? Paṭhamassa jhānassa paṭilābho vā vipāko vā, dutiyassa jhānassa paṭilābho vā vipāko vā, tatiyassa jhānassa —pe— catutthassa jhānassa —pe— ākāsañcāyatanaśamāpattiyā —pe— viññāñcāyatanaśamāpattiyā —pe— ākiñcaññāyatanaśamāpattiyā —pe— nevasaññānāsaññāyatanaśamāpattiyā paṭilābho vā vipāko vā, sotāpattimagassa sotāpattiphalaṃ, sakadāgāmimagassa sakadāgāmiphalaṃ, anāgāmimagassa anāgāmiphalaṃ, arahattamagassa arahattaphalaṃ, ayaṃ vimokkhapaṭippassaddhi.⁴ (8)

Tatiyaka bhāṇavāraṃ.⁵ Vimokkhakathā samattā.

¹ vossajjanto - Machasaṃ.

² tathaṭṭhena - Machasaṃ, Syā.

³ paṭhamajjhānassa - Syā, Sī 2.

⁴ vimokkhapaṭippassaddhi - Machasaṃ; vimokkhapaṭippassaddhi - Sī 2.

⁵ tatiyabhāṇavāro - Machasaṃ; tatiyabhāṇavāraṃ - Syā, PTS.

“Trong khi suy tưởng, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do tưởng. “Trong khi suy nghĩ, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do suy nghĩ. “Trong khi nhận biết, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do tâm. “Trong khi sử dụng trí, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do trí. “Trong khi xả ly, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do giải thoát. “Theo ý nghĩa của thực thể, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do chân lý.

Nơi nào có sự ly khai do tưởng, nơi ấy có sự ly khai do suy nghĩ. Nơi nào có sự ly khai do suy nghĩ, nơi ấy có sự ly khai do tưởng. Nơi nào có sự ly khai do tưởng (và) có sự ly khai do suy nghĩ, nơi ấy có sự ly khai do tâm. Nơi nào có sự ly khai do tâm, nơi ấy có sự ly khai do tưởng (và) có sự ly khai do suy nghĩ. Nơi nào có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, (và) có sự ly khai do tâm, nơi ấy có sự ly khai do trí. Nơi nào có sự ly khai do trí, nơi ấy có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, (và) có sự ly khai do tâm. Nơi nào có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, có sự ly khai do tâm, (và) có sự ly khai do trí, nơi ấy có sự ly khai do giải thoát. Nơi nào có sự ly khai do giải thoát, nơi ấy có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, có sự ly khai do tâm, (và) có sự ly khai do trí. Nơi nào có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, có sự ly khai do tâm, có sự ly khai do trí, (và) có sự ly khai do giải thoát, nơi ấy có sự ly khai do sự thật. Nơi nào có sự ly khai do sự thật, nơi ấy có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, có sự ly khai do tâm, có sự ly khai do trí, có sự ly khai do giải thoát. Đây là sự ly khai do giải thoát. (6)

Sự tu tập giải thoát là gì? Sự rèn luyện, sự tu tập, sự làm cho sung mãn sơ thiên; sự rèn luyện, sự tu tập, sự làm cho sung mãn nhị thiên; sự rèn luyện, sự tu tập, sự làm cho sung mãn tam thiên; sự rèn luyện, sự tu tập, sự làm cho sung mãn tứ thiên; sự rèn luyện, sự tu tập, sự làm cho sung mãn sự chứng đạt không vô biên xứ; ... sự chứng đạt thức vô biên xứ; ... sự chứng đạt vô sở hữu xứ; sự rèn luyện, sự tu tập, sự làm cho sung mãn sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ; sự rèn luyện, sự tu tập, sự làm cho sung mãn Đạo Nhập Lưu; sự rèn luyện, sự tu tập, sự làm cho sung mãn Đạo Nhất Lai; sự rèn luyện, sự tu tập, sự làm cho sung mãn Đạo Bất Lai; sự rèn luyện, sự tu tập, sự làm cho sung mãn Đạo A-la-hán; điều này là sự tu tập giải thoát. (7)

Sự tịnh lặng của giải thoát là gì? Sự thành tựu hoặc nghiệp quả của sơ thiên, sự thành tựu hoặc nghiệp quả của nhị thiên, ... của tam thiên, ... của tứ thiên, ... của sự chứng đạt không vô biên xứ, ... của sự chứng đạt thức vô biên xứ, ... của sự chứng đạt vô sở hữu xứ, sự thành tựu hoặc nghiệp quả của sự chứng đạt phi tướng phi phi tướng xứ, Quả Nhập Lưu của Đạo Nhập Lưu, Quả Nhất Lai của Đạo Nhất Lai, Quả Bất Lai của Đạo Bất Lai, Quả A-la-hán của Đạo A-la-hán; điều này là sự tịnh lặng của giải thoát.

**Tụng phẩm thứ ba.
Phần giảng về Giải Thoát được đầy đủ.**

VI. GATIKATHĀ

Gatisampattiyā ñāṇasampayutte katinnaṃ¹ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti? Khattiyamahāsālānaṃ brāhmaṇamahāsālānaṃ gahapatimahāsālānaṃ kāmāvacarānaṃ devānaṃ ñāṇasampayutte katinnaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti. Rūpāvacarānaṃ devānaṃ katinnaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti? Arūpāvacarānaṃ devānaṃ katinnaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti?

Gatisampattiyā ñāṇasampayutte aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti. Khattiyamahāsālānaṃ brāhmaṇamahāsālānaṃ gahapatimahāsālānaṃ kāmāvacarānaṃ devānaṃ ñāṇasampayutte aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti. Rūpāvacarānaṃ devānaṃ aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti. Arūpāvacarānaṃ devānaṃ aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti.

Gatisampattiyā ñāṇasampayutte katamesaṃ aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti? Kusalakammassa javanakkhaṇe tayo hetū kusalā tasmim̐ khaṇe jātacetanāya saha-jātapaccayā honti, tena vuccati kusalamūlapaccayāpi saṅkhārā, nikantikkhāṇe dve hetū akusalā tasmim̐ khaṇe jātacetanāya saha-jātapaccayā honti, tena vuccati akusalamūlapaccayāpi saṅkhārā, paṭisandhikkhaṇe tayo hetū abyākatā tasmim̐ khaṇe jātacetanāya saha-jātapaccayā honti, tena vuccati nāmarūpapaccayāpi viññānaṃ, viññānapaccayāpi nāmarūpaṃ.

Paṭisandhikkhaṇe pañcakkhandhā saha-jātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe cattāro mahābhūtā saha-jātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe tayo jīvitasāṅkhārā saha-jātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe nāmañca rūpañca saha-jātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe ime cuddasa dhammā saha-jātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti.

Paṭisandhikkhaṇe cattāro khandhā arūpino saha-jātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe pañcīndriyāni saha-jātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe tayo hetū saha-jātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe nāmañca viññānañca saha-jātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe ime cuddasa dhammā saha-jātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti.

¹ katinnaṃ - Machasaṃ, Syā, PTS; katinnaṃ - Sa.

⁴ uppatti - Sī 1, 2.

VI. GIẢNG VỀ CÕI TÁI SANH:

Đối với sự thành tựu cõi tái sanh,^[*] khi được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của bao nhiêu nhân? Đối với các gia tộc giàu sang dòng Sát-đế-ly, các gia tộc giàu sang dòng Bà-la-môn, các gia tộc giàu sang của gia chủ, và chư thiên dục giới, khi được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của bao nhiêu nhân? Đối với chư thiên sắc giới thì sự sanh lên là do duyên của bao nhiêu nhân? Đối với chư thiên vô sắc giới thì sự sanh lên là do duyên của bao nhiêu nhân?

Đối với sự thành tựu cõi tái sanh, khi được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của tám nhân. Đối với các gia tộc giàu sang dòng Sát-đế-ly, các gia tộc giàu sang dòng Bà-la-môn, các gia tộc giàu sang của gia chủ, và chư thiên dục giới, khi được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của tám nhân. Đối với chư thiên sắc giới thì sự sanh lên là do duyên của tám nhân. Đối với chư thiên vô sắc giới thì sự sanh lên là do duyên của tám nhân.

Đối với sự thành tựu cõi tái sanh, khi được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của 8 nhân nào? Vào sát-na đồng lực của nghiệp thiện, ba nhân thiện là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: *‘Do duyên các căn thiện, các hành (sanh khởi).’* Vào sát-na cận tử, hai nhân bất thiện là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: *‘Do duyên các căn bất thiện, các hành (sanh khởi).’* Vào sát-na tục sinh, ba nhân vô ký là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: *“Do duyên danh sắc, thức (sanh khởi), do duyên thức, danh sắc (sanh khởi).”*

Vào sát-na tục sinh, năm uẩn là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, bốn đại hiện là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên. Vào sát-na tục sinh, ba sự tạo tác mạng sống^[*] là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên. Vào sát-na tục sinh, danh và sắc là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên. Vào sát-na tục sinh, 14 pháp này là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên.

Vào sát-na tục sinh, bốn uẩn vô sắc là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, năm quyền các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, ba nhân là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, danh và thức là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, 14 pháp này là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên.

Paṭisandhikkhaṇe ime aṭṭhavīsati dhammā sahaḥjātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti.

Gatisampattiyā ñāṇasampayutte imesaṃ aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti. (1)

Khattiyamahāsālānaṃ brāhmaṇamahāsālānaṃ gahapatimahāsālānaṃ kāmāvacarānaṃ devānaṃ ñāṇasampayutte katamesaṃ aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti? Kusalakamassa javanakkhaṇe tayo hetū kusalā tasmim̐ khaṇe jātacetanāya sahaḥjātapaccayā honti, tena vuccati kusalamūlapaccayāpi saṅkhārā. Nikantikkhaṇe dve hetū akusalā tasmim̐ khaṇe jātacetanāya sahaḥjātapaccayā honti, tena vuccati akusalamūlapaccayāpi saṅkhārā. Paṭisandhikkhaṇe tayo hetū abyākatā tasmim̐ khaṇe jātacetanāya sahaḥjātapaccayā honti, tena vuccati ‘nāmarūpapaccayāpi viññāṇaṃ, viññāṇapaccayāpi nāmarūpaṃ.’

Paṭisandhikkhaṇe pañcakkhandhā sahaḥjātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe cattāro mahābhūtā sahaḥjātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe tayo jīvitasāṅkhārā sahaḥjātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe nāmañca rūpañca sahaḥjātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe ime cuddasa dhammā sahaḥjātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti.

Paṭisandhikkhaṇe cattāro khandhā arūpino sahaḥjātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe pañcindriyāni sahaḥjātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe tayo hetū sahaḥjātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe nāmañca viññāṇaṃ sahaḥjātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe ime cuddasa dhammā sahaḥjātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti.

Paṭisandhikkhaṇe ime aṭṭhavīsati dhammā sahaḥjātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti.

Khattiyamahāsālānaṃ brāhmaṇamahāsālānaṃ gahapatimahāsālānaṃ kāmāvacarānaṃ devānaṃ ñāṇasampayutte imesaṃ aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti. (2)

Vào sát-na tục sinh, hai mươi tám pháp này là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên.

Đối với sự thành tựu cõi tái sanh, khi được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của tám nhân này. (1)

Đối với các gia tộc giàu sang dòng Sát-đế-ly, đối với các gia tộc giàu sang dòng Bà-la-môn, đối với các gia tộc giàu sang của gia chủ, đối với chư thiên dục giới, khi được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của tám nhân nào? Vào sát-na đồng lực của nghiệp thiện, ba nhân thiện là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: “*Do duyên các căn thiện, các hành (sanh khởi).*” Vào sát-na cận tử, hai nhân bất thiện là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: “*Do duyên các căn bất thiện, các hành (sanh khởi).*” Vào sát-na tục sinh, ba nhân vô ký là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: “*Do duyên danh sắc, thức (sanh khởi), do duyên thức, danh sắc (sanh khởi).*”

Vào sát-na tục sinh, năm uẩn là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên. Vào sát-na tục sinh, bốn đại hiện là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên. Vào sát-na tục sinh, ba sự tạo tác mạng sống là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên. Vào sát-na tục sinh, danh và sắc là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên. Vào sát-na tục sinh, 14 pháp này là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên.

Vào sát-na tục sinh, bốn uẩn vô sắc là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, năm quyền các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, ba nhân là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, danh và thức là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, 14 pháp này là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên.

Vào sát-na tục sinh, hai mươi tám pháp này là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên.

Đối với các gia tộc giàu sang dòng Sát-đế-ly, đối với các gia tộc giàu sang dòng Bà-la-môn, đối với các gia tộc giàu sang của gia chủ, đối với chư thiên dục giới, khi được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của tám nhân này. (2)

Rūpāvacarānaṃ devānaṃ katamesaṃ aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti? Kusalakammassa javanakkhaṇe tayo hetū kusalā —pe— rūpāvacarānaṃ devānaṃ imesaṃ aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti. (3)

Arūpāvacarānaṃ devānaṃ katamesaṃ aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti? Kusalakammassa javanakkhaṇe tayo hetū kusalā tasmim̐ khaṇe jātacetanāya sahaajātapaccayā honti, tena vuccati kusalamūlapaccayāpi saṅkhārā; nikantikkhaṇe dve hetū akusalā tasmim̐ khaṇe jātacetanāya sahaajātapaccayā honti, tena vuccati akusalamūlapaccayāpi saṅkhārā; paṭisandhikkhaṇe tayo hetū abyākatā tasmim̐ khaṇe jātacetanāya sahaajātapaccayā honti, tena vuccati nāmapaccayāpi viññāṇaṃ viññāṇapaccayāpi nāmaṃ.

Paṭisandhikkhaṇe cattāro khandhā arūpino sahaajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe pañcindriyāni sahaajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe tayo hetū sahaajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe nāmañca viññāṇañca sahaajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe ime cuddasa dhammā sahaajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, arūpāvacarānaṃ devānaṃ imesaṃ aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti. (4)

Gatisampattiyā ñāṇavippayutte katinnaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti? Khattiyamahāsālānaṃ brāhmaṇamahāsālānaṃ gahapatimahāsālānaṃ kāmāvacarānaṃ devānaṃ ñāṇavippayutte katinnaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti.¹

Gatisampattiyā ñāṇavippayutte channaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti, khattiyamahāsālānaṃ brāhmaṇamahāsālānaṃ gahapatimahāsālānaṃ kāmāvacarānaṃ devānaṃ ñāṇavippayutte channaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti.

Gatisampattiyā ñāṇavippayutte katamesaṃ channaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti: kusalakammassa javanakkhaṇe dve hetū kusalā tasmim̐ khaṇe jātacetanāya sahaajātapaccayā honti, tena vuccati kusalamūlapaccayāpi saṅkhārā, nikantikkhaṇe dve hetū akusalā tasmim̐ khaṇe jātacetanāya sahaajātapaccayā honti, tena vuccati akusalamūlapaccayāpi saṅkhārā.

¹ rūpāvacarānaṃ ... arūpāvacarānaṃ devānaṃ channaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti - PTS (adhikaṃ).

Đối với chư thiên sắc giới thì sự sanh lên là do duyên của tám nhân nào? Vào sát-na đồng lực của nghiệp thiện, ba nhân thiện...(như trên)... Đối với chư thiên sắc giới thì sự sanh lên là do duyên của tám nhân này. (3)

Đối với chư thiên vô sắc giới thì sự sanh lên là do duyên của tám nhân nào? Vào sát-na đồng lực của nghiệp thiện, ba nhân thiện là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: “*Do duyên các căn thiện, các hành (sanh khởi).*” Vào sát-na cận tử, hai nhân bất thiện là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: “*Do duyên các căn bất thiện, các hành (sanh khởi).*” Vào sát-na tục sinh, ba nhân vô ký là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: “*Do duyên danh sắc, thức (sanh khởi), do duyên thức, danh sắc (sanh khởi).*”

Vào sát-na tục sinh, bốn uẩn vô sắc là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên. Vào sát-na tục sinh, năm quyền là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên. Vào sát-na tục sinh, ba nhân là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên. Vào sát-na tục sinh, danh và thức là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên. Vào sát-na tục sinh, 14 pháp này là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên. Đối với chư thiên vô sắc giới thì sự sanh lên là do duyên của tám nhân này.

Đối với sự thành tựu cõi tái sanh, khi không được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của bao nhiêu nhân? Đối với các gia tộc giàu sang dòng Sát-đế-ly, đối với các gia tộc giàu sang dòng Bà-la-môn, đối với các gia tộc giàu sang của gia chủ, đối với chư thiên dục giới, khi không được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của bao nhiêu nhân?

Đối với sự thành tựu cõi tái sanh, khi không được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của sáu nhân. Đối với các gia tộc giàu sang dòng Sát-đế-ly, đối với các gia tộc giàu sang dòng Bà-la-môn, đối với các gia tộc giàu sang của gia chủ, đối với chư thiên dục giới, khi không được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của sáu nhân.

Đối với sự thành tựu cõi tái sanh, khi không được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của sáu nhân nào? Vào sát-na đồng lực của nghiệp thiện, hai nhân thiện là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: “*Do duyên các căn thiện, các hành (sanh khởi).*” Vào sát-na cận tử, hai nhân bất thiện là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: “*Do duyên các căn bất thiện, các hành (sanh khởi).*”

Paṭisandhikkhaṇe dve hetū abyākatā tasmim̐ khaṇe jātacetanāya sahaḷātapaccayā honti, tena vuccati nāmarūpapaccayāpi viññāṇaṃ viññāṇapaccayāpi nāmarūpaṃ.

Paṭisandhikkhaṇe pañcakkhandhā sahaḷātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti, paṭisandhikkhaṇe cattāro mahābhūtā sahaḷātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, paṭisandhikkhaṇe tayo jīvitasāṅkhārā sahaḷātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti, paṭisandhikkhaṇe nāmañca rūpañca sahaḷātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti, paṭisandhikkhaṇe ime cuddasa dhammā sahaḷātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti.

Paṭisandhikkhaṇe cattāro khandhā¹ arūpino sahaḷātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, paṭisandhikkhaṇe cattāri-indriyāni sahaḷātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, paṭisandhikkhaṇe dve hetū sahaḷātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, paṭisandhikkhaṇe nāmañca viññāṇaṃ sahaḷātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, paṭisandhikkhaṇe ime dvādasā dhammā sahaḷātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti.

Paṭisandhikkhaṇe ime chabbīsati dhammā sahaḷātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti.

Gatisampattiyā ñāṇavippayutte imesaṃ channaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti. (1)

Khattiyamahāsālānaṃ brāhmaṇamahāsālānaṃ gahapatimahāsālānaṃ kāmāvacarānaṃ devānaṃ ñāṇavippayutte katamesaṃ channaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti? Kusalakammaṃ sahaḷātapaccayā honti, tena vuccati kusalamūlapaccayāpi saṅkhārā, —pe— ‘Khattiyamahāsālānaṃ brāhmaṇamahāsālānaṃ gahapatimahāsālānaṃ kāmāvacarānaṃ devānaṃ ñāṇavippayutte imesaṃ channaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti.

Gatikathā samattā.

¹ dhammā - PTS.

Vào sát-na tục sinh, hai nhân vô ký là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: “*Do duyên danh sắc, thức (sanh khởi), do duyên thức, danh sắc (sanh khởi).*”

Vào sát-na tục sinh, năm uẩn là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên. Vào sát-na tục sinh, bốn đại hiện là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên. Vào sát-na tục sinh, ba sự tạo tác mạng sống là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên. Vào sát-na tục sinh, danh và sắc là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên. Vào sát-na tục sinh, mười bốn pháp này là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên.

Vào sát-na tục sinh, bốn uẩn vô sắc là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, bốn quyền các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, hai nhân là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, danh và thức là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, 12 pháp này là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên.

Vào sát-na tục sinh, 26 pháp này là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên.

Đối với sự thành tựu cõi tái sanh, khi không được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của sáu nhân này. (1)

Đối với các gia tộc giàu sang dòng Sát-đế-ly, đối với các gia tộc giàu sang dòng Bà-la-môn, đối với các gia tộc giàu sang của gia chủ, đối với chư thiên dục giới, khi không liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của sáu nhân nào? Vào sát-na đồng lực của nghiệp thiện, hai nhân thiện là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: “*Do duyên các căn thiện, các hành (sanh khởi).*”...(nt)... Đối với các gia tộc giàu sang dòng Sát-đế-ly, đối với các gia tộc giàu sang dòng Bà-la-môn, đối với các gia tộc giàu sang của gia chủ, đối với chư thiên dục giới, khi không liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của sáu nhân này.

Phần giảng về Cõi Tái Sanh được đây đủ.

VII. KAMMAKATHĀ

Ahosi kammaṃ ahosi kammavipāko, ahosi kammaṃ nāhosi kammavipāko, ahosi kammaṃ atthi kammavipāko, ahosi kammaṃ natthi kammavipāko, ahosi kammaṃ bhavissati kammavipāko, ahosi kammaṃ nabhavissati kammavipāko, atthi kammaṃ atthi kammavipāko, atthi kammaṃ natthi kammavipāko, atthi kammaṃ bhavissati kammavipāko, atthi kammaṃ nabhavissati kammavipāko, bhavissati kammaṃ bhavissati kammavipāko, bhavissati kammaṃ nabhavissati kammavipāko.

Ahosi kusalaṃ kammaṃ ahosi kusalassa kammassa vipāko, ahosi kusalaṃ kammaṃ nāhosi kusalassa kammassa vipāko, ahosi kusalaṃ kammaṃ atthi kusalassa kammassa vipāko, ahosi kusalaṃ kammaṃ natthi kusalassa kammassa vipāko, ahosi kusalaṃ kammaṃ bhavissati kusalassa kammassa vipāko, ahosi kusalaṃ kammaṃ na bhavissati kusalassa kammassa vipāko. Atthi kusalaṃ kammaṃ atthi kusalassa kammassa vipāko, atthi kusalaṃ kammaṃ natthi kusalassa kammassa vipāko, atthi kusalaṃ kammaṃ bhavissati kusalassa kammassa vipāko, atthi kusalaṃ kammaṃ na bhavissati kusalassa kammassa vipāko. Bhavissati kusalaṃ kammaṃ bhavissati kusalassa kammassa vipāko, bhavissati kusalaṃ kammaṃ na bhavissati kusalassa kammassa vipāko.

Ahosi akusalaṃ kammaṃ ahosi akusalassa kammassa vipāko, ahosi akusalaṃ kammaṃ nāhosi akusalassa kammassa vipāko, ahosi akusalaṃ kammaṃ atthi akusalassa kammassa vipāko, ahosi akusalaṃ kammaṃ natthi akusalassa kammassa vipāko, ahosi akusalaṃ kammaṃ bhavissati akusalassa kammassa vipāko, ahosi akusalaṃ kammaṃ na bhavissati akusalassa kammassa vipāko. Atthi akusalaṃ kammaṃ atthi akusalassa kammassa vipāko, atthi akusalaṃ kammaṃ natthi akusalassa kammassa vipāko, atthi akusalaṃ kammaṃ bhavissati akusalassa kammassa vipāko, atthi akusalaṃ kammaṃ na bhavissati akusalassa kammassa vipāko. Bhavissati akusalaṃ kammaṃ bhavissati akusalassa kammassa vipāko, bhavissati akusalaṃ kammaṃ na bhavissati akusalassa kammassa vipāko.

Ahosi sāvajjaṃ kammaṃ —pe— ahosi anavajjaṃ kammaṃ —pe— ahosi kaṇhaṃ kammaṃ —pe— ahosi sukkaṃ kammaṃ —pe— ahosi sukhudriyaṃ kammaṃ —pe— ahosi dukkhudriyaṃ¹ kammaṃ —pe— ahosi dukkhavipākaṃ kammaṃ ahosi dukkhavipākassa kammassa vipāko, ahosi dukkhavipākaṃ kammaṃ nāhosi dukkhavipākassa kammassa vipāko, ahosi dukkhavipākaṃ kammaṃ atthi dukkha-vipākassa kammassa vipāko, ahosi dukkhavipākaṃ kammaṃ natthi dukkhavipākassa kammassa vipāko, ahosi dukkhavipākaṃ kammaṃ

¹ dukkhudrayaṃ - Machasaṃ.

VII. GIẢNG VỀ NGHIỆP:

Có nghiệp (qk) có kết quả của nghiệp (qk), có nghiệp (qk) không có kết quả của nghiệp (qk), có nghiệp (qk) có kết quả của nghiệp (ht), có nghiệp (qk) không có kết quả của nghiệp (ht), có nghiệp (qk) có kết quả của nghiệp (vl), có nghiệp (qk) không có kết quả của nghiệp (vl).¹ Có nghiệp (ht) có kết quả của nghiệp (ht), có nghiệp (ht) không có kết quả của nghiệp (ht), có nghiệp (ht) có kết quả của nghiệp (vl), có nghiệp (ht) không có kết quả của nghiệp (vl). Có nghiệp (vl) có kết quả của nghiệp (vl), có nghiệp (vl) không có kết quả của nghiệp (vl).[*]

Có nghiệp thiện (qk) có kết quả của nghiệp thiện (qk), có nghiệp thiện (qk) không có kết quả của nghiệp thiện (qk), có nghiệp thiện (qk) có kết quả của nghiệp thiện (ht), có nghiệp thiện (qk) không có kết quả của nghiệp thiện (ht), có nghiệp thiện (qk) có kết quả của nghiệp thiện (vl), có nghiệp thiện (qk) không có kết quả của nghiệp thiện (vl). Có nghiệp thiện (ht) có kết quả của nghiệp thiện (ht), có nghiệp thiện (ht) không có kết quả của nghiệp thiện (ht), có nghiệp thiện (ht) có kết quả của nghiệp thiện (vl), có nghiệp thiện (ht) không có kết quả của nghiệp thiện (vl). Có nghiệp thiện (vl) có kết quả của nghiệp thiện (vl), có nghiệp thiện (vl) không có kết quả của nghiệp thiện (vl).

Có nghiệp bất thiện (qk) có kết quả của nghiệp bất thiện (qk), có nghiệp bất thiện (qk) không có kết quả của nghiệp bất thiện (qk), có nghiệp bất thiện (qk) có kết quả của nghiệp bất thiện (ht), có nghiệp bất thiện (qk) không có kết quả của nghiệp bất thiện (ht), có nghiệp bất thiện (qk) có kết quả của nghiệp bất thiện (vl), có nghiệp bất thiện (qk) không có kết quả của nghiệp bất thiện (vl). Có nghiệp bất thiện (ht) có kết quả của nghiệp bất thiện (ht), có nghiệp bất thiện (ht) không có kết quả của nghiệp bất thiện (ht), có nghiệp bất thiện (ht) có kết quả của nghiệp bất thiện (vl), có nghiệp bất thiện (ht) không có kết quả của nghiệp bất thiện (vl). Có nghiệp bất thiện (vl) có kết quả của nghiệp bất thiện (vl), có nghiệp bất thiện (vl) không có kết quả của nghiệp bất thiện (vl).

Có nghiệp sai trái (qk) ... Có nghiệp không sai trái (qk) ... Có nghiệp đen (qk) ... Có nghiệp trắng (qk) ... Có nghiệp tăng trưởng lạc (qk) ... Có nghiệp tăng trưởng khổ (qk) ... Có nghiệp kết quả lạc (qk) ... Có nghiệp kết quả khổ (qk) có kết quả của nghiệp kết quả khổ (qk), có nghiệp kết quả khổ (qk) không có kết quả của nghiệp kết quả khổ (qk), có nghiệp kết quả khổ (qk) có kết quả của nghiệp kết quả khổ (ht), có nghiệp kết quả khổ (qk) không có kết quả của nghiệp kết quả khổ (ht), có nghiệp kết quả khổ (qk) có kết quả của nghiệp kết

¹ Các chữ viết tắt qk (quá khứ), ht (hiện tại), vl (vị lai) căn cứ theo các động từ *ahosi, atthi, bhavissati* ở ba thời khác nhau với ý nghĩa: là, thì, có, v.v... (ND).

bhavissati dukkhavipākassa kammassa vipāko, ahosi dukkhavipākaṃ kammaṃ na bhavissati dukkhavipākassa kammassa vipāko, atthi dukkhavipākaṃ kammaṃ atthi dukkhavipākassa kammassa vipāko, atthi dukkhavipākaṃ kammaṃ natthi dukkhavipākassa kammassa vipāko, atthi dukkhavipākaṃ kammaṃ bhavissati dukkhavipākassa kammassa vipāko, atthi dukkhavipākaṃ kammaṃ na bhavissati dukkhavipākassa kammassa vipāko. Bhavissati dukkhavipākaṃ kammaṃ bhavissati dukkhavipākassa kammassa vipāko, bhavissati dukkhavipākaṃ kammaṃ na bhavissati dukkhavipākassa kammassa vipāko.

Kammakathā samattā.¹

VIII.VIPALLĀSAKATHĀ

[Sāvattihinidānaṃ] “Cattāro me bhikkhave saññāvipallāsā cittavipallāsā diṭṭhivipallāsā, katame cattāro? Anicce bhikkhave niccanti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso, dukkhe bhikkhave sukhanti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso, anattani bhikkhave attāni saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso, asubhe bhikkhave subhanti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso. Ime kho bhikkhave cattāro saññāvipallāsā cittavipallāsā diṭṭhivipallāsā.

Cattāro me bhikkhave nasaññāvipallāsā nacittavipallāsā nadiṭṭhivipallāsā, katame cattāro? Anicce bhikkhave aniccanti nasaññāvipallāso nacittavipallāso nadiṭṭhivipallāso, dukkhe bhikkhave dukkhanti nasaññāvipallāso nacittavipallāso nadiṭṭhivipallāso, anattani bhikkhave anattāni nasaññāvipallāso nacittavipallāso nadiṭṭhivipallāso, asubhe bhikkhave asubhanti nasaññāvipallāso nacittavipallāso nadiṭṭhivipallāso, ime kho bhikkhave cattāro nasaññāvipallāsā nacittavipallāsā nadiṭṭhivipallāsā. [*]

1. Anicce niccasaññino dukkhe ca sukhasaññino anattani ca attāni² asubhe subhasaññino micchādiṭṭhihatā³ sattā khittacittā visaññino.

2. Te yogayuttā mārassa ayogakkhemino janā⁴ sattā gacchanti saṃsāraṃ jātimaṇḍalagāmino.

3. Yadā ca buddhā lokasmiṃ uppajjanti pabhaṅkarā te imaṃ dhammaṃ pakāsentī dukkhūpasamaḡāmināṃ.

4. Tesāṃ sutvāna sappaññā sacittaṃ paccaladdhu⁵ te aniccaṃ aniccataddakkhuṃ⁶ dukkhamaddakkhu dukkhato.

¹ niṭṭhitā - Machasaṃ. ² attasaññino - Syā. ³ micchādiṭṭhigatā - Ani, PTS.

⁴ ayogakkhemagāmino - PTS; ayogakkhemassa gāmino - Sī 1.

⁵ paccalatthu - Ani; paccaladdhā - Machasaṃ, Sī 2.

⁶ aniccato dakkhuṃ - Ani, Machasaṃ, Syā, PTS.

[*] (4. 1. 5. 9) Aṅguttara - Catukkanipāta - Rohinassavagga.

quả khổ (vl), có nghiệp kết quả khổ (qk) không có kết quả của nghiệp kết quả khổ (vl). Có nghiệp kết quả khổ (ht) có kết quả của nghiệp kết quả khổ (ht), có nghiệp kết quả khổ (ht) không có kết quả của nghiệp kết quả khổ (ht), có nghiệp kết quả khổ (ht) có kết quả của nghiệp kết quả khổ (vl), có nghiệp kết quả khổ (ht) không có kết quả của nghiệp kết quả khổ (vl). Có nghiệp kết quả khổ (vl) có kết quả của nghiệp kết quả khổ (vl), có nghiệp kết quả khổ (vl) không có kết quả của nghiệp kết quả khổ (vl).

Phần Giảng về Nghiệp được đây đủ.

VIII. GIẢNG VỀ SỰ LẦM LẠC:

[**Duyên khởi ở Sāvattthī**] Đây các tỳ khu, đây là bốn sự lầm lạc của tướng, lầm lạc của tâm, lầm lạc của kiến. Bốn là gì? Đây các tỳ khu, về vô thường (quan niệm) là ‘*Thường*’ là sự lầm lạc của tướng, lầm lạc của tâm, lầm lạc của kiến. Đây các tỳ khu, về khổ não (quan niệm) là ‘*Lạc*’ là sự lầm lạc của tướng, lầm lạc của tâm, lầm lạc của kiến. Đây các tỳ khu, về vô ngã (quan niệm) là ‘*Ngã*’ là sự lầm lạc của tướng, lầm lạc của tâm, lầm lạc của kiến. Đây các tỳ khu, về bất tịnh (quan niệm) là ‘*Tịnh*’ là sự lầm lạc của tướng, lầm lạc của tâm, lầm lạc của kiến. Đây các tỳ khu, đây là bốn sự lầm lạc của tướng, lầm lạc của tâm, lầm lạc của kiến.

Này các tỳ khu, đây là bốn sự không lầm lạc của tướng, không lầm lạc của tâm, không lầm lạc của kiến. Bốn là gì? Đây các tỳ khu, về vô thường (quan niệm) là ‘*Vô thường*’ là sự không lầm lạc của tướng, không lầm lạc của tâm, không lầm lạc của kiến. Đây các tỳ khu, về khổ não (quan niệm) là ‘*Khổ não*’ là sự không lầm lạc của tướng, không lầm lạc của tâm, không lầm lạc của kiến. Đây các tỳ khu, về vô ngã (quan niệm) là ‘*Vô ngã*’ là sự không lầm lạc của tướng, không lầm lạc của tâm, không lầm lạc của kiến. Đây các tỳ khu, về bất tịnh (quan niệm) là ‘*Bất tịnh*’ là sự không lầm lạc của tướng, không lầm lạc của tâm, không lầm lạc của kiến. Đây các tỳ khu, bốn điều này không lầm lạc của tướng, không lầm lạc của tâm, không lầm lạc của kiến.

1. Vô thường tướng là thường vô ngã cho là ngã, tà kiến đánh bại chúng	→	khổ não tướng là lạc, bất tịnh tướng là tịnh, tướng quấy, tâm rối loạn.
2. Bị Ma vương buộc ách, chúng sanh bị luân hồi		trôi buộc không an ổn, đi đến sanh lão tử.
3. Khi chư Phật quang minh giảng giải Giáo Pháp này		hiện khởi ở thế gian đưa đến vắng lặng khổ.
4. Bạc trí nghe theo Phật vô thường là vô thường,		thành tựu tâm, thấy được khổ não là khổ não,

5. Anattani anattāti¹ asubhaṃ asubhataddasaṃ
sammādiṭṭhisamādānā sabbaṃ dukkhaṃ² upaccaganti. [a]

Ime cattāro vipallāsā diṭṭhisampannassa puggalassa pahīnā appahīnāti? Keci pahīnā, keci appahīnā. Anicce niccanti saññā-vipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso pahīno. Dukkhe sukhanti saññā uppajjati, cittaṃ uppajjati, diṭṭhivipallāso pahīno. Anattani attāti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso pahīno, asubhe subhanti saññā uppajjati, cittaṃ uppajjati, diṭṭhivipallāso pahīno.

Dvīsu vatthusu cha vipallāsā pahīnā, dvīsu vatthusu dve vipallāsā pahīnā: cattāro vipallāsā appahīnā, catusu vatthusu aṭṭhavipallāsā pahīnā, cattāro vipallāsā appahīnāti.

Vipallāsakathā samattā.

IX. MAGGAKATHĀ

Maggoti kenatṭhena maggo? Sotāpattimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi micchādiṭṭhiyā pahānāya maggo ceva hetu ca, saḥajātānaṃ dhammānaṃ upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānaṃ pariyādānāya maggo ceva hetu ca, paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva hetu ca, cittassa adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittassa vodānāya maggo ceva hetu ca, visesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttari³ paṭivedhāya maggo ceva hetu ca, saccābhisamayāya maggo ceva hetu ca, nirodhe patiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

Abhiniropatṭhena⁴ sammāsaṅkappo micchāsaṅkappassa pahānāya maggo ceva hetu ca, saḥajātānaṃ dhammānaṃ upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānaṃ pariyādānāya maggo ceva hetu ca, paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva hetu ca, cittassa adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittassa vodānāya maggo ceva hetu ca, visesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttari paṭivedhāya maggo ceva hetu ca, saccābhisamayāya maggo ceva hetu ca, nirodhe patiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

Pariggahaṭṭhena sammāvācā micchāvācāya pahānāya maggo ceva hetu ca, saḥajātānaṃ dhammānaṃ upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānaṃ pariyādānāya maggo ceva hetu ca, paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva hetu ca, cittassa adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittassa vodānāya maggo ceva hetu ca, visesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttari paṭivedhāya maggo ceva hetu ca, saccābhisamayāya maggo ceva hetu ca, nirodhe patiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

[a] (4. 1. 5. 9) Aṅguttara - Catukkanipāta - Rohinassavagga.

¹ anattaṃ ca anattato - Syā.

² sabbadukkhaṃ - Syā, PTS.

³ uttariṃ - Syā.

⁴ abhiropanaṭṭhena - PTS.

Vô ngã là vô ngã, → bất tịnh là bất tịnh,
 nắm giữ chánh tri kiến, xa lìa tất cả khổ.

Đối với người được thành tựu về kiến, bốn sự lầm lạc này được dứt bỏ hay chưa được dứt bỏ? Một số được dứt bỏ, một số chưa được dứt bỏ. Sự lầm lạc của tướng, lầm lạc của tâm, lầm lạc của kiến về vô thường (quan niệm) là ‘Thường’ được dứt bỏ. Về khổ não (quan niệm) là ‘Lạc,’ tướng như thế có sanh lên, tâm như thế có sanh lên, còn sự lầm lạc của kiến được dứt bỏ. Sự lầm lạc của tướng, lầm lạc của tâm, lầm lạc của kiến về vô ngã (quan niệm) là ‘Ngã’ được dứt bỏ. Về bất tịnh (quan niệm) là ‘Tịnh,’ tướng như thế có sanh lên, tâm như thế có sanh lên, còn sự lầm lạc của kiến được dứt bỏ.

Về hai sự việc (vô thường, vô ngã), có sáu sự lầm lạc được dứt bỏ. Về hai sự việc (khổ não, bất tịnh), có hai sự lầm lạc được dứt bỏ, bốn sự lầm lạc chưa được dứt bỏ. Về bốn sự việc, có tám sự lầm lạc được dứt bỏ, bốn sự lầm lạc chưa được dứt bỏ.

Phân Giảng về Sự Lầm Lạc được đây đủ.

IX. GIẢNG VỀ ĐẠO:

Đạo: Đạo theo ý nghĩa gì? Vào sát-na Đạo Nhập Lưu, chánh kiến theo ý nghĩa nhận thức: là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ tà kiến, là đạo vừa là nhân của việc hỗ trợ các pháp đồng sanh, là đạo vừa là nhân của việc chấm dứt các phiền não, là đạo vừa là nhân của việc làm trong sạch phần đầu của sự thấu triệt, là đạo vừa là nhân của việc khẳng định tâm, là đạo vừa là nhân của việc thanh lọc tâm, là đạo vừa là nhân của việc đặc chứng pháp đặc biệt, là đạo vừa là nhân của việc thấu triệt hướng thượng, là đạo vừa là nhân của việc chứng ngộ chân lý, là đạo vừa là nhân của việc thiết lập ở sự diệt tận.

Chánh tư duy theo ý nghĩa gắn chặt (tâm vào cảnh): là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ tà tư duy, là đạo vừa là nhân của việc hỗ trợ các pháp đồng sanh, là đạo vừa là nhân của việc chấm dứt các phiền não, là đạo vừa là nhân của việc làm trong sạch phần đầu của sự thấu triệt, là đạo vừa là nhân của việc khẳng định tâm, là đạo vừa là nhân của việc thanh lọc tâm, là đạo vừa là nhân của việc đặc chứng pháp đặc biệt, là đạo vừa là nhân của việc thấu triệt hướng thượng, là đạo vừa là nhân của việc chứng ngộ chân lý, là đạo vừa là nhân của việc thiết lập ở sự diệt tận.

Chánh ngữ theo ý nghĩa gìn giữ: là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ tà ngữ, là đạo vừa là nhân của việc hỗ trợ các pháp đồng sanh, là đạo vừa là nhân của việc chấm dứt các phiền não, là đạo vừa là nhân của việc làm trong sạch phần đầu của sự thấu triệt, là đạo vừa là nhân của việc khẳng định tâm, là đạo vừa là nhân của việc thanh lọc tâm, là đạo vừa là nhân của việc đặc chứng pháp đặc biệt, là đạo vừa là nhân của việc thấu triệt hướng thượng, là đạo vừa là nhân của việc chứng ngộ chân lý, là đạo vừa là nhân của việc thiết lập ở sự diệt tận.

Samuṭṭhānaṭṭhena sammākammanto micchākammantassa pahānāya maggo ceva hetu ca, —pe— Vodānaṭṭhena sammā-ājīvo micchājīvassa pahānāya maggo ceva hetu ca, —pe— Paggahaṭṭhena sammāvāyāmo micchāvāyāmassa pahānāya maggo ceva hetu ca, —pe— Upaṭṭhānaṭṭhena sammāsati micchāsatiyā pahānāya maggo ceva hetu ca, —pe— Avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi micchāsamādhissa pahānāya maggo ceva hetu ca, sahaṅgānaṃ dhammānaṃ upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānaṃ pariyādānāya maggo ceva hetu ca, paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva hetu ca, cittaṃ adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittaṃ vodānāya maggo ceva hetu ca, viśesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttari paṭivedhāya maggo ceva hetu ca, saccābhisamayāya maggo ceva hetu ca nirodhe paṭiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

Sakadāgāmimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi —pe— Avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi oḷārikassa kāmarāgasaññojanassa paṭighasaññojanassa oḷārikassa kāmarāgānusayassa paṭighānusayassa pahānāya maggo ceva hetu ca, sahaṅgānaṃ dhammānaṃ upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānaṃ pariyādānāya maggo ceva hetu ca, paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva hetu ca, cittaṃ adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittaṃ vodānāya maggo ceva hetu ca, viśesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttari paṭivedhāya maggo ceva hetu ca, saccābhisamayāya maggo ceva hetu ca, nirodhe paṭiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

Anāgāmimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi —pe— Avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi aṇusahagatassa kāmarāgasaññojanassa paṭighasaññojanassa aṇusahagatassa kāmarāgānusayassa paṭighānusayassa pahānāya maggo ceva hetu ca, sahaṅgānaṃ dhammānaṃ upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānaṃ pariyādānāya maggo ceva hetu ca, paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva hetu ca, cittaṃ adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittaṃ vodānāya maggo ceva hetu ca, viśesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttari paṭivedhāya maggo ceva hetu ca, saccābhisamayāya maggo ceva hetu ca, nirodhe paṭiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

Arahattimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi —pe— Avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi rūparāgassa mānassa uddhaccassa avijjāya, mānānusayassa bhavarāgānusayassa¹ avijjānusayassa pahānāya maggo ceva hetu ca, sahaṅgānaṃ dhammānaṃ upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānaṃ pariyādānāya maggo ceva hetu ca, paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva hetu ca, cittaṃ adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittaṃ vodānāya maggo ceva hetu ca, viśesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttari paṭivedhāya maggo ceva hetu ca, saccābhisamayāya maggo ceva hetu ca, nirodhe paṭiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

¹ rāgānusayassa - Syā.

Chánh nghiệp theo ý nghĩa nguồn sanh khởi: là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ tà nghiệp, ...(như trên)... Chánh mạng theo ý nghĩa trong sạch: là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ tà mạng, ...(như trên)... Chánh tinh tấn theo ý nghĩa ra sức: là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ tà tinh tấn, ...(như trên)... Chánh niệm theo ý nghĩa thiết lập: là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ tà niệm, ...(như trên)... Chánh định theo ý nghĩa không tán mạn: là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ tà định, là đạo vừa là nhân của việc hỗ trợ các pháp đồng sanh, là đạo vừa là nhân của việc chấm dứt các phiền não, là đạo vừa là nhân của việc làm trong sạch phần đầu của sự thấu triệt, là đạo vừa là nhân của việc khẳng định tâm, là đạo vừa là nhân của việc thanh lọc tâm, là đạo vừa là nhân của việc đặc chứng pháp đặc biệt, là đạo vừa là nhân của việc thấu triệt hướng thượng, là đạo vừa là nhân của việc chứng ngộ chân lý, là đạo vừa là nhân của việc thiết lập ở sự diệt tận.

Vào sát-na Đạo Nhất Lai, chánh kiến theo ý nghĩa nhận thức: ...(như trên)... Chánh định theo ý nghĩa không tán mạn: là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ đối với sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất thô thiển, đối với ái dục ngủ ngầm và bất bình ngủ ngầm có tính chất thô thiển, là đạo vừa là nhân của việc hỗ trợ các pháp đồng sanh, ... của việc chấm dứt các phiền não, ... của việc làm trong sạch phần đầu của sự thấu triệt, ... của việc khẳng định tâm, ... của việc thanh lọc tâm, ... của việc đặc chứng pháp đặc biệt, ... của việc thấu triệt hướng thượng, là đạo vừa là nhân của việc chứng ngộ chân lý, là đạo vừa là nhân của việc thiết lập ở sự diệt tận.

Vào sát-na Đạo Bất Lai, chánh kiến theo ý nghĩa nhận thức: ...(như trên)... Chánh định theo ý nghĩa không tán mạn: là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ đối với sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất vi tế, đối với ái dục ngủ ngầm và bất bình ngủ ngầm có tính chất vi tế, là đạo vừa là nhân của việc hỗ trợ các pháp đồng sanh, ... của việc chấm dứt các phiền não, ... của việc làm trong sạch phần đầu của sự thấu triệt, ... của việc khẳng định tâm, ... của việc thanh lọc tâm, ... của việc đặc chứng pháp đặc biệt, ... của việc thấu triệt hướng thượng, là đạo vừa là nhân của việc chứng ngộ chân lý, là đạo vừa là nhân của việc thiết lập ở sự diệt tận.

Vào sát-na Đạo A-la-hán, chánh kiến theo ý nghĩa nhận thức: ...(như trên)... Chánh định theo ý nghĩa không tán mạn: là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ ái sắc, ái vô sắc, ngã mạn, phóng dật, vô minh, ngã mạn ngủ ngầm, ái hữu ngủ ngầm, vô minh ngủ ngầm, là đạo vừa là nhân của việc hỗ trợ các pháp đồng sanh, là đạo vừa là nhân của việc chấm dứt các phiền não, là đạo vừa là nhân của việc làm trong sạch phần đầu của sự thấu triệt, là đạo vừa là nhân của việc khẳng định tâm, là đạo vừa là nhân của việc thanh lọc tâm, là đạo vừa là nhân của việc đặc chứng pháp đặc biệt, là đạo vừa là nhân của việc thấu triệt hướng thượng, là đạo vừa là nhân của việc chứng ngộ chân lý, là đạo vừa là nhân của việc thiết lập ở sự diệt tận.

Dassanamaggo sammādiṭṭhi, abhiniropanamaggo sammāsaṅkappo, pariggahamaggo sammāvācā, samuṭṭhānamaggo sammākammanto, vodānamaggo sammā-ājīvo, paggahamaggo sammāvāyāmo, upaṭṭhānamaggo sammāsati, avikkhepamaggo sammāsamādhī.

Upaṭṭhānamaggo satisambojjhaṅgo, pavicayamaggo dhammavicayasambojjhaṅgo, paggahamaggo viriyasambojjhaṅgo, pharānamaggo pītisambojjhaṅgo, upasamamaggo passaddhisambojjhaṅgo, avikkhepamaggo samādhisambojjhaṅgo, paṭisaṅkhānamaggo upekkhāsambojjhaṅgo.

Assaddhiye akampiyamaggo saddhābalaṃ, kosajje akampiyamaggo viriyabalaṃ, pamāde akampiyamaggo satibalaṃ, uddhacce akampiyamaggo samādhibalaṃ, avijjāya akampiyamaggo paññābalaṃ.

Adhimokkhamaggo saddhindriyaṃ, paggahamaggo viriyindriyaṃ, upaṭṭhānamaggo satindriyaṃ, avikkhepamaggo samādhindriyaṃ, dassanamaggo paññindriyaṃ,

Ādhipateyyatṭhena indriyaṃ¹ maggo, akampiyatṭhena balaṃ² maggo, niyyānatṭhena bojjhaṅgo³ maggo, hetutṭhena⁴ maggaṅgaṃ maggo,⁵ upaṭṭhānatṭhena satipaṭṭhānaṃ maggo, padahanatṭhena⁶ sammappadhānaṃ maggo, ijghanatṭhena iddhipādo maggo, tathatṭhena saccāṃ⁷ maggo, avikkhepatṭhena samatho maggo, anupassanatṭhena vipassanā maggo, ekarasaṭṭhena samathavipassanā maggo, anativattanatṭhena yuganaddhaṃ⁸ maggo, saṃvaratṭhena silavisuddhi maggo, avikkhepatṭhena cittavisuddhi maggo, dassanatṭhena diṭṭhivisuddhi maggo, muttatṭhena vimokkho maggo, paṭivedhatṭhena vijjā maggo, pariccāgatṭhena vimutti maggo, samucchedaṭṭhena khaye ñāṇaṃ maggo, chando mūlatṭhena maggo, manasikāro samuṭṭhānatṭhena maggo, phasso samodhānatṭhena maggo, vedanā samosaraṇatṭhena maggo, samādhī pamukhatṭhena maggo, sati ādhipateyyatṭhena maggo, paññā taduttaratṭhena⁹ maggo, vimutti sārattṭhena maggo, amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānatṭhena maggo'ti.

Maggakkathā samattā.

¹ indriyā - Machasaṃ, Syā.

² balā - Machasaṃ.

³ bojjhaṅgā - Machasaṃ.

⁴ hetvatṭhena - Sī 2, 3; hetatṭhena - Syā.

⁵ maggaṅgā - Machasaṃ.

⁶ padahattṭhena - PTS.

⁷ saccāni - Machasaṃ, Syā, PTS.

⁸ yuganaddhā - Machasaṃ;

yuganandhā - Syā, PTS.

⁹ tatuttaratṭhena - Machasaṃ.

Đường lối (Đạo) của nhận thức là chánh kiến, đường lối của sự gắn chặt (tâm vào cảnh) là chánh tư duy, đường lối của sự gìn giữ là chánh ngữ, đường lối của nguồn sanh khởi là chánh nghiệp, đường lối của sự trong sạch là chánh mạng, đường lối của sự ra sức là chánh tinh tấn, đường lối của sự thiết lập là chánh niệm, đường lối của sự không tản mạn là chánh định.

Đường lối của sự thiết lập là niệm giác chi, đường lối của sự suy xét là trạch pháp giác chi, đường lối của sự ra sức là cần giác chi, đường lối của sự lan tỏa là hỷ giác chi, đường lối của sự an tịnh là tịnh giác chi, đường lối của sự không tản mạn là định giác chi, đường lối của sự phân biệt rõ là xả giác chi.

Đường lối của tính chất không dao động ở sự không có đức tin là tín lực, đường lối của tính chất không dao động ở sự biếng nhác là tấn lực, đường lối của tính chất không dao động ở sự buông lung là niệm lực, đường lối của tính chất không dao động ở sự phóng dật là định lực, đường lối của tính chất không dao động ở sự không sáng suốt là tuệ lực.

Đường lối của sự cương quyết là tín quyền, đường lối của sự ra sức là tấn quyền, đường lối của sự thiết lập là niệm quyền, đường lối của sự không tản mạn là định quyền, đường lối của sự nhận thức là tuệ quyền.

Theo ý nghĩa pháp chủ đạo, quyền là Đạo; theo ý nghĩa không dao động, lực là Đạo; theo ý nghĩa dẫn xuất (ra khỏi luân hồi), giác chi là Đạo; theo ý nghĩa chủng tử, chi phần của Đạo là Đạo; theo ý nghĩa thiết lập, sự thiết lập niệm là Đạo; theo ý nghĩa nỗ lực, chánh căn là Đạo; theo ý nghĩa thành tựu, nền tảng của thân thông là Đạo; theo ý nghĩa của thực thể, các chân lý là Đạo; theo ý nghĩa không tản mạn, chỉ tịnh là Đạo; theo ý nghĩa quán xét, minh sát là Đạo; theo ý nghĩa nhất vị, chỉ tịnh và minh sát là Đạo; theo ý nghĩa không vượt trội, sự kết hợp chung là Đạo; theo ý nghĩa thu thúc, giới thanh tịnh là Đạo; theo ý nghĩa không tản mạn, tâm thanh tịnh là Đạo; theo ý nghĩa nhận thức, kiến thanh tịnh là Đạo; theo ý nghĩa thấu triệt, minh là Đạo; theo ý nghĩa buông bỏ, sự giải thoát là Đạo; theo ý nghĩa đoạn trừ, trí về sự đoạn tận là Đạo; ước muốn theo ý nghĩa nguồn cội là Đạo; tác ý theo ý nghĩa nguồn sanh khởi là Đạo; xúc theo ý nghĩa liên kết là Đạo; thọ theo ý nghĩa hội tụ là Đạo; định theo ý nghĩa dẫn đầu là Đạo; niệm theo ý nghĩa là pháp chủ đạo là Đạo; tuệ theo ý nghĩa cao thượng trong các pháp thiện là Đạo; sự giải thoát theo ý nghĩa cốt lõi là Đạo; Niết Bàn liên quan đến bất tử theo ý nghĩa kết thúc là Đạo.

Phần giảng về Đạo được đây đủ.

X. MAṄDAPEYYAKATHĀ

“Maṅdapeyyamidam bhikkhave brahmacariyam, sathā sammukhībhūto,”¹ [*] tidhattamaṅḍo² sathari sammukhībhūte: desanāmaṅḍo, paṭiggahamaṅḍo,³ brahmacariyamaṅḍo.

Katamo desanāmaṅḍo? Catunnam ariyasaccānam ācikkhanā desanā paññāpanā⁴ paṭṭhapanā vivaraṇā vibhajanā uttānikammaṃ.⁵ Catunnam satipaṭṭhānānam —pe— Catunnam sammappadhānānam —pe— Catunnam iddhipādānam —pe— Pañcannaṃ indriyānam —pe— Pañcannaṃ balānam —pe— Sattānam bojjaṅgānam —pe— Ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa ācikkhanā desanā paññāpanā paṭṭhapanā vivaraṇā vibhajanā uttānikammaṃ. Ayaṃ desanāmaṅḍo. (1)

Katamo paṭiggahamaṅḍo? Bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo devā manussā, yevā panaññepi keci viññātāro. Ayaṃ paṭiggahamaṅḍo. (2)

Katamo brahmacariyamaṅḍo? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidam⁶ sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammā-ājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhī. Ayaṃ brahmacariyamaṅḍo. (3)

Adhimokkhamāṅḍo saddhindriyam, assaddhiyam kasaṭam, assaddhiyam kasaṭam chaḍḍetvā saddhindriyassa adhimokkhamāṅḍam pivatīti maṅdapeyyam. Paggahamaṅḍo viriyindriyam, kosajjam kasaṭo, kosajjam kasaṭam chaḍḍetvā viriyindriyassa paggahamaṅḍam pivatīti maṅdapeyyam. Upaṭṭhānamaṅḍo satindriyam, pamādo kasaṭo, pamādam kasaṭam chaḍḍetvā satindriyassa upaṭṭhānamaṅḍam pivatīti maṅdapeyyam. Avikkhepamaṅḍo samādhindriyam, uddhaccaṃ kasaṭo, uddhaccaṃ kasaṭam chaḍḍetvā samādhindriyassa avikkhepamaṅḍam pivatīti maṅdapeyyam. Dassanamaṅḍo paññindriyam, avijjā⁷ kasaṭo, avijjam kasaṭam chaḍḍetvā paññindriyassa dassanamaṅḍam pivatīti maṅdapeyyam.

Assaddhiye akampiyamaṅḍo saddhābalaṃ, assaddhiyam kasaṭo, assaddhiyam kasaṭam chaḍḍetvā saddhābalassa assaddhiye akampiyamaṅḍam pivatīti maṅdapeyyam. Kosajje akampiyamaṅḍo viriyabalaṃ, kosajjam kasaṭo, kosajjam kasaṭam chaḍḍetvā viriyabalassa kosajje akampiyamaṅḍam pivatīti maṅdapeyyam. Pamāde akampiyamaṅḍo satibalaṃ, pamādo kasaṭo, pamādam kasaṭam chaḍḍetvā satibalassa pamāde akampiyamaṅḍam pivatīti

¹ sathari sammukhībhūte - Syā, PTS.

² tividho maṅḍo - Syā, Sī 1, 2, PTS.

³ pariggahamaṅḍo - Machasaṃ.

⁴ paññāpanā - Syā, Sī 1, 2, PTS.

⁵ uttānikamma - PTS.

⁶ seyyathidam - Machasaṃ.

⁷ avijjam - Machasaṃ.

[*] Saṃyuttanikāya - Nidāna Balavagga.

X. GIẢNG VỀ TỊNH THỦY NÊN UỐNG:

Này các tỳ khưu, tịnh thủy nên uống là Phạm hạnh này, là bậc Đạo Sư khi còn tại tiền. Khi bậc Đạo Sư còn tại tiền, bản chất của tịnh thủy có ba loại là: tịnh thủy về sự thuyết giảng, tịnh thủy về người thọ nhận, tịnh thủy về Phạm hạnh.

Tịnh thủy về sự thuyết giảng là gì? Là sự phát biểu, sự thuyết giảng, sự làm cho nhận biết, sự thiết lập, sự phô bày, sự phân giải, hành động làm rõ về bốn Chân Lý cao thượng ... về bốn sự thiết lập niệ m ... về bốn chánh căn ... về bốn nền tảng của thần thông ... về năm quyền ... về năm lực ... về bảy chi phần đưa đến giác ngộ ... về Thánh Đạo tám chi phần; đây là tịnh thủy về sự thuyết giảng. (1)

Tịnh thủy về người thọ nhận là gì? Là các tỳ khưu, các tỳ khưu ni, các nam cư sĩ, các nữ cư sĩ, chư thiên, nhân loại, hoặc bất cứ những ai khác là người hiểu biết; đây là tịnh thủy về người thọ nhận. (2)

Tịnh thủy về Phạm hạnh là gì? Điều này chính là Thánh Đạo tám chi phần tức là chánh kiến, chánh tư duy, chánh ngữ, chánh nghiệp, chánh mạng, chánh tinh tấn, chánh niệ m, chánh định; đây là tịnh thủy về Phạm hạnh. (3)

‘Tịnh thủy về cương quyết là tín quyền, không có đức tin là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã không có đức tin, uống tịnh thủy cương quyết của tín quyền’ là tịnh thủy nên uống. ‘Tịnh thủy về ra sức là tấn quyền, biếng nhác là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã biếng nhác, uống tịnh thủy ra sức của tấn quyền’ là tịnh thủy nên uống. ‘Tịnh thủy về thiết lập là niệ m quyền, buông lung là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã buông lung, uống tịnh thủy thiết lập của niệ m quyền’ là tịnh thủy nên uống. ‘Tịnh thủy về không tàn mạn là định quyền, phóng dật là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã phóng dật, uống tịnh thủy không tàn mạn của định quyền’ là tịnh thủy nên uống. ‘Tịnh thủy về nhận thức là tuệ quyền, vô minh là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã vô minh, uống tịnh thủy nhận thức của tuệ quyền’ là tịnh thủy nên uống.

‘Tịnh thủy về không dao động ở sự không có đức tin là tín lực, không có đức tin là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã không có đức tin, uống tịnh thủy không dao động ở sự không có đức tin của tín lực’ là tịnh thủy nên uống. ‘Tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự biếng nhác là tấn lực, biếng nhác là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã biếng nhác, uống tịnh thủy không dao động ở sự biếng nhác của tấn lực’ là tịnh thủy nên uống. ‘Tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự buông lung là niệ m lực, buông lung là cặn bã; ‘sau khi loại bỏ cặn bã buông lung, uống tịnh thủy không dao động ở sự

maṇḍapeyyaṃ. Uddhacce akampiyamaṇḍo samādhibalaṃ uddhaccaṃ kasaṭo, uddhaccaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā samādhibalassa uddhacce akampiyamaṇḍaṃ pivatīti maṇḍapeyyaṃ. Avijjāya akampiyamaṇḍo paññābalaṃ avijjā kasaṭo, avijjāya kasaṭaṃ chaḍḍetvā paññābalassa avijjāya akampiyamaṇḍaṃ pivatīti maṇḍapeyyaṃ.

Upaṭṭhānamaṇḍo satisambojjhaṅgo, pamādo kasaṭo, pamādaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā satisambojjhaṅgassa upaṭṭhānamaṇḍaṃ pivatīti maṇḍapeyyaṃ. Pavicayamaṇḍo dhammavijayasambojjhaṅgo, avijjā kasaṭo, avijjāya kasaṭaṃ chaḍḍetvā dhammavicayasambojjhaṅgassa pavicayamaṇḍaṃ pivatīti maṇḍapeyyaṃ. Paggahamaṇḍo viriyasambojjhaṅgo, kosajjaṃ kasaṭo, kosajjaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā viriyasambojjhaṅgassa paggahamaṇḍaṃ pivatīti maṇḍapeyyaṃ. Pharaṇamaṇḍo pītisambojjhaṅgo, pariḷāho kasaṭo, pariḷāhaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā pītisambojjhaṅgassa pharaṇamaṇḍaṃ pivatīti maṇḍapeyyaṃ. Upasamaṇḍo passaddhisambojjhaṅgo, duṭṭhullaṃ kasaṭo, duṭṭhullaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā passaddhisambojjhaṅgassa upasamaṇḍaṃ pivatīti maṇḍapeyyaṃ. Avikkhepamaṇḍo samādhisambojjhaṅgo, uddhaccaṃ kasaṭo, uddhaccaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā samādhisambojjhaṅgassa avikkhepamaṇḍaṃ pivatīti maṇḍapeyyaṃ. Paṭisaṅkhānamaṇḍo upekkhāsambojjhaṅgo, appaṭisaṅkhā kasaṭo, appaṭisaṅkhaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā upekkhāsambojjhaṅgassa paṭisaṅkhānamaṇḍaṃ pivatīti maṇḍapeyyaṃ.

Dassanaṇḍo sammāditṭhi, micchāditṭhi kasaṭo, micchāditṭhiṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā sammāditṭhiyā dassanaṇḍaṃ pivatīti maṇḍapeyyaṃ, abhiniropanaṇḍo sammāsaṅkappo, micchāsaṅkappo kasaṭo, micchāsaṅkappaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā sammāsaṅkappassa abhiniropanaṇḍaṃ pivatīti maṇḍapeyyaṃ, pariggahamaṇḍo sammāvācā, micchāvācā kasaṭo, micchāvācaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā sammāvācāya pariggahamaṇḍaṃ pivatīti maṇḍapeyyaṃ, samuṭṭhānamaṇḍo sammākammanto, micchākammanto kasaṭo, micchākammantaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā sammākammantassa samuṭṭhānamaṇḍaṃ pivatīti maṇḍapeyyaṃ, vodānaṇḍo sammā-ājīvo, micchā-ājīvo kasaṭo micchā-ājīvaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā sammā-ājīvassa vodānaṇḍaṃ pivatīti maṇḍapeyyaṃ, paggahamaṇḍo sammāvāyāmo, micchāvāyāmo kasaṭo, micchāvāyāmaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā sammāvāyāmassa paggahamaṇḍaṃ pivatīti maṇḍapeyyaṃ, upaṭṭhānamaṇḍo sammāsati, micchāsati kasaṭo, micchāsatiṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā sammāsatiyā upaṭṭhānamaṇḍaṃ pivatīti maṇḍapeyyaṃ, avikkhepamaṇḍo sammāsamādhī, micchāsamādhī kasaṭo, micchāsamādhīṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā sammāsamādhissa avikkhepamaṇḍaṃ pivatīti maṇḍapeyyaṃ.

buông lung của niệm lực' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự phóng dật là định lực, phóng dật là cận bã; sau khi loại bỏ cận bã phóng dật, uống tịnh thủy không dao động ở sự phóng dật của định lực' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự không sáng suốt là tuệ lực, vô minh là cận bã; sau khi loại bỏ cận bã vô minh, uống tịnh thủy không dao động ở sự không sáng suốt của tuệ lực' là tịnh thủy nên uống.

'Tịnh thủy về thiết lập là niệm giác chi, sự buông lung là cận bã; sau khi loại bỏ cận bã buông lung, uống tịnh thủy thiết lập của niệm giác chi' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về suy xét là trạch pháp giác chi, vô minh là cận bã; sau khi loại bỏ cận bã vô minh, uống tịnh thủy suy xét của trạch pháp giác chi' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về ra sức là cần giác chi, sự biếng nhác là cận bã; sau khi loại bỏ cận bã biếng nhác, uống tịnh thủy ra sức của cần giác chi' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về lan tỏa là hỷ giác chi, trạng thái bực bội là cận bã; sau khi loại bỏ cận bã trạng thái bực bội, uống tịnh thủy lan tỏa của hỷ giác chi' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về an tịnh là tịnh giác chi, sự thô xấu là cận bã; sau khi loại bỏ cận bã thô xấu, uống tịnh thủy an tịnh của tịnh giác chi' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về không tán mạn là định giác chi, sự phóng dật là cận bã; sau khi loại bỏ cận bã phóng dật, uống tịnh thủy không tán mạn của định giác chi' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về sự phân biệt rõ là xả giác chi, sự không phân biệt rõ là cận bã; sau khi loại bỏ cận bã không phân biệt rõ, uống tịnh thủy sự phân biệt rõ của xả giác chi' là tịnh thủy nên uống.

'Tịnh thủy về nhận thức là chánh kiến, tà kiến là cận bã; sau khi loại bỏ cận bã tà kiến, uống tịnh thủy nhận thức của chánh kiến' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về gắn chặt (tâm vào cảnh) là chánh tư duy, tà tư duy là cận bã; sau khi loại bỏ cận bã tà tư duy, uống tịnh thủy gắn chặt (tâm vào cảnh) của chánh tư duy' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về gìn giữ là chánh ngữ, tà ngữ là cận bã; sau khi loại bỏ cận bã tà ngữ, uống tịnh thủy gìn giữ của chánh ngữ' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về nguồn sanh khởi là chánh nghiệp, tà nghiệp là cận bã; sau khi loại bỏ cận bã tà nghiệp, uống tịnh thủy nguồn sanh khởi của chánh nghiệp' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về trong sạch là chánh mạng, tà mạng là cận bã; sau khi loại bỏ cận bã tà mạng, uống tịnh thủy trong sạch của chánh mạng' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về ra sức là chánh tinh tấn, tà tinh tấn là cận bã; sau khi loại bỏ cận bã tà tinh tấn, uống tịnh thủy ra sức của chánh tinh tấn' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về thiết lập là chánh niệm, tà niệm là cận bã; sau khi loại bỏ cận bã tà niệm, uống tịnh thủy thiết lập của chánh niệm' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về không tán mạn là chánh định, tà định là cận bã; sau khi loại bỏ cận bã tà định, uống tịnh thủy không tán mạn của chánh định' là tịnh thủy nên uống.

Atthi maṇḍo, atthi peyyaṃ, atthi kasaṭo.

Adhimokkhamāṇḍo saddhindriyaṃ, assaddhiyaṃ kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ, paggahamaṇḍo viriyindriyaṃ, kosajjaṃ kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ. Upatṭhānamaṇḍā satindriyaṃ pamādo kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ. Avikkhepamaṇḍo samādhindriyaṃ, uddhaccaṃ kasaṭo, yo tattha attharaso, dhammaraso vimuttiraso idaṃ peyyaṃ. Dassanamaṇḍo paññindriyaṃ, avijjā kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ.

Assaddhiye akampiyamaṇḍo saddhābalaṃ, assaddhiyaṃ kasaṭo, yo tattharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ. Kosajja akampiyamaṇḍo viriyabalaṃ, kosajjaṃ kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ. Pamāde akampiyamaṇḍo satibalaṃ, pamādo kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ. Uddhacce akampiyamaṇḍo samādhibalaṃ, uddhaccaṃ kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ. Avijjāya akampiyamaṇḍo paññābalaṃ, avijjā kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ.

Upatṭhānamaṇḍā satisambojjhaṅgo, pāmādo kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ. Pavicayamaṇḍo dhammavicayasambojjhaṅgo, avijjā kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ. Paggahamaṇḍo viriyasambojjhaṅgo, kosajjaṃ kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ. Pharaṇamaṇḍo pītisambojjhaṅgo, pariḷāho kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ. Upasamaṇḍo passaddhisambojjhaṅgo, duṭṭhullaṃ kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ. Avikkhepamaṇḍo samādhisambojjhaṅgo, uddhaccaṃ kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ. Paṭisaṅkhānamaṇḍo upekkhāsambojjhaṅgo, apaṭisaṅkhā kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ.

Có tịnh thủy, có vật nên uống, có cặn bã.

Tịnh thủy về cương quyết là tín quyền, không có đức tin là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về ra sức là tấn quyền, biếng nhác là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về thiết lập là niệm quyền, buông lung là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về không tán mạn là định quyền, phóng dật là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về nhận thức là tuệ quyền, vô minh là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống.

Tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự không có đức tin là tín lực, sự không có đức tin là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự biếng nhác là tấn lực, sự biếng nhác là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự buông lung là niệm lực, sự buông lung là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự phóng dật là định lực, sự phóng dật là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự không sáng suốt là tuệ lực, vô minh là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống.

Tịnh thủy về thiết lập là niệm giác chi, buông lung là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về suy xét là trạch pháp giác chi, vô minh là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về ra sức là cần giác chi, sự biếng nhác là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về lan tỏa là hỷ giác chi, trạng thái bực bội là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về an tịnh là tịnh giác chi, sự thô xấu là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về không tán mạn là định giác chi, sự phóng dật là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về sự phân biệt rõ là xả giác chi, sự không phân biệt rõ là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống.

Dassanamaṇḍo sammāditṭhi, micchāditṭhi kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ. Abhiniropanaṇḍo sammāsaṅkappo, micchāsaṅkappo kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ. Pariggahamaṇḍo sammāvācā, micchāvācā kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ. Samuṭṭhānamaṇḍo sammākammanto, micchākammanto kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ. Vodānamaṇḍo sammā-ājīvo, micchā-ājīvo kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ. Paggahamaṇḍo sammāvāyāmo micchāvāyāmo kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ. Upaṭṭhānamaṇḍo sammāsati, micchāsati kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ. Avikkhepamaṇḍo sammāsamādhī, micchāsamādhī kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idaṃ peyyaṃ.

Dassanamaṇḍo sammāditṭhi, abhiniropanaṇḍo sammāsaṅkappo, pariggahamaṇḍo sammāvācā, samuṭṭhānamaṇḍo sammākammanto, vodānamaṇḍo sammā-ājīvo, paggahamaṇḍo sammāvāyāmo, upaṭṭhānamaṇḍo sammāsati, avikkhepamaṇḍo sammāsamādhī.

Upaṭṭhānamaṇḍo satisambojjhaṅgo, pavicayamaṇḍo dhammavicasambojjhaṅgo paggahamaṇḍo viriyasambojjhaṅgo, pharaṇamaṇḍo pītisambojjhaṅgo upasamaṇḍo passaddhisambojjhaṅgo, avikkhepamaṇḍo samādhisambojjhaṅgo, paṭisaṅkhānamaṇḍo upekkhāsambojjhaṅgo.

Assaddhiye akampiyamaṇḍo saddhābalaṃ, kosajje akampiyamaṇḍo viriyabalaṃ, pamāde akampiyamaṇḍo satibalaṃ, uddhacce akampiyamaṇḍo samādhibalaṃ, avijjāya akampiyamaṇḍo paññābalaṃ.

Adhimokkhamamaṇḍo saddhābalaṃ, paggahamaṇḍo viriyabalaṃ, upaṭṭhānamaṇḍo satibalaṃ, avikkhepamaṇḍo samādhibalaṃ, dassanamaṇḍo paññābalaṃ.

Ādhipateyyatṭhena indriyaṃ¹ maṇḍo² akampiyatṭhena balaṃ³ maṇḍo, niyyānatṭhena bojjhaṅgo⁴ maṇḍo, hetutṭhena⁵ maggo maṇḍo, upaṭṭhānatṭhena satipaṭṭhānaṃ⁶ maṇḍo, padahanatṭhena sammappadhānaṃ⁷ maṇḍo, ijghanatṭhena iddhipādo⁸ maṇḍo, tathatṭhena saccamaṇḍo⁹ maṇḍo, avikkhepatṭhena samatho maṇḍo

¹ indriyā - Machasaṃ, Syā.

² indriyamaṇḍo - Sī 1, 2, 3, Sa.

³ balā - Machasaṃ.

⁴ bojjhaṅgā - Machasaṃ.

⁵ hetatṭhena - Syā, Sī 1, 2, 3.

⁶ satipaṭṭhānā - Machasaṃ, Syā, PTS.

⁷ sammappadhānā - Machasaṃ, Syā, PTS.

⁸ iddhipādā - Machasaṃ, Syā, PTS.

⁹ saccā - Machasaṃ, Syā; saccamaṇḍo - Sī 1, 2, 3.

Tịnh thủy về nhận thức là chánh kiến, tà kiến là cận bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về gắn chặt (tâm vào cảnh) là chánh tư duy, tà tư duy là cận bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về gìn giữ là chánh ngữ, tà ngữ là cận bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về nguồn sanh khởi là chánh nghiệp, tà nghiệp là cận bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về trong sạch là chánh mạng, tà mạng là cận bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về ra sức là chánh tinh tấn, tà tinh tấn là cận bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về thiết lập là chánh niệm, tà niệm là cận bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về không tán mạn là chánh định, tà định là cận bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống.

Tịnh thủy về nhận thức là chánh kiến, tịnh thủy về gắn chặt (tâm vào cảnh) là chánh tư duy, tịnh thủy về gìn giữ là chánh ngữ, tịnh thủy về nguồn sanh khởi là chánh nghiệp, tịnh thủy về trong sạch là chánh mạng, tịnh thủy về ra sức là chánh tinh tấn, tịnh thủy về thiết lập là chánh niệm, tịnh thủy về không tán mạn là chánh định.

Tịnh thủy về thiết lập là niệm giác chi, tịnh thủy về suy xét là trạch pháp giác chi, tịnh thủy về nỗ lực là cần giác chi, tịnh thủy về lan tỏa là hỷ giác chi, tịnh thủy về an tịnh là tịnh giác chi, tịnh thủy về không tán mạn là định giác chi, tịnh thủy về sự phân biệt rõ là xả giác chi.

Tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự không có đức tin là tín lực, tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự biếng nhác là tấn lực, tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự buông lung là niệm lực, tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự phóng dật là định lực, tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự không sáng suốt là tuệ lực.

Tịnh thủy về cương quyết là tín lực, tịnh thủy về ra sức là tấn lực, tịnh thủy về thiết lập là niệm lực, tịnh thủy về không tán mạn là định lực, tịnh thủy về nhận thức là tuệ lực.

Theo ý nghĩa pháp chủ đạo, quyền là tịnh thủy; theo ý nghĩa không dao động, lực là tịnh thủy; theo ý nghĩa dẫn xuất (ra khỏi luân hồi), giác chi là tịnh thủy; theo ý nghĩa chúng tử, Đạo là tịnh thủy; theo ý nghĩa thiết lập, sự thiết lập niệm là tịnh thủy; theo ý nghĩa nỗ lực, chánh tinh tấn là tịnh thủy; theo ý nghĩa thành tựu, nền tảng của thần thông là tịnh thủy; theo ý nghĩa của thực thể, các chân lý là tịnh thủy; theo ý nghĩa không tán mạn, chỉ tịnh là tịnh thủy,

anupassanaṭṭhena vipassanā maṇḍo, ekarasatṭhena samathavipassanā maṇḍo, anativattanaṭṭhena yuganaddhaṃ¹ maṇḍo, saṃvaraṭṭhena silavisuddhi maṇḍo, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi maṇḍo, dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi maṇḍo, muttaṭṭhena vimokkha maṇḍo, paṭivedhaṭṭhena vijjā maṇḍo, pariccāgaṭṭhena vimutti maṇḍo, samucchedaṭṭhena khaye ñāṇaṃ maṇḍo, paṭipassaddhaṭṭhena anuppāde ñāṇaṃ maṇḍo.

Chando mūlaṭṭhena maṇḍo, manasikāro samuṭṭhānaṭṭhena maṇḍo, phasso samodhānaṭṭhena maṇḍo, vedanā samosaraṇaṭṭhena maṇḍo, samādhī pamukhaṭṭhena maṇḍo, sati ādhīpateyyaṭṭhena maṇḍo, paññā taduttaraṭṭhena² maṇḍo, vimutti sāraṭṭhena maṇḍo, amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyoṣānaṭṭhena maṇḍoti.

Maṇḍapeyyakathā samattā.

Catutthakabhāṇavāraṃ.

Mahāvaggo paṭhamo.

--ooOoo--

Tassa vaggassa uddānaṃ bhavati:

Ñāṇa³ diṭṭhi ca assāsā
indriyaṃ vimokkha pañcamā,
gaticammavipallāsā
vaggo maṇḍena te dasā'ti.

Esa nikāyadharaṭṭhapito⁴
asamo paṭhamo pavaro varavaggo'ti.⁵

--ooOoo--

¹ yuganaddhā - Machasaṃ; yuganandhā - Syā, PTS.

² taduttaraṭṭhena - Machasaṃ, Sī 1.

³ ñāṇaṃ - Sī 2.

⁴ nikāyadharehi ṭhapito - Machasaṃ; nikāyavaro ṭhapito - Syā, PTS.

⁵ paṭhamo ca pavaro varavaggoti - Syā; pavaro varo ca vaggoti - PTS.

theo ý nghĩa quán xét, minh sát là tịnh thủy; theo ý nghĩa nhất vị, chỉ tịnh và minh sát là tịnh thủy; theo ý nghĩa không vượt trội, sự kết hợp chung là tịnh thủy; theo ý nghĩa thu thúc, giới thanh tịnh là tịnh thủy; theo ý nghĩa không tản mạn, tâm thanh tịnh là tịnh thủy; theo ý nghĩa nhận thức, kiến thanh tịnh là tịnh thủy; theo ý nghĩa thấu triệt, minh là tịnh thủy; theo ý nghĩa buông bỏ, sự giải thoát là tịnh thủy; theo ý nghĩa đoạn trừ, trí về sự đoạn tận là tịnh thủy; theo ý nghĩa tịnh lặng, trí không chấp thủ là tịnh thủy.

Ước muốn theo ý nghĩa nguồn cội là tịnh thủy, tác ý theo ý nghĩa nguồn sanh khởi là tịnh thủy, xúc theo ý nghĩa liên kết là tịnh thủy, thọ theo ý nghĩa hội tụ là tịnh thủy, định theo ý nghĩa dẫn đầu là tịnh thủy, niệm theo ý nghĩa pháp chủ đạo là tịnh thủy, tuệ theo ý nghĩa cao thượng trong các pháp thiện là tịnh thủy, sự giải thoát theo ý nghĩa cốt lõi là tịnh thủy, Niết Bàn liên quan đến bất tử theo ý nghĩa kết thúc là tịnh thủy.

Phần giảng về Tịnh Thủy Nên Uống được đầy đủ.

Tụng phẩm thứ tư.

Phẩm Chính Yếu là phẩm thứ nhất.

--ooOoo--

Phần tóm lược của phẩm này là:

Trí, kiến, hơi thở vào,
quyền, giải thoát thứ năm,
cõi, nghiệp, lìa lạc, Đạo,
tịnh thủy, thầy là mười.

Phẩm thứ nhất, cao quý, tuyệt vời, không gì sánh được này đã được xác lập do các vị chuyên trì tụng về các Bộ Kinh.

--ooOoo--

PHỤ CHÚ:

PHÂN TÍCH ĐẠO - TẬP MỘT:

--ooOoo--

TRANG 5:

- *Abhijānāti*: biết rõ, (thắng tri); *parijānāti*: biết toàn diện, (biến tri); *sañjānāti*: nhận biết (của tướng), (tướng tri), *pajānāti*: nhận biết (của tuệ), (tuệ tri); *vijānāti*: nhận biết (của thức). Các từ trong ngoặc đơn: thắng tri, biến tri, tướng tri, tuệ tri, là từ dịch của HT. Minh Châu. Các nghĩa dịch trên đây chỉ có giá trị tương đối, muốn hiểu rõ hơn về các từ này cần nắm vững nghĩa của các tiếp đầu ngữ (*upasagga*): *abhi*, *pari*, *saṃ*, *pa*, *vi*, đồng thời cần phải xem xét các ngữ cảnh có liên quan nữa.

TRANG 13:

- Năm yếu tố đưa đến giải thoát (*pañca vimuttāyatanāni*): được giải thích ở Pṭsa. tập 1 (69-70). HT. Minh Châu dịch là ‘năm giải thoát xứ,’ xin xem *Kinh Phúng Tụng (Saṅgītisuttaṃ)*, Trường Bộ III.

- Sáu điều tối thượng (*cha anuttariyāni*): được giải thích ở Pṭsa. tập 1 (70-73). HT. Minh Châu dịch là ‘sáu vô thượng: kiến vô thượng, văn vô thượng, lợi đắc vô thượng, học giới vô thượng, hành vô thượng, ức niệm vô thượng,’ xin xem *Kinh Phúng Tụng (Saṅgītisuttaṃ)*, Trường Bộ III.

- Bảy sự việc không hạn chế (*satta niddasavatthūni*): được giải thích ở Pṭsa. tập 1 (73-74). HT. Minh Châu dịch là ‘bảy thù diệp sự,’ xin xem *Kinh Phúng Tụng (Saṅgītisuttaṃ)*, Trường Bộ III.

- Chín an trú theo tuần tự (*nava anupubbavihārā*): là sự tuần tự an trú vào tám tầng định và diệt thọ tướng định là thứ chín (Pṭsa. 1, 75-76). HT. Minh Châu dịch là ‘chín thứ đệ trú,’ xin xem *Kinh Phúng Tụng (Saṅgītisuttaṃ)*, Trường Bộ III.

- Mười sự việc làm thoái hóa (*dasa nijjaravatthūni*): liên quan đến tà kiến, tà tư duy, tà ngữ, tà nghiệp, tà mạng, tà tinh tấn, tà niệm, tà định, tà trí, tà giải thoát (Pṭsa. 1, 76-77). HT. Minh Châu dịch là ‘mười đoạn tận sự,’ xin xem *Kinh Thập Thượng (Dasuttarasuttaṃ)*, Trường Bộ III.

TRANG 15:

- Sắc tướng (*rūpasāññā*): hồi tưởng lại, nhớ lại cảnh sắc đã thấy.

- Sắc tư (*rūpacetanā*): ý muốn, ước muốn, quyết tâm lúc nhìn cảnh sắc (ND).

- Sắc ái (*rūpatanḥā*): ái luyện, khao khát cảnh sắc (ND).
- Sắc tâm (*rūpavitakka*): hướng tâm, đưa tâm đến cảnh sắc (ND).
- Sắc tứ (*rūpavicāra*): quan sát, khấn khít vào cảnh sắc (ND).

TRANG 17:

- Vị tri quyền (*anaññātaññassāmīndriya* = khả năng về “Tôi sẽ biết điều chưa được biết”) tức là trí tuệ đưa đến việc thấy được Niết Bàn lần đầu tiên của đạo Nhập Lưu (ND).
- Dĩ tri quyền (*aññīndriya* = khả năng về điều đã được biết) tức là trí tuệ biết được Niết Bàn các lần sau từ quả Nhập Lưu cho đến đạo A-la-hán (ND).
- Cụ tri quyền (*aññātāvīndriya* = khả năng có điều đã được biết) tức là trí tuệ giác ngộ hoàn toàn của quả A-la-hán (ND).

TRANG 41:

- Ba thọ (*tisso vedanā*) là thọ lạc, thọ khổ, thọ không khổ không lạc (Pṭsa. 1, 109).
- Bốn loại vật thực (*cattāro āhārā*): được giải thích ở Pṭsa. tập 1 (109). HT. Minh Châu dịch là ‘tứ thực: đoàn thực, xúc thực, tư niệm thực, thức thực,’ xin xem *Kinh Phúng Tụng (Saṅgītisuttam)*, Trường Bộ III.
- Năm thủ uẩn (*pañcupādānakkhandhā*): sắc thủ uẩn, thọ thủ uẩn, tưởng thủ uẩn, hành thủ uẩn, thức thủ uẩn (Pṭsa. 1, 110).
- Sáu nội xứ (*cha ajjhattikāni āyatanāni*): nhãn xứ, nhĩ xứ, tỷ xứ, thiệt xứ, thân xứ, và ý xứ (Pṭsa. 1, 110).
- Bảy trụ xứ của thức (*viññāṇaṭṭhitiyo*): được giải thích ở Pṭsa. tập 1 (110-113). HT. Minh Châu dịch là ‘bảy thức trú,’ xem *Kinh Phúng Tụng (Saṅgītisuttam)*, Trường Bộ III.
- Tám pháp thế gian (*lokadhammā*): là lợi lộc, không lợi lộc, danh vọng, không danh vọng, chê, khen, sướng, khổ (Pṭsa. 1, 113).
- Chín trú xứ của chúng sinh (*sattāvāsā*): được giải thích ở Pṭsa. tập 1 (113-114). HT. Minh Châu dịch là ‘chín hữu tình trú,’ xem *Kinh Thập Thượng (Dasuttarasuttam)*, Trường Bộ III.
- Mười xứ (*āyatanāni*): là nhãn xứ, sắc xứ, nhĩ xứ, thính xứ, tỷ xứ, khí xứ, thiệt xứ, vị xứ, thân xứ, xúc xứ (Pṭsa. 1, 114).

TRANG 47:

- Bốn pháp cuốn trôi (*cattāro oghā*): là tứ bộc gồm có dục bộc, hữu bộc, kiến bộc, vô minh bộc (Pṭsa. 1, 117).
- Năm pháp ngăn che (*pañca nīvaraṇāni*): là năm triền cái gồm có tham dục, sân độc, hôn trầm, hoài nghi, phóng dật (Pṭsa. 1, 117-118).
- Sáu nhóm ái (*cha tanhākāyā*): sắc ái, thính ái, khí ái, vị ái, xúc ái, pháp ái (Pṭsa. 1, 118).
- Bảy pháp ngủ ngầm (*sattānusayā*): là thất tiềm miên gồm có ái dục ngủ ngầm, bất bình ngủ ngầm, ngã mạn ngủ ngầm, tà kiến ngủ ngầm, hoài nghi ngủ ngầm, ái hữu ngủ ngầm, vô minh ngủ ngầm (Pṭsa. 1, 118).

- Tám tính chất sai trái (*aṭṭha micchattā*): gồm có tà kiến, tà tư duy, tà ngữ, tà nghiệp, tà mạng, tà tinh tấn, tà niệm, tà định (Pṭsa. 1, 118).
- Chín pháp có nguồn cội là ái (*nava taṇhā mūlakā*): được giải thích ở Pṭsa. tập 1 (118-120). HT. Minh Châu dịch là ‘chín ái căn pháp,’ xin xem *Kinh Thập Thượng (Dasuttarasuttam)*, Trường Bộ III.
- Tám tính chất sai trái ở trên được thêm vào tà trí và tà giải thoát (Pṭsa. 1, 120).

TRANG 51:

- Ba định (*tayo samādhī*): định có tâm có tứ, định không tâm có tứ, và định không tâm không tứ (Pṭsa. 1, 125).
- Sáu tùy niệm xứ (*cha anussatiṭṭhānāni*): tùy niệm Phật, tùy niệm Pháp, tùy niệm Tăng, tùy niệm giới, tùy niệm thí, tùy niệm thiên (Pṭsa. 1, 126). HT. Minh Châu dịch là ‘sáu niệm xứ,’ xin xem *Kinh Phúng Tụng (Saṅgītisuttam)*, Trường Bộ III.
- Chín chi phần nỗ lực thanh tịnh (*nava pārisuddhipadhāniyaṅgāni*): được giải thích ở Pṭsa. tập 1 (127-128). HT. Minh Châu dịch là ‘chín thanh tịnh cần chi: giới hạnh thanh tịnh thanh tịnh cần chi, tâm thanh tịnh thanh tịnh cần chi, kiến thanh tịnh thanh tịnh cần chi, đoạn nghi thanh tịnh thanh tịnh cần chi, đạo phi đạo tri kiến thanh tịnh thanh tịnh cần chi, tri kiến thanh tịnh thanh tịnh cần chi, tuệ thanh tịnh thanh tịnh cần chi, giải thoát thanh tịnh thanh tịnh cần chi,’ xin xem *Kinh Thập Thượng (Dasuttarasuttam)*, Trường Bộ III.

TRANG 65:

- Ba minh (*tisso vija*): là trí nhớ về các kiếp sống trước là minh, trí về sự chết và tái sinh của chúng sanh là minh, trí về sự đoạn tận các lậu hoặc là minh (Pṭsa. 1, 135).
- Bốn quả vị của Sa-môn (*cattāri sāmāññaphalāni*): là Quả Nhập Lưu, quả Nhất Lai, Quả Bất Lai, và Quả A-la-hán (Pṭsa. 1, 135).
- Năm pháp uẩn (*pañca dhammakkhandhā*): là giới uẩn, định uẩn, tuệ uẩn, giải thoát uẩn, và tri kiến giải thoát uẩn (Pṭsa. 1, 135-136).
- Sáu thắng trí (*cha abhiññā*): là trí về các thể loại thần thông, trí về thiên nhĩ, trí nhớ về các kiếp sống trước, trí biết được tâm của người khác, trí về thiên nhãn, trí về sự đoạn tận các lậu hoặc (Pṭsa. 1, 136).
- Bảy lực của bậc Lậu Tận (*satta khīṇāsavabalāni*): được giải thích ở Pṭsa. tập 1 (136-137). HT. Minh Châu dịch là ‘bảy lậu tận lực,’ xin xem ‘bảy pháp cần được tác chứng’ ở *Kinh Thập Thượng (Dasuttarasuttam)*, Trường Bộ III.
- Tám giải thoát (*aṭṭha vimokkhā*): được giải thích ở Pṭsa. tập 1 (137). HT. Minh Châu dịch là ‘tám giải thoát,’ xin xem ‘tám pháp cần được chứng ngộ’ ở *Kinh Thập Thượng (Dasuttarasuttam)*, Trường Bộ III.
- Chín sự diệt tận theo tuần tự (*nava anupubbanirodhā*): là chín sự diệt tận các pháp theo tuần tự do việc chứng đắc tám tầng định và

diệt thọ tướng định là thứ chín (Pṭsa. 1, 137-138). HT. Minh Châu dịch là ‘chín thứ đệ diệt,’ xin xem *Kinh Phúng Tụng (Saṅgītisutta)*, Trường Bộ III.

- Mười pháp của bậc Vô Học (*dasa asekkhā dhammā*): được giải thích ở Pṭsa. tập 1 (138). HT. Minh Châu dịch là ‘mười pháp vô học’ gồm có: vô học chánh tri kiến, vô học chánh tư duy, vô học chánh ngữ, vô học chánh nghiệp, vô học chánh mạng, vô học chánh tinh tấn, vô học chánh niệm, vô học chánh định, vô học chánh trí, vô học chánh giải thoát.

TRANG 71:

- Xem *Kinh Phân Biệt về Sự Thật (Saccavibhaṅgasutta)*, bài kinh số 141, Trung Bộ Kinh III.

TRANG 75:

- Dục ái (*kāmatanḥā*) là sự ham thích về năm loại ngũ dục. Hữu ái (*bhavatanḥā*) là ái đi cùng với thường kiến, là sự ham thích về cõi sắc giới và vô sắc giới. Và phi hữu ái (*vibhavatanḥā*) là ái đi cùng với đoạn kiến (Pṭsa. 1, 158).

TRANG 101:

- Ba sự tiếp nối (*ti sandhiṃ*): là nhân quá khứ và quả hiện tại, quả hiện tại và nhân hiện tại, nhân hiện tại và quả vị lai (Pṭsa. 1, 243).

- Hai mươi biểu hiện (*visatiyā ākārehi*): được liệt kê ở 4 phần tổng hợp, mỗi phần có 5 biểu hiện; tổng cộng là 20 (Pṭsa. 1, 243).

TRANG 115:

- *Sanh lên ở năm chốn*: được đề cập ở câu kệ thứ nhất gồm có: Sự tái sanh, sự vận hành, hiện tướng, (nghiệp) tích lũy, và mầm tái sanh.

Bình yên về năm nơi: được đề cập ở câu kệ thứ hai gồm có: Sự không tái sanh, sự không vận hành, không hiện tướng, sự không (nghiệp) tích lũy, và không mầm tái sanh. *Vị nhận ra mười trí*: là nhận biết năm sự việc làm cho sanh khởi và năm sự việc không làm cho sanh khởi đã được liệt kê. *Người thiện xảo hai trí*: là trí về sự tai hại và trí về trạng thái bình yên (Pṭsa. 1, 263-264).

TRANG 125:

- Ba giải thoát (*tiṇṇaṃ vimokkhānaṃ*): là vô tướng giải thoát, vô nguyện giải thoát, không tánh giải thoát (Pṭsa. 1, 272).

TRANG 161:

- Bốn cảnh (*cattāri ārammaṇāni*): nhỏ thành cảnh nhỏ, nhỏ thành cảnh vô lượng, vô lượng thành cảnh nhỏ, vô lượng thành cảnh vô lượng (Pṭsa. 1, 299).

- Bốn truyền thống của bậc Thánh (*cattāro ariyavaṃsā*): hài lòng với y phục, hài lòng với đồ ăn khất thực, hài lòng nơi trú ngụ, thỏa thích trong việc tham thiền (Pṭsa. 1, 299).

- Bốn sự việc thâu phục (*cattāri saṅgahavatthūni*): bố thí, lời nói hòa ái, làm việc lợi ích, bản tính hòa đồng (Pṭsa. 1, 299).
- Bốn bánh xe (đưa đến tiến hóa) (*cattāri cakkāni*): ngụ nơi thích hợp, sống gần bậc chân nhân, bản thân có ước nguyện đúng đắn, phước đã tạo trong quá khứ (Pṭsa. 1, 299-300).
- Bốn nền tảng trong pháp (*cattāri dhammapadāni*): không tham lam, không sân độc, chánh niệm, chánh định (Pṭsa. 1, 300).

TRANG 191:

- *Sampajāno*: có sự nhận biết rõ rệt, HT. Minh Châu dịch là tinh giác. Động từ có liên quan là *sampajānāti* (*saṃ+pa+jānāti*). Xin xem thêm phần chú thích của trang 5 ở trên (ND).

TRANG 195:

- Các thẳng hành (*abhisāṅkhārā*) có ba là: phúc hành, sự tạo tác đem lại phước báu (*puññābhisāṅkhāro*), phi phúc hành sự tạo tác không đem lại phước báu (*apuññābhisāṅkhāro*), bất động hành, sự tạo tác có kết quả không thay đổi (*āneñjābhisāṅkhāro*) (Pṭsa. 1, 326-327).

TRANG 211:

- Nền tảng của thần thông (*iddhipāda*): đường lối đưa đến sự thành tựu (về thần thông), từ dịch đang được sử dụng là ‘thần túc, như ý túc’ (ND).
- Định do ước muốn và các tạo tác do nỗ lực (*chandasamādhīpadhānasaṅkhāra*): từ dịch đang được sử dụng là ‘dục định cần hành.’ Tương tự, định do tinh tấn và các tạo tác do nỗ lực (*viriyasamādhīpadhānasaṅkhāra*), định do nhận thức và các tạo tác do nỗ lực (*cittasamādhīpadhānasaṅkhāra*), định do thẩm xét và các tạo tác do nỗ lực (*vīmaṃsāsamādhīpadhānasaṅkhāra*) (ND).

TRANG 215:

- Tâm sắc giới và vô sắc giới là tâm đại hành, các tâm còn lại là tâm không đại hành (Pṭsa. 1, 355).

TRANG 221:

- Tám quyền (tín quyền, tấn quyền, niệm quyền, định quyền, tuệ quyền, ý quyền, hỷ quyền, mạng quyền) và tám Đạo Quả (Pṭsa. 1, 385-386).

TRANG 229:

- Mười xứ (*dasāyatanāni*): là nhãn xứ, sắc xứ, nhĩ xứ, tinh xứ, tỷ xứ, khí xứ, thiệt xứ, vị xứ, thân xứ, xúc xứ (Pṭsa. 1, 114).
- Mười hai xứ (*dvādasāyatanāni*): là mười xứ thêm vào ý xứ và pháp xứ (ND).

- Năm mươi biểu hiện: là năm quyền (tín, tấn, niệm, định tuệ) đối với mười hạng người ở trên là: có tâm nhìn bị vấy bụi ít, v.v... (Pṭsa. 2, 394).

TRANG 237:

- Bảy mũi tên: tham ái, sân hận, si mê, ngã mạn, tà kiến, sầu muộn, nghi hoặc (Pṭsa. 2, 409).

TRANG 241:

- Hai tà kiến (*diṭṭhi*): thường kiến và đoạn kiến (Pṭsa. 1, 415).

- Ba ác hạnh (*duccarita*): thân ác hạnh, khẩu ác hạnh, ý ác hạnh (Pṭsa. 1, 415).

- Bốn ách (*yoga*): dục ách (*kāmayoga*), hữu ách (*bhavayoga*), kiến ách (*diṭṭhiyoga*), vô minh ách (*avijjāyoga*) (Pṭsa. 1, 415).

- Bốn phược (*gantha*): tham là thân phược, sân là thân phược, sự bám víu vào giới và nghi thức là thân phược, sự cố chấp vào chân lý này là thân phược (Pṭsa. 1, 415-416).

- Bốn thủ (*upādāna*): dục thủ (*kāmupādānaṃ*), kiến thủ (*diṭṭhupādānaṃ*), giới cấm thủ (*silabbatupādānaṃ*), ngã luận thủ (*attavādupādānaṃ*) (Pṭsa. 1, 416).

- Năm cảnh giới (*gati*): địa ngục, súc sanh, ngựa quý, người, trời (Pṭsa. 1, 416).

- Năm sự ngăn che (*nīvaraṇa*): Sự ưa thích về dục, sân độc, sự lơ đãng và buồn ngủ, sự phóng túng và hối tiếc, sự hoài nghi (*kāmacchanda-byāpāda-thīnamiddha-uddhaccakukkucca-vicikicchā*) (Pṭsa. 1, 415-416).

- Sáu nguồn gốc của tranh cãi (*vivādamūla*): HT. Minh Châu dịch là 'sáu tránh căn,' xin xem *Kinh Phúng Tụng (Saṅgītisuttam)*, Trường Bộ III.

TRANG 286:

- Theo chú giải, “*tattha lokoti attā*” (Pṭsa. 2, 452) = Ở đây, thế giới có nghĩa là tự ngã.

TRANG 305:

- Cả ba trường hợp: vị tái sanh tối đa bảy lần (*sattakkhattuparama*), vị tái sanh trong các gia tộc danh giá (*kolaṃkola*), vị có một chúng tử chỉ còn một lần tái sanh (*ekabījī*) đều đề cập đến vị Nhập Lưu (*Sotāpatti*) tùy theo khả năng trí tuệ của vị ấy là chậm, trung bình, hoặc nhạy bén (ND).

TRANG 313:

- Hiện tướng (*nimitta*) là vị trí được hơi thở vào hơi thở ra chạm đến. Đối với người có mũi cao là ở chóp mũi, người có mũi ngắn là ở môi trên (Pṭsa. 1, 471).

TRANG 315:

- Tâm có sự chạy theo quá khứ: Tâm dõi theo hơi thở vào hoặc hơi thở ra đã đến và đã đi qua ở tại điểm tiếp xúc (chóp mũi hoặc môi trên) (Pṭsa. 1, 472).
- Tâm có sự mong mỏi ở vị lai: Tâm mong mỏi và chờ đợi hơi thở vào hoặc hơi thở ra còn chưa xảy đến ở tại điểm tiếp xúc (Pṭsa. 1, 472).

TRANG 319:

- Tâm đã đạt đến ba phạm sự (phần đầu, phần giữa, phần cuối) là được tốt đẹp theo ba cách (sự trong sạch của việc thực hành, tăng cường trạng thái xả, sự tự hài lòng) (ND).
- Được thành tựu mười tướng trạng: là ba tướng trạng thuộc về phần đầu, ba tướng trạng thuộc về phần giữa, và bốn tướng trạng thuộc về phần cuối; tổng cộng lại là mười (ND).

TRANG 329:

- Làm chói sáng, làm chiếu sáng, làm tỏa sáng là nghĩa theo thứ tự của các động từ *obhāseti* (áp dụng cho đục giới), *bhāseti* (áp dụng cho sắc giới), *pabhāseti* (áp dụng cho vô sắc giới) (Pṭsa. 1, 472). Ba động từ này đều có chung từ gốc là $\sqrt{bhās}$ = chiếu sáng.

TRANG 347:

- Tứ đại (*mahābhūtā*) là các yếu tố đất, nước, lửa, gió (Pṭsa. 2, 515).

TRANG 379:

- Động từ thụ động *bhāvīyati* (được phát triển), danh từ *bhāvanā* (sự làm cho hiện hữu, sự sản xuất, sự phát triển), và động từ tác nhân *bhāveti* (làm cho hiện hữu, sản xuất, phát triển) đều có chung từ gốc là $\sqrt{bhū}$ = là, thì, ở, có, v.v... Động từ '*bhāveti*' còn được hiểu theo nghĩa bóng là 'tu tập' (từ dịch của HT. Minh Châu), tương tự danh từ *bhāvanā* cũng được dịch là 'sự tu tập.' Như vậy, *pañcannaṃ indriyānaṃ bhāvanā* có thể hiểu 'sự phát triển của năm quyền' hoặc 'sự tu tập năm quyền' tùy theo ngữ cảnh (ND).

TRANG 381:

- Ở trên, '*pañcindriyāni bhāvīyanti*' được dịch là 'năm quyền (đang) được phát triển', và ở đây '*pañcindriyāni bhāvitāni honti*' được dịch là 'năm quyền (là) được phát triển.' Cả hai câu đều có ý nghĩa thụ động, câu thứ nhất có động từ ở thì hiện tại, còn câu sau có quá khứ phân từ thụ động, tương đương tính từ, được dùng với trợ động từ '*honti*' (là, thì). Lý do của sự khác biệt này sẽ được thấy rõ khi đọc đến phần kế tiếp (ND).

TRANG 391:

- Sự an trú và đặc chứng thanh tịnh là sự đạt được chi tịnh và minh sát (Pṭsa. 3, 539).

TRANG 411:

- Hành vi của xứ là của các vị có sự hộ trì các căn (*āyatanacariyā ca indriyesu guttadvārānaṃ*) dịch sát nghĩa sẽ là ‘Hành vi của xứ là của các vị có lối vào đã được canh phòng ở các giác quan.’

TRANG 419:

- Các pháp ấy là ước muốn, hân hoan, v.v... (Pṭsa. 3, 546).

TRANG 425:

- Bản thể của việc đã được hướng tâm (*āvajjitattā*) là bản thể của việc đã được hướng tâm đến hiện tướng (*nimitta*) của đề mục, nghĩa là sau khi đã chuẩn bị về đề mục v.v... có bản thể của hiện tướng đã được sanh lên ở nơi ấy (Pṭsa. 3, 547).

TRANG 497:

- Sự thành tựu cõi tái sanh (*gatisampatti*) nói về sự tái sanh làm người, trời. Sự hư hỏng về cõi tái sanh (*gativipatti*) nói về sự tái sanh địa ngục, ngạ quỷ, súc sanh (Pṭsa. 3, 570).

- Ba sự tạo tác mạng sống (*jīvitasāṅkhārā*) là tuổi thọ, hơi nóng, và thức (Pṭsa. 3, 572).

TRANG 504:

- Ý nghĩa của đoạn văn này có thể hiểu như sau: Nghiệp được tạo tác ở thời quá khứ có thể có quả báo hoặc không có quả báo ở một trong ba thời: quá khứ, hiện tại, hoặc vị lai. Nghiệp được tạo tác ở thời hiện tại có thể có quả báo hoặc không có quả báo ở một trong hai thời: quá khứ hoặc vị lai. Nghiệp được tạo tác ở thời vị lai có thể có quả báo hoặc không có quả báo ở thời vị lai. Các đoạn kế tiếp được giải thích tương tự (ND).

Suttantapiṭake Khuddakanikāye
PAṬISAMBHIDĀMAGGO PAṬHAMABHĀGO

GĀTHĀDIPĀDĀNUKKAMAṆIKĀ - THƯ MỤC CÂU KỆ PĀLI:

	Trang
A	
Akkodhano anupanāhī	304
Ajātaṃ jhāpeti jātena	132
Aṭṭha samādhissa paccayā	124, 128
Atītānudhāvanam cittaṃ	314
Anattani anattāti	506
Anicce niccasaññino	506
Anugacchanā ca assāsaṃ	312
Anuppādaṃ appavattaṃ	114
Assāsenābhitunnassa	312
Assāsaṃ āvajjamānassa	312
Ā	
Ānāpānasati yassa	316, 324
Ārammaṇaṃ anvayena	110
Ārammaṇaṅca paṭisaṅkhā	110
I	
Idaṃ ādīnave ñāṇaṃ	114
Ime aṭṭhārasākārā	124, 128
U	
Uppādaṅca pavattaṅca	114
K	
Kusalo tīsu anupassanāsu	110
Kodhano upanāhī ca	304

	Trang
CH	
Cha ete upakkilesā	312, 314
T	
Te yogayuttā mārassa	506
Tesaṃ sutvāna sappaññā	506
D	
Dukkhā saṅkhārā	132
N	
Na tassa addiṭṭhamidhatthi kiñci	246, 248, 430
Nimittaṃ assāsapassāsā	322
Nimittaṃ āvajjamānassa	312
P	
Paṭisaṅkhā santiṭṭhanā	122
BH	
Bhavañca diṭṭhiṃ vibhavañca diṭṭhiṃ	302
Y	
Yadā ca buddhā lokasmiṃ	506
Yo bhūtaṃ bhūtato disvā	302
V	
Vatthusaṅkamanā ceva	110
Vimokkhacariyaṃ jānāti	132
S	
Samādahitvā yathā ce vipassati	132
Sa ve bhūta pariññāto	302
Sāmisañca nirāmiṣaṃ	128

Suttantapiṭake Khuddakanikāye
PAṬISAMBHIDĀMAGGO PAṬHAMABHĀGO

VISESAPADĀNUKKAMAṆIKĀ - THƯ MỤC TỪ ĐẶC BIỆT:

	Trang		Trang
A		A	
Akampiyatṭho	30, 170	Atthasandassane ñāṇaṃ	6, 198
Akampiyamaggo	512	Atthi kammaṃ	504
Akampiyamaṇḍo	514,	Addhā	408
	516, 518, 520	Adhicittaṃ	86, 90, 314
Akuppā cetovimutti	64	Adhiṭṭhānavasī	190
Akuppo vimokkho	436, 446	Adhiṭṭhāne paññā	6, 190, 206
Agāraṃ	332	Adhipaññā	36, 44,
Ajjhattavavathhāne paññā	4,		60, 86, 88, 90,
	142, 146		110, 158, 320, 348,
Ajjhattavutṭhāno vimokkho	436, 438		352, 372, 396, 398, 470
Aññāṇacariyā	152, 154, 156, 158	Adhipatattā	6, 204
Aññātāvindriyaṃ	16, 218, 428	Adhimuttattā	174, 176, 178
Aññindriyaṃ	16, 218, 428	Adhimutti	230, 232
Atittatṭhena	120	Adhimokkhamaṇḍo	514, 516, 520
Attavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi	258,	Adhisīlaṃ	86, 90
	260, 298, 302	Anaññātaññassāmītindriyaṃ	16,
Attānudiṭṭhi	258, 266, 268, 270,		218, 428
	272, 274, 276, 278, 280, 304	Anattatṭho	36
Atthanānatte paññā	4, 168,	Anattānupassanā ñāṇaṃ	454, 456,
	170, 174, 224		458, 490
Atthapaṭisambhide ñāṇaṃ	4, 8,	Anāgāmimaggaḅhaṇe	130, 136,
	168, 170, 172, 174, 224, 226, 246		142, 200, 220, 510

A	A
Anāvaraṇaṇāṇaṃ 8, 242, 244, 246, 248, 430	Abhiññeyyaṃ 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 36, 38, 88, 90, 346, 348, 354
Aniccaṃ 68, 102, 144, 364, 506	Abhinandanatṭhena 118
Aniccānupassanā ñāṇaṃ 448, 454, 456, 458	Abhiniropanaṭṭho 30, 172
Animittānupassā ñāṇaṃ 448, 450, 452, 456, 458, 490, 492	Abhiniropanamaṇḍo 516, 518, 520
Animitto vimokkho 436, 438, 476, 478, 480, 486, 488, 490	Abhinīhāraṭṭhena 118, 486
Anuṭṭhitā 324	Abhinīhāro 116, 118, 120
Anuttaraṃ sītibhāvaṃ 452	Araññaṃ 330
Anupaṭṭhāna kusalo 424, 426	Araṇavihāre ñāṇaṃ 4, 184
Anupassati 108, 110, 334, 344, 346, 348, 352, 354, 356, 356, 360, 362, 364, 366, 370, 372	Araṇavihāro 184
Anupubbanirodhā 64	Arahattamaggakkhaṇe 132, 136, 142, 200, 220, 380
Anupubbaṃ paricitā 324, 326	Ariyasaccaṃ 70, 74, 76, 78
Anupādācittassa vimokkho 454, 456	Arūpāvacarā bhūmi 160
Anubujjanaṭṭho 32	Arūpāvacarānaṃ devānaṃ 496, 500
Anubuddho 408, 410	Avikkhepaṭṭho 28, 30, 34, 86, 90, 168, 170, 172, 348, 352, 372, 410
Anulomikā khanti 230	Avikkhepamaggo 512
Anusayo 232	Avikkhepamaṇḍo 514, 516, 518, 520
Antaggāhikā diṭṭhi 286, 288, 290, 292, 294, 302	Avijjāsambhūtā 144, 148, 150
Aparantānudiṭṭhi 294	Aviditaṭṭhena 120
Apariyāpannā bhūmi 160	Asamayavimokkho 436, 444
Appaṇihitānupassanā ñāṇaṃ 36, 448, 450, 452, 454, 456, 458	Asallīnatta pahitattapaggahaṭṭhe paññā 6, 196
Appaṇihito vimokkho 436, 438, 446, 476, 478, 480, 486, 488, 492	Asāmayiko vimokkho 436, 446
Apparajakkhe 226, 432, 434	Asmimāno 46
Appahīṇaṭṭhena 120	Assādadiṭṭhi 258, 260, 262, 264, 266
Abbhā muttto va candimā 324, 330	Ahanti mānavinibandhā diṭṭhi 258, 296, 300
Abhabbā 232	Ahutvā sambhūtā 144, 146, 148, 150
Abhijjamāne 210	Ahosikammaṃ 504
	Ā
	Ādānaṃ 58, 86, 108, 110, 144, 146, 148, 150, 334, 372

Ā		I	
Ādīnave ñāṇaṃ	2, 112, 114, 484	Indriyāni samodhāneti	338,
Ānantarikasamādhismiṃ ñāṇaṃ	4,		340, 342, 344,
	180, 182		348, 352, 354, 356,
Ānaṃ	324		358, 360, 362, 364,
Ānāpānasati	308, 316, 324		366, 370, 372, 426
Āyatanacariyā	408, 410	Iriyāpathacariyā	408, 410
Āyatanāti	40, 228, 434	U	
Āyasmā	412	Udayabbayānupassane ñāṇaṃ	2,
Āyūhanaṭṭho	34, 222		104, 108
Āyūhanā	22, 24,	Upakāre ñāṇāni	308
	26, 28, 98, 100,	Upakkilesā (aṭṭhārasa)	310, 316
	116, 124, 126, 424, 426	Upaṭṭhānakusalo	422, 424, 426
Ālokasaññā	36, 42,	Upaṭṭhānaṭṭho	30, 34, 168,
	194, 194, 308, 310, 454		170, 172, 322, 410
Āvajjanavasī	190	Upaṭṭhānamaggo	512
Āsayānusaye ñāṇaṃ	8, 232,	Upaṭṭhānamaṇḍo	514, 516, 520
	246, 248, 430	Upādānakkhandho	40, 70,
Āsayo	230		74, 228, 434
Āsavasamucchede paññā	4, 180, 182	Upādāya	144, 146,
Āsavā	180, 182, 220, 428, 430		148, 150, 346
Āsavānaṃ khaye ñāṇaṃ	6, 218,	Upekkhānubrūhanā	316, 318, 320
	220, 428	Uppādo	22, 24, 26, 28,
Āhārasambhūtā	144, 148, 150		112, 114, 116, 336, 338
Āhārā	40, 228, 434	E	
I		Ekasgatā	90, 362, 374
Ijjanatṭhe paññā	6, 210	Ekattavimokkho	436, 448
Ijjanatṭho	30, 34	Ekattā	308, 316
Idha niṭṭhā	304, 306	Ekatte	32, 308
Idha vihāya niṭṭhā	304, 306	Ekarasatṭhe ñāṇaṃ	4, 166
Iddhividhe ñāṇaṃ	6, 210	Ekasaṅgahatā	6, 198, 200
Indriyaparopariyatte ñāṇaṃ	8,	Ekasaṅgahatānānattekattapaṭivedha	
	246, 248, 430	paññā	6, 198, 200
Indriyabhāvanā	382, 460, 462	O	
Indriyānaṃ cariyā	404, 406, 408	Okappeyyuṃ	408
Indriyāni	52, 340, 378,		
	382, 400, 412, 416, 420, 422		

K		C	
Kammasambhūtā	148, 150	Cariyānānatte ñāṇaṃ	4, 152, 158
Kasiṇāyatanāni	50	Cariyāyo	152, 408, 410
Kāmāvacarānaṃ devānaṃ	496,	Cariyāvavatthāne paññā	152, 158
	498, 500, 502	Cittavipallāsā	506
Kāmāvacarā bhūmi	160	Cittavivaṭṭe ñāṇaṃ	6, 206
Kāyasakkhī	464, 466, 468,	Cittavisuddhi	38, 140, 348,
	470, 472, 474, 478, 480, 482		342, 352, 372, 512, 522
Kāyasaṅkhāro	348	Cittaṃ	76, 86, 88, 90,
Kāyikaṃ sukhaṃ	354		108, 110, 118, 122, 136,
Kāyo	12, 14, 40, 48, 64, 74,		138, 154, 162, 164, 182, 204,
	146, 162, 164, 206, 242, 296, 314,		206, 210, 212, 214, 216, 302, 308,
	324, 326, 332, 334, 344, 346, 352		312, 314, 316, 318, 3320, 322, 324,
Kuppo vimokkho	436, 446		326, 330, 334, 344, 346, 348, 350,
Kusalābyākataṭṭhena	118		354, 360, 362, 364, 370, 374, 418,
			420, 442, 460, 474, 484, 486, 508
KH		Cittasaṅkhāro	356, 358
Khattiyamahāsālānaṃ	496,	Cittassa abhippamodo	360
	498, 500, 502	Cetasikaṃ sukhaṃ	354
Khantiñāṇaṃ	6, 200	Cetopariyañāṇaṃ	6, 212, 214
Khīṇāsavabalāni	64	Cetovivaṭṭe ñāṇaṃ	6, 204
G		CH	
Gatisampattiyā	496, 498, 500, 502	Chandasamādhīpadhānasāṅkhāra-	
Gambhīrāni ṭhānāni	412	samannāgataṃ	210, 216
Gahapatimahāsālānaṃ	496, 500	Chinnavaṭṭamanupassane paññā	2,
Gocaranānatte ñāṇaṃ	4, 148, 150		136, 138
Gocaraṃ	340, 342	J	
Gotrabhū ñāṇaṃ	2, 124, 128	Jarā	22, 24,
Gotrabhūddhammā	126, 128, 484		26, 28, 70, 116
C		Jarāmarañe ādīnavo	366,
Catasso bhūmiyo	160		368, 370
Catudhammavavatthāne paññā	4,	Jāti	18, 22, 24, 26,
	160		28, 70, 72, 96, 98, 116, 368
Caritaṃ	230, 232	JH	
Cariyā	154, 156,	Jhānavimokkho	436, 454
	158, 404, 406, 408		

Ñ		D	
Ñānacariyā	152, 158, 408, 410	Dibbacakkhu ñāṇaṃ	6, 216
Ñānavimokkho	436, 448, 450	Dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ	8, 18, 76, 222, 246, 404, 408
Ñānavivaṭṭe ñāṇaṃ	6, 206	Dukkhanirodhe ñāṇaṃ	8, 76, 222, 246
Ñātattṭhe ñāṇaṃ	4, 166	Dukkhasamudaye ñāṇaṃ	8, 76, 222, 430
T		DH	
Taṇhā	18, 46, 74, 76, 96, 98, 148, 368	Dukkhanupassanā ñāṇaṃ	448, 454, 456, 458
Taṇhāsambhūtā	144, 148, 150	Dukkhe ñāṇaṃ	6, 8, 76, 222, 246, 430
Tathattṭhe paññā	6, 208	Dubhatovuṭṭhāno vimokkho	436, 438
Tathattṭho	30, 36	Duviññāpaye	226, 228, 432, 434
Tayo ca saṅkhārānaṃ		Desanāmaṇḍo	514
paṭippassaddhiyā	4, 186, 188, 190	Desitā	324, 328
Tikkhindriye	226, 432, 434	Dvākāre	226, 432, 434
Tikkhindriyo	226, 434		
Tivattagataṃ cittaṃ	318, 320, 322		
Tīraṇattṭhe ñāṇaṃ	4, 166		
Tejo	194		
D		N	
Dandhāyitattaṃ	190	Navahi samādhicariyāhi	4, 186, 188, 190
Dassanamaggā	512	Nānattavimokkho	436, 448
Dassanamaṇḍo	514, 516, 518, 520	Nānattā	166
Dassanavisuddhi	6, 198, 200		
Diṭṭhābhiniveso	250, 258, 262, 266, 294		
Diṭṭhi	250		
Diṭṭhiṭṭhānāni	250, 256, 258		
Diṭṭhiṭṭhānasamugghāto	250		
Diṭṭhipariyuṭṭhānāni	250, 258		
Diṭṭhippatto	464, 466, 470, 472, 474, 478, 480, 482		
Diṭṭhiyo	250, 258		
Diṭṭhivipallāso	506, 508		
Diṭṭhivisuddhi	38, 140, 348, 352, 372, 512, 522		
Diṭṭhekaṭṭhānaṃ	90, 418, 420		

P		B	
Pariyogāhaṇe ñāṇaṃ	6, 202, 210, 212, 214	Bojjhaṅge samodhāneti	340, 342, 372
Pavattaṃ	22, 24, 26, 28, 114, 122, 124, 128, 174, 176, 178, 190, 482, 484	Byañjananiruttābhilāpā	168, 170, 172
Pavattapariyādāne paññā	4, 190, 192	Brahmacariyamaṇḍo	514
Pavattasantatādhipateyyaparivāraṃ	218, 220, 428	Brāhmaṇamahāsālānaṃ	486, 498, 500, 502
Pahānaṭṭho	18, 28, 222, 326	BH	
Paḷibodhaṭṭho	34, 222	Bhabbhā	232
Pāpuṇissati	408, 412	Bhavadiṭṭhiyo	300, 302
Pāmojjamūlakā dhammā	162, 164	Bhavadiṭṭhisannissitā	230
Pārisuddhipadhāniyaṅgāni	50	Bhāvanaṭṭho	18, 32, 222, 326
Pīti	162, 164, 188, 352, 354, 416, 420, , 440	Bhāvanā	28, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 200, 322, 324, 334, 344, 348, 352, 354, 356, 358, 360, 362, 364, 366, 370, 372, 378, 380, 466, 468, 478, 494
Puthu	4, 194, 196	Bhāvitindriyā	382
Pubbantānudiṭṭhi	258, 260, 294, 300	Bhikkhu	54, 76, 78, 210, 212, 214, 216, 302, 322, 330, 332, 436, 438, 444
Pubbenivāsānussatiñāṇaṃ	6, 214, 216	Bhūminānatte ñāṇaṃ	4, 160
Ponobhavikā	74	M	
PH		Maggacariyā	408, 410,
Phasso	18, 38, 40, 96, 98, 100, 102, 140, 142, 214, 256, 346, 368, 512, 522	Maggaṃ samodhāneti	342, 372
Phale ñāṇaṃ	2, 132	Magge ñāṇaṃ	8, 128, 130, 132, 222, 486
Phusanaṭṭhe ñāṇaṃ	4, 166	Maggo	38, 76, 140, 508, 510, 520
B		Maṇḍapeyyaṃ	514, 516
Balāni samodhāneti	340, 342, 372	Maraṇaṃ	22, 24, 26, 28, 70, 114, 116, 122, 124, 128
Bahiddhā vavattāne paññā	148, 150	Mahākaruṇāsamāpattiyā ñāṇaṃ	8, 242, 246, 248, 430
Bahiddhā vuṭṭhāno vimokkho	436, 438	Mahārajakkho	226, 434
Buddhacakkhu	432	Micchattā	46
Buddhañāṇāni	246, 430		
Buddho	328, 382		
Bojjhaṅgā	38, 50, 54, 140		

V	S
Vīmaṃsāsamādhīpadhānasaṅkhāra- samannāgataṃ 210, 212, 216	Saddhāvīmuttā 464, 466, 468, 470, 472, 480
Vuṭṭhānavivaṭṭane paññā 2, 124, 128, 130, 132, 484, 486	Saddhindriyaṃ 254, 340, 378, 380, 390,
Vodānaṭṭho 30, 172, 340, 342	392, 400, 402, 404, 372, 412, 414, 416, 418,
Vodānamaggo 512	420, 422, 426, 428, 430, 460, 462, 464, 466, 468, 512, 514, 518
S	S
Sakadāgāmimaggakkhaṇe 130, 134, 142, 220, 510	Santāpaṭṭho 34, 222
Sakkāyadīṭṭhi 136, 258, 260, 264, 266, 282	Santipade ñāṇaṃ 112, 114
Sakkāyavatthukā ucchedadīṭṭhi 258, 284	Sappabhāsaṃ cittaṃ 216
Sakkāyavatthukā sassatadīṭṭhi 284	Sabbaññutañāṇaṃ 8, 242, 244, 246, 248, 430
Saṅkhataṭṭho 30, 34, 222	Sabbadhammānaṃ 4, 6, 192, 194, 198, 200, 474, 480
Saṅkhārā 10, 12, 18, 20, 28, 40, 48, 68, 94, 96, 98, 100, 102, 104, 114, 116, 132, 160, 200, 266, 368, 458, 464, 474, 480, 482	Sabrahmacārī 408, 412
Saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ 2, 114, 116, 122, 124	Samantacakkhu 246, 430
Saṅkhāresu ādīnava 368	Samaṃ 94, 194, 326, 340, 342
Saccavivaṭṭe ñāṇaṃ 6, 208	Samathabalaṃ 186
Sacchikiriyatṭho 18, 30, 36, 222, 326	Samayavimokkha 436, 444
Saññāvīpallāso 506, 508	Samasīsaṭṭhe ñāṇaṃ 4, 192
Saññogaṭṭho 222	Samādhi 38, 92, 140, 362, 374, 512, 522
Saññojanāni ceva dīṭṭhiyo 264, 266	Samādhicariyā 4, 186, 188, 190, 408, 410
Saññojanikā dīṭṭhi 258, 260, 294, 300, 302	Samādhībhāvanāmāyā ñāṇaṃ 2, 90, 94
Saticariyā 408, 410	Samādhivasena ñāṇāni 308, 374, 418, 420
Sattāvāsā 40, 228, 434	Samāpajjanavasī 190
Satokāriṣsa ñāṇāni 308, 330, 372	Samāpattatṭhe ñāṇaṃ 4, 174, 178
Satova 330, 332	Samuṭṭhānaṭṭho 30, 172
Saddhānusārī 466	Samuṭṭhānamaggo 512
	Samuṭṭhānamaṇḍo 516, 520
	Samudāyā ñāṇaṃ 6, 8, 76, 222, 246, 430
	Samudāgataṃ 140, 142

PHƯƠNG DANH THÍ CHỦ

Công Đức Thành Lập & Bảo Trợ

1. Ven. Khánh Hỷ và Phật tử chùa Bát Nhã
2. Quỹ Hùn Phước Visākhā

Công Đức Thành Lập

1. Gia đình Phật tử Visākhā An Trương
2. Gia đình Phật tử Trương Đình Nguyên & Huỳnh Ngọc Hạnh
3. Bà Quà Phụ Phạm Vũ Điềm - Pháp danh Diệu Đài
4. Bà Phật tử Diệu Giới và các con cháu
5. Gia đình Phật tử Lương Xuân Lộc & Lê Thị Thu Hà
6. Gia đình Phật tử Phạm Trọng Độ & Ngô Thị Liên
7. Gia đình Phật tử Lý Hoàng Anh
8. Gia đình Phật tử Nguyễn Văn Hòa & Minh Hạnh
9. Gia đình Phật tử Hồ Hoàng Anh
10. Phật tử Diệu Bình và Gia đình Phạm Thiện Bảo
11. Gia đình Phật tử Phạm Thị Thi & Châu Thiên Hưng
12. Gia đình Phật tử Phạm Xuân Lan & Trần Thành Nhơn
13. Cư sĩ Liên Tâm (Phan đình Quế)
14. Ái nữ Chú Nguyễn Hữu Danh
15. Gia đình Phật tử Khánh Huy
16. Ái nữ Cô Lê thị Tích
17. Cô Võ Trân Châu
18. Cô Hồng (IL)

PHƯƠNG DANH THÍ CHỦ

Ẩn Tổng
BỘ KINH PAṬISAMBHIDĀMAGGA
2 tập 37 & 38

Công Đức Bảo Trợ

Tu Nữ Dhammasāmi
Phật tử Lệ Chánh
Phật tử Trịnh Kim-Thanh
Phật tử Lưu Cẩm-Nhung
Gia đình Phật tử Lê văn Hòa
Đạo Hữu Bùi Tuấn Thạch
Gia đình Đỗ văn Tảng & Đỗ thị Nghĩa
Gia đình Trác Diệp

Công Đức Hỗ Trợ

Đại Đức Tâm Quang
Đại Đức Chánh Kiến
Đại Đức Minh Hạnh
Tu Nữ Giác Nữ Diệu Linh
Phật tử Lê Thị Kim Phụng
Phật tử Nguyễn Trang
Phật tử Huỳnh Mỹ Phương (Huệ Khai)
Gia đình Phật tử Trần Minh & Thúy Hoa
Phật tử Văn Thị Yến Dung (Diệu Thư)
Gia đình Nguyễn Duy Đại & Nguyễn thị Hồng Thảo
Gia đình Phật tử Nguyễn văn Hiền & Trần Hương
Phật tử Lê thị Huế
Đạo Hữu Nguyễn Cường
Lớp Thiền và Vi Diệu Pháp chùa Bửu Long